STEPHEN KING

ŠIRDYS ATLANTIDOJE

Stephen King

ŠIRDYS ATLANTIDOJE

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
JURGITA JĖRINAITĖ

KAUNAS
2001

Stephen King. Rinktiniai raštai, 36 tomas

HEARTS IN ATLANTIS
New York, Signet, 1999

UDK 820(73)-3
Ki-108

www.eridanas.lt

ISBN 9986-97-070-9

1960: Jie turėjo lazdą, nusmailintą iš abiejų galų

Žemieji žmonės geltonais lietpalčiais

Numeris 6: Ko jums reikia?

Numeris 2: Informacijos.

Numeris 6: Kieno jūs pusėje?

Numeris 2: Žinių neteikiame. Mums reikia informacijos.

Numeris 6: Negausite!

Numeris 2: Vienaip ar kitaip... mes ją gausime.

"Belaisvis"

Saimonas liko, kur stovėjo, - tamsi, už lapų pasislėpusi figūrėlė. Jis mirksėjo, bet ir tuomet kiaulės galva nenyko priešais jį. Primerktas akis užtraukė beribis suaugusiųjų gyvenimo cinizmas. Jie tikino Saimoną, kad viskas šlykštu.

Viljamas Goldingas
"Musių valdovas"

"Mes pražiopsojome."

"Sumanus raitelis"

I. Berniukas ir jo mama. Bobio gimimo diena. Naujas gyventojas. Apie laiką ir nepažįstamus žmones

Bobio Garfildo tėtis buvo iš tų vyrukų, kurie pradeda barstyti plaukus trečiame dešimtmetyje, o pasiekę keturiasdešimt penkerius metus šviečia plike per visą galvą. Šito kraštutinumo Rendolas išvengė miręs nuo infarkto trisdešimt šešerių. Jis dirbo nekilnojamojo turto agentu ir apleido pasaulį ant svetimos virtuvės grindų. Kai Bobio tėtis mirė, potencialus pirkėjas bandė išsikviesti greitukę išjungtu telefonu svetainėje. Bobiui tuomet buvo treji. Jis blausiai prisiminė vyrą, kuris kuteno jį, o po to bučiuodavo į skruostus ir kaktą. Jis neabejojo, kad ten buvo jo tėtis. "PALIKO LIŪDESYJE" - skelbė Rendolo Garfildo antkapinis akmuo, bet jo mama visai neatrodė liūdinti, o pats Bobis - ką čia kalbėti apie liūdesį, jeigu tėvo visai neprisimeni?

Praėjus aštuoneriems metams po tėvo minties Bobis iki ausų įsimylėjo dvidešimt šešių colių "šviną" "Harvič vestern auto" vitrinoje. Jis visaip bandė atkreipti mamos dėmesį į dviratį, netgi parodė jai, kai ėjo namo iš kino (rodė "Tamsa laiptinės aikštelėje"; Bobis ničnieko nesuprato, bet filmas jam vis tiek patiko - ypač ta vieta, kur Dorotė Makgair išsidrėbė krėsle ir atkišo ilgas savo kojas). Pasiekęs parduotuvę, Bobis atsainiai pareiškė, kad tas dviratis lange būtų puiki dovana kokiam nors laimingam vienuolikmečiui.

- Nesvaičiok, - atsakė mama. - Dviračiui iki tavo gimtadienio neturiu pinigų. Tavo tėvas, kaip pats žinai, nepaliko mūsų maudytis piniguose.

Nors Renoldas atgulė į žemelę dar prezidentaujant Trumenui, o dabar savo aštuonerių metų kadenciją baigė Eizenhaueris, "tėvas, kaip pats žinai, nepaliko mūsų maudytis piniguose" dažniausiai atsakydavo mama, kai Bobis užsimindavo apie ką nors, kas galėjo kainuoti daugiau nei vieną dolerį. Paprastai tą frazę lydėdavo priekaištingas žvilgsnis, lyg jos vyras būtų pabėgęs, o ne numiręs.

Gimtadieniui dviračio jis negaus, niūriai svarstė Bobis, kol jie ėjo namo, ir dingo visas malonumas po nesuprantamo ir painaus filmo. Jis nesiginčijo su mama, nepuolė įkalbinėti - tai tik sukeltų kontrpuolimą, o kai Liza Garfild trenkdavo atsakomąjį smūgį, belaisvių neimdavo, - bet galvoje vis sukosi mintys apie nepasiekiamą dviratį... ir nepasiekiamą tėvą. Kartais Bobis beveik nekęsdavo jo. Kartais nuo neapykantos sulaikydavo tik nuojauta - niekuo neparemta, bet labai stipri, - jog kaip tik to ir trokšta jo mama. Kai jie pasiekė parką ir praėjo palei jį du kvartalus, o tada pasuko kairėn į Plačiąją gatvę, kur gyveno, - jis užgniaužė įprastus nuogąstavimus ir paklausė apie Rendolą Garfildą:

- Mama, o jis apskritai ką nors paliko? Nors ką nors?

Prieš pusantros savaitės jis skaitė detektyvą su Nense Driu, kuriame vargšo berniuko palikimas buvo paslėptas už seno laikrodžio apleistame name. Bobis neturėjo rimtų vilčių, kad tėvas kažkur paslėpė auksinių monetų ir retų pašto ženklų, bet jeigu liko kas nors, jie galėtų parduoti Bridžporte. Pavyzdžiui, lombarde. Bobis nelabai įsivaizdavo, kaip užstatomi daiktai, bet mokėjo tokią įstaigą atskirti - virš durų kaba trys auksiniai bumbulai. Ir, žinoma, įkeitėjai džiaugsis galėdami jiems padėti. Tiesa, čia tik vaikiška pasaka, bet Kerolė Gerber, gyvenanti gatvės gale, turi visą lėlių, kurias jos tėtis, karo jūreivis, parsiuntė iš jūros, kolekciją. Tad jeigu tėvai ką nors dovanoja, - o jie paprastai dovanoja, - kodėl negalėtų ko nors palikti? Tai juk aišku!

Kai Bobis uždavė savo klausimą, jie ėjo pro žibintą (jų vora rymo palei parko tvorą), ir berniukas pastebėjo, kaip siaurėja mamos lūpos: jos visuomet taip susiaurėdavo, kai vaikas sukaupdavo drąsos paklausti apie velionį savo tėvą. Žiūrėdamas į jas, Bobis prisimindavo mamos piniginę: patrauki už virvelės - anga susiaurėja ir beveik dingsta klostelėse.

- Aš pasakysiu tau, ką jis paliko, - pažadėjo ji, kai abu pradėjo kilti Plačiąja gatve į kalvą. Bobis gailėjosi paklausęs, bet jau buvo per vėlu. Jeigu užsiveda, nesustabdysi.

- Jis paliko draudimo polisą, kuris jau metai buvo anuliuotas. Nieko nežinojau, kol jis nenumirė, ir visi, įskaitant duobkasį, pareikalavo savo dalies iš to, ko neturėjau. Dar jis paliko pluoštą neapmokėtų sąskaitų, su kuriomis jau beveik susitvarkiau - žmonės suprato mano padėtį, o misteris Bidermenas ypač, reikia pripažinti.

Visa tai buvo sena, pikta dainelė, bet štai dabar Bobis išgirdo

kai ką nauja.

- Tavo tėvas, - tęsė ji, praeidama pusiaukelėje į jų butą stovintį namą, - užkibdavo už kiekvieno nepilno *streto*.

- Mama, o kas tas *stretas*?

- Nesvarbu. Bet viena tau pasakysiu, brangusis Bobi: žiūrėk man, jeigu sužinosiu, kad loši kortomis iš pinigų! Man to iki kaklo.

Bobiui knietėjo paklausinėti daugiau, bet protas nugalėjo, nes naujas klausimas vėl sukeltų žodžių laviną. Tada jis pagalvojo, kad filmas apie nelaimingus vyrus ir žmonas galėjo visiškai sugadinti mamai nuotaiką dėl priežasčių, kurios jam, berniukui, buvo nesuprantamos. O apie nepilną stretą jis pirmadienį pasiklaus Džono Salivano, geriausio savo draugo. Bobis manė, jog tai pokeris, bet nebuvo visai tikras.

- Bridžporte yra tokių vietų, kur vyrai praranda pinigus, - pasakė mama, kai jie visai pasiekė namus. - Tenai eina vyrai-kvailiai. Jie prisidirba, o visos moterys pasaulyje po to turi srėbti. Ką gi...

Bobis žinojo, ką išgirs toliau: tai buvo mėgstamiausias mamos priežodis.

- Gyvenimas neteisingas, - ištarė Liza Garfild, traukdama raktą ir ketindama atrakinti namo, pažymėto 149 numeriu, mažame Harvičo miestelyje, Plačiojoje gatvėje, duris. Buvo 1960 metų balandis, vėjas alsavo pavasario kvapais, o greta jos stovėjo liesutis berniukas su rūdžių rausvumo savo velionio tėvo plaukais. Liza niekad nesilietė prie jo plaukų, o tais retais kartais, kai norėdavo paglostyti sūnų, paprastai liesdavo jo petį arba skruostą.

- Gyvenimas neteisingas, - pakartojo motina, atrakino duris, ir jie įėjo.

Teisybė, su jo mama gyvenimas pasielgė ne kaip su princese, ir, be abejo, negerai, kad jos vyras užvertė klumpes trisdešimt šešerių metų ant tuščio namo linoleumo, tačiau kartais Bobiui atrodydavo, jog galėjo būti ir blogiau. Pavyzdžiui, ne vienas vaikas, o du. Arba trys. Po galais! Net keturi.

Arba, tarkim, mamai tektų išties sunkiai plušti, kad išmaitintų juos du? Salo mama dirbo "Tip-Top" kepykloje kitame miestelio gale ir tomis dienomis, kai jai tekdavo įjungti krosnis, Salas Džonas ir du vyresni jo broliai beveik jos nematydavo. Be to, Bobis matė, kaip pro kompanijos "Nuostabioji kurpaitė" vartus po trečios valandos sirenos (jis pats namus palikdavo pusę trijų) iš-

virsdavo moterys, visos arba pernelyg liesos, arba per storos, papilkėjusiais veidais ir pirštais, nudažytais šiurpia sukepusio kraujo spalva, moterys nuleistomis akimis, nešančios savo darbo drabužius ir apavą plastikiniuose maišeliuose. O praeitą rudenį, važiuodamas į bažnyčios mugę su misis Gerber, Kerole ir mažuoju Jenu, matė, kaip už miesto vyrai ir moterys skynė obuolius. Jis paklausė misis Gerber, kas ten per žmonės, o ši atsakė, jog tai sezoniniai darbininkai, na, kažkas panašaus į keliaujančius paukščius - jie visą laiką keliauja iš vietos į vietą, rinkdami viską, kas tuo metu prinoko.

Mama dirbo misterio Donaldo Bidermeno sekretore nekilnojamojo turto kompanijoje "Gimtasis miestas" - toje pačioje, kur dirbo ir Bobio tėtis mirties dieną. Berniukas nutarė, kad tą darbą ji gavo todėl, kad Donaldui Bidermenui patiko Rendolas ir jis gailėjosi Lizos, likusios našle su sūneliu, ką tik išlipusiu iš vystyklų, - tačiau ji gerai tvarkėsi ir dirbo labai daug. Labai dažnai užsibūdavo darbe iki vėlumos. Porą kartų Bobis matė mamą ir misterį Bidermeną kartu - ypač įstrigo atmintyje kompanijos surengtas piknikas; bet įsidėmėjo ir tą kartą, kai žaisdamas per pertrauką išsimušė dantį ir misteris Bidermenas nuvežė juos pas dantistą į Bridžportą, - jie žiūrėjo vienas į kitą kažkaip, na, ypatingai. Kartais misteris Bidermenas skambindavo jai vakare, tada ji vadindavo jį Donu. Bet "Donas" buvo visai senas, ir Bobis dėl jo galvos nekvaršino.

Bobis gerai nežinojo, kuo užsiima mama dienos metu (ir vakare) savo agentūroje, bet būtų lažinęsis iš bet ko, kad darbas ten - ne batus siūti ir ne krosnis įjunginėti "Tip-Top" kepykloje pusę penkių ryto. Bobis iš bet ko kirstų, jog tų darbų su mamos net iš tolo lyginti negalima. Ir dar, kalbant apie jo mamą, tai klausinėti ją apie ką nors reikštų ieškoti nemalonumų. Jeigu, pavyzdžiui, pasiteirausi, kodėl kišenė leidžia turėti tris sukneles iš "Sirso", vieną netgi šilkinę, o neleidžia tris mėnesius mokėti po vienuolika dolerių penkiasdešimt centų už "šviną" iš "Vestern auto" vitrinos (dviratis buvo raudonai sidabrinis, vien pasižiūrėjus į jį Bobiui tįso seilė). Paklausi - lauk nemalonumų.

Ir Bobis neklausė. Jis tiesiog pats nutarė užsidirbti dviračiui. Kiek reikės, surinks ne anksčiau kaip rudenį, gal net žiemą. Per tą laiką dviratis gali dingti iš "Vestern auto" vitrinos, bet jis sieks tikslo. Reikia pasiraitoti rankoves ir nenuleisti rankų. Gyvenimas

nelengvas, gyvenimas neteisingas.

Kai paskutinį balandžio antradienį apsilankė vienuoliktas Bobio gimtadienis, mama padovanojo plokščią paketėlį iš sidabrinio popieriaus. Viduje berniukas rado oranžinę bibliotekos kortelę. SUAUGUSIŲJŲ BIBLIOTEKOS KORTELĘ! Likite sveiki, Nense Driu, Hardžio berniūkščiai ir Donai Vinslou, karo jūreivi. Sveiki visi kiti! Pasakojimai, pilni paslaptingos neaiškios aistros, panašūs į "Tamsą laiptinės aikštelėje". Jau nekalbant apie kruvinus durklus bokštų viršuje. (Paslapčių ir kambarių bokšto viršuje nestigo ir knygose apie Nensę Driu ir Hardžio berniūkščius, bet kraujo jose trūko, o aistros ir su žiburiu nebūtum radęs.)

- Tik nepamiršk, kad knygas išduodanti bibliotekininkė, misis Kelton, mano draugė, - įprastu sausu įspėjančiu tonu tarė mama, nors liko patenkinta, pastebėjusi sūnaus džiaugsmą. - Jeigu bandysi pasiimti "Peiton Pleis" arba "Kings Rou", sužinosiu.

Bobis nusišypsojo. Jis ir pats tai žinojo.

- O jeigu budės kita, mis Priekiba, ir paklaus, kodėl turi oranžinę kortelę, pasakyk jai, kad atsiverstų kitą pusę. Išrašiau leidimą su savo parašu.

- Ačiū, mama, čia tai jėga!

Ji nusišypsojo, palenkė galvą ir greitai prisilietė sausomis lūpomis prie jo žando. Kartą - ir viskas.

- Džiaugiuosi, kad tau patiko. Jeigu neužtruksiu, eisime į "Koloniją", paragausime keptų midijų ir ledų. O pyrago tau teks palaukti iki šeštadienio, anksčiau neturėsiu laiko jį iškepti. Dabar vilkis striukę ir judinkis, sūnau. Į mokyklą pavėluosi.

Jie nusileido laiptais ir kartu išėjo į gatvę. Prie šaligatvio stovėjo taksi. Poplino striuke vilkintis vyras pasilenkė prie langelio mokėti vairuotojui. Už jo stovėjo lagaminai ir popieriniai maišeliai su rankenomis.

- Čia greičiausiai tas, kuris išsinuomojo kambarį trečiame aukšte, - pasakė Liza, ir jos lūpos susitraukė, it patemptos už virvelės. Ji stovėjo ant viršutinio verandos laiptelio, apžiūrinėdama siaurą vyro užpakalį (jis nukrypo į juos, kai nepažįstamasis pasilenkė). - Nemėgstu žmonių, kurie savo daiktus vežiojasi popieriniuose maišuose. Man nuo daiktų popieriniuose pakuose trenkia lindynėmis.

- Jis turi ir lagaminų, - pastebėjo Bobis, bet mama galėjo ir ne-

pastebėti, kad naujojo gyventojo lagaminėliai daug nekainavo. Ne iš vieno komplekto, visi atrodo taip, lyg kažkas supykęs ištrenkė juos iš Kalifornijos.

Bobis su mama nuėjo betoniniu takeliu. Taksi nuvažiavo. Vyras poplino striuke atsigręžė. Bobis visus žmones skirstė į tris kategorijas: vaikus, suaugusius ir senukus. Senukai - tai suaugusieji žilais plaukai. Naujasis gyventojas priklausė šiems. Veidas liesas, išvargęs. Ne raukšlėtas (kelios raukšlelės buvo tik apie nublukusias melsvas akis), bet visas sukritęs. Žili jo plaukeliai buvo ploni it kūdikio, virš senatvinių dėmių išmuštos kaktos nuplikę. Jis buvo aukštas ir pakumpęs kaip Borisas Karlofas siaubo filmuose, kuriuos pusę dvyliktos rodydavo penktadienio vakarais per "WPIX" kanalą. Po poplino striuke matėsi pigus ir šiek tiek per didelis darbinis kostiumas. Ant kojų - numinti spalvotos odos batai.

- Sveiki, kaimynai, - pasisveikino jis ir nusišypsojo tarsi per prievartą. - Aš esu Teodoras Brotigenas. Ketinu čia pagyventi.

Jis ištiesė ranką Bobio mamai, ji vos vos prisilietė.

- Aš esu Elizabeta Garfild. O čia mano sūnus Robertas. Atleiskite mums, misteri Bretigenai...

- Brotigenas, ponia, bet džiaugsiuosi, jeigu jūs ir jūsų sūnelis vadinsite mane Tedu.

- Taip-taip, bet Robertas vėluoja į mokyklą, o aš - į darbą. Malonu buvo susipažinti, misteri Bretigenai. Paskubėkim, Bobi. *Tempus fugit**.

Ji pasileido gatve miesto centro link, o Bobis pasuko į priešingą pusę, į kalną (ir gerokai lėčiau), į Harvičo vidurinę mokyklą Ešério skersgatvyje. Paėjęs tris keturis žingsnius sustojo ir atsigręžė. Jautė, kad mama su misteriu Brotigenu pasielgė nemandagiai, kad ji perlenkė. O mažame jo draugų būrelyje blogiau už kivirčus nieko nebuvo. Kerolė nekentė storžievių, Salas Džonas irgi. Misteris Brotigenas jau greičiausiai bus nuėjęs pusę takelio, bet jeigu ne, Bobis panoro jam nusišypsoti: tegu žino, kad bent vienas Garfildų šeimos narys neriečia nosies.

Jo mama taip pat sustojo ir atsigręžė. Ne todėl, kad norėjo dar kartą žvilgtelėti į naująjį kaimyną, apie tai Bobis nė nepagalvojo. Ne. Ji atsisuko į savo sūnų. Juk žinojo, kad jis atsigręš, anksčiau, negu jis nutarė taip pasielgti. Ir tą mirksnį paprastai saulėtą vaiko nuotaiką užtemdė šešėlis. Ji kartais sakydavo, jog veikiau liepą ims

*Laikas bėga (*lot.*).

snigti negu Bobiui pavyks ją apgauti, ir vaikas tikėjo, kad tai yra tiesa. Pagaliau, kiek jums turėtų būti metų, kad pavyktų pavedžioti už nosies savo mamą? Dvidešimt? Trisdešimt? O gal teks laukti, kol ji visai nukarš ir jos galvelėje pasimaišys?

Misteris Brotigenas netgi nebuvo pasukęs į takelį. Jis stovėjo prie šaligatvio krašto, kiekvienoje rankoje laikė po lagaminėlį, trečią spaudė po pažastimi (tris popierinius maišus jau pernešė ant 149 namo vejos) ir kūprinosi dar smarkiau. Jis stovėjo tiesiai tarp jų it koks stulpas.

Lizos Garfild žvilgsnis praslydo pro jį į sūnų. "Eik! - sukomandavo jos akys. - Nesakęs nė žodžio. Jis nepažįstamas žmogus, nežinia, iš kur, apskritai iš niekur, ir pusė jo daiktų popieriniuose maišeliuose. Nieko nesakyk, Bobi, tik mink toliau, ir viskas".

Va ir ne! Gal todėl, kad gimtadieniui gavo suaugusiųjų bibliotekos kortelę, o ne dviratį.

- Malonu su jumis susipažinti, misteri Brotigenai, - tarė Bobis. - Tikiuosi, jums čia patiks. Viso gero.

- Geros dienos mokykloje, sūnau, - atsakė naujasis kaimynas. - Sužinok daugiau. Tavo mama teisi - *tempus fugit*.

Bobis dirstelėjo į mamą vildamasis, kad mažutį jo maištą užglostys šitas švelnus pameilikavimas, bet jos lūpos liko suspaustos. Daugiau nesakiusi nė žodžio ji pasisuko ir ėmė leistis nuo šlaito. Berniukas nudrožė savo keliu džiaugdamasis, kad užkalbino misterį Brotigeną, nors vėliau atsiims už tai nuo mamos.

Artėdamas prie Kerolės Gerber namų jis išsitraukė oranžinę bibliotekos kortelę ir apžiūrėjo ją. Žinoma, ne "švinas" su dvidešimt šešių colių ratais, bet vis vien labai neblogai. Ištisas knygų pasaulis, kurį galima tyrinėti, net jeigu kainavo tik kokius du tris dolerius. Juk yra toks posakis: dovanotam arkliui...

Taip bent jam kartoja mama.

Jis atvertė kitą kortelės pusę. Ten valdinga jos rašysena buvo užrašyta: "Visiems, kam tai gali rūpėti: čia mano sūnaus bibliotekos kortelė. Jis turi mano leidimą imti po tris knygas per savaitę iš Harvičo viešosios bibliotekos suaugusiųjų skyriaus." Ir parašas: "Elizabeta Penrouz Garfild".

Po jos pavarde lyg *post scriptum* buvo pridurta: "Baudas už laiku negrąžintas knygas Robertas mokės pats".

- Su gimimo diena! - sušuko Kerolė Gerber, iššokdama iš už medžio, kur laukė pasislėpusi. Ji apsikabino rankomis Bobio kaklą

ir pakštelėjo į skruostą. Bobis nukaito ir apsidairė - ar kas nemato? Po šimts, draugauti su mergaite nelengva ir be nelauktų bučinių! Bet viskas gerai. Ešerio skersgatviu kalno viršuje traukė įprastos mokinių virtinės, o ant šlaito jie buvo vieni.

Bobis rūpestingai nusišluostė skruostą.

- Eik jau! Juk tau patiko, - nusikvatojo Kerolė.

- Visai ne, - atsakė Bobis. Ir pamelavo.

- Tai ką gavai dovanų?

- Bibliotekos kortelę, - tarė Bobis ir parodė ją. - SUAUGUSIŲJŲ.

- Geras! - Jis pastebėjo mergaitės akyse... užuojautą? Tikriausiai ne. O jei ir taip, tai kas?

- Štai, imk, - ištiesė ji voką auksiniais apvadais ir jo vardu, išspausdintu centre. Dar ji priklijavo ant voko širdelių ir pliušinių meškiukų.

Bobis truputuką nuogąstaudamas atplėšė voką, primindamas sau, kad atvirutę galima susikišti giliai į užpakalinę kelnių kišenę, jeigu ji per daug saldi.

Visai ne. Gal ir vaikiška truputį (berniukas ant žirgo su plačiabryle kepure, o kitoje pusėje užrašas tarsi medinėmis raidėmis: "SU GIMTADIENIU, KAUBOJAU!"), bet ne saldi. Žinoma, "Su meile nuo Kerolės", bet *ne saldi*, o ko daugiau galima laukti iš mergaitės?

- Dėkui.

- Žinau, atvirutė mažiukams, bet kitos buvo dar baisesnės, - dalykiškai pastebėjo mergaitė.

Šiek tiek aukščiau ant kalno jų laukė Salas Džonas, energingai treniruodamasis su savo jo-jo - po dešine ranka, po kaire, už nugaros. Tik jau tarp kojų šiukštu. Kartą pamėgino mokyklos kieme ir šniojo sau per kiaušus. Salas suinkštė. Bobis ir dar keli berniukai mirė iš juoko. Kerolė ir trys jos draugės atbėgo pasiklausti, kas atsitiko, o berniukai visi tvirtino, kad nieko, ir vos neverkė iš juoko. "Visi berniukai kvailiai," - pareiškė tada Kerolė, bet Bobis netikėjo, kad ji pati tuo tiki. Nebūtų iššokusi iš už medžio ir nebučiuotų jo! O bučinys buvo geras. Klasiškas. Beje, geresnis už mamos.

- Visai ne mažiukams, - nesutiko jis.

- Taip, bet beveik, - atsakė Kerolė. - Norėjau nupirkti tau suaugusiųjų atvirutę, bet jos visos tokios saldžios.

- Žinau, - tarė Bobis.

- Kai užaugsi, Bobi, irgi imsi seilėtis?

- Na, ne, - atsakė jis. - O tu?

- Ne-a. Būsiu kaip Rionda, mamos draugė.

- Juk Rionda storulė, - dvejodamas ištarė Bobis.

- Aha, bet ji kieta. Ir aš būsiu kieta, tik ne stora.

- Pas mus atsikėlė naujas gyventojas. Į butą trečiame aukšte. Mama sako, ten tikras pragaras.

- Taip? O koks jis? - Ji sukikeno. - U-tiu-tiu?

- Jis senas, - atsakė Bobis ir sekundei nutilo pagalvoti. - Jo veidas įdomus. Mamai iš karto nepatiko, nes atsivežė daiktus popieriniuose maišuose.

Prie jų prisiartino Salas Džonas.

- Su gimdieniu, kalės vaike, - tarė jis ir pliaukštelėjo Bobiui per nugarą. - "Kalės vaikas" šiuo metu buvo mėgstamiausias Salo Džono pertaras, kaip Kerolės - "kietas". Bobis tąkart apsiėjo be mėgstamo posakio, nors ir manė, kad "sumautas" skamba visai neblogai.

- Jeigu keiksies, su tavimi neisiu, - pasakė Kerolė.

- Gerai jau, - nusileido Salas Džonas.

Kerolė buvo garbanota šviesiaplaukė, panaši į Bobsių dvynukes, tik vyresnė; Džonas Salivanas - aukštas, juodaplaukis, žaliomis akimis. Panašus į Džo Hardį. Bobis Garfildas žingsniavo tarp jų, pamiršęs neseną liūdesį. Jo gimimo diena, jis su draugais ir gyvenimas nuostabus. Kerolės atvirutę paslėpė užpakalinėje kišenėje - iš ten jos niekas nepavogs, ir pati neišslys.

Kerolė ėjo pasistrikinėdama, ir Salas Džonas paprašė ją liautis.

- Kodėl? - nustebo mergaitė. - Man patinka šokinėti.

- Man patinka sakyti "kalės vaikas", bet nesakau, kai manęs to paprašai, - pamokomu tonu atsakė Salas Džonas.

Kerolė pasisuko į Bobį.

- Šokinėja be šokdynės tik maži vaikai, Kerole, - apgailestaudamas atsakė Bobis, po to truktelėjo pečiais, - bet tu šokinėk, jeigu norisi, mes nieko prieš, ar ne, Es-Džėjau?

- M-hm, - numykė Salas Džonas ir vėl ėmė treniruotis su jojo. Į viršų - žemyn, į viršų - žemyn, op-op-op.

Kerolė nebestraksėjo. Ji ėjo tarp berniukų ir įsivaizdavo, jog yra Bobio Garfildo draugė, kad Bobis turi vairuotojo teises ir

“Biuiką”, ir jie važiuoja į Bridžporto rokenrolo festivalį. Bobis jai atrodė kietas. Pats jis to nežino, ir tai dar geriau.

Bobis namo po pamokų parsirado trečią valandą. Būtų grįžęs anksčiau, bet į jo kampaniją UŽ DVIRATĮ IKI PADĖKOS DIENOS buvo įtrauktas butelių, kuriuos galima parduoti, rinkimas, todėl išsuko į krūmus palei Ešerio skersgatvį jų paieškoti. Rado tris “Reinoldo” ir “Nikai”. Nekas, bet aštuoni centai yra aštuoni centai. “Netaupo cento, neturės dolerio” - buvo dar vienas mamos priežodis.

Bobis nusiplovė rankas (pora butelių buvo aplipę visokia bjaurastimi), susirado šaldytuve pavalgyti, pervertė kelis senus komiksus apie Supermeną, dar kartą patikrino šaldytuvą ir sėdo žiūrėti “Amerikos estradą”. Paskambino Kerolei pasakyti, kad programoje dalyvauja Bobis Deirinas - jai Bobis Deirinas pats kiečiausias, ypač, kai dainuoja “Vakarėlio karalienę” ir spragsi pirštais, - bet ji ir taip žinojo. Ji žiūrėjo su savo kvailomis draugėmis - trys ar keturios be perstojo kikeno tolokai nuo ragelio. Bobis prisiminė paukštelius zoologijos parduotuvėje. Ekrane tuo metu Dikas Klarkas demonstravo, kiek spuogų gali sunaikinti vienui vienas “Stri-Deks” tamponas.

Mama paskambino ketvirtą. Misteriui Bidermenui jos reikės iki pat vakaro. Jai labai gaila, bet šventinė vakarienė “Kolonijoje” nukeliama. Šaldytuve ras vakarykščios troškintos mėsos - gali pavakarieniauti pats, o ji būtinai pasirodys prieš aštuonias ir paguldys jį į lovą. Ir, dėl dievo, Bobi, nepamiršk išjungti dujų, kai pasišildysi mėsą.

Bobis nusivylęs grįžo prie televizoriaus, nors, tiesą sakant, nieko kito ir nesitikėjo. “Amerikos estradoje” Dikas dabar vertino plokšteles. Bobis pagalvojo, kad tam tipeliui viduryje neužteks jokio “Stri-Deks” tampono.

Berniukas įsikišo ranką į vidinę kišenę ir išsitraukė naują oranžinę kortelę. Kaipmat palengvėjo. Kam sėdėti priešais teliką su senais komiksais, jeigu nesinori. Gali nueiti į biblioteką ir parodyti savo naują kortelę - SUAUGUSIOJO kortelę. Šiandien budės mis Priekiba, nors iš tikrųjų ji - mis Harington, ir Bobiui ji atrodė labai graži. Ir dar ji kvepinosi. Berniukas visuomet jautė nuo jos odos ir plaukų dvelkiant kažkuo kvapniu lyg malonus prisiminimas. Ir nors Salas Džonas dabar mokosi groti trombonu, grįždamas atgal galės užsukti pas jį pamėtyti kamuolį.

“Be to, - pagalvojo Bobis, - galiu nusitrenkti iki Spaiserio ir priduoti butelius, man juk reikia surinkti per vasarą dviračiui”.

Gyvenimas staiga vėl įgavo prasmę.

Salo mama pakvietė Bobį likti vakarienės, bet jis atsakė, ne, ačiū, geriau grįšiu namo. Jis, žinoma, mielai sukirstų misis Salivan kepsnį su traškančiomis bulvytėmis iš orkaitės užuot kimšęs vakarykštį troškinį, bet žinojo, kad mama grįžusi iš darbo iš karto patikrins indelį su vakarykšte vakariene. Pamačiusi pilną paklaus, ką Bobis valgė vakarienės. Paklaus ramiai, netgi atsainiai. Jeigu jis atsakys, kad pavalgė pas Salą Džoną, ji linktels ir pasiteiraus, ką jie valgė ir ar gavo deserto, o vėliau - ar padėkojo misis Salivan; ji netgi atsisės greta jo ant sofos, jie pasidalins ledų indelį, žiūrėdami “Šugarfut” per televizorių. Ir viskas bus gerai... tik nebus. Anksčiau ar vėliau teks sumokėti. Gal po dienos arba dviejų, gal po savaitės, bet atsiimti už tai teks. Bobis gerai tą žinojo, nors nieko tikro kol kas nė nenujautė. Be abejo, jai būtinai teko užtrukti darbe, tačiau vienam valgyti vakarykštę troškintą mėsą per gimtadienį be kita ko buvo bausmė už tai, kad jis savavališkai užkalbino naująjį gyventoją. Jeigu jis pamėgins išsisukti nuo šitos bausmės, ji tik padidės kaip pinigai banko sąskaitoje.

Iš Salo Džono jis grįžo ketvirtis po šešių, jau temo. Nešėsi dvi neskaitytas knygas: apie Perį Meisoną, “Aksominių nagučių byla”, ir Klifordo Saimeko mokslinės fantastikos romaną “Žiedas aplinkui Saulę”. Abi atrodė klaikiai, o mis Harington visiškai nesikabinėjo. Priešingai, pasakė, jog knygos skirtos vyresniam amžiui, o jis esąs šaunuolis, kad jas skaito.

Pakeliui namo nuo Es-Džėjaus Bobis fantazavo, kaip jie su mis Harington plaukia kruiziniu garlaiviu, šis nuskęsta, ir lieka tik jiedu, nes surado gelbėjimosi ratą su užrašu “LUZITANIKAS”*. Bangos išnešė juos į salelę su palmėmis, džiunglėmis ir ugnikalniu, ir kol jie gulėjo pliaže, mis Harington visa drebėjo ir kalbėjo kaip jai šalta, baisiai šalta, ar jis negalėtų apkabinti jos ir sušildyti. Jis, suprantama, galėjo, tad taip ir padarė (“mielai, mis Harington”), ir tada iš džiunglių išniro čiabuviai, lyg ir draugiški, bet vėliau paaiškėjo, kad jie kanibalai, gyvenantys vulkano šlaituose ir

*Sudėtinis žodis: “Luzitanija” - keleivinis anglų garlaivis, nuskandintas vokiečių povandeninio laivo 1915 metais; “Titanikas” - anglų keleivinis garlaivis, nuskendęs 1912 metais po susidūrimo su ledkalniu.

žudantys savo aukas aikštelėje, apsuptoje kaukolių. Taigi prasti reikalai, bet kai jį su mis Harington ėmė vilkti prie kunkuliuojančio katilo, ugnikalnis suriaumojo ir...

- Sveikas, Robertai.

Bobis pakėlė akis sutrikęs dar labiau nei tada, kai Kerolė iššoko iš už medžio, kad paliktų gimtadienio bučkį jam ant žando. Jį pašaukė naujasis gyventojas. Misteris Brotigenas sėdėjo ant viršutinio verandos laiptelio ir rūkė cigaretę. Senus numintus batus jis pakeitė senomis numintomis šlepetėmis ir nusivilko poplino striukę - vakaras buvo šiltas. Lyg sėdėtų prie savo namų, toptelėjo vaikui.

- Oi, misteri Brotigenai. Sveiki.

- Nenorėjau tavęs išgąsdinti.

- Jūs ir ne...

- O aš manau, kad taip. Tu juk buvai už tūkstančių mylių nuo čia. Ir, prašau, vadink mane Tedu.

- Gerai. - Bet Bobis nebuvo tikras, kad jam pasiseks. Kreipinys į suaugusįjį (be kita to, seną suaugusįjį) vardu prieštaravo tiek mamos pamokymams, tiek jo paties įpratimui.

- Pamokos praėjo gerai? Išmokai ko nors naujo?

- Aha, puikiai. - Bobis mindžikavo, perėmė knygas į kitą ranką.

- Neprisėstum prie manęs minutėlei?

- Žinoma, tik ilgai negaliu. Reikia kai ką nuveikti, suprantate?

Svarbiausia - pavakarieniauti: vakarykštis mėsos troškinys dabar jam atrodė pakankamai viliojantis.

- Suprantu. Padaryti kai ką, o *tempus fugit.*

Kai Bobis atsisėdo prie misterio Brotigeno... Tedo... ant plataus laiptelio, traukdamas jo "Česterfildo" cigaretės aromatą, pagalvojo, kad niekad anksčiau nėra matęs tokio pavargusio žmogaus. Juk ne persikraustymas kaltas, ar ne? Kiek galima pavargti, jeigu visas tavo turtas telpa į tris lagaminėlius ir tris popierinius maišelius su rankenomis? Galbūt vėliau pasirodys krovikai su daiktais furgone? Bet Bobis nusprendė, jog vargu. Juk viršuje viso labo vienas kambarys - didelis, bet vienas su virtuve iš vieno šono ir visa kita - iš kito. Jie su Salu Džonu buvo užlipę į viršų ir apsižvalgė, kai senutėlė misis Sidl po insulto persikėlė gyventi pas dukterį.

- *Tempus fugit* reiškia, kad laikas bėga, - tarė Bobis. - Mama dažnai tai kartoja. Ir dar ji sako, kad laikas ir potvyniai nieko

nelaukia, o laikas užgydo visas žaizdas.

- Tavo mama žino daug patarlių, taip?

- Aha, - sutiko Bobis, ir prisiminimas apie visas tas patarles bei priežodžius užgriuvo jį it nuovargis. - Daugybę.

- Benas Džonsonas vadino laiką senu pliku sukčiumi, - tarė Tedas Brotigenas, giliai užsitraukė ir išpūtė dvi sroveles pro šnerves. - O Borisas Pasternakas sakė, kad mes laiko belaisviai, amžinybės įkaitai.

Bobis susižavėjęs pakėlė į jį akis, laikinai pamiršęs tuščią savo pilvą. Laiko, kaip seno pliko sukčiaus, įvaizdis jam baisiai patiko - tai absoliučiai ir neginčijamai teisinga, nors jis ir negalėjo pasakyti, kodėl... bet juk tas atsparumas įvardijimui tik pridėjo jėgos, a? Lyg žiūrėtum į kažką kiaušinyje arba į šešėlį už matinio stiklo.

- O kas yra Benas Džonsonas?

- Anglas ir seniai velionis, - paaiškino misteris Brotigenas. - Egoistas ir pagarsėjęs kaip godus pinigų, be to, linkęs į meteorizmą. Bet...

- O kas tas meteorizmas?

Tedas iškišo liežuvį tarp lūpų ir trumpai, bet labai tikroviškai purptelėjo. Bobis užsidengė delnu burną ir sukikeno.

- Vaikams perdimas atrodo juokingas, - linktelėjo Tedas Brotigenas. - Taip-taip. O štai mano amžiaus žmogui tai viso labo nuolat augančio gyvenimo keistumo apraiška. Benas Džonsonas, beje, pukšėdamas, pasakė daug protingų žodžių. Ne tiek daug, kaip daktaras Džonsonas... tai yra Semiuelis Džonsonas, - bet vis tiek pakankamai.

- O Borisas...

- Pasternakas. Rusas, - atsainiai mestelėjo Brotigenas. - Tuščias žmogelis, mano nuomone. Ar galiu pažiūrėti tavo knygas?

Bobis ištiesė jas. Misteris Brotigenas (Tedas, - priminė sau Bobis, - jį reikia vadinti Tedu) Perį Meisoną grąžino vos užmetęs akį į viršelį. Klifordo Saimeko romaną jis palaikė ilgiau - iš pradžių įsistebeilijo į viršelį pro cigarečių dūmų uždangą, temdžiusią jam akis, po to švilptelėjo. Ir vartydamas linksėjo galva.

- Šitą aš skaičiau, - tarė jis. - Turėjau daug laiko skaitymui prieš tai, kai čia atsikrausčiau.

- Tikrai? - užsidegė Bobis. - Gera?

- Viena iš geriausių, - atsakė misteris Brotigenas... Tedas. Jis

pašnairavo į berniuką - vieną akį atmerkė, o kitą vis dar laikė primerkęs nuo dūmų. Tuo metu jis atrodė ir išmintingas, ir paslaptingas kaip ne šaukštu penimas filmo herojus. - O tu įsitikinęs, kad įveiksi? Tau juk ne daugiau dvylikos metų.

- Man vienuolika, - pataisė Bobis. Kaip šaunu, kad Tedas davė jam dvylika. - Šiandien suėjo. Įveiksiu. Galbūt ir ne viską suprasiu, bet jeigu romanas geras, man jis patiks.

- Tavo gimtadienis! - šūktelėjo Tedas, lyg ši žinia būtų padariusi jam didžiulį įspūdį. Jis paskutinį kartą užsitraukė ir numetė nuorūką. Ši nukrito ant betoninio takelio ir pažiro kibirkštėlėmis. - Sveikinu su gimimo diena, Robertai, linkiu daug laimės!

- Ačiū. Tik "Bobis" man labiau patinka.

- Tai Bobi. Eisite kur nors švęsti?

- Ne-a. Mama iš darbo grįš vėlai.

- Nenori pakilti į mano kamaraitę? Ne kažin ką galiu pasiūlyti, bet konservų turiu. Lyg ir turėjau sausainių...

- Dėkui, bet man mama šio bei to paliko. Vakarienei.

- Suprantu. - Ir tikras stebuklas - jis tikrai suprato. Tedas atidavė "Žiedą aplink Saulę". - Šioje knygoje misteris Saimekas iškelia mintį, kad egzistuoja pasauliai, tokie, kaip mūsų. Ne kitos planetos, o kitos Žemės, paralelinės Žemės, supančios Saulę žiedu. Nuostabi mintis.

- M-hm, - pritarė Bobis. Jis buvo girdėjęs apie paralelinius pasaulius iš kitų knygų. Ir iš komiksų.

Tedas Brotigenas dabar žiūrėjo į jį susimąstęs, lyg kažką sverdamas.

- Kas? - paklausė Bobis, staiga pasijutęs nejaukiai. "Pamatei ką nors žalia?" - pasakytų jo mama.

Jam pasirodė, kad Tedas neatsakys - pernelyg įsitraukęs į apmąstymus. Bet tas krestelėjo galvą ir išsitiesė.

- Nieko tokio, - atsakė jis. - Man šovė viena mintis. Gal tu norėtum užsidirbti? Nepasakyčiau, kad esu labai turtingas, bet...

- Aha! Taip! Žinoma! - Ir vos nepridūrė: "Aš dviračiui taupau", bet susilaikė. "Liežuvio nelaidyk!" - dar viena mamos patarlė. - Padarysiu viską, ko norėsite!

Tedas Brotigenas tarsi nusigando ir vos nenusijuokė. Lyg būtų prasivėrusios durys ir pasirodęs kitas veidas, Bobis pastebėjo, kad šitas senas žmogus kadaise buvo jaunas. Gal net ir pasiutęs.

- Tokių dalykų nedera sakyti nepažįstamiems, - pasakė jis. - Ir

nors mes vadiname vienas kitą vardais, - tai gera pradžia, - vis tiek dar nesame pažįstami.

- O kuris nors iš tų Džonsonų ką nors sakė apie nepažįstamus?

- Kiek pamenu, ne, bet apie šią temą sako Biblija: "Nes aš ateivis šioje žemėje. Atsitrauk nuo manęs, kad galėčiau pasistiprinti anksčiau, nei išeisiu..." - Tedas minutėlei nutilo. Veidas vėl surimtėjo, paseno. Po kurio laiko jis baigė: - "Amksčiau, nei išeisiu, ir nebus manęs..." Psalmė. Neprisimenu, kuri.

- Na, - pasakė Bobis, - žudyti ir plėšti nepradėsiu, nesijaudinkite, tiesiog man labai reikia užsidirbti.

- Leisk pagalvoti, - tarė Tedas. - Leisk man truputį pagalvoti.

- Taip, žinoma. Bet jeigu reikia atlikti kokį nors darbą ar kažką tokio, aš visada pasiruošęs. Sakau jums atvirai.

- Darbo? Galbūt, nors aš pavartočiau kitą žodį. - Tedas apglėbė kaulėtus kelius dar kaulėtesnėmis rankomis ir pažvelgė per veją į gatvę. Beveik visai sutemo. Atėjo tas metas, kurį Bobis ypač mėgo. Pravažiuojančios mašinos užsidegė žibintus, kažkur tolėliau misis Sigsbi šaukė savo dvynukes mano vakarieniauti. Šituo paros metu - ir dar auštant, kai stovėdavo vonios kambaryje ir šlapindavosi į unitazą, o saulės spinduliai krisdavo per langelį į sulipusias nuo miego jo akis - Bobis jautėsi kaip sapnas kažkieno galvoje.

- O kur jūs gyvenote prieš atvažiuodami čia, misteri... Tedai?

- Vietelėje, kuri nebuvo tokia miela, - atsakė tas. - Anaiptol ne tokia. O jūs seniai čia gyvenate, Bobi?

- Kiek save prisimenu. Nuo to laiko, kai mirė tėtis. Man tuomet buvo treji.

- Ir tu pažįsti visus gatvėje? Šitame kvartale, turiu galvoje.

- Taip, ko gero. Aha!

- Ir sugebėsi pažinti nepažįstamus? Atėjūnus? Kurių veidų anksčiau nesi matęs?

Bobis nusišypsojo ir linktelėjo.

- Aha, manau, sugebėsiu.

Jis nutilo ir laukė - darėsi vis įdomiau, tačiau, iš visa ko sprendžiant, tai dar ne galas. Tedas atsistojo, lėtai, atsargiai. Bobis nugirdo, kaip traška jo stuburo kauliukai. Tedas prispaudė delną prie nugaros, pasirąžė ir susiraukė.

- Eime, - tarė jis. - Darosi žvarbu. Įeisiu su tavimi. Tavo raktu ar mano?

- Geriau pats išbandykite, - nusišypsojo Bobis. - Teisingai?

Tedas - darėsi vis lengviau vadinti jį Tedu - ištraukė iš kišenės žiedą su raktais. Su dviem - nuo didžiųjų paradinių durų ir savo kambario. Abu blizgėjo nauji, lyg paauksuoti. Bobio raktai buvo patamsėję, apsitraukę apnašomis. Kiek Tedui metų? Vaikas nutarė, kad šešiasdešimt - mažiausiai. Šešiasdešimtmetis žmogus viso labo su dviem raktais kišenėje. Kažkas čia ne taip.

Tedas atidarė duris, ir juodu įėjo į didžiulį tamsų vestibiulį su stovu skėčiams ir senu paveikslu, kuriame Liuisas ir Klarkas* apžiūrinėjo Amerikos Vakarus. Bobis pasisuko į Garfildų duris, o Tedas patraukė prie laiptų ir uždėjo ranką ant turėklo.

- Saimeko knygos siužetas nuostabus, - pasakė jis, - bet parašyta ji ne itin gerai. Ne tragiška, bet, patikėk manimi, yra ir geresnių.

Bobis tylėdamas laukė.

- Yra knygų, kurių kalba nuostabi, bet siužetas poprastis. Kartais skaityk dėl turinio, Bobi. Nesek knygų snobų pavyzdžiu, kurie mano kitaip. O kartais skaityk dėl žodžių, dėl stiliaus. Nesek etalonų mėgėjų pavyzdžiu, kurie taip nesielgia. Bet kai rasi knygą, kurioje geras ir stilius, ir siužetas - laikykis jos.

- O tokių daug, kaip manote? - paklausė Bobis.

- Daugiau, negu įsivaizduoja snobai ir etalonininkai. Gerokai daugiau. Galbūt padovanosiu tau tokią. Kaip pavėluotą gimtadienio dovaną.

- O, dėl to nesirūpinkite.

- Nesirūpinsiu. Bet gal ir padovanosiu. O dabar - laimingos gimimo dienos.

- Ačiū, ji buvo nuostabi.

Tada Bobis įėjo į savo butą, pasišildė mėsą (nepamiršęs išjungti dujų, kai skystis užvirė, ir pamerkti keptuvę į kriauklę, kad atmirktų) ir vienas pavalgė, skaitydamas "Žiedą aplinkui Saulę" prie įjungto televizoriaus, kad būtų linksmiau. Jis beveik negirdėjo, kaip Četė Hantli ir Deividas Brinklis išpylė vakarines naujienas. Tedas nemelavo - knyga iš tikro buvo puiki. Ir žodžiai jam atrodė visai tinkami, nors šioje srityje Bobis nesijautė didelis specialistas.

"Gerai būtų parašyti tokią knygą, - pagalvojo jis, kai pagaliau užvertė romaną ir griuvo ant sofos žiūrėti "Šugarfuto", - tik ar sugebėčiau?".

*Ekspedicijos, tyrinėjusios 1804-1806 metais sritis į vakarus nuo Misisipės, vadovai.

Gali būti. Taip, tikrai. Juk kažkas rašo knygas, kaip kiti taiso kaminus, kai šie sprogsta nuo šalčio, arba keičia lemputes parke, kai tos perdega.

Maždaug po valandos, kai Bobis vėl atsivertė "Žiedą aplinkui Saulę", įėjo mama. Lūpdažiai lūpų kamputyje buvo šiek tiek nusitrynę, o apatinukas vienoje vietoje kyščiojo iš po sijono. Bobis norėjo pasakyti jai tai, bet prisiminė, jog ji nemėgsta, kai jai sako, kad "pietuose sninga". Ir kokių galų? Darbo diena baigėsi ir, kaip kartais sakydavo, čia nieko, be mūsų, paukštelių, nėra.

Ji patikrino šaldytuvą, ar nestovi vakarykštė mėsa, apžiūrėjo viryklę, ar išjungtas degiklis, patikrino kriauklę, ar ten mirksta "Tapevie" indas su keptuve. Po to pakštelėjo jam į smilkinį - ištepdama dažais - eidama į miegamąjį nusivilkti kostiumėlio ir pėdkelnių. Ji atrodė išsiblaškiusi, paskendusi savo mintyse. Net nepaklausė, ar gerai jis praleido savo gimimo dieną.

Vėliau Bobis parodė jai Kerolės atvirutę. Ji užmetė akį, pasakė "labai miela" ir grąžino sūnui. Vėliau liepė eiti jam praustis, valytis dantis ir miegoti. Bobis neprieštaravo, o apie įdomų pašnekesį su Tedu neužsiminė. Apimta tokios nuotaikos ji tik įširstų. Geriausia buvo palikti mamą ramybėje, leisti jai sugrįžti pas jį. Tačiau baigęs valytis dantis Bobis pajuto, kad vėl genda nuotaika. Kartais be mamos jis inkšdavo lyg išalkęs, o ji net neįtarė.

Bobis pakilo iš lovos ir uždarė duris, nutraukdamas kažkokio seno filmo garsus. Užgesino šviesą. Ir tada, kai jau spėjo suimti miegas, mama įėjo, atsisėdo ant lovos krašto ir pasakė, jog labai gailisi, kad buvo tokia nešneki, bet turėjo labai daug darbo ir pavargo. Ji perbraukė pirštu per jo kaktą ir pabučiavo į tą vietą - vaikas net suvirpėjo. Jis atsisėdo ir stipriai apkabino mamą. Ji tarsi įsitempė nuo jo prisilietimo, bet vėliau atsipalaidavo ir sekundei pati jį spustelėjo. Tada Bobas pagalvojo, jog dabar, ko gero, pats metas papasakoti jai apie Tedą. Šiek tiek.

- Kai grįžau iš bibliotekos, kalbėjausi su misteriu Brotigenu, - pradėjo jis.

- Su kuo?

- Su naujuoju gyventoju iš trečiojo aukšto. Jis prašė, kad vadinčiau jį Tedu.

- Na jau ne, nė negalvok! Tu juk matei jį pirmą kartą.

- Jis pasakė, kad suaugusiųjų bibliotekos kortelė - nuostabiausia dovana berniukui.

Tedas nieko panašaus nesakė, bet Bobis pragyveno su mama pakankamai, kad nujaustų, kas jai patiks, o kas ne.

Ji šiek tiek atlyžo.

- O jis sakė, iš kur atvyko?

- Ne iš tokios malonios vietos, kaip ši. Išsireiškė kažkaip panašiai.

- Na, tai mums nieko nesako, taip? - Bobis vis dar sėdėjo apkabinęs mamą. Būtų sėdėjęs taip nors ir valandą, traukęs jos "Baltojo lietaus" šampūno, "Akva-Net" plaukų lako aromatą ir malonų tabako kvapą iš jos nosies, bet mama išsivadavo iš jo rankų ir paguldė jį ant pagalvės. - Ką gi, jeigu jis taps tavo draugu... SUAUGUSIU tavo draugu, man reikia su juo susipažinti.

- E...

- Gal jis patiks man labiau be popierinių paketų ant vejos. - Išgirsti tai iš Lizos Garfild lūpų buvo lyg atsiprašymas, ir Bobis nudžiugo. Diena vis tik baigėsi gerai. - Labanakt, naujagimi.

- Labanakt, mama.

Ji išėjo ir uždarė duris. Vėliau naktį - gerokai vėliau - jam pasirodė, kad girdi mamą verkiant, bet gal jam tik prisisapnavo.

II. Dvejopas požiūris į Tedą. Knygos kaip siurbliai. Net negalvok apie tai. Salas išlošia prizą. Bobis gauna darbą. Žemųjų žmonių vaiduokliai.

Kitas savaites, vis labiau šylant orui, kai Liza grįždavo iš darbo, Tedas paprastai rūkydavo verandoje. Kartais jis būdavo vienas, kartais šalia sėdėdavo Bobis ir jie kalbėdavosi apie knygas. Kartais prie jų prisijungdavo Kerolė ir Salas Džonas - jie trise mėtydavo kamuolį ant pievelės, o Tedas juos stebėjo. Retkarčiais užsukdavo ir kitų vaikų - Denis Riversas su sklandytuvu, trenktas Frensis Atersonas su paspirtuku, stumdamasis neproporcingai didele koja, Andžela Everi ir Ivona Laving - paklausti Kerolės, ar ši eis su jomis pas Ivoną žaisti lėlėmis arba seselėmis, - bet dažniausiai būdavo tik Es-Džėjus ir Kerolė, patys geriausi Bobio draugai. Visi vaikai vadino misterį Brotigeną Tedu, bet kai Bobis paaiškino, kodėl geriau bus, jeigu prie mamos jie vadins jį misteriu Brotigenu, Tedas iškart sutiko.

O mama tarytum nesugebėjo ištarti "Brotigeno" pavardės. Jai

visuomet išeidavo “Bretigenas”. Bet gal ir netyčia. Dabar Bobis nuolat nuogąstavo, kaip mama reaguos į Tedą. Vaikas bijojo, kad ji elgsis su juo kaip su misis Evers, jo antrosios klasės mokytoja. Mamai nepatiko misis Evers iš pirmo žvilgsnio, baisiai nepatiko - ir visai be priežasties, kaip atrodė berniukui; ji net nesugebėjo rasti nė vieno gero žodžio per visus mokslo metus: misis Evers rengiasi kaip sutrė, misis Evers dažosi plaukus, misis Evers piktnaudžiauja makiažu, ir tegu Bobis iš karto praneša, jeigu misis Evers NORS PIRŠTU jį palies, nes iš karto matosi, jog ji iš tų moterų, kurios negaili niuksų ir antausių. Viskas buvo nutarta po tėvelių susirinkimo, kuriame misis Evers pasakė Lizai, kad Bobis gerai mokosi visų dalykų. Tais metais buvo dar keturi susirinkimai, bet jo mama surado pretekstą nepasirodyti nei viename iš jų.

Liza lipdė žmonėms etiketes ilgai negalvodama. Jeigu užrašydavo NIEKAM TIKĘS po vaizdiniu jūsų portretu, užrašydavo cheminiu pieštuku. Net jeigu misis Evers būtų ištraukusi šešis vaikus iš degančio mokyklos autobuso, Liza Garfild būtų purkštelėjusi ir pareiškusi, kad jie, veikiausiai, skolingi tai senai karvei už pieną.

Tedas kaip mokėdamas stengėsi jai patikti nemeilikaudamas (o žmonės meilikaudavo jo mamai, Bobis tai žinojo... po šimts, jis ir pats stengėsi jai įtikti!), ir tai veikė... iš dalies. Kartą Tedas su Bobio mama šnekėjosi beveik dešimt minučių apie tai, kaip bjauru, kad “Dodžersai” persikėlė į kitą šalies kraštą ir nė sudie nepasakė. Bet ir tai, kad abu sirgo už “Dodžersus”, neįskėlė tarp jų simpatijos kibirkštėlės. Draugais jie niekad netaps. Ir negalima teigti, kad mama nemėgo Tedo Brotigeno kaip misis Evers, tačiau vis tiek kažkas buvo ne taip. Bobis įtarė, kur šuo pakastas - pastebėjo jos žvilgsnyje dar tą rytą, kai jie susitiko pirmą kartą. Liza juo nepasitikėjo.

Kerolė Gerber, kaip paaiškėjo, taip pat.

- Kartais man atrodo, kad jis nuo kažko slapstosi, - pasakė ji vieną vakarą, kai jie visi trys kilo į kalną Ešerio skersgatvio link.

Jie mėtė kamuolį apie valandą, kalbėdamiesi su Tedu, o dabar ėjo į Muno “Pakelės laimę” ledų. Es-Džėjus turėjo trisdešimt centų, jis ir vaišino. Dar buvo pasiėmęs savo jo-jo, kurį dabar visaip šokdino.

- Slapstosi? Tu ką - juokauji? - nustėro Bobis. Bet Kerolė buvo įžvalgi, net jo mama tai pripažino. “Ta mergaitė visai negraži, bet viską pastebi”, - pasakė ji kartą.

- Rankas aukštyn, misteri Geridžilai! - suriko Salas Džonas. Jis pasikišo savo žaisliuką po pažastimi, pasilenkė ir paleido ugnį iš nematomo automato, perkreipęs lūpas ir atitinkamai tratėdamas. - Gyvo tu manęs nepaimsi, fare! Klok juos, Marsi! Rikas nieko nepasigailės! Oi! Ach! Jie mane pribaigė! - Es-Džėjus stvėrėsi už krūtinės, apsisuko ir krito negyvas ant misis Konland vejos.

Ta ponia, sena septyniasdešimt penkerių ar daugiau metų ragana suspigo:

- Berniuk! Ei, berniu-u-u-uk! Kelkis! Tu man visas gėles išlaužysi!

Per dešimt pėdų nuo tos vietos, kur nugriuvo Salas Džonas, neaugo jokia gėlė, bet jis išsyk pašoko ant kojų.

- Atsiprašau, misis Konlan!

Ji numojo ranka, tylomis priimdama jo atsiprašymą, ir permetė akimis vaikus, kai tie ėjo pro šalį.

- Tu juk nerimtai, a? - paklausė Bobis Kerolės. - Apie Tedą.

- Ne, ko gero, - atsakė ji. - Bet ar pastebėjai, kaip jis nuolat dairosi po gatvę?

- Aha. Lyg ko nors lauktų, taip?

- Arba norėtų kažką įžiūrėti, - pridūrė Kerolė.

Salas Džonas vėl ėmė raičioti jo-jo, ir netrukus raudonas skrituliukas virto vientisa mirgančia juosta. Salas nuleido jį tik tada, kai ėjo pro "Ešerio Ampyrą", kur rodė du filmus su Bridžita Bardo - TIK SUAUGUSIEMS. RODYTI VAIRUOTOJO TEISES ARBA ASMENS KORTELĘ, JOKIŲ IŠIMČIŲ. Vienas filmas buvo naujas, antras - įkyrėjęs "Ir Dievas sukūrė moterį", kurį nuolatos suko "Ampyre". Afišoje Bridžita dangstėsi tik rankšluosčiu ir šypsena.

- Mama sako, kad ji šiukšlė, valkata, - pasakė Kerolė.

- Jeigu ji - šiukšlė, aš eičiau dirbti šiukšlininku, - tarė Es-Džėjus ir pakrutino antakius kaip Graučas Marksas.

- Tu irgi manai, kad ji šiukšlė? - pasiteiravo Bobis draugės.

- Aš gerai nesuprantu, ką tai reiškia.

Kai jie ėjo po kino teatro širma, iš stiklinės savo būdelės juos įtariai sekė kasininkė misis Godlou (kurią vaikai vadino misis Godzila), Kerolė atsigręžė į Bridžitą Bardo su rankšluosčiu. Buvo sunku perprasti jos veido išraišką. Gal smalsumas? Bobis negalėjo nutarti.

- Bet ji gražuolė, ar ne?

- Aha.

- Ir reikia drąsos, kad leistum žmonėms matyti save tokią, tik su rankšluosčiu. Bent jau aš taip manau.

Salas Džonas prarado susidomėjimą *la femme Brigitte**, vos tik ji liko už nugaros.

- Bobi, iš kur atvažiavo Tedas?

- Nežinau. Jis niekad to nepasakoja.

Salas Džonas linktelėjo, lyg kito atsakymo ir nebūtų laukęs. Jis vėl ėmė žaisti jo-jo. Į viršų, žemyn, skersai, išilgai - op, op, op!

Gegužę Bobis vis dažniau susimąstydavo apie vasaros atostogas. Juk pasaulyje iš tikro nėra nieko geriau už "Didįjį Atą", kaip jas vadino Salas Džonas. Jis daug laiko leis su draugais Plačiojoje gatvėje ir Sterling Hauze kitoje parko pusėje - vasarą Sterling Hauze buvo ką veikti, įskaitant beisbolą ir kasdienines keliones į Vest Heivino pliažą, - tačiau ir be to liks marios laiko sau. Žinoma, skaitys, bet labiau už viską norėjo pasiieškoti darbo valandai dviems per dieną. Skardinėje su užrašu "2račio fondas" gulėjo apie septynias monetas, o tai pradžia, nors ir ne itin nuostabi. Jeigu tokiu greičiu taupys ir toliau, Niksonas spės du kartus pabūti prezidentu, kol Bobis galės važiuoti į mokyklą dviračiu.

Vieną iš tų priešatostoginių dienų Tedas įteikė jam knygą lanksčiais viršeliais.

- Pameni, sakiau, kad yra knygų, kurios parašytos ir gražiai, ir įdomiai? - paklausė jis. - Štai viena iš jų. Pavėluota gimtadienio dovana nuo naujojo draugo. Tai yra, tikiuosi, kad laikai mane draugu.

- Žinoma. Labai ačiū! - Nepaisant džiugios gaidelės balse, Bobis paėmė knygą dvejodamas. Jis įprato prie kišeninių knygelių rėksmingais viršeliais ir seksualiomis reklaminėmis eilutėmis - "Ji nusirito į griovį... ir prasmego!". O šita buvo ne tokia. Viršelis beveik baltas. Viename kampe vos įžiūrimas eskizas: ratu stovintys berniukai. Knyga vadinosi "Musių valdovas". Virš antraštės nebuvo jokios reklaminės eilutės. Netgi kažko tokio "Istorija, kurios niekada nepamiršite". Vienu žodžiu, ji atrodė nejauki, bauginanti, lyg sakytų, kad pasakojimas po viršeliu bus sunkus. Bobis nebuvo nusiteikęs prieš sunkias knygas, su ta sąlyga, kad jos įtrauktos į užklasinio skaitymo sąrašą. Tačiau skaitymui dėl savo ma-

*Moteris Bridžita (pranc.).

lonumo knygos turi būti lengvos - autorius turi stengtis, kad jūsų akys nenukryptų nuo teksto. Kitaip - koks malonumas ją skaityti?

Jis norėjo perversti knygą, paskaityti, kas ant kito viršelio. Tedas švelniai sulaikė berniuko ranką.

- Nereikia, - pasakė jis. - Padaryk man asmeninę paslaugą - neversk.

Bobis nesuprasdamas pakėlė akis.

- Knyga turi būti kaip neištirta žemė. Keliauk per ją be žemėlapio. Ištyrinėk ją ir palik savo paties žemėlapį.

- O jeigu ji man nepatiks?

Tedas patraukė pečiais.

- Tada nebaik skaityti. Knyga - kaip siurblys. Jis nieko neduos, jeigu prieš tai jo neužtaisysi. Užtrauki siurblį vandeniu, suki rankeną, eikvodamas savo jėgas. Darai tai tikėdamas, kad gausi daugiau, negu atidavei... laikui bėgant. Supranti?

Bobis linktelėjo.

- Ar ilgai suksi siurblio rankeną, jeigu iš jo netekės vanduo?

- Greičiausiai neilgai.

- Šitoje knygoje ratas - du šimtai puslapių. Perskaityk pirmus dešimt procentų - tai yra dvidešimt puslapių, - juk žinau, kad matematika prasčiau sekasi nei skaitymas, - jeigu nepatiks, jeigu neduos daugiau negu paima, - padėk į šalį.

- O, kad ir mokykloje taip! - pasakė Bobis. Prisiminė Ralfo Voldo Emersono eilėraštį, kurį mokėsi mintinai. Jis prasidėjo taip: “Kur virš srovės išlinko nukaršęs medinis tiltas”. Es-Džėjus poetą pravardžiavo Pifu Valdu Išmirkėliu.

- Mokykla - kas kita. - Jie sėdėjo už Tedo virtuvės stalo, žvelgė į galinį kiemą, kur viskas žydėjo. Bauzeris, misis O‘Hara šuva, skelbė vasarą nesibaigiančiu “au-au-au”. Tedas traukė “Česterfildą”. - Beje, apie mokyklą: šitos knygos tenai nesinešk. Joje yra dalykų, kuriuos mokytoja palaikys netinkamais tau skaityti. Ir prasidės fantasmagorija.

- Kas-kas?

- Skandalas. Jeigu turėsi nemalonumų mokykloje, turėsi ir namuose. O tavo mama... - Ranka su cigarete nubrėžė ore zigzagą, ir Bobis išsyk suprato: “Tavo mama manimi nepasitiki”.

Berniukas prisiminė, kaip Kerolė svarstė, ar tik Tedas nesislapsto nuo ko nors. O mama vertina jos pastabumą.

- O kas joje tokio, dėl ko galiu turėti bėdos? - Jis pažvelgė į "Musių valdovą".

- Nieko, dėl ko verta nuogąstauti, - sausai atsakė Tedas, maigydamas nuorūką geležinėje peleninėje. Tada nuėjo prie šaldytuvo ir išėmė du limonado butelius. Jame nebuvo nei alaus, nei vyno - tik imbiero alus, vaisvandeniai ir stiklinis grietinėlės butelis. - Na, pokalbiai apie tai, kaip įsmeigti ietį į laukinės kiaulės užpakalį - blogiausia. Tačiau vis tiek pasitaiko suaugusių, kurie mato tik medžius, o ne mišką. Perskaityk pirmus dvidešimt puslapių, Bobi, ir nebesustosi, pažadu tau.

Tedas pastatė butelius ant stalo, atidarė juos, paėmęs savo butelį susidaužė su Bobiu.

- Už tavo draugus saloje.

- Kokioje saloje?

Tedas Brotigenas nusišypsojo ir iškratė iš aplamdyto pakelio paskutinę cigaretę.

- Greitai sužinosi, - pasakė jis.

Ir Bobis sužinojo, ir jam neprireikė dvidešimties puslapių, kad įsitikintų: "Musių valdovas" - klasiška knyga, gal net geriausia iš visų, kokias skaitė. Dešimtame puslapyje jis pasijuto užburtas, o dvidešimtame - visai pakerėtas. Gyveno saloje su Ralfu, Džeku, kiaule ir mažiais. Virpėjo iš baimės dėl Žvėries, kuris, pasirodo, buvo suiręs lakūno, susipainiojusio savo parašiute, kūnas; nuliūdęs, vėliau ir išsigandęs sekė, kaip nekalti vaikai virsta žiauriais laukiniais ir galiausiai surengia medžioklę to, kuris sugebėjo išsaugoti žmogiškumo likučius.

Knygą jis baigė krimsti šeštadienį, likus savaitei iki mokslo metų pabaigos. Atėjus vidurdieniui, kai Bobis liko savo kambaryje užuot žaidęs su draugais, žiūrėjęs rytinius animacinius filmus ir klausęs "Linksmųjų melodijų" nuo dešimtos iki vienuoliktos, mama užėjo pas jį, liepė padėti knygą ir kuo skubiau eiti kur nors į parką.

- Kur Salas? - paklausė ji.

- Dolhauz skvere. Ten mokyklos orkestro koncertas. - Bobis žiūrėjo į mamą tarpduryje, į įprastus daiktus keistu, nustebusiu žvilgsniu. Knygos pasaulis tapo toks realus, kad šitas - tikrasis - atrodė netikras ir blausus.

- O tavo mergaitė? Pasikviesk ją į parką kartu.

- Kerolė - ne mano mergaitė, mama.

- Vis vien. Viešpatie, aš ir nesakiau, kad nori su ja pabėgti ir susituokti, Bobi.

- Ji su kitom mergaitėmis nakvojo pas Andžę. Kerolė sakė, kad kai pas viena kitą nakvoja, visą naktį nemiega ir plepa. Tikriausiai dabar miega arba pusryčiauja, nors jau laikas pietauti.

- Tada eik į parką vienas. Prisinervinau per tave. Kai televizorius visą šeštadienio rytą tyli, man atrodo, kad mirei.

Ji užėjo į kambarį ir paėmė knygą iš sūnaus rankų. Bobis lyg apkvaitęs žiūrėjo, kaip ji varto puslapius ir pasirinktinai skaito. Kas, jeigu akis užklius už vietos, kur berniukai kalba apie kiaulės užpakalį? (Tik ten parašyta ne taip švelniai.) Ką ji apie tai pamanys? Jis neįsivaizdavo. Visą gyvenimą jie pragyveno kartu, beveik visą laiką dviese, ir jis vis vien negalėjo nuspėti, kaip mama reaguos į vieną ar kitą dalyką.

- Čia ta, kurią tau padovanojo Bretigenas?

- Aha.

- Kaip gimtadienio dovaną?

- Aha.

- Apie ką ji?

- Berniukai pakliuvo į negyvenamą salą. Jų garlaivį nuskandino. Manau, veiksmas vyksta lyg ir po Trečiojo pasaulinio karo ar panašiai. Tipas, kuris parašė, niekur tiesiogiai nenurodo.

- Vadinasi, čia mokslinė fantastika?

- M-hm, - numykė Bobis. Jo galvoje truputį susijaukė mintys. Jis pagalvojo, kad “Musių valdovas” toks nepanašus į “Žiedą aplinkui Saulę”, kiek tik įmanoma, bet jo mama nekentė mokslinės fantastikos, ir jeigu kas nors galėjo sukliudyti jai grėsmingai vartyti knygą, tai užuomina apie fantastiką.

Liza atidavė jam knygą ir priėjo prie lango.

- Bobi?

Ji neatsigręžė į jį - bent jau ne iš karto. Vilkėjo seną palaidinukę ir šeštadienines kelnes. Ryški vidudienio saulė švietė kiaurai per palaidinę. Jis matė jos šonus ir staiga pastebėjo, kokia ji liesa. Lyg pamirštų pavalgyti ar dar kas.

- Ką, mama?

- Misteris Bretigenas dovanojo tau dar ką nors?

- Jis BROTIGENAS, mama.

Liza susiraukė savo atvaizdui stikle... nors, greičiausiai, rau-

kėsi jo atvaizdui.

- Nedrįsk manęs taisyti, Bobi. Tai kaip?

Bobis pasvarstė. Kelios sulčių skardinės, kartais sumuštinis su tunu arba paplotis iš kepyklos, kur dirbo Salo mama, bet tai juk ne dovanos?

- Na, ne, o kodėl turėtų?

- Nežinau. Aš juk nežinau, kodėl žmogus, su kuriuo nespėjai gerai susipažinti, staiga dovanoja tau kažką per gimtadienį. - Ji atsiduso, sukryžiavo rankas po mažomis smailiomis krūtimis ir toliau žiūrėjo pro Bobio langą. - Jis minėjo man, kad anksčiau dirbo valstybinėje įstaigoje Hartforde, o dabar išėjo į pensiją. Jis ir tau taip sakė?

- Taip, panašiai. - Tiesą sakant, Tedas niekad nieko nepasakojo apie ankstesnį savo gyvenimą, o Bobiui netoptelėjo jį kamantinėti.

- Kokioje valstybinėje įstaigoje? Sveikatos apsaugoje ir socialinėse tarnybose? Transporte? Revizijos skyriuje?

Bobis papurtė galvą. Koks čia dar revizijos skyrius?

- Matyt, kažkas susiję su švietimu, - pasakė ji susimąsčiusi. - Jis kalba kaip buvęs mokytojas. Taip?

- Aha.

- O kuo jis domisi?

- Nežinau.

Na, žinoma, skaitymu - du iš trijų popierinių maišų, taip įžeidusių jo mamą, buvo prigrūsti knygų popieriniais viršeliais ir beveik visos atrodė lengvutės.

Tas faktas, kad Bobis nežinojo nieko apie tai, kaip naujasis kaimynas leido savo laisvalaikį, ją kažkodėl nuramino. Ji gūžtelėjo, o kai prakalbo, tai šnekėjo ne tiek su Bobiu, kiek pati su savimi.

- Tiek to. Čia tik knyga. Be to, lanksčiu viršeliu.

- Jis sakė, kad tikriausiai ras man darbo. Bet kol kas nieko nesiūlė.

Ji žaibiškai atsigręžė.

- Kad ir kokį pasiūlytų, kad ir kokią užduotį duotų, iš pradžių pasakai man. Aišku?

- Na, taip. - Jos griežtumas nustebino ir šiek tiek išgąsdino.

- Pažadėk!

- Pažadu.

- Iš tikro pažadėk, Bobi.

Jis nuolankiai persižegnojo ir tarė:

- Pažadu savo mamai Dievo vardu.

Paprastai to užtekdavo, bet ne šį kartą.

- O ar jis kada nors... jis kada nors... - Tada ji nutilo netikėtai sutrikusi. Berniukai šitaip atrodydavo pakviesti prie lentos pabraukti daiktavardžių ir veiksmažodžių, kai niekaip jų nerasdavo.

- Ką jis "kada nors", mama?

- Nesvarbu! - piktai nukirto ji. - Dink iš čia, Bobi. Keliauk į parką ar Sterling Hauzą, man atsibodo į tave žiūrėti.

"Tai ko atėjai? - pagalvojo jis, bet, suprantama, balsu nepaklausė. - Aš juk nesistengiau tau įkyrėti, mama. Nelindau į akis".

Bobis įsikišo "Musių valdovą" į užpakalinę kišenę ir priėjo prie durų. Ten atsisuko. Mama ir toliau stovėjo prie lango, tik dabar žiūrėjo į jį. Tokiomis akimirkomis jis niekad nematydavo meilės jos akyse. Geriausiu atveju kažkas panašaus į rūpestį ir susidomėjimą, o kartais (bet anaiptol ne visuomet) beveik švelnumą.

- Mama, a? - Norėjo paprašyti penkiasdešimt centų. Nusipirktų stiklinę limonado ir porą dešrelių "Kolonijoje". Jis mėgo tenykštes dešreles karštose bandelėse su bulvių traškučiais ir marinuoto agurko griežinėliais iš šonų.

Jos lūpos susitraukė it ant virvelės, ir vaikas suprato, kad šiandien dešrelių neragaus.

- Neprašyk, Bobi. Net ir nesvajok ("Net ir nesvajok" - vienas iš nuolatinių jos priežodžių). Šią savaitę gavau tūkstantį sąskaitų, ne mažiau, todėl kad nematyčiau, kaip varvini seilę.

Bet nebuvo jokios krūvos sąskaitų, štai kas. Šią savaitę ji negavo. Bobis matė ir sąskaitą už elektrą, ir čekį už butą voke su užrašu "mr. Monteleonė" dar praeitą trečiadienį. Ji net negalėjo teisintis tuo, kad jam greitai reikės naujų drabužių - juk mokslo metai ne prasideda, o baigiasi, be to, paskutiniu metu pinigų jis neprašė. Tik penkių dolerių - ketvirtį įnašo už Sterling Hauzo abonentą, ji ir dėl jų niršo, nors gerai žino, kad už tai jis lanko ir baseiną, Vilkų ir Liūtų beisbolą, ir dar gauna draudimą. Jeigu tai būtų ne jo mama, apkaltintų ją sukčiavimu. Bet pasakyti jai nieko negalėjo - tik užsimink apie pinigus, Liza iškart užsirauks, o išgirdusi bet kokį prieštaravimą, kai kalbama apie juos, ima isteriškai šaukti. Ir tampa labai baisi.

- Viskas gerai, - nusišypsojo Bobis.

Ji irgi šyptelėjo, po to parodė galva į skardinę su "2račio fondu".

- Kodėl nepaimi iš ten truputėlį? Palepink save. Aš tavęs neišduosiu, o vėliau grąžinsi.

Bobis sulaikė šypseną, nors ir didžiulėmis pastangomis. Kaip lengvai ji tai pasakė, nė nepagalvojusi, kaip įsiustų, jeigu Bobis pamėgintų bent centą paimti iš pinigų už elektrą ar telefoną, arba iš tų, kuriuos ji atideda savo "darbiniams kostiumams", dešrelėms "Kolonijoje" ir gal net gabalėliui pyrago "a la mod"*. Jei linksmai pasakius, kad neišduos jos, o ji po to sugrąžins? Kurgi ne! Dar gaus antausį.

Per tą laiką, kai pasiekė parką, Bobio nuoskauda išdilo ir žodelis "sukčiauti" pasimiršo. Diena buvo pasakiška, kišenėje - jėgiška knyga - argi galima kaupti nuoskaudas ir pykti, kai tau taip nuskilo? Jis surado suolelį jaukiame kampe ir atsivertė "Musių valdovą". Knygą reikia baigti šiandien, reikia sužinoti, kaip viskas baigėsi.

Paskutiniai keturiasdešimt puslapių atėmė valandą, ir per tą laiką jis nematė nieko aplinkui. Kai pagaliau užvertė knygą, apsižiūrėjo, kad jo keliai apibirę baltais žiedeliais. Jų buvo ir plaukuose - nė nepastebėjo, kad sėdėjo obels žiedlapių pūgoje.

Jis nusibraukė lapelius, žiūrėdamas į žaidimų aikštelę: vaikai ten vaikščiojo buomu, suposi, daužė prie stulpo pritvirtintą kamuolį. Juokėsi, vaikėsi vienas kitą, raičiojosi ant žolės. Nejaugi tokie pat berniukai gali vaikščioti nuogi ir melstis pūvančiai kiaulės galvai? Labai norėjosi visa tai atmesti kaip suaugusiojo, kuris nemyli vaikų (Bobis žinojo, kad tokių itin daug), fantazijas, bet tada akis užkliuvo už smėlio dėžės, kurioje taip, lyg širdis plyštų, verkė mažylis, o greta sėdėjo vyresnis berniūkštis ir žaidė atimtu iš jo sunkvežimiuku.

O knygos galas - laimingas ar ne? Kad ir kaip idiotiškai nuskambėtų - Bobis negalėjo nutarti. Kiek beskaitė knygų per savo gyvenimą, visuomet žinojo, gera pabaiga ar ne, linksma ar liūdna. Tedas tikriausiai žinos. Jis pasiklaus Tedo.

Bobis vis dar sėdėjo ant suolelio po obelimis, kai po ketvirčio valandos į parką įlėkė Salas ir iškart jį pastebėjo.

- Štai kur tu, senas kalės vaike! - sušuko jis. - Buvau užėjęs pas

*Madingą (pranc.).

tave, tai mama pasakė, kad sėdi čia arba nuėjai į Sterling Hauzą. Baigei pagaliau tą knygą?

- Aha.

- Gera?

- Aha.

Es-Džėjus mostelėjo galva.

- Dar niekad nepasitaikė knyga, kuri veža, bet patikėsiu.

- Kaip koncertas?

Salas patraukė pečiais.

- Mes pūtėme, kol visi išsivaikščiojo, taigi pavyko lyg ir neblogai - bent jau mums. Spėk, kas laimėjo savaitę stovykloje "Vinivinja"?

"Vini" vaikų stovykla, priklausanti jaunųjų krikščionių asociacijai, buvo prie Džordžo ežero, miškuose į šiaurę nuo Mensfildo. Kiekvienais metais HVK - Harvičo visuomeninis komitetas - surengdavo loteriją, ir laimėtojas keliaudavo ten savaitei.

Bobiui sukilo pavydas.

- Negali būti!

Salas Džonas išsišiepė.

- Taip, bičiuli! Skrybėlėje septyniasdešimt pavardžių, tai yra gal ir daugiau, o senas plikas kalės vaikas misteris Kaflinas ištraukia Džoną L. Salivaną jaunesnįjį, gyvenantį Plačiosios gatvės devyniasdešimt trečiame. Mama vos neprisisiojo iš laimės.

- Kada važiuosi?

- Praėjus dviem savaitėms nuo atostogų pradžios. Mama pamėgins tada gauti savaitės atostogas ir važiuos į Viskonsiną aplankyti močiutės ir dieduko. Didžiuoju Pilku Šunimi.

"Didysis Atas" buvo vasaros atostogos, "Didysis Šou" - buvo Edas Salivanas per televizorių sekmadienį vakare, o "Didysis Pilkasis Šuva" buvo, suprantama, tarpmiestinis autobusas "Greihaundas" - pilkasis skalikas. Stotis buvo tolėliau už "Ešerio Ampyro" ir užkandinės "Kolonija".

- O tu nenorėtum važiuoti su ja į Viskonsiną? - pasiteiravo Bobis, jausdamas bjaurų norą truputį apkartinti draugo, kuriam taip pasisekė, nuotaiką.

- Neblogai būtų, bet pašaudyti lanku stovykloje įdomiau. - Jis suėmė Bobį už pečių. - Gaila tik, kad tu su manimi nevažiuosi, sumautas tu skaitove.

Dabar Bobis pasijuto bjauriai. Jis pašnairavo į "Musių valdo-

vą" ir suprato, kad labai greitai pakartotinai perskaitys jį. Gal rugpjūčio pradžioje, jeigu viskas spės įgristi (paprastai tokiu metu taip ir atsitikdavo, nors ir labai sunku patikėti tuo gegužę). Tada pažvelgė į Salą Džoną, nusišypsojo ir apkabino per pečius.

- Sekasi tau, peliūkšti!

- Vadinkite mane tiesiog Mikiu, - sutiko Salas Džonas.

Jie truputį pasėdėjo ant suolo apsikabinę, po obels žiedlapių lietumi, ir žiūrėjo, kaip žaidžia mažyliai. Tada Salas pasakė, kad eis į dieninį filmą "Ampyre", tad reikia paskubėti, jeigu nori į jį suspėti.

- Gal ir tu eisi, Boborino? "Juodasis skorpionas" - kur pažiūrėsi, vien monstrai.

- Negaliu. Aš ant kranto, - atsakė Bobis. Tai buvo tiesa (jeigu neminėsim septynių žalių "2račio fonde"), bet ir šiaip šiandien nesinorėjo eiti į kiną, nors mokykloje jis nugirdo, kad "Juodasis skorpionas" - klasiškas filmas: skorpionai žudė žmones persmeigdami geluonimis, be to, nušlavė visą Meksiką.

O labiausiai norėjo grįžti namo ir su Tedu aptarti "Musių valdovą".

- Ant kranto, - liūdnai pakartojo Salas. - Gaila, Džekai. Aš sumokėčiau už tave, bet turiu tik trisdešimt centų.

- Nežliumbk. Ei, o kur tavo jo-jo?

Salas paniuro dar labiau.

- Gumelė nutrūko. Iškeliavo į jo-jo rojų, reikia manyti.

Bobis nusijuokė. Jo-jo rojus - gerai pasakyta!

- Pirksi naują?

- Vargu. Aš taikausi į fokusininko rinkinį "Vulvorte". Šešiasdešimt fokusų, jeigu tikėsim dėžute. Žinai, Bobi, norėčiau tapti fokusininku, kai užaugsiu. Važinėčiau su cirku, vaikščiočiau su juodu fraku ir cilindru. Traukčiau iš jo triušius ir kitokį mėšlą.

- Na, triušiai prišiks tau pilną cilindrą, gali būti ramus, - pasakė Bobis.

Salas nusišypsojo.

- Būsiu kietas bičas! Ech, jėga! Kad ir kuo užsiimčiau. - Jis pakilo. - Tikrai neisi? Prasmuksi pro Godzilą ir viskas.

Į "Ampyrą" šeštadieniais ateidavo šimtai vaikų. Programą paprastai sudarė meninis filmas, aštuoni devyni animaciniai filmukai, naujų filmų reklama ir dar - kino naujienos. Misis Godlou kraustėsi iš proto, bandydama sustatyti juos į eilę ir priversti užsičiaupti,

nesuprasdama, kad šeštadienį net ir geriausių vaikų negalima priversti elgtis taip, kaip mokykloje. Be to, ją kankino maniakiška paranoja, kad dešimtys dvylikamečių ir vyresnių bando nupirkti bilietus jaunesniems, ir mielai būtų reikalavusi asmens kortelių, kaip į du filmus su Bridžita Bardo, jeigu tik galėtų. Neturėdama tiek valdžios ji apsiribojo šūkaudama "KOKIAISMETAISGIMĘS?" kiekvienam, kuris buvo aukštesnis nei penkios su puse pėdos. Kol tęsėsi ta procedūra, buvo visai nesunku pro ją prasmukti, o šeštadienį dienos metu kontrolierius prie durų nestovėdavo. Tačiau šiandien gigantiški skorpionai Bobio netraukė. Paskutinę savaitę jis praleido su kur kas realistiškesnėmis baidyklėmis, nors dauguma iš jų, ko gero, beveik niekuo nesiskyrė nuo jo paties.

- Ne-a, - atsakė jis. - Liksiu čia.

- Gerai. - Salas Džonas ištraukė iš juodų savo plaukų kelis lapelius, po to iškilmingai pažvelgė į draugą. - Pavadink mane kietu kalės vaiku, Didysis Bobai.

- Salai, tu kietas kalės vaikas!

- Aha! - pašoko Salas Džonas į viršų, mosuodamas kumščiais. - Taip! Kietas kalės vaikas šiandien! Superkietas kalės vaikas fokusininkas rytoj! I-ho-ho!

Bobis atsilošė ant suolo atkaltės ir kvatojo ištiesęs kojas, pasirėmęs į jas pirštais. Es-Džėjus galėjo iš juoko numarinti, kai tik duodavo sau valią.

Salas pasuko vartų link, po to atsisuko.

- Žinai ką, biče? Kai ėjau į parką, pastebėjau porą šiurpių tipų.

- Ir kas ten buvo šiurpaus?

Salas Džonas papurtė galvą.

- Nežinau, - tarė jis. - Tikrai negaliu pasakyti. - Ir nuėjo prie vartų, traukdamas "Vakarėlyje". Vieną iš mėgstamiausių savo dainų. Bobiui ji taip pat patiko. "Deni ir berniukai" - klasė!

Bobis atsivertė Tedo dovanotą knygą (ji dabar atrodė smarkiai aptrinta) ir perskaitė du paskutinius puslapius, tuos, kur pagaliau pasirodo suaugusieji. Vėl susimąstė - laimingas galas ar ne? Ir Salas Džonas iškrito jam iš galvos. Vėliau toptelėjo, jog daug kas galėjo susiklostyti kitaip, jeigu Es-Džėjus būtų užsiminęs, kad tie šiurpūs tipai, kuriuos jis pastebėjo, vilkėjo geltonus lietpalčius.

- Viljamas Goldingas parašė įdomų dalyką apie šitą knygą ir,

mano supratimu, apie tai, kodėl tau tai svarbu išsiaiškinti apie pabaigą... dar limonado, Bobi?

Bobis papurtė galvą ir padėkojęs atsisakė. Jam ne itin patiko šakniavaisių vaisvandeniai, dažniausiai jis gerdavo tą limonadą iš mandagumo, kai lankėsi pas Tedą. Jie vėl sėdėjo už virtuvės stalo, misis O'Hara šuva nenustojo kiauksėti - kaip suprato Bobis, Bauzeris niekad neužsičiaupia, - o Tedas plėšė savo "Česterfildą". Grįžęs iš parko Bobis užėjo pas mamą, bet pamatęs, kad ji miega savo lovoje, nulėkė pas kaimyną į trečiąjį aukštą pasiklausti apie "Musių valdovo" pabaigą.

Tedas nuėjo prie šaldytuvo... ir liko stovėti tenai, uždėjęs ranką ant durelių, žvelgdamas į tuštumą. Vėliau Bobis suvokė, kad tai buvo pirmas kartas, kai jis aiškiai pamatė, jog Tedui kažkas yra, yra kažkas negero ir darosi vis blogiau.

- Juos pirmiausiai pastebi akių dugnu, - ištarė kaimynas lyg tęsdamas pokalbį. Jis kalbėjo aiškiai, Bobis suprato aliai žodį.

- Ką pastebi?

- Juos pirmiausiai pastebi akių dugnu. - Vis dar žiūrėdamas į vieną tašką, ranka gniauždamas durų rankenėlę pakartojo Tedas. Ir Bobis nusigando. Ore tarsi kažkas buvo, lyg kokios spalvotos žiedadulkės - ėmė kutenti nosį, niežėti plaštakas.

Tada Tedas atidarė šaldytuvą ir pasilenkė.

- Tikrai nenori? - paklausė jis. - Šaltutėlis, pats tas.

- Ne... ne, nereikia.

Misteris Brotigenas grįžo prie stalo, ir berniukas suprato, kad Tedas arba stengiasi apsimesti, kad nieko neįvyko, arba nieko neprisimena. Ir dar jis suprato, kad viskas vėl gerai. Bobiui to pakako. Suaugusiųjų nesuprasi. Kartais geriau tiesiog nepastebėti to, ką jie išdarinėja.

- Papasakokite, ką jis sakė apie pabaigą, tas misteris Goldingas?

- Kiek pamenu, kažkaip taip: "Berniukus išgelbėjo linijinio kreiserio komanda, o kas išgelbės komandą?" - Tedas įsipylė sau gėrimo, palaukė, kol nuslūgs puta, ir įsipylė daugiau. - Dabar supranti?

Bobis pasvėrė vienaip, pasvėrė kitaip, lyg spręsdamas rebusą. Dieve, tai buvo tikras rebusas.

- Ne, - atsakė jis pagaliau. - Vis tiek nesuprantu. Jų nebuvo nuo ko gelbėti - kalbu apie laivo jūrininkus, - nes jie juk negyve-

no saloje. Ir dar... - Jis prisiminė mažylius smėlio dėžėje: vienas bliauna visa gerkle, kitas lyg niekur nieko žaidžia atimta mašinėle. - Jūreiviai juk suaugę. O jų gelbėti nereikia.

- Ne?

- Ne.

- Niekada?

Bobis staiga prisiminė savo mamą: kokia ji tampa užsiminus apie pinigus. Po to prisiminė, kaip pabudo naktį ir tarsi išgirdo ją verkiant. Jis nieko neatsakė.

- O tu pasuk galvą, - pratarė Tedas, giliai įtraukė ir išpūtė dūmų kamuolį. - Geros knygos tam ir rašomos, kad apie jas vėliau galvotų.

- Gerai.

- "Musių valdovas" juk nelabai panašus į "Hardžio berniūkščius", taip?

Bobis akimirką įsivaizdavo, kaip Frenkas ir Džo Hardžiai bėga per džiungles su savadarbėmis ietimis ir dainuodami užmuša šerną, įgrūdę ietį jam į užpakalį. Jis nusijuokė, o kai Tedas irgi užsikvatojo, suprato, kad su Hardžiais, Tomu Sviftu, Riku Brentu ir Bomba - berniuku iš džiunglių - baigta. "Musių valdovas" juos sunaikino, ir Bobis dar kartą apsidžiaugė, kad turi suaugusiųjų bibliotekos kortelę.

- Tai jau taip! - atsakė jis.

- O geros knygos visų savo paslapčių iš karto neatskleidžia. Nepamirši?

- Taip.

- Puiku! O dabar pasakyk man, ar nori užsidirbti pas mane po dolerį per savaitę?

Pokalbio tema pasikeitė taip staigiai, kad berniukas suglumo, po to išsišiepė iki ausų ir atsakė:

- Žinoma, po galais! Savaime suprantama.

Jo galvelėje ėmė suktis skaičiai: Bobis išmanė matematiką pakankamai, kad suskaičiuotų, jog doleris per savaitę reiškia ne mažiau penkiolikos žalių iki rugsėjo. Pridėjus tai, kas jau sutaupyta, priedo vidutinišką butelių derlių iš pakrūmių, nupjovus vieną kitą veją gatvėje... oho! Darbo dieną* jis jau galės lėkti "švinu"!

- O ką man reiks daryti?

- Čia mums reikia būti atsargiems. Labai atsargiems. - Tedas

*JAV švenčiama pirmą rugsėjo sekmadienį.

nutilo ir susimąstė. Taip ilgai tylėjo, kad Bobis išsigando, jog vėl ims kalbėti visokias nesąmones apie akių dugną. O kai misteris Brotigenas pažvelgė į jį, vaikas keistos tuštumos jo akyse nepastebėjo. Žvilgsnis buvo žvalus, nors ir šiek tiek nusikaltęs. - Aš niekad neprašyčiau savo draugo - ypač jauno draugo - meluoti tėvams, bet dabar paprašysiu atitraukti dėmesį. Ar žinai, ką tai reiškia?

- Savaime aišku. - Bobis pagalvojo apie Salą ir jo naują planą keliauti su cirku, vilkėti juodą fraką ir traukti triušius iš skrybėlės. - Taip daro fokusininkai, kad apmautų žiūrovus.

- Skamba nekaip, tiesa?

Bobis papurtė galvą. Taip, jeigu nuimsim lemputes ir spalvotą apšvietimą, skamba ne visai gerai.

Tedas nugėrė vaisvandenių ir nusišluostė putą nuo lūpos.

- Tavo mama, Bobi. Ji ne tai, kad manęs nemėgsta, - ko gero, taip sakyti neteisinga... bet aš manau, kad ji TRUPUTĮ manęs nemėgsta. Sutinki?

- Atrodo, taip. Kada jai pasakiau, kad galbūt surasite man darbo, ji iškart pasišiaušė. Pasakė, kad jai iš karto praneščiau, ko jūs pageidausite, o tada ji nutars, ar man galima.

Tedas Brotigenas linktelėjo.

- Mano nuomone, viskas iš dalies dėl to, kad kai kuriuos daiktus atsigabenote popieriniuose maišeliuose. Žinau, skamba kvailai, bet kitos priežasties nesugalvoju. - Berniukas pagalvojo, kad Tedas nusijuoks, bet tas tik dar kartą linktelėjo.

- Galbūt priežastis tik šita. Bet kokiu atveju, Bobi, aš nenorėčiau, kad neklausytum savo mamos.

Labai nuostabu, tik berniukas nelabai juo patikėjo: jeigu taip, kodėl užsiminė apie dėmesio atitraukimą?

- Pasakyk mamai, kad mano akys greitai pavargsta. Tai tiesa. - Ir lyg įrodinėdamas Tedas pamasažavo pirštais dešinės akies kampelius. - Pasakyk jai, jog noriu, kad kiekvieną dieną skaitytum man straipsnius iš laikraščio. Už tai mokėsiu po dolerį per savaitę - monetą, kaip sako tavo draugužis Salas.

Bobis linktelėjo... doleris už tai, kad paskaitytum apie pirminius Kenedžio rinkimus ir tai, ar laimės Floidas Patersonas birželį? Na, gal dar "Blondį" ir "Diką Treisį". Jo mama arba koks nors misteris Bidermenas iš nekilnojamojo turto agentūros gal tuo ir patikėtų, bet tik ne Bobis.

Tedas vis dar trynė akį, ir jo plaštaka pakibo virš siauros nosies kaip voras.

- O kas dar? - paklausė Bobis. Jo balsas nuskambėjo keistai, sausai kaip mamos, kai pažadėdavo susitvarkyti savo kambarį, o ji vakare dirstelėdavo vidun ir pamatydavo, kad jis dar net nepradėjo.
- O koks tikrasis darbas?

- Aš noriu, kad tu kai ko pasidairytum, tik tiek.

- Ko taip?

- Žemųjų žmonių geltonais apsiaustais. - Tedo pirštai vis dar trynė akis. Bobis laukė, kol jis baigs, nuo tų judančių pirštų jam darėsi nejauku. Tedas jaučia kažką akių dugne ir todėl trina jas bei glosto? Tą, kas užvaldė jo dėmesį ir sutrikdė paprastai logišką minčių tėkmę?

- Liliputų?

Bet kodėl geltonais apsiaustais? Tačiau nieko geresnio nesugalvojo.

Tedas nusijuokė - linksmai, nuoširdžiai, ir nuo to juoko Bobiui tapo aišku, kaip nejaukiai jis jautėsi.

- Žemųjų, - paaiškino Tedas. - Žodį "žemas" pavartojau dikensiška prasme, turėdamas omenyje subjektus, kurie atrodo kvaili... bet kartu ir pavojingi. Tokie žmonės, kurie, kaip čia pasakiau, žaidžia kauliukais tamsiose tarpuvartėse ir siunčia ratu į popierinį maišelį susuktą butelį. Tokie, kurie ramstosi į žibintus ir švilpia moterims, einančioms šaligatviu toje pusėje, kurie šluostosi prakaitą nosinėmis. Kurie niekad nebūna švarūs. Kuriems skrybėlė su užkišta plunksna - šaunumo simbolis. Žmonės, kurie atrodo taip, lyg žinotų atsakymus į visus gyvenimo iškeltus kvailus klausimus. Kalbu nelabai aiškiai, a? Ar ką nors supratai? Pagavai?

Pagavo, kurgi ne. Panašu į tai, kaip pavadinti laiką senu pliku sukčiumi. Lyg žodis ar frazė yra tokie, kokie turi būti, nors negali paaiškinti kodėl. Jis prisiminė, kad misteris Bidermenas visuomet atrodo nesiskutęs, net kai jauti losjono po skutimosi kvapą, sklindantį nuo jo veido; kad kažkodėl tvirtai žinai, jog misteris Bidermenas krapšto nosį, kai lieka vienas mašinoje ir tikrina visų taksofonų, pro kuriuos praeina, monetų grąžinimo skyrelius pats to nejusdamas.

- Supratau, - atsakė Bobis.

- Gerai. Aš ir už tūkstantį gyvybių neprašyčiau tavęs šnekėtis su tokiais žmonėmis, netgi artintis prie jų. Bet prašau tave sekti,

kartą per dieną apeiti kvartalą - Plačiąją, Gerovės gatvę, Kolonijos gatvę, Ešerio skersgatvį, o po to grįžti į šitą šimtas keturiasdešimt devintą namą. Tiesiog dairytis kas ir kaip.

Viskas pradėjo skaidrėti Bobio galvoje. Per gimtadienį - kuris sutapo su Tedo atsikraustymu į šitą namą - Tedas paklausė jo, ar jis galėtų pažinti nepažįstamuosius, nevietinius, tuos, kurių veidai jam nematyti, jeigu čia pasirodytų. Nepraėjus trims savaitėms Kerolė Gerber užsiminė, kad jai kartais atrodo, jog Tedas nuo kažko slapstosi.

- O kiek tų tipų? - paklausė jis.

- Trys, penki, dabar gal ir daugiau. - Tedas patraukė pečiais. - Tu juos pažinsi iš ilgų geltonų lietpalčių ir tamsios odos... nors juodas gymis tik maskuotė.

- Ką... kažkas panašaus į savaiminio įdegio kremą, taip?

- Ko gero. O jeigu jie pasirodys su mašinomis, pažinsi jas.

- O kokios jos? Kokie modeliai? - Bobis pasijuto Darenu Makgreivu iš “Maiko Hamerio” ir patarė sau per daug neįsijausti. Čia juk ne serialas. Ir vis tiek labai įdomu.

Tedas papurtė galvą.

- Nesivaizduoju. Bet tu vis tiek juos pažinsi, nes automobiliai bus tokie pat, kaip jų geltoni lietpalčiai, smailianosiai batai ir aromatizuotas briliantinas, kuriuo tepasi plaukus, - iššaukiantys ir vulgarūs.

- Žemi, - pasakė Bobis.

- Žemi, - pakartojo Tedas ir energingai linktelėjo. Tada nugėrė vaisvandenių, atsigręžė į nenutylantį Bauzerį... ir kelioms sekundėms sustingo lyg būtų žaisliukas, kurio spyruoklė nulūžo, arba mašina, kuriai baigėsi benzinas. - Jie mane jaučia, - ištarė jis, - o aš jaučiu juos. Kas per pasaulis!

- Ko jiems reikia?

Tedas atsigręžė į jį it užkluptas netikėtai. Lyg pamiršęs, kad berniukas jo virtuvėje. Po to nusišypsojęs uždėjo delną ant Bobio rankos. Delnas buvo didelis, šiltas ir patikimas - vyro delnas. Nuo šio prisilietimo išsisklaidė net ir silpnos Bobio abejonės.

- To, ką turiu, - atsakė jis. - Šituo ir baigsim.

- O jie ne policininkai? Ne slapti agentai? Ar...

- Nori paklausti, ar nesu įtrauktas į “Didžiausių nusikaltėlių dešimtuką”, kurio ieško FTB? Ar ne komunistų šnipas, kaip “Gyvenau tris gyvenimus”? Ar ne piktadarys?

- Žinau, kad jūs ne piktadarys, - tarė Bobis, bet skruostus užliejęs raudonis išdavė ką kita. Nors tai, ką jis galvojo, mažai ką keičia. Juk piktadarys gali patikti, jį netgi galima pamilti. Juk ir Hitleris turėjo mamą, kaip mėgsta kartoti jo paties mama.

- Aš ne piktadarys. Neapiplėšiau nei vieno banko, nepavogiau nei vienos karinės paslapties. Pernelyg didelę gyvenimo dalį skaičiau knygas ir stengiausi nemokėti baudų - jeigu egzistuotų bibliotekų policija, ji dabar gainiotųsi mane. Bet aš nesu nusikaltėlis, kokius matai per televizorių.

- O tie tipai geltonais lietpalčiai, taip, a?

- Iki kaulų smegenų, - linktelėjo Tedas. - Ir, kaip jau sakiau, - pavojingi.

- Jūs juos matėte?

- Daug kartų, bet ne čia, ir devyniasdešimt devyni procentai tikimybės, kad tu jų nepamatysi. Viskas, ko prašau: dairykis, ar jie nepasirodė. Galėsi?

- Taip.

- Bobi? Kas nors ne taip?

- Ne, nieko. - Ir vis tik sekundę kažkas buvo - kažkas neapibrėžta, šmėkštelėjęs "čiupinėjimo" pojūtis.

- Tu įsitikinęs?

- Aha.

- Tai gerai. O dabar klausimas: ar sugebėsi švaria sąžine - bent jau ramia sąžine - nepasakoti apie šitą savo pareigų dalį mamai?

- Taip, - nesvarstęs atsakė berniukas, nors ir nujautė, kad tai reiškia dideles permainas jo gyvenime. Jis bijojo savo mamos - labai bijojo, ir ta baimė tik iš dalies buvo susijusi su jos įpročiu stipriai supykti ir priversti ilgai mokėti už nepaklusnumą. Svarbiausia buvo kartus supratimas, kad yra tik truputėlį mylimas ir tą meilę dar reikia saugoti. O Tedas jam patiko... ir buvo taip malonu jausti ant savo rankos jo delną - šiltus kietus pirštus, kaulėtų pirštų prisilietimą. Juk tai nereiškia meluoti, jis tik nepasakys visos tiesos.

- Tu įsitikinęs?

"Jeigu nori meluoti, Bobi, tai nutylėjimas - pati blogiausia pradžia", - sukuždėjo vidinis balsas. Bobis jo nesiklausė.

- Taip, - patvirtino jis. - Aš įsitikinęs. Tedai... o tie tipai pavojingi tik jums ar visiems? - Jis galvojo apie mamą ir apie save.

- Man jie gali būti labai pavojingi. Labai. Kitiems žmonėms... didžiajai daliai kitų žmonių, veikiausiai, ne. Nori sužinoti vieną dalyką? Dažniausiai žmonės jų nemato. Nebent atsiduria visai arti. Jie, sakytum, moka užtemdyti žmogaus sąmonę. Kaip koks Šešėlis sename radijo seriale.

- Vadinasi, jie... na... - Jis manė, kad čia labiausiai tiktų žodis "antžmogiai", bet nebuvo tikras, jog sugebės jį ištarti.

- Ne, ne, visai ne! - Tedas numojo ranka anksčiau, nei išgirdo visą klausimą. (Vakare, kai Bobis ilgiau nei paprastai neužmigo, jis pagalvojo, kad Tedas tarsi bijojo ištarti tą žodį garsiai.) - Yra daug žmonių, pačių paprasčiausių, kurių mes nematome. Padavėjos, kuri grįžta namo nuleidusi galvą, nešdama popierinį maišelį su savo restoraniniu apavu. Senukų, išėjusių į parką pasivaikščioti. Paauglių mergaičių su plaukų suktukais ir ausinėmis, nusistačiusiomis savo imtuvus ties Piterio Tripo "Laiko atskaita". Bet vaikai juos mato. Vaikai visus mato. O tu, Bobi, tebesi vaikas.

- Na, tokių tipų sunku nepastebėti.

- Tu galvoji apie striukes. Batus. Neskoningas mašinas. Bet kaip tik tai priverčia kai kuriuos žmones - tiksliau, labai daug žmonių, - nusisukti. Tai pastato nedideles užtvaras tarp akių ir proto. Bet kokiu atveju aš neleisiu tau rizikuoti. Jeigu pastebėsi žmones geltonais apsiaustais, NESIARTINK PRIE JŲ. Nesikalbėk su jais, netgi jeigu jie užkalbins tave. Sunku patikėti, kad taip atsitiks. Manau, jie tavęs paprasčiausiai nepastebės - kaip dauguma nemato jų. Bet daug ko apie juos nežinau. O dabar pasakyk man, apie ką kalbėjau. Pakartok. Tai svarbu.

- Nesiartinti prie jų ir nesišnekėti.

- Net jeigu užkalbintų. (Tai buvo pasakyta nekantriai.)

- Net jeigu užkalbintų. Aha. Bet ką man tada daryti?

- Iš karto grįžti čia ir pranešti man, kad jie netoliese ir kur tiksliai juos pastebėjai. Eik neskubėdamas, kol įsitikinsi, kad tavęs nemato, o tada bėk. Bėk kaip vėjas. Bėk, lyg vytųsi visas pragaras.

- Ir ką tuomet darysite? - paklausė Bobis, nors ir pats žinojo. Kad ir nėra toks pastabus, kaip Kerolė, bet nėra ir visai kvailas. - Išvažiuosite, taip?

Tedas Brotigenas patraukė pečiais ir baigė gerti, vengdamas Bobio žvilgsnio.

- Nutarsiu, kai ateis laikas. Jeigu ateis. Jeigu man pavyks, tai

jausmas, atsiradęs paskutinėmis dienomis - tų žmonių jautimas, - pranyks.

- Taip jau buvo nutikę?

- O taip! Bet gal geriau pasikalbėkim apie malonesnius dalykus?

Kitą pusvalandį jie aptarinėjo beisbolą, po to šnekėjo apie muziką (Bobis nustebo išsiaiškinęs, kad Tedas ne tik žino Elvio Preslio dainas, bet kai kurias netgi mėgsta), ir Bobio viltis bei nuogąstavimus, susijusius su jo perėjimu į naują klasę rugsėjį. Visa tai buvo įdomu, bet už kiekvienos temos Bobis jautė neregimą žemųjų žmonių buvimą. Žemieji žmonės slėpėsi čia, Tedo kambaryje trečiajame aukšte, it raibuliuojantys šešėliai, kurių neįmanoma pastebėti.

Bet kai Bobis rengėsi eiti, Tedas vėl prakalbo apie juos.

- Įdėmiau dairykis į šonus, - pasakė jis. - Gal pastebėsi ženklų, kad mano... mano seni draugai kur nors čia.

- Kokių ženklų?

- Vaikščiodamas po miestą ant sienų, vitrinų, stulpų ieškok skelbimų apie pradingusius šunis ir kates. "Pradingo pilka katytė su juodomis ausytėmis, balta krūtine ir kreiva uodegėle. Paskambinkite IRokėzas-776-61". "Pradingo mažas šuniukas, biglio mišrūnas, vardu Triksis, mėgsta vaikus, mūsiškiai nori, kad jis sugrįžtų namo. Paskambinkite IRokėzas-709-84". Kažkas panašaus.

- Ką jūs sakote? Dieve! Jie ką - žudo svetimus šunis ir kates? Manote...

- Manau, kad dauguma tų gyvūnų apskritai neegzistuoja, - atsakė Tedas. Jo balsas buvo pavargęs ir liūdnas. - Netgi jeigu priklijuota maža neaiški nuotrauka, aš manau, jog tai fikcija. Mano supratimu, tokie skelbimai - tai žinių perdavimo priemonė, nors gerai nežinau, kodėl žmonės, kurie juos kabina, nenueina tiesiog į "Koloniją" ir neapsikeičia jais tiesiog valgydami karštą bulvių piurė. O kur tavo mama eina apsipirkti?

- Į "Bet kokią bakalėją". Ji visai netoli misterio Bidermeno agentūros.

- O tu su ja ten eini?

- Kartais. - Kai buvo mažas, tai pasitikdavo ją tenai kiekvieną penktadienį. Skaitydavo televizijos programą prie stovo su žurnalais, kol ji pasirodydavo. Vaikui patikdavo penktadienio vakaras,

nes nuo jo prasidėdavo išeiginės, mama leisdavo stumti vežimėlį, o jis žaisdavo, kad tai lenktyninis automobilis, ir todėl, kad ją mylėjo. Bet Tedui jis nieko nepasakė. Prakeikimas! Jam juk buvo tik aštuoneri!

- Pasižvalgyk skelbimų lentoje, kiekvienoje parduotuvėje yra priešais kasas, - pasiūlė Tedas. - Joje tu pastebėsi kelias ranka spausdintas korteles su skelbimais, pvz., “SAVININKAS PARDUODA AUTOMOBILĮ”. Ieškok tokių skelbimų, kurie prismeigti atvirkščiai. Ar mieste yra kita didelė parduotuvė?

- Netoli geležinkelio tilto. Mama ten nesilanko. Sako, kad mėsininkas į ją spokso.

- O tu galėsi patikrinti skelbimus ir tenai?

- M-hm.

- Kol kas viskas gerai, labai gerai O dabar... Žinai “klasių” kvadratėlius, kuriuos vaikai nubraižo ant šaligatvio?

Bobis linktelėjo.

- Ieškok tokių, šalia kurių nupaišytos žvaigždės, mėnulis arba ir viena, ir kita. Paprastai skirtingų spalvų kreidelėmis. Ieškok aitvarų uodegų ant laidų. Ne aitvarų, tik uodegų. Ir...

Tedas nutilo suraukęs antakius. Kai išsitraukė “Česterfild” cigaretę iš pakelio ir užsirūkė, Bobis visai logiškai pagalvojo: “Bet jis juk psichas. Trenktas, visiškai”.

Taip, žinoma, dar yra abejonių? Jis tik vylėsi, kad Tedas bus atsargus. Jeigu mama nugirs, kad Tedas pliurpia tokius dalykus, neprileis per kilometrą. Ir greičiausiai iškvies baltus chalatus... arba paprašys senio Dono Bidermeno padaryti tai vietoj jos.

- Žinai laikrodį aikštėje, Bobi?

- Savaime suprantama.

- Jis gali mušti ne tą valandą arba su pertraukomis. Ir dar, ieškok laikraščiuose žinučių apie smulkų vandalizmą bažnyčiose. Mano draugai nemėgsta bažnyčių, bet niekad neperžengia ribos. Jie stengiasi laikytis žemai... atsiprašau už kalambūrą. Yra ir daugiau jų buvimo požymių. Tačiau nenoriu tavęs perkrauti. Mano nuomone, tiksliausias iš jų - skelbimai.

- “Jeigu pamatysite Rainiuką, prašau, grąžinkite jį namo”.

- Bū...

- Bobi? - Tai buvo jo mamos balsas, netrukus į viršų laiptais ėmė šiurenti jos šeštadieninės šliurės. - Bobi, tu viršuje?

III. Mamos valdžia. Bobis pradeda dirbti. "Jis tave liečia?" Paskutinė diena mokykloje

Bobis su Tedu susižvalgė it nusikaltėliai. Abu išsitiesė, lyg ne kalbėjo kvailystes, o jomis užsiiminėjo.

"Ji pastebės, kad mes kažką sugalvojome, - nusiminęs pagalvojo berniukas. - Mano veide parašyta."

- Ne, - nuramino Tedas. - Visai ne. Visa jos valdžia slypi tame, kad ja tiki. Tokia ta motinos valdžia.

Bobis nustėręs išvertė akis į Tedą. "Jūs skaitėte mano mintis? Va, dabar?"

Bet jo mama jau beveik pakilo į trečiojo aukšto aikštelę, ir Tedas nespėjo atsakyti, net jeigu būtų norėjęs. Ir jo veide nesimatė nė ženklo to, kad jis atsakytų, jeigu turėtų laiko. Bobis tuoj ėmė abejoti, ar tikrai girdėjo tai, ką lyg ir išgirdo?

Tada atvirose duryse išniro jo mama, žiūrėdama tai į sūnų, tai į kaimyną.

- Ak, štai kur tu, - tarė ji. - Viešpatie, Bobi, tu ką, negirdėjai, kaip tave šaukiau?

- Taip, mama, bet tu atėjai greičiau nei spėjau prasižioti.

Ji numykė. Lūpos išsiraitė nieko nesakančiu lanku - į automatišką mandagią šypsenėlę. Žvilgsnis gręžė tai vieną, tai kitą, ieškodamas ko nors ne taip, ko nors negero.

- Aš negirdėjau, kaip grįžai.

- Tu miegojai savo lovoje.

- Kaip šiandien jaučiatės, misis Garfild? - paklausė Tedas.

- Kaip ridikas.

Jos akys vis varstė tai vieną, tai kitą. Bobis nė nenutuokė, ko ji ieško, bet kalta išraiška, ko gero, pranyko iš jo veido. Jeigu mama ją pamatytų, jis tikrai tai suprastų.

- Gal norite atsigaivinti? - paklausė Tedas. - Turiu vaisvandenių. Ne pats skaniausias gėrimas, bet šaltas.

- Mielai, - atsakė Liza. - Ačiū. - Ji pasitraukė nuo durų ir priėjusi atsisėdo prie sūnaus. Žiūrėdama, kaip Tedas eina prie šaldytuvo ir ištraukia butelį, ji išsiblaškiusi paglostė Bobio kelį. - Viršuje čia kol kas nekaršta, bet po mėnesio bus, garantuoju. Jums reikės ventiliatoriaus.

- O čia tai mintis! - Tedas pripylė švarią stiklinę, pakėlė ir palaukė, kol nuslūgs puta. Bobiui jis priminė mokslininką iš reklamos, pamišusį dėl kokybiškų “Iks” produkto savybių ir to, kad “roleids” tabletės sugeria skrandžio rūgšties penkiasdešimt septynis kartus daugiau nei pačios sveria - neįtikėtina, bet gryniausia tiesa.

- Nepilną. Dėkui, užteks, - pasakė ji truputį nekantriai. Tedas atnešė stiklinę, - ir ji sveikindama ją kilstelėjo. - Štai! - Gurkštelėjo ir susiraukė, lyg paragavusi gryno viskio, o ne vaisvandenių. Per stiklo viršų ji sekė, kaip kaimynas atsisėda, nukrato pelenus nuo cigaretės ir vėl įsikiša ją į burnos kamputį.

- Jūs dabar neperskiriami, - pastebėjo ji. - Sėdite sau virtuvėje, geriate... jauku, jeigu norite išgirsti mano nuomonę! Ir apie ką gi šiandien šnekėjotės?

- Apie knygą, kurią man padovanojo misteris Brotigenas, - atsakė Bobis. Jo balsas nuskambėjo natūraliai ir ramiai, balsas, kuris nieko neslepia. - “Musių valdovą”. Nesupratau, gera pabaiga ar ne. Tai ir nutariau jo paklausti.

- O? Ir ką jis atsakė?

- Kad galas ir toks, ir toks. Tada patarė man pamąstyti.

Liza nusijuokė, bet ne itin linksmai.

- Aš skaitau trilerius, misteri Bretigenai, o apmąstymus pasilieku gyvenimui. Na taip, žinoma, aš dar ne pensininkė.

- Taip, - pritarė Tedas. - Jūs pačiame jėgų žydėjime, tai išsyk matyti.

Ji metė į jį Bobiui gerai pažįstamą žvilgsnį: meilikavimai tau nepadės.

- Ir dar aš pasiūliau Bobiui nedidelį darbelį, - tarė Tedas. - Jis sutinka... jeigu jūs pritarsite, suprantama.

Užsiminus apie darbą mamos kakta susimetė į klosteles, bet sakinys apie jos pritarimą jas vėl išlygino. Ji ištiesė ranką ir vos vos palietė rausvus Bobio plaukus - vaikas buvo prie to nepratęs, todėl išplėtė akis. O jos akys taip ir liko prikaustytos prie Tedo veido. Ir Bobis suprato, kad mama ne tik nepasitiki tuo žmogumi, bet niekada juo ir nepasitikės.

- Koks tai darbas?

- Jis nori, kad aš...

- Ššš, - sudraudė ji, o akys virš stiklinės vis dar siurbė Tedą.

- Norėčiau, kad jis skaitytų man laikraščius, tarkim, antroje dienos pusėje, - pratęsė misteris Brotigenas, tada paaiškino, kad

akys nebe tos, kokios buvo anksčiau, ir kaip jam kiekvieną dieną vis sunkiau įžiūrėti smulkų šriftą. Bet jis mėgsta sekti naujienas - tokie įdomūs laikai, tiesa, misis Garfild? Ir skiltis, žinoma: Stiuarto Asloro, Volterio Vinčelo ir kitų. Vinčelas, aišku, liežuvautojas, jums taip neatrodo, misis Garfild?

Bobis klausėsi vis labiau įsitempęs, nors ir matė iš savo mamos veido - netgi to, kaip ji gurkšnojo gaivą, - kad ji tiki Tedo žodžiais. Čia viskas tvarkoje, bet kas nutiks, jeigu Tedas vėl ims paistyti nesąmones? Kalbėti žvelgdamas į tolį apie žemuosius žmones geltonais apsiaustais arba aitvarų uodegas be pačių aitvarų ant telefono laidų?

Bet nieko panašaus neatsitiko. Tedas baigdamas tarė, kad, pagaliau, norėtų žinoti, kaip sekasi "Dodžersams" - ypač Moriui Vilsui, nors jie ir persikėlė į Los Andželą. Pasakė lyg žmogus, nutaręs pasakyti tiesą, kurios šiek tiek gėdijasi. Bobis pripažino, kad tai vykęs ėjimas.

- Na, mintis, atrodo, nebloga, - atsakė jo mama (lyg nenoromis, pagalvojo Bobis). - Darbas - tai ne gulintį mušti. Norėčiau, kad ir mano toks būtų!

- Galiu lažintis, misis Garfild, kad savo darbą atliekate be priekaištų.

Ji vėl sausai žvilgtelėjo į jį: meilikavimu manęs nepaimsi.

- Už kryžiažodžių sprendimą jums teks jam primokėti, - ištarė ji pakildama, ir nors Bobis nesuprato mamos žodžių, jį pritrenkė šiurkštumas, kurį juose pajuto - lyg stiklo šukę uogienėje. Tarsi norėtų išjuokti silpstantį Tedo regėjimą, o kartu ir jo protą, lyg norėtų užgauti jį už gerumą savo pačios sūnui. Bobis gėdijosi, kad ją apgaudinėja, ir bijojo, kad mama apie tai sužinos, bet dabar jis džiaugėsi... beveik piktdžiugiškai džiaugėsi. Taip jai ir reikia!

- Jis gerai sprendžia kryžiažodžius, tas mano Bobis.

Tedas nusišypsojo.

- Aš tuo neabejoju.

- Keliauk žemyn, Bobai. Metas duoti misteriui Bretigenui ramybę.

- Bet...

- Norėčiau vėl prigulti, Bobi. Man šiek tiek maudžia galvą. Džiaugiuosi, kad tau patiko "Musių valdovas". Dirbti galėsi pradėti rytoj, jeigu nori, nuo straipsnių sekmadienio numeryje. Įspėju, kad tai, greičiausiai, bus išbandymas ugnimi.

- Gerai.

Liza išėjo į mažą aikštelę priešais Tedo duris. Bobis nusekė pridurmui. Ten ji atsigręžė ir pažvelgė į Tedą pro Bobio galvą.

- Kodėl negalėtumėt susitikinėti verandoje? - paklausė ji. - Šviežias oras jums abiems naudingas. Geriau nei sėdėti šitame tvankiame kambarėlyje. O ir aš galėsiu pasiklausyti, jeigu būsiu svetainėje.

Bobiui pasirodė, kad jie keičiasi mintimis. Na, ne telepatijos pagalba, žinoma... nors buvo panašu. Nesuprantama telepatija, kokia naudojasi suaugusieji.

- Puiki mintis, - atsakė Tedas. - Verandoje bus nuostabu. Viso gero, Bobi. Viso geriausio, misis Garfild.

Bobis vos neleptelėjo "čiau, Tedai", bet paskutinę akimirką pakeitė "iki, misteri Brotigenai". Jis pasuko prie laiptų išpiltas šalto prakaito kaip žmogus, vos netapęs nelaimingo atsitikimo auka. Jo mama stabtelėjo ant viršutinio laiptelio.

- Jūs seniai pensijoje, misteri Bretigenai? O gal nepadoru to klausti?

Lig tol berniukui atrodė, kad Tedo pavardę ji kraipo netyčia, bet dabar iš karto persigalvojo. Ne, tyčia. Tyčia!

- Treti metai. - Jis sumaigė nuorūką peleninėje ir tuoj pat užsitraukė naują cigaretę.

- Vadinasi, jums... šešiasdešimt aštuoneri?

- Tiksliau, šešeri. - Jis ir toliau kalbėjo atvirai ir nuoširdžiai, bet Bobiui pasirodė, kad tie klausimai jam ne itin patinka. - Mane išleido į pensiją dvejais metais anksčiau. Dėl medicininių priežasčių.

"Mama, tik neklausk, kas jam, - mintyse paprašė Bobis. - Nedrįsk!"

Ji nepaklausė, bet pasiteiravo, kuo jis užsiėmė Hardforde.

- Buhalterija. Dirbau Piniginių srautų kontrolės valdyboje.

- O mes su Bobiu manėme, kad jūs pedagogas. Buhalterija! Skamba labai atsakingai.

Tedas nusišypsojo. Bobiui pasirodė, kad visa tai šiurpu.

- Per dvidešimt metų sunaudojau tris skaičiuotuvus. Jeigu tai atsakingas darbas, misis Garfild, tada taip - mano darbas buvo labai atsakingas. Kuinas kreta ant nesilankstančių kojų, mašininkė deda plokštelę į gramofoną su automatiniu adapteriu.

- Nesuprantu.

- Aš tiesiog turėjau galvoje, kad daug metų sugaišta darbui, kuris niekad daug nereiškė.

- Jis daug reikštų, jeigu jums reikėtų maitinti, rengti, auti ir auginti vaiką. - Ji pažvelgė į jį kilstelėjusi smakrą, tarytum sakydama, kad jeigu Tedas nori gilintis į tą temą - ji pasiruošusi.

Tedas, lengviau atsiduso Bobis, nenorėjo atsidurti ant kilimėlio ir netgi artintis prie jo.

- Manau, jūs teisi, misis Garfild. Visiškai teisi.

Ji sekundę stovėjo atkišusi smakrą, lyg klaustų, ar jis įsitikinęs, leisdama jam persigalvoti. Tačiau Tedas tylėjo, ir ji nusišypsojo. Pergalingai. Bobis mylėjo mamą, bet staiga pajuto, kad pavargo ir nuo tos meilės. Pavargo suprasti jos veido išraiškas, pavargo nuo jos priežodžių, nuo kieto kaip ketus proto.

- Dėkui už gėrimą, misteri Bretigenai. Buvo labai skanu. - Ir nusivedė sūnų žemyn. Aikštelėje ji paleido jo ranką ir toliau ėjo pirma.

Bobis pagalvojo, kad vakarieniaudami jie kalbėsis apie naująjį jo darbą, tačiau apsiriko. Mama atrodė kažkur toli, jos akys žvelgė į tašką virš jo. Jam teko du kartus prašyti dar vieno mėsos suktinuko, o kai vakare suskambo telefonas, ji pašoko nuo sofos, ant kurios jie žiūrėjo televizorių. Prisispaudė prie telefono kaip Rikis Nelsonas, kai telefonas skamba programoje “Ozis ir Harieta”. Pasiklausė, kažką pasakė ir sugrįžusi atsisėdo ant sofos.

- Kas skambino? - paklausė Bobis.

- Ne ten pataikė, - atsakė Liza.

Tais savo gyvenimo metais Bobis Garfildas vis dar laukdavo miego su vaikišku džiaugsmu: ant nugaros, išskėtęs rankas per visą lovą, įsikišęs delnus į vėsą po pagalve, atkišęs alkūnes. Naktį po to, kai Tedas papasakojo apie žemuosius vyrus geltonais lietpalčiais (“Ir nepamiršk jų mašinų, - pagalvojo jis, - didelių jų mašinų, ryškiai nuterliotų”), jis gulėjo ta poza pusiau atsiklojęs. Mėnesiena krito ant siauros jo krūtinės, lango rėmo padalinta į keturias dalis.

Jeigu būtų pagalvojęs apie tai (bet negalvojo), tai neabejotų, jog žemieji Tedo žmonės taps realesni, kai tik jis liks vienas tamsoje, kurią trikdo tik jo “Big Beno” su mechaniniu užvedimu tiksėjimas ir diktoriaus, pranešančio paskutines naujienas iš televizo-

riaus ekrano balsas. Anksčiau taip būdavo visuomet: žinoma, lengva juoktis, kai "Siaubo teatre" pasižiūrėjus "Frankenšteiną" griūni vaitodamas "Ach, Frenki!" apsimetęs alpstančiu... ypač kai nakvoti likdavo Salas Džonas. Bet tamsoje, po to, kai Salas imdavo šnarpšti (arba, dar blogiau, kai Bobis likdavo vienas), daktaro Frankenšteino kūrinys atrodydavo kur kas... ne, ne realesnis, tai yra ne iš tikrųjų, ne visai... bet ĮMANOMAS.

Tačiau Tedo žemieji žmonės neatrodė realūs. Veikiau atvirkščiai, mintis, kad kažkokie žmonės ims siuntinėti pranešimus pradingusių kačių ir šunų skelbimais, tamsoje jam atrodė visiškai absurdiška. Bet ne pavojingai beprotiška. Šiaip ar taip Bobis netikėjo, kad Tedas visiškas beprotis - tiesiog per daug prisigalvojęs, juo labiau, kad beveik neturi kaip leisti laiką. Tedas truputį... et... velnias! Truputį - koks? Bobis nerado žodžių. Būtų žinojęs žodį "ekscentriškas", nusitvertų jo su džiaugsmu ir palengvėjimu.

"Bet jis tarytum perskaitė mano mintis. Ar tikrai?"

A, jis tiesiog apsiriko! Gerai nenugirdo. Arba Tedas iš tiesų perskaitė jo mintis - su tos visai neįdomios suaugusiųjų telepatijos pagalba, nutrindamas kaltę nuo jo veido tarsi perregimą vitražo paveikslėlį nuo stiklo. Juk mama visuomet mokėjo skaityti jo mintis... bent jau iki šiol.

- Bet...

Jokių "bet". Tedas šaunus žmogus ir daug žino apie knygas, bet minčių jis neskaito. Ne didesnis minčių skaitovas kaip Salas Džonas yra (arba kada nors bus) fokusininkas.

- Viskas tik akių dūmimas, - sumurmėjo Bobis balsu, ištraukė rankas iš po pagalvės, sukryžiavo riešus ir pakarpė plaštakomis. Per mėnulio dėmę ant jo krūtinės nuskrido balandėlis.

Bobis nusišypsojo, užsimerkė ir užmigo.

Kitą dieną jis sėdėjo verandoje ir garsiai skaitė sekmadienio "Džornel". Tedas, įsitaisęs šalia ant supamojo krėslo, tyliai rūkė "Česterfildą". Už jo, kairėje pusėje pleveno atviro Garfildų svetainės lango užuolaida. Bobis įsivaizdavo, kaip mama sėdi krėsle kur šviesiau, pasidėjusi šalia darbo pintinaitę, ir klausydamasi persiuvinėja sijonus (dabar sijonus vėl segi ilgesnius, pasakė ji prieš dvi savaites; šiais metais patrumpinti, o kitais - būkite mieli, išleiskite siūles, vėl apsiuvinėkit pakraščius, ir viskas tik todėl, kad saujelė

žydrų Niujorke ir Londone taip nutarė, ir kodėl gi ji vargsta, pati nežino). Berniukas negalėjo žinoti, ar ji tikrai sėdi tenai - atviras langas ir užuolaida nieko nesakė, tačiau jis vis tiek įsivaizdavo tą reginį. Kai paaugs, staiga supras, jog visuomet įsivaizdavo mamą kažkur šalia - už durų, toje tribūnos eilėje, kur šešėliai tokie tamsūs, kad sunku įžiūrėti, kas ten sėdi; tamsioje viršutinėje aikštelėje - Bobio vaizduotėje mama visuomet buvo ten.

Skaityti sporto naujienas buvo įdomu (Moris Vilsas karšė kailį), straipsnius - ne taip, o asmenines skiltis - visai nyku: ilgos, nuobodžios, prikaišiotos frazių, tokių kaip "fiskalinė atsakomybė" ir "recesyvinio charakterio ekonominiai indikatoriai". Tačiau Bobis buvo pasirengęs juos skaityti. Juk pagaliau tai jo darbas, jis uždirba pinigus, be to, kiekvienas darbas bent iš dalies būna nuobodus. "Tenka dirbti už tavo dribsnius pusryčiams", - kartais sakydavo mama, kai misteris Bidermenas užlaikydavo ją iki vėlumos. Bobis didžiavosi, kad sugeba ištarti neužsikirsdamas tokius junginius kaip "recesyvinio charakterio ekonominiai indikatoriai". Be to, kitą darbą - slaptą darbą - jis gavo dėl kvailo Tedo įsitikinimo, kad jį medžioja kažkokie žmonės, ir Bobiui nesinorėjo imti pinigus tiktai už jį: jaustųsi maustąs jį, nors tai paties Tedo užgaida.

Tai kas, kad kaimynas trenktas, - toks buvo Bobio darbas, ir jis pradėjo jį sekmadienio dieną. Kai jo mama atsigulė pasnausti, berniukas apėjo kvartalą, dairydamasis žemųjų žmonių geltonais apsiaustais ar jų ženklų. Jis matė daug įdomaus: Kolonijos gatvėje moteris kėlė skandalą savo vyrui - jie stovėjo sukišę nosis it Gražuoliukas Džordžas ir Snopas Kolhaunas prieš imtynių pradžią; mažius poškino akmeniu pistonus; Gerovės ir Plačiosios gatvių kampe prieš Spaiserio "Bet kokią bakalėją" vaikinas su mergina įsisiurbė vienas kitam į lūpas; pastebėjo furgonėlį su paslaptingu užrašu: "NIAM NIAM KIEKVIENAM". Bet jis neaptiko nei geltonų lietpalčių, nei skelbimų ant stulpų apie pradingusius šunis ar kates, nei vienos aitvaro uodegos ant elektros laido.

Tada nuėjo į parduotuvę nusipirkti kramtomosios gumos už centą ir permetė akimis skelbimų lentą, didžiąją dalį kurios užėmė šių metų pretendenčių į "Mis Reingold" karūną nuotraukos. Pastebėjo du skelbimus apie parduodamas mašinas, bet abu buvo prisegti teisingai. Dar vienas - "PARDUODU SAVO BASEINĄ PRIE NAMŲ, GEROS BŪKLĖS, LABAI TIKS JŪSŲ VAIKUČIAMS" - buvo pakrypęs, bet jis nutarė, kad tai nesiskaito.

Ešerio skersgatvyje pamatė tą patį "Biuiką", pastatytą prie gaisrinės krano, bet šis buvo tamsiai žalios spalvos ir, Bobio supratimu, nepriklausė iššaukiantiems automobiliams, nepaisant nedidukų iliuminatorių iš abiejų kapoto pusių ir radiatoriaus grotelių, primenančių pašaipiai iššieptą chromuotą burną.

Pirmadienį jis tikrino žmones pakeliui į mokyklą ir namo. Nieko nepamatė... bet Kerolė Gerber, ėjusi su juo ir Es-Džėjumi, pastebėjo, kad jis žvilgčioja į šalis. Jo mama teisi: Kerolė viską pastebi.

- Komunistų agentai medžioja planus? - paklausė ji.

- A?

- Tu visą laiką žiūri tai kairėn, tai dešinėn ir gręžiojiesi.

Bobis pasvarstė, ar jiems nepapasakojus, kam jį pasamdė Tedas, bet nutarė, jog neverta. Kitas reikalas, jeigu iš tiesų būtų galima ką nors pamatyti - trys poros akių patikimiau nei viena, o akylos Kerolės akutės - juo labiau, - bet jis netikėjo. Kerolė su Salu Džonu žinojo, kad Tedas nusamdė jį skaityti kiekvieną dieną, ir čia nieko bloga. To užteks. Jeigu papasakos jiems apie žemuosius vyrus, atrodys, kad tyčiojasi iš kaimyno, o tai jau išdavystė.

- Komunistų agentai? - paklausė Salas dairydamasis, ir vėl išleido "tra-ta-ta" (mėgstamiausią savo garsą). Tada susverdėjo, išmetė iš rankų nematomą automatą ir griebėsi už krūtinės. - Mane kliudė! Skriskite! Bėkite be manęs! Perduokite linkėjimų Rozai!

- Perduosiu storai savo tetos subinei, - atsakė Kerolė ir kumštelėjo alkūne.

- Žiūriu, ar nėra vaikų iš Gabo, tik tiek, - atsakė Bobis.

Skambėjo įtikinamai. Vaikai iš Sent Gabrielio mokyklos visuomet kabinėjosi prie vaikų iš jų mokyklos: pralėkdavo dviračiais, rėkaliojo, kad jie seiliai, mergaitės "duoda"... o tai, Bobio įsitikinimu, reiškė bučiuotis su liežuviu ir leisti grabalioti savo papus.

- Tiems pizdrikams dar anksti, - atsakė Salas Džonas. - Dabar jie dar namie, kabinasi savo kryžiukus ir šukuojasi plaukus už ausų kaip Bobis Raidelas.

- Nesikeik, - pasakė Kerolė ir vėl bakstelėjo alkūne.

Salas Džonas įsižeidė.

- Kas keikiasi? Aš nesikeikiau.

- Keikeisi.

- Ne-a, Kerole.

- Taip.

- Ne, sere!

- Taip, sere! Tu pasakei “pizdrikai”.

- Čia ne keiksmažodis. Pizdrikai - tai tokie žiurkėnai! - Es-Džėjus pasisuko į Bobį, ieškodamas pagalbos, bet tas žiūrėjo į “Kadilaką”, kuris lėtai važiavo Ešerio skersgatviu. Jis buvo didelis ir šiek tiek iššaukiantis. Bet juk visi “Kadilakai” iššaukiantys! O šitas - solidžios smėlinės spalvos ir visai neatrodo žemas. Be to, už vairo sėdi moteris.

- Ach, taip? Parodyk man pizdriko paveikslėlį enciklopedijoje, tada patikėsiu.

- Reikėtų duoti tau į akį, - tyliai ištarė Salas. - Parodyti, kas čia svarbiausias. Mano - Tarzanas, tavo - Džeinė.

- Mano - Kerolė, tavo - avigalvis. Laikyk. - Kerolė įgrūdo Es-Džėjui tris knygas: “Aritmetiką”, “Rašybos nuotykius” ir “Namelį prerijose”. - Paneši mano knygas, kad keikeisi.

Salas Džonas įsižeidė dar labiau.

- O kodėl aš turiu nešti kvailas tavo knygas, nors ir keikiausi? O ko nebuvo, tai nebuvo.

- Čia tau epitetas, - atšovė Kerolė.

- Kas kas?

- Bausmė už negražų poelgį. Jeigu nusikeiki arba pameluoji, tau uždeda epitetą. Man sakė vienas berniukas iš Gabo. Vilis vardu.

- Laikykis nuo jų toliau, - patarė Bobis. - Jie visi žąsinai.

Tuo jis įsitikino savo kailiu.

Ką tik pasibaigus Kalėdų atostogoms trys gabiečiai nusivijo jį Plačiąja gatve, grasindami prikulti, nes ne taip pasižiūrėjo. Ir būtų prikūlę, jeigu tas, kuris buvo priekyje, nebūtų paslydęs ir griuvęs ant kelių, o kiti du - užvirtę ant jo; Bobis kaip tik spėjo įsmukti pro 149 namo duris ir užtrenkti jas. Bernai kurį laiką pasisukiojo tenai, po to nuėjo, pažadėję Bobiui “pasišnekėti vėliau”.

- Jie ne visi chuliganai, kai kurie visai nieko, - pasakė Kerolė, tada pasižiūrėjo į Salą Džoną ir paslėpė šypseną po delnu. Es-Džėjų galima priversti daryti, ką tik užsigeidi: tereikia kalbėti greitai ir užtikrintai. Būtų maloniau priversti knygas nešti Bobį. Tačiau nepavyks, jeigu jis pats nepasisiūlys. Galbūt jis taip ir padarys. Ji buvo optimistė. O kol kas malonu žingsniuoti tarp jų rytinėje saulės šviesoje. Ji pašnairavo į Bobį, bet tas spigino į “klases”, nubrai-

žytas ant šaligatvio. Jis toks gražus, nors pats to nežino. Ko gero, tai ir buvo mieliausia.

Paskutinė mokslo metų savaitė kaip visuomet vos slinko, išprotėti galima. Tas pirmas birželio dienas Bobiui atrodė, kad bibliotekoje tinkas dvokia taip, jog ir sliekas apsivemtų, o geografijos pamoka tęsėsi tūkstantį metų. Ir kam svarbūs tie alavo ištekliai Paragvajuje?

Per pertrauką Kerolė pasakojo, kaip liepą savaitę atostogaus fermoje pas tetą Korą ir dėdę Rėjų Pensilvanijoje. Es-Džėjus neužsičiaupdamas pliurpė apie stovyklą, į kurią laimėjo kelialapį: kaip šaudys lanku ir kiekvieną dieną plaukios kanoja. Bobis savo ruožtu papasakojo jiems apie didįjį Morį Vilsą, tuoj tuoj pasieksiantį beisbolo rekordą, kuris išsilaikys iki jų mirties.

Liza Garfild vis giliau grimzdo į savo mintis, pašokdavo kaskart, kai suskambėdavo telefonas, tada bėgdavo pagriebti ragelį, užsisėdėdavo iki vakarinių naujienų galo (kartais, atrodė Bobiui, iki vėlyvojo filmo pabaigos) ir nieko nevalgė, tik knaibė maistą lėkštėje. Kartais ji ilgai ir įtemptai kalbėdavosi telefonu, atsisukusi nugara ir pritildžiusi balsą (lyg sūnus būtų klausęsis jos pokalbių!). Kartais priėjusi pradėdavo rinkti telefono numerį, po to mesdavo ragelį ir vėl grįždavo ant sofos.

Kartą Bobis pasiteiravo jos, ar pamiršo numerį, kurį rinko. “Atrodo, aš daug ką užmiršau, - sumurmėjo ji, o tada pridūrė: - Nekišk savo nosies, Bobi”.

Jis būtų galėjęs pastebėti ir daugiau - mama visai sulyso ir vėl pradėjo rūkyti po dviejų metų pertraukos, - jeigu viso jo laiko ir minčių nebūtų užėmę kiti reikalai. Geriausia buvo jo suaugusiųjų bibliotekos kortelė, kuri kaskart, kai ja naudojosi, atrodė vis nuostabesnė dovana, tiesiog nepakartojama dovana. Bobis jautė, kad vien tik mokslinės fantastikos romanų, kuriuos jis norėjo perskaityti, skyriuje buvo milijardas knygų. Paimkim kad ir Aizeką Azimovą. Polo Frenčo vardu Azimovas rašė mokslinius fantastinius romanus apie kosminį pilotą Laki Starą, gerus romanus. Bet tikruoju savo vardu jis pasirašinėjo dar geresnes knygas. Mažiausiai trys iš jų buvo apie robotus. Bobiui patiko robotai, ir, jo įsitikinimu, robotas iš “Uždraustos planetos” buvo bene nuostabiausias visų laikų kino herojų, tiesiog superkietas. Bobis tikėjosi vasarą praleisti su jais. (Salas vadino tą didį rašytoją Aizeku-Pizdriku, kur-

gi ne, apie knygas Salas nė bum-bum).

Eidamas ir grįždamas iš mokyklos jis dairėsi žmonių geltonais lietpalčiais, jų ženklų ieškojo ir skuosdamas į biblioteką po pamokų. Mokykla ir biblioteka buvo skirtingose pusėse, ir Bobis manė patikrinąs didžiąją Harvičo dalį. Žinoma, nesitikėjo, kad iš tikro sutiks žemuosius žmones. Po vakarienės neskubančioje prietemoje jis ilgai skaitydavo Tedui laikraščius - verandoje arba jo virtuvėje. Tedas paklaūsė Lizos Garfild patarimo ir įsigijo ventiliatorių, o Bobio mama jau nereikalavo, kad sūnus skaitytų misteriui "Bretigenui" būtinai verandoje. Iš dalies todėl, kad jos, jautė Bobis, mintys vis labiau klydo į savus suaugusiųjų reikalus, antra vertus, ji išmoko truputį pasitikėti Tedu. Bet tai dar nereiškia, kad kaimynas ėmė jai patikti. Bet tą pasitikėjimą buvo sunku išsaugoti.

Kartą vakare jie sėdėjo ant sofos ir žiūrėjo "Vajetą Erpą". Mama atsigręžė į Bobį ir piktai paklausė:

- Jis tave liečia?

Bobis suprato, kodėl ji klausia, bet nesuvokė, kodėl mama taip įsitempė.

- Taip, žinoma, - atsakė jis. - Kartais paploja per nugarą, vieną sykį, kai tris kartus suklupau ant ilgo žodžio, bakstelėjo man į kaktą, bet jis manęs neglostinėja, ne, nieko panašaus. Aš manau, jam neužtektų jėgų. O kas?

- Nesvarbu, - atšovė ji. - Gal jis ir nieko. Skraido padebesiais, žinoma, bet lyg ir ne... - Mama nutilo, žiūrėdama, kaip jos cigaretės dūmas vejasi svetainės ore. Jis kilo nuo anglėjančio galiuko šviesiai pilka srovele ir draikėsi, o Bobis prisiminė, kaip personažai misterio Saimeko "Žiede aplinkui Saulę" sekė besisukantį vilkelį į kitus pasaulius.

Pagaliau mama vėl atsigręžė į jį ir tarė:

- Jeigu jis prisilies prie tavęs taip, kad tau bus nemalonu, tu man iš karto pasakysi. Supratai? Iš karto!

- Aišku, mama.

Jos veide buvo išraiška, kokią jis prisiminė nuo to karto, kai pasiteiravo jos, iš kur moteris žino, kad laukiasi. "Ji kiekvieną mėnesį kraujuoja, - paaiškino tada mama. - Jeigu kraujo nėra, ji supranta, kad tas kraujas teka į kūdikį". Bobis norėjo sužinoti, iš kur teka tas kraujas, kai vaiko nėra (jis prisiminė atvejį, kai mamai ėmė tekėti kraujas iš nosies, bet tai buvo vienintelis kartas, kai matė ją kraujuojančią). Bet mamos veido išraiška privertė jį pakeisti

temą. Ir dabar veide jis matė tokią pat išraišką.

Tiesą sakant, Tedas lietėsi prie jo ir kitaip: švelniai perbraukdavo dideliu delnu Bobio "ežiuką", lyg glostydamas jo šerį. Kartais, kai Bobis neteisingai ištardavo žodį, nestipriai suspausdavo jam nosį sulenktais pirštais ir sakydavo: "Nagi, sakyk teisingai!" O kai abu prabildavo vienu metu, jiedu susikabindavo mažyliais pirštais ir sakydavo: "Nieko nėra! Laimė visada!" Netrukus Bobis jau kartojo su juo. Jų mažieji pirštai likdavo sukabinti, o balsai skambėjo normaliai - lyg prašytų vienas kito paduoti druską arba sveikintųsi.

Tik vieną kartą Bobis pasijuto nejaukiai prisilietus naujajam bičiuliui. Jis kaip tik baigė skaityti straipsnį, kurį Tedas norėjo išgirsti, - kažkoks žurnalistas karksėjo, kad Kuboje nėra jokių bėdų, kurių nepajėgtų ištaisyti sena gera amerikiečių iniciatyva. Buvo pradėję temti. Už namo Kolonijos gatvėje lojo misis O'Hara šuo Bauzeris. Ilgesingas garsas ir tarsi sapne, lyg prisimeni, o ne girdi dabar.

- Na, - tarė Bobis, lankstydamas laikraštį ir stodamasis, - aš, ko gero, pasibastysiu po kvartalą, pasižvalgysiu, ar nieko nėra.

Kalbėti apie tai atvirai jis nenorėjo, bet davė Tedui suprasti, kad ir toliau ieško žmonių geltonais lietpalčiais.

Tedas irgi pakilo ir priėjo prie jo. Bobis nuliūdo pastebėjęs išsigandusį Tedo veidą. Jis nenorėjo, kad misteris Brotigenas labai tikėtų žemaisiais žmonėmis, nenorėjo, kad jis kuoktelėtų dar labiau.

- Grįžk prieš tamsą, Bobi. Aš niekad sau neatleisiu, jeigu tau kas nors nutiks.

- Aš būsiu atsargus. Ir grįšiu dar nesutemus.

Tedas nusileido ant vieno kelio (jis buvo per senas žemai lenktis, nutarė Bobis), suėmė Bobį už pečių ir pritraukė prie savęs taip, kad vos nesusirėmė kaktomis. Bobis jautė cigarečių kvapą iš Tedo burnos ir tepalo kvapą nuo odos - jis tepėsi "Musteroliu" sąnarius, nes juos labai skaudėjo. "Dabar gelia ir geru oru," - paaiškino misteris Brotigenas.

Stovėti taip arti prie Tedo buvo nebaisu, tačiau vis tiek kažkaip nejauku. Matėsi, kad Tedas, nors dar ir ne visai nusenęs, greitai visai nukarš. Ir dar jis, greičiausiai, serga. Akys kažkokios ašarotos. Burnos kampučiai trukčioja. Blogai, kad jis visiškai vienas čia, trečiajame aukšte, pagalvojo Bobis. Turėtų žmoną ar vaikų, nebūtų

kvėštelėjęs dėl žemųjų žmonių. Tačiau tada Bobis nebūtų perskaitęs “Musių valdovo”. Žinoma, taip galvoti savanaudiška, bet jis nieko negalėjo pakeisti.

- Jokių ženklų, Bobi?

Berniukas papurtė galvą.

- Ir tu nieko nejauti? Štai čia? - Jis nuėmė kairę ranką nuo peties ir pastukseno sau į smilkinį, kur nežymiai pulsavo dvi mėlynos gyslelės. Bobis papurtė galvą. - Arba čia? - Tedas palietė pilvą. Bobis ir trečią kartą papurtė galvą.

- Na ir gerai, - nusišypsojo Tedas. Kairė jo ranka nuslydo ant Bobio kaklo, po to ten pat nukeliavo ir dešinė. Jis labai rimtai žvelgė vaikui į akis, o Bobis žiūrėjo rimtai į jį.

- Tu juk man pasakytum, jeigu matytum? Tu juk neimsi... na, gailėtis manęs?

- Ne, - atsakė Bobis. Jam patiko jausti Tedo delnus ant kaklo - ir nepatiko kartu. Juk ten vaikinas uždeda rankas filme, kai nori pabučiuoti merginą. - Ne! Pasakyčiau! Tai juk mano darbas!

Tedas linktelėjo. Po to paleido rankas ir atsistojo remdamasis į stalą. Kai vienas kelis garsiai trakštelėjo, susiraukė.

- Taip, tu man papasakotum. Tu šaunus vaikinukas. Na, eik pasivaikščioti. Bet laikykis šaligatvio, Bobi, ir grįžk nesutemus. Mūsų laikais reikia būti atsargiems.

- Aš būsiu atsargus. - Jis nuėjo prie laiptų.

- Jeigu pamatysi juos...

- Pabėgsiu.

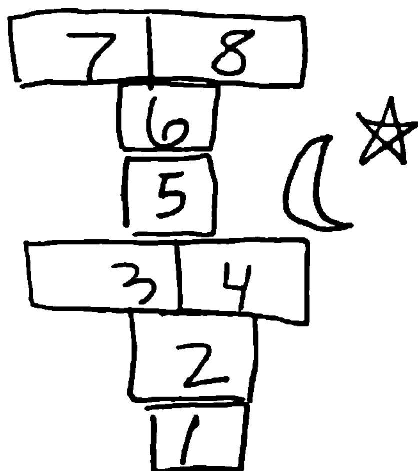
- Aha. - Saulėlydžio šviesoje Tedo veidas atrodė paniuręs. - Bėk taip, lyg vytųsi visas pragaras!

Vadinasi, jis lietė, ir mamos nuogąstavimai savotiškai pateisinami - gali būti, kad jis lietė ir ne visai taip, kaip derėtų. Tai yra, gal ji apskritai turėjo galvoje ką kita... Ir vis dėlto mama kalbėjo apie kitokį lietimą. Pavojingesnį.

Trečiadienį, prieš atostogų pradžią Bobis pamatė, kad nuo kažkieno antenos Kolonijos gatvėje karo ilga raudona atraiža. Tiksliai pasakyti negalėjo, bet skarulys nepaprastai priminė aitvaro uodegą. Bobio kojos sustojo pačios, o širdis ėmė kalti taip smarkiai, kaip ėjus lenktynių su Salu Džonu.

“Net jeigu ten ir uodega, vis tiek sutapimas, - tarė jis sau. - Kvailas sutapimas. Na, juk pats supranti, taip?”

Gali būti. Gal ir taip. Ir jis beveik įtikino save tuo iki penktadienio - paskutinės mokslo metų dienos. Namo kulniavo vienas: Salas Džonas pasisiūlė padėti nunešti vadovėlius į sandėlį, o Kerolė išskubėjo į Teinės Libel gimtadienį. Jis jau ketino kirsti Ešerio skersgatvį ir leistis Plačiąja gatve. Kai staiga ant šaligatvio pastebėjo violetine kreidele nubraižytas "klases". Tokias:

- O dangau, ne, - sušnibždėjo Bobis. - Kažkas pajuokavo.

Jis suklupo ant vieno kelio nelyginant kavalerijos žvalgas vesterne, nepastebėdamas iš mokyklos grįžtančių vaikų - pėsčių, su riedučiais ar dviračiu, kreivadančio Frencio Atersono su aprūdijusiu raudonu paspirtuku, žvengiančio į dangų sulig kiekvienu pasispyrimu. Jie Bobio taip pat nematė - prasidėjo atostogos, daugumą apkvaitino nesuskaičiuojamos galimybės.

- Ne, ne, ne. Negali būti! Pokštas ir tiek! - Jis ištiesė ranką prie žvaigždės ir pusmėnulio, nupieštų ne violetine, o geltona kreidute, beveik palietė liniją ir atitraukė ranką. Raudonas kaspinas ant televizoriaus antenos, žinoma, galėjo ir nieko nereikšti. O pridėjus šitą - irgi sutapimas? Bobis negalėjo žinoti. Jam juk buvo tik vienuolika metų, milijardų dalykų jis dar nežinojo. Bet darėsi baisu... baisu, kad...

Bobis atsistojo ir apsidairė, beveik tikėdamasis pamatyti virtinę ilgų, savo ryškumų akis rėžiančių automobilių, judančių Ešerio

gatve lyg laidotuvių procesija į kapines, užsidegusių žibintus viduryje baltos dienos. Kone laukė, kad po "Ešerio Ampyro" ar "Sakės tavernos" pastoge pamatys susigrūdusius vyrus geltonais lietpalčiais, rūkančius "Kemel" ir sekančius jį.

Jokių mašinų. Jokių geltonių lietpalčių. Tik vaikai skuba iš mokyklos namo. Tarp jų pasirodė pirmieji gabiečiai, smarkiai išsiskiriantys žaliomis uniforminėmis kelnėmis ir marškinėliais.

Bobis pasisuko ir sugrįžo atgal tris kvartalus Ešerio skersgatviu, per daug susirūpinęs dėl violetinio brėžinio, kad prisimintų žiaurius gabiečius. Ant stulpų nesimatė nieko, išskyrus afišas, kviečiančias į "Bingo vakarą" Sent Gabrielio parapijos namuose, ir dar vieną, Ešerio ir Takomos gatvių kampe, kuri skelbė apie rokenrolo grupės pasirodymą Hartforde su Klaidu Makfateriu ir Dveinu Edžiu, "Žmogumi Brazdančia Gitara".

Per tą laiką, kai pasiekė Ešerio gatvę, kitaip sakant, beveik priėjo mokyklą, Bobis ėmė tikėti, kad supanikavo be reikalo. Bet vis dėlto užsuko tenai patikrinti skelbimų lentą, o vėliau praėjo visą Plačiąją gatvę iki Spaiserio "Bet kokios bakalėjos", kur nusipirko gumos ir žvilgtelėjo į skelbimus lentoje. Ir vėl nieko įtartino. Tiesa, kortelės apie parduodamą baseiną neberado, bet kas iš to? Ko gero, savininkas jau pardavė. Kam dar būtų smeigęs skelbimą?

Bobis išėjo ir sustojo kampe, kramtydamas gumą ir svarstydamas, ko imtis toliau.

Brendimas - kaupiamasis procesas, judantis nelygiais postūmiais su pasikartojimais ir persidengimais. Bobis Garfildas tą dieną priėmė pirmąjį suaugusiojo sprendimą: nutarė, jog būtų klaida papasakoti Tedui tai, ką matė... bent jau iš karto.

Jo įsitikinimas, kad žemųjų žmonių nėra, subyrėjo. Bet Bobis dar nesiruošė iškelti baltos vėliavos. Kol kas viskas apsiribojo tik tokiais įrodymais. Jeigu papasakos Tedui apie tai, ką matė, šis susijaudins. Gal net taip, kad sumes savo daiktus į lagaminėlius (ir popierinius maišelius su rankenomis, kurie saugomi sulankstyti už šaldytuvo) ir išvažiuos. Jeigu jus tikrai persekiotų piktadariai, toks bėgimas nebūtų beprasmis, bet Bobis nenorėjo prarasti vienintelio savo suaugusiojo draugo sukėlęs netikrą pavojų. Todėl nutarė palaukti ir pažiūrėti, kas bus toliau - jeigu bus.

Tą naktį Bobis susipažino su dar vienu suaugusiųjų gyvenimo aspektu: jis gulėjo nesumerkdamas akių ilgai po to, kai jo "Big Benas" pranešė, jog yra antra valanda nakties. Jis žiūrėjo į lubas ir

negalėjo suprasti, ar teisingai pasielgė.

IV. Tedas žvelgia į niekur. Bobis keliauja į pliažą. Makuonas. Apšvietė

Pirmąją atostogų dieną Kerolės Gerber mama prisisodino į savo “Fordą Esteitą” vaikų ir nusivežė juos į Seivin Roką, atrakcionų parką pajūryje už dvidešimt mylių nuo Harvičo. Anita Gerber keliavo su vaikais ten jau trečius metus, ir ta kelionė Bobiui, Es-Džėjui, Kerolei, jos jaunesniam broliukui ir Kerolės draugėms - Ivonai, Endžei ir Teinai spėjo tapti sena tradicija. Nei Salas Džonas, nei Bobis niekur nevažiuotų su trimis mergaitėmis atskirai, bet kai visi kartu - tada tvarka. O ir atsispirti Seivin Roko kerams buvo nelengva. Vanduo vandenyne dar buvo ganėtinai šaltas, todėl galima tik pabraidžioti pakrante, bet jų žinioje - visas paplūdimys, visi atrakcionai jau veikė, su balionais - taip pat. Praėjusiais metais Salas Džonas sugriovė tris medinių butelių piramides vos trimis kamuoliukais ir išlošė savo mamai didžiulį rožinį meškiną, kuris vis dar užėmė garbingą vietą ant Salivanų televizoriaus. O dabar Es-Džėjus vylėsi išlošti jam draugę.

Bobiui malonu buvo tiesiog trumpam ištrūkti iš Harvičo. Po žvaigždės su mėnuliu, nupieštų greta “klasių”, jis nieko įtartino nepastebėjo, bet Tedas labai jį nugąsdino, kai Bobis skaitė sekmadienio laikraštį. O po to sekė kvailas ginčas su mama.

Su Tedu tai atsitiko jam beskaitant poleminį straipsnį, niekinančiai atmetantį tai, kad Mikis Mantlas kada nors sumuš Mažylio Ruto rekordą. Jam neužteks nei jėgų, nei atkaklumo, tvirtino autorius. “Svarbiausia, kad jis ne tokio charakterio, - skaitė Bobis. - Minėtasis Mikis labiau linkęs šlaistytis po naktinius klubus, užuot...”

Tedas vėl kažkur pražuvo. Bobis kažkaip pajuto tai anksčiau nei pakėlė akis. Tedas nieko nematančiomis akimis žvelgė į langą, išeinantį į Kolonijos gatvę ir duslų misis O‘Hara šuns amsėjimą. Antrą kartą šįryt. Bet pirmą sykį jo dėmesys nuklydo vos kelioms sekundėms (Tedas pasilenkė prie atidaryto šaldytuvo, jo akys išsiplėtė matinėje šviesoje, jis visas sustingo... bet tuoj pat atsitiesė, pasipurtė ir ištiesė ranką paimti apelsinų sulčių). Šįkart jis visiškai atsijungė. Bobis pašiureno laikraštį - gal paveiks? Nieko.

- Tedai, tu... ar viskas ge... - pradėjo Bobis ir išsigandęs suprato, kad kažkas negero darosi Tedo vyzdžiams. Jie tai traukėsi, tai plėtėsi. Lyg šis žaibiškai nertų į kažkokią tamsą ir tuoj pat vėl išnertų... nors tuo metu paprasčiausiai sėdėjo nutviekstas saulės.

- Tedai?

Peleninėje smilko cigaretė. Dabar iš jos liko tik striuka nuorūka ir pelenai. Žiūrėdamas į ją Bobis suprato, kad Tedo dėmesys nutrūko pačioje straipsnio apie Mantlą pradžioje. Ir kas, kas jo akims? Vyzdžiai plečiasi ir traukiasi, plečiasi ir traukiasi...

"Jam epilepsijos priepuolis ar kažkas panašaus. Viešpatie! Jie juk kartais praryja savo liežuvį?"

Tedo liežuvis lyg ir liko ten, kur jam priklauso būti, bet jo akys... jo AKYS...

- Tedai! Tedai, atsipeikėk!

Bobis atsidūrė prie misterio Brotigeno nė nepajutęs, kaip apibėgo stalą. Jis suėmė kaimyną už pečių ir papurtė. Lyg žmogaus pavidalo lentą. Po medvilniniu nertiniu pajuto kietus, liesus, nepasiduodančius pečius.

- Atsipeikėk! NA, ATSIPEIKĖK GI!

- Jie dabar šukuoja vakarus. - Tedas ir toliau žvelgė į langą akimis, kurių vyzdžiai tai traukėsi, tai siaurėjo...

- Tai gerai. Bet jie gali sugrįžti atgal. Jie...

Bobis stovėjo, laikydamas Tedą už pečių, - persigandęs, įsitempęs. Kaimyno akys plėtėsi ir traukėsi, tarsi plakanti širdis.

- Tedai, kas tau?

- Man reikia sustingti. Turiu tapti kiškiu krūmuose. Jie gali praeiti pro šalį. Jeigu tokia bus Dievo valia, bus vanduo, ir jie gali praeiti pro šalį. Viskas tarnauja...

- Kam tarnauja? - Bobis kalbėjo beveik pašnibždomis. - Kam tarnauja, Tedai?

- Visa esamybė tarnauja Spinduliui, - atsakė Tedas, - ir staiga jo delnai atsidūrė ant Bobio rankų. Jie buvo nepaprastai šalti, tie delnai, ir akimirką Bobį suėmė košmariškas, paralyžiuojantis siaubas. Tarytum jį būtų pastvėręs lavonas, galintis krutinti tiktai rankas ir negyvų akių vyzdžius.

Tada Tedas pažvelgė į jį - jo akys buvo nusigandusios, bet vėl beveik normalios. Ir anaiptol ne negyvos.

- Bobi?

Bobis ištraukė ranką ir apkabino Tedą už kaklo, prisispaudė jį prie savęs ir staiga pajuto, kaip jo galvoje skamba varpas - vos sekundę, bet labai aiškiai. Bobis netgi pajuto, kaip varpo garsas pasikeitė - lyg traukinio švilpukas, kai sąstatas lekia labai greitai. Tarytum jo galvoje kažkas lėkė didžiuliu greičiu. Jis išgirdo kanopų bilsmą tvirtu paviršiumi. Medis? Ne, metalas. Nosimi traukė dulkių kvapą - sausą ir bildantį. Ir netikėtai akis ėmė niežėti lyg iš vidaus.

- Ššš. - Tedo alsavimas jo ausyje buvo toks sausas, kaip tų dulkių kvapas, ir savotiškai artimas. Tedo delnai rėmėsi į jo mentes, neleisdami pajudėti. - Nė žodžio. Nė mintelės. Tiktai... apie beisbolą! Taip, apie beisbolą, jeigu nori.

Bobis pagalvojo apie Morį Vilsą: jis atmatuoja žingsnius - trys, keturi... po to susilenkia per juosmenį, rankos laisvai nukąra, kulnai šiek tiek pakelti - jis pasiruošęs pulti bet kurion pusėn priklausomai nuo to, kaip elgsis puolėjas... ir štai Vilsas metasi į priekį, sprogsta greičiu, pakėlęs dulkes, ir...

Praėjo. Viskas praėjo. Nei aidinčio varpo galvoje, nei kanopų kaukšėjimo, nei dulkių kvapo. Ir akyse neniežti. O ar niežėjo? Gal jam vėl pasirodė, nes išsigando Tedo akių?

- Bobi, - tarė Tedas, ir vėl tiesiai jam į ausį. Tedo lūpos palietė jo odą, ir jis krūptelėjo. Staiga: - Dieve švenčiausias, ką aš darau?

Jis atstūmė berniuką; švelniai, bet griežtai. Veidas atrodė sutrikęs, labai baltas, bet žvilgsnis vėl tapo įprastas, vyzdžiai nebesusitraukinėjo. Tą minutę Bobiui daugiau niekas nerūpėjo. Nors jautėsi keistai - apkvaitęs lyg ką tik pakirdęs iš kieto miego. Ir sykiu pasaulis atrodė nepaprastai ryškus, o kiekviena linija, kiekvienas kontūras - neįtikimai griežtas.

- Uch, - atsiduso Bobis ir nedrąsiai nusijuokė. - Kas atsitiko?

- Nieko, kas tau būtų svarbu. - Tedas siekė cigaretės ir tarsi nustebo, radęs peleninėje tik mažą galiuką. Piršto galu nurito jį į peleninės vidurį. - Vėl atsijungiau?

- Taip! Aš persigandau. Pamaniau, gal epilepsijos priepuolis ar dar kas nors tokio. Jūsų akys...

- Tai ne epilepsija, - tarė Tedas. - Ir nepavojinga. Bet jeigu vėl atsitiks, geriau manęs neliesk.

- Kodėl?

Tedas prisidegė naują cigaretę.

- O todėl. Pažadi?

- Gerai. O kas tas Spindulys?

Tedas įsisiurbė į jį akimis.

- Kalbėjau apie Spindulį?

- Jūs pasakėte: “Visa esamybė tarnauja Spinduliui”. Kažkaip panašiai.

- Galbūt vieną dieną tau papasakosiu, bet ne šiandien. Šiandien juk važiuoji į pajūrį, taip?

Bobis net pašoko. Jis dirstelėjo į Tedo laikrodį ir pamatė, kad jau beveik devynios.

- Aha, - atsakė. - Man jau reikia eiti. Laikraštį baigsiu skaityti grįžęs.

- Taip, gerai. Puiki mintis. Man reikia parašyti kelis laiškus.

“Ne, nereikia. Nori atsikratyti manęs, kad neuždavinėčiau klausimų, į kuriuos nenori atsakyti”.

Bet jeigu Tedas to siekia, tegu. Kaip dažnai sakydavo Liza Garfild, Bobis turėjo ką veikti. Ir vis dėlto, pasiekus Tedo kambario duris mintis apie raudoną skarulį ant televizoriaus antenos ir žvaigždę su mėnuliu prie “klasių” privertė jį atsigręžti.

- Tedai, žinai ką...

- Žemieji žmonės, taip, žinau. - Misteris Brotigenas nusišypsojo. - Kol kas nesijaudink dėl jų, Bobi. Kol kas viskas gerai. Jie nejuda į šitą pusę, netgi nežiūri šia kryptimi.

- Jie šukuoja vakarus, - pratarė Bobis.

Tedas pažvelgė į jį pro vinguriuojančių dūmų uždangą ramiomis mėlynomis akimis.

- Taip, - pasakė. - Ir jeigu pavyks, jie liks vakaruose. Sietlas mane visai patenkina. Pasilinksmink paplūdimyje, Bobi.

- Bet aš mačiau...

- Gali būti, kad matei tik šešėlius. Bet kokiu atveju dabar ne metas kalbėtis. Tik įsidėmėk, ką tau pasakiau: jeigu dar kartą taip atitrūksiu nuo realybės, tiesiog sėdėk ir lauk, kol praeis. Jeigu ištiesiu tau ranką, pasitrauk. Jeigu atsistosiu, liepk man sėstis. Tos būsenos padarysiu viską, ką pasakysi. Ji veikia tarsi hipnozė.

- Kodėl jūs...

- Užteks klausinėti, Bobi. Prašau.

- Bet jums viskas gerai? Taip?

- Geriau nebūna. O dabar keliauk. Ir pašėlk puikiai.

Bobis nubėgo žemyn vėl stebėdamasis, kaip viskas ryšku:

akinantis spindulys, įstrižai krentąs pro langą į antrojo aukšto aikštelę, vabaliukas, ropojantis tuščio pieno butelio kakleliu priešais Proskisų duris, malonus zirzimas ausyse, lyg šios dienos balsas - pirmo atostogų šeštadienio balsas.

Grįžęs namo Bobis išsitraukė savo žaislinius automobiliukus ir furgonėlius iš slėptuvių po lova ir už spintos sienelės. Porelė - "Fordas" ir mėlynas metalinis savivartis, kurį misteris Bidermenas atsiuntė jam su mama praėjus kelioms dienoms nuo gimtadienio - buvo visai nieko, bet net nepalyginami su Salo benzovežiu ir geltonu buldozeriu. Buldozeris ypač tiko žaisti smėlyje. Bobis jau įsivaizdavo, kaip mažiausiai valandą stato kelius prie ošiančios jūros, kaip jo oda rausvėja ryškioje šviesoje prie vandens. Jis pagalvojo, kad nebuvo išsitraukęs savo mašinų nuo praeitos žiemos, nuo to nepaprasto šeštadienio, kai po pūgos abu su Es-Džėjumi pusę dienos tiesė kelių tinklą šviežiame parko sniege. Dabar jis užaugo - jam vienuolika! - per didelis tokiems žaidimams. Apie tai pagalvojus darėsi graudu, bet dabar nėra ko liūdėti, jeigu pats to nepanorės. Tegu jo dienos su žaislinėmis mašinėlėmis baigiasi, bet šiandien paskutinė diena dar neatėjo. Ne, tik ne šiandien.

Mama sutepė jam sumuštinių, bet pinigų nedavė, kai jis paprašė, - netgi penkių centų atskirai persirengimo būdelei, kurios rikiavosi eilėmis tarp pagrindinės alėjos ir vandenyno. Ir Bobis net nespėjo suvokti, kas vyksta, kai tarp jų prasidėjo tai, ko jis labiausiai bijojo, - kivirčas dėl pinigų.

- Penkiasdešimt centų su kaupu užteks, - pasakė Bobis. Jis išgirdo savo balse maldavimo gaidelę, bet nieko pakeisti negalėjo, nors pats ja šlykštėjosi. - Tik puselę. Na, mama, a? Būk gera.

Ji užsirūkė cigaretę, taip smarkiai brūkštelėjusi degtuką, kad tas sutraškėjo, ir pakėlė į jį primerktas nuo dūmų akis.

- Tu dabar pats užsidirbi, Bobai. Žmonės moka po tris centus už laikraštį, o tau moka už tai, kad juos skaitai. Dolerį per savaitę! Dievaži! Kai aš buvau mergaitė...

- Mama, šitie pinigai dviračiui! Juk žinai!

Liza žiūrėjo į veidrodį susiraukusi, taisėsi savo palaidinės petukus - misteris Bidermenas paprašė ją padirbėti kelias valandas, nors ir šeštadienis. Dabar ji atsisuko į jį, neištraukdama iš burnos cigaretės ir suraukė antakius.

- Tu vis kaulini, kad nupirkčiau tau tą dviratį, taip? VIS DAR.

Aš tau sakiau, kad jis ne mano kišenei, o tu vis kauliji.

- Ne! Nieko aš nekauliju! - Bobio vyzdžiai išsiplėtė nuo pykčio ir apmaudo. - Man reikia tik penkiasdešimt centų va...

- Pusę dolerio ten, dvidešimt centų ten - suma tai bendra, jei nori žinoti. Tu nori, kad apmokėčiau tavo dviratį, duodama pinigų viskam kitam. Taip, kad tau nereikėtų atsisakyti nieko, apie ką tik pasvajoji.

- Tai neteisinga!

Bobis žinojo, ką tuoj išgirs, anksčiau, nei mama tai pasakė, ir suprato pats prisišaukęs tą priežodį.

- Gyvenimas neteisingas, mielas Bobi. - Ji pasisuko į veidrodį, kad paskutinį kartą pataisytų dešinį petuką.

- Penkis centus persirengimo būdelei, - paprašė Bobis. - Ar negalėtum nors...

- Taip, galiu įsivaizduoti, - tarė ji, pabrėždama kiekvieną žodį. Paprastai prieš eidama į darbą ji rausvindavo skruostus, bet šiandien jos veidas buvo paraudęs ne vien nuo kosmetikos, ir Bobis, kad ir kaip buvo įskaudintas, suprato, jog jam geriau pasisaugoti. Jeigu mama neteks kantrybės, kaip ne kartą pasitaikė, jam teks tupėti tvankiame bute visą dieną - negalės žengti kojos net į koridorių.

Mama griebė nuo stalo rankinuką, sumaigė cigaretę taip, kad sprogo filtras, tada atsigręžė ir nuplikė jį žvilgsniu.

- O jeigu sau pasakyčiau: "Šią savaitę nevalgysime, nes pamačiau tokius batelius, kad negalėjau jų nenusipirkti!" - ką pagalvotum?

"Pagalvočiau, kad tu melagė, - pagalvojo Bobis. - Ir pasakyčiau, mama, kad jau mums taip striuka, ką pasakysi apie "Sirs" katalogą tavo spintos viršutinėje lentynoje? Tą, kurio viduryje, prie apatinių reklamos, lipnia juosta priklijuoti vieno ir penkių dolerių banknotai - netgi dešimties ar net dvidešimties? O ką pasakysi apie mėlyną ąsotėlį, į kurį dedi ketvirtukus nuo tada, kai mirė mano tėtis? Kai ąsotėlis prisipildo, tu išpili monetas, neši į banką ir keiti į popierinius, - jie juk keliauja į katalogą, taip? Priklijuojami prie apatinių drabužių reklamos knygoje, kurioje viskas, ko tau norisi?"

Bet nieko panašaus jis nepasakė, tik nudelbė į sportbačius akis, kurias degino ašaros.

- Man tenka rinktis, - tęsė ji. - Ir jeigu tu toks didelis, kad ga-

li dirbti, sūneli, tu irgi turi rinktis. Manai, man malonu tai sakyti?

"Na, ne visai, - pagalvojo Bobis, spoksodamas į savo batus ir kramtydamas lūpą, kuri norėjo atvipti ir vaikiškai žliumbti. - Ne visai, bet nėra labai nemalonu".

- Būtume mes piniguočiai, duočiau tau penkis žalius iššvaistyti pliaže. Velnias! Ir dešimt negailėčiau. Tau nereikėtų skolintis iš skardinės dviračiui, jeigu sugalvotum pavartyti savo mielą mergytę Mirties Kilpoje...

"Ji ne mano mergytė! - suriko Bobis mintyse. - JI NE MANO MIELA MERGYTĖ!"

- ...arba pavežioti "amerikietiškais kalneliais". Na, žinoma, jeigu būtume piniguočiai, tau nereikėtų taupyti dviračiui, teisingai? - Jos balsas darėsi vis spigesnis, labiau veriantis. Kad ir kas graužė ją paskutinius mėnesius, dabar grasino prasiveržti į paviršių, taškydamas purslais it putojantis vynas, ėsdamas, lyg rūgštis. - Nežinau, ar pastebėjai, bet tavo tėtis visiškai mūsų neaprūpino, o aš darau, ką galiu. Aš maitinu tave, rengiu, užmokėjau už tave Sterling Hauze, kad galėtum žaisti beisbolą, kol aš knisuosi popieriuose tvankiame kabinete. Tave pakvietė važiuoti į pajūrį su kitais vaikais, ir aš labai džiaugiuosi dėl tavęs, bet kaip prasimanysi pinigų šitai poilsio dienai - tavo reikalas. Jeigu nori važinėti atrakcionais, paimk pinigų iš savo taupyklės ir pravažinėk. Jeigu nenori, žaisk pajūry arba lik namie. Man tas pat. Aš tik noriu, kad nustotum kaulinti. Nekenčiu, kai inkšti ir prašinėji. Visai kaip... - Ji nutilo, atsiduso, atsegė rankinuką ir išsitraukė cigaretes. - Nekenčiu, kai inkšti ir prašinėji, - pakartojo ji.

"Visai kaip tavo tėvas" - štai ko ji nebaigė sakyti.

- Kas dar, balandėli? - pasiteiravo ji. - Viską pasakei?

Bobis tylėjo, akys degė, kaito skruostai, jis dėbsojo į savo batelius ir sutelkęs visas valios pastangas laikėsi, kad nepraskystų. Šią minutę užtektų pyptelėti - ir beveik garantuotai iki nakties sėdėtų užrakintas: mama rimtai įsiuto ir tiktai laukė prie ko prikibti. O, jeigu būtų reikėję tramdyti tik raudą! Jam taip norėjosi užrikti, kad geriau jau būti panašiam į tėtį negu į ją, seną šykštuolę ir spaudikę, kuri neduoda net niekingų penkių centų. Na ir kas, kad velionis ne pats nuostabiausias Rendolas Garfildas jų neaprūpino? Kodėl ji visuomet kalba taip, lyg tai jo kaltė? Kas už jo ištekėjo?

- Tu įsitikinęs, Bobi? Daugiau nedrįsi plėšyti akių? - Jos balse nuskambėjo pati pavojingiausia nata, savotiškas trapus smagu-

mas. Jeigu nepažinotų motinos, sakytų, kad ji puikios nuotaikos.

Bobis atkakliai svilino į sportinius batelius ir nieko neatsakė. Užrakino visas dejones, visus piktus žodžius gerklėje ir neprasižiojo. Tarp jų kunkuliavo tyla. Jautė mamos cigaretės kvapą - ir visas vakarykštes cigaretes, ir tas, kurios buvo surūkytos kitais vakarais, kai ji ne tiek žvelgė į televizoriaus ekraną, kiek kiaurai jį, laukdama, kad suskambėtų telefonas.

- Gerai, atrodo, viską išsiaiškinome, - tarė ji, davusi jam penkiolika sekundžių prasižioti ir ką nors atšauti. - Maloniai praleisk dieną, Bobi. - Ji išėjo nepabučiavusi sūnaus.

Bobis priėjo prie atviro lango (jo veidu sruvo ašaros, bet jų tarsi nejuto), atitraukė užuolaidą ir žiūrėjo, kaip mama, kaukšėdama kulniukais, eina Gerovės gatvės link. Porą kartų giliai atsidusęs jis nuėjo į virtuvę. Pažvelgė į kampe stovinčią spintelę, kurioje slėpėsi mėlynasis ąsotėlis. Būtų galima paimti porą monetų - ji tiksliai neskaičiavo ir nebūtų pastebėjusi pradingusių trijų keturių ketvirtukų, bet Bobis to nenorėjo daryti. Leisti juos būtų nemalonu. Nežinia, iš kur, bet jautė tai. Devynerius metus nuo tada, kai rado spintelėje paslėptą ąsotėlį su smulkiais pinigais. Todėl jausdamas veikiau apgailestavimą nei teisėtą išdidumą, jis nuėjo į savo kambarį ir pažvelgė į "2račio" skardinę.

Jam toptelėjo mintis, kad ji teisi - gali paimti šiek tiek pinigėlių ir išleisti Seivin Roke. Gal po to jam teks dar vieną mėnesį ilgiau taupyti, tačiau juos bent bus malonu leisti. Ir dar kai kas. Jeigu jis nepaims pinigų iš taupyklės, tik taupys ir kaups, vadinasi, yra toks pat, kaip mama.

Mintis privertė jį apsispręsti. Bobis iškrapštė iš skardinės penkias dešimties centų monetas, įsidėjo į kišenę, o ant viršaus sukimšo nosinę, kad nepamestų bėgdamas. Po to baigė ruoštis pliažui. Netrukus jau linksmai švilpavo, ir Tedas nusileido pažiūrėti ko.

- Išplaukiate, kapitone Garfildai?

Bobis linktelėjo.

- Seivin Rokas - šauni vietelė. Atrakcionai, suprantate? Ir šiaip.

Bobis priėjo prie durų, atsigręžė į kaimyną, kuris liko stovėti ant apatinės laiptų pakopos su šlepetėmis.

- Gal pasėdėkite verandoje? - pasiūlė Bobis. - Name bus kaip krosnyje, lažinamės?

- Gali būti. - Tedas nusišypsojo. - Bet, manau, pasėdėsiu namie.

- Prastai jaučiatės?

- Puikiai, Bobi. Geriau nebūna.

Pereidamas į Plačiosios gatvės pusę, kur gyveno Gerberiai, Bobis staiga suprato, kad gailisi Tedo, kuris slepiasi savo tvankiame kambarėlyje be jokios priežasties. Juk be priežasties, taip? Tai aišku. Net jeigu žemieji žmonės ir egzistuoja ("Vakaruose, - pagalvojo jis, - jie šukuoja vakarus"), kam jiems tas senas pensininkas Tedas?

Iš pradžių ginčas su mama jį truputį slėgė (Rionda Hjuson, stora graži misis Gerber draugė, apkaltino Bobį, jog šis "nukabinęs nosį" - kad ir ką tai reiškia, - o tada ėmė kutenti šonus ir pažastis, kol berniukas ėmė juoktis tiesiog iš savigynos), bet pajūryje pasijuto geriau - vėl savimi.

Nors sezonas dar tik prasidėjo, Seivin Rokas jau lėkė į priekį visomis burėmis - karuselė sukosi, Pasiutusi Pelė griaudėjo, varlynukas girgždėjo, iš garsiakalbių priešais paviljoną skardžiai griaudėjo rokenrolas, iš kioskų garsiai šaukė ir viliojo palošti. Salas Džonas nelaimėjo meškino, kurį norėjo, išmušęs tik du iš likusių trijų medinių bokštelių (Rionda pareiškė, jog kai kurių apačioje pritaisyti svareliai, kad jie nugriūtų tik tada, kai pataikai į patį centrą), bet tipas, šeimininkavęs atrakcione, vis tiek įteikė jam baisiai mielą prizą - juokingą skruzdėdą iš geltono pliušo. Es-Džėjus tuojau pat padovanojo jį Kerolės mamai. Anita nusijuokė, pamylavo jį ir pasakė, kad jis pats geriausias berniukas pasaulyje ir tuojau pat už jo ištekėtų, jeigu šis būtų bent penkiolika metų vyresnis. Salas Džonas nuraudo kaip bijūnas.

Bobis pamėgino mėtyti žiedus ir nepataikė visus tris kartus. Tire jam pasisekė labiau: kartą sudaužė dvi lėkštutes ir gavo mažą pliušinį meškutį. Atidavė jį Jenui Žliumbai, kuris, visų nuostabai, elgėsi labai gražiai - nebliovė, nešlapino į kelnytes ir nebandė užtvoti Salui arba Bobiui į tarpukojį. Jenas prisispaudė meškiuką prie pilvo ir pažvelgė į Bobį kaip į Dievą.

- Nuostabus meškiukas, Jenas jį tiesiog įsimylėjo, - tarė Anita. - Bet negi tu nenori padovanoti jo savo mamai?

- Ne-a, ji žaislų nemėgsta. Išloščiau jai kvepalus.

Jiedu su Salu Džonu ėmė raginti vienas kitą pasivažinėti Pasiutusia Pele, kol galiausiai pasiryžo abu, ir, kai jų vagonėlis leidosi nuo eilinio kalno, abu vienu balsu suriko lyg galvoję, kad gy-

vens amžinai, staiga suprato, jog mirs šią akimirką. Po to jie pasisuko Arbatos Puodeliuose, Mirties Kilpoje, o kai Bobiui liko paskutiniai penkiolika centų, jis atsidūrė Apžvalgos rato kabinoje su Kerole. Kai kabina sustojo viršutiniame taške šiek tiek supdamasi, jam suspaudė pilvą. Kairėje į krantą baltomis karūnomis pasidabinusios ritosi Atlanto bangos. Paplūdimys atrodė neapsakomai baltas, o jūra - neįsivaizduojamai mėlyna. Jos paviršiuje kaip šilkas liejosi saulės šviesa. Tiesiai po jais driekėsi pagrindinė alėja. Iš garsiakalbių sklido Fredžio Kenono balsas: "Ji iš Talasi, kur pasauliniai šasi".

- Visi apačioje tokie maži, - tarė Kerolė. Kažkokiu tyliu, neįprastu balsu.

- Nebijok, tai pats saugiausias atrakcionas. Leistų ir bamblius, jeigu nebūtų toks aukštas.

Daugeliu atžvilgių Kerolė buvo pati vyriausia iš jų trijulės - tvirta, pasitikinti savimi, - na, kaip tą dieną, kai privertė Es-Džėjų nešti savo knygas už tai, kad tas keikėsi, - bet dabar jos veidukas buvo kaip kūdikio: apvalus, pabalęs, su pora žydrų baikščių akių. Pats nepajutęs Bobis pasilenkė ir prispaudė lūpas prie jos lūpų. Kai išsitiesė, mergaitės akys pasidarė dar didesnės.

- Pats saugiausias atrakcionas, - ištarė jis ir išsišiepė.

- Dar kartą! - Čia gi buvo jos pirmas tikras bučinys! Ji gavo Seivin Roke patį pirmą atostogų šeštadienį ir dar nespėjo nieko suprasti. Štai todėl norėjo, kad jis dar kartą...

- Taip, bet... - pradėjo Bobis. Nors čia, tokiame aukštyje, kas galėjo jį pamatyti ir išvadinti mergišiumi?

- Ne silpna?

- O tu nesakysi?

- NE, tikrai! Nagi! Greičiau, kol nenusileidome.

Ir jis pabučiavo Kerolę dar kartą. Jos lūpos buvo švelnutės ir kietai suspaustos, įkaitintos saulės. Tada ratas vėl ėmė suktis, ir jis atsitraukė nuo jų. Sekundei Kerolė atsirėmė galva jam į krūtinę.

- Ačiū, Bobi, buvo labai gera. Geriau nebūna.

- Aš irgi taip pagalvojau.

Jie šiek tiek atsitraukė vienas nuo kito, kai jų kabina sustojo ir tatuiruotas tarnautojas atitraukė skląstį. Bobis išlindo laukan ir neatsigręžęs nubėgo pas Es-Džėjų. Ir vis tiek jau žinojo, kad geriausia tą dieną bus akimirka, kai pabučiavo Kerolę Apžvalgos Rato viršuje. Tai buvo pirmas tikras jo bučinys, ir Bobis visam laikui

įsiminė jos lūpų, prispaustų prie jo, sausų ir lygių, prisilietimą. Tai buvo bučinys, pagal kurį bus sveriami visi kiti jo gyvenimo bučiniai - ir niekaip nesulyginami.

Apie trečią valandą misis Gerber pasakė, kad metas ruoštis namo. Kerolė simboliškai užprotestavo - "Ne, mama!" - ir pradėjo rinkti išmėtytus daiktus ir žaislus. Jai padėjo draugės, netgi Jenas (nepaleisdamas iš rankų smėliu aplipusio meškiuko, net kai rinko ir nešė). Bobis beveik tikėjosi, kad Kerolė klijuosis prie jo iki vakaro, ir neabejojo, kad apie bučinį Apžvalgos Rate papasakos savo draugėms (jis iš karto supras, kai pamatys susispietusias jas į ratelį ir prunkščiančias į delniukus ar reikšmingai žvilgčiojančias jo pusėn), bet neįvyko nei viena, nei kita. Nors kelis kartus sugavo jos žvilgsnį ir pats kelis kartus pasijuto dirsčiojąs į Kerolę. Jis vis prisiminė, kokios buvo jos akys ten, viršuje. Tokios didžiulės ir išsigandusios. O jis ėmė ir pabučiavo ją. Jėga!

Bobis su Salu paėmė didžiąją dalį paplūdimio krepšių.

- Šaunuoliai mulai! No-o-o! - juokdamasi suriko Rionda, kai jie kopė laipteliais iš pliažo į krantinę. Po vėsinančio kremo sluoksniu, kuriuo buvo išsitepusi veidą ir pečius, ji buvo raudona kaip virtas vėžys, ir dejavo Anitai Gerber, kad naktį nesumerks akių: jeigu ne dėl saulės nudegimo, tai dėl skanumynų, kurių prisirijo paplūdimyje.

- O kas tave vertė kimšti keturias dešreles ir dvi spurgas? - suirzusi atsakė misis Gerber. Tokios Bobis jos nebuvo girdėjęs. Veikiausiai pavargo, nusprendė jis. Berniukas ir pats truputį apkvaito nuo saulės. Nugara degė, į kojines pribiro smėlio. Krepšiai, kuriais pėdino apsikarstęs, siūbavo ir trinksėjo vienas į kitą.

- Bet maistas toks skanuuuuus, - liūdnai paprieštaravo Rionda. Bobis nusijuokė. Nieko negalėjo sau padaryti.

Jie lėtai traukė pagrindine alėja prie neasfaltuotos automobilių aikštelės, daugiau nežiūrėdami į atrakcionus. Viliotojai užmesdavo į juos akį ir nukreipdavo žvilgsnį šalin, dairydamiesi šviežio kraujo. Gaišti laiką kompanijoms, apsikarsčiusioms maišais ir dūlinančioms prie mašinos, nebuvo jokios prasmės.

Pačiame alėjos gale, kairėje, stovėjo liesas žmogus plačiais mėlynais bermudiškais šortais, sujuosiama palaidine ir katiliuku. Katiliukas buvo senas, nurudęs, bet šauniai užsmauktas. O už juostos kyšojo plastmasinė saulėgrąža. Jis buvo baisiai juokingas, ir

mergaitėms pasitaikė proga prisidengti delnais burnas ir nusijuokti.

Jis pažvelgė į jas kaip žmogus, iš kurio dar ne taip šaipytasi, ir nusišypsojo. Tada Kerolė su draugėmis nusikvatojo dar garsiau. Žmogus su katiliuku šypsodamasis išskėtė rankas virš improvizuoto staliuko, kurį sudarė stiklo pluošto lapas ant dviejų ryškiai oranžinių ožių. Ant staliuko gulėjo trys kortos, raudonomis nugarėlėmis į viršų. Grakščiu judesiu jis apvertė jas. Žmogaus pirštai, pastebėjo Bobis, buvo ilgi ir visiškai balti. Nei įdegio, nei rausvumo.

Centre gulėjo čirvų dama. Vyras su katiliuku pakėlė ją ir parodė jiems, mikliai vartydamas pirštais.

- Raskite raudonąją damą, *cherchez la femme rouge* - štai ką jums reikia padaryti, tik tai ir nieko daugiau, - pasakė jis, - lengviau nebūna, lengviau nei iš kačiuko atimti žaisliuką. - Jis pamojo Ivonai Laving. - Na, lėlyte, prieik, parodyk jiems, kaip tai daroma.

Ivona vis dar kikendama ir rausdama iki juodų plaukų šaknų prisiglaudė prie Riondos ir sumurmėjo, kad nebeliko pinigų žaidimams - viską išleido.

- Nieko tokio, - tarė žmogus su katiliuku. - Čia tik bandymas, meilute, noriu, kad tavo mamytė ir jos draugė pamatytų, kaip viskas paprasta.

- Čia nėra mano mamos, - atsakė Ivona, tačiau vis tiek žengė į priekį.

- Mums tikrai reikia važiuoti, Ivi, nes pakliūsime į kamštį, - pasakė misis Gerber.

- Ne, luktelk sekundę, juk įdomu, - paprašė Rionda. - Ruletė iš trijų kortų. Atrodo paprasta, kaip ir sako, bet jeigu nesisaugosi, įsitrauksi ir keliausi namo be laimikio.

Žmogus su katiliuku priekaištingai į ją dėbtelėjo, po to išsišiepė iki ausų. Žemojo žmogaus šypsena, toptelėjo Bobiui. Jis ne iš tų, kurių bijo Tedas, bet vis tiek žemasis.

- Man visiškai aišku, kad esate tapusi sukčius auka, - tarė vyras su katiliuku. - Kaip kam nors užteko žiaurumo apgauti tokią gražuolę, tiesiog negaliu įsivaizduoti.

Gražuolė - septynių pėdų ar panašiai, kokių dviejų šimtų svarų, veidas ir pečiai ištepti storu “Ponds” sluoksniu - linksmai nusikvatojo.

- Užteks pliurpti, parodyk mergaitei, kaip tai daroma. Tu ką - rimtai bandai įtikinti, kad tai legalu?

Žmogus už stalelio užvertęs galvą nusijuokė.

- Centrinės alėjos gale viskas legalu, kol nenustvėrė ir neišmetė lauk... kaip, drįstu manyti, gerai žinote. Nagi, saldainiuk, kuo tu vardu?

- Ivona, - neatpažįstamai tyliu balsu atsakė mergaitė. Bobis su Salu Džonu susidomėję sekė. - Kartais mane vadina Ive.

- Na ir puiku, Ive. Pažvelk čionai, lėlyte. Matai? Pasakyk, ką matai, aš žinau, kad moki, tokia protinga mergytė. Ir liesk, nebijok. Čia jokios apgaulės nėra.

- Šita iš krašto - valetas, iš ano krašto - karalius, o šita - dama. Viduryje.

- Teisingai, balandėle. Kortose, kaip gyvenime, dama dažnai atsiduria tarp dviejų vyrų. Čia slypi jos jėga, kaip pati įsitikinsi po penkerių šešerių metelių. - Jo balsas palaipsniui tilo, virto melodingu, hipnotizuojančiu. - O dabar įdėmiai žiūrėk ir nė mirksniui neatitrauk akių nuo kortų. - Jis apvertė jas nugarėlėmis į viršų. - Na, brangioji, kur dama?

Ivona Laving parodė į raudoną stačiakampį viduryje.

- Ji teisingai spėjo? - paklausė žmogus grupelės, aplipusios staliuką.

- Kol kas taip, - atsakė Rionda ir nusikvatojo taip garsiai, kad po plona suknele sukliuksėjo storas jos pilvas.

Nusišypsojęs jai žmogus su katiliuku kilstelėjo kortą ir parodė raudonąją damą.

- Šimtu procentų teisingai, brangute, kol kas viskas puiku. O dabar žiūrėk! Sek atidžiai! Tai dvikova tarp tavo akių ir mano rankos! Kieno bus pergalė? Štai koks klausimas!

Jis ėmė skubiai dėlioti kortas ant stalelio, prodainiu kalbėdamas:

- Aukštyn žemyn, tik pirmyn, vienur kitur, žiūrėki kur, kaip padėta, pažymėta, o dabar jie išsirikiavo vienas prie kito, tai pasakyk man, susimildama, kur slepiasi dama?

Kol Ivona apžiūrinėjo tris kortas, kurios iš tikrųjų grįžo į pradinę padėtį, Salas pasilenkė prie Bobio ausies ir tarė:

- Galima ir nežiūrėti, kaip jas maišo. Damos kraštelis nulenktas. Matai?

Bobis linktelėjo ir pagalvojo "šaunuolė", kai Ivona nedrąsiai parodė į kortą kairėje - su užlenktu kampeliu. Vyras su katiliuku atvertė ją - čirvų damą.

- Gerai padirbėta! - tarė jis. - Turi geras akis, meilute. Labai geras.

- Ačiū, - burbtelėjo Ivona rausdama, ir atrodė tokia pat laiminga, kaip Kerolė, kai ją pabučiavo Bobis.

- Būtumėte pastatę dešimt centų prieš maišymą, dabar sumokėčiau dvidešimt išloštų centų, - tęsė vyras su katiliuku. - Klausiate kodėl? Todėl, kad šiandien šeštadienis, o šeštadienį vadinu dvigubadieniu. O kaip jūs, ponios? Nenorite rizikuoti dešimčia centų išmėginti jaunas savo akeles prieš pavargusias mano rankeles? Galėsite pasakyti savo vyreliams - tai laimingi, gavę tokias gyvenimo drauges! - kad misteris Herbas Makuonas, kortų magas, apmokėjo automobilio aikštelę Seivin Roke. O gal ketvirtuką? Parodysite čirvų damą, ir duosiu jums pusę dolerio.

- Pusę, aha! - leptelėjo Salas Džonas. - Aš turiu ketvirtuką, misteri! Statau!

- Džoni, čia azartinis žaidimas, - abejodama tarė Kerolės mama. - Nežinau, ar galiu leisti...

- Nieko tokio, - paprieštaravo Rionda. - Tegu berniukas gauna naudingą pamoką. Be to, šitas tipas gal net leis jam išlošti, kad įtrauktų mus visus.

Ji netgi nesistengė kalbėti tyliau, bet vyras su katiliuku - misteris Makuonas - tik pakėlė akis ir nusišypsojo. Tada ėmėsi Es-Džėjaus.

- Parodyk savo ketvirtuką, vaikeli. Trauk, trauk pinigėlius ant stalo!

Salas Džonas ištiesė jam monetą. Makuonas sekundę pakreipė ją prieš šviesą ir prisimerkė.

- M-hm! Atrodo, tikras, - pasakė jis ir padėjo pinigą kortų eilės kairėje. Pažvelgė į kairę, po to - į dešinę, - gal dairėsi policininkų, - tada pamerkė sarkastiškai šypsančiai Riondai ir vėl sutelkė dėmesį į Salą Džoną. - Kuo esi vardu, vaikine?

- Džonas Salivanas.

Makuonas išpūtė akis ir pastūmė katiliuką ant kitos ausies taip, kad plastmasinė saulėgrąža ėmė juokingai linksėti.

- Šaunus vardelis! Supranti, apie ką aš?

- Žinoma. Gal ir aš tapsiu boksininku, - atsakė Es-Džėjus, tada atsistojo boksininko poza ir atliko kablį dešine, po to kaire ranka virš misterio Makuono stalo. - Viens du!

- Ir viens, ir du, - sutiko kortų magas. - O kaip reikalai su ake-

lėmis, misteri Salivanai?

- Nesiskundžiu.

- Tai išplėsk labiau, varžytuvės prasideda. Dabar! Jūsų akys prieš mano rankas! Aukštyn-žemyn, kortos pirmyn! Kur dama nuslys, kas pasakys? - Kortos, kurios judėjo daug greičiau, vėl sugulė eilute.

Salas kilstelėjo ranką parodyti, bet tuoj ją vėl atitraukė. Dabar ant stalelio gulėjo DVI kortos nulenktu kampeliu. Salas pakėlė akis į misterį Makuoną, sukryžiavusį rankas ant ne per švariausios palaidinės. Misteris Makuonas šypsojosi.

- Neskubėk, sūneli, - tarė jis. - Rytas dangum ritos, o dabar vakaras, ne toks strakalas.

"Žmonės, kuriems skrybėlė su plunksna atrodo mados viršūnė", prisiminė Bobis Tedo žodžius. "Žmonės, kurie žaidžia kauliukais tamsiuose užkaboriuose ir siunčia ratu alkoholio butelį popieriniame pakete". Ant misterio Makuono skrybėlės pūpsojo saulėgrąža, o butelio su alkoholiu niekur nesimatė... bet jis slėpėsi jo kišenėje. Nedidukas. Bobis tuo neabejojo. Ir dienai baigiantis, kai norinčių išmėginti laimę beveik neliks, visiška akių ir pirštų koordinacija nebebus tokia svarbi, Makuonas išsitraukinės jį vis dažniau ir dažniau.

Salas parodė į kortą dešinėje. "Ne, Es-Džėjau!" - pagalvojo Bobis, ir, kai Makuonas ją atvertė, visi pamatė pikų karalių. Makuonas atvertė kairę kortą ir parodė jiems valetą. Dama vėl buvo viduryje.

- Apgailestauju, sūneli, šiek tiek pražioplinai, nėra ko gėdytis. Nori dar pabandyti, kad jau apšilai?

- Aš... e... šitas buvo paskutinis. - Salas atrodė baisiai nusiminęs.

- Tuo geriau tau, vaike, - tarė Rionda. - Jis atimtų iš tavęs viską, iki paskutinių trumpikių. - Čia mergaitės pratrūko juoktis, o Es-Džėjus nuraudo. Rionda nekreipė į juos dėmesio. - Kai gyvenau Masačiusetse, - kalbėjo ji toliau, - dirbau Reviro pliaže. Aš jums parodysiu, vaikai, kaip tai daroma. - Nori lošti iš žalio, drauguži? Ar tau per saldu?

- Šalia jūsų viskas saldu, - sentimentaliai atsiduso Makuonas ir stvėrė jos dolerį, vos tik ištraukė iš piniginės. Pakėlė jį prieš šviesą, šaltu žvilgsniu patyrinėjo ir padėjo šalia kortų. - Atrodo, tikras, - pasakė jis. - Nagi, paloškime, balandėle mano. Koks jūsų

vardas?

- Auksinis kardas, - atšovė Rionda. - Paklausi dar kartą, išgirsi tą patį.

- Ri, tau neatrodo... - pradėjo Anita Gerber.

- Juk sakiau tau, kad šitie dalykėliai man ne naujiena. Maišyk jas, drauguži.

- Klausau, ponia, - sutiko Makuonas, ir jo rankose sumirgėjo trys raudonos kortos (aukštyn žemyn, tik pirmyn, vienur kitur, žiūrėki kur), o po kurio laiko vėl išsidėstė viena eilute. Tada Bobis nustebęs pamatė, kad visų trijų kampeliai užlenkti.

Riondos šypsena nuvyto. Ji pakėlė akis nuo trumpos kortų eilės į Makuoną, vėl pažvelgė į kortas, o tada į savo dolerį, kurį ėmė švelniai kilnoti papūtęs vėjelis. Galiausiai ji vėl pažvelgė į kortų magą.

- Išdūrei mane, draugeli? - pasakė ji. - Ar ne?

- Ne, - atsakė Makuonas, - aš varžiausi su jumis. Na... tai ką pasakysite?

- Pasakysiu, kad buvo geras doleris, nekėlė jokių rūpesčių ir man gaila su juo skirtis, - atsakė Rionda, rodydama viduriniąją kortą.

Makuonas atvertė ją ir parodęs karalių įsikišo Riondos banknotą į kišenę. Šį kartą dama gulėjo iš kairės. Makuonas, praturtėjęs doleriu su ketvirčiu, nusišypsojo kompanijai iš Harvičo. Plastmasinis žiedas, užkištas už jo katiliuko kaspino, linksėjo druska kvepiančiame ore.

- Kuris toliau? - paklausė jis. - Kas dar norsi susiremti savo akimis su mano rankomis?

- Man regis, užtektinai prisibandėme, - pareiškė misis Gerber. Ji šyptelėjo kietai suspaudusi lūpas žmogui už kortų stalelio, tada uždėjo ranką dukrai ant peties, kitą - ant snūduriuojančio sūnaus peties, pasukdama juos aikštelės link.

- Misis Gerber? - klausiamai tarė Bobis. Vieną mirksnį jį susimąstė apie tai, ką pasakytų jo mama, kadaise ištekėjusi už žmogaus, kuris visuomet užkibdavo ant *nepilno streto,* jeigu pamatytų, kaip jos sūnus stovi už misterio Makuono kortų stalelio, o rausvi Rendžio Garfildo plaukai dega saulėje. Ta mintis privertė jį nusišypsoti. Dabar Bobis žinojo, ką reiškia nepilnas *stretas*, ir *flešas*, ir *mostis*. Išsiaiškino.

- Ar galiu pabandyti?

- Ach, Bobi, man tikrai atrodo, kad mums užteks, taip?

Bobis įkišo ranką po popierine nosine ir ištraukė tris paskutinius savo pinigėlius po penkis centus.

- Tai viskas, ką turiu, - pasakė jis, iš pradžių parodęs juos misis Gerber, tada misteriui Makuonui. - Jų užteks?

- Sūneli, - tarė tas, - esu žaidęs ir po centą, su didžiausiu malonumu.

Misis Gerber pasisuko į Riondą.

- Uch, velniūkštis! - tarė ji ir žnybtelėjo Bobiui į žandą. - Tai juk vieno apsikirpimo kaina! Tegu prakiša juos ir važiuosime namo.

- Gerai, Bobi, - tarė misis Gerber ir atsiduso. - Kad jau taip nori.

- Padėk pinigėlius štai čia, Bobai, kad visi matytume. - Jie, manau, tikri, taip taip. Pasiruošęs?

- Atrodo.

- Tai ir pradėsime. Du berniukai ir mergaitė žaidžia slėpynių. Berniukai - nulio verti. Mergaitę randi - sumelę padvigubini.

Balti miklūs pirštai apvertė kortas. Makuonas kalbėjo, kortos susiliejo į vieną dėmę. Bobis žiūrėjo, kaip jos čiuožia po stalą, bet nė nemėgino sekti damos. To nereikėjo.

- Ant stabdžių jau, vietoj pagaliau. - Trys raudoni stačiakampiai vėl gulėjo vienas prie kito. - Pasakyk, Bobi, kur ji slepiasi?

- Čia, - atsakė berniukas rodydamas kairę kortą.

Salas sudejavo.

- Vidurinė korta, avino galva. Dabar aš tiksliai susekiau.

Makuonas net nepasuko galvos į Salą. Jis spigino į Bobį. Bobis žiūrėjo į jį. Po akimirkos Makuonas ištiesė ranką ir atvertė kortą, kurią nurodė Bobis. Čirvų dama.

- Rupke! - aiktelėjo Salas.

Kerolė suplojo delnais ir ėmė šokinėti. Rionda Hjuson švilptelėjusi paplojo jam per nugarą:

- Pamokei jį, Bobi! Šaunuolis!

Makuonas nusišypsojo berniukui keista mąslia šypsena ir ištraukė iš kišenės saują smulkių monetų.

- Neblogai, sūneli. Pirmą kartą pralošiau per šią dieną. Tai yra, kai pralošiau ne tyčia. - Jis padėjo ketvirtuką ir penkių centų monetą šalia Bobio monetų. - Paleisi jas? - Jis pastebėjo, kad berniukas nesuprato. - Nori sulošti dar kartą?

- Galiu? - paklausė Bobis Anitos Gerber.

- Negi nenori baigti laimėtoju? - paklausė ji, bet jos akys žibėjo, o pati atrodė visai pamiršusi kamščius keliuose.

- Aš ir baigsiu laimėtoju, - patikino jis Anitą.

Makuonas nusijuokė.

- O vaikinas, pasirodo, pagyrūnas. Dar penkerius metus lauks, kol ūsai prasikals, o jau pagyrų puodas. Na, gerai, Bobi Pagyrūne, ką pasakysi? Sužaisime?

- Žinoma! - atsakė Bobis. Jeigu pagyrūnu išvadintų Kerolė arba Salas Džonas, jis susimąstytų - visi jo herojai, pradedant Džonu Veinu ir baigiant Laki Staru iš "Kosmoso patrulio", buvo labai kuklūs - iš tokių, kurie sako "niekis", gelbėdami planetą arba furgoną su naujakuriais. Bet teisintis misteriui Makuonui, kuris buvo žemas žmogus mėlynais šortais, o gal net kortų sukčius, jis neketino. Bobis mažiausiai norėjo girtis. Ir nemanė, kad šitas žaidimas primena tėčio *nepilnus stretus*. *Nepilni stretai* buvo tik viltis, kad Fortūna nusišypsos - "kvailių pokeris", jeigu tikėsime Čarliu Jermenu, mokyklos sargu, kuris džiaugėsi galėdamas papasakoti apie pokerį viską, ko nežinojo Salas Džonas ir Denis Riversas, - o čia nieko spėlioti nereikėjo.

Misteris Makuonas dar kurį laiką pasižiūrėjo į jį - Bobio ramybė, atrodė, jį trikdo. Tada pakėlė ranką, pasitaisė katiliuką, pasitempė ir pamiklino pirštus kaip triušis Bagsas atsisėdęs už fortepijono Karnegi Hole.

- Ištempk ausis, pagyrų puode. Šį kartą pateiksiu visą meniu, nuo sriubos iki riešutėlių.

Kortos susiliejo į rausvą rūką. Bobis išgirdo, kaip už nugaros Salas Džonas sumurma "o-lia-lia!". Kerolės draugė Teina nusivylusi aikteli "per greitai!". Bobis vėl sekė kortas tik todėl, kad to iš jo tikėjosi. Misteris Makuonas šį kartą tylėjo, ir tai buvo dar geriau.

Kortos atsidūrė savo vietoje. Misteris Makuonas žiūrėjo į Bobį pakėlęs antakius. Jo lūpose žaidė lengvas šypsnys, bet jis sunkiai alsavo, o viršutinę lūpą išmušė prakaito karoliukai.

Bobis iš karto parodė dešinę kortą:

- Štai ji.

- Iš kur žinai? - paklausė kortų magas, ir jo šypsena dingo. - Iš kur, po velnių, žinai?

- Žinau, ir viskas, - atšovė berniukas.

Užuot atvertęs kortą, Makounas šiek tiek pasuko galvą ir nužvelgė alėją. Šypsena užleido vietą susierzinimui - lūpų kampučiai nukabo, tarp akių susimetė raukšlė. Net plastmasinė gėlė ant jo kepurės atrodė nepatenkinta: lankstėsi vangiai, nelinksmai.

- Šito maišymo niekas neperpranta, - ištarė jis. - Niekam dar nepavyko.

Rionda ištiesė ranką per Bobio petį ir atvertė kortą, kurią parodė vaikas. Čirvų dama. Dabar ėmė ploti katučių visos mergaitės ir Es-Džėjus. Nuo tų plojimų raukšlė tarp misterio Makuono akių įsirėžė dar giliau.

- Mano apskaičiavimu, esi skolingas Bobiui Pagyrūnui devyniasdešimt centų. Mokėsi?

- O jeigu ne? - paklausė kortų magas, piktai žiūrėdamas į Riondą. - Ką jūs padarysite? Bėgsite pas policininkus?

- Gal mums reikėtų tiesiog palikti jį? - nervingai pasiūlė Anita Gerber.

- Policininkus? Na, ne, - atšovė Rionda, praleidusi draugės žodžius pro ausis. Ji prirėmė Makuoną žvilgsniu. - Niekingi devyniasdešimt centų iš tavo kišenės, o tu surauki snukį kaip vaikas, prikrovęs į kelnes. Nieko sau!

Bet tik Bobis žinojo, kad svarbiausia buvo ne pinigai. Kartais misteris Makuonas pralošdavo ir gerokai daugiau. Kartais apsižioplinęs, kartais tyčia. Jis širdo dėl maišymo. Misteriui nepatiko, kad vaikiščias pergudravo jo pirštus.

- Aš padarysiu tai, - tęsė Rionda, - papasakosiu alėjoje visiems, kas tik klausys, kad tu nagas. Makuonas Devyniasdešimt Centų - taip tave pavadinsiu. Manai, po to negalėsi atsikratyti norinčių palošti?

- Aš tau parodyčiau, kur kojos dygsta, - iškošė Makuonas, bet įsikišo ranką į kišenę ir pasėmė monetų - šįkart daugiau. Atskaičiavęs, kiek priklauso, metė:

- Devyniasdešimt centų. Eik nusipirk sau martinio.

- Aš juk dūriau aklai, - pasakė Bobis, sugniaužęs pinigėlius saujoje ir įleidęs juos į kišenę, kurią metalas nusvėrė kaip svarstis. Rytinis ginčas su mama dabar atrodė visiškai kvailas. Pinigų, kai grįš namo, turės daugiau negu išeidamas, ir tai nieko nereiškia. Visiškai nieko. - Aš tiesiog atspėjau.

Misteris Makuonas atlyžo. Jis ir taip nebūtų jų puolęs. Kad jis ir žemas žmogus, bet ne iš tų, kurie kabinėjasi prie kitų žmonių. Jis nė už ką nežemintų savo protingų rankų mikliais ilgais pirštais, gniauždamas jas į kumščius, - tačiau Bobis nenorėjo palikti jo susikrimtusio, troško, kaip būtų išsireiškęs misteris Makuonas, atsisėsti ant atsarginių suoliuko.

- Aha, spėlioji tu neblogai, - tarė misteris Makuonas. - Nori pamėginti trečią kartą, Bobi? Kaip reikiant pralobti?

- Ne, mums jau tikrai metas, - užbėgo už akių misis Gerber.

- Jeigu bandysiu dar kartą, tai pralošiu, - atsakė Bobis. - Ačiū, misteri Makuonai. Buvo labai įdomu palošti.

- M-hm. Skusk iš čia, vaike. - Kortų magas jau žiūrėjo į priekį. Dairėsi naujų aukų.

Kol jie važiavo namo, Kerolė ir jos draugės pagarbiai žvilgčiojo į Bobį, - o Salas Džonas - suglumęs. Bobis pasijuto nejaukiai. Po kurio laiko Rionda atsigręžė ir įsmeigė į jį akis.

- Tu ne šiaip aklai spėjai, - pareiškė ji.

Bobis žiūrėjo į ją įsitempęs ir nieko nesakė.

- Tave pastūmėjo.

- Kaip tai?

- Mano tėtis nebuvo labai azartiškas. Bet kartais jis nujausdavo numerius. Sakydavo, kad jį staiga apšvietė. Ir tada jis statydavo sumą. Vieną kartą išlošė penkiasdešimt dolerių. Pripirko maisto atsargų visam mėnesiui. Taip ir tau nutiko, a?

- Ko gero, - sutiko Bobis. - Ir mane apšvietė.

Kai grįžo, mama sėdėjo sūpynėse priešais paradines duris. Ji buvo persirengusi šeštadienines kelnes ir niūriai žvelgė į gatvę. Vangiai pamojo Kerolės mamai, kai ji pajudėjo mašina, nulydėjo akimis važiuojančią savo namų link. Bobis, žingsniuodamas takeliu, jautė, ką mąsto mama: misis Gerber vyras tarnauja laivyne, bet ji vis tiek turi vyrą, dar daugiau, Anita Gerber vairuoja "Universalą". O Liza mina savo kojomis arba autobusu, jeigu kelias artimas, ir ima taksi, kai reikia nusigauti iki Bridžporto.

Bet Bobis nutarė, kad ji daugiau ant jo nebeširsta, ir tai buvo nuostabu.

- Gerai praleidai laiką Seivine, Bobi?

- Geriau nebūna, - atsakė jis ir pagalvojo: "Kas yra, mama? Tau juk nerūpi, kaip man sekėsi pliaže. Ką tu sugalvojai?" Bet to jis nežinojo.

- Tai gerai. Klausyk, mažiau... Atleisk, kad ryte susikirtome. Aš NEKENČIU, kai reikia dirbti šeštadieniais. - Paskutiniai žodžiai išsiveržė kaip spjūvis.

- Nieko tokio, mama.

Ji palietė jo skruostą ir palingavo galvą.

- Vis ta tavo šviesi oda! Tu negali įdegti, Bobi. Įdegis ne tau. Eime, ištepsiu vaikišku kremu.

Jis nusekė pridurmui, nusivilko marškinius ir atsistojo priešais ją prie sofos. Mama ištepė jo nugarą, rankas iki pečių ir kaklą kvapniu kremu, po to patepė net skruostus. Vaikui buvo taip malonu, kad jis vėl pagalvojo, kaip ją myli, kaip jam patinka, kai jį šitaip glosto. Vėliau pasvarstė, ką ji pasakytų išgirdusi, kad jis pabučiavo Kerolę Apžvalgos Rate. Nusišypsotų? Turbūt ne. O jeigu dar išgirstų apie misterį Makouną su kortomis...

- Tavo viršutinio draugo nematyti, - nutraukė tylą mama. - Žinau, kad jis namuose, nes radijas plyšauja be proto. "Jankiai" lošia. Kažin kodėl neišėjo į verandą, kur vėsiau?

- Tikriausiai, nenorėjo, - atsakė Bobis. - Mama, o tu ar gerai jautiesi?

Liza metė į jį išsiblaškiusį žvilgsnį.

- Kuo puikiausiai, Bobi. - Šyptelėjo, Bobis atsakė jai šypsena. Bet jam teko pasistengti: vaikas nebuvo įsitikinęs, kad mama jaučiasi tikrai gerai. Priešingai, jis buvo beveik tikras, kad yra ne taip.

Jį ir vėl apšvietė.

Vakare lovoje Bobis gulėjo ant nugaros, išskėtęs kojas iki čiužinio kampų, ir spoksojo į lubas plačiai atmerktomis akimis. Jo langas taip pat buvo atvertas, ir tykiai plaikstėsi užuolaida, o iš kažkieno lango veržėsi "Pleterių" balsai: "Gęstant auksinei dienai mėlynoj tamsoj pasitinki mane". Dar toliau ūžė lėktuvas ir pypsėjo automobilis.

Riondos tėvas sakydavo, kad jį tartum kažkas apšvietė: ir vieną kartą išlošė penkiasdešimt dolerių. Bobis sutiko: "apšvietė, žinoma, apšvietė", bet loterijos skaičiaus jis nebūtų atspėjęs net gelbėdamas savo gyvybę. Reikalas tas...

“Reikalas tas, kad misteris Makuonas kiekvieną kartą žinojo, kur dama, todėl žinojau ir aš”.

Vos tik Bobis suvokė tai, viskas stojo į savo vietas. Guli paviršiuje, bet jam buvo taip linksma ir... na... juk jeigu žinai ką nors, tai tiesiog žinai ir baigta, ar ne? Gali susimąstyti, jeigu tave apšviečia, bet jeigu ką nors žinai, tai žinai, ir baigtas kriukis.

Bet iš kur jis sužinojo, kad mama klijuoja kupiūras kataloge tarp puslapių, reklamuojančių apatinį trikotažą? Iš kur sužinojo, kad katalogas apskritai guli tenai? Apie katalogą ji niekad neprasitarė. Niekad nieko nepasakojo ir apie mėlyną ąsotėlį, kur dėdavo monetas, nors, aišku, apie jį Bobis žino jau daugelį metų, juk ne aklas, nors kartais atrodo, kad seniausiai apakęs. Bet katalogas? Monetos išpilamos, keičiamos į popierinius pinigus, o šie klijuojami į katalogą? Viso šito jis niekaip negalėjo žinoti, tačiau, gulėdamas lovoje per tą laiką, kai “Tamsos metą” pakeitė “Žemės angelas”, berniukas jau žinojo, kad katalogas guli ten. Jis žinojo, nes žinojo mama ir staiga pagalvojo apie katalogą. Ir Apžvalgos Rato kabinoje jis žinojo, kad Kerolė nori, jog pabučiuotų ją dar kartą, nes tai buvo pirmas tikras jos bučinys su Beniuku ir ji gerai visko nesuprato. Bet tiesiog žinoti - ne tas pat, kas nujausti ateitį.

- Ne, čia tiesiog minčių skaitymas, - sukuždėjo jis, ir ėmė virpėti, tarytum nudegimai saulėje būtų virtę ledu.

“Saugokis, mielas Bobi! Nesisaugosi, kuoktelsi kaip Tedas su savo žemaisiais žmonėmis!”

Toli toli, miesto aikštėje laikrodis ėmė mušti dešimtą valandą. Bobis pasuko galvą į žadintuvą ant rašomojo stalo. “Big Benas” tvirtino, jog kol kas tik devynios penkiasdešimt aštuonios.

“Na, gerai, vadinasi, miesto laikrodis šiek tiek skuba arba manasis atsilieka. Aišku. Miegok dabar”.

Jis nesitikėjo, kad galės užmigti, - bent jau ne taip staiga, tačiau diena prabėgo: ginčas su mama, pinigai, išlošti iš paplūdimio sukčiaus, bučinys pačiame Apžvalgos Rato viršuje... ir jis ėmė grimzti į malonų sapną.

“Galbūt ji mano mergina, - pagalvojo Bobis. - Galbūt, vis dėlto ji mano mergina”.

Per paskutinį, anksčiau laiko tolumoje mirštantį miesto laikrodžio dūžį Bobis užmigo.

V. Bobis skaito laikraštį. Kaštoninis su balta krūtinėle. Didžiulė permaina Lizai. Plačiosios gatvės stovykla. Nerami savaitė. Kelionė į Providensą

Pirmadienį, kai mama išėjo į darbą, Bobis užlipo pas Tedą paskaityti laikraščio (nors jo akims nieko nebuvo ir puikiausiai galėjo skaityti pats, Tedas sakė, kad jam patinka klausytis Bobio balso, o kai tau skaito, kai skutiesi, apskritai prabanga). Tedas stovėjo ankštame savo vonios kambarėlyje priešais atviras duris ir gramdėsi nuo veido putą, kol Bobis supažindino jį su antraštėmis įvairiuose puslapiuose.

- "MŪŠIAI VIETNAME STIPRĖJA"?

- Prieš pusryčius? Ne, ačiū.

- "VEŽIMĖLIŲ VAGYSTĖ. SUIMTAS VIETINIS GYVENTOJAS"?

- Pirmą pastraipą, Bobi.

- "Kai vakar pavakare į namus Poind Leine pasibeldė policija, Džonas T. Andersonas iš Harvičo išsamiai papasakojo apie savo pomėgį - supermarketų vežimėlių kolekcionavimą. "Jis labai įdomiai pasakojo apie savo hobį, - pasakė policininkas Kerbis Molojus iš Harvičo policijos, - bet mūsų neįtikino, kad visi vežimėliai įsigyti sąžiningu būdu". Pasirodo, kad Molojus neprašovė. Iš daugiau kaip penkiasdešimties vežimėlių, stovėjusių misterio Andersono galiniame kieme mažiausiai dvidešimt buvo nuvaryti iš Harvičo "Bet kokios bakalėjos" ir universalinės. Aptikti keli vežimėliai net iš Stansberio parduotuvės".

- Užteks, - pasakė Tedas, skalaudamas skustuvą po karštu vandeniu ir kišdamas prie muilino kaklo. - Stambaus kalibro provinciališkas šaipymasis iš smulkaus maniakinio vogimo.

- Aš nesuprantu.

- Iš visko sprendžiant, misteris Andersonas serga nervais - kitaip sakant, psichine liga. O ar tau juokingi atrodo psichiniai susirgimai?

- Ne. Žmonių, kuriems trūksta vieno varžtelio, man gaila.

- Malonu girdėti. Pažinojau žmonių, kurie varžtelių apskritai neturėjo. Ir tokių labai daug, tiesą sakant. Kartais jie atrodo apgailėtini, kartais sukelia pagarbą arba siaubą, bet jie nėra juokingi.

"VEŽIMĖLIŲ VAGYSTĖ" - nieko sau. Kas daugiau?

- "KYLANTI KINO ŽVAIGŽDĖ ŽUVO AUTOMOBILIO AVARIJOJE EUROPOJE".

- Fu! Nereikia.

- "JANKIAI" PERĖMĖ ŽAIDĖJĄ IŠ "SENATORIŲ"?

- Kad ir ką "Jankiai" padarė "Senatoriams", manęs tai nedomina.

- "ALBINIS TAIKOSI SU PRALAIMĖJUSIOJO DALIA"?

- Taip, šitą paskaityk.

Tedas įdėmiai klausėsi, kruopščiai gramdydamas kaklą. Patį Bobį straipsnis ne itin sužavėjo - vis dėlto buvo ne apie Floidą Patersoną ar Ingemarą Johansoną (Salas pavadino švedų boksininką Leliuku Inge), bet vis tiek skaitė atsidėjęs. Dvylikos raundų dvikova tarp Tomio Uragano Heivudo ir Edžio Albinio turėjo įvykti kito trečiadienio vakare Medison Skver Gardene. Abu priešininkai puikiai pasirodė praeityje, bet svarbiausiu, jeigu ne lemiamu, faktoriumi buvo amžius - dvidešimt trejų metų Heivudas prieš trisdešimt šešerių Edį Albinį, ir tai, kad vienas iš jų buvo pripažintas favoritas. Nugalėtojui atiteks galimybė rudenį susitikti su sunkaus svorio čempionu ir pabandyti atimti iš jo titulą, - maždaug tuo metu, kai Ričardas Niksonas taps prezidentu (Bobio mama neabejojo pastarojo pergale: net nesvarbu, kad Kenedis - katalikas, tiesiog jis labai jaunas ir įsikarščiavęs gali priskaldyti daug malkų).

Straipsnyje Albinis sakė suprantąs, kodėl jis nurašomas - nebe toks jaunas, kai kas mano, kad jo dienos baigiasi, nes pralaimėjo nokautu Cukriniam Berniukui Mastersui. Suprantama, jis žinąs, kad Heivudo rankos ilgesnės ir tokio amžiaus jis bus nelengvas priešininkas. Bet jis atkakliai treniruojasi, šokinėja per virvutę, o trenerių komanda parinko vaikiną, kurio judesiai ir smūgiai panašūs į Heivudo. Straipsnis mirgėjo epitetais "nepalenkiamas", "kupinas ryžto", o apie Albinį buvo pasakyta, kad jis "karštakošis". Bobis numanė, kad straipsnio autorius įsitikinęs, jog iš Albinio liks šlapia vieta, ir labai jo gailisi. Klaindinstas (Tedas Bobui padėjo teisingai perskaityti šitą pavardę) teigė, jog tai, ko gero, bus paskutinis Albinio mūšis. "Kitados jis buvo ne iš kelmo spirtas, - rašė Klaindinstas, - bet jo laikas praėjo. Jeigu Edis išsilaikys šešis raundus, nusiųsiu savo vaikį miegoti be vakarienės".

- Irvingas Klaindinstas *ka-mai*, - burbtelėjo Tedas.

- K-ką?

- Kvailys. - Tedas žvelgė į langą, į tą pusę, iš kurios kiauksėjo misis O'Hara šuva. Ne visai neregintiomis akimis, kaip kartais pasitaikydavo, bet nutolęs.

- Jūs jį pažįstate? - pasiteiravo Bobis.

- Ne-ne, - atsakė Tedas. Klausimas tarsi jį nugąsdino. Po to pralinksmino. - Esu apie jį girdėjęs.

- Manau, kad tam Albiniui bus riesta.

- Iš anksto nieko spręsti negalima. Todėl ir įdomu.

- Jūs apie ką?

- Apie nieką. Pereik prie komiksų, Bobi. Man reikia Flešo Gordo. Ir pirma pasakyk man, kaip apsirengusi Deilė Arden.

- Kodėl?

- Nes ji, mano galva, tikra lėlytė, - atsakė Tedas, ir Bobis prunkštelėjo. Nieko negalėjo sau padaryti. Kartais Tedas kad pasakys!

Kitą dieną, grįždamas iš Sterlig Hauso, kur užpildė visas anketas vasaros beisbolui, Bobis užtiko parke, prie medžio prismeigtą kruopščiai atspausdintą skelbimą:

PRAŠAU, PADĖKITE MUMS RASTI FILĄ!
FILAS - mūsų ŠUNIUKAS!
FILUI 7 METAI!
FILAS - KAŠTONINIS su BALTA KRŪTINĖLE!
JO AKYS RYŠKIOS ir LABAI PROTINGOS!
AUSŲ GALIUKAI - JUODI!
Atneš kamuoliuką, jeigu pasakysite: "ATNEŠK, FILAI!"
PASKAMBINKITE HOuzitonik 5-8337!
(arba)
ATVESKITE ADRESU Haigeito aveniu 745!
SAGAMORŲ ŠEIMA!

Filo nuotraukos nebuvo.

Bobis ilgokai stoviniavo prie skelbimo. Dalis jo veržėsi kuo skubiau grįžti namo ir papasakoti Tedui; ne tik apie tai, bet ir apie pusmėnulį su žvaigžde, nupieštus prie "klasių". O kita dalis tvirtino, kad parkas pilnas visokių skelbimų - štai, ant gretimos guobos priklijuota koncerto afiša, - jis būtų kvailas per visą pilvą, jeigu dėl tokio nieko sugadintų Tedui nuotaiką. Šitos dvi mintys ko-

vėsi viena su kita, kol virto dviem besitrinančiais pagaliukais, grasinančiais pakurti smegenis.

"Negalvosiu apie tai," - pasakė jis sau, pasitraukdamas nuo skelbimo. Ir kai balsas iš sąmonės gelmių - grėsmingas SUAUGUSIOJO balsas - priminė, kad jam MOKA už tai, kad galvotų apie tai, kad PASAKOTŲ apie tai, Bobis liepė balsui užsičiaupti. Tas nutilo.

Priartėjęs prie namų jis pamatė, kad mama vėl sėdi ant sūpynių, šį kartą dygsniuodama chalato rankovę. Ji pakėlė akis - paraudusiais vokais, užtinusias. Vienoje rankoje ji gniaužė popierinę servetėlę.

- Mama?..

"Kas atsitiko?" - baigė mintyse jis, nes prasižioti būtų neprotinga. Prisišauktų nemalonumus. Ne, niekas jo neapšvietė, kaip tada Seivin Roke, bet gerai ją pažįsta, žino, kaip mama žiūri, kai yra blogos nuotaikos, prisimena, kaip ranka gniaužo nosinę. Ji giliai atsiduso, atsitiesė, pasiruošusi atsikirsti, jeigu pajustų spaudimą.

- Kas? - paklausė ji. - Tavo galvoje dar kas nors, be plaukų?

- Ne, - atsakė berniukas, ir jam pačiam balsas pasirodė keistai nedrąsus. - Buvau Sterling Hause. Jau iškabinti beisbolo komandų sąrašai. Ir šią vasarą būsiu Vilkas.

Liza linktelėjo ir šiek tiek atsileido.

- Manau, kad kitais metais išsimuši į Liūtus. - Ji nukėlė siuvimo reikmenų krepšelį nuo sūpynės, pastatė ant grindų ir paplojo per laisvą vietą. - Atsisėsk prie manęs, Bobi. Turiu tau kai ką pasakyti.

Bobis atsisėdo kamuojamas baisiausių nuojautų - šiaip ar taip mama verkė ir jos balsas buvo labai rimtas, - o paaiškėjo, kad baiminosi visiškai be reikalo.

- Misteris Bidermenas... Donas... pakvietė važiuoti mane su misteriu Kušmanu ir misteriu Dinu į seminarą Providense. Man tai nepaprasta proga.

- O kas yra seminaras?

- Na, kažkas panašaus į konferenciją - žmonės susirenka apie ką nors daugiau sužinoti, pasitarti, pasvarstyti. Šitas apie "Nekilnojamąjį turtą septintajame dešimtmetyje". Aš labai nustebau, kai Donas mane pakvietė. Žinojau, kad Bilas Kušmanas ir Kertisas Dinas važiuos - jie juk agentai. Bet kad Donas pasikvies mane... - Ji staiga nutilo pasisuko į Bobį ir nusišypsojo. Vaikas nutarė, kad

šypsena nuoširdi, bet ji nederėjo prie paraudusių skruostų. - Net nebežinau, kiek laiko svajoju tapti agente, o dabar taip netikėtai... Man tai nepaprasta proga, Bobi. Mums abiems.

Bobis žinojo, kad mama nori pardavinėti nekilnojamąjį turtą. Ji turėjo knygų apie tai ir beveik kas vakarą skaitinėjo jas, pasibraukdama svarbias eilutes. Tik jeigu proga tokia nepaprasta, kodėl ji verkia?

- Jėga! - atsakė jis. - Tiesiai į dešimtuką! Tu ten daug išmoksi. O kada?

- Kitą savaitę. Mes keturiese išvažiuojame antradienį anksti ryte, o grįšime ketvirtadienį vėlų vakarą. Visi posėdžiai vyks "Vorik" viešbutyje, ten Donas užsakė mums numerius. Man net truputį nejauku.

Jeigu būna nejauku, tai verkia? Gal ir taip, pagalvojo Bobis, jeigu esi suaugęs... o juo labiau - suaugusi.

- Noriu, kad paklaustum Es-Džėjaus, ar leis tau pernakvoti pas juos iš antradienio į trečiadienį. Žinau, misis Salivan...

Bobis papurtė galvą:

- Nieko nebus.

- Kodėl gi? - Liza metė į jį aršų žvilgsnį. - Misis Salivan visuomet anksčiau tave kviesdavosi. Ar ką nors iškrėtei?

- Ne, mama. Tiesiog Es-Džėjus laimėjo savaitę "Vini" stovykloje. - Nuo "ini" lūpos išsitempė lyg šaipytųsi, bet jis pasistengė išlikti rimtas. Mama nenuleido nuo jo pikto žvilgsnio... o gal akyse švietė panika? Panika ir dar kažkas?

- Kokia dar "Vini" stovykla? Apie ką tu čia?

Bobis paaiškino, kaip Es-Džėjus laimėjo nemokamą savaitę stovykloje "Vinivinja", o misis Salivan važiuos aplankyti tėvų į Viskonsiną - planus, kurie išsipildys: Didįjį Pilką Šunį ir taip toliau.

- Velnias! Na ir nesiseka! - Ji beveik nesikeikdavo, kalbėjo, kad velniavimasis ir "purvini žodeliai" - nekultūringų žmonių atributas. Dabar ji sugniaužė kumštį ir daužydama juo į sūpynių ranktūrį suriko: - Velnias! Velnias! Velnias!

Valandėlę Liza Garfild sėdėjo ir mąstė. Bobis taip pat suko galvą. Gatvėje jis turėjo dar vieną draugą - Kerolę, bet abejojo, kad mama skambins Anitai Gerber ir prašys priimti sūnų pernakvoti. Kerolė - mergaitė, ir tai kažkodėl buvo svarbu, kai kalbama apie nakvynę. Kas nors, su kuo draugauja mama? Bet ji juk neturi tik-

rų... išskyrus Doną Bidermeną (na, gal dar tuos du, kurie vyksta į seminarą Providense). Daug pažįstamų, su kuriais sveikinasi grįždami iš parduotuvės arba penktadienio vakare eina į vakarinį kino seansą, bet nieko, kam galėtų paskambinti ir paprašyti priglausti dviems naktims jos vienuolikametį sūnų. Jokių giminaičių... kiek Bobiui žinoma.

Kaip žmonės, kurie eina artėjančiais takais, Bobis ir jo mama palaipsniui susitiko viename taške: Bobis aplenkė ją pora sekundžių.

- O Tedas? - paklausė jis ir vos neužspaudė delnu sau burnos - mama net kilstelėjo.

Jo mama stebėjo, kaip ranka vėl nusileidžia ant kelio, taip pat dygiai šypsodamasi, kaip tardama priežodžius: "Prieš mirdamas spėsi srėbtelėti purvo", "Du žmonės žiūrėjo pro kalėjimo pinučius: vienas matė purvą, kitas - žvaigždes" arba mėgstamiausią - "Gyvenimas neteisingas".

- Manai, nežinau, kad vadini jį Tedu, kai lieki vienas? - paklausė ji. - Tu ką, manei, kad esu kurčia, Bobi? - Ji atsilošė ir pasisuko į gatvę. Lėtai pro šalį praplaukė "Kraisler niujorker" - juokingas, su pūstais kaip sijonėliai buferiais, tviskantis chromu. Bobis įsižiūrėjo. Už vairo sėdėjo žilas senukas mėlynu švarku. Bobis pagalvojo, kad jis, veikiausiai, normalus. Senas, bet ne žemas.

- Gal kas nors ir pavyks, - pagaliau ištarė Liza. Pasakė susimąsčiusi, daugiau sau nei Bobiui. - Eime pasišnekėti su Brotigenu.

Kildamas paskui ją į trečiąjį aukštą vaikas spėliojo, ar seniai mama išmoko teisingai tarti Tedo pavardę. Prieš savaitę? Mėnesį?

"Mokėjo iš pat pradžių, kvaily, - pagalvojo jis. - Iš pat pradžių."

Bobis tikėjosi, kad Tedas liks savo kambaryje trečiajame aukšte, o jis savo pirmajame. Laikys atviras duris ir reikalui esant pasišauks vienas kitą.

- Nemanau, kad Kilgolensai arba Protskiai apsidžiaugs, kai tu trečią nakties imsi šauktis misterio Brotigeno, kad susapnavai košmarą, - kandžiai pareiškė Liza. Kilgolensai ir Protskiai gyveno antrajame aukšte. Garfildai nepalaikė su jais jokių ryšių.

- Nesapnuosiu jokių košmarų, - atšovė Bobis įsižeidęs, kad su juo kalba kaip su mažiumi. - Taip, kad verkčiau.

- Patylėk, - nukirto mama. Ji sėdėjo už Tedo virtuvinio stalo, abu suaugusieji rūkė, o priešais Bobį stovėjo vaisvandenių stiklas.

- Ne pati geriausia mintis, - pasakė jam Tedas. - Tu šaunus vyrukas, Bobi, atsakingas, protingas, bet vienuolikos metų berniukas, mano supratimu, dar per mažas gyventi savarankiškai.

Bobiui buvo lengviau išgirsti iš kaimyno, kad yra mažas, negu iš mamos. Na, tenka pripažinti, kad nyku atsibusti naktį ir eiti į tualetą žinant, jog esi namuose visiškai vienas. Ištvertų, žinoma, bet gerai jautė, kad būtų nesmagu.

- O ką pasakytum apie sofą? - paklausė jis. - Ją gi galima išskleisti, taip? - Jie niekad sofos neišlankstydavo, bet Bobis gerai prisiminė, kaip mama kažkada sakė, kad iš jos pasidaro lova. Jis nesuklydo, ir problema išsisprendė. Greičiausiai ji nenorėjo, kad Bobis miegotų jos lovoje (o "Bretigenas" - juo labiau), taip pat buvo nusistačiusi prieš tvankų Tedo kambarėlį trečiajame aukšte. Bobis nusprendė, jog mama taip karštligiškai ieškojo sprendimo, kad pražiopsojo patį paprasčiausią.

Ir buvo nutarta, kad kitą savaitę antradienį ir trečiadienį Tedas permiegos ant išskleistos sofos Garfildų svetainėje. Bobis džiūgavo: jo laukia dvi savarankiškos dienos - netgi trys, jeigu skaičiuosime ketvirtadienį, o naktį, kai gali pasidaryti nejauku, greta miegos Tedas. Ne ateinanti auklė, o suaugęs draugas. Žinoma, ne visai savaitė "Vini" stovykloje, kaip Salui Džonui, bet panašu. "Plačiosios gatvės" stovykla," - pagalvojo Bobis ir vos nenusijuokė balsu.

- Mes linksmai leisim laiką, - pasakė Tedas. - Aš sukurpsiu prabangiausią savo patiekalą: pupeles su dešrelėmis. - Ir pasilenkęs pataršė Bobio ežiuką.

- Na, jeigu bus pupelės su dešrelėmis, gal pasiimkite į apačią šitą? - tarė jo mama ir pirštais su cigarete parodė į Tedo ventiliatorių.

Tedas su Bobiu nusijuokė. Liza Garfild šyptelėjo karčia savo šypsena, pasukiojo cigaretę ir užgesino ją Tedo peleninėje.

Kai Bobis su mama leidosi laiptais, jis prisiminė skelbimą parke - pradingęs šuniukas, kuris atneš KAMUOLIUKĄ, jeigu pasakysite: "ATNEŠK, FILAI!" Jis turi papasakoti Tedui. Turi papasakoti apie viską. Bet jeigu tai išgirdęs Tedas išsikraustys iš 149-ojo namo? Kas liks su juo kitą savaitę? Kas nutiks "Plačiosios gatvės" stovyklai, dviems draugams, vakarienei šveičiantiems garsią-

sias Tedo pupeles su dešrelėmis (gal netgi priešais televizorių, ko mama paprastai neleisdavo), ir ėjimui miegoti taip vėlai, kaip tik norėsis?

Bobis pažadėjo sau: jis papasakos Tedui viską kitą penktadienį, kai mama grįš iš to savo seminaro ar konferencijos.

Tas pažadas neįtikėtinai nuskaidrino Bobiui sąžinę, ir kai po dviejų dienų jis pamatė apverstą "PARDUODAMA" kortelę "Bet kokios bakalėjos" skelbimų lentoje, - pamiršo ją vos nusisukęs.

Nepaisant viso to, savaitė Bobiui Garfildui buvo labai nerami. Jis pamatė dar du skelbimus apie keturkojų draugų dingimą - vieną miesto centre, o antrą - Ešerio skersgatvyje, už pusės mylios nuo "Ešerio Ampyro". (Kvartalo, kuriame gyveno, buvo per mažai, dabar jis nusigaudavo vis toliau ir toliau.) O Tedas vis dažniau nugrimzdavo į nebūtį ir tie priepuoliai tęsdavosi vis ilgiau. Kartais jis kažką kalbėdavo - ir ne visuomet angliškai. O net tada, kai buvo galima suprasi, vapėjo kažkokias nesąmones. Šiaip Bobis laikė Tedą vos ne pačiu protingiausiu, nuovokiausiu, na, pačiu saviausiu iš tų, kuriuos pažinojo. Bet kai jis užsimiršdavo, tapdavo nejauku. Gerai dar, kad mama nežinojo. Kažin ar paliktų jį globai žmogaus, kuris retsykiais atsijungia ir ima murmėti visokius niekus angliškai arba nežinoma kalba.

Per vieną tokį transą, kai Tedas beveik pusantros minutės nejudėdamas žiūrėjo į niekur ir visiškai neatsiliepė į vis nerimastingesnius berniuko klausimus, tam toptelėjo, kad kaimynas, galbūt, dabar yra kokiame nors kitame pasaulyje - kad jis paliko Žemę kaip "Žiedo aplinkui Saulę" veikėjai, kai suprato, jog vaikiško vilkelio spirale gali keliauti, kur tik užsigeidžia.

Užsigalvojęs Tedas spaudė tarp pirštų cigaretę. Pelenų galiukas vis ilgėjo, po kurio laiko pabiro ant stalo. Kai smilkstantis galiukas beveik pasiekė kampuotus Tedo sąnarius, berniukas atsargiai ištraukė cigaretę ir jau laikė ją virš perpildytos peleninės, tada Tedas staiga atsipeikėjo.

- Rūkai? - paklausė jis suraukdamas antakius. - Po paraliais, Bobi, tau dar anksti!

- Ne, tik norėjau užgesinti. Pamaniau... - Bobis patraukė pečiais staiga susidrovėjęs.

Tedas žvilgtelėjo į savo smilių ir didįjį pirštą, pažymėtus ne-

nuplaunama geltona nikotino dėme, ir nusijuokė - skardžiu, lojančiu, visai nelinksmu juoku.

- Pamanei, kad nusisvilinsiu, a?

Bobis linktelėjo.

- Apie ką galvojate, kaip taip atsijungiate? Kai dingstate?

- Sunku paaiškinti, - atsakė misteris Brotigenas, tada paprašė Bobį perskaityti jo horoskopą.

Mintys apie Tedo priepuolius trukdė gyventi. O tylėti apie tai, už ką kaimynas jam mokėjo, buvo dar sunkiau. Dėl to Bobis - paprastai labai gerai mėtantis kamuolį - keturis kartus nepataikė, kai Vilkai žaidė Sterling Hauze. Ir keturis kartus pralaimėjo "laivų mūšį" Salui, kai lauke lijo.

- Kas tau? - paklausė draugas. - Tu trečią kartą sakai kvadratėlius, kuriuos jau šaukei. Aš staugiu tau į ausį, kol atsakai. Kas yra?

- Nieko, - atsakė jis. "Viskas" - štai, ką jis jautė.

Kerolė taip pat du kartus paklausė Bobio, ar jis neserga, misis Gerber pasidomėjo, ar "turi apetitą", o Ivona Laving mestelėjo, ar jam ne visi namie ir ėmė žvengti taip, kad vos nesprogo.

Tik mama nepastebėjo nieko keisto Bobio elgesyje. Liza Garfild buvo užsiėmusi kelione į Providensą. Vakarais ji kalbėdavosi su misteriu Bidermenu ar vienu iš tų dviejų, kurie važiavo tenai (vienas Bilis Kušmanas, o koks kitas - Bobis pamiršo) telefonu; dėliojo drabužius ant lovos taip, kad nesimatė užtiesalo, po to purtydavo galvą ir viską sukimšdavo atgal į spintą; tardavosi telefonu, kada daryti šukuoseną, o vėliau perskambindavo ir teiraudavosi, ar galima pasidaryti dar ir manikiūrą. Bobis gerai nežinojo, ką reiškia manikiūras. Teko paklausti Tedo.

Pasiruošimas kelionei ją įtraukė, nors už viso to galėjai justi kažkokią grėsmę. Ji buvo kaip desantininkas pasiruošęs priešo kranto įtvirtinimų šturmui arba parašiutininkas, besirengiantis šuoliui už fronto linijos. Vienas vakarinis pokalbis virto ginču pašnibždomis - Bobiui pasirodė, kad su misteriu Bidermenu, bet įsitikinęs nebuvo. Šeštadienį berniukas įėjo į mamos miegamąjį ir pamatė, kad ji apžiūrinėja dvi naujas sukneles - "išeigines sukneles", - vieną su siauromis petnešėlėmis, kitą - visai be petnešėlių, tik viršus kaip maudymosi kostiumėlio. Jų dėželės mėtėsi ant grindų, iš jų it puta plaukė plonytis rūkomasis popierius. Mama stovėjo pa-

linkusi virš suknelių ir žiūrėjo į jas su tokia veido išraiška, kokios Bobiui dar neteko matyti: didžiulės akys, suraukti antakiai, įsitempę balti skruostai, ant kurių liepsnoja raudonos dėmės. Vieną ranką ji spaudė prie burnos, ir jis išgirdo spragsėjimą - mama kramtė nagus. Peleninėje ant biuro smilko cigaretė, iš visko sprendžiant, pamiršta. Akys išsiplėtusiais vyzdžiais lakstė nuo suknelės prie suknelės.

- Mama? - ištarė Bobis, ir ji pašoko - iš tikro pašoko. Tada žaibiškai atsisuko į jį ir žiauriai išsišiepė.

- Ach, velnias! - kone suurzgė ji. - Tu ką - NESIBELDEI?!

- Atleisk, - burbtelėjo berniukas ir ėmė trauktis prie durų. Mama niekad neliepdavo jam belstis. - Mama, tau negera?

- Netgi labai gera! - Ji pastebėjo cigaretę, griebė ją ir ėmė energingai traukti. Bobis pagalvojo, kad dūmai tuoj ims rūkti mamai iš ausų, nosies ir burnos. - Nors būtų geriau, jeigu rasčiau suknelę priėmimui, su kuria neatrodyčiau kaip Karvė Elzė. Kadaise dėvėjau šešto dydžio, ar žinai? Prieš tai, kai ištekėjau už tavo tėvo, nešiojau šeštą dydį. O dabar pažvelk į mane! Karvė Elzė! Sumautas Mobis Dikas!

- Mama, tu visai nestora. Priešingai, pastaruoju metu...

- Nešdinkis, Bobi. Prašau, nelįsk prie manęs. Man skauda galvą.

Naktį jis vėl girdėjo, kaip mama verkia. O ryte pamatė, kaip ji atsargiai lanksto į lagaminą vieną suknelę - tą su petnešėlėmis. O antrąją deda į parduotuvės dėžutę - ant dangtelio dailiomis oranžinėmis raidėmis buvo užrašyta: “LIUSI SUKNUTĖS, BRIDŽPORTAS”.

Pirmadienio vakare Liza pasikvietė Tedą Brotigeną pavakarieniauti kartu. Bobis mėgo mamos gamintus mėsos suktinukus ir paprastai prašydavo pakartoti. Bet tą kartą sunkiai baigė ir vieną. Jis mirtinai bijojo, kad Tedas vėl užsigalvos, ir jo mama sukels isteriją.

Bet nuogąstavo be reikalo. Tedas įdomiai papasakojo apie savo vaikystę Niu Džersyje, atsakydamas į mamos klausimą išklojo ir apie savo darbą Hartforde. Bobiui pasirodė, kad apie buhalteriją jis kalba ne taip noriai, kaip apie pasivažinėjimą rogutėmis nuo sniego kalnelių, bet jo mama nieko nepastebėjo. O štai Tedas paprašė pakartoti suktinukų.

Kai vakarienės likučiai buvo nukraustyti nuo stalo, Liza davė kaimynui telefonų sąrašą - tarp jų ir daktaro Gordono, Sterling Hauzo ir "Vorik" viešbučio administracijos.

- Jeigu kas nors bus ne taip, paskambinkite man. Sutarta?

Tedas linktelėjo:

- Būtinai.

- Bobi? Viskas tvarkoje? - Ji uždėjo delną ant kaktos, kaip tada, kai sūnus skųsdavosi karščiuojąs.

- Ir dar kaip! Mes šauniai praleisime laiką. Taip, misteri Brotigenai?

- Vadink jį Tedu! - kone riktelėjo Liza. - Jeigu jau nakvos mūsų svetainėje, tai ir man geriau vadinti jį Tedu. Galima?

- Na, žinoma. "Tedas" nuo šios akimirkos.

Ir nusišypsojo. Bobis pagalvojo: kokia gera ta jo šypsena - draugiška, šilta. Jis nesuprato, kaip galima prieš tokią atsilaikyti. Bet mama nesutirpo. Netgi dabar, kai atsakinėjo Tedui, jos ranka nervingai ir nepatenkintai gniaužė servetėlę. Ir Bobis prisiminė vieną iš mėgstamiausių jos posakių: "Ja (arba juo) pasitikiu, kaip rojalį viena ranka pakeliu".

- Nuo šios minutės aš - Liza. - Ji ištiesė ranką per stalą ir paspaudė kaimynui ranką, tarsi būtų ką tik susipažinę... nors Bobis gerai žinojo, kad mama susidariusi tvirtą nuomonę apie Tedą Brotigeną. Jeigu nebūtų atsidūrusi aklavietėje, sūnaus jam nepatikėtų. Nė už ką.

Ji atsegė rankinę ir ištraukė baltą voką be jokio užrašo.

- Čia dešimt dolerių, - pasakė ji, tiesdama voką Tedui. - Manau, jums, vyručiai, patiks kartelį užkąsti ne namie - Bobis mėgsta "Koloniją", jeigu neprieštaraujate, - o gal užsimanysite nueiti į kiną? Na, nežinau, ką dar, bet ne pro šalį turėti šiek tiek atsargoje, taip?

- Visuomet geriau apsidrausti, nei po to gailėtis, - sutiko Tedas, rūpestingai sulankstęs ir įkišęs voką į priekinę savo naminių kelnių kišenę, - bet nemanau, kad sugebėsime išleisti dešimt dolerių per tris dienas, a, Bobi?

- Ne. Net nesugalvoju kur.

- Pinigai ėsti neprašo, - atrėmė Liza. Tai irgi mėgstamas jos posakis, kartu su "kvailam ir purvas pinigai". Ji išsitraukė cigaretę iš pakelio ant stalo prie sofos ir užsirūkė ne visai tvirta ranka. - Jūs,

vaikinai, nepražūsite. Tikriausiai laiką praleisite geriau nei aš.

Dirstelėjęs į jos nukramtytus kone iki mėsos nagus berniukas pagalvojo: "Tai jau tikrai".

Jo mama su kompanija keliavo į Providensą misterio Bidermeno automobiliu. Septintą ryto Liza su sūnumi stovėjo verandoje ir laukė. Viskas skendėjo balzganoje vasaros miglelėje, kuri pranašauja karštas dienas. Iš Ešerio gatvės jų ausis pasiekė automobilių pypsėjimas ir piršto mašinų srauto, judančio į darbus, šniokštimas, bet čia, Plačiojoje gatvėje, tik retkarčiais pravažiuodavo lengvasis ar krovininis automobilis. Bobis girdėjo žoliapjovės burzgimą ir nenutylantį Bauzerio skalijimą. Tas "au-au" buvo vienodas tiek birželį, tiek sausį. Bauzeris buvo pastovus kaip Dievas.

- Tau visai nebūtina stovėti su manimi, - pasakė Liza. Ji apsivilko lietpaltį ir rūkė. Pasidažė šiek tiek daugiau nei paprastai, tačiau Bobis vis tiek įžiūrėjo pamėlusius paakius - vadinasi, ji praleido dar vieną neramią naktį.

- Man norisi.

- Tikiuosi, nieko neatsitiks, kad palieku tave su juo.

- Na, ko tu jaudiniesi, mama? Tedas geras žmogus.

Ji kažką numykė.

Pakalnėje žybtelėjo chromas - iš Gerovės gatvės išsuko ir šlaitu ėmė kilti misterio Bidermeno "Merkuris" (na, ne visai vulgari, bet gremėzdiška mašina).

- Štai ir jis, štai ir jis, - šūktelėjo mama nervingai, tačiau linksmai. Ji pasilenkė. - Pabučiuok mane į žanduką, Bobi. Tavęs bučiuoti nenoriu, kad neištepčiau lūpdažiu.

Bobis uždėjo pirštus jai ant alkūnės ir palietė lūpomis skruostą. Pajuto mamos plaukų, kvepalų, pudros aromatą. Daugiau jis niekad nebučiuos jos su tokia, nieko netemdoma meile.

Liza šyptelėjo vangia šypsena, žiūrėdama ne į jį, o į purviną misterio Bidermeno automobilį, kuris grakščiai išsuko iš gatvės ir sustojo prie namo. Liza pasilenkė paimti dviejų savo lagaminų (daugoka, nutarė Bobis - du lagaminai dviems dienoms), bet vaikas užbėgo už akių.

- Jie sunkūs, Bobi, - pasakė mama. - Suklupsi ant laiptelių.

- Ne, nesuklupsiu, - atšovė jis.

Ji sutrikusi pasižiūrėjo į Bobį, tada pamojavo misteriui Bidermenui ir nuėjo prie mašinos, kaukšėdama aukštais kulniukais. Bo-

bis ėjo greta, stengdamasis nesiraukyti nuo lagaminų svorio... ir ko ji į juos prikrovė? Drabužių ar plytų?

Jis nutįsė juos prie šaligatvio krašto nesustojęs atsipūsti. Ir gerai. Misteris Bidermenas jau išlipo iš mašinos, atsainiai pakštelėjo mamai į skruostą ir atrinko iš ryšulio bagažinės raktelį.

- Kaip einasi, biče? A? - Misteris Bidermenas visuomet vadino jį "biču". - Trenk juos prie užpakalinių ratų, o aš padėsiu į vietą. Moterys visuomet tamposi su savimi pusę namų, taip? Juk žinai seną posakį - gyventi su jomis negalima, ir nušauti negalima, jei tu ne Montanoje. - Jis iššiepė dantis taip, kad Bobiui priminė Džeko šypsnį "Musių valdove". - Paimti vieną?

- Susidorosiu, - atsakė berniukas ir paniuręs nusliūkino įkandin misterio Bidermeno. Pečius maudė, kaklas sukaito ir išrasojo.

Misteris Bidermenas atidarė bagažinę, paėmė lagaminus iš Bobio ir pastatė greta kitų. Už jo mama žiūrėjo į užpakalinį stiklą ir kalbėjosi su dviem vyrais, kurie važiavo kartu. Ji nusijuokė iš to, ką pasakė kažkuris bendradarbis. Bobiui tas juokas pasirodė ne tikresnis už medinę koją.

Misteris Bidermenas uždarė bagažinę ir pažvelgė į Bobį iš viršaus. Jis buvo siaurapetis, plačiu veidu, o žandai visuomet degė raudonai. Skyrimuose, kuriuos plaukuose paliko jo šukų dantys, matėsi rausva oda. Jis nešiojo akinius mažais apvaliais stiklais auksiniuose aptaisuose. Ir šypsena berniukui atrodė tokia pat netikra, kaip mamos juokas.

- Žaisi beisbolą vasarą, biče? - Donas Bidermenas truputį sulenkė kelius ir suvaidino, kad švysteli beisbolo lazda. Bobis pagalvojo, kad vaizdelis baisiai kvailas.

- Taip, sere. Aš žaidžiu už Vilkus Sterling Hauze. Tikėjausi tapti Liūtu, bet...

- Puiku. Puiku. - Misteris Bidermenas labai atvirai patikrino laikrodį - ryto saulės spinduliuose auksinis laikrodis akino, - tada paplekšnojo Bobiui per veidą. Vaikui teko sukąsti dantis, kad neatitrauktų galvos. - Na, metas pajudinti šitą karietą iš vietos! Aukščiau nosį, biče! Ir dėkui, kad paskolinai mums savo mamytę.

Jis apsisuko ir nulydėjo Lizą priekinių durelių link. Nuvedė uždėjęs ranką ant nugaros. Tai Bobiui dar labiau nepatiko už bučinį į skruostą. Jis spėjo pastebėti, kad du įsiganę vyrai griežtais kostiumais - antrojo pavardė Dinas, prisiminė jis, - kumši vienas kitą alkūnėmis. Abu buvo išsišiepę iki ausų.

“Kažkas čia ne taip”, - pagalvojo Bobis, ir kai misteris Bidermenas atidarė duris priešais jo mamą, o toji šmurkštelėjo vidun, kilstelėjusi suknelę, kad nesusiglamžytų, jis norėjo paprašyti jos niekur nevažiuoti: iki Rod Ailendo labai toli. Ir iki Bridžporto toli. Jai geriau likti namie.

Tik nepravėrė burnos, o tiesiog liko stovėti ant šaligatvio, kol misteris Bidermenas užtrenkė dureles ir apėjo mašiną iki vairuotojo pusės. Tada vėl suvaidino idiotišką padavimą. Ir dar kvailai pakrutino užpakalį. “Na ir šiknius!” - pagalvojo Bobis.

- Žiūrėk, nedaryk nieko, ko aš nedaryčiau, biče, - pasakė misteris Bidermenas.

- O jeigu padarysi, pavadink jį mano garbei, - karktelėjo Kušmanas nuo galinės sėdynės. Bobis ne visai suprato, ką jis pasakė. Bet, greičiausiai ką nors juokinga, nes Dinas užsižvengė, o misteris Bidermenas pamerkė jam, suprask “tarp mūsų, draugelių”.

Mama pasilenkė prie jo per langą.

- Būk protingas, Bobi, - pasakė ji. - Aš grįšiu ketvirtadienio vakare apie aštuntą... ne vėliau dešimtos. Ar tinka?

“Ne, netinka! Nevažiuok su jais, nevažiuok su misteriu Bidermenu ir tais dviem žvengiančiais idiotais už nugaros. Tais šikniais. Labai prašau!”

- Na, žinoma, tinka. Jis gi šaunuolis. Taip, biče?

- Bobi? - pakartojo mama, nežiūrėdama į misterį Bidermeną. - Susitvarkysi?

- Aha, - atsiliepė jis. - Aš gi šaunuolis.

Misteris Bidermenas sustugo nuo juoko (“Kiaulę - mušk! Gerklę - rėžk!” - pagalvojo Bobis) ir nuspaudė akceleratorių.

- Providensas arba nieko! - suriko jis, ir “Merkuris” atsiplėšė nuo šaligatvio, išsuko į priešingą eismo juostą ir nuriedėjo Ešerio skersgatvio link. Bobis stovėjo prie gatvės krašto ir mojo automobiliui, o tas pravažiavo pro Kerolės namą, pro Salą Džoną. Bobiui širdį užgulė sunkumas. Jeigu tai nuojauta - jeigu jį apšvietė, - ateityje mielai be to apsieitų.

Ant jo peties nusileido ranka. Jis pasuko galvą ir išvydo Tedą, kuris stovėjo šalia susisiautęs chalatu, su šlepetėmis ir pešė cigaretę. Plaukai, kurie kol kas nebuvo atnaujinę pažinties su šukomis, styrojo aplinkui juokingais baltais sūkuriais.

- Tai čia buvo bosas? - paklausė jis. - Misteris... Bidermejeris, taip?

- BiderMENAS.
- Jis tau patinka, Bobi?
Su vos pastebimu kartėliu berniukas atsakė:
- Patinka, kaip rojalį kilnoti viena ranka.

VI. Purvinas senis. Karališkas Tedo patiekalas. Bjaurus sapnas. "Prakeiktųjų kaimas". Ten apačioje

Praėjus valandai po atsisveikinimo su mama Bobis išėjo į "B" beisbolo aikštelę už Sterling Hauzo. Tikras žaidimas prasidės tik antroje dienos pusėje, kol kas - nieko, tik treniruotės su lazda, bet ir tai buvo geriau negu nieko. "A" aikštelėje mažiai žaidė kažką, iš toli panašaus į beisbolą; "C" aikštelėje, pietinėje pusėje, vyresniųjų klasių mokiniai žaidė kaip rimti profesionalai.

Kai aikštės laikrodis išmušė vidudienį ir vaikai iškeliavo ieškoti furgono su karštomis dešrelėmis, Bilas Pretas paklausė:

- Koks ten senas krienas?

Jis parodė į suolelį pavėsyje, ir nors Tedas vilkėjo ilgą lietpaltį, ant galvos buvo užsismaukęs seną fetrinę skrybėlę, akis slėpė po tamsiais akiniais, Bobis iš karto jį pažino. Ir Es-Džėjus tikriausiai būtų pažinęs, jeigu dabar nebūtų "Vini" stovykloje. Bobis vos jam nepamojo, bet susilaikė - Tedas juk užsimaskavo. Ir vis dėlto atėjo pažiūrėti, kaip žaidžia jo draugas iš pirmojo aukšto. Nors tai tik paprasta treniruotė, Bobis vis tiek pajuto, kaip gerkle ima kilti kvailas gumulas. Per dvejus metus, kai jis pradėjo žaisti beisbolą, mama atėjo pasižiūrėti tik kartą - praėjusį rugpjūtį, kai jo komanda dalyvavo trijų miestų čempionate, - bet ir tada išėjo nesulaukusi, kai Bobis pasiuntė kamuolį, kuris ir buvo lemiamas. "Kažkam juk reikia dirbti, mielas Bobi, - būtų atsakiusi ji, - juk žinai, kad tavo tėvas nepaliko mūsų maudytis piniguose".

Žinoma, tai tiesa - jai reikėjo dirbti, o Tedas pensininkas. Tačiau Tedas turėjo slapstytis nuo žemųjų žmonių geltonais lietpalčiais - ir tas darbas tęsėsi kiaurą parą. O tai, kad jie neegzistuoja, nieko nekeičia. Juk Tedas jais tiki... bet vis vien atėjo pažiūrėti, kaip jis žaidžia.

- Tikriausiai koks nors purvinas senis sugalvojo nusižiūrėti pradinuko ir duoti jam pačiulpti, - leptelėjo Garis Šou. Garis buvo mažas ir kietas - berniukas, kuris žengia per gyvenimą atkišęs

smakrą. Staiga dėl to, kad buvo su Bilu ir Gariu, Bobis ėmė ilgėtis Salo Džono, kuris pirmadienį ryte (penktą valandą, tik pagalvokite!) išvyko į "Vini" stovyklą autobusu. Es-Džėjus buvo nuolaidus ir geras. Kartais Bobiui atrodė, jog Salas labiausiai traukia savo geru būdu.

Iš lauko "C" pasigirdo garsus kaukštelėjimas - lazda kažkas smagiai tvojo kamuoliuką, o toks smūgis buvo ne nosiai tų, kurie žaidė "B" aikštelėje. Jį palydėjo garsus pritarimo riksmas, privertęs berniukus atsisukti ton pusėn.

- Bernai iš Sent Gabo, - tarė Bilas. - Jiems atrodo, kad "C" laukas priklauso jiems.

- Žiurkės, - iškošė Garis. - Jie visi mėmės. Visus suriesčiau!

- O jeigu su penkiolika ar dvidešimt? - paklausė Bilas, ir Garis užsičiaupė. Priekyje lyg veidrodis priešais saulę žybtelėjo furgonas su dešrelėmis. Bobis apčiuopė kišenėje dolerį. Tedas išėmė jį iš mamos palikto voko, tada užkišo šį už skrudintuvo ir pasakė jam, kad gali imti tiek, kiek reikės ir kada reikės. Bobis netvėrė džiaugsmu dėl tokio pasitikėjimo.

- Nėra to blogo, kas neišeitų į gera, - pasakė Bilas. - Gal gabiečiai sumuš tą bjaurų senį.

Kai jie pasiekė furgoną, Bobis nusipirko tik vieną dešrelę vietoj dviejų, kaip ketino. Jis prarado apetitą. Kai grįžo į aikštelę, kurion kaip tik su lazdomis ir kamuoliukais ėmė rinktis treneriai, ant suoliuko, kur sėdėjo Tedas, nieko nebebuvo.

- Nagi, nagi! - suriko treneris Terelas, pliaukšėdamas delnais. - Kas nori pažaisti beisbolą?

Vakare Tedas Garfildų orkaitėje paruošė iškilmingiausią savo patiekalą. Ir vėl buvo dešrelės, tačiau 1960 metų vasarą Bobis Garfildas galėjo pusryčiauti, pietauti ir vakarieniauti vien dešrelėmis, o tai dar ir prieš miegą vieną suraityti.

Jis skaitė laikraštį, kol Tedas kurpė pietus. Tedas pageidavo išgirsti tik kelias pastraipas apie artėjančią Patersono ir Johansono dvikovą, o štai straipsnį apie Albinio kovą išklausė iki paskutinio žodelio. Bobiui tai atrodė gana kvaila, bet jis buvo toks laimingas, kad nieko nesakė, o skųstis net nebūtų sugalvojęs.

Jis negalėjo prisiminti nė vieno vakaro, kurį būtų praleidęs be mamos, ir jam jos trūko, tačiau vis tiek jautė palengvėjimą, kad ji trumpam išvyko. Bute jau kelias savaites ar net mėnesius tvyrojo

kažkokia keista įtampa. Tarsi elektros dūzgimas, toks įprastas, kad nebejauti, o kai jis staiga nutrūksta - supranti, kaip buvo įaugęs į kraują. Ta mintis ištraukė iš atminties dar vieną mamos priežodį.

- Ko susimąstei? - pasiteiravo Tedas, kai Bobis priėjo paimti lėkščių.

- Apie tai, kad permaina - geriausias poilsis, - atsakė berniukas. - Kartais mama taip sako. Kad tik jai dabar būtų taip pat gera, kaip man.

- Ir aš to tikiuosi, - tarė Tedas, paskui pasilenkęs atidarė orkaitę ir patikrino, kaip pietūs. - Ir aš tikiuosi.

Karališką kaimyno patiekalą sudarė konservuotos pupelės (tos rūšies, kurią labiausiai mėgo Bobis) ir dešrelės su prieskoniais - ne iš universalinės, o iš mėsos krautuvės netoli miesto aikštės (berniukas nutarė, kad Tedas pirko jas vilkėdamas savo maskuotę). Ir viskas buvo valgoma su krienais, nuo kurių dilgčiojo burna ir karštis plūdo į veidą. Tedas suvalgė dvi porcijas, Bobis - tris, užsigerdamas vynuoginiu "Kuleid" limonadu.

Per pietus Tedas vieną kartą atsijungė prieš tai pasakęs, kad jaučia "juos" akių dugnu, tada perėjo į kažkokią užsienio kalbą ar šiaip pradėjo kažką vapalioti, bet viskas truko neilgai ir Bobiui apetito nesugadino. Priepuoliai buvo neatskiriama Tedo dalis kaip čiūžaujanti eisena ir nikotino dėmė ant dešiniojo smiliaus ir didžiojo piršto.

Indus nurinko abu. Tedas sudėjo pupelių likučius į šaldytuvą ir išplovė indus, o Bobis šluostė juos ir dėjo į vietą, nes žinojo, kur kas turi būti.

- Nori važiuoti su manimi rytoj į Bridžportą? - paklausė Tedas, kol jie dirbo. - Galėsime nueiti į rytinį kino seansą, vėliau turiu vieną reikalą.

- O kaipgi! - apsidžiaugė Bobis. - O ką norite pažiūrėti?

- Pasiruošęs išklausyti bet kokį pasiūlymą, o pats galvojau pažiūrėti "Prakeiktųjų kaimą". Anglų filmas, sukurtas pagal labai gerą Džono Vindemo mokslinės fantastikos romaną. Tinka?

Bobis net užsikirto iš jaudulio ir nepajėgė pratarti nė žodžio. Jis matė "Prakeiktųjų kaimo" reklamą laikraštyje - šiurpūs tipai su švytinčiomis akimis, - bet nė nesapnavo, kad pavyks jį pamatyti. "Harviče" miestelio aikštėje ar "Ešerio Ampyro" rytiniame seanse tokio nė už ką nerodytų. Suka juostas apie pabaisas-vabzdžius,

vesternus arba karinius filmus apie Odį Merfį. Ir nors mama vesdavosi jį į vakarinius seansus, mokslinės fantastikos ji nemėgo (Lizai labiau patiko melancholiškos meilės istorijos, kaip kad "Tamsa viršutinėje laiptų aikštelėje"). O ir kino teatrai Bridžporte buvo kitas reikalas, ne tas senutėlis "Harvičas" ar pernelyg sausas "Ampyras" su paprastu fojė. Bridžporto kino teatrai priminė stebuklingas pilis - didžiuliai ekranai (tarp seansų juos dengė kilometrai aksomo užuolaidos), lubos, ant kurių kaip žvaigždės mirgėjo lemputės... ir DU balkonai.

- Bobi?

- Žinoma! - atsakė jis pagaliau ir pagalvojo, kad naktį, ko gero, neužmigs. - Labai norėčiau. Bet negi jūs nebijote... na, žinote...

- Važiuosime ne autobusu, o taksi. Telefonu išsikviesiu kitą, kai nutarsime grįžti namo. Viskas bus gerai. Ir, man atrodo, jie traukiasi. Netgi nejaučiu jų taip gerai.

Tačiau sakydamas tai Tedas žiūrėjo į šalį, ir Bobiui pasirodė, kad jis primena žmogų, kuris pasakoja sau istoriją, o pats ja netiki.

"Baik! Žemieji žmonės neegzistuoja, jie ne tikroviškesni už Flešą Gordoną ir Deilą Ardeną. O tai, kad jis pasamdė tave dairytis, tai... e... niekai... Atsimink, mielas Bobi: paprasčiausi niekai!"

Baigę tvarkytis jie sėdo žiūrėti "Mustango" su Tajumi Hardinu. Ne pats geriausias vesternas suaugusiems (geriausi - "Šajenas" ir "Valkata"), bet ir ne pats blogiausias. Viduryje Bobis gana garsiai pirstelėjo (ėmė veikti Tedo patiekalas). Jis atsargiai pašnairavo į misterį Brotigeną - ar neužrietė nosies ir nesuraitė grimasos? Nieko panašaus, akių nuo ekrano neatitraukė.

Per reklamą (kažkokia aktorė gyrė šaldytuvą) Tedas paklausė, ar Bobis nenorėtų išgerti limonado. Bobis atsakė "taip" ir padėkojo.

- O man, atrodo, bus geriau "alka-seltersas" nuo rėmens. Mačiau buteliuką vonioje, Bobi. Atrodo, šiek tiek padauginau.

Stodamasis Tedas pratisai sutrimitavo kaip trombonas. Bobis užsidengė delnais burną ir nusijuokė. Kaimynas atsiprašinėdamas žvilgtelėjo ir išėjo. Iš juoko Bobis vėl ėmė pukšėti - pasigirdo visai neblogas ritmas, o kai Tedas grįžo su šnypščiančio "alka-selterso" stikline vienoje rankoje ir vaisvandeniais kitoje, berniukas

kvatojosi taip, kad per skruostus ritosi ašaros, pakibdamos ant smakro krašto it lietaus lašai.

- Turėtų padėti, - pasakė Tedas, bet kai lenkėsi paduoti Bobiui gėrimą, už jo nugaros pasigirdo garsus tratėjimas. - Iš užpakalio žąsis išlėkė, - pareiškė jis rimtu veidu, ir Bobis taip užsižvengė, kad nuslydo nuo krėslo ir tarsi bekaulis susirietė ant grindų.

- Tuojau grįšiu, - tarė Tedas. - Mums praverstų dar kai kas.

Duris iš buto į vestibiulį jis paliko atviras, ir Bobis girdėjo, kaip kaimynas kyla laiptais. Per tą laiką, kai Tedas pasiekė trečiąjį aukštą, Bobiui pavyko vėl užsirangyti ant fotelio. Atrodo, dar niekad gyvenime jis taip smarkiai nesijuokė. Nugėręs gaivos ir vėl purptelėjo.

- Žąsis išlėkė... iš užpakalio... - Bet baigti jam nepavyko. Prisispaudęs prie krėslo atlošo jis suinkštė, sukiodamas galvą į šalis.

Laiptų girgždesys įspėjo, kad Tedas grįžta. Jis įėjo į butą su ventiliatoriumi po pažastimi, kruopščiai suvyniojęs laidą ant pagrindo.

- Tavo mama buvo teisi dėl jo, - tarė Tedas, - o kai pasilenkė įkišti kištuko į lizdą, iš jo užpakalio išlėkė dar viena žąsis.

- Ji dažniausiai visada būna teisi, - atsakė Bobis, ir tai prajuokino abu. Jie sėdėjo svetainėje, o ventiliatorius sukiojosi iš vienos pusės į kitą, maišydamas vis smardesnį orą. Bobis pagalvojo, kad sprogs galva, jeigu jis nenustos juoktis.

Kai "Mustangas" baigėsi (per tą laiką Bobis visiškai nebesusigaudė, kas vyksta ekrane), jis padėjo Tedui ištiesti sofą. Lova, kuri slėpėsi viduje, neatrodė labai jau patogi, bet Liza priklojo ant jos atsarginių antklodžių, ir kaimynas pasakė, kad viskas kuo puikiausia. Bobis išsivalė dantis, tada kyštelėjo galvą iš savo kambario. Tedas sėdėjo ant sofos-lovos krašto ir žiūrėjo paskutinės žinias.

Tedas atsigręžė į jį, ir Bobiui pasirodė, kad misteris Brotigenas pakils, pereis kambarį, apsikabins ar net pabučiuos. Bet jis tik juokingai pasaliutavo:

- Saldžių sapnų, Bobi.

- Ačiū.

Bobis užvėrė miegamojo duris, įlindo po apklotu ir išskėtė kojas į lovos kampus. Žvelgdamas į tamsą staiga prisiminė, kaip Tedas suėmė jį už pečių, o vėliau sunėrė senus sąnariuotus pirštus jam ant menčių. Jų veidai tuomet priartėjo - beveik kaip su Kero-

le Apžvalgos Rate, kai jie pirmą kartą pasibučiavo. Tądien, kai jis susiginčijo su mama sužinojęs apie pinigus kataloge. Tada, kai išlošė devyniasdešimt centų iš misterio Makuono. “Eik nusipirk martinio,” - pasakė tada kortų šuleris.

O gal tai vis dėl Tedo? Gal jį apšvietė, nes Tedas prisilietė prie jo?

- Aha, - suniurnėjo Bobis tamsoje. - Aha, taip greičiausiai ir bus.

O jeigu jis dar kartą šitaip prisiliestų?

Bobis tebenarstė šią mintį, kai užklupo miegas.

Jis sapnavo žmones, kurie vaikėsi jo mamą džiunglėse, - Džekas ir Kriu-Kriu, mažiai ir Donas Bidermenas, Kušmanas su Dinu. Mama vilkėjo naująją savo suknelę - iš “Liusi suknelių”, juodą, su siaurytėmis petnešėlėmis, tiktai sudraskytą šakų ir dyglių. Jos kojinės karojo draiskalais ir priminė nebegyvą odą. Jos akys, juodos duobės, blėsuojančios siaubu. Berniukai, vejantys ją, buvo nuogi, o Bidermenas su kompanija lėkė kostiumuoti. Visi veidus buvo nusitepę baltais ir raudonais dryžiais, visi kratė ietis ir šūkaliojo: “Kiaulę - mušk! Gerklę - rėžk! Paleisk kraują! Kiaulę - pribaik!”

Jis pakirdo dar neprabrėškus virpėdamas ir atsikėlė nueiti į tualetą. O kai grįžo, jau nebegalėjo tiksliai prisiminti, ką sapnavo. Numigęs dar porą valandų pabudo pažadintas nuostabaus kiaušinienės su krūtinėle kvapo. Į kambarį smigo įstriži saulės spinduliai, o Tedas ruošė pusryčius.

“Prakeiktųjų kaimas” tapo paskutiniu ir pačiu geriausiu Bobio Garfildo vaikystės filmu. Jis buvo to periodo, kuris atėjo po vaikystės: tamsaus periodo, kada jis neretai buvo bjaurus ir visą laiką sutrikęs, kai buvo Bobis Garfildas, kurio, jam rodėsi, pats niekad iš tikrųjų nesuprato, pirmas ir pats geriausias filmas. Policininko, suėmusio jį pirmą kartą, plaukai buvo balti, ir, kai policininkas vedė jį iš “šeimyninės krautuvėlės”, kurion Bobis įsmuko (tada jie su mama gyveno priemiestyje, Bostono šiaurėje), Bobis prisiminė baltapūkius vaikus iš “Prakeiktųjų kaimo”. Lyg kuris nors iš jų užaugęs tapo policininku.

Filmas buvo rodomas “Kriterione”, puikiausiai įkūnijančiame tuos pasakiškus rūmus, apie kuriuos išvakarėse mąstė Bobis. Juos-

ta, tiesa, buvo nespalvota, tačiau labai kontrastinga - ne kokios ten išplaukusios figūros jo namų "Zenite". O vaizdas - gigantiškas. Ir garsai, ypač šiurpą kelianti muzika, kuri grojo, kai Midvičo vaikeliai galutinai parodė savo jėgą.

Filmas Bobį užbūrė. Nespėjo praeiti penkios minutės, kai jis suprato, kad tai tikra - kaip tikra buvo "Musių valdovas". Žmonės atrodė visiškai tikroviški, ir dėl to fantastinis siužetas buvo tik dar baisesnis. Jis pagalvojo, kad Salui Džonui išsėdėti tokį būtų sunku, nebent pabaigą. Es-Džėjus mėgo žiūrėti, kaip milžiniški skorpionai griauna Meksiką arba Rodanas trypia Tokiją, bet tuo jo pasitenkinimas nuo tų visų "gyvulinių pasakėlių" apsiribojo. Bet Salo ten nebuvo, ir pirmą kartą po jo išvažiavimo Bobis tuo džiaugėsi.

Jie spėjo į pirmos valandos seansą, salėje buvo beveik tuščia. Tedas (su fetrine skrybėle ir tamsiais akiniais marškinių kišenėje) nupirko didelį spragintų kukurūzų paketą, ledinukų dėžutę, koka-kolos Bobiui ir vaisvandenių (savaime suprantama!) sau. Dabar jis pakaitomis kaišiojo Bobiui tai ledinukų, tai kukurūzų, o berniukas ėmė juos beveik nejausdamas, kad kramto kažką, juolab - ką kramto.

Filmas prasideda nuo momento, kai visi anglų kaimelio Midvičo gyventojai staiga užmiega. Žmogus, kuris tą akimirką važiavo traktoriumi, žuvo, ir dar moteris, kuri griuvo veidu ant įkaitusios dujinės viryklės. Apie tai buvo pranešta kariškiams, ir šie pasiuntė žvalgybinį lėktuvą išsiaiškinti, kas atsitiko. Vos tik lėktuvas atsidūrė Midvičo oro erdvėje, pilotas užmigo ir lėktuvas sudužo. Kareivis, aprištas virve, įėjo į kaimą per dešimt dvylika žingsnių ir kietai užknarkė. Kai jį ištraukė, pabudo, vos tik atsidūrė kitoje "miego sienos", nupieštos ant plento, pusėje.

Po kurio laiko Midvičo gyventojai pabudo - visi iki vieno, ir, atrodė, niekas nepasikeitė... kol po kelių savaičių visos vietinės moterys pasijuto nėščios. Senos, jaunos, netgi Kerolės Gerber amžiaus mergaitės - visos laukėsi, ir vaikai, kuriuos jos pagimdė, buvo tie patys šiurpūs tipai iš afišos, tie su baltais plaukais ir švytinčiomis akimis.

Nors filme apie tai nebuvo užsiminta, Bobis nutarė, kad Prakeiktųjų vaikai gimė dėl kažkokio kosminio reiškinio, panašiai kaip ankstiniai žmonės "Kūnų grobikų įsiveržime". Šiaip ar taip, augo jie greičiau už normalius vaikus, buvo superprotingi, mokėjo priversti žmones daryti tai, ko jie norėjo... ir buvo negailestin-

gi. Kai vienas tėvas sugalvojo pamokyti savo prakeiktą sūnelį, visi vaikai susirinko ir pasiuntė savo mintis įkyrėjusiam suaugusiajam (jų akys tvieskė, o muzika buvo tokia slegianti ir keista, kad Bobio rankos pašiurpo), ir šis paleido sau kulką medžiokliniu šautuvu (ekrane, jo laimei, to nerodė).

"Prakeiktųjų kaimo" herojus buvo toks Džordžas Sandersas, kurio žmona pagimdė vieną iš tų baltaplaukių vaikų. Es-Džėjus imtų žvengti iš tokio herojaus, išvadintų jį "trenktu kalės vaiku" arba "auksiniu seniu", bet Bobiui jis patiko kur kas labiau už tokius įkyrėjusius šaunuolius, kaip Rendolfas Skotas, Ričardas Karlsonas ar pro gerklę lendantis Odis Merfis. Džordžas buvo tikras nutrūktgalvis, tik angliško sukirpimo. Kalbant Denio Riverso žodžiais, senis Džordžas "mokėjo parodyti stilių". Ryšėjo ypatingus kaklaraiščius, o plaukus šukavosi taip, kad jie gulėjo it šalmas. Neatrodė, kad jis galėtų vienas sudoroti visą banditų šutvę saliūne, bet Midvičo prakeiktųjų vaikai sutiko turėti reikalų tiktai su juo. Netgi išsirinko jį savo mokytoju. Bobis net negalėjo įsivaizduoti, kad koks Rendolfas Skotas ar Odis Merfis sugebėtų ko nors pamokyti genialius vaikus iš kosmoso.

Filmo pabaigoje Džordžas Sandersas tapo tuo vieninteliu, kuris pribaigė išgamas. Jis išsiaiškino, kad gali sukliudyti vaikams skaityti savo mintis - neilgam, tiesa, bet vis tiek! - jeigu pastatys mintyse įsivaizduojamą plytų sieną ir paslėps už jos visas slaptas savo mintis. Ir kai visi miestelėnai nutarė, kad vaikų reikia atsikratyti (juos buvo galima išmokyti matematikos, bet ne to, kad nevalia versti nieko už bausmę pasukti mašiną nuo skardžio), Sandersas įsidėjo į savo portfelį uždelsto veikimo bombą ir nusinešė į klasę. Tai buvo vienintelė vieta, kur vaikai (Bobis nujautė, jog iš esmės tai tiesiog antgamtiška Džeko Meridju ir jo medžiotojų "Musių valdove" kopija) susirinkdavo visi.

Jie pajuto, kad Sandersas kažką nuo jų slepia, ir baigiamajame širdį veriančiame epizode matėsi, kaip krenta plytos iš sienos, kurią mokytojas pasistatė savo galvoje, - krenta vis greičiau ir greičiau, nes prakeiktųjų vaikai iš visų jėgų skverbėsi į jo sąmonę ieškodami, ką jis nutyli. Galiausiai jie prisikasė iki bombos portfelyje vaizdinio, aštuonių dešimties dinamito lazdelių, surištų laidu su laikrodiniu mechanizmu. Matėsi, kaip šiurpios auksinės jų akys išsiplečia pagaliau viską supratus, bet laiko ko nors imtis jiems nebeliko. Bomba sprogo. Bobį sukrėtė herojaus mirtis - Rendolfas

Skotas niekada nežūdavo dieniniuose "Ampyro" seansuose. Ir Odis Merfis taip pat. Ir Ričardas Karlsonas - bet jis suprato, kad Džordžas Sandersas paaukojo savo gyvybę vardan visuotinės gerovės. Ir nutarė supratęs dar kai ką - Tedo minties duobes.

Kol Tedas su Bobiu leido laiką Midviče, diena pietų Konektikute spėjo tapti karšta ir akinanti. Po gerų filmų pasaulis Bobiui apskritai niekad nepatiko. Kurį laiką tas pasaulis atrodydavo kažkieno piktu pokštu: žmonių blankiais žvilgsniais, niekingais planais ir visokiausiomis ydomis veiduose knibždėlynas. Jam kartais atrodydavo, kad pasaulis būtų gerokai malonesnė vieta, jeigu turėtų puikesnį siužetą.

- Brotigenas ir Garfildas išeina į gatvę! - paskelbė Tedas, kai jie išėjo iš po stogelio (su užrašu "UŽEIKITE, VIDUJE VĖSU"). - Na, kaip tau? Ar patiko?

- Ir dar kaip! - atsakė Bobis. - Geriau nebūna. Ačiū, kad pasiėmėte mane. Geresnio filmo dar nebuvau matęs. Prisimenate, kaip jis atėjo su dinamitu? Pagalvojote, kad jam pavyks juos apdumti? Ar ne?

- Na... aš juk skaičiau romaną, nepamiršk. O tu norėtum jį perskaityti, kaip manai?

- Aha! - Bobį apėmė netikėtas noras tuojau pat grįžti į Harvičą, tekinam pasileisti Konektikuto ir Ešerio gatvėmis po svilinančia saule, kad pasiimtų "Midvičo gegutes" su savo naująja bibliotekos kortele. - O jis parašė daugiau fantastikos knygų?

- Džonas Vindemas? O taip, daug. Ir dar parašys ne vieną knygą. Rašytojai, kurie rašo mokslinę fantastiką ar detektyvinius romanus, turi vieną didelį privalumą prieš kitus rašytojus: jie retai kada leidžia praeiti penkeriems metams nuo vienos knygos iki kitos. Tinginystė - rimtų autorių, kurie geria viskį ir leidžiasi į visas sunkiąsias nuodėmes, ypač su moterimis, prerogatyva.

- O kitos irgi tokios geros, kaip šita?

- "Trifidų diena" ne prastesnė. O "Krakenas prabunda" netgi geresnė.

- O kas tas "krakenas"?

Jie stovėjo ant gatvės kampo ir laukė, kol užsidegs žalia šviesa. Tedas išpūtė akis, suraitė grimasą ir pasilenkė prie Bobio, pasirėmęs į kelius.

- Tai baidy-y-yklė, - atsakė jis, meistriškai mėgdžiodamas Borisą Karlofą.

Jie ėjo toliau ir šnekėjosi apie filmą, vėliau apie tai, ar iš tikrųjų gali būti gyvybė kosmose, apie tuos šaunius Džordžo Sanderso kaklaraiščius (Tedas pasakė jam, kad tokie kaklaraiščiai vadinami kaklaskarėmis). Kai Bobis vėl atgavo sugebėjimą suvokti aplinką, išvydo, kad keliauja Bridžporto gatvėmis, kurių niekad anksčiau nematė - kai atvažiuodavo čia su mama, jie laikėsi centro, kur stovi visos didžiosios parduotuvės. O čia viena prie kitos spaudėsi mažos krautuvėlės. Nė vienoje nebuvo parduodama tai, ką galima rasti didelėse parduotuvėse, - drabužių, visokių namų apyvokos reikmenų, batų, žaislų. Bobis matė šaltkalvio, čekių gryninimo paslaugų, bukinistų iškabas. "RODO PISTOLETAI" - skelbė viena iškaba, "RIEBŪS VO IR K° KUKULIAI" - kvietė kita, - "FOTOFINIŠAS" - trečia. Už "RIEBIŲ KUKULIŲ" kiurksojo "NEPAPRASTŲ SUVENYRŲ" krautuvėlė. Ši gatvė atrodė kažkuo panaši į pagrindinę Seivin Roko alėją; Bobiui beveik pasivaideno ant kampo stovintis misteris Makuonas su raudonomis, tarsi virti vėžiai, kortomis ant stalelio.

Bobis pamėgino ką nors įžiūrėti "NEPAPRASTŲ SUVENYRŲ" vitrinoje, kai ėjo pro šalį, bet ji buvo užtraukta plačia bambukine užuolaida. Jis net neįsivaizdavo, kad būna parduotuvių, kurios užtraukia savo langus darbo metu.

- Kaip manote, kam Bridžporte gali prireikti nepaprastų suvenyrų?

- Manau, čia nepardavinėja jokių suvenyrų, - atsakė Tedas. - Veikiau prekiauja sekso reikmenimis, uždraustais pardavinėti.

Bobis mielai būtų apipylęs klausimais - milijardu ar net daugiau klausimų apie tai, bet nutarė, kad protingiau būtų patylėti. Priešais lombardą su trimis auksiniais rutuliais, pakabintais virš durų, jis sustojo apžiūrėti tuziną pavojingai atrodančių skustuvų ant aksomo. Skustuvai buvo pusiau atlenkti, išdėlioti ratu, kuris berniukui padarė didelį įspūdį. Kriaunos - daug gražesnės už Tedo skustuvo. Vieno lyg iš dramblio kaulo, kito - tarsi iš rubino su aukso gyslelėmis, o trečio - kaip krištolinės.

- Jeigu nusipirktumėte tokį, tai gražiai skustumėtės, ar ne? - pasakė Bobis.

Jis tikėjosi, kad Tedas nusišypsos, bet jis nesišypsojo.

- Žmonės perka tokius skustuvus ne skustis, Bobi.

- Kaip tai?

Bet Tedas nieko jam neaiškino, o graikų kulinarinėje krautu-

vėlėje nupirko sumuštinį, pavadinimu "džiro": susuktą naminį paplotėlį, iš kurio sunkėsi įtartinas baltas padažas - Bobiui jis pasirodė panašus į pūlius, tekančius iš spuogų. Bet prisivertė atsikąsti - Tedas tvirtino, kad jie labai skanūs. Ir tikrai, nieko gardžiau jis nevalgė; toks pat sotus ir su mėsa viduje, kaip mėsainis iš "Kolonijos" užkandinės, tik su nepaprastu prieskoniu, kurio nei mėsainiuose, nei dešrelėse niekad nebūna. Kaip smagu valgyti einant šaligatviu, dairantis į šalis ir žinant, kad į jį taip pat žiūri.

- Kaip vadinasi šitas rajonas? - paklausė Bobis. - Ar jis turi pavadinimą?

- Dabar - bala žino! - patraukė pečiais Tedas. - Kadaise jį vadino Graikų rajonu. Vėliau privažiavo italų ir puertorikiečių, o dabar - negrų. Yra rašytojas, Deividas Gudisas, - iš tų, kurių koledžo dėstytojai neskaito, - knygų lanksčiais viršeliais vaistinių lentynose genijus. Tai štai jis sakydavo "Ten, apačioje". Jis kalbėjo, kad kiekviename mieste yra štai toks rajonas ar kvartalas, kur galima nusipirkti sekso, marihuanos, papūgą, iš kurios sklinda rinktiniai keiksmai, kur vyrai sėdi prieangiuose ir pliauškia kaip tie, priešais; kur moterys, atrodo, visuomet laido gerkles, kad atžalos tuojau pat grįžtų namo, jeigu nenori gauti diržo; kur alkoholio butelius slepia popieriniuose paketuose. - Tedas parodė į kanalizacijos griovį, kuriame iš tikro kyšojo butelio kaklelis iš rudo maišelio. - "Ten, apačioje", - sako Deividas Gudisas, - tai vieta, kur pavardės nereikalingos ir kur galima nusipirkti viską, ko užsigeidi.

"Ten, apačioje", - pagalvojo Bobis, dirsčiodamas į tris juodbruvus paauglius gangsterių lietpalčiais, nenuleidžiančius nuo jų akių, kol jie ėjo pro šalį, - tai pavojingų skustuvų ir nepaprastų suvenyrų šalis".

Dar niekad "Kriterionas" ir Munsio universalinė neatrodė taip toli. O Plačioji gatvė? Ir ji, ir visas Harvičas tarytum pasiliko kitoje galaktikoje.

Galiausiai jie priėjo prie įstaigos, pavadintos "Kampine kišene" - biliardas, žaidimų automatai, pilstomas alus. Čia irgi kabojo audeklo gabalas su užrašu "UŽEIKITE, VIDUJE VĖSU". Kai Bobis su Tedu palindo po juo, pro duris išėjo vaikinas dryžuotais marškinėliais su piešiniu ir šokolado spalvos Frenko Sinatros stiliaus pinta skrybėle. Vienoje rankoje jis nešėsi siaurą ilgą futliarą. "Ten jo lazda, - pagalvojo Bobis nustėręs. - Jis nešiojasi biliardo lazdą kaip kokią gitarą!".

- Kas rimtesnio, seni? - paklausė jis Bobio ir išsišiepė. Bobis atsakė jam šypsena. Vaikinas su futliaru išlankstė pirštais pistoletą ir nusitaikė į berniuką. Bobis irgi pasidarė pistoletą ir nusitaikė. Vyrukas linktelėjo it sakytų: "Gerai, tvarkelė. Tu kietas, aš kietas, ir mes abu kieti", tada perėjo gatvę spragsėdamas laisvąja ranka ir pasišokinėdamas į taktą muzikai, kuri skambėjo jo galvoje.

Tedas pasižiūrėjo į vieną gatvės galą, po to į kitą. Šiek tiek toliau, po išardyto gaisrinės siurblio čiurkšle turškėsi trys negriukai. O toje pusėje, iš kurios jie atėjo, du vaikinai - vienas baltasis, o kitas greičiausiai puertorikietis, - lupo ratų diskus nuo senutėlio "Fordo", triūsdami susikaupę, kaip chirurgai prie operacinio stalo. Tedas pažvelgė į juos, atsiduso, tada pasižiūrėjo į Bobį.

- "Kišenė" ne vieta vaikams, netgi viduryje baltos dienos, bet gatvėje tavęs vieno nepaliksiu. Eime! - Jis paėmė Bobį už rankos ir įvedė vidun.

VII. "Kišenėje". Jo paskutiniai marškiniai. Priešais "Viljamą Peną". Prancūziška katytė

Pirmiausia Bobį pritrenkė alaus tvaikas. Toks tirštas, sakytum čia gėrė dar tada, kai piramidės egzistavo tik architektų planuose. Vėliau - televizoriaus, kuriame buvo įjungta ne "Estrada", o kažkokia priešpietinė muilo opera ("Ach, Džonai, ach, Marša!", - taip jas vadino mama), garsai ir biliardo kamuolių kaukšėjimas. Tik kai priėmė visa tai, įsijungė ir akys - joms juk teko prisitaikyti prie tamsios patalpos. Salė buvo ilga, dešinėje už arkos prasidėjo ir tęsėsi begalinis kambarys. Beveik visi biliardo stalai buvo aptempti audeklu, tačiau keli plūduriavo akinančių šviesos salelių centre, aplink juos neskubėdami vaikščiojo vyrai, kartais pasilenkdami ir atlikdami smūgį. Kiti, beveik nematomi, sėdėjo aukštuose krėsluose palei sieną ir sekė žaidėjus. Vienam blizgino batus. Jis atrodė kaip pinigų maišas.

Tiesiai priešais juos vaizdas vėrėsi į didelę patalpą su žaidimų automatais. Miriadai raudonų ir oranžinių lempučių skleidė trapią pilvo skausmo spalvos šviesą iš tablo, kuris skelbė: "JEIGU DU KARTUS PALENKSITE VIENĄ AUTOMATĄ, BŪSITE IŠPRAŠYTAS LAUK". Vaikinas, taip pat su pinta skrybėle - matyt, madingas galvos apdangalas "ten, apačioje", - pasilenkęs prie

“Kosmoso patrulio” nervingai spaudė mygtukus. Nuo apatinės jo lūpos karojo cigaretė, dūmų siūlas vijosi virš jo veido ir atgal susukuotų plaukų. Ant juosmens jis buvo užsirišęs išverstą striukę.

Kairėje įėjus pasitiko baras. Būtent iš jo sklido televizoriaus garsas ir alaus kvapas. Bare prie alaus bokalų kiurksojo trys vyrai, apsupti tuščių taburečių. Jie visai nepanėšėjo į patenkintus alaus mėgėjus reklamose. Bobiui jie pasirodė patys vienišiausi žmonės pasaulyje. Jis negalėjo suprasti, kodėl jie neprisėda arčiau vienas kito ir nepasišneka apie šį bei tą.

Jie su Tedu stabtelėjo prie rašomojo stalo. Pro duris už jo svirduliuodamas išėjo storulis, ir Bobio ausis pasiekė tyli radijo muzika. Storulis laikė įsikandęs cigarą, vilkėjo palmėmis išpieštą palaidinę. Jis spragsėjo pirštais kaip vaikinas su dėklu lazdai, ir tyliai niūniavo kažką panašaus į “Ču-ču-čou; ču-ču-ka-čou-čou, ču-ču-čou-čou!” Bobis pažino melodiją - “Čempsų” “Tekila”.

- Kas tu toks, bičiuli? - paklausė storulis Tedo. - O jam čia iš viso ne vieta. Tu ką, skaityti nemoki? - Ir storu smiliumi juoda panage dūrė į lentelę ant rašomojo stalo: “Neturi 21 - kad nematyčiau!”

- Mes nesame pažįstami, bet, manau, Džimį Džirardį pažįstate, - mandagiai atsakė Tedas. - Jis patarė man kreiptis į jus... tai yra, jeigu jūs Lenas Failsas.

- Taip, Lenas, - atsakė dručkis. Ir iš karto suminkštėjo. Jis ištiesė ranką - labai baltą ir putlią it pirštinės, kurias animaciniuose filmuose nešioja Mikis, Donaldas ir Gufis. - Pažįstate Džimį Dži? O štai ten jo dėdulei batus blizgina. - Leilas Failsas mirktelėjo Tedui. Tedas nusišypsojęs papurtė jo ranką.

- Jūsiškis? - paklausė Lenas Failsas, lenkdamasis per stalą, kad geriau Bobį matytų. Bobis užuodė mėtinių ledinukų ir cigaro smarvę iš nosies, prakaito tvaiką nuo kūno. Jo palaidinės apykaklė buvo aplipusi pleiskanomis.

- Mano draugas, - atsakė Tedas, ir Bobis vos nesprogo iš laimės. - Nenorėjau palikti jo gatvėje.

- Žinoma, jeigu nėra noro po to jį išpirkinėti, - sutiko Lenas Failsas. - Tu man kažką primeni, vaike. Ką, įdomu?

Bobis papurtė galvą truputį nusigandęs, kad gali būti panašus į kokį nors Leno Failso pažįstamą.

Storulis visai nepaisė to gesto. Atsitiesė ir pažvelgė į Tedą.

- Man draudžiama leisti čia mažamečius, misteri...

- Tedas Brotigenas. - Jis ištiesė ranką. Lenas Failsas paspaudė ją.

- Juk suprantate, Tedai. Jeigu žmogus turi tokią bylą, kaip aš, policija neatstoja.

- Taip, žinoma. Bet jis pastovės čia, taip, Bobi?

- Savaime aišku, - atsakė Bobis.

- O mūsų reikalas daug laiko neatims. Ir reikaliukas visai nieko, misteri Failsai...

- Lenas.

Lenas, o kaipgi, pagalvojo Bobis. Tiesiog Lenas. Nes mes - "ten, apačioje".

- Kaip jau sakiau, Lenai, sugalvojau neblogą reikaliuką. Manau, jūs sutiksite.

- Kad jau žinote Džimį Dži, vadinasi, žinote, kad aš smulkme neužsiimu. Tai apie ką mes čia kalbame? Patersonas - Johansonas?

- Albinis - Heivudas. Rytoj vakare "Gardense"?

Lenas išvertė akis. Po to riebūs, neskusti jo žandai išsiliejo šypsena.

- Oho-ho! Šitą reikia apgalvoti.

- Be abejo.

Lenas Failsas išlindo iš už stalo, paėmė Tedą už parankės ir nusivedė į biliardo salę. Bet netrukus sustojo ir atsigręžė.

- Tai tu Bobis, kai nesidairai į šalis?

- Taip, sere ("Taip, sere. Bobis Garfildas," - pasakytų jis bet kurioje kitoje vietoje... bet čia - "ten, apačioje" - užteks ir paprasto "Bobio", - nutarė jis).

- Tai štai, Bobi, aš žinau, kad tau visai patiktų automatai, kad kišenėje galbūt rastum monetą kitą, bet pasielk taip, kaip nepasielgė Adomas, - nepasiduok pagundai. Pajėgsi?

- Taip, sere.

- Aš greitai, - tarė Tedas ir leidosi nuvedamas už arkos į biliardo salę. Jie praėjo pro vyrus aukštuose krėsluose, ir Tedas sustojo persimesti keliais žodžiais su tuo, kuriam šveitė batus. Šalia Džimio Dži dėdės Tedas Brotigenas atrodė visai jaunas. Senis prisimerkęs pasižiūrėjo, ir Tedas pasakė kažką, dėl ko abu nusijuokė. Džimio Dži dėdė juokėsi garsiai ir skambiai, kaip toks senas. Tedas ištiesė abi rankas, švelniai paglostė abu jo pilkšvus skruostus. Ir Džimio Dži dėdė nusijuokė dar kartą. Tada Tedas leido Lenui nulydėti jį į užuolaida užtrauktą nišą pro krėslus su žiūrovais.

Bobis stovėjo prie rašomojo stalo kaip įkaltas, bet Lenas neuždraudė dairytis į šalis, todėl jis ir dairėsi. Sienos buvo nukabinėtos alaus reklamomis ir kalendoriais su beveik neapsirengusiomis merginomis. Viena lipo per tvorą kaime. Antra ropštėsi iš "Pakardo" taip, kad sijonas užvirto ir matėsi jos dirželiai. Už stalo - pilna užrašų, daugiausia su žodeliu "ne" (JEIGU NEPATINKA MŪSŲ MIESTAS, ŽIŪRĖK AUTOBUSŲ TVARKARAŠTĮ, NESKIRK BERNIUKUI VYRO DARBO, NEMOKAMŲ PIETŲ NEBŪNA, ČEKIŲ NEPRIIMU, KREDITAN NEAPTARNAUJAME, RANKŠLUOSČIAIS AŠAROMS ADMINISTRACIJA NEAPRŪPINA) ir didelis raudonas mygtukas po užrašu "POLICIJOS IŠKVIETIMAS". Nuo lubų ant dulkėtos vielos kabojo celofaniniai maišeliai su užrašais "ŽENŠENIS, RYTIETIŠKA MEILĖS ŠAKNIS" ir "ISPANIŠKAS LUKUMAS". Bobis pagalvojo, kad ten greičiausiai vitaminai. Bet kodėl pardavinėjami tokioje vietoje?

Vaikinas žaidimų kambaryje trinktelėjo per "Kosminio patrulio" šoną, atsitraukė, parodė automatui nepadorų gestą. Tada neskubėdamas numynė prie išėjimo, taisydamasis kepurę. Bobis ištiesė pirštą pistoletu ir nusitaikė į jį. Vaikinas nustebo, po to išsišiepė ir pakeliui į duris "išsitraukė" savo pistoletą. Eidamas jis atsirišinėjo striukės rankoves.

- Klubines striukes čia vilkėti draudžiama, - paaiškino jis, pastebėjęs smalsų Bobio žvilgsnį. - Negalima net sumautų spalvų rodyti. Tokios čia taisyklės.

- A!

Vaikinas nusišypsojo ir pakėlė ranką. Kitoje delno pusėje mėlynu rašalu buvo išpieštos velnio šakės.

- Bet aš turiu ženklą, broliuk. Matai?

- Oho! Tatuiruotė! - Bobis net išblyško nuo pavydo. Vaikinas tai pastebėjo ir iššiepė baltus dantis.

- Velniai, bliamba. Pats kiečiausias klubas. Velniai valdo gatves. O visi kiti - šikniai.

- "Ten, apačioje" gatves?

- Ten, apačioje, kur daugiau? Gyvenk, broliuk. Tu man patinki. Išvaizda tavo teisinga. Tik ežys tau nei prie ko. - Durys atsivėrė, tvokstelėjo karšto oro banga, gatvės triukšmas, ir vaikinas pranyko.

Bobis susidomėjo pintinėle ant stalo. Palenkė ją, norėdamas dirstelėti vidun. Joje buvo pilna žiedelių raktams su plastikiniais

pakabučiais - raudonais, mėlynais, žaliais. Bobis paėmė vieną ir perskaitė auksinį užrašą: "KAMPINĖ KIŠENĖ", BILIARDAS, ŽAIDIMŲ AUTOMATAI. Kenmoras 8-2127."

- Imk, imk, vaike.

Bobis taip pašoko, kad vos neišvertė pintinėlės su pakabučiais ant grindų. Pro tas duris, kaip anksčiau Lenas Failsas, išlindo moteris, ir ji buvo dar stambesnė už jį - beveik kaip cirko storulė, - tik judėjo nelyginant lengvutė balerina. Bobis pakėlė akis, o ji jau stovėjo priešais, tiksliau, kabojo virš jo. Niekas kitas, kaip tik Leno sesuo, ji negalėjo būti.

- Atsiprašau, - burbtelėjo berniukas, dėdamas žiedą atgal į pintinėlę ir stumdamas ją pirštų galiukais nuo krašto. Ko gero, būtų stūmęs iki kito krašto ir išvertęs, bet storulė sulaikė ją ranka. Ji šypsojosi ir visai nepyko, todėl Bobiui nepaprastai palengvėjo.

- Ne, aš rimtai: būtinai paimk! - Ji ištraukė žiedą su mėlynu pakabučiu. - Pigūs niekučiai, nemokami. Daliname juos kaip reklamą. Kaip degtukus, supranti? Nors štai degtukų berniukui nedovanočiau. Tu juk nerūkai?

- Ne, ponia.

- Gera pradžia. Ir alkoholio neragauk. Nagi, imk, neatsisakyk to, kas dykai, vaike. Ne taip dažnai pasitaiko.

Vaikas išsirinko žiedą su žaliu pakabučiu.

- Ačiū, ponia. Labai gražus. - Jis įsidėjo žiedą į kišenę gerai žinodamas, kad jo reikės atsikratyti - jeigu mama aptiks tokį daikčiuką, tikrai neapsidžiaugs. O užduos dvidešimt klausimų, kaip pasakytų Salas. O gal ir trisdešimt.

- Kuo tu vardu?

- Bobis.

Jis nutilo ir laukė: gal paklaus pavardės, ir baisiai nudžiugo, kai ji nepasidomėjo.

- O aš Alana. - Ji ištiesė žieduotą ranką. Papuošalai žibėjo kaip automatų lemputės. - Tu čia su tėčiu?

- Su savo DRAUGU. - Bobis pabrėžė paskutinį žodį. - Manau, kad jis stato už Heivudo ir Albinio bokso mačą.

Alana tarsi sunerimo ir vos laikėsi nesusijuokusi. Ji pasilenkė, priglaudusi pirštą prie raudonų lūpų. Tada šnipštelėjo tylėti, tvokstelėdama alkoholiu.

- Čia neminėk žodžio "statyti", - įspėjo ji. - Čia biliardinė. Niekada to nepamiršk, gyvensi sau ir vargo nematysi.

- Gerai.

- O tu gražus velniūkštis, Bobi. Ir panašus į... - Ji užsičiaupė. - Gal aš pažįstu tavo tėvą? Kaip sakai, tai įmanoma?

Bobis papurtė galvą, bet nelabai užtikrintai - juk jis ir Lenui kažką priminė.

- Tėtis mirė. Labai seniai. - Jis visuomet pridurdavo "labai seniai", kad žmonės nepultų gailėtis.

- O kuo jis vardu? - Bet vaikas nespėjo atsakyti, Alana Fails pasakė pati - jos dažytos lūpos ištarė tarytum stebuklingą užkeikimą:

- Gal Rendis? Rendis Garetas, Rendis Griras ar kažkas tokio?

Akimirką Bobis stovėjo stabo ištiktas, kad neįstengė pralementi nė žodžio. Tarsi amą būtų praradęs.

- Rendolas Garfildas. Bet iš kur...

Ji džiugiai nusijuokė. Krūtinė subangavo.

- Iš tavo plaukų daugiausia. Na, ir strazdanėlių... ir dar šito tramplinėlio... - Ji palinko, atskleisdama Bobiui baltų savo krūtų viršutinę pusę. Jos atrodė didelės tarsi statinės. Moteris švelniai perbraukė jam per nosį.

- Jis ateidavo čia žaisti biliardo?

- Ne-a. Sakydavo, kad su lazda jam nesiseka. Tiesiog išgerdavo alaus, kartais... - Ji greitai suvaidino dalinanti kortas. Bobis prisiminė Makuoną.

- Aha, - tarstelėjo Bobis. - Užkibdavo už nepilno streto, kaip man sakė.

- Na, šito tai nežinau. Bet jis buvo geras žmogus. Ateidavo čia pirmadienio vakare, kai čia ramu kaip kapuose, o po pusvalandžio visi jau kvatodavo. Jis leisdavo Džo Stefordo dainą - nepamenu pavadinimo, - ir versdavo Leną įjungti grotuvą. Mielas vyrukas, mažiau, todėl ir prisimenu; meilutis su ugniniais plaukais - didelė retenybė. Girtų jis nevaišino, turėjo tokį nusistatymą, o šiaip - paskutinius marškinius nuo savęs nusitrauktų. Tik paprašyk - mielai.

- Bet jis lyg tai daug pinigų pralošdavo, - pasakė Bobis. Jis negalėjo patikėti, kad kalbasi apie tai, kad sutiko kažką, kas pažinojo jo tėtį. Na taip, greičiausiai dauguma atradimų taip ir nutinka - per atsitiktinumą. Gyveni sau, užsiimi savais reikalais, ir staiga praeitis ima ir užgriūva.

- Rendis? - Ji tarytum nustebo. - Ne-a. Užsukdavo išgerti - ko-

kius tris kartus per savaitę, na, supranti, jeigu važiuodavo pro šalį. Jis lyg ir nekilnojamuoju turtu užsiėmė, o gal draudimu, arba kažką pardavinėjo...

- Nekilnojamuoju turtu, - patvirtino Bobis. - Buvo agentas.

- ...ir čia netoli buvo firma, kur jis atvažiuodavo. Vadinasi, nekilnojamuoju? Tu įsitikinęs, kad ne medikamentais prekiavo?

- Ne, nekilnojamuoju turtu.

- Keistai veikia ta atmintis, - pasakė Alana. - Kai kas lyg vakar būtų, bet dažniausiai praėjus laikui žalia virsta mėlyna. Na, taip, visos tos firmos - juodi kostiumai, baltos apykaklės - iš čia išsikraustė.

Ji liūdnai palingavo galva.

Bobiui nebuvo įdomu, kaip nuskurdo šitas rajonas.

- Bet kai jis vis dėlto lošdavo, tai pralošdavo. Bandydavo papildyti stretą ir panašiai.

- Čia tau mama pripasakojo?

Bobis nutylėjo.

Alana patraukė pečiais. Iš priekio tai atrodė visai įdomiai.

- Na, čia jau jūsų reikalai... be to, tavo tėtis galėjo pinigus ir kitur išleisti. Aš tiktai žinau, kad čia jis kartą ar du per mėnesį susėsdavo su savo draugais, palošdavo gal iki vidurnakčio ir traukdavo namo. Būtų čia nuolat suolą trynęs arba daug išlošęs, tikriausiai prisiminčiau. O neprisimenu. Vadinasi, kiekvieną vakarą tiek pralošdavo, tiek išlošdavo. O tai rodo, kad pokerį jis žaidė gerai. Geriau už visus tuos. - Ji parodė akimis į tą pusę, kur brolis nusivedė Tedą.

Bobis žiūrėjo į ją visiškai išmuštas iš balno. "Tavo tėvas nepaliko mūsų maudytis piniguose", - mėgo kartoti jo mama. Anuliuota draudimo sutartis, krūva neapmokėtų sąskaitų. "O aš nieko nežinojau," - pasakė mama dar pavasarį, ir dabar Bobiui atrodė, jog tai tinka ir jam: "O aš nieko nežinojau".

- Jis buvo tikras gražuolis, tas tavo tėtis, - pasakė Alana. - Nosis kaip Bobo Haupo, ir šiaip. Spėju, kad ir pats gali to tikėtis. Tu juk į jį atsidavei. O merginą turi?

- Taip, ponia.

Tai neapmokėtos sąskaitos - išgalvotos? O jeigu?.. Jeigu draudimo išmoka buvo gauta ir kur nors paslėpta, galbūt banko sąskaitoje arba tarp katalogo puslapių? Bauginanti mintis: Bobis negalėjo įsivaizduoti, kodėl mama norėjo įtikinti jį, kad tėtis buvo

(žemas žmogus, žemas žmogus ugniniais plaukais) niekingas žmogus, jeigu iš tikro toks nebuvo, ir vis dėlto... vis dėlto jam atrodo, kad tai tiesa. Ji mokėjo pykti, štai kuo pasižymėjo mama. Taip širsti! Ir tada galėjo pasakyti ką tik nori. Vadinasi, gali būti, kad jo tėtis - mama niekad nevadino jo "Rendžiu" - išdalino pernelyg daug paskutinių marškinių nuo savęs ir įsiutino Lizą Garfild iki beprotybės. Liza Garfild marškinių nedalino - nei savo, nei kieno nors kito. Šiame pasaulyje savus marškinius reikia saugoti, nes gyvenimas neteisingas.

- O kuo ji vardu?

- Liza. - Jis buvo apstulbintas, kaip ką tik išėjęs iš kino teatro į ryškią šviesą.

- Kaip Liza Teilor. - Alana pritariamai šypsojosi. - Gražus draugės vardas.

- Ne, tai mano mama Liza. O mano draugė vardu Kerolė.

- Dailutė?

- Labai, - atsakė jis išsišiepęs ir numojo ranka. Jis liko labai patenkintas, kai Alana ėmė leipti juokais. Ji persisvėrė per stalą (viršutinė rankos dalis nuo alkūnės iki peties sukliuksėjo it tešla) ir čiuptelėjo už žando. Bobiui truputį suskaudo, bet vis tiek buvo malonu.

- Vikrus žalčiukas! Žinai ką?

- Ką?

- Jeigu žmogus mėgsta kartais palošti kortomis, tai jis dar nėra banditas. Supranti?

Bobis linktelėjo - iš pradžių neužtikrintai, vėliau drąsiai.

- Tavo mama - tau mama. Ir aš nieko nesakysiu blogo apie kito motiną, nes mylėjau savo, tačiau ne visos motinos pritaria lošimui kortomis arba biliardui... arba dar kam nors. Toks jų požiūris. Štai ir viskas. Pagavai?

- Aha, - atsakė Bobis. Na, taip. Pagavo. Jį apėmė keistas jausmas, lyg juoktųsi ir verktų vienu metu. "Mano tėtis lankėsi čia", - pagalvojo jis. Kol kas tai buvo daug svarbiau už bet kokį motinos melą. "Mano tėtis būdavo čia, gal net stovėjo šitoje pačioje vietoje, kur dabar stoviu aš". - Aš džiaugiuosi, kad esu panašus į jį, - išpylė jis garsiai.

Alana šypsodamasi linktelėjo.

- Štai užsukai čia iš gatvės. Atsitiktinai. Kokia tikimybė buvo, a?

- Nežinau. Bet dėkui, kad papasakojote man apie jį. Labai ačiū.

- Jis visą naktį būtų leidęs tą Džo Stefordo dainą, jeigu būtų galėjęs, - pasakė Alana. - Na, žiūrėk man, niekur iš čia neik.

- Žinoma, ponia.

- Žinoma, Alana.

Bobis išsišiepė iki ausų.

- Alana.

Ji pasiuntė jam oro bučinį, kaip kartais darydavo mama, ir nusijuokė, kai Bobis apsimetė, kad jį sugavo. Tada storulė dingo už durų kitoje stalo pusėje. Bobis pamatė kambarį, panašų į svetainę. Ant vienos sienos kabojo didelis kryžius.

Jis įsikišo ranką į kišenę, užkabino žiedą pirštu (jis bus, nutarė, nepaprastas suvenyras, primenantis, kad lankėsi "ten, apačioje") ir įsivaizdavo, kaip lekia Plačiąja gatve motoroleriu iš "Vestern Auto". Važiuoja į parką. Ruda pinta skrybėlė pakreipta ant pakaušio. Plaukai ilgi, šukuosena - antino pasturgalis. Daugiau jokių ežiukų, Džekai! Striukė parišta ant juosmens, ir ant jos - jo spalvos, o kitoje delno pusėje mėlyna tatuiruotė, išbadyta giliai giliai, amžiams. Prie "B" lauko jo lūkuriuoja Kerolė. Žiūri. Kaip jis lekia prie jos ir galvoja: "Šaunus tu vaikinas", kai jis apsuka ratuką, žerdamas žvyro akmenukus netoli jos baltų batelių (bet ne ant jų!). Taip, šaunus. Kietas ant motorolerio ir tikras vikruolis.

Neilgai trukus pasirodė Lenas Failsas su Tedu. Abudu atrodė linksmi. Lenas, beje, priminė katiną, surijusį kanarėlę (vienas iš mamos priežodžių). Tedas stabtelėjo dar kartą - trumpai - šnektelėti su seniu, kuris ėmė linkėti galva ir išsišiepė. Kai Tedas su Lenu priėjo arčiau, Tedas pasuko prie telefono būdelės tarp durų. Lenas sugavo jį už rankovės ir nuvedė prie rašomojo stalo.

Kai Tedas praėjo pro jį, Lenas pašiaušė Bobiui plaukus.

- Aš žinau, į ką tu panašus, - tarė jis. - Prisiminiau, kol buvom ten. Tavo tėvas...

- Garfildas. Rendis Garfildas. - Bobis pažiūrėjo į Leną, labai panašų į seserį, ir pagalvojo, kaip keista ir kaip puiku būti tokiam panašiam į savo kraujo gimines. Tokiam panašiam, kad netgi visai nematyti žmonės pažįsta tave minioje. - Jis jums patiko, misteri Failsai?

- Kas, Rendis? Dar kaip! Puikus buvo vyrukas. - Tačiau Lenas Failsas kalbėjo kažkaip neaiškiai. Priešingai nei sesuo, jis, atrodė, neišsaugojo prisiminimų apie Bobio tėtį. Lenas tikriausiai pamir-

šo Džo Stefordo dainą ir apie tai, kad Rendis Garfildas mielai atiduodavo kitiems paskutinius marškinius. O štai girtų nevaišino. Nevaišino - ir kriukis.

- Tavo draugelis irgi nieko, - kur kas entuziastingiau tęsė Lenas. - Mėgstu aukštos klasės žmones, ir jie mane mėgsta. Bet su tokiu užmoju, kaip jis, nedažnai pasitaiko. - Savininkas pasisuko į Tedą, kuris gerai neprimatydamas vartė telefonų knygą. - Pabandykite "Taksi ratą", Kenmor šeši septyni keturi du nuliai.

- Dėkui, - atsakė Tedas.

- Į sveikatą! - Lenas praėjo pro duris už stalo, vos nepastūmęs Bobio. Vaikas vėl pamatė kambarį su didžiuliu kryžiumi. Kai durys užsivėrė, Tedas atsisuko į duris ir tarė:

- Pastatai penkis šimtus žalių už mačo nugalėtoją, ir tau nereikia naudotis mokamu telefonu kaip visokiai smulkmei. Gerai, a?

Bobiui atrodė, kad jis uždus.

- Jūs pastatėte PENKIS ŠIMTUS DOLERIŲ už Uraganą Heivudą?

Tedas iškratė iš pakelio cigaretę, įsikišo į burną ir šypsodamasis užsirūkė.

- Viešpatie, žinoma, ne, - pasakė jis. - Už Albinį.

Iškvietęs taksi Tedas nusivedė Bobį į barą ir užsakė abiems vaisvandenių. "Jis nežino, kad to gėrimo aš visai nemėgstu", - pagalvojo Bobis. Tai buvo dar vienas dėlionės gabaliukas - dėlionės "Tedas". Lenas aptarnavo juos ten ir nė neužsiminė, kad vaikams negalima sėdėti bare: jis, neva, neblogas vaikinas, bet nuo jo taip ir neša metais, kurių trūksta iki dvidešimt vienerių. Nemokamas skambutis telefonu akivaizdžiai neišsėmė to, kas priklausė už pastatytus penkis šimtus žalių. Bet netgi jaudulys dėl tokios sumos neilgam atitraukė Bobį nuo įsitikinimo, kuris gerokai slopino jo džiaugsmą dėl to, kad tėvas, pasirodo, visai nėra toks blogas. Pinigai buvo pastatyti, kad pasipildytų grynųjų pinigų atsargos. Tedas rengėsi išvykti.

Atvažiavo "Čeker" modelio taksi su plačia galine sėdyne. Vairuotojas taip buvo įsitraukęs į "Jankių" rungtynes, transliuojamas per radiją, kad protarpiais imdavo ginčytis su komentatoriumi.

- Failsas ir jo sesuo pažinojo tavo tėtį, taip? - Tai nebuvo klausimas.

- Aha. Bet Alana labiau. Ji laikė jį iš tikro geru žmogumi... - Bobis patylėjo. - Bet mano mamai atrodo kitaip.

- Ko gero, tavo mama matė tą jo pusę, apie kurią Alana Fails net neįsivaizdavo, - atsakė Tedas. - Ir ne vieną. Žmonės tuo primena brangakmenius, Bobi, jie turi daugybę briaunų.

- Bet mama sakė... - Viskas atrodė labai painu. Ji juk nieko tiesiai nekalbėdavo, tik laidė užuominas. Jis nežinojo, kaip pasakyti Tedui, kad ir jo mama turi daug briaunų ir kai kurios iš jų trukdo patikėti tuo, apie ką ji niekad nekalbėdavo tiesiai ir atvirai. Bet jau jeigu apie tai užsiminta, ar tikrai jis nori sužinoti? Juk tėtis seniai miręs, kaip besuktum. O mama gyva, ir jam teks su ja gyventi... jis privalo ją mylėti. Daugiau juk neturi ką, netgi Tedo. Todėl, kad...

- Kada jūs išvažiuojate? - tyliai paklausė Bobis.

- Po to, kai grįš tavo mama. - Tedas atsiduso ir pažvelgė pro langą, tada nuleido akis į savo rankas, sunertas ant kelių. Jis nežiūrėjo į berniuką. Kol kas nežiūrėjo. - Greičiausiai penktadienį ryte. Savo pinigus galėsiu atsiimti tik rytoj vakare. Pastačiau už Albinį keturi prie vieno. Vadinasi - laimikis du tūkstančiai. Mano draugas Lenis juk turės paskambinti į Niujorką.

Jie pravažiavo tiltu per kanalą, ir "ten, apačioje" virto "ten, užpakalyje". Dabar jie važiavo gatvėmis, kuriose Bobis lankėsi su mama. Praeiviai vilkėjo švarkus, ryšėjo kaklaraiščius. Vyrai. O moterys nešiojo pėdkelnes, ne kojines. Nė viena nebuvo panaši į Alaną Fails, ir Bobis nutarė, kad jeigu kuri nors iš jų šnipštelėtų patylėti, nuo jos nepadvelktų alkoholiu. Tai yra, ketvirtą dienos.

- Aš žinau, kodėl nestatėte ant Patersono ir Johansono mačo, - tarė Bobis. - Nes žinote, kas laimės.

- Aš manau, kad šį kartą laimės Patersonas, - atsakė Tedas, - nes ruošėsi kautis būtent prieš Johansoną. Gal ir surizikuočiau statyti porą žalių už Floidą Patersoną, bet penkis šimtus? Penkis šimtus stato arba tie, kurie žino tiksliai, arba trenkti.

- Albinio-Heivudo mačas nupirktas, taip?

Tedas linktelėjo.

- Aš supratau tai perskaitęs apie Klaindinstą. Iš karto supratau, kad nugalėtoju taps Albinis.

- Jau anksčiau teko statyti už mačus, kurių menedžeriu buvo misteris Klaindinstas?

Tedas nieko neatsakė, tik žiūrėjo į langą. Per radiją kažkas pa-

pasavo Vičiui Fordui. Fordas perdavė Briedžiui Skouronui. Pagaliau Tedas ištarė:

- Nugalėtoju vis dėlto galėjo būti Heivudas. Mažai tikėtina, bet vis dėlto... O tada... matei ten senuką? Batų blizgintojo krėsle?

- Žinoma. Jūs dar paglostėte jam veidą.

- Tai Artūras Džirardis. Failsas leidžia jam tupėti ten, nes anksčiau jis turėjo ryšių. O dabar jis paprastas senis, užsukantis nusiblizginti batus dešimtą, po to pamirštantis ir grįžtantis trečią vėl juos nuvalyti. Failsas mano, kad jis tik paprastas senis, kuris, kaip sakoma, nei mū, nei be. Džirardis leidžia jam galvoti, ką tik nori. Jeigu Failsas pareikš, kad mėnulis padarytas iš žalio sūrio, Džirardis nepuls prieštarauti. Senis Dži eina ten pasėdėti vėsumoje. O ryšių jis tebeturi.

- Su Džimiu Dži.

- Su įvairiais žmonėmis.

- Misteris Failsas nežinojo, kad mačas nupirktas?

- Ne, tai yra tiksliai nežinojo. O aš maniau, kad jis informuotas.

- Bet senis Dži žinojo. Ir žinojo, kuris iš jų atsiguls.

- Taip. Štai todėl man ir pasisekė. Uraganas Heivudas pralaimės nokautu aštuntame raunde. O kitais metais, kai statyti ant jo bus pelningiau, Uraganas atsiims savo.

- O jūs būtumėte statę, jeigu misterio Džirardžio ten nebūtų?

- Ne. - Tedas atsakė negalvodamas.

- Tada iš kur imtumėte pinigų? Kaip išvyktumėte?

Tedas tarsi apsiniaukė nuo žodžių “kaip išvyktumėte”. Jis lyg norėjo kelti ranką apglėbti berniuką per pečius, po to vėl ją nuleido.

- Visuomet atsiras kas nors, kuris ką nors žino, - atsakė jis.

Dabar jie važiavo Ešerio gatve, dar Bridžporte, bet iki Harvičo miesto sienos juos skyrė apie mylia. Jausdamas, kas bus, Bobis ištiesė ranką prie didelės, su nikotino dėmėmis Tedo plaštakos.

Tedas pasuko kelius į dureles, atitraukdamas ir savo rankas.

- Geriau nereikia, - pasakė jis.

Bobiui nereikėjo klausti kodėl. Skelbimėlius “ATSARGIAI, DAŽYTA!” iškabina todėl, kad prisilietus ant odos prilimpa dažai. Juos galima nuplauti arba patys nusitrins, bet kurį laiką vaikščiosite dažuotas.

- Kur jūs važiuosite?

- Nežinau.

- Man taip negera! - neišlaikė Bobis. Jis pajuto, kad ašaros degina akių kampučius. - Jeigu jums kas nors atsitiks - kaltas būsiu aš. Aš juk mačiau visa tai, na, tai, ko jūs prašėte mane dairytis, ir nieko jums nesakiau. Aš nenorėjau, kad jūs išvažiuotumėt. Tai ir pasakiau sau, kad jūs trenktas, ne apskritai, tik išsigalvojote, kad jus vejasi kažkokie žemieji žmonės - ir nieko nepranešiau. Jūs davėte man darbo, o aš jo neatlikau.

Tedo ranka vėl pakilo. Jis nuleido ją ir apsiribojo tuo, kad paplekšnojo Bobiui per kelį. Stadione Tonis Kubekas ką tik pelnė savo komandai du taškus. Tribūnos riaumojo iš džiaugsmo.

- Bet aš žinojau, - tyliai pasakė Tedas.

Bobis išpūtė akis.

- Ką? Apie ką jūs?

- Aš jaučiau juos artinantis. Štai kodėl mano transai ėmė kartotis taip dažnai. Bet melavau sau - kaip ir tu. Ir dėl tų pačių priežasčių. Manai, noriu palikti tave, Bobi? Dabar, kai tavo mama visai susipainiojo ir tokia nelaiminga? Kalbant visai atvirai, tai nerimauju ne dėl jos - mes juk nesame draugai, nesutarėme nuo tos sekundės, kai pažvelgėme vienas į kitą, bet ji tavo mama ir...

- O kas jai yra? - paklausė Bobis. Jis nepamiršo kalbėti tyliau, bet stvėrė Tedą už peties ir papurtė. - Pasakykite man! Jūs žinote, taip? Tai misteris Bidermenas? Kas nors dėl misterio Bidermeno?

Tedas žvelgė pro langą, jo kakta susiraukšlėjo, lūpos kietai susičiaupė. Galiausiai jis atsiduso, išsitraukė cigaretes ir užsirūkė.

- Bobi, - pasakė jis, - misteris Bidermenas blogas žmogus. Tavo mama žino tai, bet taip pat žino, kad kartais tenka bendrauti su blogais žmonėmis. Bendrauti, kad susitvarkytum savo gyvenimą, galvoja ji. Ir paskutiniais metais jai teko daryti tai, kuo ji visai nesididžiuoja, jai tenka elgtis atsargiai. Kai kuriais atžvilgiais taip pat atsargiai, kaip ir man, ir dėl to žaviuosi ja, patinka ji man ar nepatinka.

- Bet ką ji darė? Ją jis verčia ją daryti? - Kažkoks šaltis nutvilkė Bobio krūtinę. - Kodėl misteris Bidermenas išsivežė ją į Providensą?

- Į nekilnojamojo turto konferenciją.

- Ir viskas? VISKAS?

- Nežinau. Ir ji nežinojo. Gali būti, kad pridengė tai, ką žino, ko bijo, tuo, ko tikisi. Negaliu pasakyti. Kartais galiu - kartais ži-

nau tiksliai ir aiškiai. Vos tik sutikau tave, žinojau, kad svajoji apie dviratį, kad tau labai svarbu jį turėti ir nori per vasarą užsidirbti jį, jeigu pavyks. Ir mane sužavėjo tavo ryžtas.

- Jūs tyčia mane lietėte?

- Na, taip, taip! Bent jau pirmą kartą. Norėjau truputį tave pažinti. Bet draugai nešnipinėja, tikra draugystė reiškia ir gebėjimą nesibrauti į vidinį draugo gyvenimą. Be to, mano prisilietimai perduoda... na, tartum atveria langą. Manau, tau tai ne naujiena. Kai antrą kartą paliečiau tave... iš tikro... apkabinau - na, žinai, apie ką aš... tai buvo klaida, bet ne tokia ir baisi. Kurį laiką žinojai daugiau, nei reikėjo, bet tai praėjo, ar ne? O jeigu ir toliau liesčiau... liesčiau kaip žmonės, artimi vienas kitam... ateitų momentas, nuo kurio prasidėtų permainos. Ir jos jau neišsitrintų. - Jis pakėlė beveik surūkytą cigaretę ir su pasidygėjimu pažvelgė į ją. - Tarsi surūkai vieną cigaretę ir puti dūmus iki gyvenimo galo.

- O su mama kol kas viskas gerai? - paklausė Bobis, žinodamas, kad Tedas to pasakyti jam negali. Tedo talentas - ar kaip tai pavadinti - tokiais atstumais neveikia.

- Nežinau. Aš...

Tedas staiga įsitempė. Jis žvelgė pro langą į kažką priekyje. Sumaigė cigaretę durelių peleninėje su tokia jėga, kad ant rankos pažiro kibirkštys. Bet jis, rodos, nieko nepajuto.

- Velnias, - iškošė. - O velnias, pakliuvome, Bobi!

Bobis pasilenkė per jo kelius pasižiūrėti pro langą, bet žiūrėdamas pasąmonėje vartė tai, ką pasakė Tedas. “Liesčiau... liesčiau kaip žmonės, artimi vienas kitam”. Taksi artėjo prie trijų magistralių sankirtos: Ešerio, Bridžporto ir Konektikut Paiko, suformuojančių Puritan Skver aikštę. Vakarinėje saulėje blykčiojo tramvajaus laidai, nekantriai signalizavo furgonai, laukiantys progos prasmukti pro kamštį. Suplukęs policininkas su švilpuku burnoje reguliavo eismą rankomis su baltomis pirštinėmis. Kairėje stovėjo garsusis “Viljamo Peno grilio” restoranas, kurio jautienos pjausniai garsėjo šlove visame Konektikute. (Misteris Bidermenas pakvietė ten visus savo darbuotojus, kai agentūra pardavė Verlio užmiesčio namą, ir Bobio mama grįžo su dešimčia degtukų knygelių “Viljamo Peno grilis”.) Visas jo įdomumas tas, paaiškino mama, kad baras yra už Harvičo miesto sienos, o pats restoranas - Bridžporte.

Priešais restoraną prie pat Puritan Skver aikštės kampo buvo

pastatytas tokios violetinės spalvos “De Soto”, kokios Bobis dar nematė - net įsivaizduoti negalėjo. Spalva buvo tokia ryški, kad žeidė akis. Jam net galva įsisopo.

“Jų mašinos bus tokios pat, kaip geltoni lietpalčiai ir smailianosiai batai, ir aromatizuotas briliantinas, kuriuo išsitepa plaukus, - krentantys į akį ir vulgarūs”.

Violetinis automobilis tviskėjo chromo juostelėmis ir visokiais niekučiais. Dekoratyvinės grotelės ant buferių. Didelis papuošalas ant kapoto. Vado De Soto galva švietė blausioje šviesoje kaip dirbtinis brangakmenis. Padangos išpūstos ir labai baltos, o diskai - su ryškiais žiedais tarytum vilkeliai. Užpakalyje styrojo radijo antena, ant kurios galo plaikstėsi pritaisyta meškėno uodega.

- Žemieji žmonės! - sušnibždėjo Bobis. Abejonių neliko. Taip, “De Soto” - mašina, kokios jam neteko regėti, kažkokia nežemiška it asteroidas. Kai jie priartėjo prie mašinų prisigrūdusios sankryžos, Bobis pamatė, kad apmušalai viduje elektrinės žalios spalvos su metalo atspalviu it žiogo pilvelis - spalva, kuri tiesiog inkštė nuo kaimynystės su kėbulo violetu. Vairas buvo aptrauktas baltu kailiu. Rupu-pupu, čia jie!

- Nukreipk savo mintis, - paliepė Tedas, pastvėręs Bobį už pečių (priekyje šniokštė stadionas, ir taksistas tarsi pamiršo keleivius ant galinės sėdynės, ačiū ir už tai), stipriai krestelėjo ir paleido. - Nukreipk savo mintis nuo jų, supratai?

Taip, jis suprato. Džordžas Sandersas pastatė plytų sieną, kad paslėptų savo mintis nuo baltagalvių vaikų. Vieną kartą Bobis pasinaudojo Moriu Vilsu, bet dabar nemanė, kad beisbolas padės ir antrą kartą. O kas padės?

Bobis pamatė “Ešerio Ampyro” stogelį, išsikišusį į šaligatvį už trijų keturių kvartalų nuo Puritan Skvero, ir netikėtai išgirdo Es-Džėjaus jo-jo garsus: klap-klap-klap. “Jeigu ji šiukšlė, - pasakė tada Es-Džėjus, - tai aš eisiu į šiukšlininkus”.

Ir Bobio mintis užpildė afiša, į kurią jie žiūrėjo tą dieną: Bridžita Bardo (“prancūziška sekso katytė”, vadino ją laikraščiai), prisidengusi tik rankšluosčiu ir šypsena. Ji buvo šiek tiek panaši į moterį, lipančią iš automobilio viename iš “Kampinės kišenės” kalendorių, tą, kurios sijonas visai užlipo ant kelių ir matėsi apatinių dirželiai. Tik Bridžita Bardo buvo gražesnė. Be to, tikra. Žinoma, per sena Bobiui Garfildui ir jo bendraamžiams

(“Aš toks jaunas, o tu tokia sena, - dainavo Polas Anka tūks-

tančiuose tranzistorių, - girdžiu aš rytą vakare".)

bet vis vien labai graži, o ir katė gali žiūrėti į karalienę - jo mama taip visuomet sakydavo: katei nedraudžiama žiūrėti į karalienę. Bobis matė vis aiškiau ir aiškiau, atsilošęs ant sėdynės, ir jo žvilgsnis susidrumstė kaip Tedo, kai šis nugrimzdavo į savo transus. Bobis pamatė šlapius po dušo, bet purius pelenų spalvos Bridžitos plaukus, krūtinės iškilimą, paslėptą po rankšluosčiu, ilgas kojas, kurių lakuoti nagai remiasi į žodžius: "TIK SUAUGUSIEMS, PATEIKTI VAIRUOTOJO TEISES ARBA GIMIMO LIUDIJIMĄ". Jis užuodė jos muilo kvapą - lengvą, gėlių. Traukė (*Nuit a Paris*) kvepalų aromatą, ir girdėjo jos radiją, grojantį kitame kambaryje. Fredis Kenonas, Seivin Roko vasaros dievukas.

Jis nutuokė - vangiai, toli toli, kitame pasaulyje, toliau ir aukščiau besisukančio vilkelio spirale, - kad jų taksi sustojo prie "Viljamo Peno grilio" beveik greta violetinės kraujosruvos - "De Soto". Bobis tarsi išgirdo savo galvoje mašinos klyksmą: "Nušauk mane! Aš per daug violetinė! Nušauk! Aš per daug violetinė!" O toliau, visai arti, jis pajuto JUOS. Jie sėdėjo restorane, šlamštė jautienos pjausnius. Užsisakė vienodus - su krauju. Prieš išeidami jie gali prismeigti vestibiulyje prie telefonų skelbimą apie dingusį keturkojį draugą arba kortelę su spausdintomis raidėmis: "SAVININKAS PARDUODA MAŠINĄ", - žinoma, atvirkščiai. Jie ten, tie žemi žmonės geltonais apsiaustais ir baltais batais - užgėrinėja martiniu beveik žalios jautienos gabaliukus, ir jeigu nukreips savo sąmonę į jį...

Iš dušo virto garo bangos. B.B. pakilo ant dažytų pirštų galiukų ir kaip du sparnus praskleidė rankšluostį prieš numesdama ant grindų. Bobis pamatė, kad tai visai ne Bridžita Bordo, o Kerolė Gerber. "Reikia drąsos, kad leistum žmonėms žiūrėti į tave, kai esi tik su rankšluosčiu," - pasakė ji. O dabar jis matė ją tokią, kokia ji bus po aštuonerių devynerių metų.

Bobis žiūrėjo į ją nepajėgdamas atplėšti akių, nepajėgdamas atsispirti meilei, užburtas jos muilo, kvepalų kvapo, radijo garsų (Fredis Kenonas užleido sceną "Pleteriams" - "nakties šešėliai leidžias iš dangaus"), jos mažučių lakuotų kojų nagų. Jo širdelė sukosi kaip vilkutis, kurio juostelė kilo ir nyko kituose pasauliuose. Kituose pasauliuose, išskyrus šitą.

Taksi pajudėjo. Violetinė pabaisa su keturiomis durelėmis, pastatyta prie restorano (pastatyta "tik kroviniams automobiliams"

zonoje, bet JIEMS į tai nusišvilpt), ėmė tolti. Taksi truktelėjo ir vėl sustojo, vairuotojas tyliai nusikeikė; Puritan Skver aikšte pražvangėjo tramvajus. Žemųjų "De Soto" dabar liko už jų, bet atspindžiai nuo jo chromo šokinėjo taksi viduje. Netikėtai Bobis pajuto siaubingą perštėjimą akių dugne. Vėliau jo regos lauką užstojo banguojantys juodi siūlai. Jam pavyko vėl užsikabinti už Kerolės, tik dabar matė ją tarsi pro matinį stiklą.

Jie mus jaučia... ar kažkas panašaus. Viešpatie, leisk mums ištrūkti iš čia. Prašau, leisk...

Taksistas pastebėjo tarpą tarp mašinų ir šmurkštelėjo ten. Po sekundės jie jau riedėjo Ešerio aveniu. Akių peršulys silpo, juodi siūlai pranyko, ir jis pamatė, kad nuoga mergina visai ne Kerolė (bent jau dabar), ir net ne Bridžita Bardo, o manekenė iš "Kampinės kišenės" kalendoriaus, Bobio vaizduotės išrengta nuogai. Radijo muzika nutilo. Dingo muilo ir kvepalų aromatas. Gyvybė joje užgeso. Ji buvo tiesiog... tiesiog...

- Ji tiesiog paveikslas, nupieštas ant sienos, - pasakė Bobis ir atsisėdo tiesiai.

- Kažką sakei, berniuk? - paklausė taksistas ir išjungė radiją. Rungtynės baigėsi. Melas Alenas reklamavo cigaretes.

- Et, nieko, - atsakė Bobis.

- Snustelėjai, a? Lėta kelionė, karšta dienelė... O tavo bičiulis visai atsijungęs.

- Ne, - išsitiesdamas atsakė Tedas. - O štai ir aš. - Jis pasirąžė, nugaroje kažkas trakštelėjo, ir jis susiraukė. - Bet aš buvau kelias minutes užsnūdęs... - Jis atsigręžė į užpakalinį langą, tačiau "Viljamo Peno grilis" jau buvo dingęs iš akių. - Manau, laimėjo "Jankiai"?

- Nepaliko iš sumautų indėnų šlapios vietos, - pasakė taksistas ir nusijuokė. - Nesuprantu, kaip jūs sugebate užmigti, kai žaidžia "Jankiai"!

Jie išsuko į Plačiąją gatvę ir po dviejų minučių taksi sustojo priešais 149 numerį. Bobis pažvelgė į namą lyg tikėtųsi pamatyti, kad jis perdažytas kita spalva arba paaugo per vieną aukštą. Jautėsi taip, lyg nebuvęs ten dešimt metų. Bet taip lyg ir buvo - jis gi matė Kerolę Gerber visai suaugusią?

"Aš vesiu ją", - nutarė Bobis, lipdamas iš taksi. Kolonijos gatvėje misis O'Hara šuo vis lojo ir lojo, lyg dėdamas kryžių ant šitos ir visų kitų žmogiškų vilčių: au-au, au-au, au-au.

Tedas pasilenkė prie vairuotojo langelio, laikydamas rankoje piniginę. Ištraukė du banknotus po dolerį, pagalvojo ir pridėjo trečią.

- Grąžą pasilikite.

- Jūs tikras džentelmenas, - atsiliepė taksistas.

- Jis - va! - pataisė Bobis ir išsišiepė, kai taksi nuvažiavo.

- Einam namo, - pasakė Tedas, - man pavojinga likti gatvėje.

Jie pakilo į verandą, ir Bobis savo raktu atrakino duris į vestibiulį. Jis vis galvojo apie bjaurų perštėjimą akyse ir juodus siūlus. Tos gijos buvo ypač baisios, lyg grėsmė apakti.

- Jie mus matė, Tedai? Ar pajuto? Kaip?

- Tu žinai, kad taip... bet nemanau, kad nustatė, kaip arti prasilenkėme. - Kai jie įėjo į Garfildų butą, Tedas nusiėmė tamsius akinius ir įsikišo į marškinių kišenę. - Vadinasi, tu gerai užsimaskavai. Fu-u! Na ir karštis čia!

- O kodėl manote, kad jie nežino, ar mes arti jų?

Tedas, jau priėjęs atidaryti langą, įdėmiai pažvelgė į vaiką per petį.

- Jeigu žinotų, ta violetinė mašina atvažiuotų čia kartu su mumis.

- Ten buvo ne mašina, - ištarė Bobis, darydamas kitą langą. Bet iš to nebuvo jokios naudos. Oras, ūžtelėjęs pro langą, vangiai pajudinęs užuolaidas, buvo bemaž toks pat karštas, kaip tas, laikytas visą dieną uždaroje patalpoje. - Negalėčiau pasakyti, kas ten buvo, bet ji tik iš pažiūros priminė mašiną. O tai, kaip pajutau JUOS... - Bobis sudrebėjo, nors mušė karštis.

Tedas išsitraukė savo ventiliatorių, priėjo prie lango netoli lentynėlės su Lizos niekučiais ir pastatė jį ant palangės.

- Jie maskuojasi kaip moka, bet mes vis vien juos nujaučiame. Netgi žmonės, kurie apie juos net nenutuokia, pajunta. Lašeliai to, kas paslėpta po kamufliažu, prasimuša į paviršių, o tai, kas po juo, - neįsivaizduojamai šlykštu. Tikiuosi, kad tau neprireiks sužinoti, kaip tai neįsivaizduojama.

Bobis irgi norėjo tuo tikėti.

- Iš kur jie, Tedai?

- Iš tamsios vietos.

Tedas atsiklaupė, įkišęs kištuką į lizdą įjungė ventiliatorių. Oras, kurį aparatas gainiojo po kambarį, buvo mažumėlę vėsesnis, bet ne toks gaivus, kaip “Kampinėje kišenėje” arba “Kriterione”.

- O ji kitame pasaulyje kaip "Žieduose aplinkui Saulę"? Juk taip?

Tedas vis dar klūpėjo netoli lizdo. Lyg melstųsi. Bobiui jis pasirodė visai iškankintas - beveik mirtinai nukamuotas. Kaipgi jis pasislėps nuo žemųjų žmonių? Jis juk iki "Bet kokios bakalėjos" nenueis nepargriuvęs.

- Taip, - ištarė jis pagaliau. - Jie iš kito pasaulio. Iš kitos erdvės ir kito laiko. Tai viskas, ką galiu tau pasakyti. Daugiau žinoti tau pavojinga.

Bet Bobis negalėjo neužduoti dar vieno klausimo:

- O jie iš vieno iš tų... e... kitų pasaulių?

Tedas pažiūrėjo į jį labai rimtai.

- Štai aš iš Tineko?

Bobis išvertė akis, tada nusijuokė. Tedas, dar neatsistojęs, juokėsi kartu su juo.

- Bobi, apie ką galvojai taksi? - paklausė Tedas, kai baigė juoktis. - Kur dingai, kai kilo pavojus? - Ir patylėjęs pridūrė: - Ką tu matei?

Bobis pagalvojo apie dvidešimties metų Kerolę su rausvai nulakuotais kojų nagais, apie Kerolę, nuogą, su rankšluosčiu prie kojų, virstančiuose garų debesyse. TIK SUAUGUSIEMS, PATEIKTI VAIRUOTOJO TEISES, BE IŠIMČIŲ.

- Negaliu pasakyti, - atsakė jis pagaliau. - Todėl, kad... na...

- Kad reikia kažką pasilikti sau. Aš suprantu. - Tedas pakilo. Bobis prišoko jam padėti, bet kaimynas numojo ranka. - Gal nori pažaisti, - pasiūlė jis. - Vėliau - tarkim, apie šeštą - užsidėsiu juodus akinius ir nueisime į "Koloniją" užkąsti.

- Tiktai ne pupų!

Tedo lūpų kampučiai truputį pakilo.

- Tik ne pupų, pupos *verboten**. Dešimtą paskambinsiu savo draugui Lenui ir sužinosiu, kaip baigėsi dvikova, a?

- Žemieji žmonės... jie dabar ieškos ir manęs?

- Jeigu taip galvočiau, neišleisčiau tavęs iš namų, - atsakė Tedas šiek tiek nustebęs. - Tau niekas negresia, ir aš pasirūpinsiu, kad taip būtų ir toliau. O dabar eik. Pažaisk, man reikia kai ką padaryti. Tik šeštą pasirodyk, nes imsiu nerimauti.

- Gerai.

Bobis nupėdino į savo kambarį ir įmetė keturias monetas, ku-

*Uždrausta (vok.).

rias pasiėmė į Bridžportą, atgal į skardinę “2račiui”. Jis nužvelgė kambarį, matydamas viską kitaip: kaubojišką antklodę ant lovos, mamos nuotrauką ant vienos sienos ir Kleitono Muro fotografiją su kauke (gautą už talonus iš dėžučių su kukurūzų dribsniais) - ant kitos, riedučius kampe (vienas su nutrauktu dirželiu), stalą prie sienos. Kambarys dabar atrodė mažas - ne ta vieta, kur sugrįžtama, o ta, iš kurios iškeliauja. Jis suprato, kad darosi pakankamai suaugęs turėti oranžinę bibliotekos kortelę, ir kažkoks balsas su kartėliu mintyse suriko: ne, ne, ne!

VIII. Bobis išpažįsta. Gerber-beibė* ir Malteks-Beibis. Rionda. Tedas skambina telefonu. Medžiotojų riksmai

Gerovės parke vaikai žaidė kamuoliais. “B” laukas buvo tuščias; tik keli paaugliai oranžinėmis Sent Gabo vasarinukėmis vaikėsi kamuolį. Kerolė Gerber sėdėjo ant suolelio su šokdyne ant kelių ir stebėjo juos. Pamačiusi Bobį ji nusišypsojo. Bet iš karto surimtėjo.

- Bobi, kas atsitiko?

Bobis nesuvokė, kad būtų kas nors atsitikę, kol Kerolė to nepaklausė, tačiau susirūpinimas jos veide privertė prisiminti viską. Daugiau valdytis jis neįstengė. Kas atsitiko? Įsitikino, kad žemieji žmonės iš tiesų egzistuoja, išsigando to, kad vos neįkliuvo grįždami iš Bridžporto, bet svarbiausia buvo Tedas. Bobis puikiausiai žinojo, kodėl Tedas išsiuntė jį iš namų ir kuo užsiima dabar: kraunasi daiktus į lagaminėlius ir popierinius maišelius. Jo draugas išvažiuoja.

Ir Bobis pravirko. Nenorėjo paleisti dūdų prieš mergaitę. Juo labiau šitą mergaitę, bet nieko sau padaryti negalėjo.

Kerolė sekundę sėdėjo suglumusi, nusigandusi. Bet tuoj pašoko nuo suolelio, pribėgo prie jo ir apsikabino.

- Viskas gerai, - ramino ji. - Viskas gerai, Bobi, neverk, viskas bus gerai.

Beveik nieko nematydamas pro ašaras ir įsiverkęs dar labiau - galvoje tartum įsismarkavo vasaros liūtis, - Bobis nuolankiai leidosi nuvedamas prie tankių medžių giraitės, kuri užstojo beisbo-

*Vaikų maistelio “Gerber beibi fuds” pavadinimo dalis.

lo aikšteles ir pagrindinius takus. Kerolė atsisėdo ant žolės vis dar apsikabinusi jį viena ranka, o kita glostydama jo plaukus. Kurį laiką ji nieko nekalbėjo, o Bobis nebūtų išlemenęs nė žodžio; jis pajėgė tik verkti, kol įsisopo gerklė, o akių obuoliai ėmė tvinksėti akiduobėse.

Po kurio laiko jis nusiramino, išsitiesė ir nusišluostė veidą rankove, pasibaisėjęs tuo, ką pajuto, ir susigėdęs: ten juk buvo ne tik ašaros, bet ir seilės su snargliais. Jis tikriausiai išterliojo visą Kerolę.

Bet draugė to tarsi visai nepajuto. Ji paglostė šlapią jo veidą. Bobis išsisuko nuo jos pirštų, sukūkčiojo ir įsmeigė akis į žolę. Jo akys, nuskalbtos ašaromis, atrodė antgamtiškai akylos. Matė kiekvieną pienės pūką, kiekvieną žolės stiebelį.

- Viskas gerai, - pasakė Kerolė, bet Bobis iš gėdos negalėjo į ją pažiūrėti.

Kurį laiką jie sėdėjo tylėdami, po to Kerolė tarė:

- Bobi, aš būsiu tavo draugė, jeigu nori.

- Tu jau esi mano draugė, - atsakė Bobis.

- Tada paaiškink man, kas atsitiko?

Ir Bobis išgirdo, kaip pasakoja jai viską, pradedant juo tos dienos, kai Tedas apsigyveno jų name ir jo mamai iš karto nepatiko. Jis papasakojo jai apie Tedo transus, žemuosius žmones, apie jų ženklus. Kai užsiminė apie ženklus, Kerolė timptelėjo jį už rankovės.

- Kas? - paklausė jis. - Tu netiki manimi? - Gerklę vis dar skaudėjo nuo rauda netikėtai išsiveržusių jausmų, bet pasidarė geriau. Jeigu ji nepatikės juo, jis ir nepyks. Netgi neįsižeis. Tiesiog buvo neapsakomai lengva išpasakoti apie viską. - Taip, suprantu. Žinau, kad panašu į kvailas sapaliones.

- Mačiau tokias juokingas "klases" visame mieste, - pasakė ji. - Ir Ivona, ir Andžė. Kalbėjomės apie jas. Prie jų nupiešti maži mėnuliukai ir žvaigždės. Kartais dar ir kometos.

Jis įsispitrijo į ją.

- Trauki per dantį?

- Visai ne. Mergaitės juk visuomet pastebi "klases". Nežinau kodėl. Ir užsičiaupk, kol musė neįlėkė.

Jis sučiaupė lūpas.

Kerolė patenkinta linktelėjo, tada paėmė jo ranką ir sunėrė pirštus. Bobis nustebo, kaip tiksliai visi pirštai prigludo vienas prie

kito.

- O dabar pasakok, kas liko.

Ir jis apsakė tai, kas atsitiko tą dieną: filmą, "Kampinę kišenę", kaip Alana pažino jame jo tėtį, kaip jie vos neįkliuvo grįždami. Jis mėgino paaiškinti, kodėl violetinis "De Soto" nebuvo tikra mašina, o tik priminė automobilį. Bet galiausiai pasakė tik, kad "De Soto" tarytum buvo gyvas - kaip koks Daktaro Dolitlio strutis, tik piktas. Bobis nutylėjo tik tai, kur paslėpė savo mintis, kai taksi riedėjo pro "Viljamo Peno grilio" restoraną ir ėmė perštėti akis.

Įveikęs save išpylė tai, kas blogiausia: kad bijo, jog mamos kelionė į Providensą su misteriu Bidermenu ir kitais dviem buvo klaida. Apmaudi klaida.

- Tu manai, kad misteris Bidermenas prie jos klijuojasi? - pasiteiravo Kerolė. Jie ėjo prie suolelio, kur ji paliko šokdynę. Bobis pakėlė ją ir padavė draugei. Jie pasuko iš parko, Plačiosios gatvės link.

- Naaa... gali būti, - rūškanai atsakė Bobis. - Bent jau... - Tame slypėjo dalis to, ko jis bijojo, nors neturėjo nei pavadinimo, nei vaizdo - tarsi pikta lemianti esybė po brezentu. - Bent jau ji mano, kad taip yra.

- Jis prašys ištekėti už jo? Tada jis taps tavo patėviu.

- Prakeikimas! - Bobis nė karto nepagalvojo, kad misteris Bidermenas gali tapti patėviu, ir liūdnai pasigailėjo, pradėjęs kalbą apie tai. Nuo pačios minties darėsi klaiku.

- Jeigu jinai jį myli, tau geriau su tuo susitaikyti. - Kerolė kalbėjo kaip suaugusi, patyrusi moteris, ir Bobiui pasidarė dar blogiau. Ko gero, šią vasarą ji per dažnai žiūri "Ach, Džonai, ach, Marša" serialą su mama. Tačiau, kad ir kaip keista, iš dalies jam buvo vis vien, ar mama pamils misterį Bidermeną. Šlykštu, nes tas tipas yra šliužas, bet suprantama. Jo mamos įprotis skaičiuoti kiekvieną centą, jos godumas turėjo kažkokį ryšį su tuo, kas privertė ją vėl griebtis cigaretės, o kartais ir verkti naktimis. Skirtumas tarp Rendolo Garfildo, nepatikimo jo motinos vyro, kuris paliko po mirties neapmokėtas sąskaitas, ir Rendžio Garfildo, kurį pažinojo Alana, kuris mėgo garsiau įjungti grotuvą... netgi šitas skirtumas galėjo būti to paties dalis. (Ar tikrai buvo neapmokėtų sąskaitų? Ar buvo anuliuotas draudimo polisas? Kam mamai meluoti apie visa tai?) Su Kerole apie tai jis negalėjo kalbėti. Ir ne dėl uždarumo. Tiesiog nežinojo, nuo ko pradėti.

Jie ėmė kilti šlaitu. Bobis paėmė vieną šokdynės galą, ir jie vilko ją šaligatviu tarp savęs. Staiga Bobis sustojo ir dūrė pirštu:

- Žiūrėk!

Priekyje, ant vieno iš gatvę kertančių elektros laidų karojo ilga aitvaro uodega. Ji išsirietė kaip klaustukas.

- Aha. Matau, - atsakė Kerolė tyliu balseliu. Jie priėjo arčiau. - Jam reikia išvažiuoti dar šiandien, Bobi.

- Jis negali. Dvikova šiandien vakare. Jeigu nugalės Albinis, Tedas atgaus išloštą sumą rytoj vakare. Manau, pinigų jam labai reikia.

- Žinoma, - pasakė Kerolė. - Užtenka pažiūrėti, kaip jis apsirengęs, ir iš karto aišku, kad kišenėse vėjai švilpia. Tikriausiai pastatė paskutinius savo pinigus.

"Kaip apsirengęs... tik mergaitės pastebi", - pagalvojo Bobis ir prasižiojo tą pasakyti, bet kažkas jiems už nugarų sušuko:

- Tik pažiūrėkit! Čia gi Gerber-Beibė ir Malteks-Beibis! Kaip sekasi, beibiukai?

Jie atsigręžė. Prie jų lėtai nuo kalno dviračiais važiavo trys vaikinai oranžiniais Sent Gabrielio marškinėliais. Pintinėse prie vairo gulėjo visoks beisbolo inventorius. Vienas, spuoguotas bernas, kuriam ant kaklo karojo sidabrinis kryžius, buvo įsikišęs beisbolo lazdą į savo darbo futliarą ant nugaros. "Vaizduoja Robiną Hudą," - pagalvojo Bobis, bet vis tiek persigando. Čia juk dideli bernai, vyresniųjų klasių, parapijinės mokyklos mokiniai, ir jeigu jie nutars pasiųsti jį į ligoninę, tai ir keliaus ten pasišvilpaudamas. "Žemieji žmonės oranžinėmis palaidinėmis", - toptelėjo jam.

- Sveikas, Vili, - kreipėsi į vieną Kerolė. Bet ne į stuobrį su lazda. Ji kalbėjo ramiai, netgi linksmai, bet atsainiame tone slėpėsi baimė, spurdanti kaip paukštukas. - Žiūrėjau, kaip žaidėte. Tu neblogai gaudai.

Tas, kuriam tai pasakė, buvo išsigimėliško veido po tankiais, atgal sušukuotais kaštoniniais su rausvu atspalviu plaukais ir suaugusio vyro kūnu. "Hafi" dviratis po juo atrodė kvailai mažas. Bobis pagalvojo, kad jis primena trolį iš pasakos.

- O tau kas, Gerber-Beibe? - atšovė šis.

Visi trys sentgabiečiai susigretino su jais. Po to du - su kryžiumi ir tas, kurį Kerolė pavadino Viliu, - pavažiavo šiek tiek toliau, nuleido kojas ant žemės ir toliau dviračius stūmė. Su augančiu nerimu Bobis suprato, kad jie apsupti. Jis užuodė su prakaitu sumi-

šusį "vitalio" kvapą, sklindantį nuo vaikinų oranžiniais marškinėliais.

- O tu kas toks, Malteks-Beibi? - paklausė Bobio trečiasis. Jis pasilenkė virš savo dviračio vairo. - Ar tik ne Garfildas? A? Bilis Donahju tavęs vis dar ieško po to atvejo praeitą žiemą. Nori dantis tau išbarškinti. Gal man išdaužti tiesiog dabar, padaryti pradžią?

Bobio pilve kažkas sujudėjo lyg gyvačių pintinė. "Aš neverksiu, kad ir kas būtų, neverksiu, nors ir pakliūsiu į ligoninę. Ir pabandysiu ją apginti".

Apginti nuo tokių drimbų? Juokinga.

- Kodėl tu dabar toks šiurkštus, Vili? - paklausė Kerolė. Ji kalbėjosi tik su vaikinu kaštoniniais plaukais. - Tu juk nebūni toks, kai vienas. Tai kodėl dabar?

Vilis nuraudo. Dėl tamsiai rausvų, daug tamsesnių už Bobio, plaukų galėjo atrodyti, kad jis užsiliepsnojo nuo kaklo iki pakaušio. Vilis nenorėjo, suprato Bobis, kad draugai sužinotų, jog be jų jis elgiasi žmoniškai.

- Užsičiaupk, Gerber-Beibe! - viauktelėjo jis. - Geriau užsičiaupk ir pabučiuok savo draugelį, kol jis su visais dantimis.

Trečiasis vaikinas buvo susijuosęs motociklininko diržu su sagtimi šone ir avėjo senus sportinius dulkinus batelius. Jis stovėjo už Kerės nugaros. Dabar priėjo arčiau, stumdamas dviratį, ir abiem rankomis patraukė už ją plaukų.

- Oi! - suinkštė Kerolė. Ne tik iš skausmo, bet ir iš nuostabos. Ir ištrūko su tokia jėga, kad vos nenugriuvo. Bobis spėjo sugauti ją, o Vilis - kuris, pasak Kerolės, be savo draugelių buvo visai normalus - nusižvengė.

- Kodėl taip darote? - suriko Bobis tipui su motociklininko diržu, ir vos tik žodžiai išsprūdo iš jo lūpų, jis suprato, kad girdėjo tokius tūkstančius kartų. Tarsi kokia apeiga: formulės, kurias reikia ištarti, prieš pradedant stumdytis ir pakylant kumščiams. Jis vėl prisiminė "Musių valdovą" - Ralfas bėga nuo Džeko ir kitų. Goldingo saloje bent jau buvo džiunglės. O jiems su Kerole nėra kur bėgti.

"Jis pasakys: "Todėl, kad man patinka". Tokie kiti žodžiai".

Bet nespėjus ilgšiui su diržu, užsegtu ant šono, atsakyti, už jį reikalingus žodžius ištarė Robinas Hudas su lazda ant nugaros:

- O todėl, kad jam tai patinka. Ir kaip tu jam sukliudysi, Malteks-Beibi?

Jo ranka staigiai lyg gyvatė šovė į priekį ir pliaukštelėjo Bobiui per veidą. Vilis vėl nusikvatojo.

- Parodykim šitam šlapukui, - tarė vaikinas su diržu. - Mane jo snukis vimdo.

Jie susiglaudė, dviračių padangos iškilmingai čirkštelėjo. Tada Vilis nuvertė savąjį ant šono tarsi nudvėsusį mulą ir žengė prie Bobio. Tas atstatė sugniaužtus kumščius, nevykusiai mėgdžiodamas Floido Patersono stovėseną.

- Ei, berniukai, ką čia veikiate? - paklausė kažkas už jų nugarų.

Vilis atitraukė kumštį. Vis dar laikydamas paruoštas rankas, jis atsigręžė. Ir Robinas Hudas atsisuko, ir vaikinas su diržu. Prie šaligatvio stovėjo senas mėlynas "Studebekeris" su prarūdijusiais sparnais ir Kristumi-magnetuku, prilipdytu ant prietaisų skydo. Priešais jį stovėjo krūtinga ir neaprėpiamų klubų Anitos Gerber draugė Rionda. Vasariniai drabužiai buvo ne geriausi jos draugai (tai net Bobis pastebėjo), bet tą akimirką ji atrodė deivė su bridžais.

- Rionda! - sušuko Kerolė kone verkdama. Ji prasibrovė tarp Vilio ir jo bendro su motociklininko diržu. Nė vienas nebandė jos sulaikyti. Bobis pajuto, kad žiūri į sugniaužtą Vilio kumštį. Kartais jis prabusdavo ryte, ir ten buvo kieta kaip akmuo ir statu it kosminė raketa. Kol jis nueidavo į tualetą, ta vieta suminkštėdavo ir nusileisdavo. Vilio ranka su kumščiu susileido taip pat, kumštis išsitiesė į pirštus. Nuo tokio palyginimo Bobio lūpas ėmė tempti šypsena. Bet jis susitvardė. Jeigu vaikinai pamatys, kad jis šypsosi, dabar nieko nedarys. Bet vėliau... kokią kitą dieną...

Rionda apkabino Kerolę ir priglaudė prie savo putlios krūtinės. Nužvelgė vaikinus oranžiniais marškinėliai ir - nusišypsojo! Nusišypsojo nesistengdama nuslėpti šypsenos.

- Vilis Širmenas, taip?

Ką tik kabojusi Vilio ranka nusileido prie šono. Kažką murmėdamas jis pasilenkė pakelti savo dviratį.

- Ričis O'Mira?

Vaikinas su motociklininko diržu dėbsojo į dulkėtas savo kojines ir kažką burbtelėjo. Jo žandai degė.

- Na, kažkuris iš jaunesniųjų O'Mirų - dabar jūsų tiek daug, kad visų neprisimenu. - Jos žvilgsnis nukrypo į Robiną Hudą. - O tu kas toks, drimba? Kuris nors iš Dedhemų? Panašus į Dedhemus!

Robinas Hudas nuleido akis į savo rankas. Ant jo piršto buvo mokyklinis žiedas, kurį jis dabar ėmė sukioti.

Rionda vis dar laikė Kerolę apkabinusi. Mergaitė viena ranka laikėsi Riondai už juosmens, kiek siekė ranka. Ji nežiūrėjo į berniukus, kai Rionda kartu su ja užlipo ant žolės juostos priešais šaligatvį. O moteris tebežiūrėjo į Robiną Hudą.

- Atsakyk, kai su tavim kalbu, sūnau. Jeigu norėsiu, rasti tavo motiną nebus sunku. Paklausiu tėvo Ficdžeraldo - ir baigta.

- Na, aš Garis Dulinas, - pagaliau atsiliepė trečiasis, vis greičiau sukiodamas žiedą.

- Vadinasi, nelabai apsirikau, a? - švelniai paklausė Rionda, paėjo dar du tris žingsnius ir sustojo ant šaligatvio. Kerolė, išsigandusi, bandė ją sulaikyti, bet Rionda vis vien artėjo prie vaikinų. - Dedhemai ir Dulinai susimaišę dar Korko apygardoje, taip, taip.

Ir joks Robinas Hudas, o vyrukas, vardu Garis Dulinas, su idiotišku savo gamybos futliaru beisbolo lazdai. Ne Marlonas Brando iš "Laukinio", o Ričis O'Mira, kuris greičiau kaip per penkerius metus niekaip neįsigis "Harlėjaus" prie savo diržo, jeigu apskritai kada nors įsigis. Ir Vilis Širmenas, bijantis gražiai šnekėtis su mergaitė, jeigu greta jo draugeliai. Ir kad jie susitrauktų iki tikrojo savo dydžio užteko vienos storulės su bridžais ir ilga berankove palaidine, atskubėjusios gelbėti ne baltu karo ristūnu, o 1954 metų "Studebekeriu". Ta mintis turėjo nuraminti Bobį, bet nenuramino. Jis staiga prisiminė, ką pasakė Viljamas Goldingas: berniukus saloje išgelbėjo linijinio kreiserio komanda... o kas išgelbės komandą?

Kvaila, žinoma, kas jau kas, o Riondos šiuo metu visiškai nereikėjo gelbėti. Bet tie žodžiai vis tiek nudžiugino Bobį. O kas, jeigu suaugusiųjų apskritai nėra? Jeigu pati sąvoka "suaugęs" - apgaulė? Kas, jeigu jų pinigai - tai tik žaidimo žetonai, o dalykiniai sandėriai - ne daugiau kaip mainai beisbolo kortelėmis, jų karai - žaidimai su žaisliniais šautuvėliais parke? Kas, jeigu savo kostiumuose ir išeiginėse suknelėse jie tebėra verksniai vaikai? Velnias! To juk negali būti, tiesa? Tai taip baisu, kad net pagalvojus eina pagaugai.

Rionda vis dar žiūrėjo į sentgabiečius su keista ir gana pavojinga šypsena.

- Jūs, trys stambūs bernai, juk neimtumėte kabinėtis prie tų, kurie silpnesni ir mažesni už jus, taip? Ir dar prie mergaitės, tokios

kaip jūsų jaunesnės sesutės?

Jie dabar tylėjo, net nemurmėjo sau po nosimi. Tik mindžikavo nuo kojos ant kojos.

- Aš įsitikinusi: tai būtų žema ir niekinga, taip?

Ji vėl leido jiems atsakyti - ir užtektinai laiko pasiklausyti savo pačių tylėjimo.

- Vili? Riči? Gari? Jūs juk nesikabinėjote prie jų, teisingai?

- Na, ne, žinoma, - atsakė Garis, ir Bobis pagalvojo, kad ir toliau taip sukiojamas žiedas ims rūkti.

- Jeigu taip galvočiau, - tęsė Rionda, vis dar pavojingai jiems šypsodamasi, - nueičiau pasikalbėti su tėvu Ficdžeraldu, ar ne? Na, padrė greičiausiai nutartų, kad reikia pasišnekėti su jūsų tėvais, o jūsų tėvai, galbūt nutartų pašildyti jums uodegas... ir pelnytai, taip? Už tai, kad kibote prie mažesnių ir silpnesnių.

Trys bernai, apžergę per mažus savo dviračius, atkakliai tylėjo.

- Jie prie tavęs kabinėjosi, Bobi? - paklausė Rionda.

- Ne, - tuoj išpyškino berniukas.

Rionda pakėlė pirštu Kerolės smakrą ir pasuko į save.

- O prie tavęs, mažule?

- Ne, Rionda.

Rionda nusišypsojo jai iš viršaus, ir Kerolė, nors ir su ašaromis, atsakė jai šypsena.

- Na, berniukai, atrodo, jums nėra ko nerimauti, - pasakė ji. - Jie sako, kad nedarėte nieko tokio, kas suteiktų jums nemalonių minučių prie klausyklos. Manau, turėtumėte jiems padėkoti.

Sentgabiečiai: bu-bu-bu.

“Prašau, baik! - mintyse paprašė Bobis. - Neversk jų iš tikrųjų dėkoti mums. Nesiutink jų!”

Gal Rionda išgirdo jo mintis (Bobis dabar tikėjo, jog tai įmanoma):

- Na, - tarė ji, - manau, apsieisime be padėkų. Keliaukite namo, berniukai. Ir, Gari, kai pamatysi Moirą Dedhem, pasakyk jai, kad Rionda liepė perduoti: ji vis dar važinėja į Bridžporto “Bingo” kiekvieną savaitę, tad jeigu reikės pavežti...

- Gerai, būtinai, - atsakė Garis, sėdo ant dviračio ir numynė į kalną, vis dar nepakeldamas galvos. Jeigu priekyje būtų ėję praeiviai, būtų užlėkęs ant jų. Abu jo draugeliai pasekė jo pavyzdžiu, spausdami iš visų jėgų, kad jį pasivytų.

Rionda nulydėjo juos akimis, tada liovėsi šypsotis.

- Gaidžiai airiai, - leptelėjo ji. - Iš jų gero nelauk. Tegu juos skrandžiai. Kerole, tau tikrai nieko?

Kerolė patvirtino: taip, tikrai.

- Bobi?

- Viskas tvarkoje. - Jam teko sukaupti valią, kad neimtų priešais ją virpėti it spanguolių drebučiai, bet jeigu Kerolė laikosi, tai jis irgi privalo.

- Lįsk į mašiną, - pasakė Rionda Kerolei, - pavešiu. - O tu keliauk pėstute, Bobi. Bėgte per gatvę ir namo. Tie vaikėzai iki rytojaus pamirš ir tave, ir mano mažutę Kerolę, bet šiandien vakare geriau pasėdėti namie.

- Gerai, - atsakė Bobis, puikiai žinodamas, kad jų nepamirš nei rytoj, nei pasibaigus savaitei, nei atėjus rudeniui. Jam su Kerole dar ilgai teks vengti Gario ir jo draugužių. - Iki, Kerole.

Bobis nubėgo Plačiąja gatve. Kitoje pusėje sustojo ir sekė, kaip sena Riondos mašina privažiuoja prie draugės namų. Kai Kerolė iššoko, ji pasižiūrėjo nuo kalno ir pamojavo. Bobis pamojavo jai, tada užlipo laipteliais į 149 namo verandą ir įėjo vidun.

Tedas sėdėjo svetainėje, rūkė ir skaitė “Laif” žurnalą su Anita Ekberg ant viršelio. Jam neliko abejonių, kad trys Tedo lagaminėliai jau supakuoti, bet jų niekur nesimatė. Tikriausiai paliko viršuje savo kambaryje. Bobis apsidžiaugė. Nenorėjo jų matyti. Užtenka to, kad žino apie juos.

- Ką gero nuveikei? - paklausė Tedas.

- Et, nieko, - atsakė Bobis. - Einu, pagulėsiu ant lovos ir paskaitysiu iki vakarienės.

Jis nuėjo į savo kambarį. Ant grindų prie lovos gulėjo knygų krūvelės iš Harvičo viešosios bibliotekos suaugusiųjų skyriaus - Klifordo Saimeko “Kosmoso inžinieriai”, Elerio Kvino “Romos kepurės paslaptis” ir Viljamo Goldingo “Paveldėtojai”. Bobis išsirinko “Paveldėtojus” ir išsitiesė kojomis ant pagalvės. Ant viršelio buvo nupiešti urviniai žmonės, tiktai labai abstraktūs - ant vaikiškų knygų tokių piešinių nepamatysi. Jėga, kai turi suaugusiojo kortelę... nors kažkodėl jau nebe taip, kaip atrodė anksčiau.

Devintą prasidėjo “Havajų akis”, ir įprastomis aplinkybėmis Bobis būtų prilipęs prie televizoriaus (jo mamos įsitikinimu, “Havajų akies” ar “Neliečiamųjų” pobūdžio programose per daug

smurto, tad jų dažniausiai neleisdavo žiūrėti), bet tą vakarą jis vis pamesdavo įvykių seką ekrane. Arčiau nei už šešiasdešimt mylių nuo čia Edis Albinis ir Uraganas Heivudas tuoj susitiks ringe. Žydrųjų Ašmenų gražuolė "Džilet" žydru maudymosi kostiumėliu ir tokiais pat aukštakulniais bateliais apeis ringą prieš kiekvieną raundo pradžią ir kels lentelę su žydru numeriu. 1... 2... 3... 4...

Apie pusę dešimtos Bobis nebūtų sugebėjęs pažinti ekrane netgi privataus detektyvo, juo labiau atspėti, kas nužudė aukštuomenės damą. "Uraganas Heivudas pralaimės nokautu aštuntame raunde", - pasakė jam Tedas. Tai žinojo senis Dži. O kas, jeigu kas nors užstrigs? Bobis nenorėjo, kad Tedas išvažiuotų, bet jei kitaip negalima... O mintis, kad šiam gali tekti išvykti tuščiomis kišenėmis, buvo visai nepakeliama. Na, taip, žinoma, to negali būti... o jeigu? Bobis matė filmą, kur boksininkas turėjo pasiruošti, bet apsigalvojo. Kas, jeigu šitaip nutiks šiandien? Suvaidinti nokautą - apgaulė. (Nejaugi, Šerlokai? Nuo kokio įkalčio pradėjote?)... Bet jeigu Uraganas nesigriebs apgaulės, Tedui bus rūgštu: "Baloj iki ausų dar ne taip baisu", pasakytų Salas Džonas.

Pusė dešimtos, jeigu laikrodis ant sienos nemeluoja. Ir jeigu Bobis nesupainiojo aritmetikos veiksmų, turėjo prasidėti lemiamas aštuntasis raundas.

- Tau patinka "Paveldėtojai"?

Bobis taip giliai paniro į savo mintis, kad net pašoko. Televizoriaus ekrane Kinenas Vinas stovėjo priešais buldozerį ir kalbėjo, kad nueitų mylią dėl "Kemel" pakelio.

- Sunkesnė už "Musių valdovą", - tarė jis. - Gyvena dvi tokios mažos urvinių žmonių šeimos, kurios keliauja tai vienur, tai kitur. Ir viena šeima - truputį nuovokesnė. Bet kita, kvailių, yra herojai. Vos nenumečiau jos, tačiau po truputį darosi įdomu. Manau, pabaigsiu.

- Šeima, su kuria susipažįsti pirmiausiai, su maža mergaite, tai neandertaliečiai. Antroji šeima - iš tikrųjų tai gentis (Goldingas ir jo gentys!) - tai kromanjoniečiai. Kromanjoniečiai ir yra paveldėtojai. Tai, kas vyksta tarp tų grupių, puikiai atitinka tragedijos apibrėžimą: įvykiai veda į nelaimingą pabaigą, kurios negalima išvengti.

Tedas toliau pasakojo apie Šekspyro pjeses, apie Po eilėraščius ir kažkokio Teodoro Dreizerio romanus. Kitu metu Bobiui būtų buvę įdomu, bet tą vakarą jo mintys skriejo į Medison Skver Gar-

deną. Jis matė aršiai, kaip tie biliardo stalai "Kampinėje kišenėje", apšviestą ringą, kuriame vyko mačas. Jis girdėjo žiūrovų šūksnius, kai Heivudas perėjo į ataką, talžydamas sutrikusį Albinį iš kairės ir iš dešinės. Heivudas neketino pasiduoti - taip, kaip filme, jis ketino prilupti priešininką, kad maža nepasirodytų. Bobis jautė prakaito kvapą, girdėjo duslius pirštinių bumbsėjimus į kūną. Edžio Albinio akys išsprogsta... keliai sulinksta... žiūrovai griaudėja, pašoka ant kojų...

- ...lemties, kaip jėgos, kurios išvengti neįmanoma, idėja, greičiausiai kilo graikams. Dramaturgas, vardu Euripidas...

- Paskambinkite, - nutraukė jį Bobis, ir, nors burnoje dar nebuvo turėjęs cigaretės (1964 metais jis per savaitę dūmais paleis daugiau kaip bloką), jo balsas nuskambėjo kimiai kaip Tedo vakarais, po visos dienos bendravimo su "Česterfidu".

- Atleisk, ką, Bobi?

- Paskambinkite misteriui Failsui, sužinokite, kaip ten dvikova?.. - Bobis pakėlė akis į sieninį laikrodį. Devynios keturiasdešimt devynios. - Jeigu buvo tik aštuoni raundai, vadinasi, kova jau pasibaigė.

- Sutinku, kad baigėsi, bet jeigu paskambinsiu Failsui taip anksti, jis gali įtarti, kad kažką žinojau, - atsakė Tedas. - O per radiją aš nieko sužinoti negalėjau - šita dvikova, kaip mums abiems žinoma, per radiją netransliuojama. Geriau palaukti. Saugiau. Tegu tiki, kad pasikliauju nuojauta. Paskambinsiu dešimtą lyg manydamas, kad kova baigėsi ne nokautu, o pagal taškus. O kol kas, Bobi, nesijaudink. Sakau tau, tai kaip riešutą krimsti.

Bobis nebežiūrėjo "Havajų akies", tiesiog sėdėjo ant sofos ir klausėsi, kaip žiopčioja aktoriai. Vyras stūgavo ant storo Havajų policininko. Moteris baltu bikiniu išlėkė į prieplauką. Automobilis vijosi kitą automobilį dundant garso takelio būgnams. Laikrodžio rodyklės ant sienos vos judėjo stabčiodamos nuo dešimtos iki dvyliktos tarsi koptų į paskutines Everesto viršūnės pėdas. Aukštuomenės damos žudikas pats buvo nudėtas, kai bėgo per ananasų lauką, ir "Havajų akis" pagaliau baigėsi.

Bobis nelaukė kitos savaitės filmų reklamos. Išjungė televizorių ir pasakė:

- Prašau, paskambinkite! Na, prašau!

- Minutėlę, - atsiliepė Tedas, - atrodo, būsiu išgėręs per daug gaivos. Mano cisternos su amžiumi siaurėja.

Ir nušiureno į vonios kambarį. Stojo nesibaigianti tyla, po to į unitazą ėmė čiurlenti srovė.

- A-a-a! - nutęsė Tedas su pasitenkinimu.

Bobis jau nenustygo vietoje. Jis pašoko ir ėmė vaikštinėti po kambarį. Jis neabejojo, kad kaip tik dabar Tomis Uraganas stovi apsuptas reporterių savajame ringo kampe, sumuštas, bet išsišiepęs iki ausų. Greta jo stypso Žydrųjų Ašmenų mergina (ji apsikabinusi jį per pečius, jis ją - už liemens), o Edis Albinis inkščia visų pamirštas savo kampe; stiklinės jo akys visai užtino, jis pats niekaip neatsigaivelioja po sutrenkimo.

Per tą laiką, kol grįžo Tedas, Bobis visiškai nuleido nosį. Jis tvirtai žinojo, kad Albinis dvikovą prakišo, o jo draugas prarado penkis šimtus dolerių. Ar Tedas pasiliks, kai paaiškės, kad neteko paskutinių pinigų? Gali būti... Bet jeigu tokiu atveju grįžtų žemieji žmonės...

Nervingai gniaužydamas kumščius Bobis žiūrėjo, kaip Tedas paima ragelį ir ima rinkti numerį.

- Nusiramink, Bobi, - pasakė jam Tedas. - Viskas gerai.

Bet vaikas neįstengė nusiraminti. Pilve tarsi sukosi vielos gumulai. Tedas spaudė prie ausies ragelį ir nieko nekalbėjo visą amžinybę.

- Na, kodėl jie nekelia? - suirzęs vos nesuriko Bobis.

- Dar tik antras skambutis, Bobi. Gal tu nu... Alio, kalba Tedas Brotigenas. Tedas Brotigenas. Taip, ponia, šiandien dieną. - Kad ir kaip neįtikėtina, Tedas pamerkė Bobiui. Ir kaip jis gali likti toks šaltakraujiškas? Jau jis pats tai Tedo vietoje ragelio rankoje nenulaikytų. O dar mirksėti! - Taip, ponia, jis čia. - Tedas pasisuko į Bobį ir pasakė nepridengęs ragelio delnu. - Alana klausia kaip tavo mergaitė?

Berniukas bandė kažką atsakyti, bet tik sugirgždėjo lyg senis.

- Bobis sako, kad nuostabu, - atsakė Tedas Alanai. - Graži kaip giedra diena. Gal galėčiau pasikalbėti su Lenu? Taip, aš palauksiu. Tik papasakokite man apie dvikovą, gerai? - Stojo pauzė, kuri, rodės, niekad nesibaigs. Tedo veidas liko visiškai abejingas. Šį kartą jis pridengė mikrofoną delnu. - Ji sako, kad per pirmus penkis raundus Albinis gerai gavo į kailį, šeštame ir septintame laikėsi gerai, o po to mostelėjo kabliu dešine nežinia kaip ir patiesė Heivudą ant lynų aštuntame raunde. Uraganui laidotuvių maršas. Ot siurprizas, a?

- Taip, - atsiliepė Bobis suakmenėjusiomis lūpomis. Viskas tiesa. Viskas. Penktadienį tokiu metu Tedas išvažiuos. Su dviem tūkstančiais žalių kišenėje galima bėgti nuo žemųjų žmonių Didžiuoju Pilku Šunimi nuo vieno vandenyno iki kito.

Bobis nuėjo į vonią ir išliejo savo pyktį ant dantų šepetėlio. Jo baimė, kurią sukėlė įsitikinimas, kad Tedas pastatė pinigus ne ant to boksininko, išsisklaidė, bet liūdesys dėl greito išsiskyrimo liko ir vėl suvešėjo. Jis net neįsivaizdavo, kad kas nors, dar net neįvykęs, gali kelti tokią gėlą. "Po savaitės neprisiminsiu, kas man buvo. Po metų aš jį visai pamiršiu."

Tiesa? Po galais, nejaugi tai tiesa?

"Ne, - pagalvojo Bobis, - nieko nebus! Aš neleisiu".

Kambaryje Tedas kalbėjosi su Lenu Failsu. Lyg ir draugiškai, kaip Tedas ir tikėjosi... ir tikrai, dabar jis pasakoja, kad statė pasikliaudamas nuojauta, tokia stipria, kad negalima ignoruoti, jeigu save gerbi. Žinoma, rytoj pusę dešimtos vakaro bus gerai, su sąlyga, kad jo draugo mama grįš iki aštuntos. Jeigu ji užtruktų, Lenas pamatys jį tarp dešimtos ir vienuoliktos. Ar patogu? Tedas nusijuokė. Vadinasi, storuliui Failsui buvo patogiau nei patogu.

Bobis įstatė dantų šepetėlį į stiklinę ant lentynėlės po veidrodžiu, tada kyštelėjo ranką į kišenę. Ten tarp įprasto turinio buvo kažkas, ko pirštai nepažino. Jis išsitraukė žiedą raktams su žaliu pakabučiu - savo ypatingą suvenyrą iš Bridžporto, tos jo dalies, apie kurią mama nieko nežino. "Ten, apačioje" rajono. "KAMPINĖ KIŠENĖ": BILIARDAS, ŽAIDIMŲ AUTOMATAI. KENMORAS 8-2127".

Jam, žinoma, seniai reikėjo paslėpti žiedą (ar apskritai jo atsikratyti), ir staiga Bobiui šovė į galvą viena mintis. Tą vakarą niekas negalėjo pradžiuginti Bobio Garfildo, bet mintis vis tiek buvo maloni. Jis atiduos žiedą su pakabučiu Kerolei Gerber, įspėjęs, kad ji neprasitartų jo mamai apie tai, iš kur jį gavo. Jis žinojo, kad draugė turi mažiausiai du raktus, kuriuos gali pakabinti ant to žiedo: raktą nuo buto ir nuo dienoraščio, kurį Rionda jai padovanojo gimtadienio proga. (Kerolė buvo trimis mėnesiais vyresnė už Bobį, bet ji niekad dėl to nesipūsdavo.) Padovanoti žiedą raktams - tai juk beveik tas pat, kas paprašyti draugauti. Ne, jis nesiseilios ir nepasirodys kvailiu tiesiai siūlydamasis į kavalierius. Kerolė ir taip supras. Nes ji kieta mergaitė.

Bobis padėjo raktą ant lentynėlės prie stiklinės su dantų šepe-

tėliu ir nuėjo apsirengti pižamos. Kai išėjo iš kambario, Tedas sėdėjo ant sofos ir rūkė. Tada pakėlė akis.

- Bobi, ar viskas gerai?

- Aha. Juk turėtų taip būti, ar ne?

- Tikriausiai. Tikriausiai mums abiems viskas turėtų būti gerai.

- O aš dar kada nors jus pamatysiu? - paklausė Bobis, mintyse prašydamas, kad draugas neprabiltų kaip vienišasis reindžeris, nepradėtų malti visokių paistalų "mes dar susitiksim, drauge"... nes tai ne paistalai - "paistalai" per švelnus žodis. Šūdas - štai kas. Tedas, tikėjo Bobis, niekad jam nemelavo, ir jis nenorėjo, kad pradėtų, kai galas taip arti.

- Nežinau. - Tedas apžiūrinėjo smilkstantį savo cigaretės galiuką, o kai pakėlė akis į Bobį, tas pamatė, kad jo akys sklidinos ašarų. - Nemanau.

Tos ašaros Bobį pribaigė. Jis puolė per kambarį apkabinti Tedą, jam reikėjo prie jo prisiglausti. Jis sustojo, kai draugas iškėlė ir sukryžiavo rankas ant savo prastos palaidinės. Jo veide tarsi mišo nuostaba ir siaubas.

Bobis sustojo kaip įkastas, vis dar tiesė rankas jį apkabinti. Paskui iš lėto jas nuleido. Nei apsikabinti, nei prisiliesti. Tokios taisyklės. Bjaurios taisyklės. Neteisingos taisyklės.

- O jūs parašysite?

- Siųsiu tau atvirutes, - pagalvojęs atsakė Tedas. - Bet ne tiesiai tau. Tai gali būti pavojinga mums abiems. O ką man daryti? Turi minčių?

- Siųskite jas Kerolei, - nė kiek nesusimąstęs atsakė Bobis.

- Kada tu jai papasakojai apie žemuosius žmones, Bobi? - Tedas nepriekaištavo. Ir kokių galų? Jis juk išvyksta, taip? Nors tas tipas, kuris parašė apie vežimėlių vagystes iš universalinių, dabar išspausdintų laikraštyje: "BEPROTIS SENUKAS BĖGA NUO AGRESYVIŲ KITŲ PLANETŲ GYVENTOJŲ". Žmonės skaitys tai valgydami rytinę košę, užsigerdami kava, ir juoksis. Kaip Tedas sakė tą dieną? "Sunkiasvoris mažų miestelių humoras", kažkaip panašiai? Bet jeigu tai juokinga, kodėl šitaip skauda? Kodėl taip nepakeliamai skauda?

- Šiandien, - atsakė jis tyliai. - Pamačiau ją parke, ir viskas... kažkaip savaime... išsiliejo.

- Pasitaiko, - labai rimtai atsakė Tedas. - Aš gerai suprantu.

Kartais pluta praplyšta. Gal net geriau. Tu ją įspėsi, kad galbūt man reikės susisiekti su tavimi per ją?

- M-hm.

Tedas mąsliai pabarbeno pirštais per lūpas.Tada linktelėjo.

- Viršuje parašysiu "Miela K.", o ne Kerolė, ir pasirašysiu "Draugas". Tuomet jūs abu suprasite, kad atvirutė nuo manęs. Tinka?

- Aha! - atsakė Bobis. - Jėga. - Nieko čia gero, anaiptol ne jėga, bet tegu būna taip.

Netikėtai jis pakėlė ranką, pabučiavo pirštus ir papūtė į juos. Tedas ant sofos nusišypsojo, sugavo oro bučinį ir priglaudė jį prie skruosto raukšlių.

- O dabar miegoti, Bobi! Diena buvo ilga, jau vėlu.

Bobis nupėdino miegoti.

Iš pradžių jam atrodė, kad sapnas toks pat, kaip aną kartą: Bidermenas, Kušmanas ir Dinas vejasi jo mamą Goldingo salos džiunglėmis. Vėliau Bobis suprato, kad medžiai ir lianos nupieštos ant sienų apmušalų, o po bėgančios mamos kojomis - rudas kilimas. Ne džiunglės, o viešbučio koridorius. Taip jo sąmonė piešė "Vorik" viešbutį.

Misteris Bidermenas ir kiti du išgamos vijosi ir vijosi ją. Ir dar vaikai iš Sent Gabo - Vilis, Ričis ir Galis Dulinas. Visi veidus buvo nusitepę baltai raudonais dryžiais. Ir visi vilkėjo skaisčiai geltonas liemenes su ryškia raudona akimi.

...Ir po tomis liemenėmis buvo nuogi. Jų vyriška lytis tirtėjo ir šokčiojo garbanotų plaukų lizde. Visi, išskyrus Garį Duliną, mosavo ietimis, o jis - savo beisbolo lazda. Ji iš abiejų galų buvo nusmailinta.

- Nudėk kalę! - subliovė Kušmanas.

- Gerk jos kraują! - sukriokė Donas Bidermenas ir sviedė ietį į Lizą Garfild tą akimirką, kai ši pasislėpė už kampo. Ietis vibruodama įsmigo į džiungles ant sienos.

- Smeik į jos dvokiančią skylę! - suriko Vilis, Vilis, kuris be savo draugelių galėjo būti normalus. Raudona akis ant jo krūtinės

tarsi išsipūtė. Kaip ir jo pimpalas apačioje.

"Bėk, mama!", - bandė sušukti Bobis, bet neįstengė išspausti žodžio. Jis neturėjo burnos, neturėjo kūno. Jis buvo ten - ir nebuvo. Jis sekė mamą nelyginant šešėlis. Girdėjo jos alsavimą, matė virpančias iš siaubo lūpas, jos sudraskytas kojines. Išeiginė Lizos suknelė taip pat karojo draiskalais. Viena krūtis raudonavo nuo kraujosruvų ir įdrėskimų. Viena akis visai užgriuvo. Ji atrodė taip, tarsi atlaikiusi kelis raundus prieš Edį Albinį ar Uraganą Heivudą... o gal net abu iš karto.

- Paskersiu tave nuo viršaus iki apačios! - staugė Ričis.

- Suėsiu gyvą! - pritarė Kertis Dinas (visa gerkle). - Išgersiu kraują, paleisiu žarnas!

Mama atsigręžė, ir jos pėdos (batus ji kažkur pametė) ėmė lipti viena ant kitos. "Nereikia, mama! - mintyse sudejavo Bobis. - Viešpatie, nereikia!"

Tarsi išgirdusi sūnų, Liza nusisuko ir pasileido dar greičiau. Ji pralėkė skelbimą ant sienos:

PRAŠAU, PADĖKITE RASTI MUMS MŪSŲ MYLIMĄ KIAULYTĘ!
LIZA - mūsų TALISMANAS!
LIZAI 34 METAI!
JI YRA BJAURAUS BŪDO KIAULĖ, bet MES JĄ MYLIME!
Padarys viską, ko norite, jeigu pasakysite "PAŽADU"
(arba)
"TAI KVEPIA DIDELIAIS PINIGAIS".
PASKAMBINKITE HOuzitonik 5-8337.
(arba)
NUGABENKITE Į "VILJAMO PENO GRILĮ"!
Kvieskite ŽEMUOSIUS ŽMONES GELTONAIS APSIAUSTAIS!
Devizas: "ĖDAME JAS SU KRAUJU!"

Mama taip pat perskaitė skelbimą, ir šį kartą, kai jos kulkšnys atsitrenkė viena į kitą, nugriuvo.

"Mama, kelkis!" - suriko Bobis, bet ji nepakilo, gal nepajėgė. Ir nušliaužė rudu kilimu, dairydamasi per petį. Plaukai krito jai ant kaktos ir skruostų sulipusiais kaltūnais. Užpakalyje iš jos sukne-

lės buvo išplėštas ilgas skutas, ir Bobis matė jos užpakalį... apatinius ji kažkur pametė. Dar blogiau: jos kojos iš užpakalio buvo aptekėjusios krauju. Ką jie jai padarė? Dieve, Dieve, ką jie padarė jo mamai?

Donas Bidermenas iššoko iš už kampo priešais ją - rado trumpesnį koridorių ir užbėgo už akių. Kiti išbėgo jam pridurmui. Dabar misterio Bidermeno organas styrojo tiesiog į viršų, kaip Bobio rytais prieš einant į tualetą. Tik misterio Bidermeno buvo didžiulis ir priminė krakeną, trifidą, baidyklę, ir Bobis suprato žinąs, kodėl mamos kojos kruvinos. Nenorėjo žinoti, bet nujautė, kas atsitiko.

"Neliesk jos! - mėgino surikti jis misteriui Bidermenui. - Neliesk jos, dar neužtenka?"

Raudona akis ant geltonos misterio Bidermeno liemenės staiga prasimerkė plačiau ir... nuslinko į šoną. Bobis buvo nematomas, jo kūnas stovėjo per vieną pasaulį aukščiau vilkelio spirale nei tas... bet raudonoji akis jį pastebėjo. Raudonoji akis matė VISKĄ.

- Kiaulę mušk, kraują gerk, - sukrankė Bidermenas nepažįstamu balsu ir žengė į priekį.

- Kiaulę mušk, jos kraują gerk, - antrino Bilas Kušmanas ir Kertis Dinas.

- Nudėk kiaulę, paleisk žarnas, suryk mėsą, - traukė Vilis ir Ričis, žengdami į koją po tų galvijų. Kaip ir vyrų, jų žaisliukai virto patrankomis.

- Ryk ją, gerk ją, išdulkink ją, - prisijungė Galis.

"Stokis, mama! Bėk! Nenusileisk jiems!"

Ji pamėgino. Bet nespėjo pakilti nuo kelių ant kojų, kai Bidermenas užgriuvo ją. Kiti - iš paskos. Susispietė aplink ją, ir kai rankos ėmė plėšyti nuo jos drabužius, Bobis pagalvojo: "Noriu ištrūkti iš čia, noriu nulipti nuo vilkelio į savo pasaulį! Tegu sustoja ir ima suktis į kitą pusę, kad galėčiau įlįsti į savo lovą savame pasaulyje"...

Tik, kaip suprato Bobis, kai vaizdai ėmė skaidytis ir temti, tai buvo ne vilkelis. Taip, ne vilkelis, o bokštas - ašis, ant kurios susipynė ir judėjo visa, kas egzistuoja. Vėliau jis išnyko, ir kurį laiko tvyrojo palaimingas niekas. Kai atmerkė akis, jo kambarin tryško saulės šviesa - paskutinio Eizenhauerio prezidentavimo birželio antradienio saulės šviesa.

IX. Šlykštusis ketvirtadienis

Viena apie Tedą Brotigeną buvo galima pasakyti tvirtai: jis mokėjo gaminti valgyti. Pusryčiai, kuriuos jis pastatė priešais Bobį - omletas, skrudinta duona, traškanti krūtinėlė, - buvo gerokai gardesni už viską, ką pusryčiams ruošdavo mama (ypač ji mėgdavo didžiulius sklindžius, mirkstančius "Tetulės Dženimos sirupe"), ir nenusileido tam, ką buvo galima gauti "Kolonijos" arba "Harvičo" užkandinėse. Bėda ta, kad Bobis visai prarado apetitą. Savo sapno smulkmenų jau neprisiminė, bet žinojo, kad sapnavo košmarą ir verkė per miegus - kai pakirdo, rado drėgną pagalvę. Bet ne vien dėl sapno tą rytą jis jautėsi palaužtas ir sugniuždytas. Šiaip ar taip - sapnai ne realybė. O Tedas išvažiuoja iš tikrųjų. Ir visam laikui.

- Jūs išvažiuosite iš "Kampinės kišenės"? - paklausė Bobis, kai Tedas atsisėdo priešais jį su savo kiaušiniene. - Juk taip?

- Taip. Taip bus saugiau. - Jis ėmė valgyt, bet lėtai ir be didelio malonumo. Bobis apsidžiaugė. - Tavo mamai pasakysiu, kad susirgo brolis Ilinojuje. Daugiau jai žinoti nebūtina.

- Jūs važiuosite Didžiuoju Pilku Šunimi?

Tedas nusišypsojo.

- Ko gero, traukiniu. Aš juk baisiai turtingas, nepamiršk.

- Kokiu traukiniu?

- Tau geriau nežinoti detalių, Bobi. Ko nežinai, to negali papasakoti. Ir priversti tave taip pat negalės.

Bobis apmąstė tai ir po kurio laiko paklausė:

- O atviručių nepamiršite?

Tedas pasmeigė krūtinėlės gabalėlį, tada padėjo jį atgal į lėkštę.

- Daug daug atviručių, pažadu. O dabar nustokim apie tai kalbėti, gerai?

- Tai apie ką mums kalbėtis?

Tedas susimąstė, po to nusišypsojo. Nusišypsojo švelniai ir nuoširdžiai. Kai jis šypsodavosi, Bobis galėjo jį įsivaizduoti dvidešimties metų, pačiame jėgų žydėjime.

- Apie knygas, žinoma, - tarė Tedas, - šnekėsimės apie knygas.

Diena žadėjo kankinantį karštį - tai tapo aišku jau dešimtą ryto. Bobis padėjo suplauti indus - šluostė ir krovė į vietą. Vėliau susė-

do svetainėje prie Tedo ventiliatoriaus, kuris kaip mokėdamas gainiojo nudvėsusį orą, ir kalbėjosi apie knygas... tiksliau, apie knygas kalbėjo Tedas. Ir dabar, kai Albinio ir Heivudo susitikimas praėjo, Bobis godžiai jo klausėsi. Ne viską suprasdamas, bet suvokė, kad knygos sukuria savus pasaulius, o Harvičo biblioteka ne tas pasaulis, o tiktai durys į jį.

Tedas pasakojo apie Viljamą Goldingą ir tai, ką jis vadino "ikiutopine fantastika", perėjo prie Herberto Velso "Laiko mašinos", pastebėjo galimą morlokų ir elojų ryšį su Džeku ir Ralfu iš Goldingo salos. Kalbėjo apie tai, ką vadino "vieninteliu literatūros pateisinimu", - nekaltybės ir žinių, gėrio ir blogio problemų tyrinėjimą. Baigdamas tą improvizuotą paskaitą jis paminėjo romaną "Egzorcistą", kuriame sprendžiamos tos abi problemos ("populiariuoju aspektu"), ir nelauktai nutilo. Po to papurtė galvą, lyg skaidrindamas mintis.

- Kas nors ne taip? - Bobis gurkštelėjo gaivos. Ši jam nelabai patiko, bet nieko kito šaldytuve nebuvo. O gaiva bent jau šalta.

- Apie ką aš čia? - Tedas persibraukė ranka per kaktą, lyg staiga būtų suskaudusi. - Jis juk dar neparašytas.

- Kaip tai?

- Niekaip. Užsišnekėjau. Kodėl tau nenuėjus pasivaikščioti? Aš prigulčiau. Naktį prastai miegojau.

- Gerai. - Bobis nutarė, kad šviežias oras - nors ir tvankus vasaros oras - jam bus sveika. Ir nors klausytis Tedo buvo įdomu, jo nepaliko jausmas, kad kambario sienos glaudžiasi vis arčiau ir arčiau. Viskas todėl, kad jis žino Tedą išvyksiant, nutarė Bobis.

Vieną mirksnį, eidamas paimti beisbolo pirštinės iš savo kambario, jis prisiminė žiedą iš "Kampinės kišenės" - ketino padovanoti jį Kerolei, kad ji suprastų esanti jo mergaitė. Tada prisiminė Garį Duliną, Ričį O'Mirą ir Vilį Širmeną. Jie kažkur tenai. Jeigu pričiups jį visai vieną, gerai prikuls. Pirmą kartą per dvi tris dienas Bobis pasigailėjo, kad šalia nėra Salo. Salas buvo dar visai žalias, kaip ir jis, bet ne iš kelmo spirtas. Dulinas su draugeliais gali jam įkrėsti, bet Salas Džonas privers juos susimokėti už tai. Tačiau Es-Džėjus sėdėjo savo stovykloje; jei bobulė turėt kulę, būt dėdulė.

Bobis net nepagalvojo likti namie - juk negali visą vasarą slapstytis nuo tokių, kaip Vilis Širmenas! Ne, jis uodegos nepa-

bruks, bet leisdamasis iš verandos priminė sau, kad turi pasisaugoti ir dairytis į šalis. Svarbiausia pamatyti juos laiku!

Paskendęs mintyse apie sentgabiečius, Bobis išėjo iš savo namo, pamiršęs žiedą su pakabuku, ypatingąjį savo suvenyrą, kuris liko ten, ant lentynėlės su dantų šepetėliu, - ten, kur padėjo vakar.

Jis išvaikščiojo visą Harvičą skersai išilgai - Plačiąja gatve į Gerovės parką ("C" lauke - nei vieno iš Sent Gabo. Ten treniravosi komanda iš Amerikiečių legiono, vaikydama muses po svilinančia saule), iš parko į miesto aikštę, iš aikštės - į stotį. Kai atsistojęs ten prie nediduko laikraščių kiosko po pėsčiųjų tiltu apžiūrinėjo romanus lanksčiais viršeliais (misteris Bertonas, kioskininkas, leido stovėti ir žiūrėti, jeigu nečiupinėji "prekės"), sugriaudėjo miesto sirena, ir abu krūptelėjo.

- Mergele švenčiausia, čia dabar kas? - piktai paklausė misteris Bertonas. Jis paleido ant grindų dėžutę su kramtomąja guma ir pasilenkė pakelti. - Juk dar tik ketvirtis po vienuoliktos!

- Tikrai anksti, - sutiko Bobis, tada išėjo iš kiosko. Prarado susidomėjimą knygomis. Patraukė Upės aveniu, pakeliui užbėgęs į "Tip-Top" kepyklą nusipirkti pusę vakarykščio batono (du centai) ir pasiteirauti Džordžio Salivano, kaip sekasi Es-Džėjui.

- Gerai, - atsakė vyresnysis Es-Džėjaus brolis. - Antradienį gavome iš jo atviruką apie tai, kad pasiilgo visų ir nori namo. Antrą gavome trečiadienį apie tai, kad mokosi nardyti. O šiandien iš ryto atėjo dar vienas apie tai, kad dar niekad taip smagiai neleido laiko. - Jis nusijuokė - drūtas dvidešimt penkerių metų airis galingais pečiais ir rankomis. - Gal ir liktų, bet mama be jo visai sunyktų. Ančių lesinti susiruošei?

- Aha. Kaip visada.

- Neleisk joms žnaibyti savo pirštų. Tos bjaurios upės antys pilnos visokių bacilų. Jos...

Miesto aikštėje laikrodis ėmė mušti dvylika, nors nebuvo dar ir pusės dvyliktos.

- Čia dabar kas? - paklausė Džordžis. - Tai sirena užkaukia anksčiau laiko, o dabar dar tas prakeiktas laikrodis nušuoliavęs.

- Gal nuo karščio, - spėjo Bobis.

- Na... - Vaikinas dvejodamas pasižiūrėjo į berniuką. - Paaiškinimas ne blogesnis už kitus.

"Aha, - pagalvojo Bobis, eidamas į gatvę. - Ir gerokai saugesnis už kitus".

Bobis pasileido Upės aveniu, kramsnodamas pyragą. Kol rado laisvą suoliuką ant Housitoniko upės kranto, nemaža batono dalis jau spėjo pranykti jo pilve. Iš meldų pasirodė antys, Bobis ėmė šerti joms likučius, juokdamasis iš to, kaip godžiai jos puldinėjo prie numestų kąsnelių ir kaip užvertusios galvas nurijo pastvertą gabalėlį.

Po kurio laiko ėmė lipti akys. Jis pažvelgė į upę, į oranžinės šviesos raštą, slenkantį jos paviršiumi, ir užsimanė miego dar labiau. Naktį jis miegojo, bet nepailsėjo. Dabar užsnūdo, gniauždamas kumštyje batono trupinius. Antys, surankiojusios tai, kas išbarstyta žolėje, tyliai kreksėdamos prislinko arčiau. Po dvyliktos dvidešimt miesto laikrodis išmušė antrą valandą. Praeiviai lingavo galvomis ir klausinėjo vienas kitą, kur ritasi pasaulis. Bobis vis giliau migo, ir kai ant jo nukrito šešėlis, nematė jo ir nepajuto.

- Ei, vaikeli!

Balsas buvo tylus ir įsitempęs. Bobis išsitiesė, mėšlungiškai įkvėpdamas. Iš kumščių pabiro batono trupiniai. Pilve vėl ėmė rangytis gyvatės. Tai ne Vilis Širmenas, Ričis O'Mira ar Garis Dulinas - tai jis žinojo net sapne. Bobis iš pradžių net pasigailėjo, kad tai ne kuris nors iš jų. Kad net ne visi trys. Kumščių puota - dar ne blogiausia, kas gali nutikti. Taip, ne blogiausia. Prakeikimas, kaip jis sugebėjo užsnūsti?

- Berniuk.

Antys lipo Bobiui ant kojų, pešėsi dėl netikėtų vaišių. Jų sparnai kliudė jo kulkšnis ir blauzdas, bet jis to beveik nejautė. Priešais save ant žolės išvydo vyro galvos šešėlį. Vyras stovėjo už jo.

- Berniuk!

Lėtai, girgždėdamas Bobis atsigręžė. Vyras vilkės geltoną apsiaustą su akimi - veriančia raudona akimi.

Bet už nugaros stovintis vyras vilkėjo smėlio spalvos vasarinį kostiumą, švarkas stovėjo pastiręs ties vieta, kur pilvas virto pilvu, ir Bobis iš karto suprato, kad tai ne vienas iš jų. Akių nepradėjo perštėti, regėjimo lauko nesuaižė juodi siūlai... bet svarbiausia, kad tai ne esybė, apsimetinėjanti žmogumi, o tikras žmogus.

- Ką? - vangiai paklausė berniukas. Jis vis dar negalėjo patikėti, kad ėmė šitaip ir užmigo. - Ko jums reikia?

- Duosiu tau du žalius, jeigu leisi man pačiulpti, - atsakė vyras smėliniu kostiumu. Ir kyštelėjęs ranką į kišenę išsitraukė piniginę. - Atsistosime už to medžio, ir mūsų niekas nepamatys. Tau patiks, pamatysi.

- Ne, - atsakė Bobis ir atsistojo. Jis ne visai suprato, apie ką šneka tas nepažįstamasis, bet užteko ir to, ką suprato. Antys išsilakstė į visas puses, bet trupiniai buvo per didelė pagunda, kad jų atsisakytų, ir sugrįžusios trynėsi prie Bobio kojų. - Man laikas namo. Mama...

Vyras žengė arčiau, laikydamas piniginę. Lyg būtų nutaręs atiduoti ją visą, ne tik niekingus du dolerius.

- Tau nereikės manęs. Tik aš tave. Ką pasakysi? Gerai, trys doleriai.

- Ne, tikrai. Aš...

- Tau patiks. Visiems berniukams patinka. - Jis palinko prie Bobio, ir tas staiga prisiminė, kaip Tedas paėmė jį už pečių, kaip uždėjo rankas ant menčių, kaip pritraukė prie savęs taip arti, kad jie beveik pasibučiavo. Dabar buvo visai ne taip... ir vis dėlto taip. Kažkodėl taip.

Berniukas nieko negalvodamas pasilenkė, paėmė antį - besimuistantį plunksnų, mataruojančių kojų ir snapo gumulą - ir sviedė į vyrą smėliniu kostiumu. Tas aiktelėjo, prisidengdamas veidą delnais. Ir paleido piniginę iš rankų.

Bobis paspruko.

Jis traukė per aikštę namo, kai pastebėjo skelbimą ant stulpo priešais nedidelę konditeriją. Priėjo prie jo ir nebyliai perskaitė. Savo sapno jis neprisiminė, bet jame buvo kažkas panašaus. Jis tuo neabejojo.

JŪS NEMATĖTE BROTIGENO?
Jis paprastas SENAS KIEMSARGIS, bet MES MYLIME JĮ!
BROTIGENO KAILIS BALTAS IR MĖLYNOS AKYS!
LABAI LIPŠNUS
ĖS TRUPINIUS IŠ JŪSŲ RANKŲ!
MES sumokėsime LABAI DIDELĮ APDOVANOJIMĄ
($$$$)
JEIGU MATĖTE BROTIGENĄ!

PASKAMBINKITE HOusitonik 5-8337!
(arba)
ATVEŽKITE BROTIGENĄ Į Haigeito aveniu 745!
SAGAMORŲ ŠEIMOS namą!

"Negera diena, - pagalvojo Bobis, žiūrėdamas, kaip jo ranka pasiekia skelbimą ir nuplėšia nuo stulpo. Tolėliau nuo kino teatro "Harvičas" bokšto leidosi mėlyna aitvaro uodega. - Labai negera diena. Man nereikėjo eiti iš namų. Ir šiaip geriausia buvo likti lovoje".

HOusitonikas 5-8337 - visai kaip skelbime apie Filą, Velso aviganį... jeigu tik Harviče būtų Housitoniko telefono stotis, o Bobis apie tokią niekad negirdėjo. Kai kurie numeriai buvo Harvičo stoties. Kiti - Gerovės. Bet Housitonikas? Ne. Nei čia, nei Bridžporte.

Jis sumaigė skelbimą ir įmetė jį į urną ant kampo su užrašu "Išsaugokime savo miestą švarų ir žalią". Tačiau kitoje pusėje aptiko visai tokį patį. O dar toliau - trečią ant pašto dėžutės. Nuplėšė ir juos. Žemieji žmonės arba pernelyg arti, arba griebiasi už šiaudo. Tedui apskritai šiandien negalima niekur išeiti - reikia greičiau jam pasakyti. Ir tegu ruošiasi bėgti. Teks pasakyti jam ir tai.

Bobis patraukė nosies tiesumu per parką - jis ir pats beveik bėgo, norėdamas kuo greičiau nusigauti namo, ir beveik neišgirdo tylaus, silpno kvietimo, pasigirdusio iš kairės pusės:

- Bobi...

Jis išsuko iš takelio ir nėrė po medžiais. Tai, ką ten išvydo, privertė paleisti iš rankų beisbolo pirštinę. Ta pirštinė buvo Alvino Darko modelio, ir vėliau jis jos neberado. Kažkas, spėjo Bobis, ėjo pro šalį ir nušvilpė ją. Na ir kas? Tą dieną pirštinė jam neberūpėjo.

Po ta pačia guoba, po kuria jį nuramino, sėdėjo Kerolė, prisitraukusi kelius prie krūtinės. Jos veidas buvo pelenų spalvos, po akimis juodavo šoko ratilai, darantys mergaitę panašią į meškėną. Iš vienos šnervės tekėjo kraujo srovelytė. Kairė ranka gulėjo skersai pilvą, glotniai prispaudusi jos palaidinę prie dviejų iškilumų, kurie po metų kitų virs krūtimis. Tos rankos alkūnę ji prilaikė dešiniu delnu.

Ji vilkėjo šortukus ir plačią palaidinę ilgomis rankovėmis - tokią, kokias užsivelka per galvą. Vėliau Bobis suvers didžiąją dalį

kaltės dėl to, kas atsitiko, tai kvailai palaidinei. Greičiausiai ji apsirengė saugodamasi saulės - kam dar jai reikėjo ilgų rankovių tokią troškią dieną? Pati išsirinko ar misis Gerber privertė? Bet ar svarbu? "Taip, - pagalvos Bobis atsiradus laiko apmąstyti. - Taip, svarbu! Po galais, labai svarbu!"

Bet kol kas palaidinė ir ilgos jos rankovės nieko nereiškė. Tą pirmą akimirką jis matė tiktai Kerolės petį: atrodė, kad jų ne vienas, o du.

- Bobi, - ištarė mergaitė, žvelgdama į jį blizgančiomis apkvaitusiomis akimis. - Jie mane suluošino.

Žinoma, ji apimta šoko. O ir jį patį sukrėtė pamatytas vaizdas, todėl instinktyviai mėgino pakelti ją ant kojų, bet draugė suriko iš skausmo - dangau, kaip suriko!

- Bėgu pagalbos, - pasakė jis, leisdamas ją ant žemės. - Tu lauk čia ir nejudėk.

Ji papurtė galvą - atsargiai. Kad nesujudintų rankos. Mėlynos jos akys visai pajuodo nuo skausmo ir siaubo.

- Ne, Bobi, ne, nepalik manęs čia! O jeigu jie grįš? Jeigu sugrįžę suluošins mane dar labiau? - Dalį to, kas atsitiko tą karštą ketvirtadienį, jis pamiršo, pamiršo kaip nuo sprogimo bangos smūgio, bet tos akimirkos visam laikui išliko ryškios: Kerolė žiūri į jį ir sako: "O jeigu jie grįš ir suluošins mane dar labiau?"

- Bet... Kerole...

- Aš pajėgsiu eiti pati. Jeigu man padėsi.

Bobis atsargiai apglėbė ją per juosmenį vildamasis, kad ji nesuriks. Buvo taip baisu!

Mergaitė palengva atsistojo, remdamasi nugara į medį. Kol stojosi, kairė ranka truputį krustelėjo. Keistas dvigubas petys išsipūtė ir truktelėjo. Ji sudejavo, bet, ačiū Dievui, nesuklykė.

- Gal nereikia? - pasakė Bobis.

- Ne. Noriu dingti iš čia. Padėk man. Kad tu žinotum, kaip skauda!

Kai ji visai išsitiesė, jai šiek tiek palengvėjo. Vaikai išėjo iš medžių paunksmės lėtai ir iškilmingai it prie altoriaus einanti pora. Už medžių šešėlių diena vis smarkiau alsavo karščiu ir buvo akinančiai skaisti. Bobis apsidairė, bet nieko nepastebėjo. Kažkur parko gilumoje būrelis mailiaus (greičiausiai Žvirbliukai ar Sniegenos iš Sterling Hauzo) choru traukė dainą, bet aplinkui beisbolo aikšteles nesimatė nė gyvos dvasios - nei paauglių, nei mamy-

čių, stumiančių vežimėlius su kūdikiais, nei Reimerio, vietinio įgaliotinio, kuris būdamas gero ūpo galėjo pavaišinti ledais ar arachisais. Karštis visus suginė į namus.

Lėtai - Bobis ranka laikė Kerolę per liemenį - sliūkino jie takeliu, vedančiu į Gerovės ir Plačiosios gatvės kampą. Kalnas, į kurį kilo Plačioji gatvė, buvo toks pat tuščias, kaip ir parkas; įkaitęs oras mirgėjo virš gatvės kaip virš šiukšlių degintuvo. Nei vieno pėsčiojo, nei vieno automobilio.

Jie išėjo ant šaligatvio, Bobis jau ketino paklausti, ar Kerolė sugebės pereiti gatvę, bet ši plonu balseliu sušnibždėjo:

- Oi, Bobi, tuoj nualpsiu.

Jis išsigandęs pasisuko į ją ir pamatė, kad mergaitės akys užvirto, subaltavo, ji pati susvyravo kaip beveik nupjautas medis. Bobis nesąmoningai pasilenkė ir, kai jos keliai sulinko, apglėbė per klubus ir nugarą. Jis ėjo draugei iš dešinės, todėl neužgavo jos kairės rankos. Be to, net ir praradusi sąmonę Ketė laikė už kairės alkūnės, kad ranka nejudėtų.

Kerolė Gerber buvo vieno ūgio su Bobiu, gal net per pirštą aukštesnė. Atrodo, jam neturėjo užtekti jėgų nunešti ją Plačiąja gatve, net svirduliuojant, tačiau šoko ištikti žmonės atranda savyje nesuprantamos jėgos. Bobis nešė ją - ir nė karto nesusverdėjo... Jis bėgo po svilinančia birželio saule. Niekas jo nesustabdė, niekas nepaklausė, kas nutiko mergaitei, niekas nepasisiūlė padėti. Jis girdėjo mašinų eismą Ešerio gatvėje, bet šitas pasaulio kampelis kraupiai priminė užmigusį Midvičą.

Bobiui ir netoptelėjo mintis nunešti Kerolę pas jos mamą. Gerberių butas buvo aukščiau įkalnėje, bet ne ši priežastis buvo svarbiausia. Bobis pajėgė galvoti tiktai apie Tedą. Draugas žinos, ką daryti.

Kai jis ėmė lipti į savo verandą, antgamtiškos jėgos atsargos ėmė katastrofiškai sekti. Bobis susverdėjo, ir keistas padvigubėjęs Kerolės petys užkliudė turėklus. Ji įsitempė jo rankose ir suriko. Primerktos akys išsiplėtė.

- Mes jau beveik vietoje, - patikino berniukas švokšdamas. - Beveik. Atleisk, kad sutrenkiau. Mes jau bevei...

Durys atsidarė ir pasirodė Tedas. Vilkintis senas pilkas kostiumines kelnes ir vasarinukę. Atrodė nustebęs, užjaučiantis, bet veide baimės nesimatė.

Bobis vargais negalais atsistojo ant viršutinio laiptelio ir stai-

ga loštelėjo. Vieną siaubingą akimirką jis pagalvojo, kad nugarmės žemyn ir persiskels galvą į cementą. Bet Tedas sugavo jį ir sulaikė.

- Duok ją man, - tarė jis.

- Tik prieikite iš kito šono, - išspaudė Bobis. Jo rankos drebėjo tarytum gitaros stygos, o pečiai degė nuo įtampos. - Iš šito negalima.

Tedas apėjo juos ir atsistojo šalia Bobio. Kerolė žiūrėjo į juos iš apačios, pilki jos plaukai karojo persvirę per Bobio riešą.

- Jie mane sužalojo, - sušnibždėjo ji Tedui. - Vilis... Prašiau jį sulaikyti draugus, bet jis nenorėjo.

- Kol kas nekalbėk, - paprašė Tedas. - Viskas bus gerai.

Jis kuo atsargiausiai perėmė ją iš Bobio, tačiau vis tiek sujudino kairę Kerolės ranką. Dvigubas petys po balta palaidine krustelėjo. Kerolė sudejavo, po to pravirko. Iš dešinės jos šnervės vėl ėmė lašėti kraujas - akinančiai raudonas ant pergamentinės odos. Vieną sekundę Bobis prisiminė savo sapną. Akis. Raudona akis.

- Palaikyk duris, Bobi.

Bobis atidarė duris plačiau, įleisdamas Tedą į vestibiulį ir savo butą.

Tą akimirką Liza Garfild ėmė leistis geležiniais laiptais į Pagrindinę gatvę, prie taksi sustojimo. Ji judėjo vangiai it mirtinas ligonis, laikydama abiejose rankose po lagaminą. Misteris Bertonas, laikraščių kiosko savininkas, kaip tik išėjo parūkyti. Jis sekė, kaip Liza leidosi laiptais, kilstelėjo vualį ir atsargiai perbraukė per veidą nosinaite. Kiekvieną kartą prisilietusi ji krūpčiojo. Moteris buvo smarkiai prisidažiusi, bet joks makiažas nepajėgė padėti. Tik atkreipė dėmesį į tai, kas jai nutiko. Iš vualio naudos buvo daugiau, ir Liza vėl jį nuleido. Ji priėjo prie pirmo taksi, vairuotojas išlipo padėti jai sukrauti lagaminus.

Bertonas pagalvojo: kas galėjo ją taip išgražinti? Ir nuoširdžiai palinkėjo, kad kaltininkui tuo metu drimbos policininkai bananais masažuotų galvą. Tas, kuris gali šitaip pasielgti su moterimi, nieko geriau nenusipelnė. Žmogus, galintis taip pasielgti su moterimi, negali vaikščioti laisvas... Bertono įsitikinimu.

•

Bobis pagalvojo, kad Tedas paguldys Kerolę ant sofos, bet ne. Svetainėje buvo vienas krėslas tiesia atkalte, ir jis atsisėdo į jį, laikydamas mergaitę ant kelių - kaip Santa Klausas “Grant” univer-

salinėje su mažyliu ant kelių.

- Kur dar skauda, neskaitant peties?

- Jie mušė mane į pilvą. Ir šoną.

- Kurį šoną?

- Dešinį.

Tedas atsargiai pakėlė jos palaidinukę tame šone. Bobis švilptelėjo išpūsdamas orą, kai pamatė kraujosruvą, kertančią draugės šonkaulius. Jis iškart pažino beisbolo lazdos kontūrą. Ir suprato, kieno lazdos - Gario Dulino, spuoguoto išgamos, įsivaizduojančio save Robinu Hudu toje pridvisusioje dykumoje, kuri atstojo jam vaizduotę. Jis, Ričis O'Mira ir Vilis Širmenas sugavo Kerolę parke, Garis daužė ją lazda, o kiti du laikė. Visi trys žvengė ir vadino ją Gerber-Beibe. Gal viskas prasidėjo juokais, vėliau tapo nevaldoma? Juk beveik tas pat atsitiko ir "Musių valdove"? Viskas tapo šiek tiek nevaldoma?

Tedas prisilietė prie mergaitės šono. Kaulėti jo pirštai ėmė lėtai slinkti į viršų. Tai darydamas jis palenkė galvą, lyg ne tiek liestų, kiek klausytųsi. Galbūt taip ir buvo. Kai pasiekė mėlynę, Kerolė aiktelėjo.

- Skauda? - paklausė Tedas.

- Truputį. Ne taip, kaip petį. Jie juk sulaužė man ranką, taip?

- Ne, nemanau, - atsakė Tedas.

- Aš girdėjau, kaip trakštelėjo. Ir jie išgirdo. Todėl ir pabėgo.

- Žinoma, girdėjai. Be abejo.

Jos skruostais ritosi ašaros, veidas vis dar buvo papilkėjęs, bet Kerolė atrodė nurimusi. Tedas užraitojo palaidinę jai iki pažasties ir apžiūrėjo kraujosruvą. "Ne blogiau už mane supranta, kuo ją mušė", - pagalvojo Bobis.

- Kiek jų buvo, Kerole?

"Trys", - pagalvojo Bobis.

- T-trys.

- Trys berniukai?

Ji linktelėjo.

- Trys berniukai prieš vieną mažą mergaitę. Vadinasi, jie tavęs bijojo. Jie tikriausiai pamanė, kad tu liūtė. Tu esi liūtė, Kerole?

- O, kad būčiau! - atsakė Kerolė ir bandė nusišypsoti. - Jeigu galėčiau suriaumoti ir juos praryti! Jie mane s-suluošino.

- Aš žinau. Žinau. - Jo delnas nuslydo žemyn ant mėlynės ir uždengė bjaurų lazdos atspaudą ant jos šonkaulių. - Įkvėpk.

Mėlynė išsipūtė po Tedo ranka. Pro pageltusius nuo nikotino pirštus Bobis matė violetinės dėmės ruoželius.

- Taip skauda?

Ji papurtė galvą.

- O kvėpuoti?

- Taip pat ne.

- Ir kai tavo šonkauliai liečiasi prie mano delno, taip pat neskauda?

- Ne. Tik maudžia. O skauda... - Ji žvilgtelėjo į subjaurotą savo petį ir tuojau pat nusuko akis.

- Žinau. Vargšiukė Kerolė. Vargšiukė. Mes iki jo prieisime. Kur dar tave mušė? Sakei, kad per pilvą?

- Taip.

Tedas pakėlė palaidinę iš priekio. Kita mėlynė. Tik ne tokia ryški ir baisi. Tedas atsargiai prisilietė pirštų galiukais - iš pradžių virš bambos, vėliau po ja. Mergaitė sakė nejaučiant tokio skausmo, kaip petyje, - maudžia ir tiek.

- Per nugarą jie tavęs nedaužė?

- N-ne.

- Per galvą? Per kaklą?

- N-ne. Tik per šoną ir pilvą, o tada per petį. Jis sutraškėjo, tai išgirdę jie pabėgo. O aš galvojau, kad Vilis Širmenas - geras.

Ji liūdnai pažvelgė į Tedą.

- Pasuk galvutę, Kerole... dabar į kitą pusę. Neskauda, kai suki?

- Ne.

- Tu įsitikinusi, kad jie nemušė tavęs per galvą?

- Ne. Tai yra taip, įsitikinusi.

- Tau pasisekė.

Bobis nepajėgė suprasti, kodėl Tedas vadina Kerolę laimės kūdikiu. Kairė jos ranka, atrodė, ne šiaip sulaužyta, o pusiau išplėšta iš peties. Jis netikėtai prisiminė keptą vištą ir kaip trakšteli sąnarys, kai jį ištrauki. Kažkas sujudėjo skrandyje. Dar truputis - apsivems - ir pusryčiai, ir sužiedėjęs batonas, kuriuo pasidalijo su antimis.

“Ne, - paliepė jis sau. - Nedrįsk tokiu metu! Tedui ir be tavęs rūpesčių pakanka”.

- Bobi? - Tedo balsas buvo garsus ir aiškus. Lyg problemų turėtų mažiau nei jų sprendimų. Kaip malonu buvo tai jausti! - Kaip

tu, ar viskas gerai?

- Aha. - Juk pasakė tiesą: skrandis apsiramino.

- Puiku. Tu pasielgei teisingai, kad atnešei ją čia. Ar galėsi atlikti dar vieną teisingą poelgį?

- Aha.

- Man reikia žirklių. Surasi?

Bobis nuėjo į mamos miegamąjį, ištraukė viršutinį komodos stalčių ir surado siuvinių dėžutę. Joje aptiko vidutinio dydžio žirkles. Grįžęs atgal parodė jas Tedui:

- Tokios tiks?

- Kuo puikiausiai, - atsakė kaimynas ir kreipėsi jau į mergaitę: - Aš perkirpsiu tavo palaidinę, Kerole. Man labai gaila, bet turiu tuojau pat apžiūrėti tavo petį, o daugiau skaudinti nenoriu.

- Nieko, - atsiliepė ji ir bandė nusišypsoti. Bobį net šiurpas nupurtė nuo jos drąsos. Jeigu jo petys styrotų tokia kupra, jis bliautų kaip avinas, įsipainiojęs į spygliuotą vielą.

- Namo galėsi grįžti Bobio marškinėliais. Taip, Bobi?

- Žinoma. Man nusispjaut į vieną kitą utėlę.

- Juokis, juokis, - atsiliepė Kerolė.

Tedas atsargiai perkirpo palaidinės nugarą, tada iš priekio, ir nuėmė abi dalis lyg virto kiaušinio lukštą. Su kairiu šonu elgėsi itin atsargiai, bet Kerolė dusliai sudejavo, kai Tedo pirštai užgavo jos petį. Bobis pašoko, ir jau nurimusi širdis vėl suspurdėjo.

- Atsiprašau, - sumurmėjo Tedas. - Oho. Tik pažiūrėkite!

Kerolės petys atrodė bjauriai, bet ne taip baisiai, kaip nuogąstavo Bobis - ko gero, taip nutinka visada, kai tiesiai pasižiūri į tai, ko labai bijojai. Antrasis petys buvo aukščiau už normalų, ir oda ant jo buvo taip išsitempusi, kad Bobis nesuprato, kaip ji iš viso neplyšta. Ir jos spalva kažkokia keistai alyvinė.

- Labai blogai? - paklausė Kerolė. Ji žiūrėjo į kitą pusę - į sieną. O veidas atrodė iškankintas, sulysęs kaip pabėgėlių vaikų. Bobis pagalvojo, kad vieną kartą užmetusi akį į tą petį ji daugiau nepasižiūrėjo. - Teks vaikščioti su gipsu visą vasarą?

- Kažin ar tau apskritai prireiks jo.

Kerolė pažvelgė į Tedą nieko nesuprasdama.

- Petys nesulūžęs, vaikeli, tik išsuktas. Kažkas uždrožė tau per petį...

- Garis Dulinas...

- ...taip smarkiai, kad išmušė kairės rankos kaulo galvutę iš

duobelės. Manau, sugebėsiu įstatyti ją į vietą. Ar pajėgsi iškęsti vieną kitą didžiulio skausmo minutę žinodama, kad po to viskas susitvarkys?

- Taip, - atsakė ji nesusimąsčiusi. - Įstatykite jį, misteri Brotigenai, prašau.

Bobis pažvelgė į jį sutrikęs.

- Ar jums tikrai pavyks?

- Taip. Duokš man savo diržą.

- Ką-ą?

- Savo diržą. Išsiverk jį.

Bobis ištraukė iš kilpelių diržą - dar visai naują, gautą dovanų per Kalėdas - ir ištiesė Tedui, kuris paėmė jį, neatitraukdamas akių nuo Kerolės.

- Kokia tavo pavardė, mergyt?

- Gerber. Jie pravardžiavo mane Gerber-Beibe. Bet aš jau ne mažytė.

- Žinoma. Ir dabar tai įrodysi. - Jis pakilo, pasodino mergaitę į krėslą, tada nusileido šalia ant kelių it koks gerbėjas, siūlantis savo ranką ir širdį. Jis dusyk sulenkė diržą per pusę ir įkišo Kerolei į sveikąją ranką, kai ji pagaliau nuleido alkūnę, o tada sugniaužė jos pirštus. - Puiku. O dabar įsikąsk jį.

- Įsikąsti Bobio diržą?

Tedas nė akimirkai neatitraukė nuo jos akių, o dabar ėmė glostyti sveikąją jos ranką nuo alkūnės iki riešo. Jo pirštai slydo nuo alkūnės... sustodavo... ir grįždavo prie alkūnės. "Atrodo, kad ją hipnotizuoja," - pagalvojo Bobis. Ir tikrai - Tedas ją hipnotizavo. Jo vyzdžiai ėmė plėstis ir trauktis kartu su pirštų judesiais. Kerolė, pravėrusi lūpas įsistebeilijo į jį.

- Tedai... jūsų akys...

- Taip-taip, - nekantriai sutiko jis, lyg paties vyzdžiai visai nedomintų. - Skausmas kyla į viršų, Kerole, ar žinai?

- Ne...

Ji įsmeigė akis į misterį Brotigeną. Jo pirštai leidžiasi ir kyla ranka... leidžiasi ir kyla. O vyzdžiai - tarsi ramus širdies plakimas. Bobis pamatė, kaip draugė patogiau įsitaiso krėsle. Ji tebelaikė diržą, o kai Tedas nustojo glostyti ir palietė plaštaka jos delną, Kerolė paklusniai pakėlė diržą prie veido.

- Taip-taip, - pasakė Tedas, - skausmas kyla iš savo šaltinio į smegenis. Kai taisysiu tavo petį, skausmas bus labai stiprus, bet tu

sugausi didžiąją jo dalį savo burnoje ir neleisi į smegenis. Sukąsi jį dantimis ir išlaikysi Bobio dirže, todėl tavo galvą, kur būna skaudžiausia, pasieks tik jo dalis. Tu mane supranti, Kerole?

- Taip... - Jos balsas atrodė kažkoks nutolęs. Ji atrodė visai maža tame krėsle su aukšta tiesia atkalte, vilkinti tik šortukus, basomis kojomis įsispyrusi į sportinius batelius. Tedo vyzdžiai, pastebėjo Bobis, liovėsi plėstis.

- Įsikišk diržą sau į burną.

Ji suspaudė diržą tarp lūpų.

- Kąsk, kai skaudės.

- Kai skaudės.

- Sugauk skausmą.

- Sugausiu.

Tedas paskutinį kartą perbraukė dideliu smiliumi per jos dilbį ir pasisuko į Bobį.

- Palinkėk man sėkmės.

- Sėkmės! - karštai palinkėjo berniukas.

Ne savo balsu, lyg per miegus Kerolė Gerber tarė:

- Bobis švystelėjo į jį antį.

- Tikrai? - paklausė Tedas. Ir švelnutėliai suėmė kaire ranka Kerolės riešą.

- Bobis pamanė, kad tas žmogus - žemasis žmogus.

Tedas pasižiūrėjo į Bobį.

- Ne ta prasme žemas, - tarė Bobis. - Tiesiog... Na, nesvarbu.

- Nepaisant to, jie labai arti, - pasakė Tedas. - Miesto sirena... bokšto laikrodis...

- Girdėjau, - rūškanai burbtelėjo Bobis.

- Aš nelauksiu, kol tavo mama grįš - negaliu. Dieną praleisiu kine arba parke. Kritišku atveju Bridžporte galima gauti pernakvoti. Kerole, tu pasirengusi?

- Pasirengusi.

- Kai pradės skaudėti, ką darysi?

- Sugausiu skausmą. Sukąsiu dantimis į Bobio diržą.

- Šaunuolė mergaitė. Dešimt sekundžių, ir pasijusi kur kas geriau.

Tedas giliai įkvėpė, tada ištiesė dešinę ranką taip, kad delnas pakibo virš violetinio iššokusio Kerolės peties.

- Tuoj pradės skaudėti, vaikeli. Būk drąsi.

Ne dešimt sekundžių ir net ne penkios. Bobiui pasirodė, kad

viskas įvyko per vieną mirksnį. Dešinės plaštakos briauna Tedas spustelėjo guzą, kyšantį iš Kerolės peties. Tuo pat metu jis stipriai truktelėjo kairę jos ranką už riešo. Kerolės skruostai sujudėjo - ji sukando dantimis diržą. Bobis išgirdo trakštelint; kaip kad trakšteli nutirpęs sprandas. Guzas ant Kerolės peties išnyko.

- Tvarka! - šūktelėjo Tedas. - Viskas atrodo gerai! Kerole?

Ji prasižiojo, iš burnos iškrito Bobio diržas ir nusileido jai ant kelių. Bobis pastebėjo mažų taškiukų lanką, įspaustą odon: ji beveik kiaurai perkando diržą.

- Visai neskauda! - patenkinta ištarė ji. Palietė ranka tą vietą, kur mėlynė buvo itin tamsi, ir krūptelėjo.

- Skaudės dar visą savaitę, - įspėjo Tedas. - Ir mažiausiai pusę mėnesio nekilnok šita ranka nieko sunkaus, taip pat nieko nemėtyk. Nes galvutė vėl gali iššokti iš duobutės.

- Aš būsiu atsargi. - Dabar Kerolė nebijojo žiūrėti į savo petį ir toliau atsargiai čiupinėjo jį pirštų galiukais.

- Kiek skausmo pagavai? - paklausė Tedas, ir, nors jo veidas liko kuo rimčiausias, Bobis kaimyno balse išgirdo šypseną.

- Beveik visą, - atsakė ji. - Beveik neskaudėjo.

Tačiau nespėjusi atsakyti ji atsilošė. Akys žvelgė į niekur. Kerolė antrą kartą neteko sąmonės.

Tedas liepė Bobiui sušlapinti rankšluostį ir atnešti jam.

- Šaltame vandenyje, - pridūrė jis. - Išgręžk, bet ne labai stipriai.

Bobis nubėgo vonion, stvėrė savo rankšluostį nuo lentynėlės ir sudrėkino šaltame vandenyje. Apatinė vonios lango pusė buvo iš matinio stiklo, bet jeigu jis būtų pažvelgęs pro viršutinę dalį, būtų pamatytęs, kaip prie namo privažiuoja taksi su jo mama. Jis pamiršo žiedelį su žaliu pakabučiu, nors šis gulėjo ant lentynėlės po pat nosimi.

Kai Bobis grįžo į svetainę, Tedas vėl sėdėjo krėsle su Kerole ant kelių. Bobis pastebėjo, kokios įdegusios draugės rankos lyginant su kita oda, kuri buvo balta ir lygi (išskyrus mėlynes). “Lyg su nailono kojinėmis ant rankų”, - pagalvojo jis, ir šyptelėjo. Kerolė buvo pradėjusi gaiveliotis ir sekė prieinantį Bobį. Tačiau ji vis tiek atrodė nekaip - plaukai suvelti, veidukas išprakaitavęs, tarp šnervių ir lūpų kamputyje prikepę kraujo.

Tedas paėmęs rankšluostį ėmė šluostyti jai skruostus ir kaktą.

Bobis atsikaupė prie krėslo ranktūrių. Kerolė truputį išsitiesė, su dėkingumu atsiduodama maloniai vėsai. Tedas nušluostė kraują po nosimi, tada padėjo rankšluostį ant kampinio stalelio, nubraukė sulipusius plaukus nuo Kerolės kaktos. Kai pora sruogų vėl nukrito, jis kilstelėjo ranką vėl jas nubraukti.

Bet prieš tai garsiai trinktelėjo durys. Per koridorių nuaidėjo žingsniai. Delnas ant drėgnos Kerolės kaktos sustingo. Bobio akys susidūrė su Tedo akimis, ir jie apsikeitė viena mintimi: galinga telepatija, kurią sudarė vienintelis žodis: JIE.

- NE, - tarė Kerolė, - ne JIE, Bobi, čia tavo ma...

Durys į svetainę atsilapojo ir jose pasirodė Liza. Su raktais vienoje rankoje ir skrybėlaite (ta, su šydu) kitoje. Už jos durys į tvankų pasaulį lauke buvo atviros. Vienas greta kito vestibiulyje, ant kilimėlio "Sveiki atvykę", ten, kur juos užnešė taksistas, stovėjo du lagaminai.

- Bobi, kiek tau sakiau, kad rakintum tas prakei...

Tada ji nutilo. Po to daugelį metų Bobis vis persukdavo atmintyje tą momentą, matydamas vis daugiau to, ką pamatė jo mama, grįžusi iš katastrofiškos kelionės į Providensą: jos sūnus klūpi priešais krėslą, ant kurio senis, niekad nekėlęs jai simpatijos ir pasitikėjimo, sėdi su mergaite ant kelių. Mergaitė kaip nesava. Plaukai sulipę nuo prakaito. Jos palaidinė perplėšta - skutai mėtosi ant grindų - ir, nors jos pačios akys buvo smarkiai užtinusios, Liza pastebėjo mėlynes ant Kerolės kūnelio: vieną ant peties, kitą ant šono ir pilvo.

Ir Kerolė, ir Bobis, ir Tedas Brotigenas pamatė Lizą neįtikimai aiškiai: dvi pamuštos akys (tiesą sakant, dešinė buvo tik piktai blizgantis plyšelis mėlynose klostėse), ištinusios, dviejose vietose trūkusios lūpos su vis dar prikepusiu krauju kaip šlykščiu lūpdažiu; nukreipta į šoną nosis, nelyginant raganos kablys iš komikso.

Tyla, suvokimo tylos akimirka karštą vasaros vidurdienį. Kažkur pasigirdo pokštelėjimas. Kažkur berniukas sušuko: "Na, vaikinai!" O užpakalyje, Kolonijos gatvėje sklido garsas, kuris Bobiui itin stipriai siejosi su jo vaikyste apskritai ir tuo ketvirtadieniu konkrečiai: vis aršiau veržḋamasis į dvidešimtąjį amžių lojo misis O'Hara Bauzeris: am-am-am.

"Džekas ją pastvėrė, - pagalvojo Bobis. - Džekas Meridju ir išsigimėliai jo draugeliai".

- Oho! Kas atsitiko? - paklausė jis mamos, nutraukdamas ty-

lą. Jis ne norėjo, o privalėjo sužinoti. Jis pribėgo prie jos beveik verkdamas iš baimės - ir iš skausmo: jos veidas, koks iškankintas jos veidas! Ji buvo visai nepanaši į mamą. Greičiau priminė senę, kuriai vieta ne šešėliuotoje Plačiojoje gatvėje, o "ten, apačioje", kur žmonės maukia vyną iš butelių popieriniuose paketuose ir neturi pavardžių. - Ką jis padarė? Ką tas niekšas tau padarė?

Liza nekreipė į jį dėmesio, tarsi net negirdėjo. Tačiau pastvėrė jį ir taip suspaudė pečius, kad pirštai skaudžiai susmigo į jo odą. Palaikė ir stumtelėjo į šalį net nežvilgtelėjusi.

- Paleisk ją, šlykštus seni, - iškošė ji tyliu balsu. - Tuojau pat paleisk!

- Misis Garfild, prašau, supraskite, - atsakė Tedas, keldamas Kerolę nuo kelių, - jis ir dabar stengėsi neliesti sužeisto peties. Tada atsistojo, pasitaisė kelnes automatišku judesiu, kuris jam buvo taip būdingas. - Matote, ją sumušė. Bobis rado ją...

- Išsigimėlis! - sužvigo Liza. Dešinėje stovėjo staliukas su vaza. Ji griebė ją ir šveitė į kaimyną. Tedas pasilenkė, bet per mažai; vazos dugnas kliudė pakaušį, pašoko it akmenukas, paleistas "varlyte" lėkti ežero paviršiumi, atsitrenkė į sieną ir pažiro šukėmis.

Kerolė suriko.

- Mama! Ne! - sušuko Bobis. - Jis nieko blogo nepadarė. Jis nieko blogo nepadarė!

Liza tarsi negirdėjo.

- Kaip tu drįsai ją liesti? Ir mano sūnų grabaliojai? Taip? Taip? Tau nesvarbu, kokiu būdu, kad tik būtų vaikai!!!

Tedas žengė prie jos. Tuščios jo petnešų kilpos pynėsi jam prie kojų. Bobis pastebėjo kraujo dėmeles retuose draugo plaukuose, kur atsimušė vaza.

- Misis Garfild, užtikrinu jus...

- Užtikrink ką nori, niekingas išgama!!! - Ant stalo be vazos nieko daugiau neradusi ji čiupo staliuką ir sviedė. Tas atsitrenkė Tedui į krūtinę, privertė susverdėti. Brotigenas būtų nuvirtęs, bet pasipainiojo krėslas, ir jis šleptelėjo į jį plačiai atmerktomis akimis, drebančiomis lūpomis.

- Jis padėjo tau? - paklausė Liza. Jos veidas išbalo kaip mirtininkės. Kraujosruvos priminė didžiules pigmentines dėmes. - Tu išmokei mano sūnų tau padėti?!!

- Mama, jis nieko bloga jai nedarė! - pravirko Bobis ir apkabino ją per juosmenį. - Jis nieko blogo jai nedarė, jis...

Ji griebė Bobį kaip staliuką, ir vėliau vaikas pagalvojo, kad mama tada turėjo tiek jėgos, kaip ir jis, kai užnešė Kerolę į šlaitą. Liza šveitė jį per kambarį. Bobis atsitrenkė į sieną, galva užkliudė sieninį laikrodį. Tas nukrito ant grindų ir visam laikui sustojo. Akyse pražydo juodos gėlės, galvoje šmėkštelėjo nerišli mintis

(ruošiasi puolimui, nes skelbimuose pasirodė jo pavardė)

apie žemuosius žmones. Tada nuslydo ant grindų, pabandęs, bet taip ir neišsilaikęs ant kojų.

Liza pažiūrėjo į sūnų visai abejingai, tada nukreipė žvilgsnį į Tedą, kuris sėdėjo krėsle su aukšta atkalte su staliuku ant pilvo ir veidą beveik siekiančiomis kojytėmis. Kraujas lašėjo ir iš skruosto, o žili plaukai tapo rūdžių atspalvio. Jis bandė kažką pasakyti, bet tik sugargė kaip senas rūkalius.

- Šlykštus senpalaikis! Dvokiantis senis! Už du centus nutraukčiau nuo tavęs kelnes ir su šaknimis išraučiau tavo dvokiantį gaidį!

Ji atsigręžusi dar kartą žvilgtelėjo į susirietusį sūnų, ir išraiška, kurią Bobis pastebėjo akyje, - panieka, kaltinimas - privertė jį pravirkti dar stipriau. Ji nepasakė: "Ir tu!", bet jis perskaitė tai vieninteléje dar matomoje mamos akyje. Tada ji vėl puolė Tedą:

- Žinai ką? Dabar keliausi į kalėjimą! - dūrė ji pirštu, ir net pro ašaras berniukas pastebėjo, kad vietoj nago, kuris ten buvo prieš lipant į misterio Bidermeno "Mersą", liko tik kruvinas randas. Ji kalbėjo pridususiu balsu, kuris tarsi suskambėdavo garsėliau, kai įveikdavo išpurtusią apatinę lūpą. - Tuojau iškviesiu policiją. Jeigu dar turi proto, tai sėdėk ramiai, kol skambinsiu. Prikąsk liežuvį ir sėdėk ramiai. - Balsas vis kilo, kilo... Apdraskyti pirštai sutinusiais sąnariais, subjaurotais nagais susigniaužė į kumščius, kuriais ji grasė Tedui. - Jeigu bandysi bėgti, aš pasivysiu ir sudryžuosiu ilgiausiu virtuviniu savo peiliu. Pamatysi! Gatvėje, kad visi matytų, ir pradėsiu nuo to daikto, kuris kelia jums... jums, berniukams... tiek problemų. Todėl sėdėk kaip pelė, Bretigenai. Jeigu nori išgyventi iki kalėjimo, nedrįsk pajudėti!

Telefonas gulėjo ant kampinio staliuko prie sofos. Ji nuėjo prie jo. Tedas liko sėdėti su stalu ant kelių, iš jo skruosto lašėjo kraujas. Bobis susirietė prie nukritusio laikrodžio, kurį mama laimėjo už reklaminius įdėklus. Į langą veržėsi Bauzerio amsėjimas.

- Jūs nežinote, kas čia atsitiko, misis Garfild. Tai, kas nutiko

jums, - baisu, ir labai jus užjaučiu... Bet tai nutiko jums, ne Kerolei.

- Užsičiaupk! - Ji nesiklausė, netgi nežiūrėjo į jo pusę.

Kerolė pribėgo prie Lizos, ištiesė jai rankas ir sustingo. Akys išbalusiame veide pasidarė milžiniškos, lūpos persikreipė.

- Jie nuplėšė nuo jūsų suknelę? - Pusiau sudejavo, pusiau sušnibždėjo. Liza nustojo rinkti numerį ir lėtai atsisuko į vaiką. - Kodėl jie nuplėšė nuo jūsų suknelę?

Liza tarsi svarstė, kaip atsakyti. Rūpestingai svėrė viską.

- Užsikišk, - metė ji pagaliau. - Užsikišk ir viskas, gerai?

- Kodėl jie vijosi jus? Kas mušė? - Kerolės balsas nutrūko. - KAS mušė?

- Užtilk!!! - Liza paleido iš rankų ragelį ir užsikišo ausis. Bobis stebėjo mamą su augančiu siaubu.

Kerolė pasisuko į jį. Per veidelį vėl ritosi ašaros. Jos akyse švietė suvokimas - taip, suvokimas. Toks pat, nutarė Bobis, kurį pajuto ir jis, kai misteris Makuonas bandė sukčiauti.

- Jie vijosi ją, - pasakė Kerolė. - Ji mėgino pabėgti nuo jų, bet jie pasivijo ir privertė grįžti.

Bobis ir taip žinojo. Jie vijosi mamą viešbučio koridoriumi. Jis matė tai. Neprisiminė kur, bet matė!

- Tegu baigia! Aš nenoriu daugiau matyti! - sukliko Kerolė. - Ji ginasi, bet ištrūkti negali! Ji ginasi, bet ištrūkti negali!

Tedas numetė staliuką ant grindų ir šiaip taip atsistojo. Jo akys degė.

- Apkabink ją, Kerole! Apsikabink iš visų jėgų! Ir tada tai baigsis!

Kerolė apsikabino sveikąja ranka Bobio mamą. Ta piktai sušvokštė.

Vieną sekundę viskas sustingo toje padėtyje, tarsi žaidžiant "statulas", kai vadovas surinka: "Suakmenėkit!" Pirmoji pajudėjo Kerolė, atitraukė ranką nuo Lizos Garfild ir atsitraukė. Sulipusios plaukų sruogos krito jai ant veido. Tedas priėjo ir ketino uždėti ranką jai ant peties.

- Nesiliesk prie jos! - įsakė Liza, bet jau automatiškai, bejėgiškai. Kad ir ką ji prisiminė išvydusi mergaitę ant Tedo Brotigeno kelių, dabar užgeso, laikinai. Ji atrodė visiškai nusigalavusi.

Tačiau Tedas nuleido ranką.

- Jūs teisi, - pripažino jis.

Liza giliai įkvėpė, sulaikė kvapą, tada išpūtė. Pasisuko į Bobį, nukreipė akis pro šalį. Kerolė papasakojo Bobio mamai apie tai, kaip dideli berniukai sugavo ją parke ir juokaudami ėmė ją mušti. Kaip vėliau Garis ėmė daužyti ją iš tikro, o kiti du laikė. Išsigandę trakštelėjusio jos peties jie išsilakstė. Papasakojo Lizai, kaip po penkių minučių, o gal po dešimties (jai taip skaudėjo, kad negalėjo pasakyti, kiek laiko praėjo) ją rado Bobis ir parnešė čia. Ir kaip Tedas ištiesino petį, bet iš pradžių davė Bobio diržą gaudyti skausmui. Ji pasilenkė ir pakėlusi parodė Lizai skylutes, paliktas jos dantų. Parodė išdidi ir sutrikusi.

- Viso skausmo nepagavau. Bet labai daug.

Liza užmetė akį į diržą ir atsisuko į Tedą.

- O kodėl sudraskei jos palaidinę, a?

- Jis nedraskė! - netikėtai suirzęs riktelėjo Bobis. - Jis perkirpo ją, kad galėtų apžiūrėti petį ir pataisyti jį, bet nenorėdamas per daug jos skaudinti. Juk aš pats atnešiau jam žirkles! Kodėl tu tokia kvaila, mama, kodėl nesupranti...

Liza užsimojo neatsigręždama ir užtiko Bobį nepasiruošusį. Išorinė delno pusė įsispaudė į jo žandą iš šono, smilius netgi kliudė akį, ir galvą pervėrė aštrus skausmas. Akys akimoju išdžiūvo, it staigiai užtrumpinus jas pumpavusį siurblį.

- Nedrįsk vadinti manęs kvaile, Bobi, - pasakė ji.

Kerolė išsigandusi žiūrėjo į kumpanosę raganą, kuri grįžo taksi misis Gerber drabužiais. Misis Gerber, kuri bėgo ir gynėsi, kai jau nebepajėgė bėgti. Ir galiausiai jie vis tiek padarė su ja tai, ką norėjo.

- Nereikia mušti Bobio, - pasakė Kerolė. - Jis ne toks, kaip jie.

- Jis ką - tavo kavalierius? - nusijuokė Liza. - Taip? Šaunuolė! Bet aš atskleisiu tau vieną paslaptį, mažule, - jis toks pat, kaip jo tėvelis ir visi kiti. Einam į vonią. Aš tave nuprausiu ir surasiu, ką tau apsirengti. Po velnių, na ir atrodai!

Mergaitė kelias sekundes žiūrėjo į ją, tada pasisuko ir nuėjo į vonią. Plika jos nugara atrodė siaurutė, beginklė. Ir balta. Tokia balta, lyginant su įdegusiomis rankomis!

- Kerole! - šūktelėjo ją Tedas. - Dabar geriau?

Bobis nutarė, kad klausia ją ne apie petį. Tik ne dabar.

- Taip, - atsakė ji, neatsigręždama. - Bet vis girdžiu kažkur toli. Ji šaukia.

- Kas šaukia? - paklausė Liza. Kerolė neatsakė. Ji įėjo į vonią

ir uždarė duris. Liza valandėlę žiūrėjo į jas lyg tikėdamasi, kad Kerolė iššoks, po to pasisuko į Tedą. - Kas šaukia?

Tedas atsargiai pakėlė į ją akis it laukdamas naujo puolimo.

Liza ėmė šypsotis. Bobis pažino tą šypseną, "aš tuoj pratrūksiu" šypseną. Nejaugi dar liko kam pratrūkti? Dėl pamuštų akių, sulaužytos nosies ir ištinusių lūpų ta šypsena atrodė labai kraupiai - ne jo mamos, o kažkokios beprotės veidas.

- Vadinasi, jūs tik gerasis samarietis, ar ne? Ir kiek kartų ją apčiupinėjote, kol atstatėte petį? Palaikyti, tiesa, nelabai yra už ko, bet jūs nieko nepraleidote, taip? Geros progos nepraleidžiate, a? Nagi, prisipažinkite mamytei!

Bobis pažvelgė į ją su augančiu nusivylimu. Kerolė juk papasakojo jai viską - visą tiesą, tačiau niekas nepasikeitė. Niekas! Prakeikimas!

- Šitame kambaryje yra pavojingas suaugusysis, - ištarė Tedas. - Bet tai ne aš.

Ji spigino į jį iš pradžių nesuprasdama, po to netikėdama savo ausimis, galiausiai su įniršiu.

- Ir kaip tu drįsti! Kaip drįsti!

- Jis juk nieko nepadarė! - suriko Bobis. - Tu ką, negirdėjai, ką pasakojo Kerolė? Tu ką...

- Užsičiaupk, - nukirto Liza, nežiūrėdama į jį. Žiūrėjo tik į Tedą. - Policija, mano įsitikinimu, labai tavimi susidomės. Donas penktadienį paskambino į Hartfordą prieš... na, prieš tai. Aš jo paprašiau. Jis ten turi draugų. Tu niekad nedirbai buhalteriu Konektikute, niekad nedirbai kontrolės valdyboje, nei kur kitur. Kalėjime sėdėjai, taip?

- Tam tikra prasme, ko gero, taip, - atsakė Tedas. Jis, rodės, šiek tiek nusiramino, nors skruostu tebetekėjo kraujas. Jis išsitraukė iš kišenės cigaretes, pasižiūrėjo ir vėl susikišo. - Bet ne tokiame, apie kokį galvojate.

"Ir ne šio pasaulio", - pagalvojo Bobis.

- Ir už ką? - paklausė Liza. - Už mergaičių tvirkinimą?

- Turiu kai ką vertinga, - atsakė Tedas ir pastukseno pirštu per savo smilkinį. Ant piršto pagalvėlės įsispaudė kraujas. - Yra ir daugiau tokių, kaip aš. Taip pat yra žmonių, kurių darbas - gaudyti mus, laikyti ir išnaudoti dėl... na, išnaudoti mus, apsiribokim tuo. Aš ir dar du pabėgome. Vieną sugavo, kitą nužudė. Tik aš likau laisvėje. Jeigu... - Jis apsidairė į šalis, - jeigu tai galima vadinti

laisve.

- Tu trenktas. Kvaištelėjęs senis Bretigenas. Paskutinis pusprotis. Skambinu policijai, tegu jie sprendžia, grūsti tave į cypę ar ne. Arba į bepročių namus. - Ji pasilenkė paimti telefono ragelio.

- Ne, mama! - suriko Bobis ir ištiesė ranką. - Ne...

- Bobi! Nereikia! - griežtai sudraudė Tedas.

Bobis atsitraukė, pasižiūrėjo į mamą, kuri jau pastatė telefono aparatą kaip reikiant, tada į Tedą.

- Tik ne tokioje situacijoje, - paaiškino misteris Brotigenas. - Tokioje būklėje ji gali tik kandžiotis.

Liza Garfild padovanojo Tedui švytinčią, beveik nenusakomą šypseną - "Nieko nebus, šunsnuki", - ir nukėlė ragelį.

- Kas ten vyksta? - šūktelėjo Kerolė iš vonios. - Ar galiu išeiti?

- Kol kas dar ne, vaikeli, - atsakė Tedas. - Truputį vėliau.

Liza patikrino telefoną, liko patenkinta ir ėmė rinkti numerį.

- Mes išsiaiškinsime, kas tu toks, - ištarė ji keistu, užtikrintu balsu. - Tikriausiai bus įdomu. Ir tai, ką padarei. Tai gali būti dar įdomiau.

- Jeigu iškviesite policiją, jie sužinos, kas tokia esate ir ką padarėte jūs, - pasakė Tedas.

Liza Garfild liovėsi rinkti numerį ir pakėlė į jį akis. Tai buvo gudrus šnairas žvilgsnis - Bobiui jis buvo nematytas.

- Ką čia mali, a?

- Apie kvailą moterį, kuri turėjo geresnį pasirinkimą. Apie kvailą moterį, kuri pakankamai prisižiūrėjo į savo viršininką, kad būtų apdairesnė, kuri pakankamai prisiklausė jo pokalbių su draugužiais, kad būtų apdairesnė, kad žinotų, jog jų "seminarai" praktiškai apsiriboja girtuoklystėmis ir seksualiniu siautėjimu. Su trupučiu marihuanos. Apie kvailą moterį, kuri leido savo godumui nugalėti sveiką protą...

- Ir ką tu išmanai apie tai, ką reiškia gyventi vienai? - šūktelėjo Liza. - Man reikia auginti vaiką! - Ji pasižiūrėjo į Bobį taip, lyg pirmą kartą po ilgokos pertraukos prisiminė turinti vaiką.

- Kiek, jūsų nuomone, jis turėtų išgirsti?

- Nieko tu nežinai! Iš kurgi?

- Aš žinau VISKĄ. Klausimas, kiek viso to turi žinoti Bobis? O kiek - jūsų kaimynai? Jeigu pasirodys policija ir suims mane, jie sužinos viską, ką žinau aš, pažadu. - Jis patylėjo. Jo vyzdžiai neiš-

siplėtė, bet akys tartum tapo didesnės. - Aš žinau VISKĄ. Patikėkit mano žodžiu, jeigu nenorite įsitikinti.

- Kodėl imtumėt man taip kenkti?

- Jeigu turėsiu pasirinkimą, to nedarysiu. Jūs jau ir taip nuskriausta - ir nusiskriaudėte save pati, ne tik kiti. Leiskite man išvažiuoti, daugiau nieko neprašau. Aš vis tiek rengiausi išvykti. Tad nekliudykite man. Aš juk tik norėjau padėti.

- O taip! - nusijuokė ji. - Padėti! Kai ji sėdėjo ant kelių beveik nuoga. Padėti!

- Aš ir jums padėčiau, jeigu...

- Kurgi ne! Ir žinau kaip! - Ji vėl nusijuokė.

Bobis norėjo prasižioti, bet pastebėjęs Tedo žvilgsnyje įspėjimą, užsičiaupė. Už vonios durų vanduo ėmė tekėti į kriauklę. Liza nuleido galvą svarstydama. Po kurio laiko pakėlė ją.

- Gerai jau, - tarė ji. - Štai ką padarysiu. Padėsiu Bobio draugei susitvarkyti. Duosiu nuo skausmo aspirino. Surasiu ką nors apsirengti, kad galėtų pasiekti namus. Kai ko paklausinėsiu. Jeigu atsakymai bus normalūs, galėsi nešdintis. Name bus švariau.

- Mama...

Liza pakėlė ranką lyg policininkas sankryžoje, įsakydama jam nutilti. Ji rijo akimis Tedą, o tas žiūrėjo į ją.

- Aš palydėsiu ją namo, palauksiu, kol įeis pro duris. Ką ji norės papasakoti mamai - jų reikalas. Mano rūpestis - kad ji sėkmingai pasiektų namus. Tada nueisiu į parką ir pasėdėsiu pavėsyje. Buvo sunki naktis, vakarykštė. - Ji įtraukė oro ir garsiai atsiduso. - Labai sunki. Taigi, nueisiu į parką pasėdėti ir pagalvoti, ko imtis toliau. Kaip man apsaugoti sūnų ir save nuo nakvynės namų. Jeigu grįžusi iš parko rasiu tave, mielasis, čia, iškviesiu policiją... ir geriau nesugalvok tikrinti mano žodžių. Pasakok, ką nori. Niekas nesiklausys, kai pasakysiu, kad grįžusi namo keliomis valandomis anksčiau nei tikėjaisi radau tave, kišantį leteną į vienuolikametės mergytės šortukus.

Bobis spoksojo į mamą iš sukrėtimo nepajėgdamas ištarti žodžio. Ji nematė jo žvilgsnio, nes tebežiūrėjo į kaimyną, nei mirksniui nenuleisdama užtinusių akių.

- Jeigu grįšiu, o tavęs čia nebus nė kvapo, man nereikės niekur skambinti ir nieko sakyti. *Tout fini**

"Aš važiuosiu su tavimi, - galvojo Bobis apie Tedą. - Aš ne-

*Viskas baigta (pranc.).

bijau žemųjų žmonių. Geriau tegu tūkstantis žemųjų žmonių geltonais apsiaustais ieško manęs - kad ir milijonas, - negu gyventi su ja. Aš jos nekenčiu!"

- Na? - paklausė Liza.

- Sutarta. Aš išvažiuosiu po valandos. O gal ir anksčiau.

- Ne! - suriko Bobis. Pabudęs ryte susitaikė su Tedo išvykimu - buvo liūdna, bet susitaikė. O dabar visas skausmas grįžo. Ir net stipresnis nei anksčiau. - Ne!

- Patylėk, - metė mama, nežiūrėdama į jį.

- Tai vienintelė išeitis, Bobi. Tu juk supranti. - Tedas pažvelgė į Lizą iš apačios į viršų. - Pasirūpinkite Kerole. Aš pasikalbėsiu su Bobiu.

- Ne jūs čia nurodinėjate, - atkirto Liza, bet nuėjo į vonią, ir Bobis pastebėjo, kad ji šlubčioja. Vienas jos kulniukas buvo nulūžęs, bet krypavo ji ne vien dėl to. Liza pabeldė į vonios duris, bet nesulaukusi atsakymo įsmuko vidun.

Bobis metėsi per kambarį, bet kai išskėtė rankas apkabinti draugą, Tedas jas sugavo, spustelėjo ir prispaudęs prie Bobio krūtinės paleido.

- Pasiimkite ir mane, - pareikalavo Bobis. - Aš padėsiu jums susekti juos. Dvi poros akių geriau nei viena. Paimkite mane su savimi!

- To negaliu padaryti, bet gali palydėti mane į virtuvę, Bobi. Nes ne vien Kerolei reikia susitvarkyti.

Tedas pakilo iš fotelio ir susverdėjo. Bobis ištiesė ranką jį prilaikyti, tačiau Tedas vėl pastūmė ją, švelniai, bet ryžtingai. Bobiui sugėlė širdelę. Mažiau negu tada, kai mama nepadėjo jam atsikelti (net nepažvelgė į jį!), trenkusi į sieną. Bet vis tiek buvo labai skaudu.

Jis nuėjo su Tedu į virtuvę nesiliesdamas prie jo, bet laikydamasis labai arti, kad spėtų sulaikyti, jeigu tas sukluptų. Bet Tedas nesuklupo. Jis pažvelgė į blausų savo atspindį lange virš kriauklės, atsiduso ir atsuko kraną. Sušlapinęs pašluostę ėmė šluostytis kraują nuo žando, vis pasitikrindamas lange kaip sekasi.

- Tavo mamai reikia tavęs kaip niekad anksčiau, - pasakė jis. - Jai būtinas žmogus, kuriuo ji galėtų pasitikėti.

- Manimi ji nepasitiki. Man atrodo, ji manęs apskritai nemėgsta.

Tedas suspaudė lūpas, ir Bobis suprato, kad palietė tiesą, ku-

rią Tedas perskaitė jo mamos sąmonėje. Bobis žinojo, kad mama jo nemėgsta, žinojo seniai, tai kodėl gerkle vėl ėmė lipti gumulas?

Tedas pasilenkė prie jo, tada śusigriebė ir vėl ėmė šluostyti kraują.

- Na, gerai, - pasakė jis. - Tarkime, kad ji tavęs nemėgsta. Bet jeigu tai ir tiesa, nemėgsta ne todėl, kad padarei ką nors ne taip. O todėl, kad tu - tai tu.

- Berniukas, - su kartėliu ištarė Bobis. - Prakeiktas berniukas!

- Ir savo tėvo sūnus, nepamiršk to. Bet, Bobi... patinki tu jai ar ne, ji myli tave. Suprantu, kad tai primena sveikinimo atviruką, bet tai tiesa. Ji myli tave ir jai tavęs reikia. Tu esi viskas, ką ji turi. Dabar ji labai nukentėjo...

- Pati kalta, kad nukentėjo! - neišlaikė jis. - Juk žinojo, kad kažkas ne taip! Jūs pats sakėte. Žinojo ne savaites, o MĖNESIUS! Bet nemetė to darbo! Žinojo ir vis tiek važiavo su jais į Providensą! Vis tiek važiavo!

- Liūtų tramdytojas taip pat žino, bet vis tiek eina į narvą. Nes už tai jam moka.

- Ji turi pinigų! - išrėkė Bobis.

- Matyt, jų neužtenka.

- Jai niekad nebus gana, - pasakė Bobis ir vos ištaręs suprato, kad tai tiesa.

- Ji tave myli.

- Kas man iš to? Aš jos nemyliu.

- Ne, myli. Ir mylėsi. Taip reikia. Tai *ka*.

- *Ka*? Koks dar "ka"?

- Likimas. - Tedas beveik išplovė plaukus nuo kraujo. Užsuko kraną ir dar kartą pasižiūrėjo į savo atspindį stikle. Už lango buvo vasara - jaunesnė, nei kada nors vėl taps Tedas Brotigenas. Jaunesnė, nei kada nors taps Bobis, jei jau prakalbome apie tai. - *Ka* - tai lemtis. Tu myli mane, Bobi?

- Juk žinote, kad taip, - atsakė Bobis, vėl pravirkdamas. Paskutiniuoju metu jis lyg ir nieko daugiau neveikė, tik verkė. Net akis perštėjo. - Labai labai.

- Tada pasistenk būti draugu savo mamai. Dėl manęs, jeigu ne dėl savęs paties. Lik su ja. Padėk jai užsigydyti šitą skausmą. Aš protarpiais siųsiu tau atvirutes.

Jie grįžo svetainėn. Bobiui truputį palengvėjo, bet jis troško, kad Tedas apkabintų jį. Troško to labiau už viską pasaulyje.

Atsivėrė vonios durys. Pirma pasirodė Kerolė, įbedusi akis į kojas su neįprastu jai drovumu. Jos plaukai buvo drėgni, sušukuoti atgal ir surišti gumute į "uodegą". Ji buvo apsivilkusi mamos palaidinę, tokią didelę, kad siekė jai kelius ir labiau priminė suknelę. Raudonų šortukų visai nesimatė.

- Išeik į verandą ir palauk, - paliepė Liza.

- Gerai.

- Tu be manęs namo juk neisi, taip?

- Taip, - atsakė Kerolė, ir nuleistame jos veide pasirodė išgąstis.

- Gerai. Atsistok prie mano lagaminų.

Kerolė nuėjo į koridorių, ten atsisuko.

- Ačiū, Tedai, kad išgydėte mano ranką. Tikiuosi, dėl to neturėsite nemalonumų. Aš nenorėjau...

- Eik į verandą, po velnių! - viauktelėjo Liza.

- ...kad dėl manęs kam nors būtų blogai, - baigė Kerolė plonu balseliu kaip peliukas iš animacinio filmo. Tada išėjo į koridorių. Ji skendo Lizos palaidinėje - kitą dieną ji būtų atrodžiusi komiškai. Liza pasisuko į sūnų, ir kai jis pamatė mamą iš arti, širdis nusirito į kulnus. Mama vėl alsavo pykčiu. Veidą tarp mėlynių ir kaklo užliejo raudonis.

"O, dieve, kas dar?" - pagalvojo jis. Ji pakėlė ranką su žaliu pakabučiu ant žiedo, ir Bobis viską suprato.

- Aš... e... - Jis nesugalvojo, kaip pasiaiškinti; nei išsisukti, nei tiesiog sumeluoti, nei prisipažinti. Staiga Bobis pasijuto neapsakomai pavargęs. Norėjo tik viena: nuslinkti į savo miegamąjį, palįsti po apklotu ir užmigti.

- Aš jam padovanojau, - tyliai ištarė Tedas. - Vakar.

- Tu tempeisi mano sūnų į Bridžportą? Pas bukmekerį? Į pokerio irštvą?

"Ant pakabučio apie bukmekerį neužsimenama, - pagalvojo Bobis. - Ir apie pokerį nė žodžio... nes tai draudžia įstatymas. Ji žino, kuo ten užsiima, nes mano tėtis tenai lankydavosi. Koks tėvas, toks ir sūnus. Yra tokia patarlė: obuolys nuo obels netoli rieda".

- Aš vežiau jį į kiną, - pasakė Tedas. - Į "Prakeiktųjų kaimą" "Kriterione". Kol jis žiūrėjo filmą, nuėjau į "Kampinę kišenę" vienu reikalu.

- Kokiu reikalu?

- Pastačiau už vieną boksininką.

Bobio širdis nusirito į kulnus, jis pagalvojo: “Kas tau? Kodėl nesumelavai? Jeigu žinotum, kaip ji reaguoja į tokius da...”

Bet Tedas juk žinojo! Aišku, kad žinojo.

- Statei už boksininką. - Ji linktelėjo. - Taip-taip. Palikai mano sūnų vieną Bridžporto kine, kad galėtum nueiti pastatyti pinigų. - Ji nusikvatojo. - Ką gi, atrodo, turėčiau tau padėkoti, a? Atnešei jam tokį mielą suvenyrą. Jeigu sugalvos kada nors pastatyti pats arba prašvilpti visus pinigus pokeriu, kaip jo tėvas, žinos, kur kreiptis.

- Aš palikau jį dviems valandoms kino teatre, - pasakė Tedas. - Jūs palikote jį su manimi. Jam lyg ir nepakenkė nei viena, nei kita.

Liza akimirką stovėjo lyg gavusi antausį, net atrodė, kad ji pravirks. Bet jos veidas išsilygino, tapo bereikšmis. Ji suspaudė žiedą su pakabučiu saujoje ir įsigrūdo į suknelės kišenę. Bobis žinojo, kad daugiau jo niekad nepamatys, bet jam buvo vis vien. Daugiau nenorėjo matyti to prakeikto žiedo.

- Bobi, eik į savo kambarį, - įsakė mama.

- Ne.

- BOBI, EIK Į SAVO KAMBARĮ!

- Ne! Neisiu!

Stovėdama saulės šviesoje ant “Sveiki atvykę” kilimėlio prie Lizos Garfild lagaminų, skęsdama senoje Lizos palaidinėje Kerolė pravirko.

- Keliauk į savo kambarį, Bobi, - tyliai paprašė Tedas. - Aš labai džiaugiuosi, kad susipažinau su tavimi ir pažinau.

- Pažinau? - pakartojo Liza piktu balsu su užuomina, bet jos Bobis nesuprato, o Tedas neatkreipė į ją dėmesio.

- Eik į savo kambarį, - pakartojo jis.

- Ar jums viskas bus gerai? Suprantate, apie ką aš.

- Taip. - Tedas nusišypsojo ir pabučiavęs pirštus pasiuntė Bobiui oro bučinį. Bobis sugavo jį ir stipriai sugniaužė kumštyje. - Man viskas bus gerai.

Bobis lėtai nupėdino prie savo miegamojo durų nunarinęs galvą, įrėmęs žvilgsnį į savo sportbačių kojines. Jau pasiekė duris, kai staiga pagalvojo: “Aš negaliu! Negaliu jam leisti taip išeiti”.

Jis nubėgo prie Tedo, apkabino jį ir ėmė bučiuoti jo veidą - kaktą, skruostus, lūpas, plonus šilkinius vokus.

- Tedai, aš myliu tave.

Tedas pasidavė ir stipriai jį apglėbė. Bobis uodė silpną jo losjono po skutimosi kvapą ir daug stipresnį "Česterfild" cigarečių aromatą. Tie kvapai dar ilgai gyvens jo atmintyje, kaip ir plačių Tedo delnų, glostančių jo nugarą, remiančių pakaušį, prisilietimas.

- Bobi, aš irgi tave myliu, - pasakė jis.

- Dėl Dievo! - kone sucypė Liza. Bobis pasisuko į ją ir pamatė, kaip Donas Bidermenas įstumia ją į kampą. Kažkur grotuvas visu garsu plyšojo "Šuolį pirmą dienos", atliekamą Benio Gudmeno orkestro. Misteris Bidermenas kėlė ranką smogti. Misteris Bidermenas klausė, ar ji nori dar, jeigu taip patinka, gaus, jei patinka. Bobis beveik skonio receptoriais pajuto, su kokiu siaubu ji viską suprato.

- Tai tu juk nežinojai. Tiesa? - pasakė jis. - Tai yra, ne viską, ko jie norėjo. Jie manė, kad supranti, o tu nesupratai.

- Tuojau pat keliauk į kambarį, o tai skambinu į policiją ir paprašau atsiųsti patrulinę mašiną, - pareiškė jo mama. - Aš nejuokauju, Bobi.

- Žinau, kad nejuokauji, - atsakė Bobis. Jis nuėjo į savo kambarį ir uždarė duris. Iš pradžių atrodė, kad viskas gerai, vėliau pajuto, kad apsivems arba praras sąmonę. Arba ir viena, ir kita. Nusliūkino prie lovos linkstančiomis kojomis. Norėjo pasėdėti ant jos, bet tuoj griuvo skersai tarsi iš nugaros ir pilvo būtų išvirtę visi raumenys. Jis mėgino atsikelti, bet kojos net nekrustelėjo. Jam staiga pasirodė, kad Salas Džonas užlipa kopėtėlėmis ant baseino tramplino, įsibėgėja ir neria. Jeigu dabar būtų kartu su Es-Džėjumi!.. Bet kur, tik ne čia.

Kai Bobis pabudo, jo kambaryje tvyrojo prietema, o kai pasižiūrėjo į grindis, tai vargiai įžiūrėjo medžio, augančio už lango, šešėlį. Jis pramiegojo - arba pragulėjo nualpęs tris valandas, gal net keturias. Buvo visas permirkęs prakaitu, kojos nutirpo: taip ir neužkėlė jų ant lovos.

Pabandęs tai padaryti, vos nesuriko, kai perėjo mėšlungis. Jis nuslydo ant grindų, o kojas iki pat tarpkojo ėmė varstyti adatėlės. Sėdėjo pritraukęs kelius prie ausų, nugarą maudė, galvoje tvenkėsi rūkas. Atsitiko kažkas baisaus - tik jis ne iš karto prisiminė, kas tokio. Sėdėjo atsirėmęs į lovą, žiūrėjo į Keitoną Murą su Vienišojo Reindžerio kauke ir po truputį traukė iš atminties. Išsuktas Kero-

lės petys, sumušta, beveik išprotėjusi jo mama, įtūžusi krato priešais jį žalią pakabutį raktams. O Tedas...

Tedas, tikriausiai jau išvažiavo, gal ir gerai, tik kodėl taip skaudu apie tai galvoti!

Jis atsistojo ir du kartus apėjo kambarį. Antrą kartą sustojo prie lango ir pažvelgė laukan, abiem rankomis trindamasis sprandą, kuris buvo nutirpęs ir suprakaitavęs. Gatvėje su šokdynėmis šokinėjo dvynukės Deina ir Dajana Sigsbi, bet daugiau vaikų nesimatė: išsivaikščiojo po namus vakarieniauti, o gal ir miegoti. Pro šalį prašvilpė automobilis su įjungtais žibintais. Buvo vėliau, negu jis iš pradžių manė: naktis leidosi ant miesto.

Bobis dar kartą apėjo kambarį kaip įkalintas kameroje. Durys neturėjo spynos - kaip ir mamos miegamasis, tačiau jis vis tiek jautėsi kaliniu. Jis bijojo išeiti. Mama nepakvietė jo vakarieniauti, nors jam norėjosi valgyti - truputį, bet norėjosi, - ir jis bijojo kelti koją iš kambario. Bijojo ją pamatyti... ar visai nepamatyti. Kas, jeigu ji nutarė, kad užtektinai prisigyveno su Bobiu, tėvo vertu sūnumi? Bet kad ir būtų tenai - ir visai normali... o ar būna kas nors visiškai normalu? Kartais po žmonių veidais tikra klaikuma. Dabar jis buvo tuo įsitikinęs.

Berniukas priėjo prie uždarų durų ir sustojo. Ant grindų gulėjo popieriaus lapelis. Pasilenkęs pakėlė jį. Buvo dar pakankamai šviesu, ir jis nesunkiai jį perskaitė:

Brangusis Bobi!

Kai skaitysi tai, manęs čia jau nebus... bet aš išsivežu tave savo mintyse. Prašau, mylėk savo mamą ir prisimink, kad ji myli tave. Šiandien ji buvo įbauginta, sumušta, ją kamavo didelė gėda, o kai matome žmones tokius, matome juos blogiausioje šviesoje. Aš tau palikau kai ką savo kambaryje. Savo pažado nepamiršiu.

Su meile,

Tedas.

Atvirutes, štai ką jis žadėjo. Siųsti man atvirutes.

Bobiui palengvėjo. Jis sulankstė raštelį, kurį Tedas pakišo jam po durimis, ir išėjo į svetainę.

Ji buvo tuščia, bet sutvarkyta. Kambarys atrodė visai nieko, jeigu nežinotum, kad ant sienos prieš tai kabojo laikrodis. Dabar

liko tik kabliukas, kur jis kabojo: styro sau ir nieko nelaiko.

Bobis suprato girdįs miegamajame knarkiančią savo mamą. Knarkdavo ji visada, tik dabar knarkė kažkaip sunkiai: taip knarkia girtuokliai arba seniai. "Todėl, kad jie sulaužė jai nosį", - pagalvojo Bobis ir prisiminė

(Kaip reikaliukai? A?)

misterį Bidermeną ir tai, kaip du galvijai ant galinės sėdynės baksnojo vienas kitą alkūnėmis ir šiepėsi. "Kiaulę - mušk! Gerklę - rėžk!", - pagalvojo Bobis. Nenorėjo apie tai galvoti, bet pagalvojo.

Jis nutipeno pirštų galiukais per kambarį, be garso, lyg Džekas žmogėdros pilyje, atsidarė duris į vestibiulį ir išėjo. Pirmąsias laiptų pakopas lipo patykomis (laikydamasis arčiau turėklų - vienoje iš knygų apie Hardžio berniūkščius jis perskaitė, kad taip laiptai girgžda mažiau), o antrą maršą užlėkė vienu atsikvėpimu.

Tedo buto durys buvo atviros, kambarys už jų atrodė beveik tuščias. Tai, kas buvo pakabinta ant sienų - žmogaus, žvejojančio auštant paveikslas ir kitas, kuriame Marija Magdalena mazgoja kojas Jėzui, bei kalendorius, - dingo. Peleninė ant stalo buvo tuščia, bet šalia jos gulėjo vienas iš popierinių Tedo maišelių su rankenomis. Viduje Bobis rado keturias knygas lanksčiais viršeliais: "Gyvulių ūkis", "Medžiotojo naktis", "Lobių sala" ir "Apie peles ir žmones". Ant maišelio drebančiu, bet lengvai skaitomu Tedo braižu buvo išvedžiota: "Pradėk nuo Steinbeko. "Vaikinai kaip mes", - sako Džordžas, pasakodamas Leniui istoriją, kurią Lenis pasiruošęs klausytis nuolatos. Kas tie "vaikinai kaip mes"? Kas jie buvo Steinbekui? Kas jie tau? Užduok sau tą klausimą".

Bobis paėmė knygas, o maišelį paliko - bijojo, kad pamačiusi mama vėl pasius. Jis dirstelėjo į šaldytuvėlį, bet ten nerado nieko, išskyrus prancūziškų garstyčių indelį ir sodos dėžutę tešlai. Uždaręs duris, jis apsižvalgė. Tarsi niekas ir negyveno. Tiktai...

Jis grįžo prie peleninės, pakėlė ją prie nosies ir giliai įkvėpė. "Česterfild" cigarečių kvapas liko labai stiprus ir vėl sugrąžino Tedą: sėdi jis už šito stalo ir kalba apie "Musių valdovą", Tedas stovi priešais veidrodį vonioje, skutasi šiurpiu savo skustuvu ir klauso pro duris, kaip Bobis skaito jam probleminius straipsnius, kurių jis pats, Bobis, nesupranta.

Tedas, palikęs ant popierinio maišelio paskutinį klausimą: *Vaikinai kaip mes. Kas jie tokie?*

Bobis įtraukė mikroskopines pelenų dulkeles, kovodamas su noru nusičiaudėti, laikydamas kvapą savyje, užantspauduodamas jį savo atmintyje, kaip tik mokėjo, smarkiai užmerkęs akis, o pro langą sklido nesibaigiantis, nepakeičiamas Bauzerio amsėjimas, dabar kviečiantis tamsą it sapną: au-au, au-au, au-au.

Tada padėjo peleninę ant stalo. Čiaudulys praėjo. "Rūkysiu "Česterfildą", - nutarė jis. - Rūkysiu visą gyvenimą".

Bobis nusileido laiptais, laikydamas knygas priešais save ir spausdamasis prie turėklų, kai leidosi į vestibiulį. Įsmukęs į kambarį pirštais nutipeno per svetainę į savo kambarį (jo mama knarkė, netgi garsiau nei prieš tai). Knygas suslėpė už lovos - kuo toliau. Jeigu mama jas ras, pasakys, kad jas paskolino misteris Bertonas. Tai melas, bet jeigu pasakys tiesą - atims. Be to, melas jam nebeatrodė šlykštus. Melas gali tapti būtinybe. O metams bėgant - ir malonumu.

Kas toliau? Urzgiantis pilvas išsprendė problemą. Du sumuštiniai su arachisų sviestu - štai kas toliau.

Jis pasuko į virtuvę pro praviras mamos duris net nesusimąstęs, bet staiga sustojo. Ji vartėsi lovoje. Knarkimas ėmė trukčioti, mama kažką kalbėjo per miegus. Tyli dejonė, kurios jis nesuprato ir neprivalėjo suprasti. Tačiau jis vis tiek ją girdėjo. Ir kažką matė. Jos mintis? Jos sapną? Kad ir kas tai buvo, buvo šiurpu.

Bobis pajėgė žengti dar tris žingsnius virtuvės link ir tada sugavo atspindį kažko baisaus, nuo ko oras įstrigo gerklėje it ledokšnis: JŪS NEMATĖTE BROTIGENO? JIS TIESIOG SENAS SARGIS, BET MES JĮ MYLIME!

- Ne, - sušnibždėjo Bobis. - Nereikia, mama, nereikia!

Jis nenorėjo pas ją eiti, bet kojos pačios nunešė tenai. Ir Bobis nuėjo su jomis tarytum įkaitas. Stebėjo iš šalies, kaip išsitiesia jo ranka, išsiskečia pirštai ir stumteli duris, kol jos visai atsiveria.

Jos lova buvo paklota. Mama gulėjo ant apkloto su suknele taip sulenkusi koją, kad kelis beveik lietė krūtinę. Jis matė jos kojinės kraštą ir kojaraištį, nevalingai prisimindamas ponią "Kampinės kišenės" kalendoriuje - tą, kuri išlipo iš mašinos, o suknelė užvirto virš kojų... tik tos damos kojos nejuodavo nuo kraujosruvų.

Lizos veidas tarp mėlynių buvo raudonas, plaukai sulipo nuo prakaito, ant skruostų maišėsi ašaros, snargliai ir kosmetika. Kai Bobis žengė pro duris, po kojomis sucypė lenta. Liza riktelėjo, ir jis sustojo kaip kuolą prarijęs, neabejodamas, kad mamos akys tuoj

prasimerks.

Bet ji nepabudo, tik nusirito prie sienos. Čia, jos miegamajame, chaotiškas minčių ir vaizdų srautas, trykštantis iš Lizos, nepasidarė aiškesnis, tik aštresnis ir tvankus kaip ligonio prakaito kvapas. Viską persmelkė garsai - Benis Gudmenas grojo "Šuolis pirmą dienos", dar kraujo, tekančio jos kaklu, kvapas.

"Jūs nematėte Brotigeno, - galvojo Bobis. - Jis senas sargis, bet mes mylime jį. Jūs nematėte..."

Prieš atsiguldama ji nuleido žaliuzes, ir dabar kambaryje buvo labai tamsu. Bobis paėjo dar žingsnį ir vėl sustojo - prie stalelio su veidrodžiu, prieš kurį ji retkarčiais sėdėdavo dažydamasi. Ten gulėjo jos rankinukas. Bobis pagalvojo apie tai, kaip Tedas jį apkabino - ko taip troško, ko taip reikėjo Bobiui. Tedas glostė jam nugarą, rėmėsi delnais į pakaušį. "Mano prisilietimai perduoda... tai kažkas panašaus į langą", - anądien sakė jam Tedas, kai jie taksi grįžo iš Bridžporto. Ir dabar, stovėdamas prie grimo staliuko sugniaužęs kumščius Bobis pamėgino žvilgtelėti pro tą langą į savo sąmonę.

Jis pamatė ištraukas iš mamos kelionės traukiniu namo, mamos, susirietusios kamputyje, žiūrinčios į dešimtį tūkstančių galinių kiemų tarp Providenso ir Harvičo, kad kuo mažiau žmonių matytų jos veidą; jis matė, kaip ji aptiko ryškiai žalią raktų pakabutį ant lentynėlės prie stiklinės su dantų šepetėliu, kai Kerolė rengėsi seną jos palaidinę; matė, kaip lydėjo mergaitę namo, uždavinėdama vieną klausimą po kito kaip kulkas iš kulkosvaidžio. Kerolė, per daug sukrėsta ir iškankinta, kad apsimetinėtų, atsakė į visus. Bobis matė, kaip jo mama ėjo šlubuodama į Gerovės parką, išgirdo, kaip ji galvoja: "Kad bent kokios nors naudos išpešus iš šito košmaro, kad bent kokios..."

Jis pamatė, kaip ji atsisėdo ant suolo pavėsyje, po to pakilo ir nuėjo į "Bet kokios bakalėjos" pusę nusipirkti miltelių nuo galvos skausmo ir mineralinio. Ir štai tuomet, kai beveik išėjo iš parko, Bobis pamatė, kad ji pastebėjo kažką priklijuota prie medžio. To "kažko" buvo prilipdyta visame mieste; ji tikriausiai praėjo du tris parke, bet nepastebėjo, nes buvo paskendusi savo mintyse.

Ir vėl Bobis pasijuto keleiviu savo kūne, tiktai keleiviu. Jis žiūrėjo, kaip ranka išsitiesia, du pirštai (tie patys, ant kurių po kelerių metų atsiras geltonos prisiekusio rūkaliaus dėmės) sukarpė it žirklės ir sugriebė tai, kas kyšojo iš mamos rankinės. Bobis ištrau-

kė lapą, išlankstė jį ir perskaitė pirmas dvi eilutes šviesoje, krentančioje iš svetainės.

JŪS NEMATĖTE BROTIGENO?
Jis tiesiog SENAS SARGIS, bet MES MYLIME JĮ!

Jo akys slydo eilutėmis, kurios prikaustė jo mamos žvilgsnį ir išstūmė iš jos galvos visas kitas mintis.

Mes sumokėsime LABAI DIDELĘ PREMIJĄ
($$$$)

Štai ta nauda, kurios ji troško, kurios ji tikėjosi, kurios meldė. Štai ji, LABAI DIDELĖ PREMIJA.

Ar ji dvejojo nors sekundę? Ar pagalvojo: "Palaukite, mano sūnus myli tą seną smirdalių!"?

Ne.

Negalima dvejoti nė sekundės. Nes gyvenime pilna donų bidermenų. Ir gyvenimas neteisingas.

Bobis ant pirštų galiukų išėjo iš miegamojo, spausdamas rankoje skelbimą, toldamas nuo jos dideliais, tyliais žingsniais. Sustingo, kai po koja girgžtelėjo lenta, po to nužingsniavo toliau. Už jo nugaros mamos murmėjimas vėl virto bosiniu knarkimu. Bobis atsidūrė svetainėje ir uždarė paskui save duris, tvirtai laikydamas rankeną, nes nenorėjo, kad spragtelėtų liežuvėlis. Tada puolė prie telefono, tik dabar, toli nuo mamos pajutęs, kaip daužosi širdis, o burnoje toks skonis, lyg būtų čiulpęs senas monetas. Alkis pranyko.

Jis pakėlė ragelį, grįžtelėjo tikrindamas, ar durys į mamos miegamąjį uždarytos, tuomet surinko numerį nesitikrindamas skelbime. Numeris buvo išdegintas jo atmintyje: HOusitonik 5-8337.

Kai baigė rinkti, ragelyje įsitvyrojo tyla. Nenuostabu, nes Harviče nebuvo tokios telefonų stoties. O jeigu į jį smelkėsi šaltis (kiaurai, išskyrus kiaušinėlius ir padus, kurie kažkodėl degė), tai tik todėl, kad nerimavo dėl Tedo. Tik todėl. Tiesiog...

Kai Bobis jau norėjo padėti ragelį, jame kažkas spragtelėjo, tarsi akmenėlis nukrito. Ir balsas ištarė:

- Na?

"Čia Bidermenas! - apimtas siaubo pagalvojo Bobis. - Velnias,

čia Bidermenas!"

- Na? - vėl ištarė balsas. Ne, ne Bidermenas. Balsas pernelyg žemas. Čia buvo balsas pabaisos, abejonių neliko. Bobio odos temperatūra toliau krito nulio link, ir vaikas jau tvirtai žinojo, kad žmogus kitame laido gale vilki geltoną apsiaustą.

Staiga akyse pasidarė karšta, ėmė perštėti akių dugną. "Čia Sagamorų šeima? - ketino paklausti jis, o jeigu atsakytų "taip," jis paprašytų neliesti Tedo. Pasakytų jiems, kad jis, Bobis Garfildas, padarys dėl jų ką nors, jeigu jie paliks Tedą ramybėje - padarys bet ką. Bet dabar, kai atsirado tokia galimybė, jis negalėjo nieko ištarti. Iki šios akimirkos jis dar ne iki galo tikėjo žemaisiais žmonėmis. O dabar kitame laido gale laukė kažkas tokio... tokio, kas neturi nieko bendra su gyvybe, kaip ją suprato Bobis Garfildas.

- Bobi? - pasakė balsas, ir jame nuskambėjo saldus pasigardžiavimas, jutiminis pažinimas. - Bobi, - vėl pakartojo balsas be klaustuko. Bobio regos lauką ėmė drumsti taškeliai, jų svetainėje staiga ėmė kristi juodos snaigės.

- Prašau... - sukuždėjo Bobis. Jis sutelkė visą savo valią ir prisivertė baigti: - Prašau, paleiskite jį.

- Nieko nebus, - pranešė balsas iš tuštumos. - Jis priklauso Valdovui. Laikykis atokiau, Bobi. Nesikišk. Tedas - mūsų šuva. Jeigu nenori tapti mūsų šunimi, laikykis atokiau.

Trakšt.

Bobis glaudė ragelį prie ausies dar kelias sekundes: reikėjo sudrebėti, bet buvo toks sušalęs, kad net to nepajėgė. Tačiau akis perštėti pamažu liovėsi, o juodi siūlai, kirtę jo regėjimo lauką, ėmė lietis su prieblanda aplinkui. Galiausiai jis nuplėšė ragelį nuo galvos, norėjo nuleisti ir sustingo: ant ragelio, ten, iš kur sklido balsas, pasirodė raudonos dėmelės. Tarsi esybės kitame laido gale balsas privertė ragelį kraujuoti.

Tyliai kūkčiodamas Bobis pagaliau pakabino ragelį ir nuėjo į savo kambarį. "Nesikišk, - pasakė jam žmogus Sagamorų šeimos numeriu. - Tedas - mūsų šuva". Bet Tedas ne šuo. Jis žmogus ir jo draugas.

"Ji galėjo papasakoti jiems, kur jis bus šiandien vakare, - pagalvojo Bobis. - Manau, Kerolė žinojo. O jeigu žinojo ir papasakojo mano mamai..."

Bobis griebė skardinę su "2račio" fondu. Iškrapštęs iš jos visus pinigus nuėjo prie lauko durų. Pasvarstė, ar nepalikus raštelio

mamai, bet nutarė, kad ne. Ji juk gali vėl paskambinti į HOusitoniką 5-8337 ir pasakyti baidyklei žemu balsu, ką sugalvojo Bobis. Tai viena priežastis. O kita buvo tokia, kad jis išvažiuos su Tedu, jeigu spės jį įspėti. Dabar Tedui teks jį pasiimti. Jeigu žemieji žmonės nužudys jį arba pagrobs? Na, tai beveik tas pat, kas pabėgti iš namų, taip?

Bobis paskutinį kartą nužvelgė kambarį ir kol klausėsi mamos šnarpštimo, staiga suspaudė širdį. Tedas buvo teisus: nepaisant visko jis ir toliau mylėjo mamą. Jeigu yra *ka*, tai mylėti ją - dalis jo *ka*.

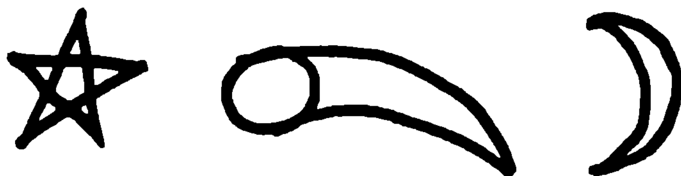
Tačiau berniukas vis tiek vylėsi, kad niekad daugiau jos nepamatys.

- Ate, mama, - sušnibždėjo Bobis. Po minutės jis jau bėgo Plačiąja gatve į tirštėjančias sutemas, viena ranka spausdamas pinigų gniužulą kišenėje, kad neiškristų nė moneta.

X. Vėl "ten, apačioje". Pakampių vaikinai. Žemieji žmonės geltonais apsiaustais. Bausmė

Jis išsikvietė taksi iš Spaiserio taksofono ir belaukdamas nuplėšė skelbimą apie dingusį šunį Brotigeną nuo skelbimų lentos. Kartu jis nutraukė ir apverstą kortelę, reklamuojančią penkiasdešimt septintųjų metų “Remblerį”. Suglamžė juos, išmetė į šiukšlių krepšį prie durų, net neatsigręžęs patikrinti, ar nepastebėjo senis Speiseris: apie jo pyktį tarp vakarinės Harvičo dalies vaikų sklido legendos.

Sigsbių dvynukės taip pat buvo tenai - pasidėjo šokdynes ir šokinėjo “klases”. Bobis priėjo prie jų ir pamatė piešinėlius...

...nutepliotus netoli “klasių”. Jis atsiklaupė, o Deina Sigsbi, kuri kaip tik ketino mesti savo akmenėlį ant septintojo kvadrato, nuleido ranką ir įsmeigė į jį akis. Dajana priglaudė murzinus pirštus prie burnos ir sukikeno. Nekreipdamas į jas dėmesio Bobis

abiem delnais trynė piešinius, kol liko tik kreidos dėmės. Baigęs atsistojo ir nusipurtė delnus. Žibintas už mažutės - trims mašinoms - Spaiserio automobilių aikštelės žybtelėjo, ir vaikų šešėliai išaugo gerokai ilgesni už juos pačius.

- Ko tu čia, kvailas Bobi Garfildai? - paklausė Deina. - Jie buvo tokie gražūs.

- Tie ženklai atneša nelaimę, - atsakė Bobis. - O jūs kodėl ne namie?

Bet ir pats jau žinojo: atsakymas lindo iš jų minčių kaip alaus reklama Spaiserio vitrinoje.

- Mamytė su tėveliu pykstasi, - pasakė Dajana. - Ji sako, kad jis turi panelę, - mergaitė nusijuokė, o sesutė tuoj paantrino, bet abiejų akys buvo nusigandusios. Bobis prisiminė vaikus iš "Musių valdovo".

- Eikite namo, kol visai nesutemo, - pasakė jis.

- Mama liepė eiti pasivaikščioti, - pareiškė Deina.

- Vadinasi, ji kvailė, o jūsų tėvas - kvailys. Eikite, eikite!

Mergytės susižvalgė, ir Bobis suprato, kad išgąsdino jas dar labiau. Bet jam buvo vis vien. Jis stebėjo, kaip jos stvėrė savo šokdynes ir nubėgo šlaitu. Po penkių minučių į mažą aikštelę įsuko jo iškviestas "Čekeris".

- Hm, - ištarė taksistas. - Vežti vaiką į Bridžportą naktį? Nežinau, nežinau... net jeigu turi pinigų apmokėti kelionę.

- Viskas tvarkoj, - atsakė Bobis, lįsdamas ant galinės sėdynės. Jeigu taksistas bandys jį iškrapštyti, teks pasitelkti laužtuvą. - Mane senelis pasitiks. (Bet ne "Kampinėje kišenėje", nutarė jis: jis neketino privažiuoti ten taksi. Kas nors galėjo jį pastebėti.) Prie "Riebių Vo ir kompanijos kukulių" Naraganseto aveniu.

"Kampinė kišenė" taip pat buvo Naragansete. Gatvės pavadinimo jis neprisiminė, bet nesunkiai surado adresą telefono knygoje, kai išsikvietė taksi.

Taksistas jau suko mašiną atbulą iš aikštelės, kai staiga sustojo.

- Chuliganseto gatvė? Po perkūnais! Mažamečiams ten nėra kas veikti! Netgi dienos metu.

- Mane senelis sutiks, - pakartojo Bobis. - Jis liepė duoti jums pusę dolerio daugiau. Penkiasdešimt centų, suprantate?

Sekundei taksistas sudvejojo. Bobis stengėsi sugalvoti, kaip jį visiškai įtikinti, bet nieko gero į galvą neatėjo. Tada taksistas atsiduso, nuleido vėliavėlę "laisvas" ir taksi nuriedėjo. Kai pravažia-

vo pro jo namą, Bobis atsisuko pažiūrėti, ar nedega šviesa jų bute. Kol kas ne. Jis atsilošė sėdynėje ir ėmė laukti, kol Harvičas išnyks iš akių.

Taksisto pavardė buvo Rojus de Loisas, kaip skelbė jo skaitiklis. Per visą kelią jis nepratarė nė žodžio. Liūdėjo, kad teko nuvežti Pitą pas veterinarą užmigdyti. Pitui buvo keturiolika metų. Kaip kolis, buvo visai senukas. Pitas buvo vienintelis tikras Rojaus de Loiso draugas. "Šienauk, seni, šienauk, aš vaišinu", - sakydavo Rojus de Loisas, kai šerdavo savo augintinį. Jis sakydavo taip kiekvieną vakarą. Rojus de Loisas išsiskyręs su žmona. Kartais užsukdavo į Hardfordo striptizo klubą. Bobis matė perregimus šokėjų atvaizdus: beveik visos jos buvo apsitaisiusios plunksnomis ir ilgomis baltomis pirštinėmis. Pito atvaizdas buvo kur kas ryškesnis. Rojus de Loisas, grįždamas iš veterinaro, jautėsi normaliai, bet kai sandėliuke pamatė tuščią Pito dubenėlį, neišlaikęs pravirko.

Jie pravažiavo "Viljamo Peno grilį". Ryški šviesa tryško iš visų restorano langų, abiejose gatvės pusėse per tris kvartalus rikiavosi automobiliai, bet Bobis nepastebėjo nei trenkto "De Soto", nei kitų mašinų, po kurių išore slėpėsi nevykusiai užmaskuoti gyvi padarai. Akių neperštėjo, regos lauko netemdė juodi siūlai.

"Čekeris" pravažiavo tiltą per kanalą, ir jie atsidūrė "ten, apačioje". Iš daugiabučių namų su gaisrinių kopėčių zigzagais skambėjo garsi, lyg ir ispaniška, muzika. Tai vienur, tai kitur gatvių kampuose stoviniavo būreliai jaunuolių tviskančiais, atgal sušukuotais plaukais, ant gretimų kikeno merginos. Kai "Čekeris" sustojo prie raudonos šviesos, prie jo neskubėdamas patraukė rudaodis vyriškis. Jo klubai grakščiai judėjo gabardino kelnėse, nusmukusiose žemiau akinančiai baltų trumpikių juosmens. Pasisiūlė nutrinti priekinį stiklą purvinu skuduru, kurį laikė rankoje. Rojus de Loisas papurtė galvą ir šovė į priekį, vos tik įsižiebė žalia.

- Prakeikti meksikiečiai, - burbtelėjo jis. - Uždraustų jiems įvažiuoti į šalį. Ką, mums savų juodasnukių maža?

Naraganseto gatvė naktį atrodė visai kitaip - baisesnė, paslaptingesnė. Šaltkalviai... kasos aparatų aptarnavimas... du barai, spjaudantys juoku, muzika ir tipais su alaus buteliais rankose... "Giminės pistoletai"... ir tuojau pat už jų, greta įstaigos, prekiaujančios ypatingais suvenyrais, - "Riebūs Vo ir K° kukuliai". Iki "Kampinės kišenės" - ne daugiau kaip keturi kvartalai, o dabar dar

tik aštuonios vakaro. Bobis turi marias laiko.

Kai de Loisas sustojo prie šaligatvio, skaitiklis rodė prisuktus aštuoniasdešimt centų. Dar pusė dolerio - ir "2račio" fondui bus smogtas skaudus smūgis. Bet Bobis dėl to nesijaudino. Jis niekad negalvos vien apie pinigus, kaip mama. Jeigu jam pavyks įspėti Tedą anksčiau, nei žemieji žmonės jį sugaus, jis džiaugsis vaikščiodamas pėsčias visą gyvenimą.

- Nelabai aš noriu tave čia išleisi, - pasakė Rojus de Loisas. - Kur tavo senelis?

- Tuoj pasirodys, - atsakė Bobis žvaliu balsu, kuris jam beveik pavyko. Tiesiog nuostabu, ką sugebi, kai būni priremtas prie sienos.

Jis išsitraukė pinigus. Rojus de Loisas dar svarstė, ar neparvežus jo atgal, bet... "Jeigu berniūkštis meluoja apie senelį, kokių galų čia danginosi? - pagalvojo vairuotojas. - Su mergaitėmis į pasimatymus vaikščioti jam ankstoka".

"Man viskas gerai, - atsiliepė mintimis Bobis... taip, taip, jis nutarė, kad sugeba tai - na, nors truputį. - Važiuokite, nesijaudinkite, man nieko neatsitiks".

Ir Rojus de Loisas pagaliau paėmė sumaigytą dolerį ir tris dešimties centų monetas.

- Per daug, - pasakė jis.

- Senelis man liepia niekad negailėti, kaip kai kas, - atsakė Bobis lipdamas. - Gal jums reikėtų įsigyti naują šunį? Mažą šuniuką, suprantate?

Rojus de Loisas buvo pusamžis vyras, penkiasdešimtmetis, bet iš nuostabos jis tarsi pajaunėjo.

- Iš kur tu...

Bobis išgirdo, kaip jis nutarė, kad tai nesvarbu. Atleidęs sankabą taksistas nuvažiavo, palikęs Bobį priešais "Riebius Vo ir kompanijos kukulius".

Jis stovėjo ten, kol užpakaliniai taksi žibintai pasislėpė už kampo, tada lėtai pasuko "Kampinės kišenės" pusėn, stabtelėjęs tik pasižiūrėti pro dulkėtą "Ypatingų suvenyrų" langą. Bambuko širma buvo pakelta, bet vienintelis pastatytas ypatingas suvenyras buvo unitazo formos peleninė su įlinkimu cigaretei ant sėdynės ir užrašu "DĖK SĖDYNĘ" ant bakelio. Bobiui tai pasirodė labai šmaikštu, bet apskritai vitrina jį nuvylė; jis tikėjosi pamatyti ką nors seksualaus. Juo labiau kad saulė jau nusileido.

Bobis nuėjo pro "Bridžporto spaudą", "Batų taisymą jums" ir "Tas korteles visiems atvejams". Priekyje buvo dar vienas baras, kampas su jaunuolių grupele ir "Kadilakų" daina. Bobis nuturseno į kitą gatvės pusę nuleidęs galvą, susigrūdęs rankas į kišenes.

Priešais barą buvo uždarytas restoranas su kreida užtepliotais langais po perplėšta markize. Bobis įsmuko jos šešėlin ir nuskubėjo tolyn įtraukęs galvą, bet staiga kažkas subliovė, ir į asfaltą sudužo butelis. Kitame gatvių kampe jis vėl perbėgo Chuliganseto gatvę.

Bobis stengėsi nustatyti savo sąmonę taip, kad pajustų Tedo buvimą, bet nepavyko. Jis ir nesistebėjo. Tedu dėtas, jis pasislėptų, pavyzdžiui, Bridžporto viešojoje bibliotekoje, kur sėdėk kiek nori, niekas dėmesio neatkreips. Kai biblioteka užsidarys, jis kur nors perkąs, kad laikas neprailgtų. O tada sėstų į taksi ir atvažiuotų savo pinigų. Bobis nemanė, kad jis kur nors netoliese, bet vis tiek susikaupęs klausė ir vos neužlėkė ant kažkokio tipo.

- Ei, *cabron**, - ištarė tas, nejaukiai nusižvengdamas. Į Bobio pečius įsikibo rankos ir sustabdė. - Kur trauki, *putino***?

Bobis pakėlė akis ir išvydo keturis vaikinus - iš pakampių, kaip pasakytų jo mama, - stovinčius priešais duris su užrašu "BODEGA"***. Greičiausiai puertorikiečiai, visi su kelnėmis aštriu kantu. Po kelnių atvartais kyšojo smailios juodų aulinių nosys. Visi vilkėjo mėlynas šilko striukes su žodžiu "DIABLOS"**** ant nugarų - I raidę atstojo velnio šakės. Tos šakės Bobiui pasirodė matytos, bet laiko prisiminti jis negavo. Širdis nusirito į kulnus: pakliuvo kažkokiai gaujai į nagus.

- Atsiprašau, - įsitempusiu balsu pasakė jis. - Garbės žodis, aš... atsiprašau...

Jis išsivadavo ir bandė prasmukti pro vaikinus, bet jį kaipmat sugavo antras vyrukas.

- Kur tu, *tio*? - paklausė tas. - Kur tu, *tio mio*?

Bobis vėl išsiveržė, bet ketvirtas pastvėrė jį antrą sekundę. Sugriebė ir antrasis - šį kartą stipriau. Bobis jautėsi kaip apsuptas Gario šutvės, tik dar blogiau.

- Pinigų turi, *tio*? - paklausė trečiasis. - Čia praėjimas moka-

---

*Ožys (isp.).

**Čia - kekšės vaikas (isp.).

***Smuklė (isp.).

****Velniai (isp.).

mas, jeigu nori žinoti.

Jie visi nusižvengė ir susigrūdo apie jį. Bobis traukė troškių jų losjonų, jų plaukų pomados, savo baimės kvapą. Jų minčių jis negirdėjo, kam? Jie tikriausiai sumuš jį ir atims visus pinigus. Ir tai, jeigu jam pasiseks... bet gali ir nepasisekti.

- Berniuk, - beveik išdainavo ketvirtasis, ištiesęs ranką sugriebė styrančius Bobio plaukus ir taip patraukė, kad vaikui ištryško ašaros. - Mažasis *muchacho*, kaip tavo piniginės reikalai? Kiek senų gerų *dinero*? Turi kiek nors, ir galėsi keliauti. Ne - sumalsim tau kiaušus.

- Nelįsk prie jo, Chuanai.

Jie atsigręžė - Bobis irgi: prie jų artėjo penktasis vaikinas, taip pat su velnių striuke, taip pat su kelnėmis aštriu kantu, tik su sportiniais bateliais vietoj batų, ir Bobis iškart jį pažino. Čia tas vaikinas, kuris žaidė "Kosminiu patruliu" "Kampinėje kišenėje" tą dieną, kai Tedas pastatė už Albinį. Suprantama, kodėl šakės pasirodė jam matytos - jos buvo ištatuiruotos jam ant rankos. Striukė tada buvo išversta ir surišta ant juosmens ("Klubo striukių čia vilkėti neleidžia, " - pasakė jis Bobiui), bet ji vis tiek turėjo "Diablos" užrašą.

Bobis pamėgino pasiknaisioti šito vyruko smegenyse, bet pamatė tik neaiškias dėmes. Jo antgamtiški sugebėjimai nyko kaip tą dieną, kai misis Gerber vežė juos į Seivin Roką: vos jie pasitraukė nuo Makuono stalo alėjos gale, jie išnyko. Dabar galia išliko ilgiau, bet irgi ėjo į pabaigą.

- Ei, Di, - atsiliepė tipas, tampęs Bobį už plaukų, - mes tik truputį papurtysime snarglių. Tegu sumoka už perėjimą "Diablos" zona.

- Ne jį, - atšovė Di. - Aš jį pažįstu. Jis mano *compadre**.

- Man jis primena mažametį piderą iš centro, - pasakė tas, kuris apšaukė Bobį ožiu. - Pamokysiu jį pagarbos.

- Jam tavo pamokų nereikia, - atsakė Di. - Gal nori, kad aš tave pamokyčiau, Mozo?

Mozo, susiraukęs pasitraukė ir susirado kišenėje cigaretę. Greta stovėjęs kolega spragtelėjo žiebtuvėliu, leido užsirūkyti, o Di tuo metu pasivedėjo Bobį į šalį.

---

*Bičiulis (isp.).

- Ką tu čia veiki, *amigo**? - paklausė jis, įsikibęs berniukui į petį tatuiruota ranka. - Vaikščioti čia vienas gali tik visai kvailys, o dar vakare, tai visai *loso***.

- Kitaip negalėjau, - paaiškino Bobis. - Man reikia surasti tą, su kuriuo buvau vakar. Jo vardas Tedas. Jis senas, liesas ir labai aukštas. Vaikšto susikūprinęs kaip Borisas Karlofas... na, žinai, tas, siaubo filmuose?

- Borisą Karlofą aš žinau, bet jokio suknisto Tedo nepažįstu, - atsakė Di. - Aš jo nemačiau. O tau reikia iš čia šutinti, ir greičiau.

- Man reikia į "Kampinę kišenę", - atšovė Bobis.

- Aš kaip tik iš tenai, - tarė Di. - Ir nieko panašaus į Borisą Karlofą ten nemačiau.

- Dar anksti. Manau, jis užsuks ten tarp devintos ir pusės dešimtos. Turiu atsirasti ten anksčiau už jį, nes jį vejasi kiti. Geltonais apsiaustais ir baltais batais... važinėja didelėmis prašmatniomis mašinomis... tarp jų violetiniu "De Soto" ir...

Di stvėrė jį ir prispaudė prie smuklės durų taip skaudžiai, kad Bobis įtarė jį perėjus savo draugelių pusėn. Smuklėje senis pakėlė galvą su ant plikės užkeltais akiniais, nepatenkintas apsidairė ir toliau skaitė laikraštį.

- *Jefes**** geltonais apsiaustais, - sušnypštė Di. - Šituos aš mačiau. Kiti vaikinai juos taip pat matė. Nuo tokių geriau laikytis atokiau, *chico*****. Jie kažkokie tokie... Nenormalūs. Šalia tokių kieti vyrai, kurie sukiojasi prie "Malorio salūno" - ramūs kaip angelėliai.

Kažkas Di veide Bobiui priminė Salą Džoną, kai tas pasakė, kad prie Gerovės parko matė porą šiurpių tipų. O kai Bobis pasiteiravo, kuo būtent jie buvo šiurpūs, Salas atsakė tiksliai nežinąs. Bet dabar jis žinojo: draugas tada matė žemuosius žmones. Jie jau tada sukiojosi visai arti.

- Kada juos matėte? - paklausė Bobis. - Šiandien?

- Leisk atsipūsti, vaike. Aš vos dvi valandos akis prasikrapštęs ir beveik visą laiką praleidau vonioje - reikėjo susitvarkyti, kad galėčiau gatvėje pasirodyti. Mačiau, kaip jie išėjo iš "Kampinės kišenės" - dviese - užvakar, jeigu neklystu. Ir dabar ten vyksta kaž-

*Draugas (isp.).
**Beprotis (isp.).
***Čia - viršininkai (isp.).
****Mažyli (isp.).

kas keisto. - Kiek pagalvojęs jis pašaukė: - Ei, Chuanai, nešk čia subinę.

Mėgėjas patampyti už plaukų priplumpsėjo prie jų. Di pasakė jam kažką ispaniškai. Chuanas atsakė, Di pridūrė dar kažką ir linktelėjo į Bobį. Chuanas pasilenkė prie Bobio, prilaikydamas kelnių kantą ties keliais.

- Tu matei tuos žmones?

Bobis linktelėjo.

- Vienas su dideliu violetiniu "De Sotu"? Vienas su "Kraisleriu"? Ir dar vienas su devyni šimtai aštuntų senoviniu automobiliu?

Bobis matė tiktai "De Soto", tačiau vis tiek linktelėjo.

- Tos mašinos netikros, - pasakė vaikinas ir pašnairavo į Di: ar tas nesijuokia? Bet Di nesijuokė ir tik linktelėjo, kad Chuanas tęstų. - Ten kažkas kita.

- Manau, jos gyvos, - pareiškė Bobis.

Chuano akys žybtelėjo.

- Na, taip! Kaip gyvos! O tie žmonės...

- Kaip jie atrodo? Aš jų nemačiau, tik mašinas.

Chuanas bandė atsakyti, bet nepajėgė - bent jau angliškai, ir išpylė ispanų kalba. Di vertė, bet išsiblaškęs - jis vis labiau įsitraukė į pokalbį su bendru, o apie Bobį tarsi pamiršo. Kiti bernai nuo kampo - iš pažiūros jie buvo tik paaugliai - priėję pridūrė savo pastebėjimų. Bobis nesuprato, ką jie kalba, bet nutarė, kad bijo - visi iki vieno. Atrodė ne iš kelmo spirti - kitaip "ten, apačioje" nepragyvensi, - bet žemieji žmonės vis tiek juos įbaugino. Bobis sugavo paskutinį ryškų vaizdinį: plačiai žengianti aukšta figūra su garstyčių spalvos apsiaustu beveik iki kulniukų - tokius apsiaustus jis matė filmuose "Susišaudymas O.K. rančoje" ir "Šaunioji septyniukė".

- Išeina keturiese iš kirpyklos, kur galiniame kambaryje stato už arklius, - pasakojo tas, kurį, atrodo, šaukė Filijo. - Štai ką jie daro, tie tipai: užeidinėja ir klausinėja. O didelę savo mašiną palieka prie šaligatvio neišjungę variklio. Tik visiškas psichas paliks čia mašiną veikiančiu motoru, bet kas varys tokį šėtono daiktą?

Niekas, galėjo atsakyti Bobis. Pamėginsi, vairas virs smaugliu ir uždusins, arba sėdynė taps lakiuoju smėliu, kuriame prasmegsi.

- Išėjo būriu, - tęsė Filijo, - visi su tokiais ilgais geltonais lietpalčiais, nors karštis - kiaušinienę gatvėje kepk. Ir visi su dailiais

smailianosiais baltais bateliais - juk žinote, kad man pro akis nepraslysta, kuo žmonės avi. Man tiesiog pasistoja pamačius prašmatnius batus... tik... mano galva... manau... - Jis patylėjo, apsvarstė ir kažką pasakė Di ispaniškai.

Bobis paklausė, ką jis sakė.

- Sako, kad tie jų batai nesiekė žemės, - atsakė Chuanas. Jis stovėjo išplėtęs akis, kuriose nesimatė nei pašaipos, nei nepasitikėjimo. - Sako, kad jie priėjo prie to savo didžiulio "Kraislerio", o sumauti jų batai šiek tiek nesiekė žemės. - Chuanas pakėlė prie lūpų du pirštus, paseilino ir persižegnojo.

Tada visi nutilo, o po kurio laiko Di pasilenkė prie Bobio - labai rimtai.

- Čia tie, kurie ieško tavo draugo?

- Aha, - atsakė Bobis. - Man reikia jį įspėti.

Galvon toptelėjo juokinga mintis, kad Di pasiūlys kartu keliauti į "Kampinę kišenę", o kiti eis kartu, eis spragsėdami pirštais kaip "Vestsaido istorijoje". Dabar jie juk jo draugai, vienos gatvės gaujos nariai, tik su geromis širdimis.

Žinoma, nieko panašaus neįvyko. Mozo grįžo į tą vietą, kur jį užtiko Bobis. Kiti nusekė jam įkandin. Chuanas luktelėjo įspėti:

- Užsišoksi ant tų *kabaljero* ir būsi velionis *putino, tio mio.*

Tik Di liko ir pasakė:

- Jis šūdo nemala. Grįžk namo, *amigo.* Tegu tavo bičas pasirūpina savimi.

- Negaliu, - atsakė berniukas. Ir su nuoširdžiu smalsumu pridūrė: - O tu galėtum?

- Jeigu jie būtų paprasti žmonės, tikriausiai negalėčiau, bet ten juk ne žmonės. Pats girdėjai.

- Taip, - sutiko Bobis. - Bet...

- Tu trenktas, mažiau. *Poco loco.*

- Ko gero. - Jis ir jautėsi trenktas. *Poco loco*, kurgi ne! Trenktas kaip pelė tupykloje, pasakytų jo mama.

Di nužingsniavo savo keliais. Pasiekė kampą - draugeliai laukė jo kitoje gatvės pusėje, - atsisuko, suraitė iš pirštų pistoletą ir nusitaikė į Bobį. Tas išsišiepė ir nusitaikė savuoju.

- *Vaya con Dios, mi amigo loco**, - pasakė Di ir nuėjo per gatvę pasistatęs savo klubo striukės apykaklę.

Bobis apsisuko ir nupėdino į priešingą pusę, apeidamas šnypš-

*Keliauk su Dievu, mano beprotis drauge (isp.).

čiančių neono iškabų ratilus ir, kur galėdamas, laikydamasis šešėlio.

Priešais "Kampinę kišenę" kitoje gatvės pusėje stovėjo karstadirbio įstaigėlė su pavadinimu "DESPENJI LAIDOTUVIŲ SALONAS" ant žalios markizės. Vitrinoje kabojo laikrodis su ciferblatu, apvestas mėlynos neoninės šviesos žiedu. Užrašas po laikrodžiu skelbė: "LAIKAS IR POTVYNIAI NIEKO NELAUKIA". Laikrodis rodė dvidešimt po aštuonių. Jis spėjo laiku, o už "Kišenės" matėsi skersgatvis, kuriame galima palaukti santykinai saugiai, tačiau jis neturėjo jėgų stovėti vietoje ir laukti, nors ir žinojo, kad taip būtų protingiausia. Jis juk ne senas išmintingas apuokas, o išsigandęs vaikas, kuriam reikėjo pagalbos. Kažin ar ras ją "Kampinėje kišenėje", o jeigu?..

Bobis palindo po iškaba "UŽEIKITE, VIDUJE VĖSU". Šito jam reikėjo mažiausiai: nors vakaras pasitaikė karštas, jį visą krėtė šaltis.

"Dieve, jeigu esi, prašau, padėk man dabar. Padėk man būti drąsiu... atsiųsk man sėkmę".

Bobis atidarė duris ir įėjo vidun.

Alumi trenkė smarkiau, bet kvapas buvo gerokai šviežesnis, o kambarys su žaidimų automatais mirgėjo spalvotomis lemputėmis ir griaudėjo nuo visokiausių garsų. Ten, kur anksčiau žaidė vienas Di, dabar grūdosi dvidešimt penki žmonės - visi rūkė, visi vilkėjo dryžuotas palaidines ir turėjo Frenko Sinatros skrybėles "linkėjimai įsimylėjusiems", visi plempė "Budvaizerio" alų, pasistatę butelius ant stiklinių automatų dangčių.

Aplink Leno Failso stalą buvo daug šviesiau, nes virš baro, kaip ir patalpoje su automatais, degė daugiau lempučių (visos kėdės aplinkui barą buvo užsėstos). Pati biliardinė, tokia tamsi trečiadienį, dabar švietė ryškiau už operacinę. Apie kiekvieną stalą kažkas apeidinėjo arba lenkėsi mušti rutulių melsvame cigarečių dūmų rūke. Krėslai palei sienas buvo užimti. Bobis pastebėjo senąjį Dži, užkėlusį kojas ant batų valytojo pakojo, ir...

- Po velnių, ką čia veiki?

Bobis atsisuko į balsą, sukrėstas to, kad taip pasakė moteris. Ten buvo Alana Fails. Durys į kambarį už Leno stalo dar nebuvo spėjusios iki galo užsiverti. Alana pasipuošė balta palaidinuke, ap-

nuoginančia pečius - gražius pečius, grietinėlės baltumo, apvalius it krūtys, - podraug ir galingo jos biusto viršutinę dalį. Žemiau palaidinės prasidėjo pačios didžiausios raudonos moteriškos kelnės, kokias Bobiui teko kada nors matyti. Išvakarėse Alana buvo gera, šypsojosi... šaipėsi iš jo, bet nepiktai. Dabar ji atrodė mirtinai išsigandusi.

- Atleiskite... Žinau, kad man negalima čia lankytis, bet turiu surasti savo draugą Tedą, ir pamaniau... pamaniau, kad... - Jis jautė, kaip balsas susispaudžia, traukiasi nelyginant oro balionėlis, kurį pripūtė ir paleido lakstyti po kambarį.

Kažkas buvo kraupiai ne taip. Tarsi sapne, kurį kartais sapnuodavo: sėdi jis už savo mokyklos stalo, rašo arba skaičiuoja, ir staiga visi ima juoktis iš jo, ir tada jis pastebi, kad pamiršo apsimauti kelnes ir sėdi suole visu gražumu priešais mergaites, mokytoją, visus visus...

Žaidimų salėje automatų skimbčiojimas ne visai nutilo, bet nuščiuvo. Juoko ir pokalbių bangos, sklidusios nuo baro, beveik nurimo. Nustojo kaukšėti biliardo kamuoliai. Bobis žvalgėsi jausdamas, kaip pilve ima raitytis gyvatės.

Ne visi žiūrėjo į jį, bet beveik. Senis Dži įsmeigė į jį juodas kaip skylutės, išdegintos purviname popieriuje, akis. Ir nors langas Bobio sąmonėje tapo beveik matinis - užteptas kreida, - jis jautė, kad daugelis čia tarsi lūkuriavo jo. Bobis abejojo, kad jie patys apie tai nutuokė, o jeigu ir žinojo, tai nesuprato kodėl. Jie, atrodo, miegojo nelyginant Midvičo žmonės. Čia lankėsi žemieji žmonės. Žemieji žmonės...

- Išeik, Rendi, - sausai sušnibždėjo Alana. Per susijaudinimą ji pavadino Bobį tėvo vardu. - Išeik, kol gali.

Senasis Dži nuslydo nuo krėslo. Užsikabinęs už pakojo sumaigytas jo švarkas praplyšo, bet senis nepastebėjo to. Šilkinis pamušalas nusklendė ant jo kelio tarsi žaislinis parašiutėlis. Jo akys dar labiau priminė išdegintas skylutes.

- Griebk jį, - suvogravo jis. - Gaudyk berniuką.

Bobis spėjo pamatyti užtektinai. Pagalbos iš čia neverta tikėtis. Jis puolė į priekį ir atplėšė duris. Jam atrodė, kad žmonės už jo nugaros pajudėjo, bet vangiai.

Garfildas išlėkė į artėjančią naktį.

Jis nubėgo beveik du kvartalus, kol ėmė dilgčioti šoną. Tada

sulėtino žingsnį ir visai sustojo. Niekas jo nesivijo, ir tai gerai. Bet jeigu Tedas įžengs į "Kampinę kišenę" pinigų, jam galas, šakės. Dabar jis turi saugotis ne tik žemųjų žmonių, bet ir senio Dži, bei visų kitų, o šito jis nežino. Ką galima padaryti? Štai kur klausimas.

Berniukas apsidairė ir nepamatė nė vienos šviečiančios iškabos. Jis atsidūrė tarp sandėlių, kylančių aplinkui lyg milžinų veidai nusitrynusiais bruožais. Trenkė žuvimi, pjuvenomis ir kažkuo šleikščiai saldžiu, greičiausiai supuvusia mėsa.

Jis negali NIEKO pakeisti. Jis juk tik vaikas, nuo jo niekas nepriklauso. Bobis suprato tai, bet taip pat žinojo, kad neturi leisti draugui įžengti į "Kampinę kišenę" bent jau nepabandęs perspėti. Ir į tokią padėtį jį pastatė mama. Tikra jo mama!

- Nekenčiu tavęs! - iškošė jis. Jam vis dar buvo šalta, nors pylė prakaitas: ant odos nebuvo sausos vietos. - Man tas pat, ką su tavimi darė Donas Bidermenas ir tie kiti, bjaurybe, ir aš nekenčiu tavęs.

Bobis apsisuko ir nuturseno atgal, slapstydamasis šešėliuose. Du kartus, išgirdęs artėjančius žingsnius, jis susigūžė laiptinėje ir palaukė, kol žmonės praeis. Susitraukti į kamuoliuką buvo lengva - dar niekad nesijautė toks mažas.

Šį kartą jis įsuko į skersgatvį. Iš vienos jo pusės stovi šiukšlių konteineriai, iš kitos - dėžių su stiklo tara, rietuvės. Dėžių krūvos buvo pusantros pėdos aukštesnės už Bobį, ir kai jis pasislėpė ten, iš gatvės jo pastebėti buvo neįmanoma. Berniukas pasiruošė laukti, bet staiga kažkas gauruotas ir karštas brūkštelėjo per koją, ir Bobis būtų surikęs, tačiau paskutinę akimirką sulaikė riksmą ir pastebėjo žalias purvinos valkataujančios katės akis.

- Dink, bjaurybe, - burbtelėjo jis ir niuktelėjo ją koja. Katė sušnypštė ir iš lėto nutipeno gilyn į skersgatvį, laviruodama tarp šiukšlių krūvelių ir stiklo šukių balų. Uodegą laikė pastačiusi su akivaizdžia panieka. Už gretimos plytų sienos Bobis girdėjo "Kampinės kišenės" grotuvo bumbsėjimą. Mikis ir Silvija dainavo "Kokia meilė keista". Taip, labai. Toks neaiškus dantų skausmas.

Iš savo slėptuvės Bobis nematė laikrodžio karstadirbio vitrinoje ir visai prarado laiko nuovoką - daug jo praėjo ar ne. Kitoje šiukšlėmis ir alumi trenkiančio skersgatvio pusėje toliau skambėjo gatvės gyvenimo opera. Šūkaliojo žmonės, kartais juokaudami,

kartais piktai, kartais angliškai, kartais kuria nors iš dešimties kitų kalbų. Jį nugąsdino sprogimo garsas - šūviai, iš karto pagalvojo Bobis. Bet netrukus pažino žaislinių petardų garsus ir nusiramino. Pro šalį švilpė automobiliai - labai ryškiai išdažyti, - ir švytėjo chromu. Vieną kartą kažkur lyg ir prasidėjo gatvės muštynės - susibūrė grupelė žmonių, ragino besipešančius. Pro šalį prakaukšėjo liūdna, pakaušusi dama. Ji neaiškiu gražiu balsu traukė "Ten, kur berniukai". Kartą šurmulį praskrodė policijos sirena - iš pradžių vis artėdama, po to - toldama.

Bobį apėmė savotiškas transas. Jie su Tedu gyvena kažkokioje fermoje, gal net Floridoje. Dirba po daug valandų, bet Tedas, kaip tokio amžiaus, labai ištvermingas, ypač po to, kai metė rūkyti, ir kvėpavimas daugmaž susitvarkė. Bobis lanko mokyklą svetimu vardu - kaip Ralfas Salivanas, o vakare jie sėdi verandoje, valgo Tedo paruoštą vakarienę, geria arbatą. Bobis skaito jam laikraštį, o nuėjęs į lovą, miegodavo kietai ir nieko nesapnuodavo. Šeštadieniais nuvažiavę į parduotuvę pirma siųsdavo Bobį patikrinti, ar nėra skelbimų, prašančių grąžinti keturkojį draugą, arba apverstų kortelių, siūlančių pirkti daiktus. Bet niekad jų nerasdavo. Žemieji žmonės pametė Tedo pėdsaką. Tedas daugiau ne jų šuva, ir savo fermoje jie saugūs. Ne tėvas ir sūnus, ne senelis su vaikaičiu, o tiesiog draugai.

"Vaikinai kaip mes, - toptelėjo Bobiui. Jis rėmėsi į sieną, o galva linko, kol smakras beveik lietė krūtinę. - Vaikinai kaip mes... kodėl negalėtų būti vietelės tokiems vaikinams kaip mes?"

Į skersgatvį įsiveržė žibintų šviesos. Kiekvieną kartą, kai taip nutikdavo, Bobis išlįsdavo iš dėžių. Dabar jis veik nežvilgtelėjo - norėjo užmerkti akis ir galvoti apie fermą, - bet prisivertė pažiūrėti ir pamatė priešais "Kampinę kišenę" sustojusio geltono "Čekerio" sparną.

Adrenalinas plūstelėjo į Bobio kraują, įjungė prožektorius jo galvoje, apie kuriuos jis nė neįtarė. Jis iššoko iš už krūvos, nuversdamas dvi viršutines eiles. Koja užkliudė tuščią šiukšlių konteinerį ir nuspyrė jį į sieną. Jis vos neužlipo ant šnypščiančio gauruoto kamuoliuko - vėl ta katė! Nuspyręs ją Bobis išlėkė į gatvę. Pasuko prie "Kampinės kišenės", bet paslydęs ant kažko tiršto ir lipnaus, suklupo ant vieno kelio. Karstadirbio laikrodis rodė be ketvirčio devynias. Taksi variklis urzgė priešais "Kampinės kišenės" duris. Tedas Brotigenas stovėjo po iškaba "UŽEIKITE, VIDUJE VĖSU"

ir mokėjo taksistui. Pasilenkęs prie langelio Tedas dar labiau priminė Borisą Karlofą.

Kitoje gatvės pusėje, priešais karstų dirbtuvę stovėjo didžiulis "Oldsmobilis", raudonas kaip Alanos kelnės. Anksčiau jo ten nebuvo, Bobis galėjo galvą atiduoti. Jis atrodė visas kažkoks liulantis. Žiūrint į jį ne tik akys ašarojo, - tarsi ir smegenys norėjo skystėti.

- Tedai! - pabandė surikti Bobis, bet iš to nieko neišėjo, pasigirdo tik šiurenantis kaip šiaudai kuždesys. "Kodėl jis jų nejaučia? - pagalvojo Bobis. - Kodėl apie juos nežino?"

Gali būti, kad žemieji žmonė jį kažkaip užblokavo. Arba jį blokuoja žmonės "Kampinėje kišenėje". Senis Dži ir visi kiti. Žemieji žmonės juk galėjo paversti juos gyvomis kempinėmis, sugeriančiomis įspėjančius signalus, kuriuos paprastai sugaudavo Tedas.

Gatvėje ėmė šokinėti nauji spinduliai. Kai Tedas atsitiesė ir "Čekeris" pajudėjo iš vietos, iš už kampo išniro "De Soto", primenantis kraujo krešulį, puoštą chromu ir stiklu. Jo žibintai judėjo ir mirgėjo tarsi po vandeniu... Ir staiga jie SUMIRKSĖJO. Ten buvo visai ne žibintai. Ten buvo akys.

- Tedai! - Ir vėl tik šnibždesys, o Bobis niekaip nepajėgė atsistoti ant kojų. Jis jau nežinojo, ar nori atsistoti. Jį apgaubė siaubinga baimė, tokia bukinanti kaip gripas, kaip baisus viduriavimo priepuolis. Vien pravažiuoti pro kruviną jį "De Soto" prie "Viljamo Peno grilio" buvo bjauru, bet atsidurti judančiose akyse-spinduliuose buvo tūkstantį kartų blogiau. Ne... milijoną kartų!

Jis suvokė, kad praplėšė kelnes ir persidrėskė kelį iki kraujo, jis girdėjo, kaip Litl Ričardas stūgauja kažką viršutiniame aukšte, vis dar matė melsvą žiedą aplinkui karstadirbio laikrodį, tarytum ištatuiruotą tinklainėje šviesos plyksnį, bet visa tai atrodė nerealu. Chuliganseto aveniu staiga virto klaikiai nutepliotu užkulisiu. Už kurio slėpėsi nesuprantama realybė. Ir ta realybė buvo tamsa.

"De Soto" grotelės judėjo. Urzgė. "Šitos mašinos netikros, - pasakė Chuanas. -Ten kažkas kita".

Taip, tai visai kas kita!

- Tedai... - jau garsėliau... ir draugas išgirdo. Jis atsisuko į berniuką, jo akys išsiplėtė, ir tą akimirką ant šaligatvio už jo užlėkė "De Soto", tvieskiantys, liulantys žibintų spinduliai susmigo į Tedą ir ištempė jo šešėlį - kaip Sigsbi dvynukių, kai į Spaiserio automobilių aikštelę įriedėjo taksi. Dabar iš sandėlių pusės artėjo

“Kadilakas” - snarglių žalumo “Kadilakas”, kuris atrodė mažiausiai mylios ilgio, “Kadilakas” su piktą šypsnį primenančiomis grotelėmis ir išpūstais kaip plautis šonais. Jis užlėkė ant šaligatvio tiesiai Bobiui už nugaros ir sustojo mažiau kaip per pėdą nuo jo. Bobis išgirdo bosinį pukšėjimą ir suprato, kad “Kadilakas” kvėpuoja.

Visų trijų mašinų durys atsilapojo. Iš jų išlindo žmonės - arba esybės, iš pirmo žvilgsnio atrodančios visai taip pat. Bobis suskaičiavo šešis, po to aštuonis ir liovėsi. Visi vilkėjo garstyčių spalvos lietpalčius, - ant dešiniojo atlapo kiekvienas turėjo po veriančią purpurinę akį, kokią Bobis matė sapne. Tikriausiai tos akys - tai jų ženklai, pagalvojo jis. O juos nešiojantys padarai kas?.. Policininkai? Ne. Kažkas panašaus į šerifo pagalbininkus, persekiojančius nusikaltėlį kaip kine? Šilčiau. Slapti įstatymo sergėtojai? Dar šilčiau, bet vis vien ne tai... Jie...

“Jie reguliuotojai. Kaip tame filme, kurį su Es-Džėjumi matėme praeitais metais “Ampyre”, na, tame, kur vaidino Džonas Peinas ir Karena Stil”.

Taip, būtent taip. Reguliuotojai, kaip vėliau paaiškėjo tame filme, buvo paprasti banditai, bet iš pradžių atrodė, kad ten vaiduokliai, pabaisos ar dar kas nors. O štai šitie reguliuotojai, nutarė Bobis, yra monstrai.

Vienas sugriebė jį už pažasties. Bobis suklykė - nieko siaubingiau už tą prisilietimą jis gyvenime nejautė. Palyginus su juo smūgis į sieną, kai jį pastūmė mama, buvo visiškas menkniekis. Tas žemojo žmogaus prisilietimas buvo panašus į... į išaugusius kaitinimo spiralės pirštus... tik jausmas buvo ne visai toks. Po ranka iš pradžių tai, kas priminė pirštus, virto nagais. Tada vėl pirštais, nagais... nagais, pirštais... nagais. Tas nesuvokiamas prisilietimas persmelkė jį nuo viršaus iki apačios. “Džeko lazda, - toptelėjo Bobiui, - užaštrinta iš abiejų galų”.

Bobį stūmė prie Tedo, kurį apsupo kiti. Jis sverdėjo, nes kojos nelaikė. Tikėjosi įspėti Tedą? Pabėgti kartu Naraganseto aveniu? Gal pasišokinėdami kaip Kerolė? Mirk iš juoko, a?

Neįtikėtina - Tedas, atrodo, visai nebijojo. Jis stovėjo puslankiu apsuptas žemųjų žmonių, ir jo veide atsispindėjo tik susirūpinimas dėl Bobio. Esybė, laikanti berniuką tai ranka, tai šlykščiais, pulsuojančiais guminiais pirštais, tai nagais, staiga jį paleido. Bobis užkliuvo, susverdėjo. Kažkas iš likusių išleido veriantį amte-

lėjimą ir stuktelėjo jį į nugarą. Bobis griuvo į priekį, ir Tedas jį sugavo.

Raudodamas iš baimės Bobis įsikniaubė veidu į Tedo marškinius. Jis traukė raminantį Tedo cigarečių ir skutimosi kremo kvapą, bet tie mieli kvapai nepajėgė užgožti smarvės, sklindančios nuo žemųjų žmonių - kanalizacijos griovyje pūvančios mėsos tvaiko ir kito, skindančio nuo jų mašinų - degančio viskio kvapo.

Bobis pažvelgė į Tedą.

- Tai mano mama, - ištarė jis, - mano mama jiems išdavė.

- Ne ji dėl to kalta, - atsakė Tedas. - Tiesiog aš per daug užtrukau.

- Na, bent gerai praleidai atostogas, Tedai? - paklausė vienas iš žemųjų žmonių. Jo balsas buvo kokčiai girgždantis, lyg balso stygose būtų privisę vabzdžių - svirplių ar žiogų. Jis galėjo būti tas, kuris atsiliepė telefonu. Tas, kuris pasakė, kad Tedas jų šuo... o gal visų jų balsai vienodi? “Nenori tapti mūsų šunimi, laikykis atokiau”, - pasakė tas telefonu, bet vis tiek atvažiavo čia... ir dabar... dabar...

- Neblogai, - atsakė Tedas.

- Tikiuosi, kartą kitą pasidulkinai, - pasakė kažkuris kitas. - Daugiau progų nepasitaikys.

Bobis apsidairė. Žemieji žmonės stovėjo petys prie peties, supdami juos, spausdami savo prakaito smarve, užstodami lietpalčiais gatvę. Jie buvo tamsaus gymio, įdubusiomis akimis, raudonomis lūpomis (lyg prisiriję vyšnių)... bet iš tikro buvo kitokie, nei atrodė. Tiksliau, jie visai nebuvo tokie, kokie atrodė. Jų veidai, pavyzdžiui, ne visuomet laikėsi ties veidu: skruostai, smakrai, plaukai visą laiką bandė išlįsti už savo kontūrų (tik taip Bobis galėjo nusakyti tai, ką matė). Po juodbruva oda slėpėsi visai kitokia, tokia pat balta, kaip smailianosiai jų batai. “O lūpos vis vien raudonos, - pagalvojo Bobis. - Kaip ir akys visuomet juodos, iš tikro ne akys, o skylės. Ir jie yra baisiai aukšti, - staiga suprato jis. - Baisiai aukšti ir baisiai liesi. O mintys jų galvose ne tokios, kaip mūsų, ir jausmai širdyje ne tokie, kaip žmonių”.

Iš kitos gatvės pusės pasigirdo kliuksėjimas. Bobis pasižiūrėjo ten ir pamatė, kad vienas “Oldsmobilio” dangtis virto juodai pilku čiuptuvu. Jis ištįso, pagriebė sumaigytą cigarečių pakelį ir prisitraukė. Po akimirkos čiuptuvas vėl virto dangčiu, bet pakelis jau kyšojo iš jo, tarsi iki pusės prasmegęs.

- Pasiruošęs grįžti, oderi? - paklausė Tedo vienas iš žemųjų žmonių ir pasilenkė prie jo. Geltono jo lietpalčio klostės sausai sušnarėjo, raudona akis ant atlapo gręžė Tedą. - Pasiruošęs grįžti ir atlikti savo pareigą?

- Aš grįšiu, - atsakė Tedas, - bet vaikas liks čia.

Į Bobį įsikibo kitos rankos. Ir kažkas panašaus į gyvą rimbą ėmė glostyti jam kaklą. Kažkas vėl sučirpė - kažkas persmelkta nerimu ir šleikštuliu. Tai pakilo jo galvoje ir suūžė tarsi avilys. Tame iš proto varančiame ūžime jis atskyrė iš pradžių vieno, pašėlusiai tilindžiuojančio varpo, po to ir daugiau varpų dūžius. Varpų pasaulis nesuprantamoje karštų uraganinių vėtrų naktyje. Bobis spėjo, kad jaučia vietą, iš kur pasirodė žemieji žmonės, - visiškai kitokią planetą už trilijonų mylių nuo Konektikuto ir jo mamos. Kaimai degė po nepažįstamais žvaigždynais, vapėjo žmonės, o tas prisilietimas prie jo kaklo... tas šiurpus prisilietimas...

Bobis sudejavo ir vėl prispaudė galvą prie Tedo krūtinės.

- Jis nori būti su tavimi, - sušvokštė nepakenčiamas balsas. - Manau, pasiimsim ir jį, Tedai. Jis neturi įgimtų laužytojo savybių, bet vis tiek... visa, kad gyva, tarnauja Valdovui, juk žinai. - Vėl tie šiurpūs pirštai brauko per jo kaklą.

- Visa, kas gyva, tarnauja SPINDULIUI, Kemai, - atsakė Tedas sausu ir pamokslaujančiu savo tonu.

- Kol kas, bet ilgai taip nebus, - pasakė žemasis žmogus ir nusijuokė. Nuo to garso Bobis vos neprileido į kelnes.

- Pasiimam jį, - pasakė antras balsas. Valdingas. Taip, jie visi kalbėjo kažkaip vienodai, bet su šitu jis šnekėjosi telefonu, nutarė Bobis.

- Ne! - atrėmė Tedas, ir jo rankos susigniaužė ant Bobio nugaros. - Jis lieka čia!

- Kas tu toks, kad mums įsakinėtum? - paklausė vyriausias iš žemųjų žmonių. - Kaip tu pasipūtei, Tedai, per trumpas atostogas. Koks išdidus pasidarei! O juk greitai atsidursi tame pačiame kambaryje, kuriame praleidai tiek daug laiko su kitais, ir kai sakau, kad vaikas keliaus su mumis, tai jis ir keliaus.

- Jeigu pasiimsite jį, jums ir toliau teks jėga traukti iš manęs tai, ko jums reikia, - atsakė Tedas. Jis kalbėjo labai tyliu, bet labai tvirtu balsu. Bobis apkabino jį kaip įmanydamas stipriau ir užsimerkė. Jis nenori daugiau matyti žemųjų žmonių niekad, niekad! O blogiausia tai, kad jų prisilietimas kažkuo priminė Tedą - jis at-

vėrė langą. Tik kas nori žiūrėti pro tokį langą? Kas nori matyti aukštas raudonlūpes žirkles, kurias jie priminė? Kas norėtų matyti tą, kam priklauso ta raudona akis?

- Tu laužytojas, Tedai. Tu buvai dėl to sutvertas. Ir jeigu mes įsakysime tau laužyti, tu laužysi, po velnių!

- Priversti jūs mane galite, aš ne toks kvailas, kad manyčiau, jog to nepajėgsite... bet jeigu paliksite jį čia, tai aš savo valia duosiu jums tai, ko jums reikia... galiu duoti gerokai daugiau, negu sugebate... nors gal ir sugebate įsivaizduoti, ką turiu galvoje.

- Man reikia šito berniuko, - pareiškė vyriausias iš žemųjų žmonių, bet jau nebe taip kategoriškai. Gal net abejodamas. - Man jo reikia kaip dailaus niekučio Valdovui.

- Nemanau, kad Purpurinis Valdovas padėkotų tau už beprasmį niekutį, jeigu jis sukliudys jo planams, - pasakė Tedas. - Yra vienas šaulys...

- Šaulys, cha!

- Tačiau jis su savo draugais pasiekė Baigtinio Pasaulio ribas, - kalbėjo Tedas, ir jo balsas taip pat atrodė susimąstęs. - Jeigu aš savo valia suteiksiu jums tai, ko norite, ir išvaduosiu iš būtinybės pavartoti jėgą, gal man pavyks paspartinti viską penkiasdešimt metų, jeigu ne daugiau. Tu juk pats sakei: aš laužytojas, sutvertas ir gimęs tam. Mūsų ne taip daug, ir jums manęs ypatingai reikia. Juk aš - pats geriausias.

- Giriesi... pervertini savo reikšmę Valdovui.

- Nejaugi? Na, nežinau, nežinau. Kol Spinduliai neluš, Tamsusis Bokštas liks stovėti... Ar reikia apie tai priminti? Ar verta rizikuoti dėl vieno berniuko?

Bobis visiškai neįsivaizdavo, apie ką šneka draugas, jo tai ir nedomino. Tiktai žinojo, kad sprendžiasi jo likimas - čia, ant šaligatvio priešais Bridžporto biliardinę. Jis girdėjo žemųjų žmonių lietpalčių šiugždesį, uodė jų kvapą. Dabar, kai Tedas vėl prisilietė, jis jautė monstrus dar aiškiau. Akis vėl ėmė smarkiai perštėti. Tas peršulys kažkaip keistai derinosi prie ūžesio galvoje. Regos lauką nusėjo juodi taškai, ir berniukas nelauktai suprato, ką jie reiškia, kam jie skirti. Klifordo Saimeko “Žiede aplinkui Saulę” į kitus pasaulius nunešdavo vilkelis - jie sekdavo kylančias jo spirales. Iš tikrųjų, padarė išvadą Bobis, tai darė taškai. Juodi taškai. Jie buvo gyvi...

Ir dar buvo alkani.

- Tegu sprendžia berniukas, - pagaliau tarė žemųjų žmonių galva. Jo pirštas - gyvas rimbas - vėl paglostė Bobio kaklą. - Jis taip tave myli, Tedai. Tu juk jo *te-ka*. Juk taip? Tai reiškia likimo draugas, Bobi. Juk šitas senas prasirūkęs Tedis toks tau ir yra, taip? Tavo likimo draugas?

Bobis nieko neatsakė ir tik prisispaudė šaltu trukčiojančiu veidu prie draugo marškinių. Dabar jis iš visos širdies gailėjosi, kad vyko čia - būtų žinojęs tiesą apie žemuosius žmones, būtų likęs namie, užlindęs už lovos, bet Tedas, ko gero, tikrai jo *te-ka*. Apie likimą ir panašiai jis nieko neišmanė, juk dar tik vaikas, bet Tedas - jo draugas. “Vaikinai kaip mes, - liūdnai pagalvojo Bobis. - Vaikinai kaip mes.”

- Na, ir ką jauti dabar, kai pamatei mus? - paklausė žemasis žmogus. - Nori keliauti su mumis, kad būtum arti Tedo? Gal net pasimatyti su juo neporiniais sekmadieniais? Kalbėtumeisi apie li-te-ra-tū-rą su savo senu *te-ka*? - Ir vėl tie šiurpūs pirštai glosto. Ūžimas Bobio galvoje stiprėjo. Juodi taškai išpampo ir tapo panašūs į pirštus, viliojančius pirštus. “Mes ėdame karštus, - sušnibždėjo žemasis žmogus. - Ir geriame karšta. Karštą ir saldų”.

- Liaukis! - užriko Tedas.

- Ar verčiau liksi su motina? - tęsė girgždantis balsas, ignoruodamas Tedą. - Na, žinoma, ne. Berniukas su tavo principais? Berniukas, patyręs draugystės ir literatūros džiaugsmus? Žinoma, ne, tu keliausi su šitu seniu, taip? Teisingai? Spręsk, Bobi. Žinodamas, kad bus taip, kaip nuspręsi. Dabar ir amžių amžiams.

Bobis kaip klejodamas prisiminė raudonas it virti vėžiai kortų nugarėles po ilgais baltais Makuono pirštais. “Aukštyn žemyn, tik pirmyn, vienur kitur, žiūrėki kur, kaip padėta, pažymėta.”

“Patikrinimo nepraėjau, - pagalvojo jis. - Aš nepraėjau patikrinimo”.

- Paleiskite mane, misteri, - liūdnai ištarė jis. - Prašau, neimkite manęs su savimi.

- Net jeigu tai reiškia, kad tavo *te-ka* teks apsieiti be nuostabios ir gyvos tavo draugijos? - Balsas šypsojosi, bet Bobis beveik liežuviu jautė sarkastiškas gaideles po jo linksmumu ir krūptelėjo. Su palengvėjimu, nes suprato, kad greičiausiai bus paleistas. Susigėdęs, nes žinojo, kad išsigando, pabruko uodegą, atsitraukė. Padarė tai, ko jo mėgstamų filmų herojai niekad nedarė. Bet tiems filmų herojams niekad neteko susidurti su tokiais žemaisiais žmo-

nėmis geltonais lietpalčiais arba juodųjų taškelių košmaru. Ir tai, ką Bobis pamatė priešais "Kampinę kišenę", juk buvo ne blogiausia. Kas, jeigu jis pamatysi tai, kas liko? Kas, jeigu juodieji taškeliai nusitemps jį į pasaulį, kur jis pamatys žmonės geltonais apsiaustais tokius, kokie jie yra iš tikro? Kas, jeigu išvys figūras tuose kontūruose, į kuriuos jie sulenda šiame pasaulyje?

- Taip, - atsakė jis ir pravirko.

- Kas - taip?

- Net jeigu jam teks keliauti be manęs.

- A! Ir net jeigu tau teks grįžti pas savo motiną?

- Taip.

- Gal dabar geriau supranti savo kalę-mamą?

- Taip, - atsakė Bobis trečią kartą. Kone sudejavo. - Tikriausiai.

- Gana, - nukirto Tedas. - Liaukis.

Bet balsas nesiliovė. Kol kas ne.

- Tu supratai, ką reiškia būti bailiu, Bobi... taip?

- Taip!!! - suriko jis, vis dar glausdamasis prie Tedo. - Bailys, niekingas zuikis, taip, taip, taip! Man tas pat! Tik paleiskite mane namo! - Jis giliai įkvėpė, oras išsiveržė laukan kūkčiojimu. - Noriu pas mamą! - Taip rėkia vaikas, staiga pamatęs žvėrį ore, žvėrį vandenyje.

- Gerai, - tarė žemasis žmogus. - Jeigu jau taip, tai puiku. Su sąlyga, kad tavo Tedas patvirtins, jog dirbs savo noru ir jo nereikės prikaustyti prie irklo kaip anksčiau.

- Pažadu. - Tedas paleido Bobį. Bet vaikas nekrustelėjo, įsitvėręs į draugą su paniška jėga ir slėpdamas veidą jo krūtinėje. Bet Tedas švelniai jį atstūmė.

- Eik į biliardinę, Bobi. Pasakyk Failsui, kad parvežtų tave namo. Pasakyk jam, kad tada mano draugai jo nelies.

- Atleisk, Tedai, aš norėjau keliauti su tavimi. Nutariau keliauti. Bet negaliu. Man taip, taip skaudu.

- Nereikia blogai apie save galvoti. - Bet Tedo žvilgsnis buvo rūstus, lyg žinotų, kad nuo šio vakaro Bobis apie nieką daugiau nesugebės galvoti.

Du raudonlūpiai stvėrė Tedą už rankų. Tedas atsisuko į tą, kuris stovėjo už Bobio, - tą, kuris glostinėjo vaiko kaklą pirštu-bizūnu.

- Nebūtina. Aš eisiu pats.

- Paleiskite jį, - tarė Kemas. Žemieji žmonės, laikę Tedą, paleido rankas. Ir paskutinį kartą Kemo pirštas prisilietė prie Bobio kaklo. Bobis dusliai aiktelėjo ir pagalvojo: "Jeigu jis dar kartą palies, aš išprotėsiu. Nieko negaliu sau padaryti. Pradėsiu rėkti ir negalėsiu sustoti. Net jeigu plyš galva, rėksiu ir rėksiu!" - Eik ten, berniuk. Eik, kol nepersigalvojau.

Bobis klupinėdamas nubėgo "Kampinės kišenės" link. Duris rado atviras, bet už jų nieko nesimatė. Bobis užlipo ant vienintelio laiptelio ir atsigręžė. Tedą supo trys žemieji žmonės, bet jis pats ėjo prie krešulio - prie "De Soto".

- Tedai!

Tedas atsisuko, nusišypsojo ir pakėlė ranką jam pamoti. Tada tas, kurį vadino Kemu, šoko į priekį, sugriebė jį už pečių ir įgrūdo į mašiną. Kai Kemas užtrenkė galines "De Soto" dureles, Bobis vieną sekundės dalį pamatė neįtikimai liesą, neįtikimai aukštą būtybę, stovinčią geltoname lietpaltyje, - būtybę balta kaip pirmas sniegas oda ir raudonomis it šviežias kraujas lūpomis. Giliai akiduobėse, vyzdžiuose, kurie traukiojosi kaip Tedo, šokinėjo aršios šviesos ir tamsos dėmelės. Raudonos lūpos išsišiepė, atidengė dantų smailes, kurių galėjo pavydėti pati dantyčiausia gatvės katė. Iš tų dantų išvirto juodas liežuvis ir nepadoriai vikstelėjo atsisveikindamas. Tada būtybė su lietpalčiu peršoko "De Soto" kapotą ir nėrė už vairo. Kitoje gatvės pusėje it suerzintas drakonas suriaumojo "Oldso" variklis. Ant šaligatvio sukriokė "Kadilakas". Gyvi žibintai užliejo Naraganseto aveniu dalį pulsuojančia šviesa. "De Soto" staigiai apsisuko, vienas skydelis įskėlė iš grindinio kibirkščių šleifą, ir vieną akimirką Bobis pamatė už galinio stiklo Tedo veidą. Bobis pakėlė ranką ir pamojavo. Jam pasirodė, kad Tedas irgi pamojo, bet nebuvo įsitikinęs. Ir galvą pripildė garsai, primenantys kanopų bilsmą.

Daugiau Tedo jis niekada nebematė.

- Čiuožk iš čia, seiliau, - pasakė Lenas Failsas. Jo veidas buvo pageltęs ir nukaręs ant kaukolės kaip riebalų klostės ant sesers alkūnės. Už jo nugaros po arka žybsėjo ir mirksėjo žaidimų automatų ugnelės, bet niekas į juos nežiūrėjo. Kieti vyrukai, vakarais kiurksantys prie jų, dabar spaudėsi už Leno nugaros kaip įbauginti vaikai. Lenui iš dešinės, biliardinėje stovėjo vyrai, sugniaužę lazdas kaip kuokas. Senasis Dži stypsojo šone prie cigarečių automa-

to. Jo rankoje lazdos nebuvo - ją svarino pistoletukas. Bobio jis neišgąsdino. Po Kemo ir jo parankinių geltonais lietpalčiais vargu ar kas galėjo jį įbauginti, bent jau dabar. Kuriam laikui visa jo baimė buvo išeikvota.

- Apsisuk ir keliauk, kam sakau!

- Taip bus geriau, draugužі. - Čia Alana iš už stalo.

Bobis pažvelgė į ją ir pagalvojo: "Būčiau vyresnis, parodyčiau tau kai ką. Ir dar kaip!" Ji sugavo jo žvilgsnį - jo žvilgsnio esmę, - ir nuraudusi, išsigandusi, suglumusi nuleido akis.

Bobis pasižiūrėjo į jos brolį:

- Norite, kad tie tipai grįžtų?

Sudribęs Leno veidas dar labiau sudribo.

- Juokauji?

- Tada gerai, - tarė Bobis. - Padarykite, ko prašau, ir aš išeisiu. Daugiau manęs nematysite. - Jis patylėjo. - Ir jų taip pat.

- Ko tau reikia, vaike? - paklausė senis Dži drebančiu balsu. Bobis žinojo, kad viskas bus pagal jį: tai plyksčiojo senojo Dži mintyse it didžiulė neoninė iškaba. Tos mintys buvo tokios pat aiškios, kaip kadaise jaunojo Dži šaltos, apskaičiuotos ir nemalonios, bet po Kemo ir jo reguliuotojų jos atrodė visai nekaltos. Nekaltos kaip ledai.

- Kad nuvežtumėte mane namo, - pasakė Bobis. - Tai viena.

Po to, daugiau senajam Dži nei Lenui paaiškino, ko jam dar reikia.

Lenas turėjo "Biuiką" - didelį, ilgą ir naują. Ryškų, bet ne žemą. Paprastą mašiną. Jie važiavo dviese, klausydamiesi trečiojo dešimtmečio džiazo. Per visą laiką iki Harvičo Lenas tik vieną kartą nutraukė tylą:

- Nesugalvok perjungti rokenrolo. To mėšlo man ir darbe užtenka.

Jie pravažiavo "Ešerio Ampyrą", ir Bobis pamatė, kad kasos kairėje stovi kartoninė Bridžitos Bardo figūra visu ūgiu. Jis abejingai permetė ją akimis. B.B., jis pernelyg suaugo.

Jie išsuko į Ešerio gatvę, "Biuikas" ėmė leistis Plačiąja gatve tyliai kaip delnu pridengtas kuždesys. Bobis parodė savo namą. Dabar bute buvo šviesu: degė visos lempos. Bobis dirstelėjo į laikrodį "Biuiko" prietaisų skyde ir pamatė, kad jau beveik vienuolikta. Kai mašina sustojo prie šaligatvio, Lenas Failsas vėl atgavo amą:

- Kas jie tokie, vaike? Kas jie, tie baidyklės?

Bobis vos neišsišiepė iki ausų. Prisiminė, kaip beveik kiekvieno "Vienišojo reindžerio" epizodo gale kas nors klausdavo: "Kas jis? Tas, su kauke?"

- Žemieji žmonės, - atsakė jis Lenui. - Žemieji žmonės geltonais lietpalčiais.

- Nenorėčiau būti tavo draugelio vietoje.

- Taip, - sutiko Bobis. Jo kūnu lyg vėjo gūsis nubėgo drebulys. - Aš irgi. Ačiū, kad pametėjote.

- Į sveikatą. Tik laikykis atokiau nuo mano įstaigos, po šimts. Daugiau ten kojos nekelsi.

"Biuikas" - kateris, Detroito kelioninis kateris, bet ne žemųjų žmonių automobilis - nuplaukė nuo šaligatvio. Bobis žiūrėjo, kaip mašina apsisuko prie vartų priešais ir nušvilpė gatve į kalną pro Kerolės namą. Kai ji dingo už kampo, Bobis pakėlė akis į žvaigždes - milijardus pabirų, ištaškytą šviesos tiltą. Žvaigždės, o už jų kitos, besisukančios juodumoje. "Yra Bokštas, - pagalvojo jis. - Jis laiko viską. Yra Spinduliai, kurie kažkaip jį saugo. Yra Purpurinis Valdovas ir laužytojai, besistengiantys sunaikinti Spindulius... ir ne todėl, kad nori, o kad to nori jis - Purpurinis Valdovas".

Ar sugrąžino Tedą prie kitų laužytojų? Ar jis vėl kniaubiasi ant irklo?

"Atleisk, - pagalvojo eidamas verandos link. Prisiminė, kaip sėdėjo tenai su Tedu ir skaitė jam laikraštį. Du eiliniai vaikinai. - Norėjau iškeliauti su tavimi ir nepajėgiau. Negalėjau".

Jis sustojo ant apatinio verandos laiptelio įsiklausydamas į Bauzerio lojimą Kolonijos gatvėje. Bet buvo tylu. Bauzeris užmigo. Stebuklas. Kreivai šyptelėjęs Bobis ėmė kilti į verandą. Mama greičiausiai išgirdo, kaip po jo pėda girgžtelėjo antras laiptelis - garsiai kaip visada, - nes suriko jo vardą, ir pasigirdo skubantys jos žingsniai. Jis pasiekė verandą, ir tada atsidarė durys, Liza išlėkė laukan - su tais pačiais drabužiais, su kuriais grįžo iš Providenso. Plaukai kaltūnais krito jai ant veido.

- Bobi! - suriko ji. - Bobi, ach, Bobi! Ačiū Dievui! Ačiū Dievui!

Ji apglėbė jį, ėmė sukti lyg šokdama, ašaromis suvilgė jo skruostą.

- Aš atsisakiau imti jų pinigus, - murmėjo ji. - Jie vėliau pa-

skambino ir paklausė adreso, kuriuo siųsti čekį, o aš pasakiau, nereikia, tai buvo klaida, buvau nusikamavusi ir blogos nuotaikos, aš pasakiau "ne", Bobi, pasakiau "ne", pasakiau, kad jų pinigų man nereikia.

Bobis matė, kad mama meluoja. Kažkas pakišo voką su pinigais po durimis. Ne su čekiu, o su trimis šimtais grynųjų. Trys šimtai dolerių už geriausio jų laužytojo sugrąžinimą - trys šimtai sumautų žalių. Jie dar didesni skrudžai negu ji.

- Aš pasakiau, kad man jų nereikia, girdi?

Liza dabar nešė sūnų į kambarį. Jis svėrė beveik keturiasdešimt keturis kilogramus ir buvo sunkokas, bet ji vis tiek pakėlė sūnų nė sekundei neužsičiaupdama. Bobis suprato, kad bent su policija nereikės aiškintis - mama nepaskambino. Beveik visą laiką ji sėdėjo namie, maigė suglamžytą sijoną ir nerišliai meldė, kad jis sugrįžtų. Juk ji myli jį! Ta mintis blaškėsi jos galvoje nelyginant tvarte uždarytas paukštis. Juk ji myli Bobį. Ne itin reikšminga, bet vis tiek. Nors tai buvo spąstai, bet šiek tiek palengvėjo.

- Aš pasakiau, kad nenoriu jų, tegu pasilieka sau. Pasakiau... Aš jiems paaiškinau...

- Gerai, mama, - pertraukė Bobis. - Gerai, paleisk mane.

- Kur tu buvai? Tau nieko neatsitiko? Nori valgyti?

Jis atsakė į jos klausimus atvirkštine tvarka:

- Taip, noriu, bet man nieko neatsitiko. Buvau Bridžporte. Šitų.

Jis įsikišo rankas į kišenes ir ištraukė "2račio fondo" likučius. Jo vieno dolerio kupiūros ir monetos susimaišė su dešimties, dvidešimties ir penkių dolerių kupiūromis. Mama įbedė žvilgsnį į pinigus, kurie krito ant stalelio prie sofos, ir sveikoji jos akis plėtėsi tol, kol vos nevirto iš orbitos. Kita akis skersavo iš grėsmingo kraujosruvos debesies. Ji priminė seną, visko regėjusį piratą, besimėgaujantį ką tik iškastu lobiu - be šito vaizdelio Bobis galėjo apsieiti, bet jis persekiojo jį visus penkiolika metų, skyrusių tą naktį nuo mamos mirties. Tačiau kažkas nauja ir ne visai malonaus jame džiaugėsi tuo, kaip Liza atrodė tą minutę: sena, apsikuitusi ir juokinga, ne tik godi, bet ir kvaila. "Čia mano mama, - mąstė jis Džimio Diurantė balsu. - Čia mano mama. Mudu abu jį išdavėme, bet man sumokėjo geriau negu tau, mama, a? Aha! Mano viršus!"

- Bobi, - išlemeno ji virpančiu balsu. Nors atrodė kaip piratas, kalbėjo Bolo Kaleno šou "Teisinga kaina" nugalėtojos balsu. - Ach, Bobi, kiek pinigų! Iš kur jie?

- Tedo laimikis, - atsakė Bobis. - Tai, ką išlošė.

- Bet Tedas... jis juk...

- Jų jam daugiau neprireiks.

Liza krūptelėjo, lyg kažkuri jos mėlynė skaudžiai sutvinkčiojo. Tada ji puolė grėbstyti pinigus į krūvą, tuo pat metu rūšiuodama.

- Aš nupirksiu tau tą dviratį, - pažadėjo ji.

Jos pirštai judėjo kaip patyrusio kortuotojo. "Dar niekas nėra jos nurungęs, - pagalvojo Bobis. - Dar niekas niekad nėra taip maišęs kortų".

- Rytoj iš pat ryto. Kai tik "Vestern auto"atsidarys, mes...

- Man dviračio nereikia, - atsakė jis. - Ne už šitus pinigus. Ne iš tavęs.

Ji sustingo, sugniaužusi pinigų krūveles, ir jis pamatė, kaip greitai pražysta jos įtūžis - kaip purpurinis ir elektrinis žiedas.

- Ačiū iš tavęs nesulauksi, taip? Kvailė aš, kad galvojau... Kad tu prasmegtum - grynas tėtušis! - Ji tarsi atitraukė ranką, ištiesusi pirštus. Skirtumas tik toks, kad Bobis jau žinojo, ko laukti.

- Iš kur tu žinai? - paklausė jis. - Tu tiek apie jį primelavai, kad tiesos jau neprisimeni.

Taip ir buvo. Jis pasižiūrėjo į jos mintis, ir Rendolo Garfildo ten nebuvo, tik dėžutė su jo vardu... vardu ir išblukusiu veidu, kuris praktiškai galėjo priklausyti kam tik nori. Į tą dėžutę Liza krovė viską, kas kėlė jai skausmą. Ji visiškai neprisiminė apie tai, kad vyrui patiko Džo Stefordo daina, neprisiminė (jeigu apskritai kada nors žinojo), kad Rendis Garfildas buvo mielas vaikinas, pasiruošęs atiduoti paskutinius marškinius. Tam jos dėžutėje vietos nebuvo. Bobis nutarė, kad turėti tokią dėžutę - pasibaisėtina.

- Jis išgėrusių nevaišino, - pasakė Bobis. - Tu apie tai žinojai?

- Ką čia tauški?

- Tu nepriversi manęs jo nekęsti... ir neleisiu daugiau daryti jo iš manęs. - Jis sugniaužė kumštį ir prispaudė prie smilkinio. - Aš nebūsiu jo vaiduoklis. Meluok sau kiek nori apie sąskaitas, kurių jis neva neapmokėjo, apie anuliuotą draudimo polisą ir visus *nepilnus stretus*, ant kurių jis užkibdavo, - tik man apie tai nešnekėk. Gana!

- Nedrįsk kelti prieš mane rankos, Bobi! Nedrįsk net pagalvoti!

Atsakydamas jis pakėlė ir kairį kumštį.

- Na, pirmyn. Nori man trenkti? Aš trenksiu tau atgal. Gausi

daugiau nei gavai. Tik dabar pelnytai. Na!

Ji sutriko. Bobis jautė, kaip įniršis gęsta taip pat staigiai, kaip ir sukilo, o jo vietą užima siaubinga tamsa. Toje tamsoje jis įžiūrėjo baimę. Sūnaus baimę. Skausmo, kurį jis gali sukelti, baimę. Ne šiandien, ne... ir ne šitais purvinais mažo berniuko kumštukais. Bet maži berniukai virsta dideliais.

Ir ar labai jis geresnis už mamą, jeigu gali žvelgti į ją iš viršaus ir atsikirtinėti? Tai kuo jis geresnis? Galvoje neapsakomas gargiantis balsas klausė, ar nori grįžti namo, net jeigu tai reiškia, kad Tedas liks be jo. “Taip”, - atsakė Bobis. “Dabar geriau supranti ją?” - paklausė Kemas, ir Bobis pasakė “taip”.

O kai mama pažino jo žingsnius ant laiptų, pirmąsias akimirkas ją visą užvaldė meilė ir džiaugsmas. Tikra meilė ir džiaugsmas.

Bobis atgniaužė kumščius. Pasilenkė, paėmė ją už rankos, vis dar iškeltos antausiui... nors ir neryžtingai. Ranka iš pradžių priešinosi, bet berniukas greitai veikė jos pasipriešinimą. Pabučiavo ją. Pasižiūrėjo į subjaurotą mamos veidą ir vėl pabučiavo jos ranką. Jis permatė ją kiaurai, bet nenorėjo to. Jis troško, kad langas jo sąmonėje užsivertų, troško to šydo, dėl kurio meilė ne tik įmanoma, bet ir būtina. Kuo mažiau žinai, tuo daugiau tiki.

- Aš tiesiog nenoriu dviračio, - pasakė jis. - Tik dviračio. Sutarta?

- O ko tu nori? - Jos balsas buvo neužtikrintas, rūškanas. - Ko tu nori iš manęs, Bobi?

- Sklindžių, - atsakė jis. - Daug daug. Mirštu badu.

Ji prikepė sklindžių abiems iki soties, po to abu pavakarieniavo vidurnaktį, susėdę prie virtuvinio stalo vienas prieš kitą. Jis užsispyrė padėti jai išplauti indus, nors jau buvo beveik pirma nakties. Kodėl gi ne? Juk rytoj į mokyklą nereikia, jis galės miegoti, kiek norės.

Kol ji išleidinėjo vandenį iš plautuvės, o Bobis rinko peilius ir šakutes, Kolonijos gatvėje vėl suamsėjo Bauzeris, sveikindamas naują dieną. Bobio akys susidūrė su mamos, ir jie abu nusijuokė. Akimirką žinojimas buvo palaima.

Jis atsigulė į lovą kaip įpratęs - ant nugaros, išskėtęs kojas į čiužinio kampus, bet dabar buvo kažkas ne taip. Jis juk visai beginklis, ir jeigu kas nors sumanys susimedžioti berniuką, užteks iššokti iš spintos ir nagu perdrėksti neapsaugotą pilvą. Bobis apsi-

vertė ant šono ir pagalvojo: kur dabar Tedas? Jis ėmė apčiuopomis ieškoti erdvėje draugo, bet nieko nepajuto. Kaip anksčiau Chuliganseto gatvėje. Bobis mielai būtų apraudojęs Tedą, bet ašarų nebuvo. Kol kas nebuvo.

Lauke, pro tamsą prasiskverbė miesto laikrodžio dūžis - vienas vienintelis "b-ooo-m!" Bobis patikrino laikrodį ant stalelio ir įsitikino, kad jis rodo pirmą nakties. Gerai!

- Jų čia nebėra, - ištarė vaikas. - Žemųjų žmonių Harviče nebėra.

Jis miegojo ant šono, pritraukęs kelius prie krūtinės. Naktys, kai jis laisvai išsidrėbdavo ant nugaros, visam laikui baigėsi.

XI. Vilkai ir Liūtai. Bobis muša. Policininkas Reiteris. Bobis ir Kerolė. Blogi laikai. Vokas

Salas Džonas grįžo iš stovyklos įdegęs, tūkstantyje vietų sukąstas uodų ir su milijonu istorijų... tik Bobis jų beveik nesiklausė. Tą vasarą ankstesnė sena lengva Bobio, Salo ir Kerolės draugystė baigėsi. Kartais jie trise eidavo į Sterling Hauzą, bet nuėję išsiskirstydavo savo reikalais. Kerolė su savo draugėmis užsirašė į dailiųjų amatų būrelį, softbolą ir badmintoną, o Bobis su Salu - į jaunųjų seklių ir, suprantama, beisbolo.

Salas, kurio, kaip beisbolininko, įgūdžiai pastebimai sustiprėjo, buvo perkeltas iš Vilkų į Liūtus. Ir kai visi vaikai, važiuodami maudytis ir mokytis pažinti pėdsakus, susėsdavo senutėlio Sterling Hauzo sunkvežimio kėbule, Es-Džėjus su savo glaudėmis ir sumuštiniais popieriniame maišelyje vis dažniau sėsdavosi prie Ronio Olmkvisto ir Djuko Vendelo - vaikinų, su kuriais susidraugavo stovykloje. Jie pasakodavo tas pačias istorijas apie tai, kaip erzindavo škotus ir siųsdavo mažius rinkti nuorūkų, kol Bobiui ėmė ausys linkti. Galėjai pagalvoti, kad Salas stovykloje praleido penkiasdešimt metų.

Liepos ketvirtąją Vilkai ir Liūtai susitiko kasmetinėse varžybose. Per penkiolika metų po Antrojo pasaulinio karo Vilkai nebuvo laimėję nė vienų iš tų rungtynių, bet 1960 metų susitikime jie bent davė padorų atkirtį - iš esmės Bobio Garfildo dėka. Net be Alvino Darko pirštinės jis viduryje lauko pagavo kamuoliuką, atlikęs nuostabų šuolį. (Kai pakilo visiems plojant, sekundę pasigailėjo,

kad ten nėra jo mamos - ji nevažiavo į kasmetinę šventę prie Kantono ežero.)

Paskutinis padavimas Bobiui išpuolė per paskutinę Vilkų eilę paduoti. Jie atsilikinėjo dviem taškais. Bobis pasiuntė kamuoliuką toli į kairį lauką ir pasileidęs į pirmąją bazę išgirdo, kaip Es-Džėjus iš gaudytojo pozicijos burbtelėjo: “Geras smūgis, Bobai!” Smūgis išties buvo geras, bet jam reikėjo likti prie antrosios bazės, o jis nutarė surizikuoti. Trylikos nesulaukę vaikinai beveik niekad nesugebėdavo laiku grąžinti kamuoliuko, bet tą kartą Salo stovyklos draugas Djukas Vendelas žaibišku smūgiu pasiuntė jį kitam “Vini” stovyklos draugui - Roniui Olmkvistui. Bobis žengė paskutinį žingsnį, bet pajuto, kaip Ronio pirštinė pliaukštelėjo per jo blauzdą sekundės dalimi anksčiau, negu jo batas palietė trečiosios bazės maišą.

- Užribis! - riktelėjo pribėgęs teisėjas. Už šoninių linijų Liūtų draugai ir giminaičiai puolė isteriškai džiūgauti.

Bobis atsistojo, aršiai spoksodamas į teisėją, dvidešimtmetį Serfing Hauzo vadovą su švilpuku ir cinko tepalo dėmėmis ant nosies.

- Aš pasiekiau!

- Apgailestauju, Bobai, - tarė pienburnis, nustojęs vaidinti teisėją ir vėl tapęs paprastu vadovu. - Smūgis buvo geras, bėgimas dar geresnis, bet tu neištempei.

- Ne! Tu papirktas! Kodėl tu papirktas?

- Duok jam į kuprą, - riktelėjo kažkuris tėtušis. - Nėra čia ko kelti balsą!

- Eik, Bobi. Atsisėsk, - paprašė vadovas.

- Bet aš juk ištempiau! - užriko Bobis. - Garantuotai ištempiau! - Tada dūrė pirštu į tą, kuris rekomendavo išvaryti jį iš aikštės. - Jis tau sumokėjo, kad mes pralaimėtume? Tas riebus snukis, štai ten?

- Liaukis, Bobi, - atsakė vadovas (kaip idiotiškai jis atrodė su kvaila kažkokios išsigimėliškos studentų brolijos kepuraite!). - Įspėju tave paskutinį kartą.

Ronis Olmkvistas nusisuko, lyg jam būtų bjauru jų klausytis. Bobis ėmė nekęsti ir jo.

- Tu nuteisėjavai, ir viskas, - pasakė jis. Ašaras, kutenančias akių kampučius, dar galėjo suvaldyti, bet ne virpantį savo balsą.

- Užteks, - tarė vadovas. - Eik atsisėsti ir atvėsk...

- Šiknius tu, štai kas!

Moteris, sėdėjusi netoli trečiosios bazės, aiktelėjo ir nusisuko.

- Na, viskas, - abejingu balsu pareiškė vadovas. - Nešdinkis iš aikštės. Tuojau pat.

Bobis atsitolino nuo trečiosios bazės, vilkdamas kojas, paskui apsisuko.

- Tau paukštis nosį apšiko, o tu, kvailys, nepastebėjai. Nusivalytum ar ką!

Jo mintyse tie žodžiai skambėjo juokingai, bet kai ištarė balsu, skambėjo kvailai, ir niekas nesijuokė. Salas sėdėjo apžergęs pagrindinės bazės maišą, didelis kaip namas, rimtas kaip širdies smūgis su savo gaudytojo šarvais. Vienoje rankoje maskatavo jo kaukė, dešimtyje vietų suklijuota juoda lipnia juosta. Jis buvo raudonas ir atrodė piktas. Ir dar atrodė berniūkščiu, kuris jau niekad nebus Vilkas. Es-Džėjus pabuvo "Vini" stovykloje, tąsė virves, iki vėlumos užsisėdėdavo prie stovyklos laužo, pasakodamas istorijas apie vaiduoklius. Jis bus Liūtas per amžius, ir Bobis jo nekentė.

- Kas tau užėjo? - paklausė Salas, kai Bobis mynė pro šalį. Ant abiejų suolelių įsitvyrojo tyla. Visi vaikai žiūrėjo į jį. Kaip ir visi tėvai. Žiūrėjo kaip į šiukšlę. Bobis pagalvojo, kad taip greičiausiai ir yra. Bet ne dėl tos priežasties, apie kurią jie galvoja.

"O tu atspėk, Es-Džėjau! Gal tu ir buvai stovykloje "Vini". O aš lankiausi ten, apačioje. Giliai giliai apačioje".

- Bobi?

- Niekas man neužėjo, - atšovė jis, nepakeldamas galvos. - Nusispjaut. Aš išsikraustau į Masačiusetsą. Gal ten bus mažiau papirktų kiaulių.

- Paklausyk...

- Užsičiaupk, - atsakė Bobis, nežiūrėdamas į Salą. Jis dėbsojo į savo sportbačius. Dėbsojo į sportbačius ir sliūkino toliau.

Liza Garfild neturėjo draugių ("Aš paprastas kopūstinukas, o ne aukštuomenės plaštakė", - kartais sakydavo ji Bobiui), tačiau pirmus dvejus metus nekilnojamojo turto agentūroje ji neblogai sutarė su moterimi, vardu Maira Kolhaun (anot Lizos, jos tiko į porą, ėjo viena koja, buvo nustatytos ant tos pačios bangos ir taip toliau, ir panašiai). Tuo metu Maira buvo Dono Bidermeno sekretorė, o Liza - bendra sekretorė visiems agentams, užrašinėjo jų naujų klientų adresus, virė kavą, spausdino laiškus. 1955 metais Maira staiga išėjo iš agentūros nieko nepaaiškinusi, ir Liza buvo paaukš-

tinta, 1956 metais tapo misterio Bidermeno sekretore.

Liza su Maira nepaleido viena kitos iš akių - keitėsi atvirutėmis, kartais ir laiškais. Maira (kuri buvo, pasak Lizos, mergaujanti dama) išsikraustė į Masačiusetsą ir atidarė savo pačios nedidelę nekilnojamojo turto firmelę. 1960 metų gale Liza parašė jai, klausdama, ar negalėtų tapti jos partnere - pradžioje, žinoma, jaunesniąja, - firmoje "Konektikuto pagalba nekilnojamojo turto klausimais". Ji galėtų įdėti šiokį tokį kapitalą; žinoma, nedidelį, bet vis dėlto trys tūkstančiai penki šimtai dolerių ne niekai.

Galbūt mis Kolhaun buvo patekusi į tas pačias girnas kaip jo mama, o gal ir ne. Svarbiausia, kad Maira atsakė teigiamai ir netgi atsiuntė jai puokštę, o Liza pirmą kartą per paskutines savaites pasijuto laiminga. Galbūt pirmąsyk iš tikrųjų laiminga per daugybę metų. Bet svarbiausia buvo tai, kad jie turėjo persikelti iš Harvičo į Denverį Masačiusetse. Jie persikels rugpjūtį, kad Liza spėtų įtaisyti savo Bobį, savo pritilusį ir vis dažniau paniurusį sūnelį į naują mokyklą.

O Lizos Garfild Bobiui reikėjo baigti vieną reikalą prieš išvažiuojant iš Harvičo.

Jis buvo per mažas amžiumi ir ūgiu, kad atvirai padarytų tai, ką reikėjo padaryti. Teks veikti atsargiai ir niekšiškai. Kad niekšiškai, Bobiui nekliudė: jį vis labiau traukė Odžio Merfio arba Rendolfo Skoto, atliekančių žygius dieniniuose kino seansuose pavyzdys, be to, kai kas nusipelnė, kad būtų užpultas iš pasalų: tegu pats pajunta, ką tai reiškia. Pasalai jis pasirinko medžius, po kuriais Kerolė jį nusivedė tą dieną, kai jis paleido dūdas, - pačią geriausią vietą sulaukti, kai Garis Dulinas, senasis ponas Robinas Hudas, prajos ištikimu žirgu miško takeliu.

Garis uždarbiavo "Bet kokioje bakalėjoje". Bobis seniai tai žinojo - matė jį, kai eidavo su mama apsipirkti. Ir dar Bobis matė, kaip Garis grįždavo namo baigęs darbą trečią valandą. Paprastai Garis traukdavo su kokiu nors bičiuliu, kartais su keliais. Dažniausiai su Ričiu O'Mira. Vilis Širmenas tarsi dingo iš Robino Hudo gyvenimo - kaip Salas beveik išnyko iš Bobio gyvenimo. Bet, vienas ar ne, Garis visuomet keliaudavo namo per Gerovės parką.

Bobis įprato užsukti ten antroje dienos pusėje. Dabar, kai pasidarė tikrai karšta, beisbolą žaisdavo tik ryte, ir trečią valandą "A", "B" ir "C"laukai visiškai ištuštėdavo. Anksčiau ar vėliau Ga-

ris praeis tuos tuščius laukus be savo šaunių bičiulių. O kol kas Bobis kiekvieną dieną tarp trijų ir keturių slapstėsi tarp medžių, ten, kur išsiverkė, padėjęs galvą ant Kerolės kelių. Kartais jis skaitydavo. Knyga apie Džordžą ir Lenį jį pravirkdė. "Vaikinai kaip mes, kurie dirba rančoje, tai patys vienišiausi vaikinai pasaulyje". Štai, ką apie tai manė Džordžas. "Vaikinams, kaip mes, gyvenime nėra prošvaisčių". O Lenis manė, kad jie turės fermą ir veis triušius, bet Bobis dar gerai neįpusėjęs suprato, kad Džordžas ir Lenis neturės nei fermos, nei triušių. Kodėl? O todėl, kad žmonės turi kažką medžioti. Suranda kokį nors Ralfą, paršą arba kvailą galiūną Lenį ir pavirsta žemaisiais žmonėmis. Užsivelka geltonus savo lietpalčius, nusmailina lazdą iš abiejų galų ir eina medžioti.

"Bet vaikinai kaip mes kartais atsiima savo, - pagalvojo Bobis, laukdamas dienos, kai Garis eis vienas. - Kartais jie atsiima".

Ta diena tapo rugpjūčio šeštoji. Garis neskubėdamas žingsniavo per parką Plačiosios ir Gerovės gatvių link vis dar apsirengęs raudoną "Bet kokios bakalėjos" liemenę - na ir išsigimėlis! - ir niūniavo kažką panosėje balsu, nuo kurio visi varžtai išsilydytų. Stengdamasis nešnarinti tankiai augančių medžių šakomis Bobis užėjo jam iš nugaros, be garso žengdamas takeliu, ir užsimojo beisbolo lazda tik tada, kai visai priartėjo. O užsimodamas prisiminė Tedo žodžius: "Trys berniukai prieš vieną mergaitę. Vadinasi, jie manė, kad tu liūtė". Liūtas buvo Salas, o Salo tada čia nebuvo, nėra jo ir dabar. O iš nugaros prie Gario Dulino sėlina net ne Vilkas. Jis tiesiog hiena, tai kas? Argi Garis nusipelnė ko nors geriau?

"Ne", - pagalvojo Bobis ir užsimojo lazda. Ji nusileido su tokiu smagiu smūgiu, kokiu prie Kantono ežero jis numušė trečiąjį kamuoliuką toli į kairį lauką. Bet smūgis per Garį buvo dar gardesnis.

Vaikinas suinkštė iš skausmo bei netikėtumo ir žnektelėjo ant žemės. Kai apsivertė ant šono, Bobis trenkė lazda per kairę jo koją - tiesiai žemiau kelio.

- Oooouuuuuch! - suvaitojo Garis. Buvo labai malonu girdėti, kaip Garis dejuoja, - tikra palaima. - Oooouuuuuch! Skauda! Skaaauda!

"Negalima leisti jam atsistoti, - mąstė Bobis, šaltai rinkdamas vietą kitam smūgiui. - Jis dvigubai didesnis už mane. Jeigu nepataikysiu bent vieną kartą ir leisiu pakilti, jis sudraskys mane į skutus. Po galais, nudės!"

Garis bandė šliaužti, žerdamas sportbačiais takelio žvyrą, palikdamas dryžį užpakaliu, ramstydamasis alkūnėmis. Bobis užsimojo ir kirto lazda jam per pilvą. Garis mėšlungiškai iškvėpė, jo alkūnės sulinko, tada visu ilgiu išsitiesė ant nugaros. Jo žvilgsnis buvo apdujęs, akys saulėje blizgėjo ašaromis. It raudoni kankorėžiai pūpsojo spuogai. Jo lūpos - piktai ir kietai suspaustos tądien, kai juos išgelbėjo Rionda, - dabar išsišiepė ir ėmė drebėti.

- Oouuuch, užtenka, pasiduodu, pasiduodu. Die-e-eve!

"Jis manęs nepažino, - suprato Bobis. - Saulė šviečia jam į akis, ir jis nežino, kas jį muša".

Bet to neužteko. "Nepatenkinama, vaikinai! - taip sakydavo "Vini" stovyklos vadovai po sanitarinio namelių patikrinimo. Bobiui apie tai papasakojo Salas, tik jam buvo visai neįdomu, nusispjauti ant sanitarinių patikrinimų ir krepšelių iš karoliukų.

O į šitai jis nespjaus, šiukštu! Jis pasilenkė prie pat iškreipto Gario veido.

- Prisimeni mane, Robinai Hudai? - paklausė jis. - Prisimeni mane, a? Aš juk Malteks-Beibis.

Garis nustojo inkšti. Jis įsmeigė akis į Bobį, pagaliau jį pažinęs.

- Aš tau... parodysiu, - sugebėjo išlementi jis.

- Nieko, šikniau, tu man neparodysi, - atšovė Bobis. Garis bandė pastverti jį už kulkšnies, bet Bobis iš visų jėgų spyrė jam į šonkaulius.

- Ouuuuch! - suriko Garis Dulinas, grįžęs prie ankstesnio žodyno. Na ir šlykštus! Išgama visame gražume. "Ko gero, man labiau skauda, negu tau, - pagalvojo Bobis. - Su kedais spardosi tik idiotai".

Garis persivertė ant kito šono. Kai jis šiaip taip pakilo ant kelių, Bobis užsimojo kaip baigiamajam smūgiui ir drioksteléjo skersai Gario užpakalio. Garsas toks, lyg daužant storą kilimą - nuostabus garselis! Tą akimirką patobulintų tik misteris Bidermenas, besiraičiojantis ant šito takelio. Bobis tiksliai žinojo, kur pavaišintų jį lazda.

Tačiau pusė bandelės geriau negu nieko, bent jau taip mėgo sakyti jo mama.

- Čia tau už Gerber-Beibę, - pasakė Bobis. Garis vėl tysojo ant tako ir bliovė. Iš nosies tekėjo tiršti žali snargliai. Viena ranka jis bandė pasitrinti nutirpusią sėdynę.

Bobio kumščiai vėl sugniaužė cilindrinę beisbolo lazdos rankeną. Jis norėjo nuleisti ją ne ant Gario blauzdos, ne nugaros, o Gario galvos. Norėjo išgirsti, kaip trakšteli Gario kaukolė, juk be jo pasauliui bus tik lengviau, taip? Airiškas mėšlas. Žemasis...

"Užteks, Bobi, - pasigirdo galvoje Tedo balsas. - Užteks. Susitvardyk. Suimk save į rankas".

- Paliesi ją dar kartą, aš tave užmušiu, - įspėjo Bobis. - Paliesi mane dar kartą, ir aš padegsiu tavo namus. Prakeiktas sutrauka.

Sakydamas tai jis pritūpė prie Gario. Po to atsitiesė, apsidairė ir nuėjo. Kai pusiaukelėje Plačiojoje gatvėje jis susitiko Sigsbi dvynukes, jau linksmai švilpiniavo.

Paskutiniaisiais metais Liza Garfild beveik įprato atidarinėti duris policininkams. Pirmasis pasirodė policininkas Reimeris, storulis jų įgaliotinis, kuris vaikus kartais pavaišindavo riešutais, nupirktais parke. Kai Reimeris paskambino į Plačiosios gatvės 149 namo duris rugpjūčio šeštosios vakare, jis neatrodė labai linksmas. Su juo buvo Garis Dulinas, kuris dar savaitę, jeigu ne daugiau, galėjo sėdėti tik ant minkštasuolių, ir Gario mama, Merė Dulin. Garis užlipo į verandą kaip senis, laikydamasis rankomis už strėnų.

Liza atidarė duris, Bobis stovėjo netoliese. Merė Dulin bedė į jį pirštu ir suriko:

- Čia jis! Čia tas vaikiščias, kuris sudaužė mano Garį! Vykdykite savo pareigą! Suimkite jį!

- Kas atsitiko, Džordžai? - pasiteiravo Liza.

Policininkas Reimeris sutriko. Jis nukreipė žvilgsnį nuo Bobio (ūgis - metras šešiasdešimt septyni, svoris - mažiau nei penkiasdešimt kilogramų) į Garį (ūgis - metras aštuoniasdešimt penki, svoris - aštuoniasdešimt). Didelėse, drėgnose jo akyse matėsi akivaizdi abejonė.

Garis Dulinas buvo kvailas, bet ne tiek, kad nesuprastų to žvilgsnio.

- Jis manęs patykojo. Puolė mane iš nugaros.

Reimeris pasilenkė prie Bobio, atsirėmęs putliomis rankomis su purpuriniais sąnariais į nudilusius savo uniforminių kelnių kelius.

- Garis Dulinas, štai tas, tvirtina, kad tu sumušei jį parke, kai jis ėjo namo iš darbo. - Paskutinį žodį jis ištarė kažkaip taip "šdarbo", ir Bobis jį visam laikui įsidėmėjo. - Sako, kad pasislėpei, o ta-

da patiesei jį beisbolo lazda. Jis net apsisukti nespėjo. Ką pasakysi, mielasis? Jis tiesą sako?

Bobis, anaiptol ne kvailas, jau pasvėrė situaciją. Jis pasigailėjo, kad nepasakė Gariui parke, jog jie atsiskaitę ir reikalas baigtas. Jeigu Garis prikiaulins Bobiui, tai Bobis papasakos viską apie tai, kaip jis ir jo draugeliai sumušė Kerolę, o tai atrodys kur kas rimčiau. Bėda ta, kad Gario draugeliai tikrai neprisipažins, todėl prieš Kerolės žodžius bus Gario, Ričio ir Vilio žodžiai. Be to, Bobis nutylėjo tikėdamasis, jog Garis nenorės prisipažinti, kad jį sumušė dvigubai mažesnis vaikas. Prikąs liežuvį iš gėdos. Bet jis neprikando, ir, žiūrėdamas į siaurą misis Dulin veidą, į nepadažytas jos lūpas ir įniršusias akis, Bobis suprato kodėl. Ji privertė sūnų papasakoti. Pjovė tol, kol tas prisipažino, aiškus reikalas.

- Pirštu jo nepaliečiau, - tvirtai atsakė Bobis Reimeriui ir tai sakydamas žiūrėjo policininkui tiesiai į akis.

Merė Dulin aiktelėjo iš nustebimo. Net Garis, kuriam melas per šešiolika metų tapo gyvenimo būdu, tarsi nustebo.

- Meluoja ir nerausta! - suriko misis Dulin. - Leiskite, aš su juo pasikalbėsiu! Ištrauksiu iš jo tiesą, pamatysite!

Ji išsiveržė į priekį. Reimeris atstūmė ją viena ranka neatsitiesdamas ir nė sekundei neatplėšdamas akių nuo Bobio.

- O kodėl, mielasis, toks bulius, kaip Garis Dulinas, imtų versti bėdą ant tokio skruzdėliuko, jeigu tai ne tiesa?

- Tu mano sūnaus buliumi nepravardžiuok! - sucypė misis Dulin. - Dar mažai, kad šitas bailys jo vos mirtinai nesudaužė? Aš...

- Užsičiaupk, - metė Bobio mama. Ji pravėrė burną pirmą kartą po to, kai paklausė policininko Reimerio, kas nutiko, ir jos balsas buvo mirtinai ramus. - Tegu jis atsako.

- Jis širsta ant manęs nuo žiemos, štai kodėl, - atsakė Bobis Reimeriui. - Jie su dar keliais dideliais berniukais iš Sent Gabo vijosi mane nuo kalno. Garis paslydo ant ledo, tėškėsi, visas permirko. Tada pasakė, kad man dar parodys. Man atrodo, nutarė, jog dabar jam pavyks.

- Meluoji viską! - subliovė Garis. - Tave visai ne aš vijausi, o Bilis Donahju! Čia ne...

Jis nutilo ir apsidairė. Atrodo, pasakė kažką negerai - sprendžiant iš jo veido, po truputį ėmė suprasti per daug leptelėjęs.

- Aš to nedariau, - pakartojo Bobis. Jis kalbėjo negarsiai, žiūrėdamas Reimeriui į akis. - Net jeigu pabandyčiau prie tokio pri-

siliesti, iš manęs šlapia vieta liktų.

- Melagiai keliaus tiesiai į pragarą, - suriko Merė Dulin.

- Kur tu buvai šiandien apie pusę keturių, Bobi? - paklausė policininkas. - Gali pasakyti?

- Čia, - atsakė Bobis.

- Misis Garfild?

- Taip, - ramiausiai atsakė Liza. - Čia, su manimi visą dieną. Aš ploviau virtuvės grindis, o Bobis šveitė kriauklę. Mes netrukus išsikraustome, todėl noriu palikti čia tvarką. Bobis, suprantama, inkštė kaip visi berniukai, - bet viską padarė. Vėliau gėrėme arbatą su ledu.

- Melagė! - suspigo Merė Dulin, bet Garis tik dėbsojo išvertęs akis. - Melagė be gėdos! - Ji puolė į priekį, tiesdama rankas Lizos Garfild pusėn. Ir vėl įgaliotinis nežiūrėdamas ją atstūmė.

- Jūs man kaip prisaikdinta sakote, kad jis buvo su jumis? - paklausė policininkas Reimeris Lizos.

- Kaip prisaikdinta.

- Bobi, to jo nelietei? Duodi garbės žodį?

- Garbės žodis.

- Garbės žodis kaip prieš Dievą?

- Garbės žodis. Kaip prieš Dievą.

- Aš tave pasigausiu, Garfildai, - pažadėjo Garis. - Nusuksiu tavo raudoną...

Reimeris atsigręžė taip staigiai, kad Garis, jeigu mama nebūtų įsitvėrusi į parankę, būtų nugarmėjęs laiptais, pridėdamas prie savo mėlynių naujų.

- Prikąsk savo kvailą liežuvį, - pasakė Reimeris, o kai misis Dulin prasižiojo kažką sakyti, policininkas dūrė į ją pirštu. - Ir jūs prikąskite, Mere Dulin. Jeigu jau užsimanėte kaltinti ką nors kūno sužalojimu, tai pradėkite nuo savo trenkto vyro. Daugiau liudytojų atsirastų.

Moteris įsmeigė į jį akis prasižiojusi, netverdama kailyje iš įsiūčio ir gėdos.

Reimeris nuleido ranką su ištiestu pirštu, tarsi šis būtų apsunkęs. Jis nusuko žvilgsnį nuo Gario su Mere verandoje ir pažvelgė į Garfildus. Tada pasitraukė nuo jų keturių, nusiėmė uniforminę kepurę ir nusišluostęs prakaitą nuo galvos vėl užsidėjo.

- Kažkas prasmirdo Danų karalystėj, - pagaliau ištarė jis. - Kažkas čia riečia lenktyniaudamas su arkliu.

- Jis... Tu... - kartu ištarė Garis ir Bobis, bet policininkas Džordžas Reimeris nenorėjo klausytis nei vieno, nei kito.

- Gana! - suriaumojo jis taip, kad senučiukų porelė, išėjusi prasivaikščioti palei gatvę, sustojo ir atsigręžė. - Reikalas baigtas. Bet jeigu tarp jūsų kas nors tokio prasidės, - jis bedė pirštu į berniukus, - arba tarp jūsų, - parodė į motinas, - kažkam bus rūgštu. Kaip sakoma, kas turi ausis, teišgirsta. Gari, tu paspausi ranką Robertui ir pasakysi, kad viskas tvarkoje? Pasielgsi kaip dera vyrui?.. A! Taip ir maniau. Liūdna vieta šitas sumautas pasaulis. Eime, Dulinai, aš jus palydėsiu.

Bobis žiūrėjo, kaip visi trys leidosi iš verandos: Garis taip nuoširdžiai stengėsi paryškinti savo šlubavimą, kad eisena priminė seną jūreivį. Ant tako misis Dulin netikėtai trenkė jam per sprandą.

- Neapsimetinėk, bjaurybe! - pasakė ji, ir Garis nuėjo normaliau, bet vis tiek šleivodamas į kairę. Bobiui pasirodė, kad krypuos jis ilgai. Žinoma, ilgai. Paskutinis smūgis lazda, atrodo, pataikė ten, kur reikia.

Kai jie grįžo į butą, Liza taip pat ramiai pasakė:

- Jis buvo vienas iš vaikigalių, kurie mušė Kerolę?

- Taip.

- Sugebėsi nepakliūti jam į akis, kol išvažiuosime?

- Tikriausiai...

- Na, ir gerai, - tarė ji ir staiga pabučiavo sūnų. O bučiuodavo ji itin retais atvejais. Ir tai buvo nuostabu.

Likus nepilnai savaitei iki išsikraustymo - butas jau buvo pristatytas kartoninių dėžių ir atrodė keistai tuščias, - Bobis parke pasivijo Kerolę Gerber. Priešingai nei paprastai, ji ėjo viena. Bobis daug kartų matė ją su draugėmis, bet tai ne tas pat. Visai ne tas. Ir štai ji visai viena. Bet kai draugė atsisuko per petį ir jos akyse pamatė baimę, Bobis suprato, jog visą laiką Kerolė vengė jį susitikti.

- Bobi, kaip laikaisi?

- Nežinau, - atsakė jis. - Tikriausiai normaliai. Seniai tavęs nemačiau.

- Tu juk neužeini pas mane.

- Taip, - sutiko jis. - Taip, aš... - O kas toliau? Ką jis gali pridurti? - Aš buvau labai užsiėmęs, - burbtelėjo jis.

- A! Aha. - Bobis pakęstų jos priekaištus. Bet žiūrėti, kaip

draugė slepia savo baimę, jis negalėjo. Kerolė jo bijo. Lyg pikto šuns, kuris gali įkąsti. Bobis jau įsivaizdavo, kaip puola ant keturių ir ima loti.

- Aš išvažiuoju.

- Salas man sakė. Tik nežinojo kur. Jus lyg ir nebedraugaujate.

- Taip, - atsakė Bobis. - Atrodo. - Jis kyštelėjo ranką į kišenę ir ištraukė sulankstytą mokyklinio sąsiuvinio lapą. Kerolė nedrąsiai pažiūrėjo į lapelį, pakėlė ranką ir tuoj ją vėl nuleido.

- Čia tik mano adresas, - paaiškino Bobis. - Mes išsikeliame į Masačiusetsą, į kažkokį Denverį.

Bobis vėl ištiesė raštelį, bet Kerolė vėl jo nepaėmė, ir jam norėjosi pravirkti. Jis prisiminė, kaip jie sėdėjo pačiame Apžvalgos Rato viršuje - tarsi ant paties saulės apšviesto pasaulio stogo. Jis prisiminė rankšluostį, išsiskleidusį lyg sparnai, šokančias pėdas su mažais lakuotais nagučiais ir kvepalų aromatą. "Ji šoka *čia-čia*", - gretimame kambaryje dainavo Fredis Kenonas, ir tai buvo Kerolė, tai buvo Kerolė, tai buvo Kerolė.

- Maniau, gal parašysi, - pasakė jis. - Man naujame mieste tikriausiai bus liūdna ir šiaip.

Pagaliau Kerolė paėmė raštelį ir net nepažiūrėjusi įsikišo į šortų kišenėlę. "Ko gero, išmes, kai grįš namo", - pagalvojo Bobis. Bet jam buvo tas pat. Šiaip ar taip raštelį ji paėmė. Pasitarnaus kaip tramplinas tais atvejais, kai reikės nukreipti savo mintis... jis spėjo įsitikinti, jog taip atsitinka ne tik tuomet, kai netoliese žemieji žmonės.

- Salas sakė, kad tu pasikeitei.

Bobis nepratarė nė žodžio.

- Ir kiti taip sako.

Bobis tebetylėjo.

- Tu sumušei Garį Duliną? - paklausė ji ir šaltais pirštais suspaudė Bobio riešą. - Tu?

Bobis lėtai linktelėjo.

Kerolė apkabino jį per kaklą ir taip stipriai pabučiavo, kad jų dantys kaukštelėjo vienas į kitą. O lūpos išsiskyrė garsiai pliaukštelėdamos. Bobis tik po ketverių metų pabučiavo mergaitę į lūpas... ir niekad gyvenime kita nebučiavo jo taip.

- Jėga! - tyliai, bet karštai ištarė ji. Beveik iškošė. - Jėga!

Ir nubėgo Plačiąja gatve. Tik sumirgėjo per vasarą įdegusios

jos kojos, apdraskytos nuo pasivaikščiojimų ir žaidimų.

- Kerole! - riktelėjo Bobis jai įkandin. - Kerole, palauk!

Ji bėgo tolyn.

- Kerole, aš tave myliu!

Tada ji sustojo... O gal tiesiog iššoko iš Gerovės aveniu ir sustojo praleisti mašinų. Tačiau ji vis tiek valandėlę pastovėjo nuleidusi galvą, tada atsigręžė. Jos akys išsiplėtė, lūpos prasivėrė.

- Kerole!

- Man reikia namo, reikia paruošti salotas, - atsakė ji ir pabėgo nuo jo. Pralėkė gatvę, išlėkė iš jo gyvenimo neatsigręžusi antrą kartą. Gal taip ir buvo geriau.

Jie su mama persikraustė į Denverį. Bobis pradėjo mokytis Denverio mokykloje, susirado draugų - ir priešų kelis kartus daugiau. Prasidėjo muštynės, netrukus ėmė praleidinėti pamokas. Grafoje "Pastabos" pirmojoje charakteristikoje misis Rivers rašė: "Robertas nepaprastai gabus vaikas. Be to, jis labai nuskriaustas psichologiškai. Ar negalėtume užeiti pas mane, misis Garfild?"

Misis Garfild užėjo, ir misis Garfild padėjo, kiek galėjo sau leisti, tačiau apie daug ką reikėjo nutylėti: apie Providensą, vieną skelbimą apie pradingusį šunį, apie tai, iš kur ji gavo pinigų, kuriais apmokėjo savo padėtį firmoje ir naująjį gyvenimą. Jos sutarė, kad Bobis kenčia nuo pereinamojo amžiaus sunkumų, be to, jis ilgisi Harvičo ir savo draugų. Bet laikui bėgant viskas susitvarkys. Kitaip ir būti negali: jis juk labai gabus, daug žadantis berniukas.

Lizai gerai sekėsi naujas nekilnojamojo turto agentės vaidmuo. Bobiui sekėsi literatūra (gavo aukščiausią įvertinimą už rašinį, kuriame lygino Steinbeko "Apie peles ir žmones" bei Goldingo "Musių valdovą"), bet vos vilkosi visuose kituose dalykuose. Jis pradėjo rūkyti.

Kerolė vis dėlto retkarčiais jam parašydavo - ateidavo nedrąsūs, beveik drovūs laiškai, kuriuose pasakojo apie mokyklą ir apie drauges, apie savaitgalio kelionę į Niujorką su Rionda. Laišką, kuris atėjo 1961 kovą (ji visuomet rašė ant popieriaus su plačiomis paraštėmis, ant kurių šokinėjo pliušiniai meškiukai), baigė sausas *post scriptum*: "Man atrodo, mano mama ir tėtis skiriasi. Jis įsimylėjo dar vieną "kalę", o ji tiktai verkia." Tačiau paprastai ji laikėsi linksmesnių temų: mokosi sukti lazdą komandos palaikymo grupėje; gimtadieniui gavo dovanų naujas pačiūžas; jai vis dar patinka Fabianas, nors Ivona su Teina negali jo pakęsti; ją pakvietė į tvisto

vakarėlį ir visą vakarą ji prašoko neatsisėdusi.

Atplėšdamas kiekvieną jos voką ir traukdamas laišką Bobis galvodavo: "Čia paskutinis, daugiau ji man nerašys... Tokiame amžiuje ilgai nesusirašinėja, nors ir žada. Per daug viskas nauja. Laikas bėga taip greitai. Per daug greitai. Ji pamirš mane."

Bet jis jai nepadės. Gavęs eilinį laišką jis tuoj sėsdavo rašyti atsakymą. Pasakojo jai apie namą Bruklaine, kurį mama pardavė už dvidešimt penkis tūkstančius - ir komisinių gavo pusę savo pusmečio atlyginimo. Jis pasakojo jai apie literatūros rašinio įvertinimą. Pasakojo apie savo draugą Morį, kuris moko jį žaisti šachmatais. Jis nepasakojo, kad su tuo pačiu Moriu kartais keliauja dviračiais (Bobis vis tiek sutaupė dviračiui) mušti langų, lėkdami pro nušiurusius namus Plimuto gatve ir mėtydami pintinėlėse sukauptus akmenis. Praleido pasakojimą apie tai, kaip pasiūlė misteriui Harliui, mokyklos direktoriaus pavaduotojui, pabučiuoti jo rausvą užpakalį, o misteris Harlis plojo delnu jam per veidą ir pavadino pačiu akiplėšiškiausiu snargliumi. Jis neprisipažino, kad ėmė vagiliauti parduotuvėse ar kad keturis penkis kartus buvo girtas (vieną kartą prisigėrė su Moriu, kitus kartus vienas) arba kad retsykiais nueina prie geležinkelio bėgių ir svarsto, ar nebūtų protingiausia palįsti po "Vakarinio kranto" ekspresu. Dyzelinių degalų kvapas, ant tavo veido krenta šešėlis - ir viso gero. Nors, gali būti, ne taip greitai.

Kiekvienas jo laiškas Kerolei baigdavosi vienodai:

Labai nuobodžiaujantis be tavęs
Tavo draugas
Bobis.

Praeidavo savaitės, neatnešusios nė vieno laiško - jam, - po to pasirodydavo vokas su širdutėmis ir meškiukais, su naujais pasakojimais apie čiuožinėjimą rogutėmis ir šokius grojant orkestrui, apie naujus batelius ir tai, kaip ji nesugeba įveikti dešimtainių trupmenų. Kiekvienas laiškas buvo tarsi dar vienas švogždžiantis mylimo žmogaus atokvėpis, kai gyvenimo galas jau visai arti. Dar vienas atodūsis. Netgi Salas parašė jam kelis laiškus. Paskutinis atėjo 1961 metų pradžioje, bet Bobis be galo nustebo ir susigraudino, kad Salas apskritai jam parašė. Vaikiškai stambioje rašysenoje ir krūvoje rašybos klaidų Bobis įžiūrėjo greitą geraširdžio vai-

kino gimimą, vaikino, kuris taip pat džiugiai žais aikštelėje, kaip guldys į lovą merginas iš palaikymo komandos; vaikino, kuris taip pat lengvai klaidžios skyrybos džiunglėse, kaip ir veršis pro priešininkų komandos saugus. Bobiui net atrodė, kad jis mato vyrą, kuris laukia Salo septintajame ar aštuntajame dešimtmetyje, laukia, kaip laukia iškviesto taksi: mašinų pardavimo agentą, kuris laikui bėgant atidarys savo verslą - žinoma, "Garbingasis Džonas" - "Garbingojo Džono "Ševrolė". Jis bus su storu pilvu, užvirtusiu ant diržo ir turės daugybę lentelių ant kontoros sienos, jis treniruos jaunuosius sporto mėgėjus, o kiekvieną kalbą į potencialius pirkėjus pradės žodžiais "Va, paklausykite, vaikinai", jis lankysis bažnyčioje, žygiuos paraduose per šventes, dalyvaus miesto tarybos veikloje ir panašiai. Geras bus gyvenimas, nutarė Bobis, ferma ir triušiai vietoj lazdos, nusmailintos iš abiejų galų. Nors pasirodė, kad Salo vis dėlto laukė nusmailinta lazda, laukė Dong Ha provincijoje su senutėle mamasan, ta, kuri visuomet netoliese.

Bobiui buvo keturiolika, kai faras sustabdė jį prie krautuvėlės su dviem alaus ("Naraganset") pakuotėmis po šešis butelius kiekvienoje ir trimis cigarečių blokais (žinoma, "Česterfil" - dvidešimt vieno tabako mišinys dovanoja nepaprastą galimybę mėgautis dūmu). Tai buvo baltapūkis mentas iš "Prakeiktųjų kaimo".

Bobis paaiškino jam, kad jis niekur nesilaužė: tiesiog užpakalinės durys buvo atidarytos, ir jis paprasčiausiai užėjo. Bet kai faras pašvietė žibintuvėliu į spyną, paaiškėjo, kad ji kabo kreivai, beveik įstumta į sutrešusį medį. "O čia kas?" - paklausė faras, ir Bobis patraukė pečiais. Sėdėdamas mašinoje (Bobiui jis leido sėstis ant priekinės sėdynės šalia savęs, bet nuorūkos nedavė, kai tas paprašė), faras ėmė pildyti protokolą ant kartoninio aplanko. Jis paklausė paniurusio lieso berniuko, kuo jis vardu. Ralfas, atsakė Bobis. Ralfas Garfildas. Bet kai jie sustojo priešais namą, kur dabar jis gyveno su mama (jie turėjo visą namą: ir viršutinį, ir apatinį aukštą - nes reikalai sekėsi neblogai), Bobis prisipažino policininkui, kad pamelavo.

- Iš tikrųjų aš Džekas, - tarė jis.

- Nejaugi? - paklausė baltapūkis faras iš "Prakeiktųjų kaimo".

- O taip, - linktelėjo Bobis. - Džekas Meridju Garfildas. Tai aš.

Laiškai nuo Kerolės Gerber nustojo eiti 1963 metais - tais pa-

čiais, kai Bobį pirmą kartą išmetė iš mokyklos ir kuriais jis pirmą kartą apsilankė Bedforde - Masačiusetso nepilnamečių pataisos įstaigoje. Priežastis, dėl ko jis ten atsidūrė - tai penkios cigaretės su marihuana - "linksmosios lazdelės", kaip jie su draugeliais vadino. Bobiui priteisė devyniasdešimt dienų, bet paskutines trisdešimt numetė dėl pavyzdingo elgesio. Jis ten perskaitė daugybę knygų. Vaikinai pavadino jį Profesoriumi. Bobis nesipriešino.

Kai išėjo iš pataisos namų, policininkas Grendelas iš Denverio nepilnamečių reikalų skyriaus - užsuko pas juos ir paklausė, ar Bobis pasiruošęs išsukti iš blogo kelio į teisingą.

Bobis atsakė, kad pasiruošęs: jis gavo gerą pamoką ir kurį laiką viskas, atrodė, ėjo gerai. Bet 1964 metų rudenį jis sumušė vieną berniuką taip smarkiai, kad jį teko vežti į ligoninę, ir kurį laiką nebuvo aišku, ar jis neliks luošas. Berniukas atsisakė atiduoti Bobiui savo gitarą, todėl Bobis sudaužė jį ir atėmė instrumentą. Bobis grojo ja (ne itin vykusiai) savo kambaryje, kai pasirodė policininkas. Lizai Bobis paaiškino, kad gitarą (akustinę, "Silverston") jis pirko lombarde.

Liza verkė tarpduryje, kai policininkas Grendelas vedė Bobį į policijos automobilį prie šaligatvio.

- Jeigu nesiliausi, aš nusiplaunu rankas! - riktelėjo ji pridurmui. - Aš nejuokauju: nusiplausiu, ir viskas!

- Plaukis, - atšovė jis, lįsdamas į kabiną. - Nusiplauk dabar, mama, sutaupysi laiko.

Pakeliui pareigūnas Grendelas tarė:

- O aš maniau, kad iš negero kelio perėjai ant teisingo, Bobi.

- Aš irgi taip maniau, - atsakė Bobis. Šį kartą Klopomore jis praleido šešis mėnesius.

Kai išėjo, pardavė nemokamą savo bilietą, o namo parsigavo pakeleivingomis mašinomis. Kai įėjo pro duris, mama neišėjo su juo pasisveikinti.

- Tau laiškas, - pasakė ji iš tamsaus miegamojo. - Ant tavo stalo.

Vos tik Bobis pamatė voką, širdis ėmė daužytis krūtinėje. Nei širdučių, nei meškiukų - ji jau išaugo iš jų, - bet Kerolės braižą jis iškart pažino. Bobis griebė laišką ir atplėšė voką. Viduje buvo popieriaus lapelis - su nupjautomis paraštėmis - ir mažesnis vokas. Bobis greitai perskaitė Kerolės laiškelį - paskutinį, kurį gavo iš jos.

Mielas Bobi!

Kaip gyveni? Pas mane viskas gerai. Tau atėjo kai kas nuo seno tavo draugo, to, kuris tada sugydė man petį. Jis atėjo mano adresu, nes, greičiausiai, tavo adreso jis nežinojo. Įdėjo raštelį su prašymu persiųsti jį tau. Štai! Linkėjimai tavo mamai.

Kerolė

Jokių naujienų apie jos pasiekimus palaikymo grupėje. Jokių žinių apie tai, kaip sekasi matematika. Ir nieko apie berniukus, nors Bobis neabejojo, kad Kerolė turėjo jų ne vieną.

Jis paėmė užklijuotą voką drebančiomis rankomis, o širdis sudunksėjo dar stipriau. Voko priekyje minkštu pieštuku buvo išvedžiotas tik vienas žodis. Jo vardas. Bet raštas buvo Tedo, jis kaipmat pažino. Bobio burna perdžiūvo, ir nejausdamas, kad akys prisipildė ašarų, vaikinas atplėšė voką. Tiksliau, vokelį, kokiuose pirmaklasiai siunčia pirmąsias savo atvirutes per Valentino dieną.

Iš voko išsiveržė aromatas, už kurį malonesnio Bobis nebuvo uostęs. Jis nevalingai prisiminė mamą, kai buvo dar visai žirniukas, - jos kvepalų, dezodoranto ir tepalo, kurį ji įsitrindavo į plaukus aromatą. Ir dar jis prisiminė Gerovės parko kvapus vasarą, ir kaip kvepėjo knygų lentynos Harvičo viešojoje bibliotekoje. Ašaros išsiveržė iš jo akių ir nutekėjo skruostais. Bobis jau įprato jaustis visai senas, ir jausmas, kad jis vėl jaunas, buvo baisus, stulbinantis šokas.

Nebuvo nei laiško, nei raštelio - apskritai nieko. Kai Bobis apvertė voką, ant jo rašomojo stalo pabiro rožių žiedlapiai, nepaprastai tamsūs, aksominiai žiedlapiai.

“Širdies kraujas” - pagalvojo jis susijaudinęs nežinia kodėl, ir pirmą kartą po daugelio metų prisiminė, kaip galima išjungti sąmonę, uždaryti ją namų arešto. Nespėjo pagalvoti apie tai, kai pajuto, kad jo mintys garuoja. Rožių lapeliai raudonavo ant subraižyto jo stalo it rubinai, it paslėpta šviesa, besiveržianti iš užslėptos pasaulio širdies. “Ne tik vieno pasaulio, - pagalvojo Bobis. - Ne tik vieno. Yra ir kitų pasaulių be šito, milijonai pasaulių, ir visi jie sukasi ant Bokšto ašies”.

Vėliau jam toptelėjo: “Jis vėl paspruko nuo jų. Ir vėl yra laisvas”.

Žiedlapiai nepaliko abejonių. Tai buvo visi "taip", kokių kam nors galėjo prireikti. Visi "galima", visi "gali", visi "tai tiesa".

"Aukštyn-žemyn, tik pirmyn, vienur kitur, žiūrėki kur", - pagalvojo Bobis žinodamas, kad girdėjo tuos žodžius anksčiau, bet neprisimindamas kur, ir nesuprasdamas, kodėl staiga juos prisiminė. Bet tai ir neįdomu.

Tedas laisvas. Ne šitame pasaulyje ir ne šitame laike - šį kartą jis paspruko kur nors kitur... į kokį kitą pasaulį.

Bobis sušlavė lapelius - kiekvienas buvo tarsi mažutis šilkinis pinigėlis. Jie lyg kraujas užpildė jo saują. Bobis pakėlė juos prie veido, norėdamas paskęsti jų aromate. Tedas buvo juose. Tedas, kaip gyvas, su gunktelėjusia figūra, baltais, lengvais kaip kūdikio plaukais ir geltonomis dėmėmis, nikotino ištatuiruotomis ant dešinės rankos smiliaus ir didžiojo pirštų. Tedas su popieriniais savo maišeliais.

Ir kaip tą dieną, kai nubaudė Garį Duliną už Kerolei suteiktą skausmą, Bobis išgirdo Tedo balsą. Bet tada tai buvo daugiau vaizduotė. O šį kartą, nutarė Bobis, balsas buvo tikras, įspaustas rožių žiedlapiuose ir paliktas juose jam.

"Užteks, Bobi. Gana. Susilaikyk. Suimk save į nagą".

Jis ilgai sėdėjo už rašomojo stalo, glausdamas rožių lapelius prie veido. Pagaliau, stengdamasis nė vieno neišmėtyti, jis sužėrė juos į vokelį ir užlenkė jį.

"Jis laisvas. Jis... kažkur. Ir jis prisimena".

- Jis prisimena mane, - ištarė Bobis. - Jis prisimena MANE.

Tada pakilo, nuėjo į virtuvę ir įjungė virdulį. Po kurio laiko nuėjo į mamos kambarį. Liza gulėjo ant lovos su apatiniais, užkėlusi kojas aukščiau, ir Bobis pamatė, kad mama sensta. Ji nusisuko, kai Bobis prisėdo šalia jos - berniukas, kursai dabar išaugo beveik į suaugusį vyrą, - bet leido paimti už rankos. Jis laikė jos ranką, glostė ir laukė, kol ims švilpti virdulys. Netrukus Liza atsisuko ir pažvelgė į sūnų.

- Ach, Bobi, - tarė ji. - Mes tiek visko sugadinome, tu ir aš. Ką mums daryti?

- Tai, ką sugebėsime, - atsakė jis, glostydamas mamos ranką. Tada pakėlė prie lūpų ir pabučiavo ten, kur gyvenimo linija trumpam susiliejo su širdies linija, o toliau išsiskyrė į skirtingas puses. - Tai, ką sugebėsime.

1966: Ir mes kvatojomės, tiesiog negalėjome liautis!

ŠIRDYS ATLANTIDOJE

1

Kai atvykau į Meino valstijos universitetą, ant senutėlio "Universalo", kurį paveldėjau iš brolio, buferio dar puikavosi priklijuotas kvietimas balsuoti už Barį Goldvoterį - apdriskęs, išblukęs, bet dar įskaitomas: AuH_2O-4-USA*. Kai palikau universitetą1970 metais, mašinos nebeturėjau. Bet turėjau barzdą, plaukus iki pečių ir kuprinę su užrašu: "RIČARDAS NIKSONAS - karo nusikaltėlis". Ženklelis mano džinsinio švarko atlape skelbė: "AŠ JUMS NE MYLIMAS SŪNUS". Man regis - koledžas visuomet permainų metas: paskutiniai vaikystės traukuliai. Bet abejoju, kad permainos kada nors buvo tokio masto, su kokiu susidūrė studentai, įsikūrę studentų miesteliuose antroje septintojo dešimtmečio pusėje. Dažniausiai mes beveik nekalbame apie tuos laikus, bet ne todėl, kad pamiršome juos, o todėl, kad kalba, kuria kalbėjome tada, prarasta. Kai mėginu kalbėti apie septintąjį dešimtmetį, net kai bandau apie jį mąstyti, mane įveikia siaubas ir juokas. Matau į apačią platėjančias kelnes ir batus su platformomis. Užuodžiu žolytės, smilkalų ir mėtinės kramtomosios gumos kvapą. Ir girdžiu, kaip Donovanas Leičas dainuoja kerinčią ir kvailą dainą apie Atlantidą - eiles, kurios ir dabar bemiegėmis naktimis man atrodo gilios. Kuo labiau senstu, tuo sunkiau atmesti kvailystes ir išsaugoti magiją. Man tenka priminti sau, jog tada buvome mažesni - tokie maži, kad galėjome gyventi spalvingus savo gyvenimus po grybų kepurėlėmis, tvirtai tikėdami, jog tai medžiai, prieglobstis nuo dengiančio dangaus. Ir žinau, kad iš esmės čia nėra prasmės, bet tai viskas, ką sugebu: šlovė Atlantidai!

2

Paskutiniuosius savo metus universitete aš gyvenau ne bendrabutyje, o LSD kaimelyje, sutrešusiose trobelėse ant Stilvoterio upės kranto, bet kai įstojau į Meino universitetą 1966 metais, gyvenau Čemberlen Hole, viename iš trijų bendrabučių: Čemberlenas (vyrų), Kingas (vyrų) ir Franklinas (moterų). Dar buvo valgyk-

*Ang. *Gold-water-four-USA* (tariama panašiai kaip Goldvater for USA) - "Goldvoteris už JAV".

la - Holiouk Holas - atokiau nuo bendrabučių, visai netoliese, ne daugiau kaip už ketvirčio mylios. Bet žiemos vakarais, kai traukė stiprus vėjas, o temperatūra nukrisdavo žemiau nulio, tas atstumas gerokai išsitempdavo. Tiek išsitempdavo, kad Holioukas gavo "Prerijų dvaro" pavadinimą.

Universitete aš išmokau daug ko, ir mažiausiai visko - auditorijose. Aš mokiausi bučiuoti merginą tuo pat metu maudamasis prezervatyvą (labai reikalingas menas, dažnai pamirštamas), vienu mauku išgerti alaus skardinę ir neatsirūgti, uždarbiauti laisvu metu (rašyti kursinius turtingesniems už mane vyrukams, o tokių buvo dauguma), nebūti respublikonu, nors esu kilęs iš senos jų padermės, išeiti į gatves laikant virš galvos plakatą ir visa gerkle traukiant: "Viens, du, trys, nieks kariaut nenuvarys!" ir "Džonsonai, kiek mūsiškių šią minutę nužudei?" Išmokau laikytis prieš vėją, kai paleisdavo ašarines dujas, o jeigu nepavykdavo - lėtai traukti orą pro nosinę arba skarelę. Išmokau kristi ant šono, pritraukti kojas prie smakro, kai į darbą paleisdavo policijos lazdas, ir užsidengti pakaušį. Čikagoje 1968 metais aš išmokau, kad mentai gali išmušti iš tavęs visą mėšlą, kad ir kaip rangytumeisi ar dangstytumeisi.

Bet prieš išmokdamas visa tai aš pažinau pasitenkinimą "čirvų" pavojingumu.

1966 metų rudenį šešiolikoje kambarių trečiajame Čemberlen Holo aukšte gyveno trisdešimt du studentai, o iki 1967 sausio devyniolika iš jų arba persikraustė į kitus bendrabučius, arba susimovė per egzaminus - tapo "čirvų" aukomis. Tą rudenį mus užpuolė "čirvai" kaip pats bjauriausias gripo virusas. Mano galva, trečiajame aukšte imunitetą išsaugojo tik trys. Vienas buvo mano kambario draugas Natanas Hopenstendas. Antrasis buvo Deividas Dušbornas (Dušas), aukšto seniūnas. Trečias - Stouklis Džonsas III, kuris netrukus Čemberleno gyventojams tapo geriau pažįstamas kaip Trauk-Trauk. Kartais man atrodo, kad noriu papasakoti apie Trauk-Trauk, o kartais, kad apie Skipą Kirką (netrukus, suprantama, tapusį "kapitonu Kirku"*), kuris tais metais buvo geriausias mano draugas. Kartais man atrodo, kad apie Kerolę. Bet dažniausiai aš galvoju, kad man paprasčiausiai norisi pakalbėti apie patį septintąjį dešimtmetį, kad ir kaip neįmanoma tai atrodytų. Bet prieš pradedant pasakoti ką nors, man derėtų papasakoti apie "čir-

*Mokslinio fantastinio serialo "Star-Trek" herojus.

vus".

Skipas kartą pasakė, kad vistas - tai kvailių bridžas, o "čirvai" - tai visiškų bukagalvių bridžas. Aš nesiginčysiu, nors čia praleista svarbiausia. "Čirvai" užkeri - štai kas svarbiausia, o kai žaidi iš pinigų (trečiajame Čemberleno aukšte žaidė po penkis centus už akį), tai greitai tiesiog negali be jų. Idealus žaidėjų skaičius - keturi. Išdalinamos visos kortos, tada reikia imti kirčius. Kiekvienas padalijimas turi dvidešimt šešias akis: trylika "čirvų", po akį kiekviena korta, plius pikų dama (mes vadinome ją Kekše), kuri viena verta trylikos akių. Partija baigiasi, kai kuris nors žaidėjas surenka šimtą ar daugiau akių. Laimi surinkęs mažiausią akių skaičių. Per mūsų maratonus kiekvienas iš likusių trijų žaidėjų padėdavo skirtumą tarp savo ir nugalėtojo sąskaitos. Jeigu, pavyzdžiui, skirtumas tarp mano ir Skipo sąskaitos žaidimui pasibaigus buvo dvidešimt akių, man, jeigu akis buvo penki centai, tekdavo mokėti jam dolerį. Smulkmė, pasakytumėte dabar, bet tada buvo 1966 metai, ir doleris dar nebuvo smulkmė laisvalaikiu uždarbiaujantiems mulkiams, kurie gyveno trečiajame Čemberleno aukšte.

3

Aš tiksliai prisimenu, kada prasidėjo "čirvų" epidemija: pirmąją spalio savaitę. Prisimenu todėl, kad tuo metu kaip tik baigėsi pirmas semestro įskaitų raundas, ir aš praėjau. Daugumai trečiame Čemberleno bendrabučio aukšte gyvenančių studentų buvo opi išgyvenimo problema; aukštojo išsilavinimo mes siekėme padedami įvairiausių stipendijų, paskolų (daugumą kurių, tarp jų ir mano, užtikrino "Įstatymas dėl išsilavinimo nacionalinės gynybos reikmėms") ir "mokslas-darbas" programos. Tai buvo panašu į leidimąsi nuo kalno ant savo darbo rogučių, sutvirtintų tik klijais, ir nors mes buvome ne visai vienodose sąlygose (turint omenyje išradingumo laipsnį pildant įvairiausias anketas, su kuriomis mūsų mokyklos patarėjai plušo dėl mūsų), buvo vienas bendras faktorius, nuo kurio negalėjai pabėgti. Jis buvo įkūnytas siuvinyje, kabančiame trečio aukšto fojė, kur vyko mūsų "čirvų" maratonai. Tą siuvinėtą vėliavėlę Tonio Delukos mama įteikė jam prieš kelionę į universitetą, įsakiusi pakabinti ten, kur jis matytų kiekvieną dieną. Kai 1966 metų rudenį ėmė keisti žiema, misis Deluka siuvinys

tarsi didėjo, ryškėjo su kiekvienu kortų padalijimu, su kiekviena iškritusia Kekše, su kiekviena naktimi, kai virsdavau miegoti neatsivertęs vadovėlio, nežvilgtelėjęs į savo užrašus, neatlikęs nė vienos užduoties raštu. Net sapnuodavau jį.

2.5.

Štai ką priminė dideli, ryškiai raudoni kryželiu siuvinėti skaičiai. Misis Deluka žinojo, ką jie reiškia. Žinojom ir mes. Jeigu gyventumėte normaliuose bendrabučiuose, tokiuose kaip Džaklinas, Danas, Pizas arba Čedbernas, būtumėte išsaugoję savo vietą 1970 metų laidoje su 1.6 vidurkiu... tai yra, jeigu tėtukas su mamyte toliau mokėtų už jūsų išsilavinimą. Nepamirškite, kalbama apie valstijos universitetą, o ne apie Harvardą arba Velslį. Tačiau už stipendijas ir paskolas besimokančių studentų riba buvo 2.5 balo. Surink mažiau, kitaip sakant, vietoj "C" gauk "C" su minusu, - ir tavo rogutės beveik garantuotai subyrės. "Skaityk, galas", - kaip sakydavo Skipas Kirkas.

Pirmas įskaitas aš įveikiau neblogai, ypač kaip vaikinas, kurį kamavo namų ilgesys (iki tol aš namų niekad nebuvau palikęs, jeigu neskaičiuosim vienos savaitės krepšinio stovykloje, iš kurios grįžau su išsukta koja ir grybeliu tarpupirščiuose bei po kapšeliu). Aš išlaikiau penkis dalykus ir iš visų gavau "B", išskyrus gimtąją kalbą. Iš jos gavau "A". Mano dėstytojas, kuris vėliau išsiskyrė su žmona ir tapo daininінku "Stroul Pleis" Berklio studentų miestelyje, prie vieno mano atsakymo prirašė: "Jūsų onomatopėjos pavyzdys tiesiog nuostabus". Aš nusiunčiau tą kontrolinį darbą savo tėvams. Mama atsakė atvirute su vienu žodžiu ant kitos pusės: "Bravo!" Nuo šio prisiminimo krauju plūsta širdis - skausmas beveik fizinis. Atrodo, tai buvo paskutinis kartas, kai parnešiau namo kūrinėlį su kampe priklijuota auksine žvaigžde.

Po pirmojo įskaitų raundo aš suskaičiavau savo vidurkį ir su pasitenkinimu gavau 3.3 balo. Aukščiau niekad nebuvau pakilęs, o baigiantis gruodžiui supratau, kad pasirinkimas gerokai supaprastėjo: mesti kortas - ir, galbūt, pereiti į antrą semestrą, nepalietus kuklios man išskirtos finansinės pagalbos sumos, arba toliau medžioti Kekšę po misis Deluka vėliava trečiojo aukšto vestibiulyje iki Kalėdų, o tada visam laikui grįžti į Geits Folsą.

Geits Folse aš galiu gauti darbo audimo-verpimo fabrike. Ma-

no tėvas išdirbo ten dvidešimt metų iki nelaimingo atsitikimo, per kurį neteko regėjimo, ir, žinoma, jis mane ten įtaisytų. Skaudus smūgis mamai, bet ji nepuls priešintis, jeigu pasakysiu, kad noriu būtent to. Šiaip ar taip mūsų šeimoje ji realistė. Net kai viltys ir nusivylimai beveik išvesdavo iš proto, ji likdavo realistė. Kurį laiką ji baisiai kankinsis dėl mano nesėkmės universitete, kurį laiką mane kamuos sąžinė, bet ir ji, ir aš tai išgyvensime. Pagaliau, juk aš norėjau tapti rašytoju, o ne sumautu gimtosios kalbos ir literatūros dėstytoju, ir buvau tvirtai įsitikinęs, kad universitetinis išsilavinimas reikalingas tik rašytojams snobams.

Tačiau aš nenorėjau būti išmestas. Ne pati geriausia brandaus gyvenimo pradžia. Kvepia nesėkme, ir visi mano svaičiojimai Volto Vitmeno dvasia apie tai, kad rašytojas turi kurti minioje, kvepėjo šitos nesėkmės pateisinimu. Ir vis dėlto trečiojo aukšto svetainė viliojo mane - kortų šnarėjimas, kažkas klausia, dalinti į kairę ar į dešinę, kitas - kam atiteko Švirkštas ("čirvų" žaidimą pradėjo pikų dvejukė, kurią mes, užkietėję trečiojo aukšto kortuotojai vadinome Švirkštu). Mane persekiojo sapnai, kuriuose Ronis Meilfantas, pati gryniausia subinė, kokią sutikau išaugęs jaunesniųjų klasių apsikumščiavimus, pradėdavo ėjimą nuo pikų, pikų ir tik pikų, šūkaliodamas: "Metas medžioti Kekšę. Fas, paimk!" - spigiu inkščiančiu balsu. Manau, mes praktiškai visuomet žinome, ko mums reikia. Bet kartais tai, ką mes žinome, neatsispiria tam, ko mes trokštame.

4

Mano kambario draugas "čirvais" nežaidė. Mano kambario draugas nepateisino paskelbto karo Vietnamui. Mano kambario draugas rašė laiškus savo dar nebaigusiai mokyklos merginai į gimtąjį Vizdomo miestelį kiekvieną dieną. Pastatykite distiliuoto vandens stiklinę greta Nato Hopenstendo, ir palyginus su juo vanduo atrodys sklidinas gyvybės.

Mes su juo dalinomės 302 kambariu, prie laiptinės, tiesiai priešais seniūno kambarį (neapsakomai koktaus Dušo irštvą), koridoriaus gale nuo svetainės su kortuotojų stalais, perpildytomis peleninėmis ir vaizdu į Prerijų Dvarą. Tai, kad buvome apgyvendinti viename kambaryje, patvirtino (bent jau mano nuomone), jog baisiausi įtarimai dėl universiteto bendrabučių valdybos atitinka tik-

rovę. Anketoje, kurią išsiunčiau į valdybą 1966 metų balandį (kai man labiausiai rūpėjo, kur nuvesiu vakarieniauti Enmari Sjusi po išleistuvių vakaro), nurodžiau, kad aš - a) rūkantis; b) jaunas respublikonas; c) teikiu vilčių kaip jaunas liaudiškų dainų atlikėjas gitara; d) užmiegu labai vėlai. Pagal savo abejotiną išmintį valdyba suporavo mane su Natu: nerūkančiu būsimu stomatologu iš demokratų šeimos, atvykusiu iš Arustko apygardos (tas faktas, kad Lindonas Džonsonas buvo demokratas, nė kiek nepakeitė Nato požiūrio į tai, jog JAV kareiviai šmirinėja po Pietų Vietnamą). Virš savo lovos aš pasikabinau Hamfrio Bogarto plakatą; Natas virš savosios pasikabino savo šuns ir merginos nuotraukas. Jo mergina, bespalvė būtybė Vizdomo palaikymo komandos uniforma, sugniaužusi lazdelę it kuoką. Jos vardas buvo Sindi. Šuo - Rinti. Ir šuo, ir mergina buvo įamžinti vienodai iššiepę dantis. Suknistas siurrealizmas, blogiau nebūna.

Pagrindinė Nato yda, mano ir Skipo supratimu, buvo jo plokštelių kolekcija, abėcėlės tvarka išrikiuota po Sindi ir Rinti ant paskutinio modelio "Svinglain" grotuvo. Jis turėjo tris Mičo Milerio plokšteles ("Dainuokite su Miču", "Toliau dainuokite su Miču", "Mičas su vaikinais dainuoja "Džoną Henrį" ir kitos mėgstamos amerikiečių liaudies dainos"), "Susipažinkite su Trini Lopes", ilgai grojančią Dino Martino plokštelę ("Dinas svinguoja Vegase!"), ilgai grojančią Džerio ir "Peismeikerių" plokštelę, pirmą Deivo Klarko albumą - ko gero, pačią triukšmingiausią kada nors įrašyto šlykštaus roko plokštelę ir daug tokio pavyzdžio kitų. Visų jų neįsidėmėjau. Gal ir gerai.

- Ne, Natai! - pasakė Skipas vieną vakarą. - Maldauju, ne!

"Čirvų" epidemija dar neprasidėjo, bet iki jos buvo likusios vos kelios dienos.

- Maldauji ko? - paklausė Natas, nepakeldamas galvos nuo to, ką veikė prie rašomojo stalo. Atrodė, jog visą laiką, neskirtą miegui, jis praleisdavo arba auditorijoje, arba už šito stalo. Kartais aš sugaudavau jį krapštant nosį ir klijuojant laimikį ant apatinio vidurinio stalčiaus krašto. Tai buvo vienintelė kliauda... neskaitant, žinoma, jo klaikaus muzikinio skonio.

Prieš tai Skipas ištyrinėjo Nato plokšteles, ką nesivaržydamas darydavo visuose kambariuose, į kuriuos tik užeidavo. Ir tuomet panėšėjo į gydytoją, apžiūrinėjantį rentgeno nuotrauką... subrendusio (ir greičiausiai piktybinio) auglio nuotrauką. Jis stovėjo tarp

Nato lovos ir mokyklinės mano striukės bei Deksterio vidurinės mokyklos beisbolo kepuraitės. Universitete nebuvo kito tokio, mano supratimu, nepriekaištingai amerikietiško gražuolio kaip Kapitonas Kirkas, o ir vėliau pasitaikydavo labai retai. Skipas tartum nė neįtarė apie savo grožį, bet, žinoma, negalėjo to visai neįtarti - juk priešingu atveju taip dažnai nebūtų kviečiamas į skirtingas lovas. Tiesa, buvo laikas, kai beveik kiekvienas galėjo tikėtis apsilankyti kurios nors lovoje, tačiau ir tuometiniais masteliais Skipas buvo paklausiausia prekė. Beje, šešiasdešimt šeštųjų metų rudenį tai dar neprasidėjo, šešiasdešimt šeštųjų metų rudenį Skipo, kaip ir mano, širdis atiteko "čirvų" širdelėms.

- Šūdas, bičiuli, - su lengvu priekaištu ištarė Skipas. - Atleisk, nuo jų vimdo.

Aš sėdėjau už savo stalo, rūkiau "Pall Mall" ir ieškojau maitinimo talono - amžinai pamesdavau tuos prakeiktus talonus.

- Kas vimdo? Kokią teisę turi raustis mano plokštelėse? - Priešais Natą gulėjo atverstas botanikos vadovėlis, ir jis perpaišinėjo lapą ant milimetrinio popieriaus. Mėlyną pirmakursio kepuraitę buvo nusismaukęs ant pakaušio. Mano žiniomis, pirmame kurse Natas Hopenstendas buvo vienintelis, kuris maukšlindavosi ant savo galvos tą skudurą, kol nelaiminga Meino futbolo komanda nepelnė taško... O tai įvyko likus maždaug savaitei iki Padėkos dienos.

Skipas toliau apžiūrinėjo plokšteles.

- Čia ir pasistojęs velnio mikas nugeibtų. Dievaži.

- Negaliu pakęsti, kai tu šitaip išsidirbinėji! - šūktelėjo Natas, bet iš užsispyrimo nepakėlė galvos. Skipas puikiausiai žinojo, kad Natas nemėgsta jo išsireiškimų, todėl jų ir nešykštėjo. - Ir apskritai, apie ką čia kalbi?

- Apgailestauju, kad mano leksika tave žeidžia, bet savo pastabos neatsiimu. Nes čia mėšlas, brolyti. Akis bado. Akis, bliamba, bado.

- Kas? - Natas sudirgęs pagaliau atplėšė akis nuo savo lapelio, nupaišyto tiksliai kaip kelias žemėlapyje. - KAS?

- Šitas.

Ant plokštelės, kurią laikė Skipas, voko iššaukiančio veidelio ir iššaukiančių krūtų, styrančių po palaidinuke, mergiotė šoko ant torpedinio katerio denio. Viena ranka buvo iššaukiančiai pakelta delnu į viršų. Ant galvos iššaukiančiai pūpsojo jūreivio kepuraitė.

- Kertu, kad tu vienintelis studentas visoje Amerikoje, kuris į koledžą atsivežė plokštelę "Diana Reni dainuoja karinio laivyno bliuzus", - pasakė Skipas. - Negerai, Natai. Jos vieta palėpėje su sumautomis kelnytėmis, kurias trynei visuose mokyklos vakarėliuose ir bažnyčios užsiėmimuose.

Jeigu kalbėdamas apie kelnytes Skipas turėjo galvoje nesiglamžančias "dūdeles" be juosmens, su nieko nelaikančia sagtele užpakalyje, Natas, manau, atsivežė visas, kiek tik turėjo. Ir tą akimirką sėdėjo apsitempęs kaip tik tokias. Bet aš nutylėjau. Pakėliau rėmelį su mano paties merginos nuotrauka, radau už jo pietų taloną, griebiau ir įsikišau į savo "Levi's" kišenę.

- Tai gera plokštelė, - oriai pareiškė Natas. - Labai gera plokštelė... Tikras svingas.

- Ff! Svingas? - paklausė Skipas, sviesdamas ją ant Nato lovos (jis iš principo nesukišdavo plokštelių atgal į vietą ant lentynos, žinodamas, kad tai nervina Natą). - "Jaunikis tarė: taip, mergy-yna, ir išėjo į laivy-yną"? Jeigu tavo supratimu tai "gerai", primink man, kad nesugalvočiau pradėti pas tave gydymo kurso.

- Aš būsiu dantistas, o ne terapeutas, - pasakė Natas, akcentuodamas kiekvieną žodį. Gyslos jo kakle vis labiau ryškėjo. Kiek aš žinau, Čemberlen Hole, o gal ir visame studentų miestelyje Skipas Kirkas buvo vienintelis, kuriam pavykdavo prakalti storą mano kaimyno, tikro jankio odą. - Dantistas, jeigu nori žinoti, Skipai, tai lotyniškos kilmės terminas, kilęs nuo žodžio "dens" - dantis.

- Tai primink man, kad aš, bliamba, nesugalvočiau plombuoti pas tave savo suknistų dantų.

- Kodėl tu visą laiką tai kartoji?

- Ką taip? - paklausė Skipas, pats puikiai žinodamas, bet norėdamas, kad Natas ištartų "tai". Galiausiai Natas ištardavo, ir jo veidas išrausdavo kaip burokas. Skipas būdavo sužavėtas. Skipą Natas žavėjo viskuo. Kaip man sakė kapitonas, Natas, žinoma, kitos planetos gyventojas, kurį iš Pai-Beibio planetos ištrėmė pas mus.

- Bliamba, - leptelėjo Natas, ir tuoj jo skruostai nuraudo. Dar kelios sekundės - ir jis primins Dikenso personažą, kokį nors gerai išauklėtą jaunuolį iš Bozo apybraižų. - Aišku?

- Blogi pavyzdžiai. Aš su siaubu mąstau apie tavo ateitį, Natai. Kas, jeigu, po velnių, Polas Anka grįš?

- Tu juk net nesi girdėjęs tos plokštelės, - pasakė Natas, stver-

damas “Diana Reni” plokštelę nuo lovos ir įkišdamas tarp Mičo Milerio ir “Stela Stivens įsimylėjusi!”.

- Nė velnio, - atšovė Skipas. - Einam, Pitai. Ėsti norisi.

Aš pasiėmiau savo geologiją - kitą ketvirtadienį laukė kontrolinis. Skipas atėmė iš manęs vadovėlį ir nutėškė ant stalo, nušluodamas nuotrauką mano merginos, kuri atsisakydavo dulkintis, bet, kai užeidavo gera nuotaika, rankomis suteikdavo lėtą, kankinantį pasitenkinimą. Niekas nedirba rankomis geriau už katalikes mergaites. Per savo gyvenimą aš pakeičiau daug įsitikinimų, bet ne šitą.

- Kodėl tu taip? - paklausiau.

- Už sumauto stalo niekas neskaito, - atsakė jis. - Net kai ėdi šitas pamazgas. Kokiame tvarte tu gimei?

- Tiesą pasakius, Skipai, aš gimiau šeimoje, kurioje visi skaito prie stalo. Aš suprantu, tau sunku patikėti, kad ką nors galima daryti kitaip, nei tu įpratęs. Bet galima.

Jis staiga surimtėjo. Paėmė mane už rankovės, pasižiūrėjo į akis ir tarė:

- Na, bent jau nesimokyk, kai valgai, gerai?

- Gerai. - Bet mintyse aš pasilikau sau teisę mokytis, jeigu, po šimts, užsimanysiu arba bus tokia būtinybė.

- Pradėsi daužyti kakta sieną, užsidirbsi skrandžio opą. Mano senis kojas pakratė dėl opos. Negalėjo sustoti, daužė ir daužė.

- A! - atsiliepiau. - Atleisk.

- Neatsiprašinėk, tai nutiko seniai. O dabar einam, kol tas dvokiantis tunas nesibaigė. Eini, Nati?

- Turiu baigti šitą lapą.

- Velniop tą tavo lapą!

Pasakytų Natui tai kas nors kitas, Natas pasižiūrėtų kaip į ką nors, išlindusį iš po puvėko ir tylėdamas grįžtų prie darbo. Bet dabar Natas susimąstė, atsistojo ir atsargiai nukabino švarką nuo durų, kur visuomet jį užkardavo. Netgi Skipas nesiryžo šaipytis iš atkaklaus Nato noro likti su pirmakursio kepure. (Kai pasiteiravau Skipo, kur dingo jo kepurė - tai atsitiko trečiąją paskaitų universitete ir antrą, kai mes susipažinome, dieną, - jis atsakė: “Pasišluosčiau ir užmečiau tą skudurą ant medžio”. Gal ir melavo, bet tokio varianto visiškai neatmetu.)

Mes nusileidome tris laiptų maršus ir iššokome į švelnią spalio prietemą. Iš visų trijų bendrabučių į Holiouką, kur budėdavau

devynis maitinimus per savaitę, slinko studentai. Dabar valgykloje stovėdavau prie lėkščių, neseniai pakilęs nuo stalo įrankių. Jeigu gerai pasirodysiu, tai dar iki atostogų Padėkos dieną galiu būti pervestas į indų surinkėjus. Čemberlenas, Kingas ir Franklin Holas stovėjo ant kalvelių, kaip ir Prerijų Dvaras. Studentai ėjo į valgyklą asfaltuotais takeliais, kurie leidosi į ilgą duburį, susiliejo į platų plytom klotą kelią, kuris vedė į šlaitą. Holioukas buvo pats didžiausias iš visų keturių pastatų ir patamsyje švytėjo tarytum laineris vandenyne.

Duburys, kur subėgo asfaltuoti takeliai, vadinosi Beneto etapu - jeigu kada ir girdėjau kodėl, tai seniai pamiršau. Dviem takais į jį leidosi vaikinai iš Kingo ir Čemberleno, trečiu - Franklino merginos. Ten, kur takai susieidavo, vaikinai ir merginos maišėsi, šnekėdami, juokdamiesi, dirsčiodami vienas į kitą - atvirai ir slapčia. Nuo ten į valgyklos pastatą jie traukė jau kartu plačiu keliu, vadinamu Beneto promenada.

Priešpriešiais, skrosdamas minią, nuleista galva ir uždaru pablyškusiu ryškių bruožų veidu judėjo Stouklis Džonsas III. Labai aukštas, nors pastebėti tai buvo sunku, nes jis visuomet kūprinosi ant savo ramentų. Jo plaukai, juodi kaip anglis be šviesesnio plaukelio, sruogomis krito ant kaktos, slėpė ausis, rašalo juostelėmis kirto blyškius skruostus.

Bitliškų šukuosenų mada buvo pačiame įkarštyje, nors dauguma vaikinų daug negalvodami šukuodavo plaukus ne į viršų, o ant kaktos (podraug uždengdami ir spuogus). Stouklis Džonsas tokiais niekais neužsiėmė. Jo vidutinio ilgio plaukai krito taip, kaip norėjo šeimininkas. Susikūprinusi nugara grasino likti tokia visada - jeigu dar neliko. Stouklis paprastai būdavo nuleidęs akis, lyg sektų ramentų judėjimą. Jeigu tos akys netikėtai pakildavo ir susidurdavo su jūsų žvilgsniu - nudegindavo savo nirtuliu. Jis buvo Naujosios Anglijos Hitklifas*, tik su kojom-degtukais nuo klubų. Šitos kojos, paprastai sukaustytos metalu einant į paskaitas, galėjo judėti, bet labai silpnai tarsi dvesiančio kalmaro čiuptuvai. O kūnas palygint su jomis atrodė labai raumeningas. Apskritai jo figūra buvo groteskiška. Stoukas Džonsas panėšėjo į Čarlzo Atlaso maisto papildų reklamą, kurioje "Prieš" ir "Po" susiliejo į vieną figūrą. Jis pusryčiaudavo, pietaudavo ir vakarieniaudavo vos tik Holioukas atsidarydavo, ir po pirmų trijų savaičių mes jau žinojome, kad

*E.Brontė romano "Vėtrų kalnas" personažas.

priežastis - ne fizinė jo negalia; tiesiog jis kaip Greta Garbo labiau mėgo vienatvę.

"Velniop jį!" - kartą pasakė Ronis Meilfantas, kai ėjome pusryčių. Jis ką tik pasisveikino su Džonsu, o Džonsas prašokavo pro šalį su ramentais net nelinktelėjęs. Tačiau jis kažką bambėjo po nosimi - mes visi girdėjome. "Gaidys bekojis!" - Čia vėl Ronis - įsikūnijusi užuojauta. Ko gero, visas tas jo meilumas, žavesys ir *joie de vivre** iš paauglystės vėmalais dvokiančiose žemutinės Lisbono gatvės aludėse Ljustoune.

- Stoukai, kaip gyvuoji? - paklausė Skipas tą vakarą, kai Džonsas su ramentais metė savo kūną jam iš priekio. Džonsas visada taip eidavo: ritmingais šuoliais, pasilenkdamas kūnu į priekį, todėl priminė medinę figūrą senovinių laivų pirmagalyje. Stoukas nuolat siuntė pas velnio bobutę tą, kas išdžiovino apatinę jo dalį; Stoukas nuolat rodė likimui špygą. Stoukas dėbsojo į jus šėtoniškomis akimis, siųsdamas ir jus ten pat... Susikiškite save į rūrą, pasėdėkite ant jos, pasivartykite, surykite su "Pats skanumėlis" padažu.

Jis niekaip neatsiliepė, tik kilstelėjo galvą ir sukryžiavo žvilgsnius su Skipu. Po to nuleidęs smakrą prašvilpė pro mus. Iš po jo sušukuotų aukštyn plaukų tekėjo prakaitas ir sruvo per veidą. Jis vos girdimai murmėjo: "trauk-TRAUK, trauk-TRAUK, trauk-TRAUK", lyg mušdamas taktą... arba garsiai išreikšdamas tai, ką norėtų padaryti su mūsų gauja, einančia savo kojomis... o gal ir viena, ir kita. Ir dar jo kvapas: gaižus riečiantis prakaito kvapas - amžinas, nes jis nenorėjo judėti neskubėdamas, lėtumas tarsi žeidė jį. Prakaito kvapas buvo tirštas, bet ne dusinantis. O po juo slypintis kvapas buvo dar mažiau malonus. Mokykloje aš lankiau bėgimą (kaip studentas, priverstas pasirinkti "Pall Mall" arba estafetes, pasirinkau tai, kas pavojinga gyvybei) ir jau tada susipažinau su tokiu kvapų deriniu. Paprastai jį pasitaikydavo uostyti tada, kai kuris nors iš vaikinų išeidavo į takelį persišaldęs ar gripuodamas. Taip kvepia tik elektrinio garvežio transformatorius, per ilgai dirbęs pernelyg didelėmis apkrovomis.

Po to jis atsidūrė už mūsų. Stoukas Džonsas, netrukus iš Ronio Meilfanto gavęs taiklią pravardę Trauk-Trauk, vakare išvadavęs savo galūnes iš metalinių apkaustų ir grįžtantis į bendrabutį.

- Ei, o čia kas? - paklausė Natas, sustojęs ir atsisukęs per petį. Mes su Skipu taip pat sustojome ir atsigręžėme. Norėjau pa-

*Pranc. gyvybingumas.

klausti Nato, apie ką jis, bet ir pats pamačiau. Džonsas vilkėjo džinsinę striukę. Ant jos nugaros juodu flomasteriu buvo išvedžiotas vos įžiūrimas gęstančioje šviesoje kažkoks ženklas žiedo viduryje.

- Nežinau, - atsakė Skipas. - Panašu į žvirblio pėdą.

Jaunuolis su ramentais įsimaišė į minią, skubančią eilinės vakarienės eilinį vakarą eilinį spalį. Beveik niekas iš vaikinų neželdino barzdos, beveik visos merginos segėjo sijonus ir palaidinukes atverčiamomis apykaklėmis. Tekėjo beveik pilnas mėnulis, užliedamas juos visus oranžine šviesa. Iki galutinio Hipių Epochos įsiviešpatavimo dar liko dveji metai, ir nė vienas iš mūsų trijų nesuprato, kad pirmą kartą pamatė Taikos ženklą.

5

Per šeštadienio pusryčius man priklausė budėti prie Holiouko konvejerio. Geras budėjimas, nes šeštadieniais ryte svetainėje būdavo štilis. Kerolė Gerber, užsiimanti stalo įrankiais, stovėjo prie konvejerio pradžios. Aš stovėjau antras, graibiau lėkštes, kai pro šalį pravažiuodavo padėklas, išskalaudavau ir dėdavo ant vežimėlio už savęs. Jeigu padėklai važiuodavo vienas paskui kitą, kaip paprastai būdavo šeštadienio ir sekmadienio vakarais, aš tiesiog sudėdavau jas kartu su atliekomis, o skalaudavau, kai būdavo laisviau. Man iš kito šono stovėdavo vaikinas - arba mergina, - kraunantys stiklines ir puodelius ant specialių plovimo grotelių. Dirbti Holiouke buvo neblogai. Retsykiais šmaikštuoliai kaip Ronis Meilfantas atsiųsdavo nesuvalgytą dešrelę, užsmaukę ant jos galo gumytę; arba sugrįždavo avižinė košė su kruopščiai išdėliotu iš servetėlės atplaišų žodeliu “Pasikruškim!” Kartą ant dubens su sustingusiu padažu prie mėsos suktinukų buvo priklijuotas šūkis: “GELBĖKITE, MANE LAIKO BELAISVIU KARVIŲ KOLEDŽE”, ir jūs neįsivaizduojate, kaip sugeba prikiaulinti kai kurie studentai: kečupo privarytos lėkštės, pieno stiklinės, prikrėstos bulvių košės, ištrintos daržovės - bet darbas vis tiek buvo neblogas, ypač šeštadienio rytais.

Kartą aš pažiūrėjau pro Kerolę Gerber (kuri tokį ankstų metą atrodė neįtikėtinai daili) ir pamačiau Stouką Džonsą. Jis sėdėjo nugara į indų langelį, bet į stalą atremtų ramentų, kaip ir keistojo ženklo, nebuvo galima nepažinti. Skipas teisus: ženklas žvirblio ko-

ja (praėjo beveik metai, kol aš pirmą kartą išgirdau, kaip kažkoks tipas per televizijos programą pavadino jį "Didžiosios Amerikietiškos Vištos atspaudu".

- Tu nežinai, kas tai? - paklausiau aš Kerolės.

- Ne. Veikiausiai kas nors asmeniška.

- Na jau! Stoukas niekad nejuokaus.

- O tu poetas, pasirodo! Aš ir nežinojau.

- Liaukis, Kerole! Tu mane pribaigsi!

Kai baigėsi mūsų pamaina, aš palydėjau ją iki Franklino (tvirtindamas sau, kad mano atžvilgiu tiesiog nemandagu nepalydėti merginos iki bendrabučio, ir aš jokiu būdu nesu neištikimas Enmari Sjusi iš Geits Folso), o tada nupėdinau į Čemberleną svarstydamas, kas galėtų žinoti, ką reiškia tas žvirblio pėdsakas. Tik dabar, kai prisimenu, man keista, kad nesugalvojau paklausti paties Džonso. O tada, traukdamas prie savo durų, pamačiau kai ką, kas pakreipė mano mintis kita linkme. Po to, kai pusę septynių išėjau iš kambario tikėdamasis atsistoti greta Kerolės prie konvejerio, kažkas spėjo išterlioti Deivido Dušborno duris skutimosi kremu - palei skersinius, rankeną, o storiausiai juosta buvo išvesta ant grindų. Joje įsispaudė basa pėda, ir aš išsišiepiau. Dušas atidaro duris susisupęs tik į rankšluostį ir vššššš! Trys cha-cha.

Vis dar šypsodamasis įžengiau į 302 kambarį. Natas rašė prie savo stalo. Sulenkta ranka rūpestingai užstojo bloknotą, todėl padariau išvadą, kad rašo laišką Sindei.

- Kažkas išdirbo Dušo duris skutimosi kremu, - pasakiau eidamas prie savo lentynų ir imdamas geologijos vadovėlį. Ketinau nueiti į trečiojo aukšto svetainę ir pasiruošti antradienio kontroliniui. Natas bandė suraityti rimtą, nepritariančią miną, bet neįstengė ir pats išsišiepė. Tais laikais jis visą laiką veržėsi prie dorybingumo idealo ir visą laiką šiek tiek pritrūkdavo. Manau, metams bėgant jis savo pasiekė, kad ir kaip apmaudu.

- Būtum girdėjęs, kaip jis užstaugė, - pasakė Natas ir prunkštelėjo, bet tuoj prispaudė prie lūpų kumštį, gniauždamas nepadorią piktdžiugą. - O jau keikėsi! Sumušė Skipo rekordą.

- Na, Skipo keiksmų rekordą ne taip lengva perlipti.

Natas žiūrėjo į mane suraukęs antakius.

- Čia ne tu? Juk žinau, atsikėlei anksti...

- Jeigu sugalvočiau papuošti Dušo duris, pasinaudočiau tualetiniu popieriumi, - atsakiau. - Aš savo skutimosi kremą sunaudo-

ju savo veidui. Juk esu nepasiturintis studentas, kaip ir tu. Nepamiršk.

Raukšlė išsilygino, ir Natas vėl atrodė kaip klapčiukas. Tik dabar aš pamačiau, kad jis apsirengęs tik trumpikes ir tą kvailą mėlyną kepuraitę.

- Ir gerai, - tarė jis. - O tai Deividas stūgavo, kad suras, kas tai padarė, ir pasirūpins, kad jis gautų drausminę nuobaudą.

- DN už kremą ant sumautų jo durų? Abejoju, Natai.

- Tegu mane skradžiai, bet jis, manau, rimtai. Kartais Deividas Dušbornas primena man tą filmą apie išprotėjusį kapitoną. Na, su Hamfriu Bogartu. Prisimeni?

- Aha. "Maištas Keine".

- Taip. Ir Deividas... sakykim taip: jis įsivaizduoja, kad aukšto seniūnas neturi kitų pareigų kaip tik reikalauti drausminių nuobaudų.

Universiteto elgesio taisyklių kodekse išmetimas iš studentų sąrašų buvo kraštutinė priemonė, taikoma už tokius nusižengimus, kaip vagystė, muštynių sukurstymas ir narkotikų laikymas ar vartojimas. Antra pagal griežtumą priemonė buvo drausminė nuobauda: už mergaitės apsilankymą tavo kambaryje (bet jeigu ji ten atsidurdavo po komendanto valandos moterų bendrabutyje, būdavo daroma išimtis, kad ir kaip sunku tuo būtų patikėti dabar), už alkoholinių gėrimų laikymą, nusirašinėjimą per egzaminus arba špargalkių naudojimą. Išskyrus pirmąjį, kiekvienas iš išvardintųjų nusižengimų galėjo baigtis išdrėbimu iš universiteto, špargalkių atveju (ypač, jeigu rasdavo per baigiamąjį arba metinį egzaminą) tuo baigdavosi gana dažnai, - paprastai apsiribodavo drausmine nuobauda, kuri būdavo panaikinama tik pasibaigus semestrui. Nenorėjau tikėti, kad bendrabučio seniūnas sieks DN iš dekano Garetseno už kelis nekaltus teptelėjimus skutimosi kremu... Bet čia juk buvo Dušas, savim patenkintas paršas, kuris ir toliau kasdieną tikrindavo kambarius ir tampėsi su savimi taburetę, kad galėtų pasiekti viršutines spintų lentynas, nes laikė tai savo pareiga. Tikriausiai tą mintį jis pasiskolino iš SKPS*, kurią jis garbino taip, kaip Natas - Sindi ir Rinti. Be to, jis dėdavo vaikinams minusus - tokia taisyklė tebeegzistavo universitete, nors praktikoje buvo taikoma beveik tik SKPS programoje - už nesutvarkytą kambarį. Tam tikras minusų skaičius automatiškai pelno DN. Teoriškai galėjote

*SKPS - savanoriško karinio pasirengimo sistema.

išlėkti iš universiteto, būti pašaukti karinei tarnybai ir baigti gyvenimą žaisdami slėpynių su kulkomis Vietname vien todėl, kad pamiršote išnešti šiukšles ir pašluoti palovį.

Deividas Dušbornas pats tapo studentu už paskolą, ir jo, kaip seniūno, pareigos teoriškai niekuo nesiskyrė nuo mano darbo indų plovykloje. Tačiau Dušas šitos teorijos nepripažino. Dušas laikė save Galva Viršesniu už visus, vienu iš išrinktųjų, oriu, tauriu. Jo šeima gyveno vakarinėje pakrantėje, suprantate? Falmute, kur 1966 metais dar veikė per penkiasdešimt puritonų laikų įstatymų. Dėl kažkokios priežasties jo šeima, kaip senoje melodramoje, neteko Jiems Derančio Statuso, bet Dušas ir toliau rengėsi kaip Pačios Prestižiškiausios Mokyklos Absolventas - paskaitose pasirodydavo su trumpu sportiniu švarkeliu, o sekmadieniais apsirengdavo kostiumą. Būtų sunku surasti didesnę priešingybę Roniui Meilfantui su jo landynės leksika, jo nusistatymais ir nepaprastu sugebėjimu žongliruoti skaičiais. Kai jie eidavo koridoriumi, matėsi, kad Dušas baugščiai šalinasi Ronio, kurio raudoni plaukai krito ant veido, tarsi bandančio pabėgti nuo savęs: siaubingai išsipūtusios kaktos ir beveik nepastebimo smakro. Tarp jų buvo įsodintos Ronio akys nuolat užvarvėjusiais kampučiais ir nosis su amžinu lašu ant galo... jau neminint lūpų, kurios buvo tokios raudonos, kad atrodė išteptos siaubingai vulgariu, su nuolaida per išpardavimą nupirktu dažu.

Dušui Ronis nepatiko, bet šis nebuvo vienintelis jo nepasitenkinimo objektas. Dušas, atrodė, nemėgo nė vieno iš vaikinų, kuriuos jam reikėjo globoti kaip seniūnui. Mes jo taip pat nemėgome, o Ronis jo tiesiog nekentė. Skipo Kirko priešiškumas buvo persmelktas panieka. Jis dalyvavo SKPS veikloje su Dušu (tiksliau, iki lapkričio, kai nutarė kurso nebetęsti) ir sakydavo, kad Dušas niekam kitam netinka, kaip tik bučiuoti sėdynę. Skipas, per plauką nepakliuvęs į valstijos beisbolo komandą, kai baigė mokyklą, nepraleisdavo progos įkąsti aukšto seniūnui. “Dušas neišsikrauna,” - sakydavo Skipas. Skipo akyse - tai baisiausia nuodėmė. Kiekvienas privalo išsikrauti. Net jeigu pili kiaulėms jovalą, vis tiek, bliamba, išsikrauk.

Aš Dušo nemėgau kaip ir visi. Galiu susitaikyti su dauguma žmonių trūkumų, bet savim patenkintų galvijų nekenčiu. Ir vis dėlto jaučiau jam kruopelytę užuojautos. Jis visiškai neturėjo humoro jausmo, o tai, mano galva, luošina ne mažiau už tai, kas suluo-

šino Stouko Džonso kojas. Mano galva, Dušas ir sau pačiam nelabai patiko.

- DN niekas neprisimins, jeigu jis neras kaltininko, - pasakiau aš Natui. - Net jeigu ir ras, nemanau, kad dekanas Garetsenas sutiktų skirti ją už išterliotas seniūno duris.

Tačiau Dušas mokėjo įtikinėti. Nors jis ir Neteko Statuso, išlaikė kažką, kas liudijo apie aukštą jo luomą. Žinoma, mums tai buvo dar vienas pretekstas jo nekęsti. Skipas pravardžiavo jį "Risnium", nes per SKPS treniruotę jis ne bėgo iš visų jėgų, o daugiau risnojo.

- Na, jeigu čia ne tavo darbas... - nutęsė Natas, ir aš vos nenusikvatojau. Natas Hopenstendas sėdi vienais pantalonais ir kepure, krūtinė visai vaikiška - siaura, neplaukuota, su strazdanėlėmis. Natas tiriančiai stebi mane kaip koks TĖVAS.

Kiek tyliau jis pridūrė:

- Kaip manai, tai Skipas?

- Ne. Jeigu jau spėliočiau, kas šiame aukšte galėjo sugalvoti papuošti seniūno duris skutimosi kremu, aš sakyčiau...

- Ronis Meilfantas.

- Į dešimtuką! - Aš nusitaikiau į Natą pirštu lyg pistoletu ir pamerkiau.

- Aš mačiau, kaip tu ėjai į Frankliną su ta blondine, - pasakė jis. - Su Kerole. Labai nebloga.

- Tiesiog kompaniją palaikiau, - burbtelėjau aš.

Natas su kepure ir trumpikėmis šyptelėjo it sakytų: manęs neapmausi. Gal jis buvo teisus. Taip, ji man labai patiko, nors aš apie ją nieko nežinojau - tik tiek, kad iš Konektikuto. Toje valstijoje dirbantis studentas - retenybė. Aš nuėjau į svetainę pasikišęs po pažastimi geologijos vadovėlį. Ten su kepure, prisegta iš priekio prie viršaus taip, kad panėšėjo į laikraščio reporterį, sėdėjo Ronis. Su juo maksojo dar du vaikinai iš mūsų aukšto: Hju Brenenas ir Ešlis Raisas. Pasižiūrėjus į juos negalėjai pasakyti, kad jie maloniai leidžia šeštadienį, bet vos tik Ronis pamatė mane, jo akys sublizgo.

- Pitas Rilis! Man tavęs reikia! "Čirvus" žaisti moki?

- Taip. Bet, mano laimė, moku dar ir mokytis. - Ir mostelėjau vadovėliu jau supratęs, kad teks leistis į antrojo aukšto svetainę... jeigu tikrai ketinu mokytis. Nes Ronis nemokėjo užsičiaupti. Ko gero, nesugebėjo patylėti. Ronis Meilfantas buvo pats tikriausias

liežuvis-kulkosvaidis.

- Ei, paklausyk, vieną partiją iki šimto, - suinkštė jis. - Taškas - penki centai, o šita porelė "čirvais" lošia lyg senukai dulkinasi.

Hju su Ešliu bukai šypsojosi, it išgirdę malonų komplimentą. Ronio įžeidinėjimai buvo tokie šiurkštūs ir tiesmuki, tokie pikti, kad beveik visi vaikinai laikė juos juokeliais arba net užmaskuotais pagyrimais. Ir vienu, ir kitu atveju jie klydo. Kiekvienas pagiežingas kada nors Ronio ištartas žodis reiškė kaip tai, ką reiškė.

- Roni, antradienį laukia kontrolinis, aš ir taip dar neišsiaiškinau geosinklinos.

- Dėk tu ant geosinklinos, - atsakė Ronis, o Hju su Ešliu nusižvengė. - Juk lieka visas šeštadienis, sekmadienis ir pirmadienis tavo sumautai geo-sušiktai-sinklinai.

- Pirmadienį paskaitos, o rytoj mes su Skipu einame į miestą. Metodistų bažnyčioje atvira choro repeticija, ir mes...

- Liaukis, nutilk, pagailėk vargšų mano kiaušų ir nieko nesakyk apie tą rūraticiją. Klausyk, Pitai...

- Roni, man tikrai...

- Ei jūs, pusdurniai, sėdėkite ramiai, po velnių! - Ronis piktai nužvelgė draugelius. Nei vienas, nei kitas neatsikirto. Jiems tikriausiai buvo po aštuoniolika, kaip mums visiems, bet kiekvienas, kuris mokėsi universitete, patvirtins, jog kiekvieną rugsėjį į jį įstoja visai jaunų aštuoniolikmečių, ypač iš kaimiškų valstijų. Tokiems Ronis ir suko smegenis. Jie jautė Roniui pagarbią baimę. Jis skolindavosi iš jų maisto talonus, vanojo rankšluosčiu duše, kaltino tuo, kad šie pritaria Martino Juodšiknio Kingo tikslams (kuris, anot Ronio, į protesto mitingus atvažiuoja "Jaguaru"), skolindavosi iš jų pinigų ir kiekvienam paprašiusiam degtuko atsakydavo: "Mano šikna, tavo galva, beždžionės uodega". Nepaisant to, jie mylėjo Ronį... ne, mylėjo už visa tai. Mylėjo todėl, kad jis toks... toks tikras studentas.

Ronis stvėrė mane už kaklo ir bandė nusitempti į koridorių pasišnekėti. Aš, nei garbinęs jį, nei bijojęs jo, juolab nejutęs potraukio arkliškam prakaituotų jo pažastų kvapui, sugriebiau jį už pirštų, atlenkiau juos ir nutraukiau nuo savęs jo ranką.

- Be rankų, Roni.

- Och-och-och! Gerai jau gerai! Paeikim čia minutei, gerai? Paleisk ranką, skauda. Juk šita ranka aš smaukau.

Aš paleidau jo ranką spėliodamas, ar plovėsi ją po paskutinio

karto, bet leidausi nuvedamas į koridorių. Ten jis įsikibo man į alkūnę ir ėmė įtikinėti išpūtęs traiškanotas akis.

- Tie bukiai nemoka žaisti, - pareiškė jis užtikrintai. - Du benkartai, Piti, bet jiems patinka tas žaidimas. Mėgsta žaisti, gaudai? Aš jo nemėgstu, bet, priešingai nei jie, moku žaisti. Be to, aš sėdžiu ant kranto. O vakare Hoke rodys porą filmų su Bogartu. Jeigu pavyktų išmelžti iš jų porą žalių...

- Bogartu? Ar tik ne "Maištas Keine"?

- M-hm! "Maištas Keine" ir "Maltos sakalas". Bobis pačiam savo žydėjime. Matytum dabar save, ožkuti. Jeigu išmelšiu iš šitų pienburnių du žalius, galėsiu eiti. Išmelšiu keturis - prigriebsiu kokią nors putę iš Franklino, gal po to pačiulps truputį.

Štai jums Ronis kaip ant delno, sumautas romantikas. Staiga įsivaizdavau jį Semu Speidu iš "Maltos sakalo", kaip klupdo Merę Veši ant keturių. Vien nuo tos minties užėmė kvapą.

- Bet štai kur šuo pakastas, Pitai. "Čirvai" trise - visada rizika. Kas ims visas, jeigu lieka viena prakeikta nedalinta korta?

- Kaip jūs žaidžiate? Iki šimto, ir visi pralaimėję moka laimėjusiam?

- Aha. Jeigu atsisėsi prie mūsų, aš atseikėsiu tau pusę laimikio. Ir dar grąžinsiu tiek, kiek pralaimėsi. - Jis pritrenkė mane šventuolio šypsena.

- O kas, jeigu aš tave aplošiu?

Ronis sekundę sutriko, po to dar plačiau išsišiepė.

- Neišdegs, ožkuti. Aš kortų profesorius.

Dirstelėjau į savo laikrodį, tada į Ešlį su Hju. Jie iš tikro neatrodė rimti priešininkai, tepadeda jiems Dievas.

- Darom taip, - pasakiau. - Viena partija iki šimto. Penki centai už akį. Niekas niekam neseikėja. Mes lošiame, o tada einu mokytis, ir visi maloniai praleidžiam šeštadienį.

- Tvarka. - Kai grįžome į svetainę, jis pridūrė: - Tu man patinki, Pitai, bet tiesa yra tokia: tavo draugeliai pedai mokykloje tavęs nė per pusę taip nedulkino, kaip aš tave dabar išdulkinsiu.

- Su pedais aš nedraugavau, - atsakiau, - bet šeštadieniais pakeleivingomis nusigaudavau iki Ljustouno išdulkinti tavo sesutės.

Ronis išsišiepė iki ausų, atsisėdo ir paėmęs kortų malką pradėjo maišyti.

- O aš ją visko išmokiau, taip?

Misis Meilfant sūnelio niekas negalėjo apšauti, štai kur šuo pa-

kastas. Daug kas mėgino, bet, kiek žinau, niekam taip ir nepavyko.

6

Ronis buvo veidmainys ir blevyzgotojas su bailia širdimi ir nuolatiniu beždžionišku tvaiku, bet, tenka pripažinti, kortomis lošti jis mokėjo. Meilfantas nebuvo genijus, kaip tvirtino, bent jau "čirvuose", kur labai daug kas priklauso nuo paprasčiausios sėkmės, tačiau žaidė jis gerai. Susikaupęs jis atsimindavo visas išmestas kortas... štai kodėl nemėgo žaisti "čirvų" trise, kai viena korta lieka neišdalinta. Bet kai žaidime dalyvaudavo visos kortos, Ronis buvo kietas riešutėlis.

Tačiau pirmą rytą negalėjau skųstis. Kai Hju Brenenas persirito per šimtą, aš turėjau trisdešimt tris akis, o Ronis - dvidešimt aštuonias. Buvo praėję dveji treji metai nuo tada, kai žaidžiau "čirvus" paskutinį kartą, ir pirmą kartą lošiau iš pinigų, todėl man pasirodė, kad kelios monetos - visai menkas mokestis už tokį malonumą. Ta partija Ešliui kainavo du dolerius penkiasdešimt centų. Vargšui Hju teko atseikėti tris dolerius šešiasdešimt. Taigi Ronis, atrodo, išlošė pinigų pasimatymui, nors man atrodė, kad mergina turėtų būti baisi Bogarto gerbėja, jeigu sutiks pačiulpti Ronį. Arba pabučiuoti atsisveikinant, jeigu jau taip.

Ronis pasipūtė kaip varna, sauganti ratų sutraiškytą laimikį.

- Laimėjau, - tarė jis. - Užuojauta, berniukai, bet išlošiau aš, Rili. Kaip Dorsų dainoje: vaikinai nežino, mergytės supranta.

- Tu nesveikas, Roni, - pasakiau.

- Žaidžiam dar, - pasiūlė Hju. Atrodo, R.T. Barnumas buvo teisus: iš tiesų kiekvieną minutę gimsta po tokį atlėpausį, kaip Hju. - Noriu atsilošti.

- Na, - parodė kreivus dantis Ronis. - Aš sutinku duoti tau šansą. - Tada pažiūrėjo į mane. - O tu kaip?

Mano geologijos vadovėlis mėtėsi pamirštas ant sofos man už nugaros. Norėjau susigrąžinti savo ketvirtuką ir pridurti prie jo vieną kitą monetą, kad galėčiau pažvanginti. Bet labiau už viską norėjau pričiupti Ronį Meilfantą.

- Gerai, dalink, - pasakiau ir pirmą kartą pridūriau žodžius, kuriuos vėliau ne vieną neramią savaitę kartojau tūkstančius kartų: - Į kairę ar dešinę?

- Nauja partija, vadinasi, į kairę, - sukvaksėjo Ronis, pasitempė ir patenkintas stebėjo, kaip kortos palieka kaladę. - Et, myliu aš šitą žaidimą!

7

Su ta antra partija aš ir užkibau. Šį kartą vietoj Hju po šimto išlėkė Ešlis, prie ko džiūgaudamas prisidėjo Ronis, pasiuntęs Keksę ant vargšo Ešlio galvos, kai tik pasitaikė proga. Man toje partijoje pikų dama atėjo tik du kartus. Pirmą kartą aš ją palaikiau laukdamas, kada pasitaikys galimybė pamauti ant jos Ešlį, ir jau pradėjęs galvoti, kad pasiliksiu su ja, bet Hju Brenenas atėmė ėjimą iš Ešlio ir iškart persimetė ant būgnų. Jis turėjo žinoti, kad šitos rūšies neturėjau nuo partijos pradžios, bet mūsų pasaulio Hju niekad nieko nežino. Štai kodėl, manau, mūsų pasaulio Roniai taip mėgsta su jais kortuoti. Aš išmečiau savo Keksę ir pasijuokiau iš Hju. Taip tuomet, paiką septintą dešimtmetį, mes reiškėme savo triumfą.

Ronis susiraukė.

- Ko tu laukei? Tu juk anksčiau galėjai išmušti šitą mulkį! - Jis linktelėjo Ešlio pusėn, kuris bukai spoksojo į mus.

- Galėjau, bet aš ne toks kvailas. - Ir pabaksnojau į akių sąrašą. Tuo metu Ronis turėjo trisdešimt, aš - trisdešimt keturias. Tie du surinko gerokai daugiau. Dabar buvo svarbu ne tai, kuri Ronio auka pralоš, bet kuris išloš iš dviejų, mokančių žaisti.

- Aš ir pats mielai pasižiūrėčiau Bogarto filmus, OŽKUTI.

Ronis neužtikrintai išsiepė dantis. Šypsena buvo skirta kraštiniams. Aplinkui mus stovėjo jau kokie šeši žiūrovai. Tarp jų buvo ir Skipas su Natu.

- Tai manai palošti, a? Gerai. Pražiok snukį, avine, tuoj tau kaiką įkišiu.

Po dviejų dalinimų įkišau jam aš. Ešlis, pradėjęs tą dalinimą su devyniasdešimt aštuoniomis akimis, skubiai pasavo. Žiūrovai mirtinoje tyloje sekė, ar pavyks man įkišti Roniui šešakę, skaičių, kurio man reikėjo, kad atsilikčiau nuo jo per akį.

Ronis iš pradžių laikėsi, į svetimus ėjimus tik numesdavo kortą ir guviai išsisukdavo, kai reikėjo ėjimą perimti jam. Jeigu "čirvuose" turite smulkias kortas - jūs praktiškai nepašaunamas.

- Rilis iškepė, - pranešė jis žiopliams. - Su plutele, bliamba!

Aš ir pats taip maniau, bet turėjau pikų damą. Jeigu man pavyks ją iškišti, tai vis dėlto išlošiu. Iš Ronio daug nenuplėšiu, bet kiti kosės krauju - daugiau kaip penki žali per juos du. Ir išvysiu persimainiusį Ronio veidą. Štai ko troškau užvis labiausiai - pamatyti, kaip pyktis užima piktdžiugos vietą. Norėjau užkišti jam gerklę.

Viską lėmė paskutiniai kirčiai. Ešlis pradėjo nuo čirvų šešakės. Hju padėjo penkakę. Aš išmečiau triakę. Mačiau, kaip užgeso Ronio šypsena, kai jis padėjo devynakę ir paėmė visą kirtį. Jo fora sumažėjo iki trijų akių. Ir, kas buvo dar geriau, atėjo jo eilė pradėti. Man liko kryžių valetas ir pikų dama. Jeigu Ronis turi smulkų kryžių, man teks suėsti Kekšę ir kentėti pergalingą jo kudakavimą, kuris bus labai skaudus. Bet jei...

Jis išmetė būgnų penkakę. Hju padėjo dviakę, o Ešlis, kvailai išsišiepęs ir akivaizdžiai nesuprasdamas, ką daro, išmetė kitos spalvos kortą.

Mirtina tyla aplinkui.

Ir tada aš šypsodamasis baigiau kirtį - Ronio kirtį! - padėdamas ant trijų kortų savo pikų damą. Aplink stalą nuošė atodūsis, ir pakėlęs akis aš pamačiau, kad pustuzinis žiūrovų išaugo į visą tuziną. Į durų staktą rėmėsi Deividas Dušbornas, sukryžiavęs ant krūtinės rankas ir piktai į mus skersuodamas. Už jo koridoriuje stovėjo dar kažkas. Kažkas, pasirėmęs ramentais.

Manau, Dušas jau pasitarė su savo apibrizgusia taisyklių knygele “Meino valstijos universiteto bendrabučio elgesio taisyklės”, 1966-1967 m. leidimas, ir nusivylė joje neradęs draudimo lošti kortomis, net už pinigus. Bet, patikėkite manimi, jo nusivylimas nė iš tolo neprilygo Ronio nusivylimui.

Yra pralošusių, kurie moka pralaimėti, būna surūgusių pralaimėjusiųjų, paniurusių, širstančių, verkiančių pralošusiųjų... ir dar yra šikniai. Ronis priklausė šiai kategorijai. Jo skruostai degė, spuogai pasidarė kone violetiniai. Lūpos virto siauru brūkšniu, ir aš pastebėjau, kaip ėmė judėti apatinis žandikaulis - jis ėmė kramtyti lūpas.

- Velnias! - šūktelėjo Skipas. - Tik pažiūrėkit, kas sėdi mėšle!

- Kodėl ėjai šitaip? - pratrūko Ronis, nepastebėjęs Skipo, nematydamas kambaryje nieko, išskyrus mane. - Kodėl ėjai taip, niekše?

Mane pritrenkė tas klausimas ir - turiu pripažinti - ėmiau džiūgauti nuo jo įtūžio.

- Na, - pradėjau aš, - pasak Vincento Lombardi, laimėti - tai dar ne svarbiausia, svarbiausia - tiesiog laimėti. Mokėk, Roni.

- Tu pedas, - iškošė jis. - Prakeiktas pedas. Kas dalino?

- Ešlis, - atsakiau. - Jeigu nori apšaukti mane sukčiumi, sakyk tiesiai šviesiai. Tada apeisiu stalą ir pagavęs, kol neišnešei kudašiaus, gerai atkalsiu.

- Mano aukšte niekas nieko nekals! - kategoriškai pareiškė Dušas iš tarpdurio, bet nė vienas žioplys į jį neatsisuko. Visi blizgino akimis į mane su Roniu.

- Aš tavęs sukčium nevadinau, aš tik paklausiau, kas dalino, - pasakė Ronis, ir aš beveik mačiau, kokių fizinių jėgų jam prireikė susitvardyti, praryti piliulę, kurią jam pakišau, ir nusišypsoti taip, kaip jis nusišypsojo. Tačiau jo akys žibėjo nuo pykčio ašarų (tos akys, žalios, didelės, buvo vienintelė patraukli Ronio kūno dalis), ir nervingai judėjo žandikaulis. Atrodė, jo veido šonuose plaka dvi širdys. - Velniop. Tu atsilikai nuo manęs per dešimt akių, tai yra penkiasdešimt centų.

Aš nebuvau mokyklos žvaigždė kaip Skipas Kirkas - jeigu sėdėdavau ne pamokose, tai diskusijų klube arba bėgimo takelyje, - ir dar niekad gyvenime niekam negrasinau sumušti, tačiau Ronis visai tiko padaryti pradžią, ir, Dievas mato, būčiau taip ir padaręs. Manau, visi kiti tą taip pat suprato. Kambaryje siautėjo jaunatviškas adrenalinas, mes jautėme jo kvapą, beveik ragavome skonį. Dalis manęs - didžioji, laukė, kad Ronis duotų kokį nors pretekstą. Kita dalis nekantravo jį papurtyti.

Ant stalo atsirado pinigai. Dušas žengė žingsnį į priekį dar labiau susiraukęs, bet nieko nepasakė... bent jau apie pinigus. Tačiau jis paklausė, ar čia yra tas, kuris išterliojo jo duris skutimosi kremu, arba tie, kurie žino, kas tai padarė. Mes visi atsigręžėme į jį ir pastebėjome tarpduryje įsitaisiusį Stouką. Džonsas kabojo ant ramentų sekdamas viską išmintingu žvilgsniu.

Įsitvyrojo tyla, kurią nutraukė Skipas:

- O tu įsitikinęs, Deividai, kad neištepei jų pats, vaikščiodamas per miegus?

Juoko pliūpsnis privertė Dušą išrausti. Raudonis kaklu užlipo į skruostus, kaktą iki trumpų plaukų šaknų - homoseksualų Bitlų šukuosenos ne Dušui, labai ačiū.

- Įspėkite, kad tai daugiau nepasikartotų, - pasakė Dušas, nesąmoningai mėgdžiodamas Bogartą. - Aš neleisiu juoktis iš savo

autoriteto.

- Eik tu... - sumurmėjo Ronis. Jis surinko kortas ir ėmė ilgesingai jas maišyti.

Dušas atmatavo dar tris didelius žingsnius į kambario vidurį, stvėrė Ronį už jo harvardietiškų marškinių pečių ir truktelėjo į viršų. Ronis pašoko pats, kad marškiniai neplyštų. Gerų marškinių jis turėjo nedaug. Kaip ir mes visi.

- Ką tu pasakei, Meilfantai?

Ronis apsidairė ir, spėju, išvydo tai, ką matė visą savo gyvenimą: nei pagalbos, nei užuojautos iš ko nors. Kaip visada jis buvo visiškai vienas. Ir gerai nenutuokė kodėl.

- Nieko aš nesakiau. Mesk tą savo sumautą paranoją, Dušbornai.

- Atsiprašyk!

Ronis pamėgino išsisukti iš jo rankų.

- Bet aš juk nieko nesakiau, ko man atsiprašinėti?

- Vis tiek atsiprašyk. Noriu girdėti nuoširdų apgailestavimą.

- Liaukitės, - nutraukė Stoukas Džonsas. - Jūs visi. Matytumėt save iš šalies. Kvailystė kvadratu.

Dušas nustebęs pasižiūrėjo į Stouką. Mes visi nustebome. Gali būti, kad Stoukas pats savimi stebėjosi.

- Deividai, tu tiesiog siunti, kad kažkas ištepė tavo duris kremu, - pasakė Skipas.

- Tu teisus. Aš pykstu. Ir laukiu tavo atsiprašymo, Meilfantai.

- Ataušk, - tęsė Skipas. - Ronis susinervino, kad ką tik prakišo beveik išloštą partiją. Jis neterliojo kremu prakeiktų tavo durų.

Dirstelėjau į Ronį susidomėjęs, kaip jis priims tokį neįprastą atvejį: kažkas jį užstojo! - ir sugavau išdavikišką jo žalių akių žvilgsnį, šokusį į šalį. Tada jau beveik neabejojau, kad Dušo duris vis dėlto išdirbo Ronis. O ar buvo tinkamesnis kandidatas iš visų pažįstamų?

Pastebėtų Dušas tą akių kryptelėjimą, jis, žinoma, padarytų tokią pat išvadą. Bet seniūnas žiūrėjo į Skipą. Skipas ramiai atrėmė jo žvilgsnį. Po to, luktelėjęs kelias sekundes, kad atrodytų, jog apsisprendžia savo noru, bent save tuo įtikintų, Dušas paleido Ronio marškinius. Tas nusipurtė, ištiesino raukšles ant pečių ir ėmė ieškoti kišenėse skolos man.

- Aš atsiprašau, - tarė Ronis. - Kad ir kas ėda tau kepenis, aš atsiprašau. Apgailestauju kaip šėtonas, kaip šūdas, taip gailiuosi,

kad šikną sopa. Tau užteks?

Dušas atsitraukė per žingsnį. Aš pajutau adrenaliną ir įtariu, kad Dušbornas ne prasčiau pajuto nedraugiškas bangas, besiritančias jo pusėn. Netgi Ešlis Raisas - kaip iš akies trauktas Mikė Pūkuotukas, - žiūrėjo į Dušą nedraugišku žvilgsniu. Tokį atvejį poetas Garis Snaideris būtų pavadinęs bloga beisbolo karma. Dušas buvo seniūnas - pirma pastaba. Jis mėgino valdyti mūsų aukštą, lyg tai būtų jo pamėgtosios SKPS programos dalis, - antra pastaba. Ir buvo susmirdęs antrakursis tais laikais, kai antrakursiai dar tikėjo, jog tyčiotis iš fuksų yra šventa jų pareiga, - trečia pastaba. Dušai, palik aikštelę!

- Įspėju, kad aš neketinu taikstytis su kvailais mokykliniais pokštais savo aukšte, - pareiškė Dušas (Jo aukštas, tik pamanykit!). Jis stovėjo tiesus kaip kuolas su savo nertiniu ir chaki spalvos kelnėmis - IŠLYGINTOMIS chaki kelnėmis, nors buvo šeštadienis. - Čia NE mokykla, ponai. Čia Meino universiteto Čemberlen Holas. Dienelės, kai gvelbėte liemenukus, baigėsi. Atėjo metas elgtis taip, kaip elgiasi studentai.

Ko gero, ne be priežasties 1966 metų absolventų albume mane vienbalsiai pažymėjo Klasės Šmaikštuoliu. Aš sumušiau kulnais, guviai atidaviau pagarbą angliška maniera, delnu į priekį, ir išpoškinau: “Klausau, sere!” Iš galutinių eilių pasiekė nervingas juokas, Ronis piktdžiugiškai prunkštelėjo, Skipas nusišypsojo. Žiūrėdamas į Dušą Skipas patraukė pečiais, pakėlė rankas delnais į viršų. “Matai, ko pasiekei? - sakė tas gestas. - Elgsies kaip subinė, ir su tavimi elgsis kaip su subine”. Mano nuomone, iškalbingiausia kalba paprastai būna be žodžių.

Dušas pasižiūrėjo į Skipą - taip pat netardamas nieko. Tada pažvelgė į mane. Jo veidas nieko nesakė, atrodė kaip negyvas, bet aš pasigailėjau, kad nepersilaužiau, neužgniaužiau nori šaipytis. Bėda ta, kad šmaikštuoliui iš prigimties tas protrūkis suveikia devynis kartus iš dešimties anksčiau, nei jis spėja permesti pirmą bėgį. Galiu lažintis, kad senovėje, taurių riterių laikais, nemažai juokdarių kabojo ant savo kiaušų. Apie tai jūs neperskaitysite “Artūro mirtyje”, bet, manau, taip būdavo: nagi, dabar pasijuok, bjaurybe marga kepure! Žodžiu, aš per vėlai supratau įsigijęs priešą.

Dušas beveik nepriekaištingai apsisuko ir iššygiavo iš svetainės. Ronio lūpas perkreipė grimasa, nuo kurios jo negražus veidas pasidarė dar bjauresnis - kaip piktadario šypsnys senoje melod-

ramoje. Hju Brenenas nedrąsiai sukikeno, bet iš tikro nesijuokė niekas. Stoukas Džonsas dingo. Spėju, pasibjaurėjęs mumis visais.

Ronis žibančiomis akimis apsidairė į šalis.

- Štai kaip, - tarė jis. - Aš pasiruošęs. Akis - penkis centai, kas nori sulošti.

- Aš prisėsiu, - atsakė Skipas.

- Ir aš, - tariau, nė nežvilgtelėjęs į savo geologijos vadovėlį.

- "Čirvai"? - paklausė Kerbis Maklendonas. Jis buvo aukščiausias visame aukšte - mažiausiai šešių pėdų septynių colių, ilgu ir liūdnu kaip šuns snukis veidu. - Žinoma. Geras pasirinkimas.

- O mes? - sucypsėjo Ešlis.

- Mes? - pakartojo Hju.

Atrodo, pakratė kišenes kaip reikiant. Ir dar maža.

- Prie šito stalo jūs nepavešite, - beveik geraširdiškai atsakė Ronis. - Gal geriau surinkite savo kompaniją?

Ešlis ir Hju paklausė jo patarimo. Iki keturių valandų visi svetainės stalai buvo užimti trečiojo aukšto pirmakursių, vargšų stipendininkų, kuriems teko pirkti senus vadovėlius. Ir visi jie žaidė "čirvus" po penkis centus už akį. Mūsų bendrabutyje prasidėjo beprotybės laikas.

8

Šeštadienį man vėl teko budėti Holiouko indų plovykloje. Nepaisant pabudusio susidomėjimo Kerole Gerber, aš vis tiek pabandžiau susikeisti budėjimais su Bradu Vizerspunu (Bradas dirbdavo per pusryčius sekmadieniais, ir nemėgo keltis anksti kaip Skipas), bet šis nepanoro. Jis taip pat žaidė ir jau prašvilpė du dolerius. Todėl tik papurtė galvą ir pradėjo piku.

- Čiupk Kekšę! - suriko jis kraupiai primindamas Ronį Meilfantą. Pikčiausia Ronyje buvo tai, kad silpnapročiai įžiūrėdavo jame mėgdžiojimo objektą.

Aš pakilau iš už stalo, prie kurio praleidau likusią dienos dalį, ir mano vietą tuoj užėmė jaunuolis, pavarde Kenis Ostiras. Buvau išlošęs beveik devynis dolerius (iš dalies dėl to, kad Ronis beveik iš karto persėdo prie kito stalo, kad neapkarpyčiau jo laimikio), ir galėjau tuo džiaugtis. Bet jokio džiaugsmo aš nejutau. Juk esmė ne pinigai, o pats žaidimas. Norėjau žaisti, žaisti ir žaisti.

Vangiai nusliūkinau koridoriumi, įkišau galvą į savo kambarį

ir paklausiau Nato, ar nenorėtų papietauti anksčiau su virtuvės komanda. Jis tik papurtė galvą ir linktelėjo man, taip ir nepakėlęs akių nuo istorijos vadovėlio. Kai prasideda šnekos apie septintojo dešimtmečio studentų aktyvumą, aš priverstas priminti sau, kad dauguma vaikinų pragyveno tą beprotišką periodą kaip Natas. Jie nepakeldavo galvos nuo savo istorijos vadovėlių, kai istorija aplinkui vyko gyvai. Ir nepasakyčiau, kad Natas buvo visiškai atsiskyręs ar visą savo laiką leisdavo knygų saugyklose. Na, jūs viską tuoj išgirsite.

Nuėjau į Prerijų Dvarą, traukdamas striukės užtrauktuką, nes pastebimai atšalo. Buvo ketvirtis po keturių. Valgykla oficialiai atsidarydavo po penkių, todėl takeliai, susiliedavę į Beneto etapą praktiškai buvo tušti. Tačiau Stoukas Džonsas stovėjo ten su ramentais, į kažką įbedęs rūstų žvilgsnį. Pamatęs jį nustebau: su kokia nors fizine negalia turėjote teisę valgyti anksčiau už visus kitus studentus. Kiek pamenu, tai buvo vienintelė privilegija, skirta fiziškai nuskriaustiems. Žvirblio ženklas ant jo nugaros pavakario šviesoje buvo labai aiškus ir juodas.

Prisiartinęs aš pamačiau, kad jis spokso į “Sociologijos įvadą”. Knyga nukrito ant nuzulintų plytų ir jis svarstė, kaip ją pakelti nenuvirtus ant nosies. Stoukas stūmė ją ramento galu. Vaikinas turėjo dvi, jeigu ne tris ramentų poras. Šie plieniniais puslankiais gaubė jo rankas iki alkūnių. Girdėjau, kaip jis murma “trauk-TRAUK, trauk-TRAUK” be jokios naudos stumdydamas knygą ant žemės. Kai jis verždavosi su ramentais į priekį, tame “trauk” girdėjosi ryžtas. Bet dabar jame skambėjo tik bejėgiškumas. Per tą laiką, kol pažinojau Stouką (nepradėsiu vadinti jo Trauk-Trauk, nors semestrui baigiantis visi Ronio mėgdžiotojai pravardžiavo jį šitaip), negalėjau atsistebėti, kiek daug niuansų gali išreikšti tas jo “trauk-TRAUK”. Tai buvo anksčiau, nei sužinojau, kad navaho indėnų kalboje yra keturiasdešimt žodžio “negyvas” ištarimo variantų. Tai buvo anksčiau, nei daug ką sužinojau.

Jis išgirdo mano žingsnius ir pasuko galvą taip staigiai, kad vos nepargriuvo. Aš ištiesiau rankas jį sutarėti. Jis lyg sverdėdamas atsilošė su sena armijos miline, kurią nešiojo.

- Pasitrauk nuo manęs! - Atrodo, tikisi, kad jį pastumsiu. Aš ramindamas atkišau rankas delnais į priekį ir pasilenkiau. - Neliesk mano knygos!

Nepaklausęs pakėliau vadovėlį ir įkišau jam po pažastimi lyg

susuktą laikraštį.

- Man tavo pagalbos nereikia!

Jau norėjau piktai atšauti, bet vėl pastebėjau, kokie balti jo žandai ir kokios raudonos dėmės jų viduryje, kaip sulipę nuo prakaito Stouko plaukai. Vėl užuodžiau tą kvapą, perkaitusio transformatoriaus kvapą, - ir supratau, kad dabar net girdžiu jį; Stouko krūtinė gargė ir klaksėjo. Jeigu Stoukas Džonsas dar nežinojo kelio į ambulatoriją, tai artimiausiu laiku turėjo su juo susipažinti.

- Viešpatie, aš juk nesisiūlau tįsti tave ant kupros! - bandžiau nusišypsoti ir man daugmaž pavyko. Po galais, ir ko čia nesišypsoti? Ar mano kišenėje neguli devyni žali, kurių ryte ten nebuvo? Trečiojo Čemberleno aukšto masteliais aš buvau milijonierius.

Džonsas įsmeigė į mane juodas savo akis. Lūpos kietai susispaudė, bet po kurio laiko jis linktelėjo.

- Gerai. Argumentas priimtas. Ačiū! - Ir jis toliau ėmė energingai ropštis šlaitu į viršų. Iš pradžių jis gerokai mane aplenkė, bet status kampas įveikė jį, ir žingsniai darėsi vis lėtesni. Gargiantis alsavimas vis stiprėjo ir tankėjo, tai aiškiai išgirdau susilyginęs su juo.

- Gal tau nereikėtų taip veržtis? - paklausiau aš.

Jis su apmaudu pažvelgė į mane: tu dar čia?

- Gal nori mane suėsti?

Parodžiau į jo “Sociologiją”.

- Ji vėl išslys.

Stoukas sustojo, pasitaisė knygą po pažastimi, pasirėmė ant ramentų kaip pikta gervė, spigindama į mane akimis pro tamsių plaukų sruogas.

- Eik eik, - paragino jis. - Man auklės nereikia.

Patraukiau pečiais:

- Aš tavęs neprižiūriu. Tiesiog atsibodo būti vienam.

- O man ne.

Nuėjau toliau širsdamas, nepaisant savo kapitalo. Mes, klasės šmaikštuoliai, nepuolam ieškoti draugysčių - dviejų trijų bičiulių mums užtenka visam gyvenimui, - bet ir nesidžiaugiame įspirti į užpakalį. Mūsų tikslas - susirasti daugybę pažįstamų, su kuriais galime išsiskirti juokdamiesi.

- Rili, - tarė jis man už nugaros.

Atsigręžiau. Vadinasi, jis nutarė atlyžti, pagalvojau. Kaip aš apsirikau!

- Būna visokių gestų, - pasakė jis. - Ištepti skutimosi kremu seniūno duris - tai tik šiek tiek rimčiau nei apklijuoti mažosios Sjuzės suolą snargliais, nesugalvojus, kaip dar galėtum prisipažinti meilėje.

- Aš neterliojau jo durų, - atsakiau, supykęs dar labiau.

- Aha. Bet tu žaidi su šikniumi, kuris tai padarė. Ir taip sustiprini jo įtikinamumą. - Berods, pirmą kartą girdėjau tokį šio žodžio pavartojimą, kuris padarė gatvinę karjerą aštuntajame ir devintajame pokokaininiame dešimtmetyje. Daugiausiai politikoje. Man atrodo, "įtikinamumas" sudegė iš gėdos 1986 metais, kaip tik tuomet, kai septintojo dešimtmečio radikalai, piketavę prieš karą, bebaimiai kovotojai už rasinę lygybę ėmė atrasti akcijas, Martos Stiuart bei Steirmasterio gyvenimo būdą. - Kodėl tuščiai švaistai laiką?

Toks tiesmukumas mane pribloškė, ir aš, kaip dabar prisimenu, leptelėjau didžiausią nesąmonę:

- Turiu marias laiko ir galiu švaistyti.

Džonsas linktelėjo tarytum nieko kito nesitikėjęs. Jis vėl pajudėjo pirmyn ir aplenkė mane vienu ramentų žingsniu - nuleista galva, sulinkusia nugara, sulipusiais plaukais, tvirtai suspaudęs "Sociologiją". Aš sustojau laukdamas, kada ji vėl iššoks laisvėn. Tegu stumdo ją ramentu - nesikišiu.

Bet ji neiššoko, o pasiekęs Holiouko duris Džonsas pavargo prie jų ir įstriksėjo vidun. Aš nuėjau savo keliu. Prisidėjęs pilną padėklą atsisėdau prie Kerolės Gerber ir kitų indų plovėjų komandos narių. Tai yra kuo toliau nuo Stouko Džonso, kas mane visai patenkino. Prisimenu, jis sėdėjo atokiau nuo visų neįgaliųjų. Stoukas Džonsas sėdėdavo nuošalyje nuo visų. Klintas Istvudas su ramentais.

9

Pietaujantieji pradėjo rinktis penktą. Po penkių penkiolika mūsų komanda jau dirbo visu pajėgumu, ir taip visą valandą. Daug bendrabučio gyventojų savaitgaliais traukdavo namo, bet likusieji šeštadienio vakare pasirodydavo valgyti pupelių su dešrelėmis ir kukurūzine duona. Trečias patiekalas buvo "Dželo", mėgstamiausias Prerijų Dvaro desertas. Jeigu virėjas tądien išlipdavo iš lovos ta koja, gaudavome pusfabrikatį su vaisių gabaliukais.

Kerolė tvarkė peilius, šakutes ir šaukštus, ir kai tik karštinė atslūgo, ji kretėdama iš juoko nusisuko nuo konvejerio. Jos skruostai buvo skaisčiai raudoni. Tai, kas slinko konvejeriu, akivaizdžiai buvo Skipo darbas. Vėliau tąvakar jis prisipažino, bet aš iš karto atspėjau. Nors Kirkas mokėsi pedagoginiame skyriuje ir, greičiausiai, turėjo tapti savo senos geros mokyklos istoriku ir beisbolo komandos treneriu, o sulaukusį penktojo dešimtmečio jį turėjo pakirsti alkoholizmo sukeltas infarktas, tikrasis Skipo pašaukimas buvo menas... Gal ir būtų užsiėmęs juo, jeigu ne penkios fermerių kartos, šnekančios kažkokia gūdžia tarme. Jis buvo antras ar tai trečias iš plačios jų giminės (kurios religija, kaip sakydavo Skipas, buvo airiškas alkoholizmas), apskritai įstojęs į kokį nors koledžą. Kirkų klanas dar šiaip taip galėjo įsivaizduoti, kad kuris nors iš jų šeimos taps mokytoju, tik jau ne dailininku ar skulptoriumi. Aštuoniolikmetis Skipas matė ne toliau už juos. Jis tik žinojo, kad ne visai tinka skylei, kurią bando užkišti, todėl tai nedavė jam ramybės, vertė landžioti į kitų kambarius, peržiūrinėti ilgai grojančias plokšteles ir kritikuoti praktiškai visų muzikinį skonį.

1969 metais jis jau geriau žinojo kas esąs. Būtent tais metais iš papjė-mašė jis sukūrė vietnamiečių šeimą, kurią padegė baigiantis mitingui už taikos išsaugojimą priešais Foglerio biblioteką, kol iš skolintų garsiakalbių sklido "Susitelkime", o hipiai nedarbo metu rangėsi pagal ritmą kaip priešistoriniai kariai po medžioklės. Matote, kaip viskas susipainiojo mano atmintyje? Tai buvo Atlantida - vienintelis dalykas, kurį tiksliai žinau, - pačioje gelmėje, vandenyno dugne. Kartoninė šeima liepsnojo, protestuojantys hipiai prodainiu deklamavo: "Napalmas! Napalmas! Šūdas iš dangaus!" pritardami savo šokiui, netrukus ėmė svaidyti kiaušinius, o vėliau ir akmenis.

Bet tą 1966 metų rudens vakarą ne kartoninė šeima privertė Kerolę pratrūkti juoku, o nepadorus žmogeliukas-dešrelė, stovintis ant Materhorno iš pupelių. Iš tam tikros vietos styrojo dantų krapštukas. Rankoje jis laikė Meino valstijos universiteto vėliavėlę, o ant galvos turėjo iš mėlynos servetėlės gabalėlio išlankstytą studento kepurę. Ant padėklo priešais jį puikavosi šūkis, kruopščiai sudėliotas iš duonos rutulėlių: "VALGYKITE DAUGIAU MEINO PUPELIŲ!"

Mano budėjimo indų plovykloje metu konvejeris pristatydavo nemažai meno kūrinių, bet šis žmogelis buvo neabejotinai šedev-

rų šedevras. Stoukas Džonsas, matyt, pavadintų tai tuščiu laiko švaistymu ir smarkiai klystų. Viskas, kas gali priversti jus juoktis po trisdešimties metų, - ne tuščias laiko švaistymas. Mano galva, tai labai artima nemirtingumui.

10

Pasižymėjau, kad išeinu, nusileidau pandusu už virtuvės su paskutiniu šiukšlių maišu ir įmečiau jį į vieną iš keturių konteinerių, išsirikiavusių už valgyklos it keturi beuodegiai prekiniai plieno vagonai.

Atsisukęs pastebėjau prie kampo stovinčią Kerolę Gerber su pora vaikinų - jie rūkė ir žiūrėjo į patekantį mėnulį. Vaikinai nuėjo, kai prisiartinau prie jų, imdamas iš kišenės "Pall Mall" pakelį.

- Ei, Pitai, gal suvalgysi dar Meino pupelių? - pasakė Kerolė ir nusijuokė.

- Aha. - Užsitraukiau cigaretę ir negalvodamas, nieko nesvarstydamas pasakiau: - Hoke šiandien suka porą filmų su Bogartu. Pradžia septintą. Kaip tik spėsime. Nori eiti?

Ji užsitraukė neatsakiusi, bet toliau šypsojosi, ir aš supratau, kad išgirsiu "taip". Dar prieš kelias minutes norėjau vieno: grįžti į svetainę ir sėsti prie "čirvų". Tačiau dabar, kai buvau ne bendrabutyje, žaidimas neatrodė toks patrauklus. Nejaugi buvau įsikarščiavęs taip, kad pažadėjau prikalti Ronį Meilfantą? Lyg ir taip - prisiminiau pakankamai aiškiai, - bet stovint vėsų vakarą prie Kerolės man buvo sunku suprasti priežastį.

- Aš namie turiu vaikiną, - pasakė ji.

- Tai reiškia "ne"?

Ji papurtė galvą vis dar šypsodamasi. Jos cigaretės dūmas vijosi pro jos veidą. Jos plaukai be tinklelio, kurį merginos būtinai užsimaudavo plovykloje, plaikstėsi ant kaktos.

- Tai informacija. Prisimeni "Belaisvį"? "Numeris Šeštas, mums reikia... informacijos".

- Aš irgi turiu merginą namie, - pasakiau. - Irgi informacija.

- O aš dar ir dirbu - matematikos repetitore. Pažadėjau pamokyti šiandien merginą iš antrojo aukšto. Diferencialinis skaičiavimas. Algebra. Ji beviltiška ir inkščia, bet vis šeši doleriai per valandą. - Kerolė nusijuokė. - Na, va! Mes keičiamės informacija kaip maniakai.

- Bogiui iš to nieko gero, - atsakiau, nors buvau ramus: žinojau, kad tą vakarą ją pamatysime. Ir, atrodo, jaučiau, kad ateityje tarp mūsų bus romantiški santykiai. Pasijutau keistai lengvai, tarsi kažkokios jėgos pakylėtas virš žemės.

- Galėčiau paskambinti Esterai iš Hoko ir perkelti diferencialus iš devintos į dešimtą, - tarė Kerolė. - Estera - išimtinai sudėtingas atvejis. Niekada niekur neina. Beveik visą laiką sėdi su suktukais ir rašo laiškus namo, kaip koledže sunku. Bent jau pirmą filmą spėsim pamatyti.

- Gerai.

Mes pasukome Hoko pusėn. O, tai bent buvo dienelės! Nereikėjo kviesti auklės vaikams, išleisti šuns į lauką, šerti katės ir įjungti signalizacijos. Mes tiesiog ėjome, kur ir kada norėjome.

- Panašu į pasimatymą, a? - paklausė ji kiek paėjusi.

- Ko gero, - atsakiau.

Mes aplenkėme Rytų korpusą, kur takeliais į klubą skubėjo kiti studentai.

- Puiku, - tęsė Kerolė. - Nes aš palikau rankinuką kambaryje ir negalėsiu už save sumokėti.

- Nesirūpink. Aš turtuolis. Padoriai išlošiau šiandien kortomis.

- Per pokerį?

- "Čirvus". Girdėjai apie tokį žaidimą?

- Juokauji? Aš tris savaites praleidau stovykloje "Vinivinja" prie Džordžo ežero tą vasarą, kai man buvo dvylika metų. Jaunųjų krikščionių asociacijos stovykla - nepasiturinčių vaikų stovykla, kaip sakydavo mano mama. Vos ne visas dienas lijo, tai mes pliekėm "čirvais" ir medžiojom Kekšę. - Ji žiūrėjo į tolį, apsiblaususi, kaip būna, kai žmonės užkliūva už kokio nors prisiminimo kaip bato tamsoje. - "Ieškokite juodos moters". *Cherchez la femme noire.*

- Na, taip, tas pats, - pasakiau jausdamas, kad dabar jai neegzistuoju. Po minutėlės Kerolė grįžo į dabartį ir nusišypsojusi susirado džinsų kišenėje cigaretę. Tada daug rūkėme. Mes visi. Tada buvo galima plėšti dūmą ligoninės priimamuosiuose. Papasakojau apie tai savo dukrai, ir ji iš pradžių manimi nepatikėjo.

Aš taip pat išsitraukiau cigaretę ir pridegiau abiems. Tokia puiki minutė: mes žiūrime vienas į kitą virš "Zipo" liepsnos liežuvėlio. Ne taip nuostabu, kaip bučinys, bet vis tiek miela. Vėl pajutau lengvumą, mane keliančią jėgą. Kartais tavo regos laukas išsiple-

čia, prisipildai vilties. Kartais atrodo, kad gali matyti tai, kas už kampo, - o gal taip ir yra? Geros akimirkos. Užvožiau žiebtuvėlį ir nuėjome toliau, traukdami dūmą. Mūsų rankos beveik lietėsi - beveik.

- Apie kokius pinigus mes kalbame? - susidomėji Kerolė. - Užteks nuvažiuoti į Kaliforniją ar mažiau?

- Devynis dolerius.

Ji nusijuokė ir paėmė mane už rankos.

- Vadinasi, pasimatymas, - pasakė. - Gali nupirkti man spragintų kukurūzų.

- Sutarta. Tau tas pat, kokį filmą rodys pirmą?

Ji linktelėjo.

- Dievai - visuomet dievai.

- Teisybė, - sutikau. - Bet aš norėčiau, kad pirmas eitų "Maltos sakalas".

Taip ir buvo. Per vidurį, kai Piteris Lorė skėlė savo piktoką numerį, o Bobis žvelgė į jį su mandagia, šiek tiek pašaipia šypsena, aš pasisukau į Kerolę. Ji žiūrėjo į mane. Aš pasilenkiau ir pabučiavau jos taukuotas nuo kukurūzų lūpas juodai baltoje pirmojo Džono Hjustono filmo šviesoje. Jos lūpos buvo švelnios, jautrios. Truputį atsitraukiau. Kerolė tebežiūrėjo į mane. Ir šypsojosi. Tada ji ištiesė man savo maišelį su kukurūzais. Aš pasiūliau jai dėžutę ledinukų, ir mes baigėme žiūrėti antrą filmo pusę.

11

Pakeliui į Čemberleno, Kingo ir Franklino bendrabučių kompleksą aš paėmiau ją už rankos, lyg taip ir reikėjo. Ji pakankamai natūraliai sunėrė savo pirštus su manaisiais, nors aš pajutau šiokį tokį drovumą.

- Tu grįši į "Maištą Keine"? - paklausė ji. - Jeigu nepametei bilieto šaknelės, įleis. Arba imk mano.

- Ne-a. Reikia graužti geologiją.

- Kertam, kad visą naktį loši kortomis.

- Negaliu sau to leisti, - atsakiau. Visiškai nuoširdžiai. Ir tikrai ketinau grįžęs griebti vadovėlį. Visiškai nuoširdžiai.

- "Vienišos kovos" arba "Studento gyvenimas skolon", - atsakė Kerolė. - Širdį draskantis Čarlzo Dikenso romanas. Jūs raudosite, kai drąsusis Piteris Rilis nusiskandins upėje sužinojęs, kad Finan-

sinės pagalbos tarnyba atsisakė suteikti jam pagalbą.

Nusijuokiau. Ji buvo labai nuovoki.

- Mano padėtis juk tokia pati. Jeigu susimausime, kodėl mums nesurengus dvigubos savižudybės? Nersime į Peobskotą ir sudie, žiaurus pasauli.

- Apskritai, ką mergina iš Konektikuto veikia Meino universitete? - pasidomėjau.

- Ne taip paprasta atsakyti. Jeigu dar kada nors sugalvosi pakviesti mane kur nors, turėk omeny, kad esi man kaip senelis. Jeigu nori žinoti, aštuoniolika man sueis tik lapkritį. Aš prašokau septintą klasę. Tais metais mano tėvai išsiskyrė, ir man buvo labai blogai. Beliko mokytis nuo ryto iki vakaro arba tapti viena iš Harvičo moksleivių, dirbančių ant kampo. Tų, kurios gauna geriausius balus už prancūziškus bučinius ir paprastai pastoja šešiolikos. Įsivaizduoji, apie ką aš?

- Savaime suprantama.

Geitse tokių būrelius buvo galima sutikti priešais "Frenko fontaną" arba "Saldžiąją grietinėlę", laukiančias berniukų su visko mačiusiais "Fordais" ir "Plimutais" - greitais automobiliais su skydeliais ir lipdukais ant užpakalinių stiklų "FRAMAS", "KVAKERIŲ VALSTIJA"*. Dar galėjote sutikti tas paukštytes kitame pagrindinės gatvės gale, tik dešimtmečiu senesnes, dvidešimt kilogramų sunkesnes per "Čuko tavernos" alų ir viskį.

- Todėl kaliau kiauras dienas. Mano tėtis tarnavo laivyne. Buvo išleistas į atsargą dėl invalidumo, persikėlė čia, į Meiną... į Damariskotą, toliau pakrante.

Linktelėjau prisiminęs Dianos Reni jaunikį - tą, kuris pasakė: "Taip, mergy-yna!" ir išėjo į laivy-y-yną...

- Gyvenau su motina Konektikute ir mokiausi Harvičo miesto mokykloje. Padaviau pareiškimą į šešiolika įvairių koledžų, mane priėmė visi, išskyrus tris... bet...

- Bet jie norėjo, kad pati mokėtum už mokslą, o tu negalėjai.

Ji linktelėjo.

- Iki geriausių stipendijų neištraukiau pagal atrankos balus. Būtų padėję kokie nors sporto pasiekimai, bet aš per daug kirmijau prie vadovėlių. Be to, per tą laiką galutinai įsimylėjau Salą Džoną.

- Savo vaikiną, taip?

---

*Pensilvanija.

Kerolė linktelėjo, lyg tas Salas Džonas nelabai jai rūpėtų.

- Realią finansinę paramą siūlė tik Meino ir Konektikuto universitetai. Pasirinkau Meiną, nes tuo metu pykausi su mama. Amžini ginčai.

- Su tėvu geriau?

- Aš jo beveik nematau, - atsakė ji sausai ir dalykiškai. - Jis gyvena su boba, kuri... na, jie visą laiką pila į dūdą ir pešasi. Bet užteks apie tai. Užtat jis yra nuolatinis valstijos gyventojas, o aš jo duktė. Nesu aprūpinta viskuo, ko reikia - teisybę sakant, Konektikutas siūlė geresnes sąlygas, - bet aš nespjaunu į papildomą darbą. Dėl to, kad iš ten ištrūkčiau.

Ji giliai įtraukė nakties oro ir atsiduso balzganu dūmu. Mes beveik pasiekėme Frankliną. Vestibiulyje, kietuose plastmasiniuose krėsluose vaikinai laukė, kol iš viršaus pas juos nusileis panelės. Tikras nusikaltėlių recidyvistų albumas! "Dėl to, kad iš ten ištrūkčiau". Ji turėjo galvoje mamą, miestelį, mokyklą? Ar ir savo vaikiną?

Kai priėjome prie dvivėrių jos korpuso durų, apkabinau ir pasilenkiau pabučiuoti. Kerolė įsirėmė delnais man į krūtinę. Ne atsitraukė, o tiesiog sustabdė. Ir pažvelgė į mane iš apačios su savo lengva šypsena. Man toptelėjo, kad imsiu ir pamėgsiu tą šypseną; galima pabusti naktį, užsisvajojus apie tokią šypseną. Lūpos rietėsi nežymiai, bet kampučiuose vis tiek atsirasdavo duobutės.

- Iš tikro mano vaikino vardas - Džonas Salivanas, - pasakė ji. - Kaip boksininkas. O kuo vardu tavo mergina?

- Enmari, - atsakiau, ir man ne itin patiko, kaip nuskambėjo jos vardas. - Enmari Sjusi. Šiais metais ji baigs Geits Folso mokyklą.

Aš paleidau Kerolę, ji atitraukė rankas nuo mano krūtinės ir paėmė mane už rankų.

- Tai informacija, - tarė ji. - Informacija, ne daugiau. Tai dar vis nori mane pabučiuoti?

Linktelėjau. Taip, norėjau, dar stipriau negu prieš tai.

- Gerai. - Ji pakėlė galvą, užsimerkė ir truputį pravėrė lūpas. Visai kaip mergytė, kuri prie laiptų laukia, kol tėtukas pabučiuos ją prieš miegą. Taip graudu, kad vos nenusijuokiau. Tačiau paprasčiausiai pasilenkiau ir pabučiavau ją. Ji linksmai ir karštai pabučiavo mane. Mūsų liežuviai nesusilietė, bet vis tiek bučinys buvo ieškantis, tiriantis. Kai Kerolė atšlijo, jos skruostai degė, o akys žibėjo.

- Labanakt. Ačiū už filmą.

- Nori pakartoti?

- Reikia pagalvoti, - atsakė ji. Šypsojosi, bet žvilgsnis buvo rimtas. Greičiausiai prisiminė savo vaikiną. Bent jau aš pagalvojau apie Enmari. - Geriau jau eik. Susitiksime prie konvejerio pirmadienį. Tu kokioje pamainoje?

- Pietūs ir vakarienė.

- Man pusryčiai ir pietūs. Vadinasi, iki pietų.

- Valgyk daugiau Meino pupelių, - pasakiau ir prajuokinau ją. Tada ji dingo už durų, lydėjau ją akimis susigrūdęs rankas į kišenes, su cigarete dantyse - jaučiausi beveik kaip Bogartas. Mačiau, kaip ji pasakė kažką merginai prie budinčiosios stalo ir juokdamasi užbėgo laiptais.

Į Čemberleną grįžau mėnesienoje, kupinas ryžto rimtai papurtyti geosinkliną.

12

Į trečiojo aukšto svetainę užsukau tik pasiimti vadovėlio. Prisiekiu! Kai įėjau, visi stalai - plius pora nugvelbtų iš kitų aukštų - buvo apsėsti idiotų kvartetų, pliekiančių "čirvus". Netgi kampe parietusi kojas sėdėjo ketveriukė ir spigino į savo kortas. Iš akies lupti trenkti jogai.

- Medžiojame Kekšę! - subliovė Ronis Meilfantas, nesikreipdamas į nieką konkrečiai. - Užpjudykim kalę, vaikinai!

Paėmiau savo vadovėlį nuo sofos, kuris ten išgulėjo visą dieną ir vakarą (kažkas spėjo ant jo pasėdėti sulenkęs tarp pagalvių, bet bjaurybė buvo per didelis, kad visai tarp jų prasmegtų), apsidairiau aplinkui tarsi į neaiškios paskirties daiktą. Dabar į sapnų sritį liko nustumta Kerolė su savo duobutėmis, su savo vaikinu, kurio pavardė kaip boksininko. Mano kišenėje dar liko šeši doleriai, ir buvo paika jausti nusivylimą dėl to, kad nė prie vieno stalo man neliko vietos.

Man reikėjo mokytis. Rasti bendrą kalbą su geosinklinomis. Įsitaisysiu antrojo aukšto svetainėje arba rasiu ramų kampelį pusrūsio klubo salytėje.

Ir kaip tik tą akimirką, kai beveik pasiekiau laiptus su savo "Istorine geologija" po pažastimi, Kerbis Maklendolas metė savo kortas ant stalo vapėdamas:

- Prakeikimas! Man galas! Viskas todėl, kad mane gaudė su ta sumauta pikų dama! Duosiu jums, vyrai, skolos raštelius, bet aš, Dievas mato, rišu! - Jis prašoko pro mane neatsigręždamas, palenkęs galvą ties stakta: man visuomet atrodė, kad didelis jo ūgis yra savotiškas prakeiksmas. Po mėnesio Kerbis riš kur kas rimčiau: persigandę tėvai išsiveš jį iš universiteto po pirmo nervinio išsekimo priepuolio ir bandymo žudytis. Ne pirma "čirvų" manijos auka ir ne paskutinė, bet jis buvo vienintelis, kuris bandė pasidaryti galą išrijęs du vaikiško aspirino su apelsino skoniu flakonėlius.

Lenis Dorija net nepažiūrėjo jam pridurmui. Jis žiūrėjo į mane.

- Prisėsi, Rili?

Mano sieloje įvyko trumpa, bet visai nuoširdi kova. Man reikėjo mokytis. Aš ketinau mokytis, ir studentui už paskolą, kaip aš, reikėjo sveiko sprendimo - bent jau sveikesnio negu likti prirūkytame kambaryje, tirštinant dūmus savo "Pall-Mall" cigarete.

O aš pasakiau: "Kodėl gi ne?", sėdau ir žaidžiau "čirvus" beveik iki pirmos nakties. Kai pagaliau parsivilkau į savo kambarį, Natas gulėjo ant lovos ir skaitė Bibliją. Jis visuomet skaitė ją prieš miegą. Ir tai, paaiškino jis man, buvo trečia jo kelionė po Dievo Žodį, kaip jis vadindavo Bibliją. Jau buvo pasiekęs Nehemijo Knygą. Natas pakėlė į mane nesudrumsčiamai ramų žvilgsnį - žvilgsnį, kuris nuo to laiko beveik nepasikeitė. Jeigu jau užsiminiau, tai ir pats Natas nuo to laiko beveik nepasikeitė. Jis ketino tapti stomatologu ir tapo juo. Į kalėdinį atviruką, kurį gavau praeitais metais, buvo įmontuota naujo jo priimamojo Hultone nuotrauka. Fotografijoje trys karaliai lenkėsi prie šieno prikrautų ėdžių ant apsnigtos vejos. Už Marijos ir Juozapo matėsi durys su lentele: "DR. NATANIELIS HOPENSTENDAS". Jis vedė Sindę. Ir tebegyvena kartu, o trys jų vaikai jau seniai užaugo. Rinti, manau, pasimirė ir jie įsigijo kitą augintinį.

- Tu išlošei? - paklausė Natas tokiu pat tonu, kokiu po keliolikos metų į mane kreipdavosi žmona, kai ketvirtadieniais grįždavau namo pusgirtis, praleidęs vakarą prie pokerio stalo.

- Tas ir yra, kad išlošiau.

Aš įsitaisiau prie stalo, kur žaidė Ronis, ir prakišau tris iš man likusių šešių dolerių, vėliau persėdau prie kito, kur susigrąžinau juos ir pridūriau dar porelę. Bet taip ir nepasiekiau geosinklinų, nei tektoninių platformų paslapčių.

Natas vilkėjo baltai raudoną dryžuotą pižamą. Manau, iš visų, su kuriais dalinausi kambariu bendrabutyje, jis buvo vienintelis vyrų ar moterų giminėje, kuris vilkdavosi pižamą. Žinoma, be kita ko jis buvo vienintelis "Diana Reni dainuoja karinio laivyno bliuzus" plokštelės savininkas. Kai pradėjau rengtis, Natas palindo po antklode ir ištiesė ranką užgesinti stalinės lempos.

- Tai išstudijavai savo geologiją? - paklausė jis, kai pusė kambario nugrimzdo tamson.

- Ji niekur nedings, - atsakiau. Po kelerių metų, kai grįždavau namo vėlai vakare po pokerio ir žmona klausdavo, ar labai prisigėriau, aš tokiu pat sausu balsu atsakydavau išlenkęs porą taurelių.

Atsiguliau, užgesinau lempą ir tuoj pat užmigau. Sapnavau, kad žaidžiu "čirvus". Dalino Ronis Meilfantas; svetainės duryse stovėjo Stoukas Džonsas, parimęs ant ramentų spoksojo į mane - gręžė žvilgsniu mus visus - nepritariančiu puritono, palikusio nuodėmingą Angliją septynioliktame amžiuje, žvilgsniu. Sapne ant stalo gulėjo krūva pinigų - ir vieno dolerio kupiūrų, ir skolos raštelių, ir net asmeninių čekių. Aš pažiūrėjau į juos, tada vėl į duris. Dabar Stoukui iš vieno šono stovėjo Kerolė, iš kito - Natas su ledinuko spalvų pižama.

- Mums reikia informacijos, - pasakė Kerolė.

- Negausite! - atšoviau. Televizijos seriale Patrikas Makgvajenas taip visuomet atsakydavo Aštuntajam Numeriui.

Natas pasakė:

- Palikai atvirą langą, Pitai. Kambaryje šalta, o tavo popieriai visur išskrajojo.

Į tai atsakyti nesugebėjau, todėl pasiėmiau kortas ir išskleidžiau vėduokle. Trylika kortų ir visos iki vienos - pikų damos. Kiekviena - *la femme noire*. Kiekviena - Kekšė.

13

Vietname karas vyko gerai - taip sakė Lindonas Džonsonas kelionėje po Ramiojo vandenyno pietus. Tačiau pasitaikydavo ir smulkių nesklandumų. Vietkongiečiai sušaudė tris amerikiečių patarėjus praktiškai Saigono prieigose; šiek tiek toliau maždaug tūkstantis vietkongiečių kareivių sumalė į miltus mažiausiai du kartus gausesnę reguliariosios Pietų Vietnamo armijos dalį. Mekongo

deltoje JAV kanonierės nuskandino šimtą dvidešimt Vietkongo upės katerių, kuriuose, kaip paaiškėjo, - o-o-o-ch! - keliavo pabėgėliai vaikai. Šį spalį Amerika kare neteko savo keturiašimtojo lėktuvo F-105 "Tanderčif". Lakūnas sėkmingai nusileido parašiutu. Maniloje Pietų Vietnamo ministras pirmininkas Nguenas Kao Ki kategoriškai tvirtino, kad nėra papirktas. Kaip ir visi jo kabineto nariai, o tai, kad dešimt jų padavė atsistatydinimo pareiškimus, kol jis lankėsi Filipinuose, - tik sutapimas.

San Djege Bobas Houpas koncertavo mūsų vaikinams su karine uniforma. "Aš norėjau išsiųsti su jumis Bingą, - sakė jis, - bet tas pasiutęs rūkorius demobilizavo savo šaukimą". Mūsų vaikinai su uniformomis lūžo iš juoko.

"? ir Misterians" karaliavo radijuje. Jų daina "96 ašaros" tapo triuškinančiu hitu. Vieninteliu per visą jų karjerą.

Honolulu prezidentą Džonsoną sveikino Havajų šokėjos.

JTO generalinis sekretorius U Tanas tikino Amerikos pasiuntinį Artūrą Goldbergą nutraukti, bent jau laikinai, Šiaurinio Vietnamo bombardavimą. Artūras Goldbergas susisiekė su Didžiuoju Baltuoju Tėvu Havajuose, norėdamas perduoti jam U Tano prašymą. Didysis Baltasis Tėvas, galbūt net nenusiėmęs sveikinimo girliandos, pasakė, kad tai neįmanoma: mes sustabdysime, kai Vietkongas sustabdys, o iki to laiko jie lies 96 ašaras. Mažiausiai 96. (Džonsonas truputį nerangiai pašoko *šimi* su Havajų šokėjomis; prisimenu, kai pamačiau tai Hantlio-Brinklio reportaže, pagalvojau, kad šoka jis kaip visi baltieji, kokius pažinojau... beje, pažinojau aš tik baltuosius.)

Policija nutraukė taikos mitingą Grinvič Vilidže. Mitingas buvo nesankcionuotas, paskelbė policija. San Franciske mitinguojantys prieš karą nešė ant kuolų plastmasines kaukoles, išsibalinę veidus kaip mimai, ir buvo išvaikyti ašarinėmis dujomis. Denveryje policininkai nuplėšė tūkstančius skelbimų apie antikarinį mitingą Čatogua parke Bolderyje. Policija iškasė įstatymo straipsnį, draudžiantį tokius skelbimus. Tas įstatymas, pareiškė policijos viršininkas, nedraudžia kabinti skelbimus apie kino filmus, senų drabužių išpardavimą, šokių vakarus, rengiamus karo veteranų, taip pat apie pažadą apdovanoti radusius dingusį šunį ar katę. Visi tie skelbimai, paaiškino viršininkas, nesusiję su politika.

Mūsų mažame miestelyje, Rytiniame korpuse buvo surengtas sėdimasis streikas, kur "Koulmen Chemikals" rengė pasitarimą dėl

priėmimo į darbą kompanijoje. "Koulmen", kaip ir "Dou", gamino napalmą. Be to, "Koulmen", pasirodo, gamino oranžinį defoliantą kartu su botulizmo ir juodligės sukėlėjais, nors niekas apie tai nežinojo, kol kompanija nebankrutavo 1980 metais. Universiteto laikraštyje buvo įdėta nedidelė protestuojančiųjų nuotrauka, kai juos išvedinėjo lauk. Didesnėje nuotraukoje policininkas iš universiteto apsaugos vilko pro Rytinio korpuso duris vieną iš protestuotojų, o kitas policininkas nešė ramentus. Protestuojantis, žinoma, buvo Stoukas Džonsas su žvirblio ženklu pažymėta striuke. Neabejoju, kad policininkai elgėsi su juo atsargiai - tuo metu karo priešininkai buvo naujiena, o ne piktavaliai viešosios tvarkos pažeidėjai, - vis dėlto dramblotas policininkas ir apnuogintas vaikinukas nuotraukoje atrodė šiurpiai. Tarp 1967 ir 1971 metų aš daug kartų prisimindavau tą nuotrauką, kai, Bobo Dilano žodžiais, "žaidimas pasidarė grubus". Pati didžiausia, per visą puslapį, to numerio fotografija įamžino SKPS narius su uniforma, žygiuojančius per saulės nutviekstą futbolo stadioną prieš didelę žiūrovų minią. "MOKYMAI SURINKO REKORDINĘ MINIĄ" - skelbė antraštė.

Ir jau arčiau namų vienas toks Piteris Rilis gavo "D" už geometrijos kontrolinį darbą ir "D" su pliusu už sociologiją po dviejų dienų. Penktadienį man buvo grąžintas "esė su požiūrio pagrindimu", kurį sukurpiau prieš pat atiduodamas, pirmadienį ryte. Tema - "Reikia (nereikia) reikalauti, kad vyrai lankytųsi restoranuose su kaklaraiščiais". Pasirinkau "nereikia". Šitas nedidelis pratimėlis su loginėmis konstrukcijomis buvo pažymėtas dideliu raudonu "C", pirmuoju "C", kurį gavau iš literatūros po to, kai atvykau čia su tvirtais mokykliniais "A" ir 740 taškų už atrankinį testą. Tas raudonas pusmėnuliukas sukrėtė mane labiau už du didelius "D" už kontrolinius darbus, be to, įsiutino. Viršuje misteris Bebkokas parašė: "Akivaizdus įgimtas jūsų tikslumas, tačiau šiuo atveju jis tik dar aiškiau parodo, koks prėskas maistas. Jūsų humoras, nors ir taiklus, gerokai netraukia iki šmaikštaus. C iš esmės dovanotas. Labai atsainus darbas".

Jau ketinau užsukti pas dėstytoją pasibaigus paskaitoms, bet vėliau apsigalvojau. Misteris Bebkokas, nešiojęs varlytę ir didelius akinius vėžlio kiauto rėmeliais, per pirmąsias keturias savaites leido visiškai aiškiai suprasti, kad kaulijančius pažymio laiko paskutinėmis akademinio gyvenimo padugnėmis... Be to, diena jau bu-

vo įpusėjusi. Jeigu greitai užkąsiu Prerijų Dvare, tai grįšiu į trečią Čemberleno aukštą dar prieš pirmą valandą. Prieš tris visi svetainės staliukai (ir visi keturi jos kampai) bus užimti. Bet pirmą man vietos dar atsiras. Tuo metu bendras mano laimikis paprastai būdavo bemaž dvidešimt dolerių, ir aš ketinau praleisti pelningą savaitgalį spalio pabaigoje, kad kišenės būtų dar pilnesnės. Be to, šeštadienį rengiausi apsilankyti šokiuose "Lendžilo" sporto salėje. Kerolė sutiko eiti su manimi. Ten grojo "Kemberlendai", populiari studentų grupė. Anksčiau ar vėliau (bet greičiausiai ir anksti, ir vėlai) jie sudainuos savo "96 ašarų" variantą.

Sąžinės balsas, jau įgavęs Nato Hopenstendo intonacijų, įrodinėjo, kad bent dalį šeštadienio ir sekmadienio turėčiau paskirti vadovėliams. Man reikėjo perskaityti dvi geologijos, dvi sociologijos dalis ir keturiasdešimt istorijos puslapių (viduramžius vienu ypu), taip pat atsakyti į keliolika klausimų apie prekybinius kelius.

"Imsiuos viso to, nesujaudink! Sakiau, imsiuos, - pažadėjau savo sąžinei. - Sekmadienis - mokymosi diena. Gali neabejoti. Nors pasidėk į banką". Ir tikrai sekmadienį kurį laiką skaičiau apie asmenų ratą su bendrais interesais, apie asmenų ratą su skirtingais interesais ir apie grupines sankcijas. Skaičiau apie juos tarp dalijimų. Vėliau žaidimas pasidarė įdomesnis, ir mano "Sociologija" atsidūrė ant grindų po sofa. Sekmadienį eidamas gulti vėlai naktį aš staiga pagalvojau, kad mano laimėjimas ne tai, kad neišaugo, bet dar ir sumažėjo (Ronis dabar lyg tyčia stengėsi atsisėsti su manimi už vieno stalo), o moksle aš irgi nė kiek nepasistūmėjau. Ir nė karto nepaskambinau.

"Jeigu tu tikrai nori įkišti ten savo ranką, - pasakė Kerolė, šypsodamasi savo ypatinga šypsena, lengva šypsena, susidedančia kone vien iš duobučių ir besišypsančių akių. - Jeigu tu tikrai nori įkišti ten savo ranką."

Šeštadienį per šokius išėjome parūkyti. Vakaras buvo šiltas, ir prie šiaurinės "Lendžilo" sienos, mėnulio, tekančio virš Čedburn Holo, šviesoje glamonėjosi ir bučiavosi bent dvidešimt porų. Mes su Kerole prisijungėme prie jų. Netrukus mano ranka buvo po jos nertiniu. Aš paglosčiau nykščiu švelnią jos liemenuko medžiagą, apčiuopiau kietą, šiek tiek iškilusį jos spenelio kauburėlį. Pakilo ir mano temperatūra. Jos taip pat, kaip pajutau. Ji žiūrėjo man į veidą, sunėrusi pirštus man ant kaklo, ir pasakė: "Jeigu tu tikrai nori įkišti ten savo ranką, man regis, privalai kai kam paskambinti,

taip?"

- Yra laiko, - tariau sau grimzdamas į miegą. - Marios laiko mokytis, marios laiko paskambinti. Marios laiko.

14

Skipas Kirkas susimovė per antropologijos kontrolinį - pusę klausimų spėjo ir surinko penkiasdešimt aštuonis balus. Jis gavo "C" su minusu už sunkesnio lygio kontrolinį iš diferencinio skaičiavimo, bet ir tiek ištempė tik todėl, kad paskutiniais metais mokykloje jie dažnai spręsdavo tokius uždavinius. Mes abu klausėmės sociologijos, jis gavo už kontrolinį "D" su minusu, vos ištraukęs iki septyniasdešimties balų.

Panašiai sekėsi ne tik mums. Ronis, "čirvų" asas - daugiau kaip penkiasdešimt žalių per dešimt dienų, jeigu tikėsim juo (tik niekas netikėjo, nors ir žinojo, kad laimi), buvo visiškas nevykėlis moksle. Jis neišlaikė prancūzų kalbos, taip pat nebuvo įskaitytas jo esė apie kaklaraiščius - mes mokėmės viename seminare ("Dėjau aš ant tų kaklaraiščių, valgau "Makdonaldse", - atšovė jis) - ir vargais negalais ištempė istoriją (ją mes klausėmės pas skirtingus dėstytojus), spėjęs prieš pat paskaitas peržvelgti kažkurio savo gerbėjo užrašus.

Kerbis Maklendonas nustojo skustis ir tarp dalijimų ėmė kramtyti nagus. Ir dar jis ėmė pastebimai praleidinėti paskaitas. Džekas Freidas įtikino savo konsultantą atleisti jį nuo statistikos, nors oficialiai tokių atleidimų terminas jau buvo pasibaigęs.

- Paverkiau, - prasitarė jis man tarp kitko, kai medžiojome Kekšę iki vėlyvos nakties. - Išmokau to dramos būrelyje.

Po poros naktų pas mane pasibeldė Lenis Dorija, kai kaliau (Natas jau valanda parpė teisiųjų miegu be akademinių skolų), ir paklausė, ar neparašyčiau darbo apie Krispą Atiką. Girdėjo, kad moku. Sumokėsiu garbingai, sakė Lenis, dabar jis išlošęs dešimt dolerių. Atsakiau negalįs, pats atsilieku su pora darbų. Lenis linktelėjo ir tyliai išėjo.

Ešlio Raiso veidą išmušė pūlingi spuogai. Markas Sent Pjeras ėmė lunatikuoti po to, kai vieną katastrofišką vakarą pralošė beveik dvidešimt žalių, o Bradas Vizerspunas susimušė su vaikinu iš pirmojo aukšto. Vaikinas nekaltai pajuokavo - vėliau Bradas pripažino, kad juokelis tikrai nekaltas, - bet Bradas, kuris ką tik gavęs

Kekšę per tris iš keturių partijų ir norėjo iš automato pirmajame aukšte sudrėkinti kokakola perdžiūvusią gerklę, buvo anaiptol ne nekaltos nuotaikos. Jis atsigręžė, įmetė neatidarytą stiklinėlę su koka į po ranka pasitaikiusią nuorūkų urną ir ėmė mosuoti kumščiais. Sudaužė vyrukui akinius, išklibino dantį. Štai taip Bradas Vizerspunas, paprastai ne pavojingesnis už mimeografą bibliotekoje, tapo pirmuoju iš mūsų, kuris gavo drausminę nuobaudą.

Aš svarsčiau, kad reikia paskambinti Enmari ir pasakyti jai, jog susipažinau su viena mergina ir leidžiu su ja vakarus. Bet tai atrodė taip sunku, toks psichologinis krūvis prie viso kito! Aš nutariau sudėti viltis į jos laišką, kuriame ji parašys, kad mums laikas susitikinėti su kitais. Tačiau ji parašė, kad jai manęs labai trūksta ir Kalėdoms ji ruošia "ypatingą dovaną". Greičiausiai megztinį su šiaurės elniu. Megztiniai su elniais buvo Enmari specializacija (kaip ir lėtas glostinėjimas). Ji įdėjo savo nuotrauką su trumpu sijonu. Bet žiūrėdamas į ją pajutau ne jaudulį, o nuovargį, kaltę ir kažkokią prievartą. Kerolė mane irgi tarytum vertė. Norėjau pačiupinėti ją, ne daugiau, o ne keisti visą sumautą savo gyvenimą. Ir jos gyvenimą, jeigu jau prakalbome. Bet ji man patiko, tikrai. Net labai. Ir jos šypsena, ir šmaikštumas. "Vis geriau ir geriau, - pasakė ji, - mes keičiamės informacija kaip maniakai".

Maždaug po savaitės aš grįžau iš Holiouko, kur dirbau su ja prie konvejerio per pietus, ir pamačiau, kad trečiojo aukšto koridoriumi lėtai sliūkina Frenkas Stiuartas su lagaminu rankoje. Frenkas buvo iš Meino vakarų, vieno miestuko, kuriuose beveik vien medžiai, ir jo tartis išdavė jankišką kraują. "Čirvus" jis žaidė su bėda, paprastai likdavo antras arba trečias, kai kas nors dar surinkdavo šimtą akių, bet buvo labai malonus vaikinas. Visuomet šypsojosi - bent jau iki tos dienos, kai sutikau jį einantį prie laiptų su lagaminu.

- Keiti kambarį, Frenkai? - paklausiau aš, nors jau viską pats supratau. Jo veidas buvo toks rimtas, blyškus ir išvargęs.

Frenkas papurtė galvą.

- Važiuoju namo. Gavau laišką iš mamos. Ji rašo, kad dideliame kurorte prie ežero, visai netoli mūsų, reikia sargo. Atsakiau: žinoma. Aš čia tik laiką tuščiai leidžiu.

- Visai ne! - paprieštaravau sutrikęs. - Po galais, Frenki, tu sieki universitetinio išsilavinimo.

- Tas ir yra, kad ne. - Koridoriuje buvo prietema, pilna šešėlių. Lauke lijo. Tačiau aš vis tiek tariausi matęs nuraudusį Frenko

veidą. Man rodos, jį dusino gėda. Manau, todėl jis ir nutarė išvažiuoti šiokią dieną, kai bendrabučiai ištuštėdavo. - Aš tik kortomis žaidžiau. Ir tai blogai. Atsilikau iš visų dalykų.

- Pamanykit! Juk visai nedaug. Dabar dar tik spalio dvidešimt penkta.

Frenkas linktelėjo:

- Žinau. Tik aš nemoku greitai susigaudyti, kaip kai kurie. Ir mokykloje buvo tas pat. Man reikia gerai įsispirti kojomis ir kalti, kalti kaip kūju ledą. Aš to nedariau, o nepragręžęs ledo žuvies nepagausi. Išvažiuoju, Pitai. Pats, kol manęs neišmetė sausį.

Ir nupėdino toliau, nusileido laiptais laikydamas lagaminą priešais save. Balti jo marškinėliai neaiškiai bolavo patamsyje, o kai jis ėjo pro langą, kuriuo sruvo lietaus vanduo, jo "ežiukas" sutvisko auksu.

Kai nusileido į antrojo aukšto aikštelę ir jo žingsniai ėmė aidėti, aš puoliau prie laiptų ir pasižiūrėjau žemyn.

- Frenki! Ei, Frenki!

Žingsniai nutilo. Šešėliuose įžiūrėjau jo apskritą veidą ir tamsų lagaminą.

- Frenki, o šaukimas? Jeigu tu mesi universitetą, tave pašauks tarnauti!

Kita pauzė, lyg apmąstytų atsakymą. Bet Frenkis taip ir neatsakė. Balsu. Atsakė kojomis. Vėl nuaidėjo jo žingsniai. Daugiau Frenko niekad nemačiau.

Prisimenu, kaip stovėjau prie turėklo persigandęs ir galvojau: "Tai gali atsitikti ir man... arba jau vyksta". O tada nuvijau neprašytą mintį.

Frenkas su lagaminu buvo įspėjimas, nutariau, ir aš turėsiu jį galvoje. Susiimsiu. Ligi šiol plaukiau pasroviui, metas įjungti variklį. Koridoriumi nusirito džiugus Ronio riksmas - jis medžioja Kekšę, išvarys pasileidėlę iš krūmų, ir aš nutariau, kad geriau pradėsiu nuo vakaro. Vakare bus pakankamai laiko pašildyti pasakišką variklį. O dieną sulošiu atsisveikinimo partiją. Arba dvi. Arba keturiasdešimt.

15

Prabėgo ne vieneri metai, kol aš supratau pokalbio su Frenku Stiuartu esmę. Aš pasakiau jam, kad negalėjo tiek atsilikti per to-

kį trumpą laiko tarpą, o jis atsakė, kad esąs lėto mąstymo, štai kur jo bėda. Mudu abu klydome. Visai įmanoma katastrofiškai atsilikti per labai trumpą laikotarpį, ir ne tik moksliukams, bet ir tokiems gudročiams, kaip aš, Skipas ir Markas Sent Pjeras. Pasąmonėje mes kabinomės už įsitikinimo, kad galime patinginiauti, o vėliau viską sparčiai atsigriebti, kaip buvome įpratę mieguistų savo miestelių mokyklose. Bet, kaip sakė Dušas Dušbornas, čia buvo ne mokykla.

Aš jau sakiau jums, kad iš trisdešimt dviejų studentų, kurie pradėjo mokytis mūsų aukšte Čemberleno bendrabutyje (trisdešimt trijų, jeigu priskaičiuosime Dušą... bet jo nepasiekė "čirvų" kerai), prieš pavasario semestro pradžią liko tik penkiolika. Ir tai dar visai nereiškia, kad aštuoniolika išėjusių buvo kvailiai, visai ne. Bendrai imant, patys protingiausi trečiajame aukšte 1966 metų rudenį buvo tie, kurie išsikraustė iš jo prieš realią grėsmę atsisveikinti su universitetu. Stivas Ogas ir Džekas Freidas, gyvenę kambaryje už mūsų su Natu, persikraustė į Čedburną pirmąją lapkričio savaitę, priežastimi įvardiję "susikaupti kliudančią aplinką". Kai skyriaus sekretorius, vadovavęs bendrabučiams, paklausė, kokia ta aplinka, jie atsakė: įprasta - linksmybės kiaurą naktį, spąstai su dantų pasta tualete, įtempti santykiai su pora kaimynų. Po to, lyg prisiminę, abu pridūrė, kad pernelyg ilgai užsisėdėdavo prie kortų stalų svetainėje. Jie girdėję, kad Čede aplinka ramesnė, jį juk vadina vienu iš dviejų "išmintčių bendrabučių".

Sekretoriaus klausimo jie tikėjosi, atsakymas buvo surepetuotas geriau nei koks pranešimas žodžiu per retorikos pamoką. Nei Stivas, nei Džekas nenorėjo, kad beveik nesibaigiantis "čirvų" žaidimas nutrūktų. Juk taip užsitrauktų nemalonę tų, kurie tiki, jog nėra ko kišti nosį į kitų reikalus. Jie, pagaliau, norėjo tik ištrūkti iš Čemberleno, kol dar liko laiko išgelbėti savo stipendijas.

16

Neparašyti kontroliniai ir nevykę esė buvo tik nemaloni pradžia. Skipui, man ir didelei daliai mūsų kortų partnerių antras įskaitų raundas buvo tikra katastrofa. Aš gavau "A" su minusu už rašinį duota tema ir "D" už Europos istoriją, bet neišlaikiau sociologijos ir geologijos - pirmosios vos neištraukiau iki pereinamojo atsakymų balo, o antrosios - gerokai neištraukiau. Skipas susimovė

per antropologiją, Kolonijų istoriją ir sociologiją. Iš diferencinio skaičiavimo jis gavo "C" (bet ir ten ledas vos neįlūžo, prisipažino jis) ir "B" už esė. Mes sutarėme, kad gyvenimas būtų kur kas paprastesnis, jeigu viskas būtų paremta esė, kuriuos rašėme per paskaitas, tai yra toli nuo trečiojo aukšto svetainės. Kitaip sakant, mes nesąmoningai troškome grįžti į mokyklą.

- Gerai, gana, - pasakė man Skipas tą penktadienio vakarą. - Aš pabruku uodegą, Pitai. Man nusiperst į universitetą ir diplomą, kurį galėčiau pasikabinti ant sienos virš židinio, bet, tegu mane skradžiai, nenoriu grįžti į Deksterį ir trintis kėgelbane su kitais debilais, kol Dėdė Semas mane pasišauks.

Jis sėdėjo ant Nato lovos. Natas Prerijų Dvare valgė penktadieninę žuvį. Buvo malonu žinoti, kad bent vienas studentas iš trečiojo Čemberleno bendrabučio aukšto neprarado apetito. Prie Nato mes nebūtume apie tai pradėję kalbėti. Mano kaimynas, kaimo pelė, manė, kad paskutines įskaitas išlaikė visai neblogai - tik "C" ir "B". Jis nieko nesakytų, jeigu mus girdėtų, tik pasižiūrėtų žvilgsniu, kuris iškalbingiau už viską įtikintų, kad mes silpnavaliai. Kad, nors tai ir ne mūsų kaltė, mes pasirodėme morališkai netvirti.

- Aš su tavim, - atsakiau, ir tada iš koridoriaus pasigirdo aistringas jausmų proveržis ("O-o-o-ch... kad tave!"), kuris pranešė mums, kad kažkam buvo įkišta Kekšė. Mūsų akys susitiko. Nežinau, kaip Skipas (nors jis buvo geriausias mano draugas universitete), bet aš vis dar tikėjau, kad laiko turiu... ir kodėl turėjau negalvoti? Juk aš jo visuomet turėjau.

Skipas išsišiepė, aš irgi. Skipas sukikeno. Aš nusijuokiau kartu su juo.

- Velniop, - tarė jis.

- Tik vieną vakarą, - pasakiau. - O rytoj abu varom į biblioteką.

- Užgulsim knygas.

- Iki pat vakaro. O dabar...

Jis pakilo.

- Einam medžioti Kekšės.

Ir mes nuėjome. Ne tik mes. Žinau, paaiškinti nėra kaip, bet taip buvo.

Ryte per pusryčius, kai stovėjome greta prie konvejerio, Kerolė tarė:

- Šneka, kad jūsų bendrabutyje vyksta rimtas lošimas korto-

mis? Ar tikrai?

- Lyg ir, - burbtelėjau.

Kerolė pasižiūrėjo per petį su ta pačia šypsena, su kokia visada prisimindavau, galvodamas apie ją. Ir dabar prisimenu.

- "Čirvai"? Kekšės medžioklė?

- "Čirvai", - sutikau. - Kekšės medžioklė.

- Kalba, kad kai kurie visai pakvaišo dėl jų ir turi problemų su mokslu.

- Taip, ko gero. - Ant konvejerio nieko nebuvo. Nė vieno padėklo. Aš ne kartą pastebėjau, kad indų niekad nebūna, kai reikia.

- O tu kaip? - pasiteiravo ji. - Žinau, ne mano reikalas, bet...

- Tau reikia informacijos. Taip, aš žinau. Viskas tvarkoj, be to, aš metu kortas.

Ji tik nusišypsojo, ir tikrai, aš vis dar prisimenu tą šypseną. Ir jūs prisimintumėte manim dėti. Duobutės, vos išlenkta apatinė lūpa, tokia patyrusi bučiniuose, linksmos kibirkštėlės mėlynose akyse. Buvo laikai, kai merginos neidavo į vaikinų bendrabutį toliau vestibiulio... ir atvirkščiai. Tačiau man vis tiek atrodo, kad 1966 spalį ir lapkritį Kerolė matė labai daug, daug daugiau negu aš. Bet ji, žinoma, nebuvo beprotė - bent jau tada. Jos beprotyste tapo karas Vietname. Ir mano. Ir Skipo. Ir Nato. "Čirvai" iš esmės buvo niekis, lengvi požeminiai smūgiai, tokie, nuo kurių trinksi verandos durys ir dreba indai lentynose. Žemės drebėjimas - žudikas, apokalipsinis žemynų naikintojas, dar tik artinosi.

17

Baris Mardžo su Bradu Vizerspunu užsisakinėjo "Deri njuz" su pristatymu į jų kambarius, ir tie du egzemplioriai dienai baigiantis spėdavo apeiti visą trečiąjį aukštą - aptikdavome jų likučius svetainėje, kai sėsdavomės prie "čirvų": ištraukti, sumaišyti puslapiai, trimis keturiais skirtingais braižais užpildyti kryžiažodžiai. Rašalo ūsai ant Lindono Džonsono, Ramzio Klarko, Martino Liuterio Kingo nuotraukų (kažkas - taip ir nesužinojau, - nuolat pripaišydavo storus rūkstančius ragus viceprezidentui Hamfriui, o apačioje mažulytėmis raidelėmis prirašydavo: "Velnias Hubertas"). Karo atžvilgiu "Njuz" užėmė stručio poziciją, kasdien nušviesdama karinius įvykius pačia palankiausia šviesa, o pranešimus apie protestus grūsdavo į nepastebimiausią kampą... paprastai po

kalendoriumi.

Tačiau maišydami ir dalindami kortas mes vis dažniau kalbėdavom ne apie filmus, mergaites ir kontrolinius - o apie Vietnamą. Kad ir kokios geros buvo naujienos, kad ir kokie buvo dideli vietkongiečių nuostoliai, visuomet būdavo bent vienas mirštančių JAV kareivių, papuolusių į pasalą, kadras arba ašarojančių, stebinčių, kaip dūmais virsta gimtasis kaimas, vietnamiečių vaikų nuotrauka. Ir visuomet rasdavom kokią nors dilgią smulkmeną, paslėptą pačioje apačioje to, ką Skipas vadino "kasdienine žmogžudysčių skiltimi", pavyzdžiui, apie vaikučius, kurie žuvo, kai smogėme į vietkongiečių katerius Mekongo deltoje.

Natas, suprantama, nelošė. Ir neaptarinėjo visų "už" ir "prieš" karą. Manau, jis ne daugiau už mane žinojo apie tai, kad Vietnamas anksčiau buvo prancūzų kolonija ar kas nutiko su *mesjė*, kurie, savo nelaimei, 1954 metais atsidūrė įtvirtintame Djenbenfu mieste, jau nekalbant apie tai, kas galėjo nutarti, kad prezidentui Djemui atėjo metas persikelti į didįjį ryžių lauką danguje, kad valdžią galėtų paimti Nguenas Kao Ki su generolais. Natas žinojo tik, kad neturi jokių sąskaitų su tais kongiečiais ir kad artimiausiomis dienomis jie iki Mars Hilo ar Presko salos nenusigaus.

- Tu ką, šmiki, niekad negirdėjai apie domino principą? - kartą Nato paklausė mažuliukas pirmakursis Niklasas Prautis. Mano kaimynas dabar retai užsukdavo į trečiojo aukšto svetainę, pasirinkęs kur kas tylesnę antrame, bet tą kartą užėjo pas mus porai minučių.

Natas pažiūrėjo į Niką Prautį, omarų žvejo sūnų, ištikimą Ronio Meilfanto mokinį, ir atsiduso.

- Kai ant stalo atsiranda domino kauliukai, aš išeinu. Man atrodo, kad tai nykus žaidimas. Štai mano domino principas.

Jis pasižiūrėjo į mane, o aš, kad ir kaip greitai nukreipiau akis, aiškiai perskaičiau jo žvilgsnio prasmę: "Ir ką, po galais, su tavimi daryti?" Tada Natas nušlepsėjo kailinėmis šliurėmis atgal į savo kambarį pasimokyti, nuosekliai siekdamas stomatologo diplomo.

- Rili, tavo kaimynas susimovė, a? - tarė Ronis. Lūpų kamputyje laikė cigaretę. Dabar jis viena ranka užsidegė degtuką - turėjo tokį talentą (studentai, per daug netašyti ir nepatrauklūs išvaizda, kad patiktų merginoms, išlavina visokius gabumus) - ir užsirūkė.

"Ne, - pagalvojau aš. - Natas savo vietoje. Tai mes susimovėme".

Akimirką pasiekiau nusivylimo dugną. Tą sekundę suvokiau, kaip baisiai esu įklimpęs ir net neįsivaizduoju, kaip išsikapanoti iš padėties. Jaučiau, kad Skipas žiūri į mane, ir man toptelėjo, kad jei pagriebčiau, sviesčiau kortas Roniui į veidą ir išbėgčiau iš svetainės, Skipas nusivytų mane. Greičiausiai palengvėjusia širdimi. Bet tas jausmas tuoj pranyko. Taip pat staigiai, kaip ir kilo.

- Natas šaunus vaikinas, - atsakiau. - Turi kvailų idėjų, ir tiek.

- Kvailų KOMUNISTINIŲ idėjų, štai kaip, - pareiškė Hju Brenenas. Jo vyresnysis brolis tarnavo laivyne, ir paskutinis laiškas atėjo iš Pietų Kinijos jūros. Hju nekentė taikos mylėtojų. Kaip respublikonui ir Goldvoterio šalininkui, man derėjo jausti tą patį, tačiau Natas truputį mane veikė. Turėjau daug visokių skolintų duomenų, bet išvadų karo naudai neturėjau... neturėjau laiko jas rinkti. Neužteko laiko užsiimti sociologija, ką jau kalbėti apie ginčus dėl JAV užsienio politikos.

Aš praktiškai esu įsitikinęs, kad tą vakarą vos nepaskambinau Enmari Sjusi. Telefono būdelė priešais svetainės duris buvo tuščia, mano kišenę svarino metalas - nesenos pergalės “čirvais” vaisius, ir aš netikėtai nutariau, kad Atėjo Laikas. Surinkau numerį iš atminties (nors sekundę bandžiau prisiminti paskutinius keturis skaičius - 8146 ar 8164, - ir įmečiau į angą tris ketvirtukus, kai telefonininkė pareikalavo sumokėti už sujungimą. Išgirdęs pirmą signalą, numečiau ragelį ant svirties, klausydamas, kaip mano monetos ritasi į grąžos skyrelį, ir atsiėmiau pinigus.

18

Po dviejų dienų - visai prieš Visų Šventųjų dieną - Natas nusipirko plokštelę, kurios autoriaus pavardė atrodė girdėta, ir tiek. Filas Ouksas. Kantri dainos, bet ne pritariant bandžoms, velniai jas visas parautų. Plokštelės vokas su susivėlusiu trubadūru, sėdinčiu ant kažkurio bordiūro Niujorke, kažkodėl nederėjo prie kitų plokštelių ant Nato lentynos - Dino Martino su smokingu ir apgirtusia išraiška, Mačo Milerio ir jo šypsena, kviečiančio padainuoti, Dianos Reni su trumpute palaidinuke ir jūreiviška kepuraite. Oukso plokštelė vadinosi “Daugiau aš nebežygiuoju”, ir Natas dažnai ją uždėdavo, kai dienos tapo pastebimai trumpesnės ir šaltesnės. Aš ir pats ją dažnai uždėdavau, o Natas tam neprieštaravo.

Oukso balse skambėjo pyktis dėl savo bejėgiškumo. Manau,

man tai patiko, nes pats jaučiausi bejėgis. Jis priminė Dilaną, tik buvo mažesnio ūgio ir konkrečiau reiškė savo įtūžį. Geriausia - ir labiausiai aitrinanti - daina toje plokštelėje buvo titulinė. Toje dainoje Ouksas ne šiaip užsiminė, o atvirai tvirtino, kad kariauti neverta, karas niekad nebūna vertas savęs. Ši mintis podraug su jaunų vaikinų, kurie tūkstančiais ir dešimtis tūkstančių paprasčiausiai išeina dėl Lindono ir vietnamietiškos jo manijos, vaizdu jaudino mane, ir tas jausmas neturėjo jokio ryšio nei su istorija, nei su politika, nei su loginiu mąstymu. *Žmonių nužudžiau milijonus penkis, ir vėl mane į karą vis, bet aš toliau nežygiuoju*, - dainavo Filas Ouksas per mažučio Nato "Svinglaino" stiprintuvą. Kitaip sakant, užteks. Užtenka daryti tai, ką jie sako, užtenka daryti tai, ko jie nori, užtenka žaisti jų žaidimą. Labai seną žaidimą, ir jame Kekšė medžioja tave.

Gali būti, kad įrodinėdamas savo sprendimo rimtumą pradedi nešioti savo pasipriešinimo simbolį - kažką, kas iš pradžių kelią kitų nuostabą, vėliau - norą prisijungti. Praėjus porai dienų po Visų Šventų Natas Hopenstendas parodė mums, koks bus tas simbolis. O pradžią padarė vienas iš sulamdytų laikraščių, numestų trečiojo aukšto svetainėje.

19

- O, velnias! Jūs tik pažiūrėkite! - šūktelėjo Bilis Marčantas.

Harvis Tvilis dalino malką prie stalo su Biliu, Lenis Dorija skaičiavo akis, o Bilis pasinaudojo proga permesti vietines naujienas "Njuz" laikraštyje. Kerbis Maklendonas - nesiskutęs, aukštas, traukuliuotas, jau pasiruošęs susitikti su visomis tomis vaikiško aspirino tabletėmis - pasilenkė pasižiūrėti į laikraštį.

Bilis atsilošė ir pamojavo sau prieš nosį.

- Po galais, Kerbai, kada paskutinį kartą buvai duše? Kolumbo dieną*? Liepos ketvirtąją?

- Leisk pasižiūrėti, - burbtelėjo Kerbis, praleisdamas jo žodžius pro ausis, užburtas minties, kad Stoukas pakliuvo į laikraštį. Jeigu "Deri njuz" puslapiuose (išskyrus, žinoma, sporto) pasirodydavo studentai, tai visuomet reiškė, kad jie kažkur įsipainiojo. Aplinkui Kerbį susirinko būrelis studentų - tarp jų ir mes su Skipu. Taip, ten tikrai buvo Stouklis Džonsas III, bet ne vien jis. Antrame pla-

*Spalio 12.

ne tarp veidų, beveik išplaukusių taškeliais...

- Prakeikimas, čia gi Natas! - leptelėjo Skipas su pašaipa ir nuostaba.

- O tiesiai priešais jį - Kerolė Gerber, - pridūriau keistu, sutrikusiu balsu. Pažinau iš striukės užrašo "HARVIČO MIESTO MOKYKLA" ant nugaros; pažinau šviesius plaukus, uodega krentančius ant striukės apykaklės; pažinau linines kelnes. Ir veidą. Netgi beveik nusisukusį ir užstotą plakato "JAV - DINK IŠ VIETNAMO!" šešėlio pažinau. - Mano mergina.

Aš garsiai pirmą kartą pristačiau ją taip, nors pats jau porą savaičių galvojau apie ją kaip savo draugę.

"POLICIJA IŠVAIKO PROTESTO MITINGĄ PRIEŠ ŠAUKIMĄ Į KARIUOMENĘ" - skelbė užrašas po nuotrauka. Iš tolimesnio paaiškinimo tapo aišku, kad Derio centre priešais federalinės valdybos pastatą susirinko pusantros dešimties protestuojančių Meino universiteto studentų. Jie nešė plakatus ir apie valandą žygiavo priešais šaukimo poskyrio duris, dainuodami dainas ir "šūkaudami neretai nepadorius šūkius". Buvo iškviesta policija. Iš pradžių policininkai tik stovėjo nuošalyje, laukdami, kol demonstracija pasibaigs savaime, bet vėliau pasirodė grupelė kitokių pažiūrų demonstrantų, susidedanti daugiausia iš pietaujančių statybininkų. Jie pradėjo rėkauti savo šūkius, ir nors "Njuz" nepaminėjo, ar jie taip pat buvo nepadorūs, aš galėjau įsivaizduoti, kad ten buvo siūloma važiuoti atgal į Rusiją, rekomenduojama, kur studenčiokai galėtų susikišti savo plakatus, ir raginama apsilankyti kirpykloje.

Kai protestuotojai užsipuolė statybininkus, o pastarieji ėmė svaidyti į protestuotojus savo priešpiečių liekanas, įsikišo policija. Pretekstu, kad demonstrantai neturėjo leidimo (Derio farai, matyt, niekad negirdėjo apie amerikiečių teisę laisvai rinktis taikiais tikslais), jie apsupo vaikinus ir išvežė į nuovadą Vičemo gatvėje. Ten juos iš karto paleido. "Mes tiesiog norėjome išgelbėti juos nuo nemalonios situacijos, - pacitavo reporteris vieno policininko žodžius. - Jeigu jie grįš ten, vadinasi, yra kvailesni nei atrodo".

Nuotrauka mažai skyrėsi nuo darytos prie Rytinio korpuso per protestą prieš "Koulmen Chemikals". Ir šioje nuotraukoje policininkai vedė studentus, o darbininkai (po metų jiems buvo leista tvirtinti prie šalmų mažutes Amerikos vėliavėles) stovėjo išsišiepę, kratė kumščius ir rodė nepadorius gestus. Vieną policininką

įamžino tuo metu, kai jis ketino sugriebti Kerolę už peties; stovintis už jos nugaros Natas, atrodo, nepatraukė jų dėmesio. Du policininkai vedė Stouką Džonsą - jis stovėjo nugara į kamerą, bet dėl ramentų suklysti buvo neįmanoma. Ir, jeigu įsitikinti reikėjo dar ko nors, tai su kaupu pakako ranka išpiešto žvirblio pėdsako ant jo milinės nugaros.

- Tik pažiūrėkit į tą puskvailį - sukudakavo Ronis (Ronis, susikirtęs per dvi iš keturių įskaitų, žinoma, turėjo teisę vadinti kitus puskvailiais). - Lyg negalėtų rasti įdomesnio užsiėmimo.

Skipas nesiklausė jo. Kaip ir aš. Mums Ronio tauzijimas nebedarė įspūdžio, kad ir kokia tema jis beplepėtų. Mus užkerėjo Kerolė... ir Natas Hopenstendas už jos, žiūrintis, kaip policininkai išveda demonstrantus. Natas, tvarkingas kaip visada, su Harvardo marškiniais, džinsais su atvartais ir griežtu kantu. Natas, stovintis visai prie pat išsišiepusių ir kumščiais grasinančių darbininkų, absoliučiai jų ignoruojamas. Ignoruojamas ir policininkų. Nei tie, nei kiti nežinojo, kad mano kambario kaimynas neseniai tapo eretiko misterio Filo Okso gerbėju.

Aš nuslinkau prie telefono būdelės ir paskambinau į Franklin Holo antrąjį aukštą. Kažkas jų svetainėje pakėlė ragelį, o kai paprašiau Kerolės, mergina atsakė, kad Kerolės nėra - ji išėjusi mokytis į biblioteką su Libe Sekston.

- Čia Pitas, taip?

- Aha, - atsakiau.

- Tau raštelis. Priklijavo prie stiklo. - (Toks buvo paprotys to meto bendrabučiuose). - Rašo, kad vėliau tau paskambins.

- Gerai. Ačiū.

Skipas prie telefono būdelės nekantriai man mojavo. Ir mes nuėjome koridoriumi aplankyti Nato, nors ir žinojome, kad prarasime savo vietas už kortų stalo. Tačiau tą kartą maniją įveikė smalsumas.

Kai parodėme Natui laikraštį ir ėmėm klausinėti jį apie vakarykštę demonstraciją, jo veido išraiška beveik nepasikeitė, bet aš vis tiek pajutau, kad jis jaučiasi nekaip, gal net labai bjauriai. Bet kodėl? Juk, šiaip ar taip, viskas baigėsi gerai: niekas nebuvo suimtas, laikraštyje nepasirodė nė viena pavardė.

Jau nutariau, kad pernelyg laisvai išaiškinau jo įprastą šaltakraujiškumą, bet Skipas paklausė:

- Ko tu nosį nukabinai?

Jo balse nuskambėjo šiurkšti užuojauta. Apatinė Nato lūpa virptelėjo, tada Natas ją prikando, ištiesė ranką per tvarkingą stalą (manąjį jau nuklojo bent dvidešimt visokio šlamšto sluoksnių) ir ištraukė popierinę nosinę iš dėžutės prie grotuvo. Jis ilgai ir rūpestingai šnypštė. Kai baigė šnypšti, vėl susitvardė, nors akyse įžiūrėjau liūdesį. Iš dalies tai mane džiugino. Malonu įsitikinti, jog nebūtina pamišti dėl "čirvų", kad susidurtum su sunkumais. Žmogiška prigimtis slepia savyje daug mėšlo.

- Nuvažiavau ten su Stouku, Hariu Suidorskiu ir kitais vaikinais, - pasakė Natas.

- O Kerolė buvo su tavimi?

Natas papurtė galvą.

- Ji, man regis, atvyko su Džordžu Gilmenu. Mes važiavom ten penkiomis mašinomis. (Apie Džordžą Gilmeną girdėjau pirmą kartą, bet tai nesukliudė pasiųsti jį subinėn.) Garis ir Stoukas - pasipriešinimo komiteto nariai. Ir Gilmenas. Bet kokiu atveju, mes...

- Pasipriešinimo komitetas? - pasitikslino Skipas. - Kas kas toks?

- Klubas, - atsakė Natas ir atsiduso. - Jie mano, kad ne šiaip klubas, ypač Garis ir Džordžas; jie tai karštakošiai. Tačiau vis dėlto tai tik klubas "Meino kaukės" arba sveikatos klubas.

Natas sakėsi pats važiavęs todėl, kad buvo antradienis, o antradienį jam paskaitų nebūna. Niekas nenurodinėjo, niekas nesiūlė pasirašyti po ištikimybės priesaika, nedalino net lapų parašams rinkti. Niekas nemygo demonstruoti, ir nebuvo nė kvapo tos dvasios, įkūnytos karinėse beretėse, kuri vėliau įsiliejo į judėjimą prieš karą. Kerolė ir jos kompanijos vaikinai, jeigu tikėsime Natu, juokėsi ir fechtavo plakatais, kai išvažinėjo iš sporto salės automobilių stovėjimo aikštelės. (Juokėsi. Juokėsi su Džordžu Gilmenu. Sviedžiau dar vieną nuodingą pavydo strėlę).

Kai jie atvažiavo prie federalinės valdybos, vieni ėmė žingsniuoti ratu priešais šaukimo tarnybą, o kiti ne. Natas buvo tarp jų, kurie tiesiog stovėjo. Kai jis ištarė tai, jo ramus veidas vėl susiraukė dėl kažko, kas neturinčiam tokios stiprios pusiausvyros jaunuoliui galėjo pasireikšti visišku nusivylimu.

- Aš ketinau dalyvauti demonstracijoje kartu su jais, - tarė jis. - Visą kelią vien apie tai tegalvojau. Kaip buvo šaunu! Mes šešiese vos susigrūdome į Gario Suidorskio "Saabą". Jėga! Hanteris Makfeilas... jūs jį pažįstate?

Mes su Skipu tylėdami papurtėme galvas. Ko gero, mudu abu buvome apstulbinti to, kad "Susipažinkite su Trini Lopez" ir "Diana Reni dainuoja karinio laivyno bliuzus" šeimininkas gyveno slaptą gyvenimą, susijusį su žmonėmis, kurie traukė policijos ir laikraščių reporterių dėmesį.

- Jie su Džordžu Stouku organizavo komitetą. Tai va, Hanteris laikė Stouko ramentus už lango, nes mums nepavyko įbrukti jų vidun, mes dainavom "Daugiau aš nebežygiuoju", kalbėjome, kad gal mums ir pavyks sukliudyti karui, jeigu mūsų bus daug ir susitelksime... Tai yra apie tai kalbėjome visi, išskyrus Stouką. Jis visada daugiau tyli.

Štai kaip, pagalvojau. Netgi su jais daugiau tyli... išskyrus tuos atvejus, kai reikia pasakyti pamokslą apie įtikinamumą. Tik Natas galvojo ne apie Stouką, Natas galvojo apie save. Niūriai svarstė, kodėl jo kojos atsisakė nešti jo širdį ten, kur ji akivaizdžiai veržėsi.

- Visą kelią aš galvojau: "Piketuosiu su jais, piketuosiu, nes tai teisingas reikalas"... tai yra, aš manau, kad jis teisingas... o jeigu kas užsimos prieš mane, aš nesipriešinsiu... na, kaip vaikinai, streikuojantys valgykloje. Jie laimėjo - gal ir mes laimėsime. - Jis pasižiūrėjo į mus. - Žodžiu, noriu pasakyti, kad nė kiek neabejojau. Suprantate?

- Aha, - atsakė Skipas. - Suprantu.

- Bet kai atvažiavome ten, aš nesugebėjau. Padėjau ištraukti plakatus "BAIKITE KARĄ", "JAV, NEŠDINKIS IŠ VIETNAMO!" ir "SIŲSKITE VAIKINUS NAMO!"... Mes su Kerole padėjome paimti Stoukui plakatą taip, kad galėtų su juo eiti ramentais... bet pats paimti į rankas plakato neįstengiau. Aš stovėjau ant šaligatvio su Bilu Šedoviku, Keriu Morinu ir mergina... vardu Lordė Makginis... ji mano porininkė per botanikos laboratorinius... - Jis paėmė iš Skipo laikraščio lapą ir ėmė jį tyrinėti, lyg norėdamas dar kartą įsitikinti, kad tai buvo iš tikro; Rinti šeimininkas ir Sindi sužadėtinis tikrai dalyvavo antikarinėje demonstracijoje. Jis atsiduso, atleido pirštus, ir lapas nusileido ant grindų. Visa tai Natui buvo taip nebūdinga, kad man ėmė spengti smilkiniuose.

- Aš maniau, kad piketuosiu su jais. Kitaip ko dar ten važiavau? Visą kelią nuo Orono nebuvo jokių abejonių, suprantate?

Jis pažvelgė į mane, lyg maldaudamas. Linktelėjau, tarsi supraščiau.

- O ten prastovėjau. Nesuprantu, kodėl.

Skipas atsisėdo šalia jo ant lovos. Aš suradau Filo Oukso plokštelę ir uždėjau ant grotuvo. Natas pasižiūrėjęs į Skipą nusuko akis. Jo rankos buvo tokios pat smulkios ir tvarkingos, kaip jis visas. Tik ne nagai. Nagai buvo nukramtyti beveik iki geluonies.

- Gerai, - tarė jis, lyg Skipas būtų ką nors pasakęs. - Žinau kodėl. Bijojau, kad juos suims ir mane suims su jais. Laikraštyje išspausdins nuotrauką, kaip mane areštuoja, ir ją pamatys mano tėvai. - Stojo ilga pauzė. Vargšas Natas bandė išsikalbėti iki galo. Aš laikiau grotuvo adatą virš plokštelės laukdamas, kada jis baigs. Pagaliau jis prabilo: - Kad pamatys mano mama.

- Viskas normalu, Natai, - tarė Skipas.

- Nemanau, - atsiliepė šis drebančiu balsu. - Na, tikrai. - Jis tiesiog sėdėjo ir žiūrėjo į apgraužtus savo nagus. Pirmakursio kepuraitė ant galvos, balta jankiška oda po pižaminėmis kelnėmis, išsipūtę viščiuko šonkauliai. - Man nepatinka ginčytis apie karą. Ne kaip Gariui... Lordei... Na, Džordžui Gilmenui... jis ginčytųsi nuo ryto iki vakaro, beveik visi kiti komitete taip pat. Čia aš labiau panašus į Stouką negu į juos.

- Į Stouką panašių nėra, - atsakiau prisiminęs tą dieną, kai pasivijau jį Beneto etape. "Gal tau nereikėtų taip veržtis?" - paklausiau aš. "Gal nori mane suėsti? - atsakė misteris Įtikinamumas.

Natas toliau tyrinėjo savo nagus.

- Man atrodo šitaip: Džonsonas siunčia amerikiečius mirti tenai nė už ką, šiaip. Tai ne imperializmas ar kolonializmas, kaip mano Garis Suidorskis, čia apskritai joks "izmas". Tiesiog Džonsono galvoje Devio Kroketo, Denielo Buno ir "Niujorko jankių" jovalas, štai kas. Bet jeigu taip manau, turėčiau pasakyti tai garsiai. Pamėginti padaryti tam galą. To mane mokė bažnyčioje, mokykloje, netgi prakeiktuose Amerikos skautuose. Tau reikia stoti gynybon. Jeigu matai, kad vyksta kokia nors niekšybė, pavyzdžiui, didelis berniukas lupa mažą, turi ginti ar bent jau kaip nors jį sustabdyti. Bet aš išsigandau, kad mama pamatys mano suėmimo nuotrauką ir ims verkti.

Natas pakėlė galvą, ir mes pamatėme, kad jis pats verkia. Valdydamasis. Drėgnos blakstienos ir vokai, daugiau nieko. Bet jam ir to buvo per daug.

- Supratau vieną dalyką, - tęsė jis. - Ką reiškia piešinys ant Stouko Džonso nugaros.

- Ir ką gi? - paklausė Skipas.

- Dviejų raidinių signalų, naudojamų anglų kariniame laivyne, kombinacija. Žiūrėkite. - Natas atsistojo, suglaudė baltas pėdas, iškėlė kairę ranką į lubas, o dešinę nutaikė į grindis. - Tai "N". - Tada jis išskėtė rankas keturiasdešimt penkių laipsnių kampu. Aš tarsi mačiau, kaip sudėtos viena ant kitos tos figūros virsta ženklu, kurį Stoukas rašalu nusipiešė ant savo milinės nugaros. - O čia - "D".

- N, D, - pakartojo Skipas. - Ir?

- Raidės reiškia *nuclear disarmament**. Šitą simbolį šeštajame dešimtmetyje panaudojo Bertranas Raselas. Nupiešė jį ant savo sąsiuvinio viršelio ir pavadino taikos simboliu.

- Taikliai! - tarė Skipas.

Natas nusišypsojo ir nusišluostė akis ranka.

- Aš irgi taip pagalvojau, - sutiko jis. - Labai.

Uždėjau adatėlę ant plokštelės ir pradėjom klausytis Filo Oukso. Kaifavom nuo jo, kaip sakydavome mes, atlantai.

20

Svetainė trečiojo Čemberleno aukšto viduryje tapo mano Jupiteriu - baisia planeta su nepaprasta traukos jėga. Ir vis dėlto tą vakarą aš sugebėjau ją įveikti, vėl įsmukęs į telefono būdelę ir surinkęs Franklino bendrabučio numerį. Tąkart Kerolę radau.

- Viskas gerai, - su nežymia pašaipa atsakė ji. - Tiesiog nuostabu. Vienas policininkas netgi pavadino mane mažule. Ach, Pitai, koks rūpestingumas!

"O tas tipas, Gilmenas, kaip jis tavimi rūpinasi?" - norėjau paklausti, bet aštuoniolikos metų gyvenimiškos patirties užteko suprasti, kad iš to nieko gero nebus.

- Kodėl tu man nepaskambinai? - paklausiau. - Gal būčiau važiavęs kartu. Būtume galėję važiuoti mano mašina.

Kerolė sukikeno. Melodingas, bet paslaptingas garsas.

- Kas?

- Aš įsivaizdavau, kaip mes važiuojame į antikarinę demonstraciją su kvietimu balsuoti už Goldvoterį ant buferio.

*Branduolinis nusiginklavimas (ang.).

Taip, išties įdomiai atrodytų.

- Be to, - pasakė ji, - pamaniau, kad tu ir taip turi ką veikti.

- Apie ką tu? - Lyg nežinočiau! Pro telefono būdelės stiklą ir stiklines svetainės duris aš mačiau, kaip dauguma mano aukšto gyventojų pliekia kortomis cigarečių dūmų migloje. Netgi čia, už uždarų durų, girdėjau veriantį Ronio Meilfanto kudakavimą. Mes medžiojame Kekšę, vaikinai, mes ***cherchem la* kalę *noire***, ir varome ją iš krūmų!

- Apie paskaitas arba apie "čirvus". Tikiuosi, apie paskaitas. Viena mergaitė iš mano aukšto susitikinėja su Leniu Dorija - tiksliau, susitikinėjo, kol jam užtekdavo laiko. Ji vadina "čirvus" velnio išmislu. Jau visai tave užpjoviau?

- Ne, - atsakiau nežinodamas, pjauna ji mane ar ne. Ko gero, man reikėjo, kad kas nors gerai išrašytų velnių. - Kerole, ar tau viskas gerai?

Stojo ilga pauzė.

- M-hm, - atsakė ji pagaliau. - Viskas tvarkoje.

- O darbininkai...

- Praktiškai tik keikėsi. Nesijaudink. Ne, tikrai.

Bet iš jos balso supratau, jog tai ne visai tiesa. Visai ne tiesa. Ir dar tas Džordžas Gilmenas, neduodantis man ramybės. Aš nerimavau dėl jo kitaip, negu dėl Salo, jos vaikino namuose.

- Tu dalyvauji komitete, apie kurį man pasakojo Natas? - paklausiau. - Pasipriešinimo komitete, jei gerai pamenu.

- Ne, - atsakė Kerolė. - Bent jau kol kas. Džordžas pasiūlė man įsijungti. Mes su juo lankom tiksliųjų mokslų seminarą. Džordžas Gilmenas. Pažįsti jį?

- Girdėjau, - atsakiau mėšlungiškai gniauždamas ragelį. Atrodė, negaliu atleisti pirštų.

- Apie demonstraciją man pasakė jis. Važiavau su juo ir kitais vaikinais. Aš... - Ji nutilo, tada nuoširdžiai susidomėjusi paklausė: - Tu ką - pavyduliauji jam?

- Na, - atsargiau atsakiau, - jis juk praleido su tavimi visą dieną, todėl, atrodo, pavydžiu.

- Nereikia. Jis protingas, netgi labai, be to - žudiko šukuosena ir didžiulės lakstančios akys. Jis skutasi, bet, atrodo, niekad nebaigia iki galo. Traukia ne jis, patikėk.

- O kas?

- Ar negalėtume susitikti? Noriu tau kai ką parodyti. Ilgai ne-

trukdysiu, bet jeigu galėsiu tiesiog paaiškinti... - Tariant paskutinį žodį jos balsas sudrebėjo, ir aš pamaniau, kad ji tuoj pravirks.

- Kas atsitiko?

- Turi galvoje, be to, kad mano tėtis neįsileis manęs pro duris, kai pamatys "Njuz"? Iki šeštadienio jis, žinoma, pakeis spynas. Jeigu dar nepakeitė.

Aš prisiminiau Nato prisipažinimą, kad bijojo, jog jo arešto nuotraukos nepamatytų mama. Mamos numylėtinis ir būsimasis stomatologas sulaikytas Deryje už demonstraciją prieš federalinę valdybą be leidimo. Kokia gėda, kokia gėda! O Kerolės tėtukas? Ne visai tas, bet panašu. Kerolės tėtukas, šiaip ar taip, kadaise sakė "taip, mergina" ir išėjo tarnauti į laivyną.

- Jis gali ir neperskaityti žinutės, - raminau. - Jeigu ir perskaitys, tai joje pavardės nenurodytos.

- Nuo-trau-ka, - atlaidžiai pasakė Kerolė, lyg suprasdama turinti reikalą su kvailiu. - Tu ką, jos nematei?

Norėjau kažką sakyti, kad veidas nusuktas ir dar šešėlyje, bet prisiminiau mokyklinę jos striukę ir užrašą per nugarą. Pagaliau, jis jos tėvas. Pažintų ją ir iš pusės profilio.

- Juk nuotraukos gali ir nepamatyti, - sumurmėjau. - Damariskota juk toli, "Njuz" ten gal neskaito.

- Tu ką, ketini va šitaip pragyventi visą gyvenimą, Pitai? - Kantrybė jos balse akivaizdžiai seko. - Iškreti ką nors, tada viliesi, kad niekas nesužinos?

- Ne, - atsakiau. Ar galiu aš pykti ant jos žodžių, jeigu Enmari Sjusi ligi šiol net neįtaria, kad egzistuoja tokia Kerolė Gerber? Ne, žinoma. Mes su Kerole nesusituokę, ir apskritai... apie santuoką ir kalbos nebuvo. - Ne, neketinu. Bet, Kerole... tau juk nebūtina kišti to prakeikto laikraščio jam po nosimi, taip?

Ji nusijuokė. Ne taip linksmai, kaip paminėjusi mano buferį, bet nutariau, jog liūdnas juokas geriau negu jokio.

- To neprireiks. Jis pats sužinos. Jis toks. Bet aš privalėjau, Pitai. Ir veikiausiai prisijungsiu prie pasipriešinimo komiteto, nors Džordžas Gilmenas atrodo kaip vaikėzas, kurį pagavo kišantį į burną tai, ką sužvejojo nosyje, o labiau dvokiančios burnos už Gario Suidorskio pasaulyje nerastum. Todėl, kad... reikalas tas... supranti... - Man į ausį atsimušė bejėgiškas jos atodūsis. - Klausyk, žinai, kur einame parūkyti?

- Holiouke? Prie konteinerių, o kaipgi!

- Susitiksime ten, - pasakė Kerolė. - Po penkiolikos minučių. Galėsi?

- Taip.

- Man dar reikia pasimokyti, todėl ilgai likti negalėsiu, bet aš... tiesiog...

- Ateisiu.

Pakabinau ragelį ir išėjau iš būdelės. Ešlis Raisas stovėjo svetainės tarpduryje, rūkė ir mindžikavo nuo kojos ant kojos. Padariau išvadą, kad pertrauka tarp partijų. Jo veidas buvo baisiai išbalęs, juodi šeriai ant smakro priminė rašalo brūkšnius, o marškiniai atrodė ne tik purvini, bet ir nenuplėšiami. Atrodė apdujęs kaip vėliau matyti beviltiški narkomanai. Beje, "čirvai" buvo savotiški narkotikai. Ir ne iš tų, kurie garantuoja svaigų nerūpestingumą.

- Ką pasakysi, Pitai? - paklausė jis. - Sumesim porą partijikių?

- Galbūt vėliau, - atsakiau eidamas koridoriumi.

Stuksėdamas ramentais iš vonios, susisupęs į seną apspurusį chalatą, ėjo Stoukas Džonsas. Ilgi, susitaršę jo plaukai buvo šlapi. Pagalvojau, kiek laiko jis stovėjo po dušu, juk ten nėra nei turėklų, nei laikiklių, kurie vėliau tapo įprasti bendro naudojimosi voniose. Tačiau sprendžiant iš jo veido išraiškos, jis nebūtų norėjęs aptarinėti šią temą. Kaip ir kokią nors kitą.

- Kaip einasi, Stoukai? - paklausiau.

Jis praėjo neatsiliepęs, nuleidęs galvą. Plaukais, aplipusiais jo veidą, slinko lašai, po pažastimi jis spaudė muilą su rankšluosčiu ir vos girdimai murmėjo: "trauk-Trauk, trauk-Trauk". Net nepakėlė į mane akių. Sakykite apie Stouką Džonsą ką norite, bet sugadinti jums dieną mokėjo kaip niekas kitas.

21

Kai pasiekiau Holiouką, Kerolė jau buvo ten. Ji atsinešė iš konteinerių porą dėžių nuo pieno ir su cigarete rankoje, sukryžiavusi kojas sėdėjo ant vienos. Aš atsisėdau ant kitos, apkabinau ją ir pabučiavau. Ji trumpam prisiglaudė galva prie mano peties nieko nesakydama. Nepanašu į ją, bet vis tiek labai malonu. Nepaleisdamas jos iš glėbio aš žiūrėjau į žvaigždes. Kaip vėlų rudenį, oras buvo šiltas, ir daug žmonių, daugiausia porelių išėjo pasivaikščioti, sugundyti malonaus oro. Mus pasiekė tylus jų šnekėjimas. Mums virš galvos valgyklos salėje radijas grojo "Nagi, Snupi". Pasilei-

do kuris nors iš valytojų, nusprendžiau aš.

Pagaliau Kerolė pakėlė galvą ir atsitraukė nuo manęs, leisdama suprasti, jog galiu patraukti ranką. Čia jau panašiau į ją.

- Dėkui, - tarė ji. - Man labai reikėjo, kad kas nors apkabintų.

- Visad mielai.

- Aš truputį bijau susitikti su tėvu. Nelabai, tik truputį.

- Viskas bus gerai.

Taip pasakiau ne todėl, kad tikėjau tuo - iš kur man žinoti? - bet juk ramina būtent taip, ar ne? Būtent taip.

- Su Gariu, Džordžu ir kitais važiavau ne dėl tėvo. Tai visiškai ne didžiulis froidiškas maištas, visai ne.

Ji numetė cigaretę, ir mes abu žiūrėjome, kaip pažyra kibirkštys nuorūkai atsitrenkus į Beneto promenados plytas. Tada Kerolė paėmė rankinę nuo kelių, surado piniginę, atsegė ir pasklaidė nuotraukas, užkištas už celiulioidinės plėvelės. Ištraukė vieną ir ištiesė man. Pasilenkiau, kad geriau įžiūrėčiau ją šviesoje, krintančioje iš valgyklos langų.

Nuotraukoje buvo trys vienuolikos dvylikos metų vaikai - mergaitė ir du berniukai. Visi vilkėjo mėlynus marškinėlius su raudonų spausdintų raidžių užrašu: “STERLING HAUZAS”. Jie stovėjo stotelėje apkabinę vienas kitą per pečius, - atsaini ir savaip žavi “amžinų draugų” poza. Mergaitė stovėjo viduryje. Žinoma, ten buvo Kerolė.

- Kuris Salas Džonas? - paklausiau. Ji pažvelgė į mane nustebusi... bet nusišypsojo. Beje, aš jau neabejojau, kad ir pats žinau. Salas Džonas, žinoma, tas plačiapetis, išsišiepęs iki ausų ir su juodų plaukų ševeliūra. Prisiminiau Stouko plaukus, bet berniukas nuotraukoje akivaizdžiai šukuodavosi plaukus. Pabaksnojau į jį pirštu. - Šitas, taip?

- Čia Salas, - patvirtino ji, po to palietė piršto nagu antrą berniuką. Jis atrodė ne tiek įdegęs, kiek nusvilęs. Siauresnio veido, arčiau įsodintų akių, morkinių plaukų, pakirptų ežiuku, labai panašus į “Šeštadienio vakaro pašto” viršelį, darytą Normano Rokvelo. Jo kaktą vagojo negili raukšlė. Salo rankų raumenys buvo visai nevaikiški, o antrojo berniuko rankos buvo plonos it degtukai. Ko gero, jos ir dabar plonos.

Ant rankos, neapkabinusios Kerolės, buvo užmauta didelė beisbolo pirštinė.

- Bobio pirštinė, - tarė Kerolė. Kažkas jos balse pasikeitė. Pa-

sigirdo anksčiau negirdėta gaidelė. Liūdesys? Bet ji ir toliau šypsojosi. Jeigu jai liūdna, tai kodėl ji šypsosi? - Bobis Garfildas. Pirmasis mano berniukas. Mano pirmoji meilė, galima sakyti. Jis, Salas ir aš tuomet buvome neišskiriami draugai. Ir ne taip seniai. Tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimtaisiais, bet jausmas toks, lyg buvo baisiai seniai.

- Kas jam nutiko? - Aš kažkodėl buvau įsitikinęs, kad ji atsakys: mirė tas berniukas ugniniais plaukais.

- Su mama išsikėlė į kitą miestą. Kurį laiką mes susirašinėjome, po to susirašinėjimas nutrūko. Na, žinai, kaip būna vaikystėje.

- Gera pirštinė.

Kerolė vis dar šypsosi. Aš mačiau, kaip jos akyse sublizgo ašaros, kol žiūrinėjome nuotrauką... bet šypsena neišnyko. Baltoje fluorescensinių žibintų šviesoje jos ašaros atrodė sidabrinės. Kaip pasakų princesės.

- Didžiausias Bobio turtas. Atrodo, yra beisbolininkas Alvinas Darkas?

- Buvo.

- Bobis turėjo jo modelio pirštinę. Alvino Darko modelio.

- O mano - Tedo Viljamso. Mama, berods, gavo ją prieš porą metų per išpardavimą.

- Bobio pirštinę pavogė, - tarė Kerolė. Nežinau, ar ji dar prisiminė, kad sėdžiu greta. Ji laikė pirštu parėmusi siaurą, liūdną veiduką. Atrodė sugrįžusi į praeitį. Girdėjau, kad panašaus rezultato pasiekia hipnozuotojai su imliais pacientais. - Ją pasiglemžė Vilis.

- Vilis?

- Vilis Širmenas. Po metų mačiau, kaip jis žaidė Serfing Holo aikštėje. Aš buvau žiauriai pikta. Tuo metu mama su tėvu visą laiką riejosi, gal jau net buvo padavę skyryboms, ir aš pykau. Pykau ant jų, ant savo matematikos, ant viso pasaulio. Aš vis dar bijojau Vilio, bet pyktis paėmė viršų... Be to, tą dieną buvau kaip nesava. Priėjau tiesiai prie jo, pasakiau, kad ten Bobio pirštinė ir turi atiduoti ją man. Pasakiau žinanti Bobio adresą Masačiusetse, nusiųsianti jam. Vilis atšovė, kad man galvoje negerai, kad pirštinė JO ir parodė savo pavardę ant jos. Jis ištrynė, - tai yra, pasistengė ištrinti, - Bobio pavardę, o ant viršaus spausdintomis raidėmis užrašė savo. Bet aš įžiūrėjau “B” nuo “Bobio”.

Ji kalbėjo pasipiktinusi. Ir visai kaip vaikas. Net jos veidas pa-

sidarė visai kaip vaiko. Visai gali būti, kad atmintis mane apgauna, bet aš taip nemanau. Sėdėdama ten, ant baltos šviesos, krentančios iš valgyklos, krašto ji priminė dvylikos metų mergaitę. Na, gal trylikos.

- O nutrinti Alvino Darko parašą arba užrašyti ką nors ant jo Vilis negalėjo... ir dar jis paraudo. Kaip burokas. Ir tada - įsivaizduoji? - jis atsiprašė manęs už tai, ką jie su dviem draugeliais padarė man anksčiau. Atsiprašė tiktai jis, ir nuoširdžiai, mano galva. Bet apie pirštinę pamelavo. Netikiu, kad ji buvo tokia reikalinga - sena, suplėšyta, ir netinkanti jo rankai, bet jis pamelavo, kad pasiliktų ją sau. Nesuprantu kodėl. Nesuprantu.

- Nelabai suprantu, apie ką tu čia.

- Žinoma. Viskas susipainiojo mano galvoje, nors aš ten ir buvau. Mama kartą pasakė man, kad žmonėms būna taip po nelaimingo atsitikimo arba muštynių. Kai ką prisimenu kuo aiškiausiai - ir beveik viską, kas susiję su Bobiu, - bet visa kita susiveda į tai, apie ką man pasakojo vėliau. Buvau parke kitoje savo gatvės pusėje ir prie manęs priėjo trys beniukai: Garis Dulinas, Vilis Širmenas ir dar vienas, neprisimenu, kuo vardu. Na, nesvarbu. Jie mane sumušė. Garis Dulinas daužė mane beisbolo lazda, o Vilis ir tas, trečiasis, laikė, kad nepabėgčiau.

- Beisbolo lazda? Tu ką, juokiesi?

Ji papurtė galvą.

- Na, pradėjo jie lyg juokais... vėliau nebebuvo juokinga. Išsuko man petį. Aš surikau, o jie pabėgo. Sėdėjau ten, laikydama ranką, neapsakomai skaudėjo ir... ir, manau, mane ištiko šokas... nežinojau, ką daryti. Tada pasirodė Bobis. Jis padėjo išeiti man iš parko, po to pakėlė mane ant rankų ir nunešė pas save namo. Nešė visą kelią į kalną Plačiąja gatve vieną iš karščiausių dienų metuose. Nešė ant rankų.

Paėmiau iš jos nuotrauką, pakėliau prie šviesos, pasilenkiau, stengdamasis geriau įžiūrėti raudonplaukį berniuką. Pažvelgiau į jo rankas-degtukus. Tada į mergaitę. Ji buvo per colį aukštesnė ir platesnių pečių. Pasižiūrėjau į antrąjį berniuką, į Salą. Su juodų plaukų kupeta ir amerikietiška šypsena. Su Stouko Džonso plaukais ir Skipo Kirko šypsniu. Galėjau įsivaizduoti, kaip ją ant rankų neša Salas, bet tas, antrasis...

- Žinau, - suskubo pasakyti ji. - Iš pažiūros jis menkas, taip? Bet jis nešė mane. Aš ėmiau alpti, o jis mane tįsė į kalną. - Ji iš-

traukė fotografiją man iš rankų.

- O kol jis tave nešė, Vilis, padėjęs tave mušti, sugrįžo ir pavogė jo pirštinę?

Kerolė linktelėjo.

- Bobis nunešė mane į savo butą. Kambaryje viršuje gyveno vienas toks senukas - Tedas, - kuris buvo kaip koks žiniuonis. Jis atstatė man išnarintą petį. Prisimenu, padavė savo diržą ir liepė sukąsti. O gal ten buvo Bobio diržas?.. Jis pasakė, kad gaudyčiau skausmą, ir aš jį sugavau. Vėliau... vėliau atsitiko kažkas labai bjauraus.

- Blogiau už beisbolo lazdą?

- Kažkuria prasme. Nenoriu apie tai kalbėti. - Viena ranka ji nušluostė ašaras nuo vienos veido pusės, po to - nuo kitos, nuleisdama akių nuo nuotraukos. - Vėliau, prieš išvažiuodamas su mama iš Harvičo, Bobis prikūlė vaikiną, kuris mosavo beisbolo lazda. - Kerolė įkišo nuotrauką į piniginės skyrelį.

- Apie tą dieną prisimenu tik tai, ką verta prisiminti, - kaip Bobis Garfildas mane išgelbėjo. Salas buvo aukštesnis, daug stipresnis už jį, ir tikriausiai būtų užstojęs mane, bet jo ten nebuvo. O Bobis atsidūrė parke ir užnešė mane ant rankų į kalną. Padarė tai, ko labai reikėjo. Tai geriausia, svarbiausia, ką dėl manęs kas nors padarė per visą gyvenimą. Supranti, Pitai?

- Aha, suprantu.

Bet aš supratau dar kai ką: ji kalbėjo beveik tą patį, ką kalbėjo Natas prieš valandą... tik ji piketavo. Paėmė plakatą ir žygiavo su juo. Bet juk Nato Hopenstendo nesumušė trys vyrukai beisbolo lazda, pradėję lyg ir juokais, vėliau nutarę pamokyti kaip reikiant. Galbūt čia ir yra skirtumas.

- Jis užnešė mane į kalną, - tęsė Kerolė. - Visad norėjau pasakyti jam, kaip myliu jį už tai ir kaip stipriai myliu dėl to, kad parodė Gariui Dulinui, jog už žmonėms suteiktą skausmą reikia sumokėti, ypač jeigu jie silpnesni už tave ir nepadarė tau nieko bloga.

- Ir todėl tu žygiavai prieš tą valdybą.

- Žygiavau. Norėjau paaiškinti kam nors kodėl. Kam nors, kas suprastų. Mano tėvas nenorės suprasti, mama negalės. Jos draugė Rionda paskambino man ir pasakė... - Ji nebaigė ir liko sėdėti ant dėžės nuo pieno pakelių, glamžydama rankose rankinę.

- Ką ji pasakė?

- Nieko.

Merginos balsas buvo bespalvis, liūdnas. Norėjau pabučiuoti ją ar bent jau apsikabinti, tačiau bijojau sugadinti tai, kas įvyko. Nes kažkas įvyko. Jos pasakojime slypėjo magija. Ne centre, o kažkur pakraštyje. Pajutau ją.

- Žygiavau ir, ko gero, įsijungsiu į pasipriešinimo komitetą. Mano kambario kaimynė sako, kad aš iš proto išsikrausčiau. Niekad nesusirasiu darbo, jeigu tapsiu komunistinės grupės nare ir tai bus oficialiai užfiksuota. Bet, manau, aš tai padarysiu.

- O tavo tėvas? Ką jis apie tai mano?

- Man ant jo nusispjaut.

Vieną minutę mes abu tylėjome suvokę, KĄ ji pasakė. Tada Kerolė sukrizeno.

- Va čia tai gryniausias froidizmas! - Ji pakilo. - Man reikia eiti mokytis. Ačiū, kad atėjai, Pitai. Aš niekam niekad nerodžiau tos nuotraukos. Ir pati nežiūrėjau jau nežinia kiek laiko. Jaučiuosi geriau. Daug geriau.

- Tai puiku. - Aš irgi atsistojau. - Bet prieš išeidama galėsi man padėti?

- Žinoma. O ką?

- Aš tau parodysiu. Ilgai netrukdysiu.

Nuvedžiau ją palei Holiouką, tuomet kalnu už jo. Už dviejų šimtų jardų buvo automobilių aikštelė, kurioje studentai, negavę leidimo į miestelio teritoriją (pirmakursiai, antrakursiai ir dauguma trečiakursių), laikė savo mašinas. Ten buvo pagrindinė pasimatymų vieta, kai užeidavo šalčiai, bet tą vakarą aš visai negalvojau glėbesčiuotis mašinoje.

- O tu paaiškinai Bobiui, kas turi jo pirštinę? - paklausiau aš. - Juk sakei, kad su juo susirašinėjai.

- Nemačiau prasmės.

Valandėlę mes ėjom tylėdami. Tada pasakiau:

- Padėkos dieną nutariau išsiskirti su Enmari. Norėjau jai paskambinti, bet nepaskambinau. Kad jau taip, tai geriausia, manau, padaryti susitikus. - Iki šios minutės nežinojau, kad priėmiau tokį sprendimą, o, pasirodo, taip, priėmiau. Aišku tik tiek, kad pasakiau tai ne norėdamas įsiteikti Kerolei.

Ji linktelėjo, žarstydama sportiniais bateliais sausus lapus, laikydama vienoje rankoje rankinę, nepasukdama į mane galvos.

- Man teko pasinaudoti telefonu. Paskambinau Es-Džėjui ir pa-

sakiau, kad susitikinėju su kitu vaikinu.

Aš sustojau.

- Kada?

- Praėjusią savaitę. - Dabar ji pakėlė į mane akis. Duobutės, šiek tiek išlenkta apatinė lūpa. Ta pati šypsena.

- Praėjusią sa-vai-tę? Tu man nesakei.

- Tai mano reikalas. Mano ir Salo. Juk jis nepuls tavęs su... - Ji patylėjo lygiai tiek, kiek mes abu mintyse ištarėme "beisbolo lazda", o tada tęsė: - Tai yra, jis visai neketina tavęs užsipulti. Einam, Pitai. Jeigu mums reikia ką nors padaryti, einam. Bet su tavimi niekur nevažiuosiu. Man reikia mokytis.

- Jokių važinėjimų.

Nuėjom toliau. Tuo metu aikštelė man atrodė didžiulė - šimtai automobilių, dešimtys eilėse baltoje mėnesienoje. Sunkiai prisiminiau, kur palikau brolio "Universalą". Kai paskutinį kartą lankiausi Meino universitete, aikštelė tris ar net keturis kartus išsiplėtė ir talpino tūkstančius automobilių. Ateina laikas, ir viskas auga. Išskyrus mus.

- Pitai? - Eina. Vėl nudelbusi žvilgsnį į savo batus, nors ėjome asfaltu ir nebuvo ką žarstyti.

- A?

- Nenoriu, kad išsiskirtum su Enmari dėl manęs. Nes man atrodo, jog tarp mūsų... laikina. Juk taip?

- Aha. - Mane sugraudino jos žodžiai. Atlantidos piliečių kalba tai vadinosi "parišti" - bet aš nenustebau. - Tikriausiai.

- Tu man patinki, ir dabar man gera būti su tavimi, bet tai tik simpatija, nieko daugiau. Būkim sąžiningi. Tad jeigu laikysi prikandęs liežuvį, kai grįši namo per atostogas, tai...

- Laikyti ją namuose atsargai? Kaip atsarginį ratą bagažinėje, jeigu prakiurtų padanga?

Ji pažvelgė į mane suglumusi, tada nusijuokė.

- *Touche**, - atsakė ji.

- Kokia prasme "*touche*"?

- Net nežinau, Pitai... bet tu man išties patinki.

Ji sustojo, pasisuko į mane ir apkabino per kaklą. Valandėlę bučiavomės tarp dviejų mašinų eilių, kol pas mane sutvirtėjo tiek, kad ji negalėjo nepajusti. Tada ji paskutinį kartą pakštelėjo man į

*Čia: fechtavimo terminas, reiškiantis, kad priešininko puolimas pasiekė tikslą (pranc.).

lūpas ir nuėjom toliau.

- Ką tau sakė Salas? Nežinau, ar turiu teisę klausti, bet...

- ...bet tau reikia informacijos, - skardžiu Numeris Antras balsu baigė ji. Ir nusikvatojo. Nelinksmai. - Aš tikėjausi, kad jis supyks ar net pravirks. Salas - galingas vaikinas ir varo į neviltį priešininkus futbolo lauke, bet jis visiems atviras. Jau ko nelaukiau, tai palengvėjimo.

- Palengvėjimo?

- Palengvėjimo. Jis kokį mėnesį, jeigu ne ilgiau, susitikinėja su mergina iš Bridžporto... tik mamos draugė, Rionda sakė, kad ten dvidešimt ketverių ar net penkių metų moteris.

- Užuovėja nuo visų bėdų, - tariau aš vildamasis, kad nuskambės ramiai ir mąsliai. Iš tikro aš džiūgavau. O kaipgi? Jeigu vargšelis atlapaširdis Džonas Salivanas įsitraukė į kantri stiliaus dainelės, atliekamos Merlio Hagardo, siužetą, tai keturiems šimtams milijonų raudonųjų kinų nusipersti ant to, o man - juo labiau.

Mes jau beveik priėjome mano "Universalą". Dar vieno laužą tarp tokių pačių, bet mano gerojo brolio dėka priklausantį man.

- Jam kai kas svarbiau už naują meilės nuotykį, - tarė Kerolė. - Kai liepą baigs mokyklą, eis į armiją. Jau kalbėjosi su verbuotoju ir viską sutarė. Laukia nesulaukia, kada važiuos į Vietnamą ir stos ginti taiką demokratijos vardan.

- Tu su juo susipykai dėl karo?

- Ne-a. Kas iš to? Ir ką galėjau jam pasakyti? Kad viskas yra dėl Bobio Garfildo? Kad visos Gario Suidorskio, Džordžo Gilmeno ir Hanterio Makfeilo gražbylystės tik dūmų uždanga ir žaidimas su veidrodžiais lyginant su tuo, kaip Bobis užnešė mane į Plačiosios gatvės viršų? Salas pagalvotų, kad aš kuoktelėjau. Arba pasakytų, kad esu per daug protinga. Salui gaila per daug protingų. Sako, kad protas - tai liga. Bet gal ir jo tiesa. Aš, žinai, juk myliu jį savotiškai. Jis labai mielas. Ir dar jis yra vienas iš tų, kuriems reikia, kad kas nors jais rūpintųsi.

"Tikiuosi, kad jis ras kitą rūpintojėlę, - pagalvojau. - Tik ne tave".

Ji klausiamai žiūrėjo į mano mašiną.

- Na, gerai. Ji klaiki ir primygtinai reikalauja maudynių, bet, pagaliau, tai susisiekimo priemonė. Klausimas: ką mes veikiame čia tuo metu, kai turėčiau skaityti Flenerės O'Konor apsakymą?

Išsitraukiau peiliuką laiškams ir atlenkiau jį.

- Turi rankinėje dildę nagams?

- Na, turiu. Mes ką, fechtuosimės? Numeris Antras ir Numeris Šeštas aiškinasi santykius automobilių aikštelėje?

- Nesišaipyk. Trauk ją ir eik paskui mane.

Kai apėjome "universalą" ji juokėsi, pirmą kartą juokėsi linksmai nuo tada, kai konvejeriu atvažiavo nepadorus žmogelis-dešrelė. Ji pagaliau suprato, ko mes čia atėjome.

Kerolė ėmė gramdyti lipduką nuo buferio iš vieno galo, aš - iš kito, kol susidūrėme viduryje. Tada žiūrėjome, kaip vėjas rita nuoplaišas asfaltu. *Au revoir** Au H_2O-4-USA. Viso, Bari. Ir kvatojomės, negalėdami sustoti.

22

Po dviejų dienų mano draugas Skipas, rugsėjo pirmąją politiškai sąmoningas kaip moliuskas, pakabino savo kambario, kurį dalijosi su Bradu Vizerspunu, pusėje plakatą, vaizduojantį išsišiepusį verslininką trijų dalių eilute. Vieną ranką biznierius tiesė pasisveikinti. Kitą slėpė už nugaros, bet joje laikė kažką, iš ko tarp jo batų kapsėjo kraujas. "KARAS - PELNINGAS BIZNIS, - skelbė užrašas. - ĮDĖKITE SAVO SŪNŲ!"

Dušas pasiuto.

- Tai ką - tu prieš karą Vietname? - paklausė jis, pamatęs plakatą. Manau, karingai atkištas mūsų mylimo seniūno smakras slėpė šoką ir nerimą. Šiaip ar taip Skipas mokykloje buvo kietas beisbolininkas. Manyta, kad jis žais už universitetą. Juk juo domėjosi "Delta-tau-delta" ir "Fri gama", pačios prestižiškiausios sporto bendrijos. Skipas buvo ne koks nusmurgėlis, kaip Stoukas Džonsas (Dušas irgi įprato pravardžiuoti Stouką Trauk-Trauk) ar išverstakis psichas, kaip Džordžas Gilmenas.

- Juk šitas plakatas tiesiog rodo, kad daug žmonių pelnosi iš karo mėsmalės, - atsakė Skipas. - "Makdonalds-Duglas", "Boing", "Dženeral elektrik", "Dou chemikals", sumauta "Pepsi". Ir dar šimtai kitų.

Veriantis it grąžtas žvilgsnis leido suprasti (ar bent jau pabandyti suprasti), kad Dušas svarstė tuos klausimus gerokai giliau, nei Skipas Kirkas apskritai pajėgus mąstyti.

- Leisk paklausti štai ko: tu manai, kad turime likti nuošalyje

*Viso gero (pranc.).

ir leisti dėdulei Ho* viską sutvarkyti?

- Aš kol kas nežinau, ką manyti, - atsakė Skipas. - Kol kas. Aš apskritai ėmiau tuo domėtis tik prieš dvi savaites. Ir kol kas tik žaidžiu "aklą vištą".

Pokalbis vyko pusę aštuonių ryto, ir aplinkui Skipo duris susigrūdo visi tie, kuriems paskaitos prasidėjo aštuntą. Aš pamačiau Ronį (su Niku Praudžiu - tuo metu jie buvo neperskiriami), Ešlį Raisą, Lenį Doriją, Bilį Marčantą ir dar kokius keturis penkis. Natas prisiglaudė prie 302 kambario durų su marškinėliais ir pižaminėmis kelnėmis. Laiptinės aikštelėje ant ramentų kabojo Stoukas Džonsas. Matyt, jis ketino leistis apačion, bet sustojo pasiklausyti ginčo.

Dušas tarė:

- Kai vietkongas įžengia į Pietų Vietnamo kaimą, pirmiausia ieško žmonių, nešiojančių kryželį, šventojo Kristoforo, mergelės Marijos ar kito šventojo medalioną. Katalikus užmuša. Žudo žmones, kurie tiki DIEVĄ. Tu manai, kad turime stovėti nuošaly ir leisti komunistams žudyti tikinčiuosius?

- Kodėl gi ne? - atsiliepė Stoukas iš laiptinės. - Juk stovėjome ir leidome naciams šešerius metus žudyti žydus. O žydai, kaip girdėjau, tiki Dievą.

- Prakeiktas Trauk-trauk! - subliovė Ronis. - Kas, bliamba, tavęs klausia?

Bet Stoukas Džonsas, kitaip Trauk-trauk, jau leidosi laiptais. Aidintis jo ramentų kaukšėjimas priminė man neseniai išsikraususį Frenką Stiuartą.

Dušas vėl pasisuko į Skipą, įsirėmęs kumščiais į šonus. Prie jo baltų marškinėlių ant krūtinės kabėjo prisegti asmeniniai ženklai. Jo tėvas, buvo pareikšta mums, nešiojo juos Prancūzijoje ir Vokietijoje, turėjo gulėdamas po medžiu, slėpdamasis nuo kulkosvaidžio ugnies, nusinešusios du ir sužeidusios keturis jo kuopos draugus. Kaip tai susiję su Vietnamo konfliktu, niekas gerai nesuprato, bet Dušas, iš visko sprendžiant, teikė ženklams daug reikšmės, todėl niekas neklausė apie tai. Netgi Roniui užteko proto prikąsti liežuvį.

- Jeigu leisime užgrobti Vietnamą, jie paims ir Kambodžą. - Dušo žvilgsnis susirado mane, po to Ronį... mus visus. - Vėliau Laosą. Filipinus. Vieną po kito.

- Jeigu jau sugebės paimti, tai gal ir verti pergalės, - garsiai suabejojau.

---

*Autorius turi omenyje Ho Ši Miną, tuometinį Šiaurės Vietnamo vadovą.

Dušas nustėręs pažvelgė į mane. Aš ir pats suglumau, bet savo žodžių neatsiėmiau.

23

Iki Padėkos dienos atostogų liko dar vienas įskaitų raundas, ir jauniems trečiojo Čemberleno aukšto trintukams tai buvo tikra katastrofa. Dauguma jau suprato, kad prisišokinėjo iki katastrofos, kad atliekame savotišką masinę savižudybę. Kerbis Maklendonas atliko savo sumautą fokusą ir išnyko kaip triušis fokusininko cilindre. Kenis Pstiras, paprastai sėdėdavęs kampe per partijų maratonus ir krapštęs nosį, kai negalėdavo apsispręsti, kokią kortą išmesti, pats nusiplovė. Ant savo pagalvės paliko pikų damą, skersai kurios užrašė: “Pasuoju”. Džordžas Lesardas prisijungė prie Stivo Ogo ir Džeko Freidžio Čade, moksliukų bendrabutyje.

Šešis išbraukiame, lieka trylika.

Atrodo, pakankamai. Po šimts, vien to, kas nutiko vargšui Kerbiui, buvo daugiau nei pakankamai. Paskutines tris keturias dienas prieš lūžį jo rankos taip tirtėjo, kad jam buvo sunku paimti kortas nuo stalo, o kai kas nors koridoriuje trenkdavo duris, jis pašokdavo nuo kėdės. Kerbio turėjo būti per akis. Bet nebuvo. Kaip ir mano laiko su Kerole. Būdamas su ja apsiramindavau, taip. Būdamas su ja nenorėjau nieko, išskyrus informaciją (ir, ko gero, išdulkinti ją iki negalėjimo). Tačiau bendrabutyje, ypač toje prakeiktoje svetainėje trečiajame aukšte, tapdavau kitokiu Piteriu Riliu. Trečiojo aukšto svečių kambaryje negalėdavau savęs pažinti.

Artėjant Padėkos dienai visus apėmė kažkoks fanatizmas. Tik niekas iš mūsų apie tai nešnekėjo. Kalbėdavomės apie filmus ir seksą (“Aš išbandžiau daugiau subinių nei karuselių arkliukas”, - mėgdavo giedoti Ronis, paprastai šiaip sau, be jokios progos), bet daugiausiai šnekėdavom apie Vietnamą... ir “čirvus”. Pokalbiai apie pastaruosius ribojosi aptarimu to, kas laimi, kas pralaimi ir kas neįstengia įsisavinti elementariausių žaidimo principų: atsikratyk bent vienos rūšies, kišk vidutinės vertės čirvus tam, kuris mėgsta rizikuoti, o jeigu tenka imti kirtį, imk didžiausia korta, kokią turi.

Vienintelė pastebima reakcija į artėjantį trečią įskaitų raundą buvo nesibaigiantys kortų turnyrai. Mes ir toliau žaidėme po penkis centus už akį, bet dabar įvedėme dar ir “taškus už partiją”. Šių

taškų rinkimo sistema buvo labai sudėtinga, bet Rendis Ekolsas ir Hju Brenenas per dvi karštligiškas naktis sukūrė gerą darbinę formulę. Jie abu, beje, praleidinėjo matematikos įvado kurso paskaitas, o pasibaigus rudens semestrui nei vienas, nei kitas nebuvo pakviesti tęsti kurso.

Trisdešimt treji metai praėjo nuo to įskaitų raundo prieš Padėkos dieną, bet vyras, kuris išaugo iš ano vaikino, vis dar šiurpsta jį prisiminęs. Susimoviau visuose dalykuose, išskyrus sociologiją ir literatūros įvadą. Net nereikėjo laukti, kol iškabins rezultatus. Skipas sakėsi palaidojęs visus, išskyrus diferencinį skaičiavimą. Tą vakarą pakviečiau Kerolę į kiną - paskutiniam pasimatymui prieš atostogas (ir paskutiniam apskritai, nors tuomet to nežinojau), ir eidamas prie mašinos sutikau Ronį Meilfantą. Pasiteiravau, kaip jo įskaitos. Ronis išsišiepė, mirktelėjo ir atsakė:

- Paėmiau visas tūzu. Kaip suknistoje "Studentų taurėje". Galiu būti ramus. - Bet aikštelės žibintų šviesoje aš įžiūrėjau, kad jo lūpų kampučiai trukčioja. O veido oda išbalusi, nusėta spuogais dar gausiau nei rugsėjį. - O tu kaip?

- Mane nori padaryti humanitarinių mokslų dekanu, - atsakiau. - Tau tai ką nors sako?

Ronis sugageno.

- Šiknius prakeiktas! - Jis plojo man per petį. Įžūlus pasitikėjimas jo akyse virto baime, ir jis atrodė visai vaikas. - Kur nors išsiruošei?

- Aha.

- Su Kerole?

- Aha.

- Tau gerai. Nieko sau boba. - Toks geranoriškumas iš Ronio tiesiog draskė širdį. - Jeigu nesusitiksime aukšte, linkiu pasilinksminti su kalakutu.

- Ir tau taip pat, Roni.

- Aha, ačiū. - Žiūri į mane ne tiesiai, o akių kampeliu, stengiasi išlaikyti šypseną. - Ne čia, tai ten atšvęsime.

- M-hm. Tiksliau nepasakysi.

24

Buvo karšta. Nors variklis ir ventiliatorius buvo išjungti, mašinoje buvo karšta - prišildėme ją savo kūnais. Langai aprasojo, ir

žibintų šviesa į vidų skverbėsi tarsi pro matinį stiklą. Griaudėjo radijas: galingasis Džonas Maršalas su senomis savo dainomis, ir Davelsai, ir Džekas Skotas, ir Mažasis Ričis, ir Fredis Kenonas, ir visos senos senos dainos, o jos megztukas atsegtas, jos liemenėlė pakabinta ant sėdynės atlošo, viena petnešėlė karo - plati petnešėlė (liemenukų technika dar nebuvo padariusi galingo šuolio į priekį), ir, o Viešpatie, jos šilta oda, jos spenelis trinasi man į lūpas. Ji su kelnaitėmis, bet tik sąlyginai, jos susuktos, patemptos į šalį, aš įkišau į ją vieną pirštą, po to du. O Čakas Beris traukia "Džoni B. Gud", tada "Rojal tyns" - "Šortai-šortukai", jos ranka už mano kelnių, jos pirštai traukia mano šortukų gumą, ir aš traukiu jos kvapą: kvepalų ant kaklo, prakaito - jos smilkiniuose, kur prasideda plaukai, ir girdžiu ją, girdžiu gyvą jos alsavimą, bežodį šnabždesį burnoje, kai bučiuojamės, ir visa tai vyksta ant priekinės mano automobilio sėdynės, atlenktos tiek, kiek galima. Negalvoju nei apie neišlaikytą sesiją, nei apie karą Vietname, nei apie LBD su sveikinimo girlianda Havajuose, apskritai apie nieką, tik noriu jos, noriu jos ten, dabar, ir staiga ji išsitiesia ir ištiesia mane, įsirėmusi abiem delnais man į krūtinę, jos išskėsti pirštai stumia mane prie vairo. Aš vėl prisislinkau prie Kerolės, nuslydau delnu per jos klubą, bet ji šūktelėjo: "Pitai! Ne!" ir suglaudė kojas, o keliai pliaukštelėjo vienas į kitą taip garsiai, kad aš išgirdau tą garsą, užsitrenkiančios spynos garsą, reiškiantį, jog užteks, patinka tau tai, ar ne. Man nepatiko, bet aš sustojau.

Sunkiai alsuodamas atsišliejau į aprasojusį kairiųjų durelių stiklą. Mano varpa buvo kaip metalinis vamzdis, taip prispaustas kelnėse, kad net skaudėjo. Neilgai - niekas nestovi amžinai. Man regis, tai pasakė Bendžaminas Dizraeilis. Bet erekcija atslūgsta, o kiaušiniai lieka įkaitę. Paprastas vyrų gyvenimo faktas.

Mes išėjome iš filmo - nykios juostos su Bertu Reinoldsu - ir grįžome į aikštelę galvodami apie viena... bent jau aš tikėjausi, kad apie viena. Ko gero, taip ir buvo, tik aš vyliausi gauti šiek tiek daugiau nei gavau.

Kerolė užsisagstė megztinį, bet jos liemenukas vis dar kabojo ant sėdynės ir atrodė ji neapsakomai gundančiai - krūtys veržėsi laukan, prieblandoje įžiūrėjau tamsesnius jos spenelių apskritimus. Ji atsegė rankinuką ir drebančia ranka ėmė ieškoti jame cigarečių.

- U-u-u... - nutęsė ji drebančiu, kaip rankos, balsu. - Norėjau pasakyti, taip!

- Su atsegtu megztuku tu panaši į Bridžitą Bardo, - pasakiau jai.

Ji pakėlė galvą - nustebusi ir, atrodo, nudžiuginta.

- Tikrai taip manai? Ar todėl, kad mano plaukai šviesūs?

- Plaukai? Ne, po galais. Todėl... - Aš parodžiau į megztuką. Kerolė pažiūrėjo į save ir nusijuokė. - Tačiau sagų nesagstė ir nebandė uždangstyti skylių. Bet vargu ar tai būtų pavykę, nes megztukas buvo kaip nulietas.

- Mūsų gatvėje buvo kino teatras - "Ešerio Ampyras". Dabar jis nugriautas, bet kai buvom vaikai - Bobis, Salas Džonas ir aš, - ten visą laiką rodė filmus. Man atrodo, "Ir Dievas sutvėrė moterį" ten ėjo tūkstantį kartų.

Nusijuokiau ir pasiėmiau nuo prietaisų skydo savo cigaretes.

- Geit Folso autokine jį visuomet rodydavo trečią vakarinėje penktadienio ir šeštadienio programoje.

- Tu jį matei?

- Juokiesi? Man ten net nosies neleisdavo įkišti, tik į Disnėjaus filmukus. Berods, "Tonką" su Salu Mineo mačiau mažiausiai septynis kartus.

- Aš negrįšiu į universitetą, - staiga pasakė Kerolė užsirūkydama. Pasakė taip ramiai, kad man pasirodė, jog tebekalbame apie senus filmus arba apie vidurnaktį Kalkutoje, apie bet ką, kas priverstų mūsų kūnus vėl užsnūsti - pasirodymas baigtas. Po to supratau.

- Tu... tu pasakei?

- Aš sakau, kad negrįšiu po atostogų. Ir namie švęsti Padėkos dieną nebus linksma, bet - velniop!

- Tėvas?

Ji papurtė galvą ir užsitraukė. Smilkstantis cigaretės galiukas metė ant jos veido oranžinius atšvaitus. Ji atrodė daug vyresnė. Vis dar graži, bet vyresnė. Polas Anka dainavo "Dianą", ir aš išjungiau imtuvą.

- Mano tėvas čia niekuo dėtas. Grįžtu į Harvičą. Prisimeni, minėjau Riondą, mamos draugę?

Lyg ir kažką prisiminiau, todėl linktelėjau.

- Nuotrauką, kurią tau rodžiau, darė Rionda. Na, tą, kur aš su Salu ir Bobiu. Ji sako... - Kerolė pažvelgė žemyn į savo sijoną, atraitotą kone iki juosmens ir ėmė glamžyti jį pirštais. Niekad iš anksto nepasakysi, dėl ko žmonės drovisi. Kartais fiziologinių

funkcijų, kartais - dėl giminaičių seksualinių nuteikimų, o kartais tiesiog pozuoja. Kartais, žinoma, gėdą kelia girtuoklystė.

- Tarkim taip: Gerberių šeimoje alkoholio problemų turi ne tik mano tėtukas. Jis išmokė mamą išgėrinėti, o ji buvo gera mokinė. Ilgus metus ji laikėsi - atrodo, lankė "Anoniminių alkoholikų" susirinkimus, - bet, anot Riondos, vėl pradėjo. Todėl grįžtu namo. Nežinau, aš įstengsiu jai padėti, bet pamėginsiu. Ir ne vien dėl mamos, bet ir dėl brolio. Rionda sakė, kad jis nežino, kokiam pasaulyje gyvena. Tiesa, jis niekad nežinojo. - Kerolė nusišypsojo.

- Kerole, gal tai ir ne pati geriausia mintis. Numoti ranka į išsilavinimą...

Ji piktai kilstelėjo galvą.

- Ach, tau rūpi mano išsilavinimas? Žinai, ką kalba apie tuos "čirvus", kuriuos pliekia trečiajame Čemberleno aukšte? Kad visi iki vieno lėks iš universiteto Kalėdoms neatėjus, įskaitant ir tave. Penas Langas sako, kad pavasario semestrą ten pradės tik jūsų šlykštus seniūnas.

- Na, juk tai perlenkta, - atsakiau. - Natas liks. Ir Stouklis Džonsas. Jeigu tik vakare nenusisuks sprando lipdamas laiptais.

- Kalbi lyg būtų juokinga.

- Visai nejuokinga, - atsakiau. Taip, tai buvo visai nejuokinga.

- Tai kodėl nemeti?

Dabar jau aš suirzau. Ji mane atstūmė ir suspaudė kelius, pasakė man, kad išvažiuoja, kai man ne tik norėjosi ją matyti, bet ir buvo būtina... įmetė mane į kažkokį mėšlą ir - šekit! - pasirodo, kaltas aš. Pasirodo, kortos dėl visko kaltos.

- AŠ NEŽINAU, kodėl nemetu, - atšoviau. - Kodėl negali rasti, kas pasirūpintų tavo mama? Kodėl ta jos draugė, na, Rovanda...

- Ri-on-da.

- ...negali ja pasirūpinti? Aš noriu pasakyti, negi tu kalta, kad tavo mama girtuoklė?

- Mano mama ne girtuoklė! Nedrįsk jos taip vadinti!

- Bet jai juk kažkas yra, jeigu dėl jos nori mesti universitetą. Jeigu šitaip rimta, vadinasi, jai labai negerai.

- Rionda dirba, jai reikia rūpintis savo mama, - atsakė Kerolė. Nepiktai. Kalbėjo pavargusiu, beviltišku balsu. Prisiminiau besijuokiančią mergaitę, kuri kartu su manimi žiūrėjo į vėjo asfaltu genamas raginimo balsuoti už Goldvoterį atplaišas, bet dabar mašinoje sėdėjo visai kita mergina.

- Mano mama - tai mano mama. Rūpintis ja nėra kam, išskyrus mane ir Jeną, o Jenas vos pats mokykloje kapstosi. Be to, atsargoje turiu kvietimą į Konektikuto universitetą.

- Tau reikia informacijos? - paklausiau aš. Mano balsas kimo, drebėjo. - Duosiu, reikia ar nereikia. Tinka? Tu daužai man širdį. Štai tau INFORMACIJA. Plėšai mano suknistą širdį.

- O ne, - atsakė ji. - Širdys labai tvirtos, Pitai. Dažniausiai jos nedūžta. Dažniausiai jos tik truputį apsilamdo.

Taip, taip! O Konfucijus sako, kad moteris, kuri verčiasi kūliais, nusileidžia ant galvos. Aš pravirkau. Taip, truputį, bet ašarų niekur nepaslėpsi. Viskas tikriausiai dėl to, kad buvau užkluptas netikėtai. Ir gerai! Gal verkiau dėl savęs. Nes buvau išsigandęs. Neišlaikiau - ar, tiksliau, grėsė neišlaikyti visas įskaitas, vienas iš mano draugelių jau nuspaudė mygtuką "LAUK", o aš niekaip negaliu mesti kortų. Kai anksčiau galvodavau apie universitetą, viskas atrodė absoliučiai kitaip, ir mane apėmė siaubas.

- Nenoriu, kad išvažiuotum, - pasakiau. - Aš myliu tave. - Pamėginau nusišypsoti. - Truputį papildomos informacijos, gerai?

Ji pažvelgė į mane žvilgsniu, kurio nesupratau, nuleido savo pusėje stiklą ir išmetusi nuorūką ištiesė man ranką.

- Ateik čia.

Aš įgrūdau savo cigaretę į sausakimšą peleninę ir nuslydau sėdyne prie jos. Į jos glėbį. Ji pabučiavo mane ir pažvelgė į akis.

- Gal myli mane, gal ir ne. Ir aš nė už ką neimsiu atkalbinėti tave nuo meilės man, tą galiu tau pažadėti - juk aplinkui tiek mažai meilės. Bet tavo širdyje visiška sumaištis, Pitai. Dėl paskaitų, dėl "čirvų", dėl Enmari, ir dėl manęs taip pat.

Norėjau atsakyti, jog visai ne, bet, žinoma, buvo būtent taip.

- Aš galiu įstoti į Konektikuto universitetą, - tęsė ji. - Jeigu su mama viskas susitvarkys, tai ir įstosiu. Jeigu ne, galėsiu mokytis neakivaizdiniu būdu Peningtone, Bridžporte, arba lankyti Stretfordo vakarinius kursus. Visa tai aš galiu, galiu sau leisti pasirinkti, nes aš mergina. Dabar puikus metas merginoms, patikėk manimi. Lindonas Džonsonas tuo pasirūpino.

- Kerole...

Ji švelniai prispaudė delną prie mano lūpų.

- Jeigu išlėksi iš čia gruodį, tai kitą gruodį gali atsidurti džiunglėse. Būtinai apie tai pamąstyk, Pitai. Salas - kitas atvejis. Jis tiki, kad taip reikia, ir nori tenai vykti. O tu nežinai, ko nori, kuo ti-

ki, ir taip bus, kol sėdėsi prie kortų.

- Klausyk, aš juk nugramdžiau Goldvoterio lipduką nuo bufe-rio, taip? - Pasakiau ir pajutau leptelėjęs kvailystę.

Ji nutylėjo.

- Kada išvažiuoji?

- Rytoj dieną. Turiu bilietą į ketvirtos valandos autobusą. Harviče jis sustoja vos už trijų kvartalų nuo mano namų.

- Tu važiuoji iš Derio?

- Taip.

- Galiu nuvežti tave į stotį, jeigu nori? Galėčiau užvažiuoti į bendrabutį apie tris.

Ji pagalvojo, po to linktelėjo... bet žvilgsnis liko neaiškus. Negalėjau to nepastebėti: juk paprastai jos žvilgsnis buvo toks atviras.

- Būtų gerai, - atsakė ji. - Dėkui. Juk aš tau nemelavau, tiesa? Juk sakiau, kad viskas tarp mūsų gali būti laikina.

Atsidusau.

- Aha. Tik tai buvo laikiniau, nei galėjau įsivaizduoti.

- Tai štai, Numeris Antras, mums reikia informacijos... in-for-ma-ci-jos.

- Negausite. - Atsakyti griežtai kaip Patrikas Makgvaienas "Belaisvyje", kai ašaros graužia akis, buvo sunku, bet aš stengiausi kaip galėjau.

- Net jeigu pasakysiu "prašau"? - Ji paėmė mano ranką, pakišusi po palaidinuke uždėjo ant kairės krūties. Ta mano dalis, kuri buvo ėmusi kristi apatijon, vėl išsitempė padėtyje "ramiai".

- Bet...

- Tu anksčiau esi turėjęs? Viską iki galo? Va, tokios man reikia informacijos.

Aš dvejojau. Greičiausiai visiems berniukams sunku atsakyti į šitą klausimą ir jie meluoja. Bet Kerolei meluoti nenorėjau.

- Ne.

Ji grakščiai išslydo iš savo kelnaičių, užmetė jas ant galinės sėdynės ir sunėrė pirštus man ant kaklo.

- O aš - taip. Du kartus. Su Salu. Manau, jis nelabai moka... Bet jis juk niekad nesimokė universitete. Priešingai nei tu.

Mano burna perdžiūvo, bet tai, ko gero, buvo tik iliuzija, nes kai ją pabučiavau, mūsų burnos buvo drėgnos, ir jos įsiskverbė viena į kitą: lūpos, liežuviai, švelniai kandžiojantys dantys. Kai atga-

vau amą, atsakiau:

- Kaip įmanydamas pasistengsiu pasidalinti savo universitetiniu išsilavinimu.

- Įjunk radiją, - paprašė ji, segdama mano diržą ir traukdama džinsų užtrauktuką. - Įjunk radiją, Pitai. Man patinka senos dainos.

Ir aš įjungiau radiją, ir bučiavau ją, ir tą vietą, tą ypatingą vietą, kur jos pirštai nukreipė mane, ir buvo akimirka, kada buvau, kur anksčiau, o tada nauja. Ten ji buvo labai šilta ir labai ankšta. Kerolė sukuždėjo man į ausį, kutendama lūpomis:

- Neskubėk. Lėtai sukramtyk visas daržoves, vieną po kitos, ir galbūt gausi desertą.

Džekė Vilson dainavo "Vienišus ašarų lašus", ir aš neskubėjau. Rojus Orbisonas dainavo "Tik vieniši", ir aš neskubėjau. Galiūnas Džonas reklamavo "Pas Braningeną" - patį karščiausią Derio klubą, ir aš neskubėjau. Po to ji ėmė dejuoti, ir jau ne pirštai, o nagai smigo man į kaklą, o kai ji ėmė kilnoti klubus staigiais aršiais judesiais, aš jau negalėjau neskubėti. Per radiją uždainavo "Pleteriai". "Pleteriai" dainavo "Tamsos metą", o ji ėmė dejuoti, kad nežinojo, net neįsivaizdavo, o-och, och, Pitai, o-och, O Dieve, Dieve švenčiausias, Pitai, ir jos lūpos spaudėsi prie mano lūpų, mano smakro, kaktos. Aš girdėjau, kaip girgžda sėdynė, užuodžiau cigarečių kvapą ir pušų oro gaiviklį, kabantį ant užpakalinio vaizdo veidrodėlio, ir pats dejavau, nežinau ką, o "Pleteriai" dainavo: "Kiekvieną dieną apie vakarą meldžiuos, kad būčiau su tavim", ir tada tai įvyko. Siurblys veikia ekstazės režimu. Užsimerkiau, užsimerkęs apkabinau ir įėjau į ją taip, kada visas virpi, ir girdėjau, kaip mano kulnas mėšlungiškai kalena dureles, ir galvojau, kad net galėčiau mirti; ir dar galvojau, kad tai informacija. Siurblys dirba ekstazėje, kortos krenta ten, kur krenta, Žemė nei per jotą nelėtina savo sukimosi, dama slepiasi, damą suranda, ir visa tai buvo informacija.

25

Kitą rytą turėjau trumpą pokalbį su savo geologijos dėstytoju, kuris pasakė man, kad aš "slystu į labai rimtą situaciją". "Informacija pasenusi, Numeris Šeštas", - norėjau pasakyti jam, bet nutylėjau. Pasaulis tą rytą atrodė kitoks - ir geresnis, ir blogesnis. Kai grįžau į Čemberlen Holą, Natas jau buvo susiruošęs keliauti. Vie-

noje rankoje laikė lagaminą su lipduku "UŽLIPAU ANT VAŠINGTONO K." Ant peties kabojo kuprinė, prigrūsta nešvarių baltinių. Kaip ir visa kita, Natas man atrodė kitoks.

- Geros Padėkos dienos, - pasakiau, atidarydamas savo spintą ir pradėdamas kaip pakliuvo traukti kelnes ir marškinius. - Prisikirsk įdaro. Tu klaikiai liesas.

- Būtinai. Ir su spanguolių padažu. Pirmą savaitę čia siaubingai ilgėjausi namų ir apie nieką daugiau negalvojau, tik apie mamos padažus.

Kroviau lagaminą, mąstydamas apie tai, kaip vešiu Kerolę į Derio stotį, o tada tiesiog nuvažiuosiu toliau. Jeigu 136-ojoje magistralėje nebus didelių kamščių, tai namus pasieksiu dar prieš tamsą. Gal net sustosiu prie "Frenko fontano" ir išgersiu stiklą rutbiro, prieš sukdamas į Šabo kelią prie gimtųjų namų. Staiga man užvis svarbiau tapo kuo toliau dingti iš šitos vietos - kuo toliau nuo Čemberlen Holo ir Holiouko, kuo toliau šito prakeikto universiteto. "Tavo širdyje visiška sumaištis, Pitai, - pasakė Kerolė mašinoje vakar vakare. - O tu nežinai, ko nori, kuo tiki, ir taip bus, kol sėdėsi prie kortų".

Štai mano galimybė pabėgti nuo kortų. Skaudėjo širdį nuo minties, kad Kerolė negrįš, bet meluočiau sakydamas, kad tai užvaldė visas mano mintis. Tuo metu atrodė svarbiausia pabėgti kuo toliau nuo trečiojo aukšto svetainės. Pabėgti nuo Kekšės. "Jeigu išlėksi iš čia gruodį, tai kitą gruodį gali atsidurti džiunglėse". "Skaityk, galas", - kaip sakydavo Skipas Kirkas.

Kai užvėriau lagaminą ir atsigręžiau, Natas vis dar stovėjo tarpduryje. Aš net krūptelėjau iš netikėtumo. Lyg pamatęs kokį vaiduoklį.

- Ei, smirsk iš čia, - pasakiau. - Laikas ir traukiniai nieko nelaukia. Net būsimų stomatologų.

Natas stovėjo ir žiūrėjo į mane.

- Tave išmes, - ištarė.

Vėl pagalvojau, kad tarp Nato ir Kerolės yra kažkas bendra, lyg būtų dvi vieno medalio pusės - vyriška ir moteriška. Išspaudžiau šypseną, bet kambariokas nesišypsojo. Jo veidas buvo smulkus, išbalęs, sukritęs. Idealus jankio veidas. Kai pamatai liesą tipą, kuris daugiau nusvyla nei nudega, kurio elegancijos supratimas ribojasi kaklaraiščiu-virvele ir gausiai "Vaiteilsu" išteptais plaukais - tipą, kuris atrodo niekad normaliai nevalgęs per paskutinius

trejus metus, - žinok, kad greičiausiai jis gimė ir augo į šiaurę nuo Vait Riverio, Nju Hempšyre. O mirties patale paskutiniai jo žodžiai greičiausiai bus "spanguolių padažas".

- Ne-a, - atsakiau. - Nežliumbk, Nati. Viskas kontroliuojama.

- Tave išmes, - pakartojo jis. Jo žandus užliejo raudonis. - Jūs su Skipu - geriausi vaikinai, kokius man teko pažinti. Mokykloje nieko į jus panašaus nebuvo, tai yra, mano mokykloje, o jus išmes - kaip kvaila!

- Niekas manęs neišmes, - atsakiau aš... bet po vakar vakaro jau neabejojau, kad tai įmanoma. Aš ne tik "slydau" į pavojingą situaciją, aš jau mirkau iki ausų joje. - Ir Skipo. Viskas kontroliuojama, sakau.

- Pasaulis griūva, o jus išmes dėl "čirvų"! Dėl kvailo kortų žaidimo!

Ir nelaukęs, kol atsakysiu, išėjo. Iškeliavo šiaurėn mėgautis kimštu kalakutu pagal mamos receptą. Gali būti, kad ir maloniu Sindės masažu per kelnes. Kodėl gi ne? Juk tai Padėkos diena.

26

Aš neskaitau savo horoskopų, retai žiūriu "X failus", niekad neskambinau "Parapsichologijos draugams", ir vis tiek tikiu, kad mes visi kartais žvilgtelime į ateitį. Ir kai dieną sustabdžiau priešais Franklin Holą senutėlį "Universalą", staiga pajutau - ji jau išvažiavo.

Įėjau. Vestibiulis, kuriame paprastai plastmasiniuose krėsluose lūkuriuodavo aštuoni devyni džentelmenai, buvo keistai tuščias. Valytoja mėlynu chalatu siurbė austinį kilimą. Mergina už budinčiosios stalo skaitė žurnalą ir klausėsi radijo. Ne ką kita kaip "? ir Misterians". Verk, verk, verk, mažyte, 96 ašaras.

- Pitas Rilis pas Kerolę Gerber, - pasakiau. - Pakviesite ją?

Mergina pakėlė galvą, padėjo žurnalą ir švelniai, bet su užuojauta pažvelgė į mane. Kaip gydytojas, kuris turi jums pasakyti: "Labai gaila... e... bet auglio operuoti jau nebegalima. Nepasisekė, drauguži. Derinkite santykius su dievuliu."

- Kerolė sakė, kad jai reikia išvažiuoti anksčiau. Išlėkė į Derį greituoju "Juodu lokiu". Bet ji įspėjo, kad ateisite, ir prašė perduoti štai šitą.

Ji ištiesė voką su mano pavarde. Padėkojęs išėjau iš bendrabu-

čio su juo rankose. Paėjau takeliu ir kelias sekundes pastovėjau prie savo automobilio, žvelgdamas į Holiouką, legendinį Prerijų Dvarą ir žmogučio-dešrelės prieglaudą. Žemiau vėjas varė sausų lapų bangas. Jie prarado ryškias spalvas, liko tik lapkričio rudumas. Padėkos dienos išvakarės, žiemos sugrįžtuvės į Naująją Angliją. Pasaulį sudarė vėjas ir šalta saulės šviesa. Aš vėl pravirkau. Pajutau tai iš šilumos ant skruostų. 96 ašaros, vaikeli, verk, verk, verk.

Įsėdau į mašiną, kurioje vakar praradau savo nekaltybę, ir atplėšiau laišką. Viduje buvo vienas lapelis. Lakoniškumas - šmaikštumo brolis, sakė Šekspyras. Jeigu taip, tai Kerolės laiškas buvo pasiutiškai šmaikštus.

Mielas Pitai,

Tegu mūsų atsisveikinimu lieka vakar vakaras - ką galėtume prie jo pridurti? Galbūt parašysiu tau į universitetą, gal ir neparašysiu: dabar taip susipainiojau, kad tiesiog nieko nežinau. (Ei, dar galiu apsigalvoti ir grįžti!) Bet, prašau, leisk man pirmai parašyti, gerai? Sakei, kad myli mane. Jeigu taip, leisk man pirmai parašyti. O aš parašysiu, pažadu.

Kerolė

P.S. Vakar vakaras buvo nuostabiausias mano gyvenime. Jeigu būna geriau, nesuprantu, kaip žmonės lieka gyvi.
P.P.S. Mesk nutraukti tą kvailą lošimą kortomis.

Ji parašė, kad tai buvo nuostabiausias vakaras jos gyvenime, bet nepridūrė “myliu”. Tik pasirašė. Vis dėlto... “Jeigu būna geriau, nesuprantu, kaip žmonės lieka gyvi.” Aš žinojau, apie ką ji. Susilenkiau ir paliečiau sėdynę ten, kur ji gulėjo. Kur mes gulėjome kartu.

“Įjunk radiją, Pitai. Aš mėgstu senas dainas”.

Pasižiūrėjau į laikrodį. Prie bendrabučio atvažiavau anksčiau (tikriausiai suveikė nuojauta), ir dabar buvo tik kelios minutės po trijų. Aš puikiausiai spėčiau į stotį jai nespėjus išvažiuoti į Konektikutą... bet neketinau to daryti. Ji teisi: mes pasakiškai atsisveikinome sename mano “Universale” ir visa kita būtų žingsnis že-

myn. Geriausiu atveju pakartotume tai, kas jau pasakyta, blogiausiu - sutryptume praeitą vakarą susiginčiję.

"Mums reikia informacijos"...

Taip. Ir mes ją gavome. Dievas mato, dar kaip!

Sulanksčiau laišką ir įsikišęs į užpakalinę džinsų kišenę išvažiavau namo į Geits Folsą. Iš pradžių ašaros temdė akis, teko jas šluostytis. Vėliau įjungiau radiją, ir muzika atnešė palengvėjimą. Muzika visuomet padeda. Dabar man per penkiasdešimt, o ji vis dar padeda. Pasakiška, patikrinta priemonė.

27

Grįžau į Geitsą apie pusę šešių, pravažiuodamas "Fontaną" sumažinau greitį, bet nesustojau. Dabar troškau kuo greičiau atsidurti namuose - daug labiau nei stiklinės vaisvandenių ir naujienų iš Frenko Parmelo. Mama pasitiko mane priekaištu, kad visai išdžiūvau, nekerpu plaukų ir vengiu skustuvo. Tada atsisėdo į savo supamąjį krėslą ir pravirko paklydėlio sūnaus sugrįžimo proga. Tėtis pakštelėjo man į žandą, apkabino viena ranka, o tada nušlepsėjo prie šaldytuvo įpilti raudonosios mamos arbatos. Jo galva kyšojo iš aukšto stataus rudo megztinio kaklo it smalsaus vėžlio galva.

Mes - tai yra mama ir aš, - manėme, kad jis išsaugojo penktadalį regėjimo ar net daugiau. Tiksliai nežinojome, nes tėtis retai ką nors kalbėdavo. Tai vis dėl to nelaimingo atsitikimo pakavimo ceche, kai jis nukrito iš didelio aukščio. Kairę jo veido ir kaklo pusę vagojo randai; virš smilkinio liko įduba, kur plaukai nebeataugo. Kritimas aptemdė jo akis ir paveikė psichiką. Bet jis nebuvo "visiškas idiotas", kaip išsireiškė vienas šiknius Gendrono kirpykloje, nebuvo ir nebylys, kaip manė kai kas. Devyniolika dienų jis išgulėjo komoje. O kai atsigavo, beveik liovėsi kalbėti, galvoje viskas susijaukė, bet retsykiais jis būdavo su mumis visas, sveikas ir gyvas. Kai aš įėjau, jo buvo pakankamai, kad pabučiuotų mane ir apkabintų viena ranka - kaip įpratęs. Labai mylėjau savo senį... po semestro už kortų stalo su Roniu Meilfantu supratau, jog sugebėjimas plakti liežuviu - gerokai pervertintas talentas.

Kurį laiką sėdėjau su jais ir pasakojau universiteto istorijas (tik ne apie Kekšės medžioklę), po to išėjau į lauką. Grėbiau nukritusius lapus temstant, kaip palaiminimą jaučiau šaltą vėją, glostantį skruostus, mojavau pro šalį einantiems kaimynams, o vakarienės

sukirtau net tris mamos iškeptus mėsainius. Vėliau ji pasakė eisianti į bažnyčią, kur moterys ruošia labdaringas vaišes nepakylantiems iš patalo ligoniams. Ji mananti, kad man vargu ar patiks leisti vakarą senų vištų draugijoje, bet jeigu pasiilgau kudakavimo, visos apsidžiaugs mane pamačiusios. Aš padėkojau jai, bet pasakiau, kad verčiau paskambinsiu Enmari.

- Kodėl manęs tai nestebina? - tarė ji ir išėjo. Išgirdau nuvažiuojančios mašinos variklį ir be ypatingo džiaugsmo prisiverčiau paskambinti Enmari Sjusi. Po valandos ji pasirodė su tėvo "Pikapu": šypsena, ant pečių krentantys plaukai, švytinčios lūpdažiu lūpos. Šypsena greitai dingo, kaip patys suprantate, ir praėjus penkiolikai minučių, kai Enmari įėjo į namą, ji išbėgo iš jo ir iš mano gyvenimo. Skaityk, mažyte, galas. Praėjus maždaug mėnesiui po "Vudstoko"* ji ištekėjo už draudimo agento iš Liuistono ir tapo Enmari Džalbert. Jie turi tris vaikus, ir tebėra susituokę. Ko gero, neblogai, ar ne? Jeigu ir ne, tai turite pripažinti, jog tai siaubingai amerikietiška.

Aš stovėjau prie lango virš kriauklės ir žiūrėjau, kaip misterio Sjusi žibintai tolsta gatve. Man buvo gėda už save - po velnių, kaip išsiplėtė jos akys. Kaip dingo šypsena ir ėmė drebėti lūpos! Kita vertus, jaučiausi bjauriai laimingas, šlykščiai džiūgavau. Man buvo taip lengva, kad galėjau užbėgti siena ir lubomis kaip koks Fredas Asteras.

Už manęs pasigirdo šlepsėjimas. Atsigręžęs pamačiau tėvą - jis vėžlino linoleumu vilkdamas kojas. Ėjo atkišęs priešais save vieną ranką. Jos oda darėsi panaši į didelę, apsmukusią pirštinę.

- Aš, regis, girdėjau, kaip jaunoji panelė pavadino jaunąjį džentelmeną paskutiniu niekšu? - paklausė jis tyliai, lyg abejodamas.

- N-na, taip. - Aš trypčiojau vietoje. - Gal ir girdėjai.

Jis atidarė šaldytuvą, pagraibė po jį ir surado raudonosios arbatos ąsotį. Gerdavo ją be cukraus. Kartą paragavau tokios ir galiu pasakyti, kad ji beveik be skonio. Turėjau teoriją, kad tėtis imdavo raudoną arbatą todėl, kad šaldytuve ji buvo ryškiausia ir jis visuomet žinojo, ką ras ąsotyje.

- Sjusi dukrelė, taip?

- Taip, tėti, Enmari.

- Visų Sjusi bjaurus būdas, Pitai. Ji ir durimis trenkė, taip?

*Roko muzikos festivalis, įvykęs 1969 metų rugpjūčio 15-17 d.

Nusišypsojau. Neįstengiau susivaldyti. Stebuklas, kad iš durų neišlėkė stiklas.

- Lyg ir taip.

- Koledže radai naujesnį modelį, a?

Sudėtingas klausimas. Paprasčiausias ir teisingiausias atsakymas būtų “ne-a”. Taip ir atsakiau.

Jis linktelėjo, surado pačią didžiausią stiklinę spintelėje prie šaldytuvo, ir man pasirodė, kad jis išlies arbatą sau ant kojų.

- Duok, aš įpilsiu, - pasakiau. - Gerai?

Jis neatsakė, tačiau pasitraukė ir leido man padėti. Įdaviau jam į ranką artipilnę stiklinę, o ąsotį padėjau atgal į šaldytuvą.

- Skani arbata, tėti?

Tyla. Jis abiem rankom laikė stiklinę ir gėrė mažais gurkšneliais kaip vaikas. Palaukiau. Nutaręs, kad jau neatsakys, pakėliau iš kampo savo lagaminą. Suradau jame ant drabužių sudėtus vadovėlius.

- Mokysies per atostogas? - pasiteiravo tėvas, privertęs mane krūptelėti: jau buvau pamiršęs, kad jis virtuvėje. - Nieko sau!

- Aš atsilikau keliuose dalykuose. Dėstytojai ten taip netūpčioja, kaip mokykloje.

- Koledžas, - ištarė jis. Po ilgos pauzės. - Tu koledže.

Tai nuskambėjo kaip klausimas, todėl tariau:

- Aha, tėti.

Jis dar truputį pastovėjo tenai lyg stebėtų, kaip kraunu į krūveles vadovėlius ir sąsiuvinius. Gal ir tikrai sekė. Sunku tiksliai pasakyti. Galiausiai jis nušlepsėjo prie durų ištempęs kaklą, pakėlęs vieną ranką, o kitą - su raudonosios arbatos stikline - prispaudęs prie krūtinės. Prie durų jis sustojo ir nepasukdamas galvos tarė:

- Gerai, kad atsikratei tos Sjusi. Visi Sjusi savotiški. Galima juos puošti, bet vestis niekur nesinori. Rasi geresnę.

Jis išėjo priglaudęs prie krūtinės stiklinę.

28

Kol brolis su žmona neatvažiavo iš Nju Glosterio, aš iš tikrųjų mokiausi; įveikiau pusę sociologijos ir perkrimtau keturiasdešimt geologijos puslapių - ir viską per smegenis išsunkiančias tris

valandas. Per tą laiką, kai sugalvojau padaryti pertrauką ir išsivirti kavos, vėl suruseno viltis. Aš atsilikau. Katastrofiškai atsilikau, bet gal tai dar pataisoma. Dar galima pasivyti?

Jeigu ateityje sugebėsiu apeiti lanku trečiojo aukšto svetainę. Po devynių penkiolika pro vartus įvažiavo mano brolis, kuris chroniškai neatvažiuoja, kol saulė nenusileidžia. Aštuntą mėnesį nėščia jo žmona, švytuodama tikros audinės kailiniais nešė pudingą, o Deivas - troškintų pupelių indą. Visame pasaulyje tik mano broliui šautų į galvą vežti troškintas pupeles į šeimos šventę iš kitos apygardos. Jis geras vyrukas, tas mano brolis, Deivas, vyresnis už mane šešeriais metais, o 1966 metais - nedidelės firmos, turinčios pustuzinį užkandinių, pardavinėjančių mėsainius, buhalteris. Iki 1996 metų užkandinių skaičius pasiekė aštuoniasdešimt, o mano brolis su trimis partneriais tapo firmos savininkais. Jis įkainotas trimis milijonais dolerių - bent jau popieriuje, ir triskart šuntavosi širdį. Galima sakyti, po šuntavimą kiekvienam milijonui.

Paskui Deivą ir Ketę į namą įėjo mama, apsibarsčiusi miltais, pakilios nuotaikos po atlikto gero darbo ir netverdama džiaugsmu, kad abu jos sūnūs namie. Prasidėjo linksmas pašnekesys. Mūsų tėtis sėdėjo kamputyje, klausėsi nieko nekalbėdamas, bet šypsojosi, ir keistos jo akys išplėstais vyzdžiais slinko nuo Deivo veido ant mano ir atgal. Manau, jo akys reagavo į mūsų balsus. Deivas paklausė, kur Enmari. Atsakiau, kad mes nutarėme kol kas nesusitikinėti. Deivui parūpo, ar tai reiškia, kad... Bet jis nespėjo baigti - jo žmona ir mama kaip susitarusios kumštelėjo, suprask: "Ne dabar, vaikine, ne dabar!" Pastebėjęs, kaip išsiplėtė mamos akys, supratau, jog vėliau ir ji norės manęs šio to paklausti. Gal ne vien šio to. Mamai reikia INFORMACIJOS. Mamoms jos visada reikia.

Jeigu pamiršim, kad Enmari apšaukė mane niekšu ir protarpiais mano mintys nuklysdavo į apmąstymus apie tai, ką veikia Kerolė Gerber (daugiausiai apie tai, kad galbūt ji persigalvojo ir grįš į universitetą ir ar švenčia Padėkos dieną su tuo Salu Džonu, išsiruošusiu į armiją), šventės praėjo kaip niekad gerai. Ketvirtadienį ir penktadienį plaukė giminės, tvindė namus, graužė kalakuto šlauneles, žiūrėjo futbolą ir šūkavo per lemiamus rungtynių momentus, skaldė malkas virtuvės viryklei (šeštadienio vakare mamai pliauskų jau būtų užtekę kūrenti viryklę iki žiemos galo, jeigu sumanytų). Po vakarienės valgėme pyragą ir žaidėme "eruditą". Šventės kulminacija tapo Deivo ir Ketės ginčas dėl namo, kurį ruo-

šėsi pirkti, - Ketė šveitė plastikinį indą su maisto likučiais į mano brolelį. Vaikystėje aš ne kartą buvau apkumščiuotas Deivo, todėl su malonumu stebėjau, kaip indas su moliūgų pyragu atšoka nuo jo smilkinio. Malonumas!

Bet po visu malonumu, po paprastu džiaugsmu, kurį jauti, kai susirenka visa šeima, slėpėsi baimė dėl to, kas laukia grįžus į universitetą. Nuvogiau valandą pasimokyti vėlai vakare ketvirtadienį, kai puotos likučiai buvo sukišti į šaldytuvą ir visi išsiskirstė miegoti, taip pat dar dvi valandas penktadienio vidurdienį, kai tarp svečių vizitų nutaikiau tarpą, o Deivas su Kete laikinai susitaikę nuėjo "pasnausti" (snaudė jie, kaip man pasirodė, labai triukšmingai).

Aš ir toliau jaučiau, kad galiu pasivyti, - ne jaučiau, o tvirtai žinojau. Bet taip pat žinojau, kad vienas to padaryti nepajėgsiu, su Natu irgi. Reikėjo rasti porą tarp tų, kurie suprato žudikišką trečiojo aukšto svetainės trauką, žinojo, kaip užverda kraujas, kai kas nors ima mesti pikus, siekdamas sužvejoti Kekšę. Tų, kurie suvokė pirmykštį džiaugsmą, kai pavykdavo palikti Ronį su *la femme noire*.

Vadinasi, Skipas, nutariau aš. Net jeigu Kerolė grįš, manęs taip gerai ji nesupras. Ne, tai mes su Skipu turime išnirti iš maurų ir kapstytis į krantą. Nutariau, kad dviese mums pavyks. Tai nereiškia, kad jis man labai rūpėjo. Iki šeštadienio spėjau pasikuisti savo širdyje ir supratau, kad labiausiai nerimauju dėl savęs, kad labiausiai man rūpi Numeris Šeštas. Jeigu Skipas norės išnaudoti mane, puiku. Nes aš tai tikrai ketinu juo pasinaudoti.

Šeštadienį įsigilinau į geologiją tiek, kad tapo visiškai aišku: man reikia pagalbos išsiaiškinti kai kurias sąvokas, - ir skubiai. Iki semestro galo manęs tyko du rimti slenksčiai: įskaitų eilė ir egzaminai. Kad išsaugočiau stipendiją, man būtina išlaikyti juos labai gerai.

Deivas ir Ketė išvažiavo šeštadienio vakare apie septintą, vis dar bardamiesi (daugiau juokais) dėl namo, kurį ketino įsigyti Polunale. Aš įsitaisiau už virtuvinio stalo ir ėmiau skaityti iš sociologijos vadovėlio apie negrupines sankcijas. O viskas, atrodo, susiveda į tai, kad ir paskutiniams kvailiams reikia ant kažko atsigriežti. Nelabai guodžianti mintis.

Tada pajutau, kad virtuvėje esu ne vienas. Pakėlęs akis pamačiau priešais senu rausvu chalatu vilkinčią mamą su blizgančiu nuo

"Ponds" kremo veidu. Visai nenustebau, kad negirdėjau jos įeinant. Pragyvenusi šiame name dvidešimt penkerius metus ji mintinai žinojo visas girgždančias duris ir lentas. Supratau, kad ji pagaliau ryžosi paklausti mane apie Enmari, bet paaiškėjo, jog mano meilės reikalai jai rūpi mažiausiai.

- Ar labai bjauri tavo padėtis, Pitai?

Galvoje šmėkštelėjo šimtai visokiausių atsakymų, bet pasirinkau tiesą:

- Gerai nežinau.

- Bet yra kas nors blogiausia?

Šįkart tiesos jai nesakiau o, prisimindamas, suprantu, kas pagimdė melą: dalis manęs paties, nusiteikusi prieš mane, bet pakankamai stipri, kad galėjo nuvaryti prie bedugnės krašto... ir priversti žengti žemyn.

"Taip, mama, mano bėda - trečiojo aukšto svetainė, mano nelaimė - kortos. Dvi tris partijas, sakau sau kiekvieną kartą, kai laikrodis rodo pusiaunaktį, ir iš nuovargio jau nepajėgiu mokytis. Po galais, taip nusivariau, kad negaliu paimti vadovėlio. Per visą rudenį, jeigu neskaičiuosim "čirvų", aš sugebėjau tik prarasti savo nekaltybę."

Jeigu būčiau pasakęs bent pusę to, nuskambėtų panašiai kaip pasaka, kur reikia atspėti pikto nykštuko vardą ir ištarti jį garsiai. Tačiau aš apie tai neprasitariau, o paaiškinau jai, kad man sunku įsisavinti naujus metodus, įveikti senus įpročius. Bet aš galiu su tuo susitvarkyti. Ir susitvarkysiu.

Ji pastovėjo dar valandėlę, beveik iki alkūnių susikišusi rankas į chalato rankoves (tokioje pozoje ji priminė kinų mandariną), tada pasakė:

- Aš visada tave mylėsiu, Pitai. Ir tėtis taip pat. Jis to nesako, bet jaučia. Ir jis, ir aš. Tu juk žinai.

- M-hm, - atsakiau. - Žinau. - Ir pašokęs stipriai ją apkabinau. Ją nužudė kasos vėžys. Greitas vėžys. Bet nepakankamai greitas. Manau, kai kalbama apie tuos, kuriuos myli, greito vėžio nebūna.

- Bet tau reikia mokytis labai kruopščiai. Berniukai, kurie mokosi priešokomis, miršta. - Ji nusišypsojo. Nelabai linksmai. - Tikriausiai ir pats tai žinai.

- Kažką tokio girdėjau.

- Tu tebeaugi, - ištarė ji atsitraukusi nuo manęs.

- Kažin.

- Taip-taip. Ne mažiau colio nuo praėjusios vasaros. O tavo plaukai! Kodėl nesikerpi?

- Man taip patinka.

- Jie juk ilgesni nei mergaitės! Paklausyk mano patarimo, Pitai, nusikirpk. Reikia atrodyti padoriai. Pagaliau, tu ne iš tų "Rouling Stounz" ir ne Hermanas Hermitas.

Aš nusikvatojau. Nesusilaikiau.

- Mama, aš pagalvosiu, sutarta?

- Būtinai pagalvok. - Ji dar kartą stipriai mane apkabino, tada paleido. Atrodė išvargusi, bet man vis tiek pasirodė labai graži. - Už vandenyno berniukus žudo, - tęsė ji. - Iš pradžių maniau, kad dėl rimtos priežasties, bet tavo tėtis sako, jog tai didžiausia beprotybė, ir man dabar atrodo, kad visgi jo tiesa. Mokykis iš visų jėgų. Jeigu reikia pinigų vadovėliams - arba repetitoriui, - sukrapštysime.

- Ačiū, mama. Tu nuostabi.

- Kurgi ne! Sena tarka, nepavelkanti kojų. Einu miegoti.

Aš pasimokiau dar valandą, kol akyse ėmė dvejintis. Irgi nuėjau miegoti. Bet užmigti negalėjau. Vos pradėjęs snausti imdavau pagal rūšis dėlioti dalinamas kortas. Galiausiai leidau savo akims atsimerkti ir įsmigti į lubas. "Berniukai, kurie mokosi priešokomis, miršta", - pasakė mama, o Kerolė sakė, kad dabar geriausias laikas merginoms, esą Lindonas Džonsonas tuo pasirūpino.

"Pjudom Kekšę!"

"Dalinti iš kairės ar dešinės?"

"O, velnias, bjaurybė Rilis krapšto nuo dangaus mėnulį!"

Balsai galvoje. Balsai, besisunkiantys iš oro.

Mesti lošti - vienintelis protingas būdas išspręsti mano sunkumus, bet trečiojo aukšto svetainė, net ir būdama už šimto trisdešimt mylių nuo lovos, vis dar turėjo man valdžios, nepaklūstančios nei sveikam protui, nei savisaugos instinktui. Aš surinkau dvylika taškų rato turnyre; dabar mane lenkė tik Ronis su penkiolika. Negalėjau įsivaizduoti, kaip numosiu ranka į tuos dvylika, išeisiu iš žaidimo ir duosiu kelią tam šlykščiam Meilfantui. Kerolė padėjo pamatyti Ronį tikroje šviesoje: slidų, žemą, spuoguotą liliputą. Dabar, kai ji išvykusi...

"Ronis taip pat greitai išvažiuos iš tenai, - įsikišo proto balsas. - Jeigu išsilaikys iki semestro galo, bus neregėtas stebuklas. Pats žinai."

Šventa tiesa. Bet iki tol Roniui neliks nieko kito, tik "čirvai", taip? Nerangus, nusmuktkelnis, čiuplutėmis rankomis - grynas senis. Jis pučiasi, slėpdamas klaikų savo nepilnavertiškumo jausmą. Jo pasakos apie merginas buvo juokingos. Be to, jis negarsėjo gabumais, kaip kiti vaikinai, kuriems grėsė išlėkti iš universiteto (pavyzdžiui, Skipas Kirkas). "Čirvai" ir pūtimasis - tai viskas, kur Ronis buvo nepralenkiamas, kaip man atrodė. Tai kodėl nepasitraukus į šalį, tegu sklaidosi, kol gali?

Todėl, kad aš nenoriu, štai kodėl. Nes noriu nutrinti šypseną nuo to tuščio spuoguoto veido, nutraukti nepakenčiamą jo žvengimą. Žinoma, tai bjauru, bet tai tiesa. Labiausiai Ronis man patikdavo tada, kai pykdavo, kai aršiai dėbsodavo į mane iš po sulipusių ant kaktos sruogų ir atkišdavo apatinę lūpą.

Ir dar - pats žaidimas. Aš lošiau su pasimėgavimu. Netgi čia, savo vaikystės lovoje, nesilioviau apie jį galvojęs. Tai kaip man pavyks susilaikyti ir neiti į svetainę, kai grįšiu? Kaip praleisiu pro ausis Marko Sent Pjero bliovimą, kad paskubėčiau: yra laisva vieta? Visi turi po nulį, lošimas prasideda? Prakeikimas!

Aš nemiegojau, kai gegutė svetainės laikrodyje po mano kambariu iškukavo antrą nakties. Tada atsikėliau, užsimečiau seną chalatą ant marškinėlių ir trumpikių, nusileidau apačion. Prisipyliau sau pieno stiklinę, sėdau su ja už virtuvės stalo. Nedegė jokia lempa, ir švietė tik fluorescencinė juostelė virš viryklės; nesigirdėjo nė garso, išskyrus tylų švilpavimą kamine ir vos girdimą tėvo knarkimą galiniame miegamajame. Jaučiausi truputį kvaištelėjęs, tarsi kalakutas su geologijos kalimu mano galvoje būtų išjudinęs silpną žemės drebėjimą. Ir atrodė, kad užmigti galėsiu... na, maždaug šventojo Patriko dieną*.

Netyčia dirstelėjau užpakalinio įėjimo pusėn. Ten ant vieno kablio virš dėžės su malkomis kabojo mano mokyklinė striukė. Ta, ant kurios krūtinės buvo didelė balta GF monograma. Nieko, išskyrus miestelio inicialus, - nebuvau geras sportininkas. Kai Skipas, susipažinęs su manim universitete, paklausė, ar turiu kokių nors raidžių, liudijančių apie pasiekimus vienoje ar kitoje srityje, pranešiau jam, kad turiu didelį "O" už onanizmą - aukščiausio lygio žaidėjas, garsėjantis trumpais dažnais perėmimais. Skipas kvatojo iki ašarų, ir kaip tik tuomet tapome draugais. Tiesą sakant, galėjau gauti "D" už debatus arba pasiekimus dramos būrelyje, bet

*Kovo 17.

juk už tai raidžių neduoda, taip? Nei tada, nei dabar.

Tą naktį mokykla man atrodė neapsakomai tolimoje praeityje... beveik kitoje saulės sistemoje... bet priešais mane kabojo striukė, tėvų gimtadienio dovana, kai man suėjo šešiolika. Nuėjau ir nukabinau ją. Prispaudžiau prie veido, įtraukiau jos kvapo ir prisiminiau klasę, misterį Mizensiką joje - kartų pieštuko drožlių aromatą, tylų mergaičių kikenimą; iš lauko aidi šūksniai aikštėje, kur mūsų sportininkai žaidžia su "Rimedial Voleibol" klubo komanda. Aš pastebėjau, kad ten, kur striukė buvo užkabinta ant kablio, liko iškilimas. Ko gero, nuo paeito balandžio ar gegužės šitos striukės nevilkėjo niekas, net mama, eidama su naktiniais marškiniais paimti pašto.

Prisiminiau įšaldytą tipografiniuose taškeliuose Kerolės veidą, užtemdytą plakato "JAV, NEŠDINKIS IŠ VIETNAMO!". Plaukų uodegą ant jos mokyklinės striukės apykaklės... ir man galva nušvito.

Mūsų telefonas, prieštvaninis dinozauras sukamu disku, stovėjo ant stalelio prieangyje. Stalčiuje po juo buvo Geits Foslo telefonų knyga, mamos adresų knygelė ir visokiausi rašymo reikmenys. Tarp jų - juodas markeris atžymoms ant skalbinių. Grįžęs su juo atsisėdau prie stalo. Pasidėjau mokyklinę striukę ant kelių, tada markeriu ant jos nugaros nupiešiau didelį žvirblio pėdsaką. Kol piešiau, mintys susirikiavo. Pagalvojau, kad pats galiu suteikti sau raidę, ir to ėmiausi.

Baigęs pakėliau striukę už pečių ir apžiūrėjau. Silpnoje šviesoje mano piešinys atrodė grubus, iššaukiantis ir vaikiškas:

Bet man jis patiko. Man patiko tas sumautas ženklas. Netgi tuomet gerai nežinojau, ką manau apie karą, o žvirblio pėdsakas apskritime man patiko. Jeigu užmigsiu, tai tik jo dėka. Išskalavęs stiklinę nuėjau su striuke po pažastimi į viršų. Įgrūdau ją į sieninę spintą ir atsiguliau. Mąsčiau apie tai, kaip Kerolė pakišo mano

ranką po palaidinuke, apie jos kvapą savo burnoje. Mąsčiau apie tai, kaip buvome savimi už aprasojusių senutėlio "Universalo" stiklų, ir, gali būti, buvome geriausi, kokie galime būti. Mąsčiau apie tai, kaip juokėmės, kai stovėjome ir žiūrėjome į Goldvoterio lipduko skutelius automobilių aikštelėje. Galvojau apie tai, kai užmigau.

Sekmadienį, grįždamas į universitetą, išsivežiau savo perdirbtą mokyklinę striukę, tik supakavęs ją į lagaminą. Nepaisant ką tik išsakytų abejonių dėl pono Džonsono karo, mama apipiltų mane klausimais apie tą ženklą, o aš neturėjau ką atsakyti. Kol kas.

Nors jaučiau turįs teisę nešioti šią striukę, ir nešiojau. Laisčiau ją alumi, barsčiau cigarečių pelenais, vėmiau ant jos, terliojau krauju, ja vilkėjau tada, kai Čikagoje paragavau ašarinių dujų, visa gerkle bliaudamas: "Visas pasaulis tai mato!" Merginos verkė ant susipynusių G ir D kairėje krūtinės pusėje (vėlesniuose kursuose baltos raidės virto pilkomis), o viena gulėjo ant jos, kai mylėjomės. Mylėjomės nesisaugodami, todėl ant dygsniuoto pamušalo gali būti ir spermos pėdsakų. Per tą laiką, kai surinkau savo daiktus ir palikau LSD kaimelį 1970 metais, iš taikos ženklo, nupiešto mamos virtuvėje, liko tik neaiškus šešėlis. Bet jis liko. Kiti galėjo jo ir nepastebėti, o aš niekad neužmiršau, kas ten.

29

Po Padėkos dienos į universitetą grįžome taip: Skipas penktą (jis gyveno Dekstere ir jam iš mūsų trijų buvo arčiausiai), aš septintą, o Natas - apie devintą. Net neišsipakavęs lagaminų paskambinau į Franklin Holą. Ne, atsakė man budinčioji, Kerolė Gerber negrįžo. Ji aiškiai leido suprasti, kad nenori atsakinėti į kitus klausimus, bet aš neatstojau. Ant jos stalo guli dvi rausvos kortelės "IŠĖJO IŠ UNIVERSITETO", atsakė ji. Ant vienos Kerolės pavardė ir jos kambario numeris.

Padėkojau ir padėjau ragelį. Pastovėjau minutę dūmydamas prie telefono būdelės, tada pasisukau eiti į kambarį. Kitoje koridoriaus pusėje už vieno kortų stalelio sėdėjo Skipas ir rinko nuo grindų pabirusį kirtį.

Kartais pagalvoju, ar nebūtų viskas pakrypę kita linkme, jeigu Kerolė būtų grįžusi į universitetą ar net jeigu būčiau grįžęs anksčiau už Skipą, kol jo neužvaldė trečiojo aukšto svetainės kerai. Ta-

čiau aš atvykau vėliau.

Stovėjau telefono būdelėje, traukiau "Pall Mall" ir labai savęs gailėjausi. Po to kažkas kitoje koridoriaus pusėje suriko:

- Velnias, ne! Negali būti, velnias!

Į tai Ronis Meilfantas (iš telefono būdelės jo nemačiau, bet jo balsas unikalus, lyg pjūklo, įnikusio į sausą šaką) piktdžiugiškai atšovė:

- Ei, pasižiūrėkite: Rendis Ekolsas gauną pirmą Kekšę naujoje epochoje po Padėkos dienos.

"Neik ten, - pasakiau sau. - Jeigu eisi, galutinai susimausi. Kartą ir visam laikui".

Bet aš, žinoma, nuėjau. Visus stalus radau užimtus, tačiau trys vaikinai - Bilis Marčantas, Tonis Deluka ir Hju Brenenas - stovėjo ir stebėjo lošimą. Jeigu norėtume, galėtume užimti vieną kurį kampą.

Cigarečių dūmų debesyje Skipas pakėlė galvą nuo savo kortų ir pliaukštelėjo delnu per mano delną.

- Sveikas atvykęs į beprotnamį, Pitai.

- Ei! - šūktelėjo Ronis atsigręždamas. - Tik pažiūrėkit, kas čia toks! Vienintelė subinė šitoje skylėje, šiek tiek nuraukianti apie žaidimą. Kur buvai, valkata?

- Ljustoune, - atrėmiau. - Dulkinau tavo bobutę!

Ronis užkudakavo, spuoguoti skruostai paraudo.

Skipas labai rimtai žiūrėjo į mane, ir jo akyse kažkas buvo. Tiksliai nepasakysiu. Laikas eina, Atlantida vis labiau grimzta į vandenyną, ir vis dažniau jaučiu polinkį romantizuoti. Mitologizuoti. Gal jose pamačiau, kad jis pasidavė, kad pasirengęs sėdėti ten ir žaisti kortomis, kad ir kas bus; o gal jis davė man leidimą eiti savo keliu. Bet man buvo aštuoniolika, ir į Natą buvau panašesnis labiau nei drįsau pripažinti. Dar niekad neturėjau tokio draugo, kaip Skipas. Skipas buvo bebaimis; Skipas keikėsi kas antras žodis, o kai valgydavo Dvare, merginos negalėjo atplėšti nuo jo akių. Jis buvo joms toks magnetas, kokiu Ronis buvo tik savo erotiniuose sapnuose. Tačiau kažkas Skipe nerado sau vietos, kažkas panašaus į kaulo nuolaužą, kuri po nekaltų ilgamečių klajonių po organizmą gali pradurti širdį arba užkišti kraujagyslę smegenyse. Ir jis tai nujautė. Netgi tada, kai mokykliniai metai lipo prie jo kaip placenta, ir jis dar tikėjosi kaip nors tapti istorijos mokytoju, treniruoti mokyklos beisbolo komandą. O aš mylėjau jį. Jo išvaizdą, jo šyp-

seną, eiseną, kalbėjimo būdą. Mylėjau ir nenorėjau jo palikti.

- Na, kaip? - tariau aš Biliui, Toniui ir Hju. - Norite pasimokyti, vaikučiai?

- Penki centai už akį! - suriko Hju ir suburbuliavo kaip kalakutas. Jis ir buvo kalakutas. - Einam!

Labai greitai mūsų ketveriukė atsidūrė kampe, pešė cigaretes, o kortos lakstė iš rankų į rankas. Aš prisiminiau, kaip karštligiškai kaliau per atostogas; prisiminiau, kaip mama sakė, kad rimtai nesimokantys dabar miršta kare. Prisiminiau viską, bet tai atsitraukė toli į praeitį kaip mes su Kerole mašinoje, kai "Pleteriai" traukė "Tamsos metą."

Aš pakėliau galvą ir pamačiau, kad duryse pasirėmęs ramentais stovi Stoukas Džonsas ir žiūri į mus su netrikdoma panieka. Juodi jo plaukai atrodė tankesni negu anksčiau, labiau raitėsi virš ausų, sunkiau krito ant milinės apykaklės. Jis visą laiką šnopavo, ant nosies galo kabojo lašas, akys ašarojo, bet apskritai atrodė ne prasčiau nei prieš atostogas.

- Stoukai! - pašaukiau. - Kaip sekasi?

- Kas žino. Gal geriau nei tau.

- Varyk čia, Trauk-trauk, atsitempk taburetę, - pasiūlė Ronis. - Išmokysime tave žaisti.

- Iš jūsų nėra ko mokytis, - atšovė Stoukas ir nuklibikščiavo sau. Mes išgirdome tolstantį ramentų kaukšėjimą ir trumpą kosulio priepuolį.

- Tas bekojis pedas baisiai mane myli, - tarė Ronis. - Tik gėdisi parodyti.

- Aš tau kai ką parodysiu, jeigu nebaigsi dalinti tų suknistų kortų, - pasakė Skipas.

- Aš rudens, rudens bijausi, - išdainavo Ronis Elmerio Fado balsu. Juokinga tai pasirodė tik jam pačiam. Jis prisiglaudė galvą prie Marko Sent Pjero alkūnės, vaizduodamas išsigandusį.

Markas staigiai atitraukė ranką.

- Slysk iš čia, seni. Mano marškiniai visai nauji, Meilfantai, ir man nereikia pūlių iš tavo spuogų.

Prieš Ronio veidą nutvieskusią šypseną aš spėjau pastebėti šmėkštelėjusį beviltišką skausmą. Bet likau jam abejingas. Ronio problemos galėjo būti tikros, bet nuo jų jis neatrodė patrauklesnis. Man jis buvo tiesiog pagyrūnas tauškalius, mokantis lošti kortomis.

- Nagi! - paraginau Bilį Marčantą. - Dalink! Dar noriu pasimokyti.

Bet, suprantama, tą vakarą niekas iš mūsų nebesimokė. Užuot praėjusi per atostogas, kortų karštinė tik dar labiau sustiprėjo.

Vienuoliktos pradžioje nuėjau atsinešti naujo cigarečių pakelio ir koridoriuje per šešias duris nuo mūsų kambario supratau, kad grįžo Natas. "Meilė verkia, kur mano Rozmari vaikštinėja", sklido iš kambario, kurį Nikas Prautis dalijosi su Bariu Mardžo, bet dar toliau Filas Ouksas traukė "Šauktinio regį".

Beveik įlindęs į sieninę spintą Natas kabinosi savo drabužius. Jis buvo vienintelis universitete, kuris, kiek man žinoma, turėjo pižamą, be to, vienintelis naudojo petukus. Pats į spintą pasikabinau tik mokyklinę striukę. Išsitraukęs ją ėmiau ieškoti kišenėse cigarečių.

- Sveikas, Natai, kaip sekasi? Pasistiprinai mamos padažu?

- Aš... - pradėjo jis, bet pamatė piešinį ant striukės nugaros ir nusijuokė.

- Kas yra? - paklausiau. - Kas čia juokinga?

- Tam tikra prasme, - atsakė jis ir pranyko spintoje. - Štai, žiūrėk!

Jis išnėrė laikydamas seną švarką, o tada pasuko jį, kad matyčiau nugarą. Ant jos puikavosi žvirblio ženklas, tik daug tvarkingesnis už mano. Natas pasinaudojo sidabrine lipnia juosta. Dabar mes abu nusikvatojome.

- Du kvailiai mąsto panašiai, - pasakiau.

- Niekai! Dideli protai sutampa.

- Ir jis reiškia tai, ką reiškia?

- Na... bent jau tai, ką aš manau. O kas tavo galvoje, Pitai?

- Kokioje dar galvoje? - paklausiau aš.

30

Endis Vaitas ir Ešlis Raisas į universitetą negrįžo - taigi jau aštuonių nėra. Mums, likusiems, akivaizdi permaina į blogąją pusę prasidėjo trys dienos prieš pirmąją žiemos pūgą. Tai yra, akivaizdi visiems kitiems. O tiems, kuriuos krėtė karštinė, viskas atrodė tik vienas žingsnis į šiaurę nuo įprasto kurso.

Iki atostogų kortuotojų kvartetai svetainėje buvo linkę iširti ir vėl susikurti iš naujo, kartais visai liaudavosi egzistuoti, kol žai-

dėjai sėdėjo paskaitose. Dabar jie būdavo beveik statiški. Permainos prasidėdavo tik tada, kai kuris nors svirduliuodamas traukdavo miegoti arba pakeisdavo stalą, kad atsidurtų toliau nuo nepralenkiamojo Ronio ir jo lojimo. Tą pastovumą buvo galima paaiškinti tuo, kad trečiojo aukšto lošėjai grįžo ne tęsti mokslų; Baris, Nikas, Markas, Harvis - nežinau, kiek dar, - praktiškai numojo į užsiėmimus ir grįžo tęsti kovos už visiškai nenaudingus "turnyrinius taškus". Daug vaikinų iš trečiojo Čemberleno aukšto dienas iš esmės leido prie "čirvų". Kad ir kaip būtų gaila, mes su Skipu Kirku taip pat jiems priklausėme. Pirmadienį aš išsėdėjau dvi paskaitas, tada tariau "tegu prasmenga" ir į kitas nebėjau. Antradienį praleidau visas, antradienio naktį "čirvais" žaidžiau sapne (prisimenu jo nuotrupą: išmečiau Kekšę, ir pamačiau, kad ji su Kerolės veidu), o visą trečiadienį - realybėje. Geologija, sociologija, istorija... sąvokos, kurios nieko nereiškė.

Vietname B-52 eskadrilė subombardavo vietkongiečių telkinį prie Dong Ho. Be to, ji įsigudrino paleisti dūmais JAV jūros desantininkų kuopą, nužudydama dvylika ir sužeisdama keturiasdešimt žmonių - tra-lia-lia, įklimpo. Oras ketvirtadienį bus toks: smarkus sniegas, nuo vidurdienio pereinantis į lijundrą. Mažai kurie iš mūsų atkreipė dėmesį į tą prognozę. Bent jau aš negalėjau įsivaizduoti, kad žadamas sniegas pakeis mano gyvenimą.

Trečiadienį nuvirtau miegoti vidurnaktį ir miegojau kaip užmuštas. Jeigu sapnavau "čirvus" arba Kerolę Gerber, to nepamenu. Kai pabudau aštuntą ryto, per tirštą sniegą vos įžiūrėjau šviečiančius priešais stovinčio Franklin Holo langus. Palindau po dušu, tada nuslinkau koridoriumi pažiūrėti, ar kas nors žaidžia. Vienas staliukas buvo užimtas. Lenis Dorija, Rendis Ekolsas, Bilis Marčantas ir Skipas. Visi papilkėję, nesiskutę, pavargę, lyg būtų išsėdėję ten visą naktį. O gal ir prasėdėjo. Aš prisišliejau prie staktos, sekdamas žaidimą. Lauke sningant vyko kur kas įdomesnis dalykas. Bet mes, viduje, sužinojome tai tik vėliau.

31

Tomas Hakebis gyveno Kinge, antrame mūsų komplekso vyrų bendrabutyje. Beka Obert gyveno Frankline. Per paskutines tris keturias savaites jie labai susidraugavo, todėl eidavo į valgyklą kartu. Tą rytą baigiantis lapkričiui per pūgą grįždami po pusryčių

jie pamatė, kad ant šiaurinės Čemberlen Holo sienos atsirado užrašas. Ta siena buvo atsisukusi į studentų miestelį... ir Rytinį korpusą, kur didelės korporacijos rinkosi darbuotojus laisvoms vietoms užimti.

Jie nuėjo ten, išsuko iš tako į sniegą - per tą laiką jo privertė apie keturis colius.

- Žiūrėk, - tarė Beka, rodydama į sniegą. Per jį ėjo keisti pėdsakai - ne pėdos, o kažkokie dryžiai, kuriems iš šonų matėsi gilių skylių punktyras. Tomas Hakebis spėjo, kad tai primena slidžių ir slidžių lazdų pėdsakus. Nei jis, nei Beka nepagalvojo, kad tuos pėdsakus galėjo palikti invalidas su ramentais. Tada nepagalvojo.

Jie prisiartino prie bendrabučio sienos. Užrašyta buvo didelėmis juodomis raidėmis, bet sniegą taip vertė, kad tik iš dešimties žingsnių porelė galėjo perskaityti užrašą, kažkieno nutepliotą juodais dažais... beje, nutepliotą baisiai įsiutus, nes raidės buvo neapsakomai išsikraipiusios (ir vėl jie nepagalvojo, kad žmogus, purškiantis dažus balionėliu ir tuo pat metu balansuojantis ant ramentų, nesirūpina dėl gražios rašybos).

Užrašas rėkė:

☮ **Su...tas Džonsonas! Prezidentas-žudikas!**

JAV, tuojau pat nešdinkis iš Vietnamo! ☮

32

Skaičiau, jog kai kurie nusikaltėliai, - gali būti, jog tokių ne taip jau mažai, - nesąmoningai trokšta būti sugauti. Manau, toks buvo ir Stouko Džonso atvejis. Nepaisant priežasčių, dėl kurių jis stojo į Meino universitetą, akivaizdu, jog jame nerado to, ko tikėjosi. Manau, jis nutarė, kad atėjo metas išeiti, prieš tai atlikus įtikinamiausią gestą, kokį tik pajėgia neįgalus žmogus.

Tomas Hakebis į kairę ir dešinę pasakojo, koks užrašas puošia mūsų bendrabutį. Beka Obert taip pat nelaikė liežuvio už dantų, ir tarp tų, su kuriais ji pasidalijo naujiena, buvo antrojo Franklino bendrabučio aukšto seniūnė, labai teisinga merguželė, vardu Mardžeri Stateheimer. 1969 metais Mardžeri spėjo tapti svarbia figū-

ra studentų miestelyje - "Krikščionių už universitetinę Ameriką" organizatore ir prezidente. KUA rėmė karą Vietname, ir jų kioskas per Visus Šventus prekiavo smeigtukais su vėliavėlėmis, kurios išpopuliarėjo Ričardo Niksono dėka.

Pagal tvarkaraštį Prerijų Dvare turėjau budėti trečiadienį per pietus, ir nors paskaitas praleidinėdavau ramia sąžine, man į galvą nešovė praleisti budėjimą - taip jau aš sukirptas. Užleidęs vietą svetainėje Toniui Delukai apie vienuoliktą valandą patraukiau į Holiouką atlikti pareigų indų plovykloje. Mačiau, kad sniegą trypia didelė studentų minia, visi spokso į mūsų bendrabučio sieną. Nuėjau ten, perskaičiau šūkį ir išsyk supratau, kas jį parašė.

Beneto kelyje, prie tako į šonines Čemberleno duris stovėjo mėlynas Meino universiteto "Sedanas" ir viena iš universiteto policijos mašinų. Ten pat stoviniavo Mardžeri Statenheimer su keturiais policininkais, vyrų dekanu ir Čarlzu Ebersoulu, rektoriaus pavaduotoju disciplinos klausimais.

Prie sienos, kai priėjau, stypsojo apie penkiasdešimt žmonių; per tą laiką, kol ten stovėjau ištempęs kaklą, prie mūsų prisijungė dar dvidešimt penki. O kai po pirmos penkiolika, baigęs skalauti ir krauti dubenėlius, nužingsniavau atgal į bendrabutį, ten būriavosi apie du šimtus žmonių, susimetusių į nedideles grupeles. Spėju, kad dabar sunku patikėti, jog kažkoks grafiti galėjo pritraukti tiek žmonių, juolab bjauriu oru, bet mes kalbame apie kitą pasaulį, tą pasaulį, kuriame nei vienas Amerikos žurnalas (išskyrus "Populiar fotografy", o ir tas retai) nebūtų dėjęs nuogos žmogaus figūros, tokios nuogos, kad matytųsi gaktos plaukeliai; kur joks laikraštis neišdrįstų netgi netiesiogiai užsiminti apie seksualinį politinio veikėjo gyvenimą. Visa tai buvo prieš tai, kai Atlantida nugrimzdo į dugną. Tai buvo labai seniai ir labai toli. Kur mažiausiai vienas klounas atsidūrė cypėje už keiksmažodį, ištartą priešais publiką, o kitas - už pastebėjimą, kad "Edo Salivano šou" leidžiama minėti bet kokį visuomenės, tik ne jo paties organą. Tai buvo pasaulis, kur kai kurie žodžiai dar nebuvo praradę sugebėjimo šokiruoti.

Taip, mes žinojome tą žodį. Suprantama. Mes visą laiką jį vartojome, pridėdami žodelius *tave, tavo šunį gyvenimas užpi...*, taip, mes taip sakydavome. Bet ten juodomis raidėmis penkių pėdų aukštyje buvo užrašyta *"Su...tas Jungtinių Valstijų prezidentas!"* Be to, dar *ir "PREZIDENTAS-ŽUDIKAS!"* Kažkas pavadino *JAV*

prezidentą kileriu! Mes tiesiog negalėjome tuo patikėti.

Kai ėjau namo iš Holiouko, prie pirmojo policijos automobilio stovėjo antras, ir šeši policininkai - kone visas universiteto policijos sąstatas, primečiau aš, - bandė uždengti šūkį dideliu stačiakampiu geltonu skuduru. Minia murmėjo, vėliau pašaipiai suūžė. Policininkai suirzę gręžiojosi. Vienas riktelėjo skirstytis, nešdintis - visi juk turi savo reikalų. Žinoma, jis buvo teisus, tačiau daugumai žioplių patiko stovėti kaip tik ten; žodžiu, minia nė kiek nepraretėjo.

Policininkas, laikęs tolimąjį burės galą, paslydo ir vos nenudribo. Kažkuris iš žiūrovų ėmė ploti. Paslydęs policininkas atsigręžė ir jo veidą užliejo juoda neapykanta. Štai tuomet man viskas ėmė iš tikrųjų keistis, štai tada praraja tarp kartų iš tikro ėmė platėti.

Paslydęs policininkas nusisuko ir vėl ėmė kabinti audeklą. Galiausiai jis užklojo taikos ženklą ir "Su..." iš "Su...tas Džonsonas!" Vos Tikrai Negeras Žodis pranyko, minia ėmė skirstytis pati. Sniegą pakeitė ledinė kruša ir stovėti prieš bendrabutį buvo labai nemalonu.

- Saugokis, kad farai nepastebėtų tavo nugaros, - tarė Skipas, ir aš atsigręžiau. Jis stovėjo už manęs su striuke, užsimaukšlinęs kapišoną ir susigrūdęs rankas giliai į kišenes. Iš jo burnos virto garas; Skipas neatitraukė akių nuo policininkų ir likusio juoduoti šūkio "DŽONSONAS! PREZIDENTAS-ŽUDIKAS! JAV, TUOJAU PAT NEŠDINKIS IŠ VIETNAMO!". - Dar pagalvos, kad tavo darbas. Arba mano.

Šypsodamasis puse lūpų jis pasisuko į mane nugara. Ten ant jo striukės ryškiai raudonu rašalu buvo išpieštas dar vienas žvirblio pėdsakas.

- Geras! Kada spėjai? - paklausiau.

- Iš ryto, - atsakė jis. - Pamačiau pas Natą. - Jis patraukė pečiais. - Jėga! Negalėjau nepersipiešti.

- Jie neims mūsų įtarinėti. Nė sekundei.

- Taip, ko gero.

Klausimas, kodėl jie iki šiol neapklausia Stouko... nors labai kamantinėti, kad sužinotų tiesą, jo nereikės. Bet jeigu Ebersoulas, pavaduotojas disciplinos klausimais, ir Garetsenas, vyrų dekanas, su juo dar nešnekėjo, tai tik todėl, kad nesišnekėjo su...

- Kur Dušas? - paklausiau. - Nežinai?

Kruša jau pylė kaip reikiant, kaleno į medžių šakas ir skaudžiai

kapojo kiekvieną nepridengtą odos colį.

- Jaunasis didvyris misteris Dušbornas barsto smėliuku šaligatvius su draugais iš savo SKPS, - atsakė Skipas. - Matėme juos iš svetainės. Važinėja tikru armijos furgonu. Meilfantas sakė, kad jų pimpalai taip išsitempę, kad savaitę negalės miegoti ant pilvo. Kaip iš Ronio, visai neblogai nuskambėjo.

- Kai Dušas grįš...

- Aha, kai grįš. - Skipas patraukė pečiais lyg sakytų, kad mes niekuo negalime padėti. - O kol kas dinkime iš šito pragaro ir persimeskime kortomis. Kaip sakai?

Aš norėjau pasakyti daug ką apie daug ką... kita vertus - visai nenorėjau. Mes grįžome į trečiąjį aukštą, ir įpusėjus dienai žaidimas vėl kunkuliavo. Penki kvartetai lošė "puspartijes", kambaryje plaukė melsvas dūmas, kažkas atsitempė grotuvą, visi klausėmės bitlų, "Roling Stounz". Kažkuris kitas atsinešė "96 ašarų" plokštelę, ir ji nesustodama sukosi mažiausiai valandą: verk, verk, verk. Iš lango vėrėsi vaizdas į Beneto etapą ir promenadą, aš visą laiką dirsčiojau ten, ar nepamatysiu, kaip Dušbornas ir jo kolegos chaki uniforma spokso į šiaurinę mūsų bendrabučio sieną, gal net tardamiesi, ar paleisti prieš Stouką Džonsą savo karabinus ar tiesiog pasivaikyti su durtuvais. Na, žinoma, nieko panašaus jie nedarys. Marširuodami futbolo aikštėje jie gali šūkalioti į taktą: "Mušk Kongą! Pirmyn, JAV!", bet Stoukas juk invalidas. Jie su džiaugsmu pritars išmesti jo prokomunistinę subinę iš Meino universiteto.

Aš to nenorėjau, bet kitokios išeities nemačiau. Stoukas vaikščiojo su žvirblio pėdsaku ant nugaros nuo semestro pradžios, dar gerokai anksčiau, nei mums, likusiems, atėjo į galvą, ką reiškia šis ženklas, ir mūsų aukšto seniūnas tai žinojo. Be to, Stoukas neneigs. Su dekano ir rektoriaus pavaduotojo klausimais jis pasielgs kaip su savo ramentais - puls į priekį.

O ir apskritai šitas įvykis ėmė trauktis į antrą planą, taip? Kaip paskaitos. Kaip Kerolė - kai supratau, kad ji tikrai negrįš. Kaip mintis apie šaukimą ir mirtį džiunglėse. Reali ir neatidėliotina atrodė būtinybė išguiti iš krūmų prakeiktą Kekšę arba nukabinti mėnulį, palikus visus prie savo stalo aplenktus dvidešimt šešiomis akimis.

Realūs atrodė "čirvai".

Bet tada kai kas nutiko.

33

Apie ketvirtą popiet krušą pakeitė lietus, ir pusę penkių, pradėjus temti, mes pamatėme, kad Beneto etapas užlietas vandeniu per tris keturis colius. Promenada priminė kanalą. O po vandeniu slėpėsi ledinis tirpstantis želė.

Lošimo tempas sulėtėjo: mes stebėjome, kaip vargšai, budintys plovykloje, slidinėja Prerijų Dvaro link. Kai kurie - protingiausi - lipo tiesiog šlaitu, per sparčiai tirpstantį sniegą. Kiti vėžlino takeliais, čiūžaudami jų išdavikišku lediniu paviršiumi. Nuo drėgnos žemės pakilo tirštas rūkas, ir darėsi vis sunkiau apsispręsti, kur statyti koją. Vienas vaikinas iš Kingo susitiko su mergina iš Franklino ten, kur susikerta keliai. Kai jie abu pasuko į Beneto promenadą, vyrukas paslydo ir kibo į merginą. Jie abu vos neišsitiesė, bet šiaip taip išsilaikė ant kojų. Mes ėmėm ploti.

Už mano stalo Nikas, šešką primenantis Ronio draugelis, davė man neįtikėtinai geras trylika kortų, berods, geriausias, kokios man kada nors buvo iškritusios. Tokios progos nukabinti mėnulį dar neturėjau: šeši vyriausi čirvai, praktiškai be smulkių. Pikų karalius ir dama, plius didžiausios kitų dviejų rūšių kortos. Ir dar turėjau čirvų septynakę, ribinę, bet patogią kortą įkišti kirtį užsižiopsojusiam lošėjui. Juk niekas nesitiki, kad tu rizikuosi kabinti mėnulį partijoje be išmetimo.

Lenis Dorija pradėjo nuo Švirkšto. Ronis tuojau pat pasinaudojo galimybe atsikratyti pikų tūzo. Jis manė, kad jam pasisekė. Aš irgi džiaugiausi. Dabar mano pikų karalius buvo vyriausias. Dama reiškė trisdešimt akių, bet jeigu teisingai sulošiu čirvais, tas akis vietoj manęs suės Ronis, Nikas ir Lenis.

Leidau kirtį paimti Nikui. Dar tris kirčius mes pasidalijome be pasekmių - iš pradžių Nikas, tada Lenis ėmė kišti būgnus, o vėliau per kryžių kirtį gavau čirvų dešimtakę.

- Čirvukai eina, ir Rilis vieną suėdė! - piktdžiugiškai paskelbė Ronis. - Gulsi ant menčių, žalty.

- Gal ir taip, - atsakiau. O gal, pagalvojau, Ronis Meilfantas greitai suės savo šypsenėlę. Jeigu viskas pavyks, aš užvarysiu idiotą Niką per šimtinę ir atimsiu iš Ronio partiją, kurią jis nusiteikė laimėti.

Po trijų kirčių mano manevras tapo aiškus. Kaip ir tikėjausi,

Ronio šypseną pakeitė išraiška, kurią pamatęs jo veide tirpau iš malonumo, - suglumimas.

- Neišdegs, - pasakė jis. - Netikiu. Ne partijoje be atmetimo. Nieko tau neišdegs! - Tačiau jis nujautė, jog tai įmanoma. Girdėjosi jo balse.

- Pamatysim, - atsakiau ir pradėjau nuo čirvų tūzo. Dabar veikiau atvirai, kodėl gi ne? Jeigu čirvai pasiskirstė tolygiai, galėjau išlošti tuojau pat. - Pamatysim, ką...

- Žiūrėkite! - suriko Skipas nuo arčiausiai lango stovėjusio stalelio. Jo balse nustebimas maišėsi su susižavėjimu. - Po paraliais! Ten juk šiknius Stoukas!

Lošimas nutrūko. Mes visi išlindome iš po stalų pažiūrėti į lietaus skalaujamą kelią apačioje. Ketveriukė kampe pašoko ant kojų. Seni žibintai ant špižiaus stulpų palei Beneto promenadą spingsojo pro rūką, ir aš kažkodėl pagalvojau apie Londoną: Tain Strytas, Džekas Skerdikas. Holioukas ant kalvos kaip niekad priminė vandenyno laineri. Jis tarsi suposi už lietaus plėvelės ant svetainės stiklo.

- Trauk-trauk lenda į tą mėšlą! Netikiu savo akimis, - sušnibždėjo Ronis.

Stoukas greitai judėjo takeliu nuo šiaurinio įėjimo į Čemberleną ten, kur jis su kitais takeliais susiliejo žemiausiame Beneto etapo taške. Vilkėjo seną savo milinę, ir buvo aišku, kad ne dabar išėjo iš bendrabučio - milinė buvo kiaurai šlapia. Net per kliaukiantį lietų apačioje buvo galima įžiūrėti juodą kaip žodžiai, iš dalies užkloti geltonu audeklu (jeigu jis dar kabo ten), taikos ženklą. Maištingi jo plaukai permirko iki paklusnumo laipsnio.

Stoukas nė karto neatsigręžė į savo grafiti "PREZIDENTAS-ŽUDIKAS", tiesiog nardė ramentais Beneto promenados link. Dar niekad jis taip neskubėjo, nepastebėdamas nei kliaukiančio lietaus, nei tirštėjančio rūko, nei pliurės po savo ramentais. Ar norėjo nugriūti? Metė iššūkį prakeiktai šlapdribai įrodinėdamas, kad ji taip paprastai jo neišvers? Nežinau. Visai gali būti, kad jis buvo taip paskendęs savo mintyse, jog nepastebėjo, nei kaip skuba, nei bjauraus oro. Kad ir kaip ten buvo, tokiu tempu jis negalėjo nueiti toli.

Ronis sukikeno, ir tas garsas pasklido į visas puses lyg kibirkštis sausu knatu. Nenorėjau prisijungti prie juoko, bet nieko negalėjau sau padaryti. Skipas, pastebėjau, taip pat. Iš dalies todėl, kad

juokas užkrečiamas, kita vertus, reginys iš tiesų buvo juokingas. Žinau, koks žiaurus buvo tas juokas. Taip, žinau. Bet nuėjau per toli, kad slėpčiau tiesą apie tą dieną... ir apie TĄ dieną beveik po pusės amžiaus. Nes ji ir dabar atrodo man juokinga, ir aš vis dar šypsausi, prisiminęs, kaip jis tada atrodė. Karštligiškai judantis prisukamas žaisliukas su sena miline, ryžtingai besiveržiantis per liūtį, ramentais taškantis vandenį. Mes jautėme, kas atsitiks, tiesiog žinojome. Tai ir buvo juokingiausia: kiekgi jam pavyks praeiti iki neišvengiamo finalo.

Lenis kvatojo, spausdamas delną prie veido, žiūrėdamas pro praskėstus pirštus, o iš akių sruvo ašaros. Hju Brenenas laikėsi už savo solidaus pilvo ir kriokė kaip asilas, prasmegęs purve. Markas Sent Pjeras bejėgiškai stūgavo ir tvirtino, kad tuoj apsimyš - prisigėrė kolos ir paleis čiurkšlę į sumautus savo džinsus. Aš taip kvatojau, kad neišlaikiau kortų; dešinės rankos nervus paralyžiavo, pirštai atsilenkė ir paskutiniai geri kirčiai pabiro man ant kelių. Galvoje tvinksėjo, nosį visai užgulė.

Stoukas nusigavo iki daubos galo, kur prasidėjo promenada. Ten jis sustojo ir dėl nežinomos priežasties apsuko beveik pilną ratą, balansuodamas ant vieno ramento. Kitą laikė pakeltą kaip automatą, lyg vaizduotėje leistų kulkų seriją į studentų miestelį: "Žudyk vietkongiečius! Šienauk seniūnus! Ant durtuvo vyresniųjų kursų žąsinus!"

- Iiiii... olimpiniai teisėjai visi duoda jam... dešimt balų! - paskelbė Tonis Deluka nepriekaištingu sporto komentatoriaus balsu. Tai buvo paskutinis šiaudelis, ir svetainė virto. Visur lakstė kortos. Mėtėsi peleninės, ir viena stiklinė (populiariausios buvo nedidelės aliumininės) pažiro šukėmis. Kažkas nuvirto nuo suolo, ėmė raitytis ant grindų, makaluodamas kojomis. Po šimts, mes žvygavom ir nepajėgėm sustoti.

- Na, va! - sustugo Markas. - Pričiurinau savo "Levi`s"! Negalėjau susilaikyti!

Už jo Nikas Prautis ant kelių šliaužė prie lango, per įkaitusį jo veidą tekėjo ašaros, ir jis tiesė ranką be garso maldaudamas: liaukitės, liaukitės, kol mano smegenyse nesprogo it koks prakeiktas indas ir aš nenuvirtau kaip pakirstas".

Skipas pašoko nuversdamas savo kėdę. Ir aš pašokau. Juoko sukrėstomis smegenimis mes apsikabinome ir vienas kitam padėdami nusigavome prie lango. Apačioje, nežinodamas, kad jį tyčio-

damiesi seka dvidešimt apkvaitusių lošėjų, Stoukas Džonsas, neįtikėtina, liko ant kojų.

- Varyk, Trauk-trauk! - kriokė Ronis.

- Varyk, Trauk-trauk, - prisijungė prie jo Nikas. Jis priropojo prie lango ir atsirėmė veidu į stiklą.

- Varyk, Trauk-trauk!

- Na, vaikeli!

- Pirmyn!

- Parodyk, Trauk-trauk! Varyk savo šunis!

- Mosuok ramentais, berniuk!

- Nagi, prakeiktas Trauk-trauk!

Galėjai pagalvoti, kad rodo futbolo rungtynių, kai rezultatas lygus, paskutines minutes, tik visi rėkė: "Varyk, Trauk-trauk!", o ne "Duok kamuolį!" arba "Blokuok jį!" Aš nerėkiau, Skipas, berods, taip pat, bet mes juokėmės, juokėmės nesulaikomai kaip ir visi kiti.

Staiga prisiminiau vakarą, kai mes su Kerole sėdėjome ant dėžių nuo pieno už Holiouko, tą vakarą, kai ji parodė man savo vaikystės nuotrauką su dviem berniukais... vėliau papasakojo apie tai, ką jai padarė kiti berniukai. Su beisbolo lazda. "Manau, jie pradėjo juokais," - pasakė Kerolė. Ir juokėsi? Taip, tikriausiai. Nes taip visada būna, kai kvailioji, linksminiesi - tada juokiesi.

Stoukas dar sekundę pastovėjo, pakibęs ant ramentų, nuleidęs galvą... o tada atakavo kalvos šlaitą it karo desantas, išlipęs Taravoje. Truktelėjo Beneto promenada, taškydamas vandenį aršiais ramentų mostais. Atrodė, kad matai pasiutusią antį.

Rečitatyvas virto kurtinančiu:

- Varyk, Trauk-trauk! VARYK, TRAUK-TRAUK! VARYK, TRAUK-TRAUK!

"Pradėjo juokais, - pasakė ji, kai sėdėjome ten ant pieno dėžių, traukdami cigaretes. Ji verkė ir jos ašaros baltoje šviesoje, krentančioje iš valgyklos lango, atrodė sidabrinės. - Pradėjo juokais, o vėliau... jau nebe."

Apie tai pagalvojus Stoukas pasidarė nebejuokingas. Prisiekiu. Bet aš negalėjau nustoti juoktis.

Stouklis įveikė maždaug trečdalį Holiouko šlaito, beveik pasiekė plikas promenados plytas, ir slydimas jį įveikė. Užmetė ramentus per toli į priekį - per toli net sausu oru - ir kai švystelėjo prie jų savo kūną, ramentai ištrūko iš po jo rankų. Kojos išlėkė į viršų kaip gimnasto, darančio legendinį persivertimą ant buomo, ir vai-

kinas krito ant nugaros garsiai pliaukštelėdamas. Tai buvo idealus paskutinis štrichas.

Svetainė virto pamišėlių namais, kurių gyventojai vienu metu apsinuodijo maistu. Mes svirduliavome, kvatojome, graibėmės už gerklių, iš akių tryško ašaros. Aš pakibau ant Skipo, nes kojos nebelaikė, keliai linko kaip guminiai. Juokiausi smarkiau nei kada nors, smarkiau nei kada nors vėliau, ir visą laiką galvojau apie Kerolę - kaip ji sėdėjo prie manęs ant dėžės su cigarete ir nuotrauka rankoje. Apie Kerolę, sakančią: "Garis Dulinas mušė... Vilis ir tas trečias laikė, kad nepasprukčiau... iš pradžių juokais, bet vėliau... nebe."

Lauke, Beneto promenadoje Stoukas bandė atsikelti ir atsisėsti. Jam pavyko truputį iškelti iš vandens savo kūną... tada loštelėjo ir išsitiesė ledinėje, šlapio sniego lovoje. Iškėlė abi rankas tarytum maldaudamas, bet jos bejėgiškai nukrito. Tas judesys buvo kaip simbolis tų, kurie pasiduoda: atsigulti ant nugaros, iškelti rankas... - ir dvigubas pliaukšt, kai rankos nukrenta. Tai buvo riba: velniop, darykite, ką norite, aš pasuoju.

- Einam, - tarė Stoukas. Jis juokėsi, bet buvo visiškai rimtas. Aš išgirdau rimtą gaidą jo kvatojime, pamačiau isteriškai susiraukusiame veide. Kaip aš ja apsidžiaugiau, Viešpatie, kaip apsidžiaugiau! - Einam, kol tas idiotas nenuskendo.

Mes su Skipu iššokome pro svetainės duris kartu, pasileidome trečiojo aukšto koridoriumi daužydamiesi kaip šratai žaidimo automate, sverdėjome taip pat bejėgiškai, kaip Stoukas ant takelio. Beveik visi kiti išlėkė su mumis. Vienintelis, kuris, tvirtai žinau, liko bendrabutyje, buvo Markas - jis nuėjo į kambarį nusimauti permirkusių džinsų.

Antrojo aukšto aikštelėje susidūrėme su Natu - vos nenuvertėme jo nuo laiptų. Hopenstendas suakmenėjo su knygų krūva plastiko maišelyje ir sunerimęs žiūrėjo į mus.

- Dieve, sergėk! - išlemeno jis. Natas aukščiausiame savo repertuaro taške: "Dieve, sergėk!" - Kas jums?

- Einam! - tarė Skipas. Jis taip užkimo, kad tą žodį vos išspaudė. Jeigu visą tą laiką nebūčiau su juo buvęs, pagalvočiau, jog jis ilgai verkė. - Ne mums, o tam ožiui Džonsui. Nugriuvo. Jam reikia... - Skipas nutilo, nes vėl suėmė juokas, ir jis tirtėdamas griebėsi už pilvo. Tada atsišliejo į sieną užvertęs akis, iškankintas juoko. Papurtė galvą lyg vydamas jį, bet, žinoma, juoko nenuvysi, kai

jis atsidrėbia į mėgstamiausią jūsų krėslą ir lieka ten, kiek jam norisi. Virš mūsų pasigirdo iš trečiojo aukšto atskubančių kortuotojų žingsniai. - Jam reikia padėti, - baigė Skipas. Šluostydamasis akis.

Natas žiūrėjo į mane ir apskritai nieko nebesuprato.

- Jeigu jam reikia padėti, tai ko jūs juokiatės?

Aš negalėjau jam paaiškinti. Po galais, aš pats sau negalėjau paaiškinti. Griebiau Skipą už alkūnės ir nutempiau. Nubėgome laiptais į pirmą aukštą. Natas mus nusivijo. Kaip ir visi kiti.

34

Pirma, ką pamačiau išvirtęs pro šiaurines duris, tai geltonas audeklo stačiakampis. Jis gulėjo ant žemės užlietas vandens su pažliugusio sniego gumulais. Tada į sportbačius ėmė smelktis vanduo ir daugiau nebesidairiau į šalis. Šaleno, lietus su ledo adatėlėmis dilgino odą.

Beneto etape vandens buvo iki kauliukų, ir mano kojos kaipmat nutirpo nuo šalčio. Skipas slystelėjo, aš griebiau jį už alkūnės, o Natas prilaikė iš nugaros, neleisdamas išsidrėbti aukštielninkiems. Priekyje pasigirdo bjaurus garsas - pusiau kosulys, pusiau gargimas. Stoukas tysojo vandenyje it įmirkusi kerplėša, iš šonų liulėjo milinė, o aplinkui galvą plūduriavo juodų plaukų sruogos. Kosulys kilo giliai iš krūtinės, bronchinis kosulys. Per kiekvieną protrūkį jam iš burnos tiško purslai. Vienas ramentas gulėjo šalia jo. Kitas plaukė Benet Holo link.

Vanduo ritosi ant išbalusio Stouko veido. Jo kosulys perėjo į prislopintą burbuliavimą. Jo akys buvo įsmeigtos tiesiai į lietų ir rūką. Atrodė, jis nepastebėjo mūsų, bet kai atsiklaupiau iš vieno šono, o Skipas - iš kito, jis ėmė stumti mus rankomis. Į burną jam tekėjo vanduo, ėmė tampyti traukuliai. Stoukas skendo mūsų akyse. Daugiau nekilo noro juoktis, bet galėjau toliau kvatoti. “Iš pradžių jie juokavo, - tarė Kerolė. - Iš pradžių jie juokavo. Įjunk radiją, Pitai, aš mėgstu senas dainas”.

- Keliam jį, - tarė Skipas ir stvėrė Stouką už peties. Stoukas silpnai pliaukštelėjo jam kaip iš vaško nulieta ranka. Kirkas nekreipė dėmesio, gal net nepajuto. - Greičiau gi, dėl Dievo.

Įsikibau į kitą Stouko petį. Jis tėškė man į veidą vandeniu lyg kvailiotume baseine kieno nors galiniame kieme. Pasižiūrėjau virš

išsitiesusio ir permirkusio kūno į draugą.

- Pasiruošt... taip... KELIAM!

Įsirėžėme. Stoukas šiek tiek iškilo virš vandens - nuo juosmens iki galvos, - bet ne daugiau. Mane apstulbino jo svoris. Marškiniai, išsipešę iš jo kelnių, vijosi aplinkui liemenį it balerinos sijonėlis. Po jais pamačiau baltą odą ir juodą tarsi kulkos žymę bambos duobutę. Ten dar buvo randų, virvelių ir mazgų raizgalynė.

- Padėk, Natai! - sušvokštė Skipas. - Palaikyk jį, po velnių!

Natas atsiklaupė, aptėkšdamas vandeniu mus visus, ir apkabino Stouką iš nugaros. Mes vilkome Stouką iš ledinės tižės, bet slidinėjome ir neįstengėme sutelkti jėgų. Pusiau paniręs Stoukas taip pat mums nepadėjo, tampomas kosulio, spurdėdamas ir verždamasis iš mūsų rankų. Stoukas norėjo grįžti atgal, į vandenį.

Priėjo kiti su Roniu priešakyje.

- Prakeiktas Trauk-trauk, - supypsėjo jis vis dar juokais, bet buvo nustėręs. - Na tu ir pavarai, na ir pavarai!

- O tu nestovėk čia, mulki! - riktelėjo Skipas. - Padėk mums!

Ronis luktelėjo neužpykęs, o tiesiog svarstydamas, kaip būtų geriausia, tada atsisuko pažiūrėti, kas atėjo su juo. Jis paslydo, ir Tonis Deluka, vis dar tramdydamas juoką, sugavo ir padėjo išsilaikyti ant kojų. Jie, visi mano kortų draugai iš svetainės, susirinko Beneto promenadoje ir beveik visi negalėjo susilaikyti nesijuokę. Jie priminė... nežinau ką. Taip ir nebūčiau sužinojęs, jeigu ne kalėdinė Kerolės dovana... na, bet apie tai vėliau.

- Toni, tu, - sukomandavo Ronis, - Bradai, Leni, Bari. Imam jį už kojų.

- O aš, Roni? - paklausė Nikas. - O man kur?

- Jį pakelti tu per smulkus, - leptelėjo Ronis, - bet gal jis atsipeikės, jeigu jam kas nors pačiulps.

Nikas atsitraukė. Ronis, Tonis, Bradas ir Baris Mardžo nuslysčiojo mums iš kairės ir dešinės. Ronis su Toniu pakišo rankas po Stouko blauzdomis.

- Prakeikimas! - suinkštė Tonis pasidygėjęs ir vis dar juokdamasis. - Nieko sau! Kojos kaip pas kaliausę!

- Kaip pas kaliausę! Kaip pas kaliausę! - piktai paerzino Ronis. - Kelk, šikniau, italiūkšti neišperėtas, pusgalvi! Čia tau ne dailės paroda. Leni ir Bari, griebkite jį už tos šiknos kartu su jais. Ir paleiskite...

- ...kai kiti vaikinai jį pakels, - baigė Lenis. - Aišku. Ir neva-

dink mano *paisan** italiūkščiu.

- Eikite, - iškrankė Stoukas. - Liaukitės, nešdinkitės... prakeikti nevykėliai... - Jį vėl ėmė dusinti kosulio protrūkis. Šlykštus krankimas. Žibinto šviesoje jo lūpos atrodė pilkos, slidžios.

- Kas čia kalba apie nevykėlius? - leptelėjo Ronis. - Sumautas pusiau paskendęs pedas. - Jis pažiūrėjo į Skipą, iš banguotų plaukų jam ant spuoguoto veido sruvo vanduo. - Vadovauk, Kirkai.

- Viens... du... trys... KELIAM!

Mes išsitiesėme. Stoukas Džonsas iškilo iš vandens lyg nuskendęs laivas. Susverdėjome nuo jo svorio. Priešais mane sekundei pakibo jo ranka, tada riešas nubrėžė ratą ir skaudžiai trenkė man per veidą. Šlep! Aš vėl pradėjau juoktis.

- Paguldykite mane! Suknisti pusgalviai, padėkite!

Mes slidinėjome, darėme pa sniego pliurzėje. Nuo Stouko ir nuo mūsų tekėjo vanduo.

- Ekolsai! - subliovė Ronis. - Marčantai! Brenenai! Tegu jus, padėkit gi, avigalviai, a?

Rendis su Biliu prišlepsėjo prie mūsų. Vėliau dar trys keturi, pritraukti riksmų ir teškenimo (beveik visi - "čirvų" gerbėjai iš trečiojo aukšto), stvėrė Stouką. Mes visi nerangiai jį apvertėme - ko gero, atrodydami kaip fanatiškiausia palaikymo grupė, kažkodėl repetuojanti kliaukiant lietui. Stoukas nustojo priešintis. Jis nejudėdamas gulėjo ant mūsų rankų, nukoręs rankas. Iš jo milinės ir kelnių krentančios vandens kaskados pamažu išseko. "Jis pakėlė mane ant rankų ir nunešė namo, - pasakojo man Kerolė, kalbėdama apie berniuką ežiuku kirptais plaukais, berniuką, kuris buvo pirmoji jos meilė. - Nešė visą kelią į Plačiosios gatvės šlaitą vieną iš karščiausių dienų metuose. Jis nešė mane ant rankų". Negalėjau išmesti jos balso iš galvos. Kažkuria prasme taip niekad ir neišmečiau.

- Bendrabutį? - paklausė Ronis Skipo. - Velkam į benderį?

- Po paraliais, ne! - atšovė Natas. - Į ambulatoriją.

Kadangi mes ištraukėme Džonsą iš vandens (tai buvo sunkiausia ir jau įveikta užduotis), ambulatorija buvo tai, ko reikėjo. Ji glaudėsi mažame plytų pastate už Benet Holo, iki juos reikėjo eiti tris keturis šimtus jardų. Išsigausime iš tako ant asfalto - ir eiti bus nesunku.

Ir mes nunešėme jį į ambulatoriją - nešėme pečių aukštyje it

---

*Čia: *kraštietis* (isp.)

sužeistą karį mūšio lauke. Tai vienas, tai kitas vis sukikendavo. Aš irgi. Vieną kartą pastebėjau Nato žvilgsnį: jis žiūrėjo į mane taip, lyg nebūčiau vertas net paniekos, ir aš pasistengiau užgniaužti lauk besiveržiančius garsus. Kelias sekundes tvardžiausi, tada prisiminiau, kaip Stoukas sukosi ant ramento ("Visi olimpiniai teisėjai... duoda jam dešimt balų"), ir pradėjau iš naujo.

Kol tempėme Stouką į kalną, jis prabilo tik kartą.

- Leiskite man numirti, - ištarė. - Nors kartą per visus man-man-man gyvenimus padarykite ką nors tikra. Paguldykite ir leiskite numirti.

35

Priimamasis buvo tuščias. Televizorius kampe nežinia kam rodė seną "Auksinio dugno" epizodą. Tais laikais jie dar nemokėjo gerai nustatyti spalvų, ir tėtušio Karlaito veidas buvo šviežio avokados spalvos. Mes tikriausiai triukšmavome lyg begemotų banda, traukianti į krantą, ir budinti seselė tuojau išlėkė mūsų pasitikti. Už jos - sanitarė (greičiausiai studentė, dirbanti už stipendiją kaip aš) ir laibas tipelis baltu chalatu. Ant jo kaklo kabojo stetoskopas, iš lūpų kampučio styrojo cigaretė. Atlantidoje šmaukė net daktarai.

- Na, kas jam? - paklausė gydytojas Ronio ar todėl, kad jis atrodė svarbiausias, ar todėl, kad stovėjo arčiausiai visų.

- Išsidrėbė Beneto etape, kai ėjo į Holiouką, - atsakė Ronis. - Vos nepaskendo. - Ir pagalvojęs pridūrė: - Jis be kojų.

Lyg patvirtindamas tuos žodžius Bilis Marčantas užsimojo Stouko ramentu. Niekam neatėjo į galvą paimti antrą.

- Nuleisk! Tu ką, bliamba, nori smegenis man ištaškyti? - piktai paklausė Nikas Prautis, pasilenkdamas.

- Kokias dar smegenis? - atsiliepė Skipas, ir visi nusijuokė taip, kad vos nepaleido iš rankų Stouko.

- Čiulpk jam, žinai kur, asile, - atsakė Nikas, bet ir pats juokėsi.

Gydytojas susiraukė.

- Neškite jį ten, o savo išsireiškimus pasitaupykite kitiems atvejams.

Stoukas vėl ėmė kosėti, storai, pratisai. Taip ir atrodė, kad iš gerklės kliūstelės kraujas, - toks sunkus buvo tas kosulys.

Mes gyvatėle nugabenome Stouką per priimamąjį, bet taip su-

sirikiavę pro duris nelindome.

- Leiskite man, - tarė Skipas.

- Tu jį išmesi, - atšovė Natas.

- Neišmesiu; tik palaukite, kol suimsiu tvirčiau.

Jis atsistojo greta Stouko, tada linktelėjo man iš dešinės ir Roniui iš kairės.

- Leidžiam! - sukomandavo Ronis, ir mes paklusome. Skipas sukriokė, perėmęs visą Stouko svorį, ir aš pamačiau, kaip išsitempia gyslos jo kakle. Mes atsitraukėme, Skipas nunešė Stouką į procedūrinį kabinetą ir paguldė ant stalo. Plonas popieriaus lapas, kuriuo buvo užtiestas odinis jo paviršius, iš sykio permirko. Skipas pasitraukė per žingsnį. Stoukas įdėmiai žiūrėjo į jį nuo stalo, jo veidas atrodė mirtinai baltas, tik ant skruostų raudonavo dėmės tarytum nuteptos skaistalais. Nuo plaukų tekėjo vandens srovelytės.

- Atleisk, - tarė Skipas.

Stoukas nusuko galvą ir užsimerkė.

- Išeikite, - tarė gydytojas Skipui. Cigaretės jis kažkur atsikratė. Tada nužvelgė mus, būrelį išsišiepusių, šlapių vaikinų, nuo kurių priimamajame telkšojo bala. - Kuris iš jūsų žino, kas yra jo kojoms? Man reikia tai žinoti parenkant medikamentus.

- Tai čia kas nors įprasto, taip? - paklausė Ronis. Atsidūręs prie visai suaugusio žmogaus atsisakė jam būdingo pasipūtimo. Kalbėjo neužtikrintai, netgi išsigandęs. - Raumenų paralyžius ar kokia cerebralinė distrofija?

- Kvaily, tu, - įsikišo Lenis. - Distrofija raumenų, o cerebralinis para...

- Automobilio katastrofa, - ištarė Natas. Mes visi į jį atsisukome. Jis ir kiaurai permirkęs atrodė tvarkingas ir pasitempęs. Tą dieną buvo su Fort Kento miesto mokyklos slidininko kepuraite. Meino futbolo komanda pagaliau įmušė įvartį ir išvadavo Natą nuo žydros kepurės. - Prieš ketverius metus. Jo tėvas, mama ir vyresnioji sesuo žuvo. Jis vienintelis iš visos šeimos išgyveno.

Stojo tyla. Aš dirsčiojau pro Skipo ir Tonio pečius į procedūrinį. Stoukas ant stalo gulėjo pasukęs galvą ir užsimerkęs. Medicinos sesuo tikrino spaudimą. Jo kelnės prilipo prie kojų, ir aš prisiminiau Liepos ketvirtosios paradą Geits Folse, kai buvau vaikas. Už mokyklos orkestro žingsniavo dešimties pėdų, įskaitant žvaigždėtą cilindrą, Dėdė Semas, tačiau kai vėjas priplodavo kelnes prie kojų, visa paslaptis išaiškėdavo. Taip dabar atrodė ir Stouko Džon-

so kojos šlapiose kelnėse - triukas, bjaurus pokštas, pritaisyti protezai su užmaukšlintais ant galų sportbačiais.

- Iš kur žinai, Nati? Jis tau pasakojo?

- Ne. - Natas atrodė susigėdęs. - Jis paaiškino Gariui Suidorskiui po pasipriešinimo komiteto posėdžio. Jie... mes... buvome "Lokio irštvoje". Garis tiesiai paklausė, kas jo kojoms, Stoukas atsakė.

Man pasirodė, kad suprantu Nato veido išraišką. Po posėdžio. PO. Natas nežinojo, apie ką šnekėta per posėdį. Natas nepriklausė pasipriešinimo komitetui; buvo berniukas eilėje, ir tiek. Jis galėjo sutikti su komiteto tikslais ir taktika... bet turėjo galvoti ir apie savo mamą. Ir apie savo, stomatologo, ateitį.

- Pažeistas stuburas? - dar energingiau paklausė daktaras.

- Atrodo, taip, - atsakė Natas.

- Gerai. - Gydytojas ėmė mojuoti rankomis it būtume žąsų būrys. - Keliaukite į bendrabučius. Mes juo pasirūpinsime.

Visi pradėjom trauktis prie durų.

- O kodėl jūs, vaikinai, juokėtės, kai atnešėte jį? - nelauktai paklausė seselė. Ji stovėjo prie daktaro, laikydama rankose tonometro apmovą. - Kodėl dabar šaipotės? - Kalbėjo ji piktai... po šimts, įsiutusi. - Kuo jums juokingas tas berniukas? Kas jus taip prajuokino?

Nemaniau, kad kuris nors atsakys. Mes tik stovėjome ir žiūrėjome į savo kojas, supratę, kad esame gerokai panašesni į ketvirtaklasius nei manėme. Tačiau kai kas vis dėlto atsakė. Skipas. Jis net pajėgė pakelti akis.

- Jo nelaimė, ponia, - atsakė jis. - Jūs teisi: štai kodėl. Juokinga buvo jo nelaimė.

- Kaip baisu, - atsakė moteris. Jos akių kampeliuose žibėjo pykčio ašaros. - Kokie jūs baisūs.

- Taip, ponia, - sutiko Skipas. - Atrodo, ir čia jūs nesuklydote. - Jis nusisuko.

Mes nusekėme paskui jį į priimamąjį - tyli, nuščiuvusi grupelė. Nesiimu tvirtinti, kad bjauriausia universitete buvo ta minutė, kai mane pavadino baisiu ("Jeigu prisimenate apie septintąjį dešimtmetį daug, vadinasi, jūsų ten nebuvo," - kaip kartą pasakė hipis, pagarsėjęs pravarde Rauplėtasis Kudlius), bet ir neatmetu. Priimamajame vis dar buvo tuščia, ekrane puikavosi mažojo Džo Karlaito fizionomija - tokia pat žalia, kaip ir jo tėtušio. Maiklą Lendoną taip

pat nužudė kasos vėžys - tas buvo bendra tarp jo ir mano mamos.

Skipas sustojo. Ronis, nuleidęs galvą, praėjo pro jį prie durų. Už jo dūlino Nikas, Bilis, Lenis ir visi kiti.

- Palaukite, - tarė Skipas, ir mes atsigręžėme. - Aš noriu su jumis apie kai ką pakalbėti, vaikinai.

Mes susispietėme apie jį. Skipas patikrino duris ir įsitikinęs, kad mes vieni, pradėjo.

36

Po dešimties minučių mes su Skipu žingsniavome į bendrabutį visai vieni. Kiti nuėjo pirmi. Natas iš pradžių ėjo lygiuodamasis su mumis, bet veikiausiai užuodė, kad norėčiau pasišnekėti su Skipu akis į akį. Natas visuomet gaudė oro niuansus. Lažinuosi, kad jis yra geras dantistas ir ypač patinka vaikams.

- Aš metu "čirvus", - tariau.

Skipas neatsiliepė.

- Nežinau, gal jau vėlu pasivyti, kad išsaugočiau stipendiją, bet aš vis vien pabandysiu. Ir šiaip man tas pat. Viskas ne dėl tos sumautos stipendijos.

- Taip. Dėl jų, ar ne? Ronio ir visų kitų.

- Manau, jie tik dalis. - Dienai pasibaigus vėl smarkiai pašalo. Buvo žvarbu, drėgna ir šlykštu. Atrodė, kad vasara daugiau niekad neateis. - Viešpatie, kaip man trūksta Kerolės. Ir kodėl jai reikėjo išvažiuoti?

- Nežinau.

- Kai jis nugriuvo, prasidėjo tikras durnių laivas, - tęsiau. - Ne studentų bendrabutis, o prakeiktas beprotnamis.

- Tu irgi juokeisi, Pitai, kaip ir aš.

- Žinau. - Gal būdamas vienas nesijuokčiau. O ir su Skipu nebūtume juokęsi, bet kas žino? Niekur nedingsi nuo to, kas atsitiko. Aš visą laiką prisiminiau Kerolę ir tuos berniukus su beisbolo lazda. Ir Nato žvilgsnį, lyg nebūčiau vertas net paniekos. - Žinau.

Valandėlę ėjome tylėdami.

- Manau, gyventi su tuo, kad juokiausi iš jo, aš galėsiu, - tariau. - Bet nenoriu atsibusti keturiasdešimties metų ir nieko neprisiminti, kai mano vaikai ims klausinėti apie universitetą. Neprisiminti nieko, išskyrus Ronį Meilfantą su lenkiškais anekdotais ir

vargšą Maklendoną, prisirijusį vaikiško aspirino, kad pasidarytų sau galą. - Prisiminiau Stouko Džonso apsisukimą ant ramento, ir norėjau juoktis, o prisiminęs jį ant stalo ambulatorijoje, norėjau verkti. Ir žinote ką? Kiek galiu spręsti, jausmas tas pat. - Tiesiog man dėl to bjauru. Visai sumautai jaučiuosi.

- Ir aš, - atsakė Skipas. Kliaukė šaltas, merkiantis lietus. Čemberlen Holo langai švietė ryškiai, bet nesvetingai. Aš pamačiau žolėje geltoną audeklą, kurį policininkai montavo prie sienos, o ant jos - neryškius atspaudus užrašo, išpurkšto pulverizatoriumi. Jas nuplovė lietus, ir kitą dieną nieko neliko.

- Vaikystėje visada įsivaizdavau save didvyriu, - tarė Skipas.

- Po galais, aš irgi. Kuris įsivaizduoja save linčiuotojų minioje?

Skipas spoksojo į permirkusius savo batus, tada pakėlė akis į mane.

- Nori, mokysiuos su tavimi porą savaičių?

- Kiek norėsi.

- Tu tikrai neprieštarauji?

- Kokių galų turėčiau? - Aš kalbėjau niurzgėdamas, nes nenorėjau, kad draugas suprastų, kaip man palengvėjo, koks džiaugsmas apėmė mane. Nes mums galėjo pavykti. Patylėjęs pasakiau: - O mums... e... pavyks, kaip manai?

- Nežinau. Gali būti.

Mes beveik priėjome šiaurines bendrabučio duris, ir aš linktelėjau į plaunamas raides.

- Gal dekanas Garetsenas ir tas kitas, Ebersoulas, paliks reikalą nebaigtą? Stouko dažai juk nespėjo išdžiūti. Iki ryto nieko neliks.

Skipas papurtė galvą:

- Nepaliks.

- Kodėl? Dėl ko tu toks įsitikinęs?

- Dušas neleis.

Ir jis buvo teisus.

37

Pirmą kartą po daugelio savaičių trečiojo aukšto svetainė buvo tuščia - kol permirkę lošėjai džiovinosi ir persirenginėjo. Kai kuriuos iš jų pasiekė Skipo Kirko žodžiai ambulatorijos priimamajame. Bet kai Natas, Skipas ir aš grįžome po vakarienės, svetainėje

vėl virė gyvenimas: buvo užimti trys stalai.

- Ei, Rili, - pašaukė Ronis. - Tvileris sako, kad turi mokytis. Jeigu sėsi į jo vietą, pamokysiu tave žaisti.

- Ne šiandien, - atsakiau. - Man taip pat reikia kalti.

- Taip, žinom! Prievartos sau kursą! - įsiterpė Rendis Ekolsas.

- Taip, širdele. Dar pora savaičių stropių paskaitėlių, ir išmoksiu kaitalioti rankas taip grakščiai, kaip ir tu.

Nuėjau toliau, bet mane pasiekė Ronio žodžiai:

- Aš juk tave sudirbau, Rili.

Atsigręžiau. Ronis atsilošė kėdėje su šlykščia savo šypsenėle. Ten, po lietumi, kelias minutes mačiau kitokį Ronį, bet tas berniukas vėl pasislėpė.

- Ne, - atsakiau. - Nieko panašaus. Viskas buvo kaip patepta.

- Niekas nenukabina mėnulio partijoje be išmetimo, - pasakė Ronis, vis patogiau atsisėsdamas. Jis pasikasė žandą, nudrėksdamas kelis spuogus. Iš jų sunkėsi gelsvi pūliai. - Bent jau už mano stalo. Sugavau tave kryžiais.

- Kryžių tu neturėjai, jeigu tik neapgaudinėjai per pirmąjį kirtį. Lenio Švirkštą paėmei tūzu. O aš turėjau visą karališką čirvų šeimyną.

Ronio šypsena akimirką nulinko, po to vėl pražydo. Jis parodė ranka į grindis, nuo kurių visos kortos buvo surinktos (nuorūkos liko, apverstos peleninės irgi - beveik visi augome šeimose, kur tai buvo mamų darbas).

- Visi aukščiausi čirvai, taip? Gaila, gaila, bet patikėti tuo negaliu.

- Taip, gaila. - Aš vėl pasukau prie durų.

- Tu atsilieki turnyriniais taškais! - riktelėjo jis man įkandin. - Ar žinai?

- Gali pasiimti juos, Roni. Man jų daugiau nereikia.

Daugiau universitete “čirvais” nelošiau. Po daugelio metų išmokiau to žaidimo savo vaikus, ir jie kaipmat jį įsisavino. Kiekvieną rugpjūtį vasarnamyje rengdavome turnyrus. Turnyrinių taškų nerinkome, bet prizas - meilės taurė - buvo. Vieną kartą ją išlošiau aš ir pasistačiau ant rašomojo stalo, kad nuolat ją matyčiau. Mūsų čempionatuose aš dukart nuraškiau mėnulį, tik ne partijose be išmetimo. Kaip kartą pasakė senas mano universiteto draugelis Ronis Meilfantas: “Niekas nenukabina mėnulio partijoje be išmetimo”. Taip pat sėkmingai galite tikėtis, kad Atlantida pakils iš van-

dens, mojuodama palmėmis.

38

Tą vakarą aštuntą valandą Skipas Kirkas sėdėjo prie mano stalo, įsikniaubęs į antropologijos vadovėlį. Pirštus jis suleido į plaukus, lyg galva skiltų per pusę. Natas prie savo stalo rašė botanikos darbą. Aš išsitiesiau ant lovos, grauždamas seną pažįstamą geologiją. Grotuve sukosi plokštelė, o Bobas Dilanas dainavo: "Kvatoklės linksmesnės negali būti už pono Klino probobutę".

Į duris šiurkščiai pabeldė: "dun-dun".

- Aukšto susirinkimas! - šūktelėjo Dušas. - Aukšto susirinkimas klubo salėje devintą! Dalyvauti būtina!

- Velnias! - nusikeikiau. - Sudeginkime slaptus dokumentus ir suvalgykime raciją.

Natas išjungė Dilaną, ir mes klausėmės, kaip seniūnas eina per koridorių belsdamas į duris ir šaukdamas apie susirinkimą klubo salėje. Greičiausiai dauguma kambarių buvo tušti, bet tai nieko nereiškia: jų gyventojus ras medžiojančius Kekšę svetainėje.

Skipas pažiūrėjo į mane.

- Aš juk sakiau.

39

Visi bendrabučiai mūsų miestelyje statyti vienu metu, ir kiekvienas, be svetainės aukšto viduryje, turėjo didelę klubo patalpą rūsyje, kurioje buvo alkova su televizoriumi (žiūrovai ten paprastai rinkdavosi šeštadieniais ir sekmadieniais žiūrėti sporto programų, o šiokią dieną - muilo operos su vampyrais "Tamsūs šešėliai"). Vienam kampe buvo įrengtas nedidelis baras su pustuziniu automatų, stovėjo stalo teniso stalas ir pakankamai šachmatų ir šaškių lentų. Taip pat buvo vietos susirinkimams su pakyla ir keliomis atverčiamų kėdžių eilėmis. Mes ten rengėme aukšto susirinkimą mokslo metų pradžioje, per kurį Dušas paaiškino bendrabučio taisykles ir pabrėžė pasekmes, kurios laukia deramai netvarkant kambarių. Negaliu nepaminėti, kad kambarių apžiūra buvo svarbiausias Dušo užsiėmimas. Lygus su SKPS.

Jis stovėjo už mažos medinės tribūnos, pasidėjęs aplanką su

pastabomis. Jis vis dar vilkėjo šlapią ir purviną SKPS uniformą ir atrodė pavargęs po visą dieną kasto sniego ir barstyto smėlio. Bet taip pat atrodė ir susijaudinęs... "užsivedęs", kaip sakydavom po dviejų metų.

Pirmame aukšto susirinkime Dušas buvo vienas, o dabar atsivedė pastiprinimą. Prie žalios blokinės sienos sudėjęs rankas ant suspaustų kelių sėdėjo Svenas Garetsenas, vyrų dekanas. Per visą susirinkimą jis nepratarė nė žodžio ir atrodė nusiteikęs geranoriškai, net kai atmosfera ėmė kaisti. Greta Dušo stovėjo juodą paltą ant tamsiai pilko kostiumo vilkintis Ebersoulas, rektoriaus pavaduotojas disciplinos klausimais, jis atrodė labai dalykiškas.

Kai susėdome, o tie, kurie rūkė, prisidegė cigaretes, Dušas pasižiūrėjo per petį į Garetseną, tada į Ebersoulą. Šis nežymiai jam šyptelėjo.

- Pradėkite, Deividai. Prašau. Čia juk jūsų berniukai.

Mane tai suerzino. Galėjau būti ir toks, ir anoks, netgi mėšlas, galintis juoktis iš luošio, kai šis nugriuvo į balą lietui pliaupiant, - bet tik ne Dušo Dušborno berniukas...

Dušas įsikibo į tribūnos kraštą, pažvelgė į mus rimtas ir iškilmingas, gal net svajodamas (širdies kertelėje, skirtoje išimtinai saldžioms svajoms), kad išauš diena, kai jis šitaip kreipsis į savo štabo karininkus, kad išjudintų galingą armiją, nutaikytą į Hanojų.

- Džonsas dingo, - ištarė jis pagaliau. Tai nuskambėjo dviprasmiškai ir grėsmingai lyg replika Čarlzo Bronsono filme.

- Jis ambulatorijoje, - atsakiau, ir apsidžiaugiau dėl nuostabos Dušo veide. Ebersoulas irgi, atrodė, nustebo. Garetsenas ir toliau geraširdiškai žiūrėjo kažkur priešais save kaip prisirūkęs žolytės.

- Kas jam atsitiko? - paklausė seniūnas. To nebuvo numatyta scenarijuje - nei tame, kurį sugalvojo pats, nei tame, kurį paruošė su Ebersoulu, - ir Dušas paniuro. Dar tvirčiau įsikibo į tribūną, lyg nuogąstaudamas, kad pakils ir nuskris.

- Ji nukrito ir bum! - atsakė Ronis ir pasipūtė, išgirdęs juoką. - Be to, jis pasigavo plaučių uždegimą, abiejų pusių bronchitą ar dar balažin ką. - Jis sugavo Skipo žvilgsnį, ir man pasirodė, kad Kirkas vos pastebimai linktelėjo. Čia buvo Skipo šou, ne Dušo, bet jeigu mums pavyks - jeigu Stoukui pasiseks, - trejybė priešais mus niekad apie tai nesužinos.

- Nagi, papasakokite viską nuo pradžių, - tarė Dušas. Jis ne tik stovėjo niūrus. Jis degė pykčiu. Kaip ir tada, kai aptiko kremu iš-

terliotas savo duris.

Skipas papasakojo Dušui ir naujiems jo draugams, kaip iš trečiojo aukšto svetainės pamatėme į Prerijų Dvarą traukiantį Stouką, kaip jis nugriuvo į balą ir kaip ištempę jį iš vandens nunešėme į ambulatoriją. Papasakojo, kaip daktaras sakė, jog Stoukas sunkiai serga. Gydytojas to nesakė, o ir nereikėjo. Tie, kurie prisilietė prie Džonso odos, pajuto, kad jis visas dega, visi girdėjome šiurpų jo kosulį. Skipas nutylėjo apie tai, kad Stoukas šuoliavo, lyg norėtų išžudyti visus, o tada mirti pats, neprasitarė ir apie tai, kad juokėmės - Markas Sent Pjeras taip nesulaikomai, kad net prišlapino kelnes.

Kai Skipas baigė, Dušas neužtikrintai pašnairavo į vyrų dekaną. Ebersoulas atsakė abejojančiu žvilgsniu. O jiems už nugarų ramiai kaip Buda šypsojosi dekano pavaduotojas. Užuomina buvo aiški. Čia Dušas vadovauja, ir jam pačiam bus geriau, jeigu pasiruošė kaip dera.

Dušas atsiduso ir vėl įrėmė žvilgsnį į mus.

- Mes manome, kad Stouklis Džonsas kaltas dėl vandalizmo ir viešo chuliganizmo, išterliojęs šiaurinę Čemberleno sieną šį rytą. Tikslaus laiko nežinome.

Rašau jums tiksliai tai, kas buvo pasakyta, nekeisdamas nė vieno žodžio. Jeigu neminėsime frazės "iškilo būtinybė sunaikinti kaimą, kad jį išgelbėtume", tai buvo puikiausias gražbylystės pavyzdys, kokį kada teko išgirsti.

Spėju, kad Dušas tikėjosi, jog imsim aikčioti kaip statistai teismo salėje, kur Peris Meisonas už užuolaidos ima viską statyti į savo vietas. O mes tylėjome, Skipas įdėmiai sekė Dušą, ir kai tas vėl įkvėpė oro naujai tiradai, paklausė:

- O kodėl tu manai, kad tai jis, Dušai?

Nors nesu galutinai įsitikinęs - niekad tiesiai jo nepaklausiau, - bet aš neabejoju, kad Skipas pavartojo tą pravardę tyčia, kad dar labiau išmuštų seniūną iš pusiausvyros. Bet kokiu atveju tai suveikė. Dušas buvo bepratrūkstąs, bet pasižiūrėjęs į Ebersoulą pakeitė taktiką. Virš jo apykaklės atsirado raudona juosta. Aš susižavėjęs sekiau, kaip ji plečiasi. Tikras Disnėjaus filmukas: Antulis Donaldas stengiasi suvaldyti savo įniršį. Žinai, kad jam nepavyks, ir svarstai, kiek reikės, kad jis pratrūktų.

- Manau, tu žinai atsakymą į šitą klausimą, Skipai, - pagaliau atsakė Dušas. - Stouklis Džonsas nešioja viršutinius rūbus su ypa-

tingu ženklu ant nugaros. - Jis griebė savo aplanką, ištraukė lapą ir apsuko taip, kad galėtume matyti. Niekas iš mūsų nenustebo pamatęs tai, kas ten buvo nupiešta. - Šitu simboliu. Jį išrado komunistų partija po Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Jis reiškia pergalę per infiltraciją, o ardantieji elementai vadina jį "sulaužytu kryžiumi". Be to, jis išpopuliarėjo tarp tokių vidaus grupių, kaip "Juodieji musulmonai" ir "Juodosios panteros". Kadangi šis ženklas ant Stouko nugaros pasirodė gerokai anksčiau nei ant bendrabučio sienos, man regis, raketų konstruktoriaus nereikia, kad...

- Deividai, čia juk visiškas šūdas! - pašoko Natas. Jis buvo išbalęs ir virpėjo, tačiau daugiau iš pykčio nei baimės. Ar man teko viešai girdėti, kaip jis ištaria "šūdas"? Manau, ne.

Garetsenas geraširdiškai nusišypsojo mano kambariokui. Ebersoulas pakėlė antakius mandagiai susidomėjęs. Dušas nustėro. Iš ko jau ko, o iš Nato prieštaravimo jis nesitikėjo.

- Šitas simbolis paremtas anglų karo laivyno vėliavų signalais ir reiškia branduolinį nusiginklavimą. Jį sugalvojo garsus anglų filosofas. Man atrodo, jis netgi gavo sero titulą. Sakyti, kad jį sukūrė rusai? Viešpatie! Ir ko jus moko SKPS, tokio šūdo?

Natas piktai dėbsojo į Dušą, įsispendęs į šonus rankas. Seniūnas spoksojo į jį, visiškai išmuštas iš vėžių. Taip, būtent to jį mokė SKPS, ir jis prarijo jauką nekramtęs. Kilo klausimas: ko dar prisirijo vaikinai iš SKPS?

- Manau, tie duomenys apie Sulaužytą Kryžių labai įdomūs, - tyliai pastebėjo Ebersoulas, - ir tai naudinga informacija... žinoma, jeigu ji tiksli.

- Tiksli, tiksli, - nekantriai patvirtino Skipas. - Bertas Raselas, o ne Džo Stalinas. Anglų vyrukai nešiojo šitą ženklą prieš penkerius metus protestuodami prieš tai, kad anglų uostuose stovi JAV atominiai povandeniniai laivai.

- Suknisti A! - riktelėjo Ronis ir iškėlė kumšį virš galvos. Maždaug po metų ar truputį vėliau Panteros, - kuriems, kiek žinau, buvo nei galvoj, nei uodegoj Bertrano Raselo taikos ženklas, - lygiai taip pat mojavo kumščiais savo mitinguose. O po dvidešimties metų ar vėliau visi mes, apsitrynę dešimtmečio vaikai, darėme tai per roko koncertus.

- Varyk, vaike! - juokdamasis pridūrė Hju Brenenas. - Duok jam, Skipai! Duok, didysis Natai!

- Kaip šneki prie dekano! - leptelėjo Dušas Roniui.

Ebersoulas nekreipė dėmesio nei į blevyzgas, nei į riksmus iš galo. Visą dėmesį ir skepticizmą buvo sutelkęs į mano kambario draugą ir Skipą.

- Jeigu tai ir tiesa, - tarė jis, - problema vis tiek lieka, taip? Manau, taip. Lieka vandalizmo ir viešosios tvarkos pažeidimo aktas. Ir jis įvyko tuo metu, kai mokesčių mokėtojai žiūri į besimokantį jaunimą reiklesniu žvilgsniu. O šitos mokymo įstaigos egzistavimas, ponai, priklauso nuo mokesčių mokėtojų. Ir, man regis, mums visiems dera...

- Pagalvoti apie tai! - nelauktai suriko Dušas. Per tą laiką jo skruostai spėjo įgauti melsvą atspalvį, ant kaktos it pleištai raudonavo dėmės, o tarp akių pulsavo išsipūtusi arterija.

Bet neleidęs Dušui ką nors ištarti - o jis, iš visko sprendžiant, norėjau daug ką pasakyti, - Ebersoulas prispaudė prie jo krūtinės delną, liepdamas užsičiaupti. Dušas pakraupo. Jis turėjo progą ir ją praleido. Vėliau jis save įtikinės, kad dėl to kaltas nuovargis. Kol mes leidome laiką šiltoje svetainėje, lošėme kortomis ir trynėme skyles savo ateityje, Dušas lauke grėbstė sniegą ir barstė takelius smėliu, kad nekritinėtų seni psichologijos dėstytojai ir nesilaužytų sau kojų. Jis pavargo, prarado reakcijos greitį... ir, pagaliau, tas žąsinas Ebersoulas neleido jam pasirodyti. Tačiau iš to nebuvo jokios naudos - jis pasijuto nustumtas į antrą planą. Grįžę suaugusieji vėl reguliavo patys. Tėtukas viską tvarkys.

- Man regis, mums visiems reikia rasti kaltininką ir pasirūpinti, kad jis būtų deramai nubaustas, - tęsė Ebersoulas. Jis daugiausia žiūrėjo į Natą. Kad ir kaip keistai man tada atrodė, bet jis aplinkui tvyrančio pasipriešinimo centru palaikė Natą.

Natas, telaimina jį Dievas už gerą liežuvį ir protinius dantis, galėjo puikiai atsispirti tokiems, kaip vyrų dekanas. Jis liko stovėti, įsispendęs rankas į šonus, nė nemirktelėjo, juo labiau nenuleido akių nuo Ebersoulo.

- Ir kaip jūs siūlote tai padaryti? - paklausė jis.

- Kuo jūs vardu, jaunuoli? Prašau, malonėkite prisistatyti.

- Natanas Hopenstendas.

- Tai štai, Natanai, mano galva, kaltininkas jau nurodytas, teisingai? - Ebersoulas kalbėjo nekantraudamas. - Tiksliau, pats išsidavė. Man sakė, kad tas vargšelis Stouklis Džonsas nešiojo ant nugaros sulaužytą kryžių nuo pat...

- Liaukitės jį taip vadinti! - įsikišo Skipas, ir aš net pašokau,

išgirdęs įsiūtį jo balse. - Ten niekas nesulaužyta. Tai yra taikos simbolis, po galais!

- Jūsų pavardė, sere?

- Stenlis Kirkas, Skipas draugams. Galite vadinti mane Stenliu. - Tai nuskambėjo kaip užslėpta pašaipa, kurios vyrų dekanas tarsi neišgirdo.

- Ką gi, misteri Kirkai, į semantinę jūsų pastabą bus atsižvelgta, tačiau tai nekeičia fakto, kad Stouklis Džonsas - ir tik vienas Stouklis nuo pirmos semestro dienos demonstravo minėtą simbolį universiteto teritorijoje. Misteris Dušbornas informavo mane...

- Misteris Dušbornas nieko nenuraukia apie taikos ženklą, - pasakė Natas, - ir apie jo kilmę, todėl be reikalo taip tikite, ką jis praneša. Pavyzdžiui, misteri Ebersoulai, ant savo striukės nugaros taip pat nešioju taikos ženklą, tai kodėl nekaltinate, kad išterliojau dažais sieną?

Ebersoulas išsižiojo. Ne plačiai, bet pakankamai, kad sugadintų apgailestaujančią šypseną ir malonią savo veido išraišką. O dekanas Garetsenas suraukė antakius it susidūręs su visiškai nesuprantama idėja. Kaip retai pasitaiko pamatyti netikėtai užkluptą gerą politiką arba universiteto administratorių! Tas akimirkas verta rūpestingai saugoti atmintyje. O šitą aš saugau iki šiol.

- Melas! - išrėkė Dušas labiau įsižeidęs nei supykęs. - Ir kodėl tu meluoji, Natai? Tu paskutinis žmogus trečiajame, apie kurį...

- Tai ne melas, - atrėmė Natas. - Nueik į mano kambarį ir ištrauk iš spintos mano švarką, jeigu netiki. Patikrink.

- Ir mano kartu, - įsikišau, stodamasis šalia Nato. - Mano seną mokyklinę striukę. Iškart ją pažinsi. Na, ta, su taikos ženklu ant nugaros.

Ebersoulas tyrinėjo mus truputį primerkęs akis. Tada paklausė:

- O kada tiksliai jūs nusipiešėte minimą ženklą ant savo drabužių, jaunuoliai?

Tada Natas sumelavo. Tuo metu gerai jį pažinojau ir jaučiau, kaip jam sunku... bet jis net nemirktelėjo.

- Rugsėjį.

Dušą tai pribaigė. "Sprogo", - pasakytų mano vaikai, bet tai būtų netikslu. Dušas sukvaksėjo kaip Antulis Donaldas. Ne tai, kad ėmė šokinėti ir pliaukšėti rankomis skleisdamas "kre-kre-kre", kaip įpykęs Donaldas, bet sukriokė ir trenkė į kaktą kumščiais.

Ebersoulas vėl jį atšaldė, sugriebęs už peties.

- O jūs kas toks? - paklausė dekanas manęs. Jau griežčiau.

- Pitas Rilis. Aš išpiešiau ant savo striukės taikos ženklą, nes man patiko Stouko. Ir dar norėjau parodyti, kad turiu šiokių tokių klausimų dėl mūsų veiksmų Vietname.

Dušas ištrūko iš Ebersoulo rankų. Jis atkišo smakrą, apnuogino abi eiles dantų.

- Padedame savo sąjungininkams, debile, tu! - subliuvo jis. - Jeigu neužtenka smegenų suprasti, rekomenduoju išklausyti pulkininko Andersono kursą - įvadą į karo istoriją. O gal tu dar vienas bailys, kuris...

- Tyliau, misteri Dušbornai, - sudraudė Garetsenas. Jo ramumas kažkodėl atrodė labiau kurtinantis už Dušo riksmus. - Čia ne vieta diskutuoti apie užsienio politiką ir ne metas asmeniniams išpuoliams. Netgi priešingai.

Seniūnas nuleido degantį veidą, įsmeigė akis į grindis ir ėmė kramtyti lūpas.

- O kada perkėlėte tą ženklą ant savo striukės, misteri Rili? - pasiteiravo Ebersoulas. Jo balsas liko tylus, bet iš akių tvieskė pyktis. Manau, jis spėjo suprasti, kad Stoukui pavyks išslysti, ir jam tai labai nepatiko. Dušas buvo smulkmena, lyginant su tokiais, kaip jis - tais, kurie 1966 metais įstojo į Amerikos universitetus. Laikas pakviečia savo žmones, sakė Lao Czi, ir antra septintojo dešimtmečio pusė pasišaukė Čarlzą Ebersoulą. Jis nebuvo švietimo veikėjas, jis buvo tvarkos sergėtojas ir ryšių su visuomene atstovas.

“Nemeluok man, - sakė jo akys. - Nemeluok man, Rili. Jeigu pameluosi ir aš sužinosiu, pagaminsiu iš tavęs faršą”.

Nusispjaut man! Greičiausiai sausio 15 manęs ir taip čia nebus, o 1967 metų Kalėdas galiu sutikti jau Pu įlankoje, šildydamas vietelę Dušui.

- Spalį, - atsakiau. - Nusipiešiau prieš Kolumbo dieną, o gal po - nepamenu.

- O aš juo papuošęs savo striukę ir kelias palaidines, - prisipažino Skipas. - Jos visos mano kambaryje. Jeigu norite, galiu parodyti.

Dušas, raudonas iki plaukų šaknų, vis dar žiūrėjo į grindis ir lėtai purtė galvą.

- Ir aš turiu ant kelių marškinėlių, - tarė Ronis. - Aš ne iš mi-

tinguojančių, bet ženklas man patiko.

Tonis Deluka parodė taikos ženklą ant vatinukės nugaros.

Lenis Dorija pareiškė Ebersoului ir Garetsenui, kad nusipiešė jį ant kelių vadovėlių aplankų, taip pat pirmame savo užrašų knygelės puslapyje. Jeigu nori, jis tuoj atnešiąs.

Bilis Marčantas turėjo ženklą ant striukės.

Bradas Vizerspunas išvedžiojo jį rašalu ant studentiškos kepuraitės. Ji guli kažkur jo spintoje, greičiausiai po apatiniais, kuriuos pamiršo nuvežti namo, kad mama išskalbtų.

Nikas Prautis pasakė, kad papuošė tuo ženklu mėgstamiausių plokštelių vokus: "Pamirškim rūpesčius" ir "Veinas Fontana su Proto temdytojais".

- Tau proto trūksta, kad temdytum, kad tave kur, - sumurmėjo Ronis, ir delnai uždengė besijuokiančias burnas.

Dar keli žmonės pranešė turintys taikos simbolių ant vadovėlių ar drabužių. Ir visi tvirtino persipiešę juos gerokai anksčiau nei ant šiaurinės bendrabučio sienos pasirodė grafiti. Ir paskutinis siurrealistiškas štrichas: pakilo Hju, išėjo į praėjimą ir atsismaukė džinsų klešnes taip, kad matytųsi geltonos kojinės. Ant abiejų buvo buvo po taikos ženklą, nupieštą markeriu skalbiniams, kurį misis Brenen įdėjo savo sūneliui į universitetą. Ko gero, tas markeris per semestrą buvo panaudotas pirmą ir paskutinį kartą.

- Kaip matote, - pasakė Skipas, kai baigėsi prisipažinimai ir demonstracijos, - tai galėjo padaryti bet kuris iš mūsų.

Dušas lėtai pakėlė galvą. Raudonio jo veide liko tik po kairiu antakiu, atrodė, kad toje vietoje nudeginta.

- Kodėl meluojate dėl jo? - paklausė seniūnas ir laukė, bet niekas neatsiliepė. - Iki Padėkos dienos atostogų nė vienas neturėjote taikos ženklo ant savo daiktų; galiu prisiekti, lažintis iš bet ko, kad nebuvo dar iki šio vakaro. Kodėl meluojate?

Niekas neatsakė. Tyla augo, ir su ja augo galios pojūtis, kurį mes visi pajutome. Bet kam ji priklausė? Jiems ar mums? Atsakyti negalėjau. Ir per visus tuos metus atsakymo taip ir neradau.

Tada prie tribūnos priėjo dekanas Garetsenas. Dušas nežiūrėjo jo pusėn, bet tuoj pasitraukė. Dekanas permetė mus su linksma šypsena.

- Tai kvailystė, - pareiškė jis. - Tai, ką užrašė misteris Džonsas, buvo kvaila, o šitas melas - dar labiau. Pasakykite tiesą, vaikinai, prisipažinkite.

Bet atsakymo nesulaukė.

- Mes pakalbėsime su misteriu Džonsu rytoj, - tarė Ebersoulas. - Gal tada kuris nors, vaikinai, norės pakeisti savo pasakojimą.

- Aš per daug netikėčiau, ką jums sakys Stoukas, - tarė Skipas.

- Teisingai. Senis Trauk-trauk kuoktelėjo kaip žiurkė šikane, - pridūrė Ronis.

Pasigirdo keistas užjaučiamas juokas.

- Žiurkė šikane! - suriko Nikas. Jo akys žibėjo. Jis džiūgavo kaip poetas, kuris pagaliau rado *le mot juste**. - Žiurkė šikane! Štai jums senis Trauk. - Ir, kas tapo, ko gero, galutiniu beprotybės triumfu prieš racionalumą, Nikas Prautis idealiai pamėgdžiojo Fokhorną Leghorną: - Sakau jums, sakau, berniukas kvankt! Pametė varžtelį! Ne visi namie! Jo...

Po truputį Nikas suprato, kad dekanai spokso į jį: Ebersoulas atsainiai, Garetsenas beveik susidomėjęs lyg į naują bakteriją po mikroskopu.

- ...smegenėlės praskydo, - baigė Nikas, iš susijaudinimo jau nieko nebemėgdžiodamas. Tada skubiai atsisėdo.

- Turėjau galvoje ne visai tai, - tęsė Skipas. - Ir ne tai, kad jis luošys. Jis čiaudėjo, kosėjo ir snargliavosi nuo tos dienos, kai grįžo. Net ir tu turėjai pastebėti tai, Dušai.

Dušas neatsakė, net nesureagavo į pravardę. Taip, atrodo, jis išties pavargo.

- Aš tik norėjau pasakyti, kad Džonsas gali daug ko prišnekėti ir net pats tuo tikėti. Bet jis čia niekuo dėtas.

Ebersoulo šypsena vėl iškilo į paviršių, bet joje nebuvo nė kruopos gero nusiteikimo.

- Man regis, supratau jūsų argumentų esmę, misteri Kirkai. Jūs norite, kad mes patikėtume, neva misteris Džonsas neatsako už užrašą ant sienos, bet jeigu jis vis dėlto prisipažintų, mes neturėtume tikėti jo žodžiais.

Skipas nusišypsojo - tūkstančio vatų šypsena, nuo kurios lipo iš krūtinės merginų širdys.

- Būtent, - patvirtino jis. - Tai mano argumentų esmė.

Stojo minutė tylos, tada dekanas Garetsenas ištarė tai, ką galima laikyti mūsų epochos epitafija:

- Jūs mane nuvylėte, vaikinai. Eime, Čarlzai. Daugiau mums čia nėra kas veikti.

---

*Reikalingas žodis (pranc.).

Garetsenas paėmė savo portfelį, apsisuko ant kulno ir nuėjo prie durų.

Ebersoulas, atrodė, nustebo, bet nuskubėjo pridurmui. Tada Dušui ir jo globotiniams iš trečiojo aukšto liko tik žiūrėti vieniems į kitus su nepasitikėjimu ir priekaištu.

- Ačiū, vaikinai. - Deividas kone verkė. - Ačiū už visą mėšlą.

Jis išėjo nuleista galva, gniauždamas savo aplanką. Kitą semestrą jis paliko Čemberleną ir įstojo į žemės ūkį. Turint omenyje viską, taip, berods, buvo geriausia. Kaip pasakytų Stoukas: Dušas prarado įtikinamumą.

40

- Vadinasi, jūs ir tai pavogėte, - pasakė Stoukas ambulatorijos lovoje, kai galėjo kalbėti. Aš ką tik pasakiau jam, kad dabar Čemberlen Hole beveik visi vaikšto su žvirblio pėdsakais ant drabužių. Maniau apsidžiaugs. Klydau.

- Nelįsk į butelį, - pasakė Skipas, plodamas jam per petį. - Nesiprašyk insulto.

Stoukas net nežiūrėjo į jį. Juodos kaltinančios akys svilino mane.

- Pasisavinote garbę už tai, kas padaryta, po to ir taikos ženklą. Ar kuris nors iš jūsų tikrino mano piniginę? Ten buvo devyni ar dešimt žalių. Galėjote paimti ir juos. Kad jau visai iki galo. - Jis nusigręžė ir ėmė bejėgiškai kosėti. Tą šaltą tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt šeštųjų gruodžio pradžią jis atrodė visai prastai ir gerokai vyresnis nei aštuoniolikos metų.

Praėjo keturios dienos nuo Stouko pasiplaukiojimo Beneto etape. Gydytojas - jo pavardė Kerberis - antrą dieną, atrodo, padarė išvadą, kad praktiškai visi mes - artimi Stouko bičiuliai, kad ir kaip keistai elgėmės atnešę jį į priimamąjį, - nes vis užsukdavome sužinoti, kaip jis. Kerberis nežinia kiek metų gydė studentų anginas ir gipsavo kaulus, sulaužytus futbolo aikštėje, todėl, matyt, žinojo, kad ką tik į pilnametystę įžengusių jaunuolių elgesys yra neprognozuojamas. Jie gali atrodyti visai suaugę, bet išlaikyti galybę vaikiškų keistenybių. Imkim kad ir Niką Prautį, pradėjusį maivytis prieš dekaną, - tokie mano įrodymai, jūsų kilnybe. Kerberis nesakė, ar Stouko padėtis labai rimta. Viena iš sanitarių (jau beveik įsimylėjusi Skipą, kaip man pasirodė, kai pamatė jį antrą kartą) pa-

aiškino mums padėtį, nors kas svarbiausia žinojome patys. Tas faktas, kad gydytojas paguldė jį į atskirą, o ne bendrą vyrų palatą, buvo pakankamai iškalbingas; tai, kad keturiasdešimt aštuonias valandas mums neleido jo pamatyti, pasakė dar daugiau; o tas faktas, kad jo nepaguldė į stacionarą, iki kurio buvo vos aštuonios mylios, pasakė daugiausia. Kerberis nerizikavo vežti Stouką net universiteto greitosios pagalbos mašina. Stoukas Džonsas sirgo rimtai. Pasak sanitarės, jis sirgo plaučių uždegimu, pirma peršalimo stadija dėl maudynių baloje, o temperatūra pakilo beveik iki keturiasdešimt vieno laipsnio. Ji girdėjo, kaip Kerberis sakė kažkam telefonu, kad jeigu po katastrofos būtų likę dar mažiau plaučių arba jeigu jam būtų ne aštuoniolika, o trisdešimt keturiasdešimt - jis greičiausiai būtų miręs.

Mudu su Skipu buvom pirmieji lankytojai, kuriuos įleido pas jį. Bet kurį kitą bendrabučio gyventoją per tą laiką jau būtų aplankę giminės, tik ne Džonsą, kaip žinojom. O jeigu jis ir turėjo kitų giminių, jie nerodė akių.

Mes papasakojom jam viską, kas atsitiko tą vakarą, praleidę tik juoką, įsisiautėjusį svetainėje, kai pamatėme, kaip jis taškydamasis bando įveikti Beneto etapą, ir nepasibaigusį net tada, kai be sąmonės atnešėme į priimamąjį. Jis tylėdamas klausėsi pasakojimo apie tai, kaip Skipas sugalvojo išpaišyti mūsų vadovėlius ir drabužius taikos ženklais, kad Stoukas daugiau neišsiskirtų. Netgi Ronis Meilfantas sutiko, pridūriau, net necyptelėjo. Papasakojau jam todėl, kad galėtų suderinti savo versiją su mūsiške; pasakiau dar ir dėl to, kad dabar, prisipažinęs savo kaltę (grafiti autorystę), jis užtrauks nemalonę ne tik sau, bet ir mums. Mes nepasakėme to jam atvirai. To nereikėjo. Stouko kojos neklausė, bet tarp ausų viskas buvo tvarkoje.

- Patrauk savo ranką, Kirkai. - Stoukas atsitraukė, kiek leido lova ir vėl užsikosėjo. Prisimenu, pagalvojau, kad taip atrodydamas jis ir keturių mėnesių nepratrauks, bet aš klydau. Atlantida leidosi į dugną, o Stoukas Džonsas vis dar plaukia: užsiima juristo praktika San Franciske. Juodi jo plaukai pasipuošė sidabru ir atrodo dar gražiau. Jis įsigijo raudoną invalido vežimėlį. Kabelinės televizijos programose atrodo labai efektingai.

Skipas atsilošė ir sunėrė ant krūtinės rankas.

- Dėkingumo nesitikėjau, bet to jau per daug, - ištarė jis. - Šį kartą pranokai save, Trauk-trauk.

- Nevadink manęs taip! - Jo akys žybtelėjo.

- Tada nevadink mūsų vagimis vien už tai, kad stengėmės išsukti tavo storą sėdynę. Po galais, mes juk IŠGELBĖJOM tavo sėdynę!

- Jūsų niekas neprašė.

- Taip, - sutikau. - Tu juk niekad nieko neprašai, ar ne? Manau, tau reikės stipresnių ramentų, kad paneštum visą tą pyktį, kurį tampai su savimi.

- Pyktis - tai viskas, ką turiu, šikniau. O ką turi tu?

Visokių skolų, kurias reikėjo išlaikyti, atsiskaityti, išmokti. Štai ką aš turėjau. Bet Stoukui to nepasakiau. Kažkodėl neatrodė, jog jis sutirps nuo užuojautos.

- Ką prisimeni iš tos dienos? - paklausiau.

- Prisimenu, kaip rašiau "Su...tas Džonsonas" ant sienos - apie tai galvojau jau porą savaičių, - ir dar prisimenu, kaip pirmą ėjau į paskaitas. Per jas galvojau, ką pasakysiu dekanui, kai mane išsikvies. Kokį PAREIŠKIMĄ padarysiu. Toliau tik nuotrupos. - Jis sarkastiškai nusišypsojo ir užvertė akis melsvais baltymais. Stoukas išgulėjo ambulatorijoje beveik savaitę, tačiau vis tiek atrodė siaubingai pavargęs. - Atrodo, sakiau jums, vaikinai, kad noriu mirti. Buvo taip?

Neatsakiau. Jis man davė pakankamai laiko, bet aš apgyniau savo teisę tylėti.

Galiausiai Stoukas patraukė pečiais - lyg sakytų, tiek to, pamirškim. Tada nuo jo peties nuslydo marškinių rankovė. Stoukas pasitaisė ją kita ranka labai atsargiai - joje styrojo lašinės adata.

- Vadinasi, jūs, vaikinai, atradote taikos ženklą, a? Nuostabu. Galėsite nešioti jį eidami į naujametinį karnavalą. O aš - aš čia neliksiu. Man čia viskas baigta.

- Jeigu toliau mokysies kitame valstijos krašte, manai, galėsi numesti ramentus? - paklausė Skipas. - O gal išbėgsi ir į bėgimo takelį?

Man jo žodžiai rėžė ausį, bet Stoukas nusišypsojo. Nuoširdžiai, linksmai ir iš širdies.

- Ramentai čia niekuo dėti, - atsakė jis. - Laiko per mažai, kad švaistytum jį tuščiai. Čia niekas nežino, kas vyksta, ir nesidomi. Pilki žmogeliai. Dieną pragyvenau ir gerai. Orone, Meino valstijoje, "Rolings Stounz" plokštelės pirkimas laikomas revoliuciniu poelgiu.

- Kai kurie žmonės sužinojo daugiau, nei anksčiau, - pasakiau... bet su nerimu galvojau apie Natą, kuris, bijodamas, jog mama pamatys nuotrauką, liko ant šaligatvio. Pilko vaikinuko veidas, vaikinuko pakeliui į stomatologiją dvidešimtame amžiuje.

Daktaras Kerberis įkišo galvą.

- Jums laikas, jaunuoliai. Misteriui Džonsui reikia ilsėtis.

Mes atsistojome.

- Kai pas tave ateis dekanas Garetsenas, - tariau, - arba tas Ebersoulas...

- Na, kas dėl jų, visa diena - neįžvelgiama tamsa, - pabaigė Stoukas. - Kerberis praneš jiems, kad sergu bronchitu nuo spalio, plaučių uždegimu - nuo Padėkos dienos, todėl jiems teks patikėti. Pasakysiu, kad tą dieną galėjau bet ką iškrėsti. Išskyrus numesti ramentus ir nubėgti maratoną.

- Mes juk nevogėme tavo ženklo, - tarė Skipas. - Mes jį tik pasiskolinome.

Stoukas pasvėrė jo žodžius ir atsiduso.

- Tas ženklas ne mano.

- Aha, - sutikau. - Nuo šiol nebe. Iki, Stoukai. Dar užeisime pas tave.

- Tai nebūtina, - atsakė jis, ir, manau, mes jo paklausėme, nes daugiau į ambulatoriją neužsukome. Vėliau kelis kartus mačiau jį bendrabutyje - keturis ar penkis, ir sėdėjau paskaitoje, kai jis išsikraustė, nesivarginęs baigti semestrą. Vėl jį pamačiau televizijos naujienose beveik po dvidešimties metų, dalyvaujantį “Grynpys” mitinge po to, kai prancūzai susprogdino “Reinbou Vorior” laivą. Tai buvo 1984-5 metais. Nuo to laiko žydrajame ekrane Stoukas pasirodydavo gana dažnai. Organizuoja lėšų aplinkos apsaugai rinkimą, sako kalbas studentų miesteliuose iš savo akinančio vežimėlio, gina teisme ekologus aktyvistus, kai šiems prireikia jo pagalbos. Girdėjau, kad jis vadinamas nelabai maloniais epitetais, ir guldau galvą, kad tai jam netgi patinka. Jis vis dar nešioja širdyje pyktį. Džiaugiuosi. Juk tai yra viskas, ką jis turi.

Kai prisiartinome prie durų, Stoukas mus pašaukė:

- Ei!

Atsisukome į siaurą, baltuojantį ant tokios pat baltos pagalvės veidą; kitos spalvos buvo tik juodų plaukų kupeta. Jo kojų kontūras po antklode man vėl priminė Dėdę Semą liepos ketvirtosios parade. Tada dar kartą pagalvojau, kad šitaip atrodydamas daugiau

keturių mėnesių neišgyvens. Bet prie to paveikslo pridurkite baltų dantų juostelę, nes Stoukas šypsojosi.

- Kas "ei"? - paklausė Skipas.

- Jums taip rūpėjo, ką pasakysiu Gatersenui ir Ebersoului... na, gal ir turiu nepilnavertiškumo kompleksą ar dar ką tokio, tik netikėjau, kad viskas dėl manęs. Tai jūs ką, tikrai nutarėte pasimokyti dėl įvairovės?

- Jeigu taip, kaip sakai, ištempsime?

- Įmanoma, - atsakė Stoukas. - Vieną dalyką prisimenu apie tą vakarą labai aiškiai.

Nutariau, kad jis pasakys prisimenąs juoką (Skipas pagalvojo tą patį, kaip vėliau prisipažino), bet ne.

- Tu įnešei mane pro procedūrinio duris vienas, - pasakė jis Skipui. - Ir neišmetei.

- O kaipgi. Ne tiek daug sveri.

- Vis tiek... mirti tai viena, bet niekas nenori, kad jį išdrėbtų ant grindų. Labai žeminantis dalykas. Bet tu įstengei, ir duosiu tau gerą patarimą. Mesk sporto programas, jeigu stipendiją gauni ne už jas.

- Kodėl?

- Todėl, kad jos padarys iš tavęs kitą žmogų. Tai, ko gero, užims daugiau laiko nei SKPS, kuri pavertė Deividą Dušborną į Dušą, bet kada nors jos savo pasieks.

- Ką tu supranti apie sportą? - tyliai paklausė Skipas. - Ką žinai apie tai, ką reiškia būti komandos nariu?

- Žinau, kad dabar blogas metas vaikinams su uniforma, - ištarė Stoukas ir užmerkė akis. "Bet puikus metas merginoms," - sakė Kerolė. 1966 metai buvo šaunūs merginoms.

Mes grįžome į bendrabutį ir nuėjom į mano kambarį mokytis. Toliau, svetainėje, Ronis, Nikas, Lenis ir beveik visi kiti pjudė Kekšę. Po kurio laiko Skipas uždarė duris, kad negirdėtų jų balsų, o kai ir to nepakako, uždėjau plokštelę, ir mes klausėmės Filo Oukso. Ouksas jau miręs - kaip mano mama, kaip Maiklas Lendonas. Jis pasikorė savo diržu maždaug tuo metu, kai Stoukas Džonsas darbavosi "Grynpys" dirvoje. Savižudybių procentas tarp išlikusių Atlantidos gyventojų labai aukštas. Nieko keisto, mano supratimu. Kai jūsų kontinentas panyra į dugną tiesiog po jūsų kojomis, kažkas nutinka jūsų galvai.

41

Praėjus dviems dienoms po to, kai lankėmės pas Stouką, paskambinau savo mamai ir pasakiau, kad jeigu ji tikrai gali man atsiųsti papildomą sumą, norėčiau paklausyti jos patarimo ir pasimokyti su korepetitoriumi. Ji daug neklausinėjo ir nepriekaištavo - kai nepriekaištavo, buvo aišku, kad mama tikrai supykusi,- bet po trijų dienų gavau trijų šimtų dolerių perlaidą. Pridūriau prie jų savo išloštą "čirvuose" sumą - pats nustebau, nes susikaupė beveik aštuoniasdešimt dolerių. Penkių centų monetų kalnas.

Mamai apie tai neprasižiojau, bet tris jos šimtus išleidau DVIEMS korepetitoriams - vienas, aspirantas, padėjo man įsigilinti į tektoninių platformų ir žemynų dreifavimo paslaptis, o kitas buvo žolytę rūkantis vyresniųjų kursų studentas iš King Holo, kuris padėjo Skipui antropologijoje (ir, visai gali būti, parašė jam porą kursinių, nors tiksliai tvirtinti negaliu). Šis vadinosi Garis Brandeidžas ir iš jo pirmo išgirdau: "U-uch, lomkės!"

Kartu su Skipu nuėjome pas humanitarinių ir tiksliųjų mokslų dekaną (klausimas, ar eiti pas Garetseną, po susirinkimo Čemberleno klubo salėje, nekilo) ir išklojome savo bėdas. Formaliai, kaip pirmakursiai, neturėjome su juo jokių reikalų, bet dekanas Rendlas mus išklausė. Ir patarė pasišnekėti su kiekvienu savo dėstytoju, paaiškinti, kas ir kaip... praktiškai, prašyti pasigailėjimo.

Mes paklausėme jo patarimo, sukandę dantis iš pasibjaurėjimo. Viena iš priežasčių, kodėl bičiuliavomės tuo metu, buvo auklėjimas jankių dvasia, griežta taisyklė neprašyti pagalbos, nebent išimtinais atvejais arba niekada. Ir tuos kankinančius pokalbius ištvėrėme tik dėl draugystės. Kai su savo dėstytoju kalbėjosi Skipas, aš laukdavau koridoriuje, traukdamas cigaretę po cigaretės. Kai ateidavo mano eilė, laukdavo jis.

Apskritai dėstytojai užjautė mus labiau nei galėjau tikėtis: beveik visi pasistengė, kad ne tik išlaikytume egzaminus, bet ir su pažymiais, leidžiančiais išsaugoti stipendiją. Tik Skipo matematikos dėstytojas liko kurčias, bet Skipas pakankamai gerai gaudėsi diferenciniuose skaičiavimuose ir didelės pagalbos neprašė. Po daugelio metų supratau, jog daugumai mūsų dėstytojų tai buvo moralinė, o ne akademinė dilema: jie nenorėjo matyti buvusių savo studentų pavardžių žuvusiųjų sąrašuose ir klausinėti savęs, ar ne

dėl jų kaltės taip įvyko. Ir kad skirtumas tarp D ir C su minusu buvo toks pat, kas tarp matančio girdinčio vaikinuko, ir nejautraus luošio, vegetuojančio kokioje nors veteranų ligoninėje.

42

Po vieno tokio pokalbio, kai priešakyje rūsčiai šmėžavo semestro egzaminai, Skipas išėjo susitikti su savo repetitoriumi antropologu į "Lokio irštvą". Aš budėjau Holiouke. Kai konvejeris pagaliau sustojo iki vakaro, grįžau į bendrabutį prie knygų. Vestibiulyje dirstelėjau į savo pašto dėžutę ir radau rausvą pranešimą apie gautą banderolę.

Banderolė buvo supakuota į vyniojamąjį popierių ir surišta špagatu, tačiau išpuošta kalėdiniais varpeliais ir bugieniais. Atgalinis adresas buvo netikėtas kaip smūgis į pilvą: "Kerolė Gerber, Plačioji gatvė 172, Harvičas, Konektikutas".

Aš net nebandžiau jai skambinti - ir ne vien todėl, kad buvau užsiėmęs savo kailio gelbėjimu. Manau, kad tikrąją priežastį supratau tik pamatęs jos vardą ant banderolės. Aš buvau įsitikinęs, kad ji grįžo pas Salą Džoną. Kad tas vakaras, kai mylėjomės grojant senoms dainoms, buvo jai tolima praeitis. Kad praeitis buvau ir aš.

Filas Ouksas dainavo iš Nato grotuvo, bet pats Natas snaudė su atverstu "Njusvyk" numeriu ant veido. Ant viršelio puikavosi generolas Vestmorlendas. Atsisėdau prie savo stalo, pasidėjau priešais save siuntinėlį, ištiesiau ranką prie virvelės ir sustojau. "Širdys labai tvirtos, - pasakė ji tada. - Dažniausiai jos nedūžta. Dažniausiai apsilamdo, ir tiek." Žinoma, ji buvo teisi... bet mano širdį svilino skausmas, kol sėdėjau ir žiūrėjau į jos banderolę. Dainavo Filas Ouksas, o aš girdėjau kitą, daug senesnę švelnią muziką. Klausiausi "Pleterių".

Nutraukiau špagatą, nuplėšiau lipnią juostą ir ištraukiau baltą kartoninę dėžutę. Viduje suvyniota į raudoną blizgantį popierių ir perrišta balto atlaso juosta gulėjo dovana. Ir dar radau kvadratinį baltą voką su savo vardu, išvedžiotu taip gerai pažįstama ranka. Atplėšiau laišką, ištraukiau dailią sveikinimo atvirutę - tam, kuris tau brangus, stengiesi nusiųsti kas geriausia. Folija, snaigės, angelai pučia folijos trimitus. Kai atsiverčiau atviruką, man ant kelių iškrito laikraščio iškarpa. Iš Harvičo laikraščio. Viršuje, virš antraštės, Kerolė užrašė: "Šį kartą aš pasiekiau savo - Purpurinė Širdis!

Nesijaudink, penki dygsniai traumatologiniame ir grįžau namo".

Antraštė skelbė: "6 NUKENTĖJĘ, 14 SUIMTŲ PO MUŠTYNIŲ TARP PROTESTUOTOJŲ IR ŠAUKIAMŲJŲ". Nuotrauka labai skyrėsi nuo kadro "Deri Njuz", kuriame visi, netgi policininkai ir darbininkai, surengę improvizuotą kontrprotestą, atrodė geraširdžiai. Harvičo "Džornals" nuotraukoje visi buvo suirzę, apstulbę - du tūkstančiai šviesmečių nuo geraširdiškumo. Stambūs vaikinai su tatuiruotėmis ant bicepsų ir bjauriai persikreipusiais veidais, ilgaplaukiai jaunuoliai, iššaukiančiai žiūrintys į juos. Vienas tiesė rankas į drimbas lyg sakytų: "Na, pirmyn! Sudraskyti norite?" Tarp tų dviejų grupių - įsitempę policininkai.

Kairėje (Kerolė nurodė tą vietą strėlyte, lyg galėčiau nepastebėti!) buvo PAŽĮSTAMA striukė su užrašu "HARVIČO MIESTO MOKYKLA". Vėl jos veidas buvo nusuktas nuo kameros. Įžiūrėjau skruostu tekantį kraują geriau, nei būčiau norėjęs. Ji galėjo rašinėti kiek nori juokingų strėlyčių, manęs tai nepralinksmino. Ant jos veido - ne šokoladinio padažo juosta. Policininkas laikė ją už alkūnės. Mergina nuotraukoje tarsi nepajuto nei to, nei kraujo iš žaizdos smilkinyje (jeigu apskritai nutuokė, kad yra sužeista). Mergina toje nuotraukoje šypsojosi. Vienoje rankoje ji laikė plakatą su kvietimu: "SUSTABDYKITE ŽUDYNES!" Kita ranka buvo ištiesta į kameras - smilius ir didysis pirštai ištiesti į "V". Pergalės ženklas, pagalvojau. Bet, suprantama, jis reiškė ką kita. 1969 metais tai buvo neatskiriama nuo žvirblio pėdsako kaip šoninė ir kiaušinienė.

Perskaičiau žinutę, bet joje neradau nieko įdomaus. Protestas... kontrprotestas... susistumdymai... policijos įsikišimas. Straipsnio tonas buvo ir patosiškas, ir atsainus, ir kartu plojantis per petį; prisiminiau, kaip Ebersoulas ir Garetsenas žiūrėjo į mus tą vakarą. "Jūs mane nuvylėte, vaikinai". Visi, išskyrus tris suimtus protesto dalyvius, vėliau buvo paleisti tą pačią dieną, jokia pavardė nepaminėta, o tai reiškia, kad visi neturėjo dvidešimt vienerių metų.

Kraujas ant jos veido. O ji šypsosi... pergalingai. Tada supratau, kad Filas Ouksas dainuoja: "Nužudžiau milijonus penkis, ir mane vėl į karą vis" - ir per mano nugarą nubėgo šaltukas.

Atsiverčiau atvirutę. Štampuotas posmelis - jie faktiškai visuomet vienodi, taip? Linksmų Kalėdų, nuoširdžiai tikiuosi, kad neužversi kanopų Naujaisiais metais. Net neperskaičiau jo. Kitoje,

švarioje pusėje ji man parašė - tiek daug, kad vietos pritrūko:

Mielas Numeri Šeštas!

Tiesiog noriu palinkėti tau pačių linksmiausių Kalėdų ir pranešti, kad gyvenu gerai. Aš niekur nesimokau, nors svarsčiau su keliais studijuojančiais (žr. įdėtą iškarpą), ir galvoju kada nors atnaujinti mokslus, gal net kitų metų rudenį. Mama dar nelabai, bet ji stengiasi, o su broliu vėl viskas gerai. Rionda mums padeda. Porą kartų mačiausi su Salu, bet jau ne tas. Kartą užėjo vakare pasižiūrėti televizoriaus, sėdėjom kaip svetimi... ko gero, noriu pasakyti, kad buvome kaip seni pažįstami į skirtingas puses vykstančiuose traukiniuose.

Man tavęs trūksta, Pitai. Manau, kad ir mūsų traukiniai juda į skirtingas puses, bet aš niekad nepamiršiu laiko, kurį praleidome kartu. Jis buvo nuostabus ir pats geriausias (ypač paskutinis vakaras). Gali parašyti man, jeigu nori, bet aš norėčiau, kad nerašytum. Mums abiems gali būti negerai. Tai nereiškia, kad man vis vien ar kad aš pamiršau, priešingai.

Prisimeni vakarą, kai parodžiau tau savo nuotrauką ir papasakojau, kaip mane sumušė? Kaip mano draugas Bobis išgelbėjo mane? Tą vasarą jis skaitė knygą. Ją padovanojo trečiojo aukšto gyventojas. Bobis kalbėjo, kad tai geriausia knyga, kokią jis perskaitė. Žinoma, tai nieko nereiškia, kai tau tik vienuolika. Bet paskutinėse klasėse aš aptikau ją mokyklos bibliotekoje ir perskaičiau - tik norėdama susidaryti savo nuomonę. Ne pati geriausia, kokią skaičiau, bet pakankamai, netgi labai gera. Pamaniau, jog ji tau gali patikti. Knyga buvo parašyta prieš dvylika metų, bet man vis tiek atrodo, kad tai apie Vietnamą. O jeigu ne, tai joje pilna informacijos.

Aš myliu tave, Pitai. Linksmų Kalėdų!

Kerolė

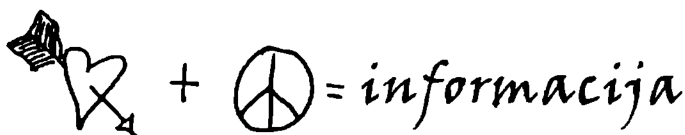
P.S. Mesk tas kvailas kortas.

Aš du kartus perskaičiau tą laišką, tada kruopščiai sulanksčiau iškarpą ir įdėjau į atvirutę, o mano rankos dar virpėjo. Manau, kažkur tebeturiu tą atvirutę... kaip, įsitikinęs, kažkur "Purpurinė Kerolė" Gerber tebesaugo savo vaikystės draugų nuotrauką. Jeigu ji gyva. O dėl to negaliu būti tikras: daugelio jos paskutiniųjų žino-

mų draugų jau seniai nėra tarp gyvųjų.

Išvyniojau dovaną. Viduje - ryškiai kontrastuojantis su raudonu popieriumi ir atlasiniu kaspinu - buvo Viljamo Goldingo "Musių valdovo" egzempliorius lanksčiais viršeliais. Mokykloje pražiopsojau tą knygą, pasirinkęs "Atskirą pasaulį" iš rekomenduojamos literatūros sąrašo, - tiesiog todėl, kad pastaroji atrodė plonesnė.

Atsiverčiau tikėdamasis rasti įrašą. Ir aptikau, tik ne tokį, kokio tikėjausi. Visai ne tokį. Štai ką aš pamačiau baltoje titulinio lapo erdvėje:

Staiga mano akys pritvinko ašarų. Prispaudžiau ranką prie lūpų, kad neišsiveržtų rauda. Nenorėjau žadinti Nato, nenorėjau, kad jis matytų mano ašaras. O aš verkiau. Sėdėjau prie savo stalo ir verkiau dėl jos, verkiau dėl savęs, verkiau dėl mūsų abiejų, verkiau dėl visų. Neprisimenu, kad gyvenime man būtų buvę taip skaudu, kaip tada. Širdys labai tvirtos, pasakė ji, dažniausiai jos nedūžta, ir aš tuo tikiu... na, o tuo metu? Na, o tie, kuo mes buvome tada? Na, o širdys Atlantidoje?

43

Vienaip ar kitaip, mudu su Skipu išgyvenome. Pasivijome, sukandę dantis išlaikėme egzaminus ir grįžome į Čemberleną sausio viduryje. Skipas pasakė man, kad per atostogas parašė laišką Džonui Vilkinsui, beisbolo treneriui, ir įspėjo, jog nebežais komandoje.

Natas taip pat grįžo į trečiąjį Čemberlen Holo aukštą, kaip ir - visų nuostabai - Lenis Dorija, grįžo pagal akademinę programą. Tačiau jo *paisan* Tonis Deluka negrįžo. Kaip ir Markas Sent Pjeras, Baris Mardžo, Nikas Prautis, Bradas Vizerspunas, Harvis Tvilis, Rendis Ekolsas... ir, žinoma, Ronis. Kovą gavome iš jo atviruką. Su Ljustouno atspaudu, adresuotą tiesiog trečiojo Čemberleno aukšto mulkiams. Mes priklijavome jį svetainėje virš kėdės, ant

kurios lošdamas dažniausiai sėdėdavo Ronis. Gerojoje pusėje švietė Alfredo Njumano veidas, tiesiog iš "Med" viršelio. Kitoje pusėje Ronis užrašė: "Dėdė Semas šaukia, ir man reikia eiti. Manęs laukia palmės, po perkūnais. Kitas reikalas, aš baigiau su 21 turnyriniu tašku. Vadinasi, aš nugalėtojas". Ir parašas RONAS. Mes su Skipu nusijuokėme. Mums keikūnas misis Meilfant sūnelis iki gyvenimo galo liks Ronis.

Stoukas Džonsas, arba Trauk-trauk, taip pat negrįžo. Ilgokai apie jį visai buvau pamiršęs, bet po pusantrų metų jo veidas ir prisiminimai apie jį išplaukė nepaprastai aiškiai. Tuo metu sėdėjau Čikagos kalėjime. Nežinau, kiek mūsų mentai susėmė prieš pastatą, kuriame posėdžiavo Demokratų partijos suvažiavimas, iškėlęs Huberto Hamfrio kandidatūrą, bet labai daug, ir buvo daug sužeistų. Po metų "Žydrojo kaspino komisija" savo ataskaitoje to vakaro įvykius pavadino "policijos savivale".

Man demonstracija baigėsi prevencinio įkalinimo kameroje, pritaikytoje penkiolikai - išimtinais atvejais, dvidešimčiai žmonių, - kartu su šešiomis dešimtimis apnuodytų dujomis, apkurtintų, prisiuosčiusių, sumuštų, apdirbtų, sukruvintų hipių. Kas rūkė žolę, kas vėmė, kas traukė protesto dainas (iš tolimojo kampo vaikinas, kurio nemačiau, narkotikų paredaguotą "Daugiau aš nebežygiuoju" variantą). Viskas priminė rungtynių, kiek žmonių pajėgs susigrūsti telefono būdelėje, kalėjimo variantą.

Buvau prispaustas prie grotų, stengiausi saugoti krūtinės kišenę ("Pall Mall" pakelis) ir šoninę kišenę ("Musių valdovas", Kerolės dovana, dabar smarkiai nutrinta, pametusi viršelį, pabirusi lapeliais), kai staiga prieš mane iškilo ryškus ir tikslus iki mažiausios smulkmenos it aukšto skiriamumo nuotrauka Stouko veidas. Iškilo iš niekur, o gal staiga nušvito koks nors tamsus atminties kampelis, įjungtas policininko lazdos per galvą arba gaivinančio ašarinių dujų įkvėpimo. Ir kartu su juo iškilo klausimas.

- Kokį velnią luošys veikė trečiajame aukšte? - paklausiau balsu.

Žmogelis su auksinių plaukų kupeta, primenantis liliputišką Piterį Flemptoną, jeigu tai jums ką nors sako, - atsigręžė į mane. Jo veidas buvo papilkėjęs, spuoguotas, panosėje ir ant skruosto džiūvo kraujas.

- K-ką?

- Kokį velnią luošys veikė trečiajame universiteto bendrabučio

aukšte? Be lifto? Kodėl jo neapgyvendino pirmame? - Ir tada prisiminiau, kaip veržliai Stoukas žirgliodavo į Holiouką: galva nunarinta, plaukai krenta ant veido, su kiekvienu žingsniu girdisi "trauk-Trauk". Stoukas, einantis lyg pro priešų žiedą. Pasigailėsite jo, ir jis pamėgins iššaudyti visą pasaulį.

- Aš kažko nesuprantu. Apie ką...

- Nebent jų paprašė, - tęsiau. - Nebent kategoriškai pareikalavo.

- Aha, - pritarė nykštukas Piterio Flemptono plaukais. - Žolytės neturi? Noriu atsijungti. Suknista skylė. Noriu kaifą pagaudyti.

44

Skipas tapo menininku, savo giminės įžymybe. Ne kaip Normanas Rokvelas, - niekur nerasite nė vienos Skipo skulptūros reprodukcijos, - bet parodų jam užteko - Londonas, Roma, Niujorkas, praėjusiais metais Paryžius, apie jį nuolat rašo. Kritikai negailestingai vadina jį paviršutinišku, prieskoniu mėnesiui (kiti - prieskoniu mėnesiui dvidešimt penkerių metų laikotarpiui), vulgariu protu, pigios vaizdų sistemos pagalba bendraujančiu su kitais vulgariais protais. Kiti kritikai giria jį už sąžiningumą ir energiją. Aš pritariu antrai nuomonei, ir tai natūralu: juk pažinojau jį mūsų laikais, juk mes kartu išsigelbėjome iš didžiulio skęstančio žemyno, ir toliau draugaujame. Kažkuria prasme jis mano *paisan.*

Yra kritikų, pastebinčių pyktį, aiškiai išreikštą jo darbuose, pyktį, kurį aiškiai pastebėjau vietnamiečių šeimoje iš papjė mašė, kurią jis sudegino priešais universiteto biblioteką iš garsiakalbių griaudėjant "Jangbladsams" - 1969 metais. Ir tikrai. Taip! Yra tame tiesos. Kai kurie Skipo darbai juokingi, kai kurie liūdni, keisti, bet dauguma alsuoja pykčiu - beveik visi gipsiniai, kartoniniai, moliniai žmonės tarsi kužda: "Padekite mane, padekite mane ir klausykite, kaip aš rėkiu; juk iš tikro dabar 1969 metai, vis dar Mekongas, ir taip bus visada". "Stenlio Kirko kūriniams svorio suteikia pyktis", - parašė vienas kritikas apie jo parodą Bostone, ir aš manau, kad tas pats pyktis tapo jo širdies smūgio prieš du mėnesius priežastimi.

Paskambino Skipo žmona ir pasakė, kad draugas nori mane matyti. Gydytojai nerado nieko ypatingo, bet Kapitonas liko kito-

kios nuomonės. Mano senam *paisan* Kapitonui Kirkui atrodė, kad jis miršta.

Atskridau į Palm Byčą, ir kai pamačiau jo baltą veidą beveik sniego baltumo plaukais ant baltos pagalvės, kažką prisiminiau, tik negalėjau įvardinti ką.

- Tu galvoji apie Džonsą, - tarė jis kimiu balsu ir nesuklydo. Išsišiepiau, ir tą pačią sekundę mano nugara nubėgo šaltas drebulys. Kartais praeitis sugrįžta.

Įėjau ir atsisėdau prie jo.

- Ne taip jau blogai... jums.

- Taip, ne toks sunkus atvejis, - pasakė Kirkas. - Vėl ta diena ambulatorijoje. Tik Kerberis jau miręs, o adata mano rankoje. - Jis pakėlė vieną iš talentingų savo rankų, parodė man adatą ir vėl ją nuleido. - Jau negalvoju, kad mirsiu. Bent jau artimiausiu metu.

- Puiku.

- Tai vis rūkai?

- Mečiau. Praėjusiais metais.

Jis linktelėjo.

- Žmona sako, kad išsiskirs su manimi, jeigu nepadarysiu to paties... atrodo, man reiktų pamėginti.

- Bjauriausias įprotis.

- Apskritai imant, mano nuomone, bjauriausias įprotis - gyventi.

- Pasilaikyk sumautus aforizmus "Ryders daidžest", Kapitone.

Jis nusijuokė, tada paklausė, ar turiu naujienų iš Nato.

- Kalėdinis sveikinimas, kaip visuomet. Su nuotrauka.

- Uch, tas Natas! - Skipas negalėjo atsižavėti. - Priimamasis?

- M-hm. Šiais metais kaip fonas Karalių nusilenkimui. Visiems karaliams nepakenktų rimtai susitaisyti dantis.

Mūsų žvilgsniai susitiko, abu prunkštelėjome. Bet prieš pradėdamas juoktis Skipas ėmė kosėti. Klaikiai primena Stouką... kelioms akimirkoms jis net tapo į jį panašus - ir mano nugara vėl nubėgo šaltukas. Jeigu Stoukas būtų miręs, sakyčiau, kad persekioja jo vaiduoklis, bet jis buvo gyvas ir sveikas. Ir savotiškai Stoukas Džonsas parsidavė ne blogiau už kitą hipį, kuris nuo kokaino prekybos perėjo prie akcijų pardavinėjimo telefonu. Mėgsta rodytis žydruosiuose ekranuose, tas mūsų Stoukas. Kai teisė O. Dž. Simpsoną, perjunginėjant programas buvo galima užsišokti ant Stouko - dar vieno maitvanagio, sukančio apie dvėselieną.

Kerolė neparsidavė, mąstau aš. Kerolė ir jos draugai... na, o kaip ten su studentais chemikais, kuriuos užmušė savo bomba? Tai buvo klaida, aš tuo įsitikinęs, kad klaida. Ta Kerolė, kurią pažinojau, suprastų, kad tai dar vienas būdas pasakyti, jog teko sunaikinti kaimą, kad jį išgelbėtume. Bet, manote, tų vaikinų artimiesiems lengviau nuo to, kad įvyko klaida - bomba sprogo ne tada, kai turėjo sprogti, atsiprašome? Manote, klausimas, kas parsidavė, o kas ne, svarbūs motinoms, tėvams, broliams, seserims, mylimiesiems, draugams? Manote, kad rūpi žmonėms, kuriems tenka rinkti skutus ir kažkaip gyventi toliau? Širdys gali dužti. Taip, jos gali sudužti. Kartais man atrodo, kad būtų geriau, jog žmonės mirtų, kai jos sudūžta. Bet mes nemirštame.

Skipas bandė išlyginti kvėpavimą. Monitorius prie jo lovos įspėjančiai supypsėjo. Į palatą įlindo sesuo, bet Skipas mostelėjo, kad išeitų. Signalai grįžo į ritmą, todėl ji paklausė. Jai išėjus Skipas tarė:

- Kodėl mes taip linksmai juokėmės tą dieną, kai jis nugriuvo? Vis dar klausiu savęs to.

- Aha, ir aš.

- Tai kaip atsakytum? Ko mes juokėmės?

- Todėl, kad mes žmonės. Kurį laiką - tarp Vudstoko ir Kento sušaudymo - mums atrodė, kad esame kažkas kita, bet klydome.

- Mes laikėme save žvaigždžių dulkėmis, - pratęsė Skipas, beveik išsaugojęs rimtą veidą.

- Mes laikėme save auksiniais, - sutikau, nusijuokęs. - Ir tarėmės turį grįžti į Rojaus sodą.

- Pasilenk, a, hipiuk, - paprašė Skipas, aš pasilenkiau prie jo. Ir pamačiau, kad senas mano draugas, kuris pergudravo Dušą, Ebersoulą ir dekaną Garetseną, kuris apėjo savo dėstytojus, maldaudamas padėti jam, kuris išmokė mane gerti alų iš ąsočio ir tarti “velnias” dešimtimi skirtingų intonacijų, pamačiau kad jis verkia. Jis ištiesė man rankas. Metams bėgant jos sulyso, raumenys sudribo. Palinkau dar žemiau ir stipriai jį apkabinau.

- Mes stengėmės, - sušnibždėjo jis man į ausį. - Niekad to nepamiršk, Pitai. MES STENGĖMĖS.

Manau, taip. Savaip Kerolė stengėsi labiau už kurį kitą iš mūsų ir daugiau sumokėjo... žinoma, išskyrus tuos, kurie mirė. Ir nors mes pamiršome kalbą, kuria kalbėjome tuo metu - ji nuplaukė į nebūtį kaip kliošiniai džinsai, namuose margintos batikos palaidinės,

Neru striukės ir plakatai, skelbę "ŽUDYTI VARDAN TAIKOS TAS PAT, KAS DULKINTIS VARDAN NEKALTYBĖS", - retkarčiais išplaukia vienas kitas. Suprantate, informacija. Informacija. Ir kartais sapnuose ar prisiminimuose (kuo labiau senstu, tuo labiau jie man panašėja) jaučiu kvapą vietos, kur šnekėjau ta kalba laisvai ir autoritetingai: žemės dvelkimą, apelsinų aromatą, mirštantį gėlių kvapą.

1983: Dieve, saugok kiekvieną

NEREGYS VILIS

6:15 ryto

Jis prabunda grojant muzikai, visada grojant muzikai. Pirmomis miglotomis prasidedančios dienos akimirkomis jo sąmonė tiesiog nesusidoroja su įkyriu radijo žadintuvo "pyp-pyp-pyp". Tarytum savivartis trukteli atgal. Be to, ir muzika šiuo metų laiku visai ne saldainiukas: radijo stotis, ties kuria jis nustato savo radijo laikrodį, nuodija vien kalėdinėmis giesmėmis, ir tą rytą jį pažadina viena iš dviejų trijų pačių šlykščiausių juodajame jo sąraše - dūsaujančiais balsais giedama banalybė. Choralas "Hare Krišna", "Endžio Viljamso dainininkai" arba dar kas nors panašaus. Ar girdi tu, ką girdžiu aš, gieda dūsaujantys balsai, kai jis mieguistai markstydamasis keliasi ir sėdasi po antklode, o jo plaukai styro į visas puses. Ar matai tu, ką matau aš, dainuoja jie, kai jis nuleidžia nuo lovos kojas, šlepsi, raukydamasis, šaltomis grindimis iki radijo ir nuspaudžia išjungimo klavišą. Atsisukęs pamato, kad Šeron guli įprasta gynybine poza: pagalvė dengia galvą, matosi tik rausvas peties įlinkis, nėriniuota naktinių marškinių petnešėlė ir puri šviesių sruogelė plaukų. Jis eina į vonią, užsidaro duris, numeta pižamos kelnes, su kuriomis miegojo, į nešvarių skalbinių pintinę, įsijungia skutimosi mašinėlę. Vedžiodamas ją po veidą mąsto: "O kodėl gi jums, vyrukai, neišvardinus visų jutimo organų, jei jau pradėjote? Ar jauti tu, ką jaučiu aš, ar skanu tau, kas skanu man, ar lieti tu, ką liečiu aš - ir pirmyn!

- Melas, - sako jis. - Viskas melas.

Po dvidešimties minučių, kol jis rengiasi (šį rytą tamsiai pilkas Polo Stiuarto kostiumas plius madingas kaklaraištis) Šeron beveik prabunda, tačiau ne tiek, kad jis suprastų, ką ji murma.

- Pakartok, a? - prašo jis. - Kiaušinių kokteilį aš dar supratau, o toliau vien bu-bu-bu.

- Aš paklausiau, ar grįždamas namo, nenupirktum dviejų kiaušinių kokteilio kvortų, - sako ji. - Vakare ateis Olenai ir Dabriai, neužmirši?

- Kalėdos, - ištaria jis, apžiūrinėdamas veidrodyje savo plaukus. Jis nebe tas išsiblaškęs, apdujęs vyras, kuris prabunda ryte pagal muziką penkis, kartais šešis kartus per savaitę. Dabar jis atrodo visai kaip tie, kurie su juo septynios keturiasdešimt važiuos

traukiniu į Niujorką. Būtent to jam ir reikia.

- Na ir kas? - klausia ji su mieguista šypsena. - Viskas melas?

- Teisingai, - sutinka jis.

- Jei prisiminsi, nupirk dar ir cinamono...

- Gerai.

- ...bet jei pamirši kokteilį, aš tave užmušiu, Bilai!

- Neužmiršiu.

- Žinau. Tu labai patikimas. Ir gražiai atrodai.

- Ačiū.

Ji vėl krenta ant pagalvės, o ant alkūnės pasikelia kaip tik tada, kai jis taisosi mėlynos spalvos kaklaraištį. Niekada gyvenime jis neryšėjo raudono kaklaraiščio ir tikėjosi numirti, nepasidavęs šitam virusui.

- Aš tau nupirkau sidabrinių siūlų, - sako ji.

- M-m-m-m-m?

- Si-dab-ri-nių siū-lų, - sako ji. - Virtuvėje ant stalo.

- A! - prisimena jis. - Ačiū.

- Aha. - Šeron jau atsigulė ir pradeda snausti. Jis nepavydi, kad ji gali miegoti iki devynių... velnias, iki vienuolikos, jei panorės, bet sugebėjimo prabusti, pakalbėti ir vėl iš naujo užmigti jis pavydi. Džiunglėse jis irgi taip mokėjo, kaip moka beveik visi vaikai, bet džiunglės buvo seniai. "Kaimo vietovėje," - sakydavo naujokai ir korespondentai; o tiems, kurie išgyveno ten šiek tiek laiko, - buvo džiunglės arba krūmai.

Krūmuose, taip.

Ji dar kalba kažką, bet vėl tik bu- bu- bu. Tačiau jis vis tiek supranta: sėkmingos dienos, mielasis.

- Ačiū, - sako jis, pakštelėdamas jai į skruostą. - Būtinai.

- Atrodai labai mielai, - murma ji vėl, nors akys užmerktos. - Myliu tave, Bilai.

- Ir aš tave myliu, - sako jis ir išeina.

Jo portfelis (Markas Krosas, ne visai klasė, bet arti jos) stovi prieškambaryje prie kabyklos su jo paltu (Tageris Medison aveniu). Eidamas čiumpa portfelį ir eina su juo į virtuvę. Kava paruošta - Viešpatie, laimink "Misterį Kavą", - ir jis įsipila sau puodelį. Atidaro portfelį, visiškai tuščią - ir ima nuo virtuvinio stalo sidabrinių siūlų kamuolį. Keletą sekundžių varto tarp pirštų, žiūrėdamas, kaip ji tviska virtuvinių lempučių šviesoje, po to deda į rankinę.

- Ar tu girdi, ką girdžiu aš, - sako jis į tuštumą ir užtrenkia rankinę.

8:15 ryto

Kairėje, už nešvaraus lango artėja miestas. Per purvą ant stiklo miestas primena gigantiškus, bjaurius griuvėsius - gal pražuvusią Atlantidą, iškilusią į vandenyno paviršių po žiauriu, pilku dangumi. Dienos gerklėje įstrigo didelis sniego kamuolys, bet tas jo per daug nejaudina: iki Kalėdų tik aštuonios dienos ir darbas seksis puikiai.

Traukinio vagonas prakvipo rytine kava, rytiniais dezodorantais, rytiniais skutimosi losjonais ir rytiniais skrandžiais. Beveik kiekvienoje kėdėje - kaklaraištis, dabar juos nešioja net kai kurios moterys.Veiduose rytinis paburkimas, akys beginklės ir nutolusios, pokalbiai vangūs. Tokia valanda, kada net blaivininkai atrodo pagiringi. Beveik visi keleiviai įsikniaubę į savo laikraščius. O kas? Reiganas - Amerikos karalius, vertybiniai popieriai ir akcijos virto auksu, mirties bausmė vėl madinga. Gyvenimas geras.

Prieš jį taip pat atverstas “Taims” kryžiažodis; nors Bilas užpildė tik keletą langelių, tai, tiesą sakant, tik apsaugos priemonė. Jam nepatinka traukiniuose kalbėtis su žmonėmis, nepatinka tušti pokalbiai, o mažiausiai jam reikia pastovaus draugo-bendrakeleivio. Kada Bilis pradeda pastebėti pažįstamus veidus kokiam nors vagone, kai kiti keleiviai pakeliui į laisvą vietą ima jam linksėti ir labintis - jis keičia vagoną. Ne taip sudėtinga išlikti nežinomu - tiesiog dar vienu kasdieniniu keleiviu iš Konektikuto priemiesčio, žmogumi, pasižyminčiu tik savo akmeniniu nusistatymu nenešioti raudonų kaklaraiščių. Galbūt kažkada jis buvo parapijinės mokyklos mokinys, galbūt kažkada jis laikė verkiančią mergaitę, o vienas jo draugas mušė ją beisbolo lazda, galbūt kažkada jis leisdavo laiką krūmuose. Niekam traukinyje to žinoti nereikia. Tokie traukinio privalumai.

- Na kaip, pasiruošę Kalėdoms? - klausia kaimynas kėdėje prie praėjimo.

Jis beveik paniuręs pakelia galvą, bet nutaria, kad už šių žodžių tuštuma - tiesiog vandens teliūskavimas stiklinėje, kuris kai kuriems žmonėms tiesiog būtinas. Jo kaimynas - storulis, ir įpusėjus dienai pradės smirdėti, kad ir kiek dezodoranto ryte sunaudo-

jo... bet jis net nežiūri į Bilą, taigi viskas tvarkoje.

- Na, patys žinote, kaip būna, - sako jis, žiūrėdamas į suspaustą tarp kojų portfelį, - portfelį, kuriame tik sidabrinių siūlų kamuolys, nieko daugiau. - Po truputį užvaldo ta dvasia.

8:40 ryto

Jis išeina iš Centrinės stoties kartu su tūkstančiais paltais apsirengusių vyrų ir moterų, daugiausia vidurinės grandies administratorių, susilaižiusių burundukų, kurie apie vidurdienį jau nuoširdžiai suksis ratuose. Akimirką jis stabteli, įkvėpdamas šalto, pilko orą. Leksingtono aveniu pasipuošė įvairiaspalvių lempučių girliandomis, o netoliese į puertorikietį panašus Santa Klausas skambina varpeliu. Šalia jo katiliukas aukoms ir molbertas su užrašu: "PADĖKITE PER KALĖDAS BENAMIAMS". Žmogus mėlynu kaklaraiščiu galvoja: "O kodėl tau neparašius teisybės, Santa? Kaip tu į žiūri užrašą "PADĖKITE APSIRŪPINTI KOKAINU KALĖDOMS"? Tačiau praeidamas įmeta į katiliuką porą dolerių. Jei nuojauta neapgaus, diena turi būti itin vykusi. Gerai, kad Šeron priminė jam apie siūlus - o tai jis, ko gero, būtų pamiršęs pasiimti. Jis visada pamiršta tokias užbaigiančias detales.

Dešimt minučių pėsčiomis - ir jis pasiekia savo pastatą. Prie durų iš lauko pusės stovi septyniolikos metų juodaodis vaikinukas, apsirengęs juodais džinsais ir purvina raudona striuke su gobtuvu. Mindžikuoja nuo kojos ant kojos, pučia garo debesėlius, dažnai šypsosi, parodydamas auksinį dantį. Vienoje rankoje jis laiko apglamžytą indelį nuo kavos. Indelyje smulkūs pinigėliai, ir jis juos barškina.

- Ar nerastumėt atliekamų? - klausinėja juočkis žmonių, besiveržiančių pro jį durų link. - Ar nerastumėt atliekamų, sere? Ar neatrastumėt atliekamų, ponia? Renku maistui. Ačiū, Dieve saugok, laimingų jums Kalėdų. Ar nerastumėt atliekamų, drauge? Gal ketvirtuką? Ar nerastumėt atliekamų, ponia?

Praeidamas Bilas nuleidžia į indelį penkiacentį ir dvi dešimties centų monetas.

- Ačiū, sere, tesaugo jus Dievas, laimingų Kalėdų.

- Ir tau to paties, - sako jis.

Moteris, einanti iš paskos, raukosi.

- Veltui jūs juos skatinate, - sako ji.

Bilas gūžteli pečiais ir droviai jai šypsosi.

- Man sunku kam nors atsakyti per Kalėdas, - sako jis.

Jis įeina į vestibiulį kartu su žmonių srove, nužvelgia savim patenkintą kalę, kuri pasuka prie laikraščių kiosko, po to artėja liftų su senamadiškomis aukštų rodyklėmis ir išraitytais numeriais link. Ten keletas žmonių jam linksi, ir jis persimeta keliais žodžiais su dviem iš jų, kol laukia lifto - vis dėlto tai ne traukinys, kur galima persėsti į kitą vagoną. Be to, pastatas ne iš naujųjų, ir liftai vos šliaužia braškėdami.

- Kaip žmona, Bilai? - klausia liesas, nuolat besišypsantis murzius iš penktojo aukšto.

- Kerolė? Puikiai.

- Vaikučiai?

- Abu kaip niekada.

Vaikų jis neturi, o jo žmonos vardas ne Kerolė. Jo žmona, anksčiau Šeron Ana Donahju, iš Sent Gabrielio mokyklos, 1964 metų laidos, bet šito liesas, amžinai besišypsantis tipelis nesužinos niekada.

- Na, aišku, laukia nesulaukia šventės, - kalba smirdžius, jo šypsena plečiasi, darosi visai nereikalinga. Biliui Širmenui ji primena mirties, kokią ją vaizduoja laikraščių karikatūristai, atvaizdą: vien įdubusios akys, stambūs dantys ir smarkiai ištempta, blizganti oda. Ši šypsena verčia prisiminti Tam Boi iš A Šau lygumos. Vaikinai iš antrojo bataliono traukė ten, lyg pasaulio valdovai, o grįžo lyg apsvilę bėgliai iš pragaro. Grįžo su tokiomis pat įkritusiomis akimis ir stambiais dantimis. Jie vis dar taip atrodė ir Dong Ha, kur po keleto dienų visi lyg ir susimaišė. Džiunglėse labai dažnai taip maišydavosi. O dar ir drebėjo, juodavo.

- Taip, tiesiog kailyje netveria, - pritaria jis, - bet, man atrodo, Sara pradeda įtarinėti vaikiną raudonais kailiniais. - Mintyse jis ragina liftą, vos šliaužiantį žemyn. “Viešpatie, išgelbėk mane nuo šitų kvailų plepalų”, - galvoja jis.

- Taip, taip, būna, - kalba įkyruolis. Jo šypsnys užgęsta sekundei, kitai, lyg jie kalbėtų ne apie Santa Klausą, o apie vėžį. - Kiek dabar Sarai?

- Aštuoneri.

- O atrodo, kad gimė prieš metus, na, dvejus. Išties, kada linksmai gyveni, laikas taip ir lekia, tiesa?

- Pakartokite dar kartą ir vėl neapsiriksite, - sako Bilis, tikėdamasis, kad sudžiūvėlis to nepasakys dar kartą. Štai, pagaliau, vieno iš liftų durys prasiskiria ir jie su minia sulenda į jį.

Bilas su murziumi kartu praeina penktojo aukšto koridoriaus pradžią, toliau sulysėlis sustoja prieš senoviškas dvivėres duris su užrašu "Visos draudimo rūšys" ant vieno iš matinių stiklų ir "Amerikos depešos" ant kito. Už šių durų girdisi prislopintas klavišų stuksenimas ir šiek tiek garsesni telefono skambučiai.

- Linkiu sėkmingos dienos, Bilai.

- Ir jums to paties.

Prielipa atidaro duris į savo kontorą ir akimirką Bilas ant priešais esančios sienos pamato didelį vainiką. O ant langų - snieguolės iš pulverizatoriaus. Jis susipurto ir galvoja: "Viešpatie, gelbėk mus visus..."

9:05 ryto

Jo kontora - viena iš dviejų, kurias jis nuomoja tame pastate - tolimame koridoriaus gale. Dvi tamsios patalpos šalia tuščios jau pusmetį, o tai jam labai patinka. Ant matinio jo durų stiklo užrašas: "Vakarinių valstijų žemės tyrinėjimo specialistai". Ant durų - trys spynos. Viena, kuri buvo ten iš karto, plius dvi, kurias jis įstatė pats. Atrakina jas, įeina, uždaro duris, užtrenkia vieną spyną, po to užrakina antrą.

Kambario centre stovi stalas, užverstas popieriais, bet tarp jų nėra nė vieno, kuris ką nors reikštų; tiesiog dekoracija valytojoms. Jis sistemingai išmeta vienus ir pakeičia juos kitais. Stalo viduryje - telefonas, kuriuo jis retkarčiais skambina, kad telefono kompanija neatjungtų jo kaip nenaudojamo. Praeitais metais jis įsigijo kopijavimo aparatą, kuris labai solidžiai atrodo kampe prie durų, vedančių į antrą, mažesnį kambarį. Tačiau jis panaudotas nebuvo nė karto.

- Ar girdi tu, ką girdžiu aš, ar jauti tu, ką jaučiu aš, ar skanu tau, kas skanu man, - traukia jis ir artinasi prie durų, vedančių į antrą kambarį. Viduryje lentynos su rietuvėmis tokių pačių beprasmiškų popierių, dvi kartotekų spintos (ant vienos padėtas "Vokman" ausinukas - jo pasiteisinimas tiems retiems atvejams, kada kam nors pasibeldus į duris niekas neatsiliepdavo), krėslas ir kopėtėlės.

Bilas išneša kopėtėles į didįjį kambarį ir pastato kairėje stalo pusėje. Deda ant jų portfelį, o paskui palipa tris pakopas, ištiesia rankas virš galvos (palto skvernai kaip varpas išsiskleidžia apie jo kojas), atsargiai atitraukia vieną iš lubų panelių. Dabar prieš jį tamsi erdvė, kurioje tolyn tęsiasi keletas vamzdžių ir laidų. Dulkių ten nėra - bent jau iš kraštų, nėra ir pelių išmatų - kas mėnesį jis padeda ten nuodų. Savaime aišku, kad lankstydamas tai šen, tai ten jis nori išsaugoti savo aprangą padorią, bet ne tai svarbiausia, svarbiausia - pagarba savo darbui ir savo veiklai. Šito jis išmoko armijoje, tuo metu, kai leido laiką džiunglėse, ir kartais jam atrodo, jog tai antras pagal svarbą dalykas, ko jis išmoko, o svarbiausia yra: tik bažnytinė bausmė pakeičia išpažintį, tik atgaila išreiškia asmenybę. Šią pamoką jis pradėjo 1960 metais, kai jam buvo keturiolika. Ir tai buvo paskutiniai metai, kada jis galėjo nuėjęs į klausyklą pasakyti: "Palaimink, tėve, nes aš nusidėjau", o po to viską išpažinti.

Atgaila jam labai svarbi.

"Šlovė Dievui, - mąsto jis pridvisusioje tamsoje. - Dieve saugok jus, Dieve saugok mane, Dieve saugok kiekvieną iš mūsų".

Virš šios siauros erdvės (ten be perstojo švilpauja švelnus vaiduokliškas vėjelis, atnešdamas su savim dulkių kvapą ir liftų žvangėjimą) kabo šeštojo aukšto grindys su kvadratine, maždaug trisdešimties colių pločio, anga. Bilas ją pasidarė pats. Jis visų galų meistras. Šeron tą labai vertina.

Jis atkelia liuko dangtį, įleisdamas į viršaus silpną šviesą, po to čiumpa portfelį už rankenos. Kada jis įkiša galvą tarp aukštų, per stovą triukšmingai nubėga vanduo. Po valandos, kai visame pastate žmonės gers kavą, šis garsas taps nuolatiniu ir ritmišku kaip bangų ošimas. Bilas tiesiog jo negirdi, kaip ir kitų tarpuaukščio garsų - seniai prie jų priprato.

Jis atsargiai užsikrausto ant kopėtėlių viršaus, tada pasikelia į savo kontorą šeštajame aukšte, palikdamas Bilą penktajame. Čia, šeštajame, jis vėl Vilis, kaip mokykloje. Kaip Vietname, kur jį retkarčiais šaukdavo Viliu Beisbolu.

Ši viršutinė kontora primena solidžią dirbtuvę. Ant metalinių lentynų tvarkingai suguldytos ir sustatytos laidų ritės, varikliai ir ventiliatoriai, o ant rašomojo stalo kampe įsitaisęs kažkoks filtras. Nepaisant to, čia vis dėlto kontora: rašomoji mašinėlė, diktofonas ir krepšelis atėjusiems ir siunčiamiems popieriams, be kita ko - pil-

nas. Tai irgi dekoracija, jis protarpiais sukeičia juos vietomis. Ir visur kartotekų spintos, daug kartotekų spintų. Ant vienos sienos - Normano Rokvelo paveikslas: “Šeima Padėkos dieną meldžiasi prieš pietus”. Už stalo įrėminta didelė Vilio su nauja leitenanto uniforma nuotrauka, daryta Saigone. Visai prieš tai, kai jis gavo “Sidabrinę žvaigždę” už veiksmus sraigtasparnio sudužimo vietoje Dong Ha. O šalia - padidinto demobilizacijos pažymėjimo su gera atestacija nuotrauka. Pažymėjime jis vadinamas Viljamu Širmenu, ir, kaip pridera, išvardijami visi jo pasižymėjimai. Jis išgelbėjo Salivano gyvybę kelyje už to kaimo. Taip rašoma dokumente dėl jo apdovanojimo, taip sakė tie, kurie išgyveno Dong Ha. Ir, kas svarbiau už tuos du tvirtinimus, taip paliudijo ir pats Salivanas. Tai buvo pirmi jo žodžiai, kai abu atsidūrė San Francisko ligoninėje, garsėjusioje “Katyčių namų” pavadinimu: “Tu išgelbėjai man gyvybę, drauge”. Vilis, sėdintis ant Salivano lovos, Vilis, su vis dar parišta viena ranka ir tepalu išteptais paakiais, bet apskritai tvarkoje, vaikštantis. O Salivanas buvo sunkiai sužeistas. Tą dieną AP korespondentas nufotografavo juos, ir nuotrauka pasirodė visuose šalies laikraščiuose, įskaitant ir Harvičo. “Jis paėmė mane už rankos”, - mąsto Vilis šeštajame kontoros aukšte, palikęs Bilį Širmeną penktame. Virš jo fotografijos ir demobilizacijos pažymėjimo kabo septintojo dešimtmečio plakatas. Jis be rėmų, pageltusiais pakraščiais, o vaizduoja taikos ženklą. Po juo raudonai baltai mėlynas užrašas, einantis per patį centrą: “DIDŽIOSIOS AMERIKIETIŠKOS VIŠTOS PĖDSAKAS”.

“Jis paėmė mane už rankos,” - galvoja jis vėl. Taip, Salivanas paėmė jo ranką ir Vilis vos nepašoko, vos nepuolė per palatą šaukdamas. Jis buvo absoliučiai tikras, kad Salivanas ištars: “Aš žinau, ką jūs, tu su savo draugužiais Dulinu ir O'Mira, padarėte. Manei, ji man nepapasakos?”

Bet nieko panašaus Salivanas neištarė, o pasakė štai ką: “Tu išgelbėjai man gyvybę, senas drauge iš gimtojo miesto, tu išgelbėjai man gyvybę. Bliamba, tik pagalvok! O mes taip bijojome sentgabiečių.” Kada jis taip pasakė, Vilis galutinai įsitikino, kad Salivanas neturi supratimo, ką jis, O'Mira ir Dulinas padarė Kerolei Gerber. Viena vertus mintis, kad jis absoliučiai saugus, jokio palengvėjimo neatnešė. Jokio. Ir Vilis šypsodamasis galvojo: “Ir gerai darėte, kad bijojote”.

Vilis guldo Bilio portfelį ant stalo, po to pats gulasi ant pilvo,

kiša galvą ir rankas į skersvėjuotą, mašininiu tepalu dvokiančią tamsą tarp aukštų ir užtraukia į vietą penktojo aukšto panelį. Kontora gerai užrakinta, be to, jis nieko nelaukia (dabar ir visada "Vakarinių valstijų žemių tyrimai" apsieina be užsakovų, bet geriau pasisaugoti). Visuomet geriau pasisaugoti nei vėliau gailėtis.

Baigęs su penktojo aukšto kontora, Vilis nuleidžia šeštojo aukšto kontoros dangtį. Čia anga uždengta kilimėliu, priklijuotu prie parketo taip, kad jis nesislankiotų ir nesikilotų.

Vilis atsistoja, nusivalo nuo delnų dulkes ir atidaro portfelį. Išima siūlų ritinėlį, deda jį ant diktofono.

- Puiku, - sako jis ir vėl mąsto, kad Šeron gali būti tikrai meili, kai nori, o nori ji dažnai. Jis užtrenkia portfelį ir ima nusirenginėti. Tiksliai ir rūpestingai, lyg kartotų viską, ką darė 6:30, tik atvirkštine tvarka - lyg atsukanti kino juostelę. Nusivelka viską, net glaudes ir juodas kojines iki kelių. Apsinuoginęs jis tvarkingai kabina daiktus į sieninę spintą, kur tėra tik vienas daiktas - sunki raudona striukė, ne tokia stora, kaip parka. Po ja - kažkas panašaus į lagaminėlį, gerokai griozdiškesnį už jo portfelį. Šalia Vilis stalo "Mark Cross" portfelį ir rūpestingai sulanksto kelnes. Kaklaraištis keliauja ant kabyklos vidinėje spintos durelių pusėje ir kabo ten vienišas kaip iškištas mėlynas liežuvis.

Basas jis nušlepsi prie vienos kartotekos spintų. Ant jos viršaus stovi peleninė, papuošta niūriu ereliu ir žodžiais: "Jei aš krisiu mūšyje". Peleninėje grandinėlė su skiriamaisiais ženklais. Vilis maunasi grandinėlę ant kaklo ir ištraukia apatinį stalčių. Ant viršaus sudėtos chaki spalvos trumpikės. Apsimauna. Tada baltos sportinės kojinės, dar vėliau - balti uždari medvilnės marškinėliai. Po ja aiškiai matosi atpažinimo ženklai ant jo krūtinės, taip pat bicepsai ir tricepsai. Jie ne tokie įspūdingi, kokie buvo A Šau ir Dong Ha, bet ir ne tokie prasti kaip keturiasdešimtmečiui vyrui.

Prieš baigiant rengtis ateina atgailos, sau paskirtos bažnytinės bausmės laikas.

Jis eina prie kitos kartotekos spintos ir ištraukia kitą stalčių. Jo pirštai greitai atrenka sąsiuvinius kietais viršeliais, iš pradžių 1982 metų pabaigos, vėliau ir sausio-balandžio, gegužės-birželio, liepos, rugpjūčio (vasarą jis jaučia, kad privalo rašyti daugiau), tada rugsėjis-spalis, pagaliau paskutinis sąsiuvinis - lapkritis-gruodis. Jis sėda už stalo, greitai perverčia tankiai prirašytus lapus. Užrašai šiek tiek skiriasi, bet esmė visur vienoda: "Aš gailiuosi iš visos šir-

dies."

Tą rytą jis rašo tik apie dešimt minučių, nenukrypdamas nuo esmės: "Aš gailiuosi iš visos širdies". Jo apskaičiavimu taip parašyta per du milijonus kartų... bet tai tik pradžia. Išpažintis atimtų kur kas mažiau laiko, bet jis linkęs rinktis šitą aplinkinį kelią.

Jis baigia... ne, jis nebaigia, tik daro pertrauką šią dieną - ir įterpia sąsiuvinį tarp jau prirašytų ir švarių, laukiančių savo eilės. Po to sugrįžta prie kartotekų spintų, pakeičiančių jam komodą. Traukdamas stalčių kojinių aukštyje, jis pusbalsiu ima niūniuoti - ne "Ar tu girdi, ką girdžiu aš", bet "Doors" - apie tai, kaip diena sunaikina naktį, o naktis perskiria dieną.

Apsirengia jis paprastus, mėlynus marškinius, paskui pėstininko uniformos kelnes. Įstumia atgal vidurinį stalčių ir ištraukia viršutinį. Ten guli albumas ir batų pora. Jis išima albumą ir keletą sekundžių žiūri į jo raudoną, odinį viršelį. Retomis auksinėmis raidėmis ant jo užrašyta "PRISIMINIMAI". Pigus šitas albumas. Jis galėtų įsigyti ir brangesnį, tačiau ne visada turime teisę į tai, ką galime įsigyti.

Vasarą jis daug daugiau rašo "apgailestauju", bet prisiminimai lyg miega. O štai žiemą, ypač artinantis Kalėdoms, jie atgyja. Ir tada jį traukia pasižiūrėti albumą, pilną laikraščių iškarpų ir fotografijų, kuriose visi atrodo neįtikėtinai jauni.

Dabar jis padeda albumą atgal į stalčių neatvertęs ir išsitraukia batus. Jie išblizginti ir atrodo taip, lyg galėtų sulaukti trimito, skelbiančio Teismo dieną. O gal ir ilgiau. Tai ne paprasti kareiviški, ne, ne tokie. Šitie - desantininkų, 101-ojo oro desanto pulko. Na ir tegu. Jis juk visai nesistengia apsirengti pėstininku. Jeigu jis būtų norėjęs apsirengti pėstininku, tai ir apsirengtų.

Tačiau preteksto netvarkingai atrodyti jis neturėjo, kaip ir leisti kauptis dulkėms angoje tarp aukštų. Jis priprato rengtis skrupulingai. Kelnių į batus jis, savaime aišku, nekiša - ruošiasi gruodį į Penktąją aveniu, o ne į Mekongo deltą rugpjūtį: apie gyvates ir erkes galima pamiršti, - bet jis pasiryžęs atrodyti kaip pridera. Gerai atrodyti jam svarbu ne mažiau, kaip Biliui, o galbūt ir svarbiau. Šiaip ar taip, pagarba darbui ir savo veiklai prasideda nuo pagarbos sau.

Paskutiniai du aksesuarai saugomi viršutinio stalčiaus gilumoje: tūbelė su grimu ir plaukų želė indelis. Jis išspaudžia grimo dešrelę ant kairės rankos delno ir pradeda tepti veidą: nuo kaktos iki

sprando. Greitai padirbėjęs užtikrintais judesiais jis pasidaro saikingai įdegęs. O baigęs įtrina truputį žėlė į plaukus, paskui sušukuoja juos, panaikindamas skyrimą - nuo kaktos į pakaušį. Tai paskutinis, smulkiausias ir, galima sakyti, pats išraiškingiausias potėpis. Iš solidaus, prieš valandą išėjusio iš Centrinės stoties verslininko neliko nieko. Veidrodyje, prisuktame prie nedidelio sandėliuko durų vidinės pusės, matosi žmogus, panašus į gyvenimo aplamdytą samdinį. Įdegusiame veide tylus, palaužtas išdidumas - kažkas tokio, į ką žmonės ilgai nežiūri. Antraip jiems darosi skaudu. Vilis žino, kad taip yra, ne kartą stebėjo. Jis neklausia, dėl ko. Jis susikūrė gyvenimą, daug neklausinėdamas, ir pageidautų apsieiti be jų.

- Tvarka, - sako jis, uždarydamas sandėliuko duris. - Atrodai, kary, gerai kaip niekada.

Vilis sugrįžta prie sieninės spintos pasiimti raudonos išverčiamos striukės ir neišvaizdaus lagaminėlio. Striukę jis kol kas užmeta ant atlošo krėslo, stovinčio priešais stalą, o lagaminėlį deda ant stalo. Atidaro jį, nukelia viršų ant stiprių kilpų. Dabar lagaminėlis panašėja į tuos, kuriuose gatvės prekeiviai išdėlioja savo štampuotus laikrodžius ir abejotino aukso grandinėles. Vilio lagaminėlyje daiktų nedaug, vienas padalintas per pusę, kad tilptų. Ir dar jame yra kortelė su užrašu. Pora pirštinių, kokias nešioja šaltu oru, - pirštinė, kurią nešiojo, anksčiau, kai dar buvo šilta. Jis išima porą (dabar jų, be abejo, prireiks), o po to kortelę ant stiprios virvelės. Virvelė perverta per dvi kortelės kampuose esančias skyles, kad Vilis galėtų pasikabinti ją ant kaklo. Jis uždaro lagaminėlį, nevargdamas su spynele, ir deda kortelę ant jo - stalas taip užverstas, kad tai vienintelis lygus paviršius, ant kurio galima dirbti.

Niūniuodamas (ten mes buvom patenkinti, ten kasėm savo turtus) tarp spintelių jis ištraukia platų stalčių, naršo tarp kanceliarinių bei medicininių pieštukų, sąvaržėlių ir užrašų knygelių, kol suranda lipnios juostos ritinėlį. Tada išnarplioja sidabrinę juostelę, stropiai apvynioja ja kortelės kraštą, nukerpa likutį ir stipriai prilipdo blizgantį sidabrą prie kortelės. Jis pakelia kortelę, įvertindamas darbą ir gėrėdamasis efektu.

- Tas, ko reikėjo, - ištaria jis.

Skamba telefonas ir jis suklūsta, atsisuka, žiūri į aparatą staiga susiaurėjusiomis, griežtomis ir atsargiomis akimis. Vienas skambutis. Antras. Trečias. Suskambus ketvirtam, įsijungia autoat-

sakiklis, kalbantis jo balsu, Vilio, kuriam priklauso ši kontora, balsu.

- Sveiki, jūs skambinate į "Tarpmiestinis šildymas ir šaldymas", - kalba Vilis Širmenas. - Dabar atsakyti į jūsų skambutį nėra kam, todėl palikite savo pranešimą po signalo.

Py-py-py-py, - cypia signalas.

Jis su išpuošta kortele, gniauždamas kumščius, įtemptai klausosi.

- Sveiki, kalba Edas iš "Geltonųjų eilučių" kompanijos "Nineks", - praneša balsas iš autoatsakiklio ir Vilis lengviau atsikvepia, net nepastebėjęs, kad visą tą laiką nekvėpavo. Kumščiai atsileidžia. - Prašome jūsų atstovą paskambinti man numeriu vienas aštuoni šimtai penki šimtai penkiasdešimt penki, informuosime, kaip jūs galite padidinti savo reklamos apimtis abejuose "Geltonų eilučių" variantuose, kartu sutaupydami didelius pinigus kasmetiniams apmokėjimams. Laimingų švenčių visiems. Ačiū.

Trakšt.

Vilis dar sekundę, dvi žiūri į autoatsakiklį, lyg laukdamas, kad jis vėl prabils - vėl jam grasins, galbūt apkaltins jį visais nusikaltimais, kuriais jis save kaltina, - bet nieko neatsitinka.

- Tvarka, - murma jis, dėdamas papuoštą kortelę atgal į lagaminėlį, uždaro jį ir užrakina. Lagaminėlio priekį juosia lipdukas su užrašu, aprėmintu amerikietiškomis vėliavėlėmis: "AŠ DIDŽIUOJUOSI, KAD TARNAVAU", skelbia jis.

- Tvarka, vaikeli, patikėk, tau bus geriau.

Jis išeina iš kontoros, uždaro duris. Matinis stiklas jam už nugaros skelbia "TARPMIESTINIS ŠILDYMAS IR ŠALDYMAS". Jis užrakina visas tris spynas.

9:45 ryto

Koridoriuje, pusiaukelėje jis mato Ralfą Viljamsoną, vieną iš "Garovičiaus finansinio planavimo" storuliukų buhalterių (kiek teko matyti, visi Garovičiaus buhalteriai - storuliai). Iš rakto su mediniu pakabuku, laikomo vienoje rausvoje Ralfo rankoje, Vilis nusprendžia, kad žiūri į buhalterį, kuriam prireikė nusišlapinti. Raktas su medinuku! Jeigu apgailėtinas raktas su mediniu pakabuku neprivers tavęs prisiminti visų tų vienuoliukių su plaukuotais pagurkliais ir visų medinių liniuočių, pliekiančių per pirštus, tai jau

niekas neprivers. Ir žinai ką? Ko gero, Ralfui Viljamsonui patinka tas raktas ant pagaliuko, kaip ir zuikučio pavidalo muilas ant virvelės, kaip klounas, kuris maskatuoja ant karšto vandens krano jo namų vonioje. Na ir kas? Neteiskite, nes patys, velniai jus parautų, būsite teisiami.

- Ei, Ralfi, kaip reikaliukai?

Ralfas atsisuka, pamato Vilį, pralinksmėja.

- O-o, sveikas! Linksmų Kalėdų!

Vilis išsišiepia, pamatęs Ralfo akis. Tas pilvūziukas jį dievina, na ir kas? Viliui nuo to vyruko bloga darosi, bet kas iš to? Tau jis turi patikti, vaikeli, turi!

- Ir tau, broleli. - Jis ištiesia ranką (su pirštine, tad gali nesibaiminti, kad ji gerokai šviesesnė už veidą) delnu aukštyn. - Duok penkis!

Droviai šypsodamasis, Ralfas uždeda savo ranką ant jo delno.

- Duok dešimt!

Ralfas paverčia savo putnų, rausvą delną, ir Vilis plekšnoja per jį.

- Geras! Reikia pakartoti! - sušunka Vilis ir atkiša Ralfui dar penkis. - Ralfi, ar jau viską supirkai Kalėdoms?

- Beveik, - šypsodamasis ir barškindamas raktu prie pagaliuko atsako Ralfas. - Aha, beveik. O tu, Vili?

Vilis linksi jam.

- Žinai, kaip kartais būna, broleli. Aš turiu dvi-tris moterėles, leidžiu joms nupirkti man dovanėlių.

Ralfo šypsena rodo, kad jis to nežino, bet labai norėtų sužinoti.

- Ar kur iškvietė?

- Visai dienai. Dabar gi pats sezonas, supranti?

- Kad, atrodo, tau sezonas visus metus. Reikalai tikriausiai gerai klostosi. Tavęs juk dienomis nebūna kontoroje.

- Todėl Dievas ir atsiuntė mums autoatsakiklius, Ralfi. O tu eik, eik, nes turėsi vargti su dėmėmis ant geriausių savo gabardino kelnių.

Juokdamasis (ir truputį rausdamas) Ralfas pasuka į vyrų tualetą.

Vilis eina prie liftų, viena ranka spausdamas lagaminėlio rankeną, kita tikrindamas švarko kišenėje akinius - ar jie ten? Jie ten. Ten ir vokas, standus, krebždantis dvidešimties dolerių kupiūromis. Jų penkiolika. Policininkui Vilokui laikas jį aplankyti. Vilis

laukė Viloko dar vakar. Galbūt jis nerodys nosies iki rytojaus, bet Vilis neabejojo, kad pamatys farą šiandien... tik tai Vilio nedžiugino. Jis žinojo, taip sutvarkytas pasaulis: kad tavo furgonas toliau riedėtų, reikia tepti, bet vis tiek pikta. Pasitaiko dienų, kai jis su pasitenkinimu paleistų kulką Džaspersui Vilokui į galvą. Kaip kartais atsitikdavo džiunglėse. Atsitikdavo neišvengiamai. Meilfantas galėtų būti pavyzdys. Pakvaišęs psichas su savo spuogais ir kortų kalade.

Taip-taip, džiunglėse viskas buvo kitaip. Džiunglėse kartais tekdavo pasielgti bjauriai, kad užkirstum kelią dar didesnei bjaurasčiai. Toks elgesys iš pradžių parodo, kad patekai ne į savo vietą, tai savaime aišku, bet jei jau įmaknojai į raistą, tai plauk. Jis ir jo vaikinai iš Bravo bataliono su Delta bataliono vyrukais prabuvo kartu vos kelias dienas, todėl Viliui neteko turėti reikalų su Meilfantu, bet jo veriantį, girgždantį balsą pamiršti sunku. Ir jis amžiams įsiminė Meilfanto šūkalojimus, jei per nesibaigiančius "čirvus" kas nors bandydavo atsiimti jau padėtą kortą: "Na jau ne, sutrauka! Jei padėta, vadinasi, sulošta!"

Nors Meilfantas buvo subinių subinė, bet čia jis kalbėjo teisingai. Gyvenime, kaip ir kortose. Kartą paėjai, vadinasi, sulošei.

Nors liftas ir nesustoja penktame aukšte, Vilis jau seniai šito nebijo. Jis daug kartų leidosi į vestibiulį su žmonėmis, dirbančiais viename aukšte su Bilu Širmenu - įskaitant ir sulysėlį iš "Visų draudimo rūšių", - ir šie jo nepažino. Turėtų pažinti, mąstė jis, turėtų, bet nepažindavo. Iš pradžių jam atrodė, kad dėl aprangos ir grimo, vėliau nutarė, jog apgaudavo plaukai, bet širdies gilumoje žinojo, kad tai ne paaiškinimas. Nieko nepaaiškino netgi bukas jų abejingumas pasauliui, kuriame gyvena. Jis juk ne taip smarkiai pasikeisdavo: uniforminės kelnės, desantininko batai ir truputis rudo grimo - koks čia kamufliažas! Jis tikrai nežino, kur ieškoti paaiškinimo, todėl dažniausiai negalvoja apie tai. Šito, kaip ir daugelio kitų dalykų, jis išmoko Vietname.

Juodaodis vaikinukas vis dar stovi prie įėjimo (tik užsitraukė ant galvos savo senos, purvinos striukės gobtuvą) ir purto prieš Vilį sumaigytą kavos puodelį. Jis mato, kad tipas su remontininko lagaminėliu rankoje šypsosi, todėl ir pats išsišiepia.

- Ar nerastum atliekamų? - klausia jis pono Remontininko. - A, bičiuli?

- Pasakysiu, atsikabink, suski, - drebia jam vis dar šypsodamasis Vilis. Vaikinukas susigūžia, plačiai atmerktomis, nustebusiomis akimis žiūri į Vilį. Kol jis randa, ką atsakyti, ponas Remontininkas, pirštinėta ranka spausdamas neišvaizdų lagaminėlį, jau perėjo pusę kvartalo ir beveik pasimetė prieššventinėje minioje.

10:00 ryto

Jis įeina į "Vitmor" viešbutį, kerta vestibiulį ir pasikelia eskalatoriumi į aukštą, kur įrengti viešieji tualetai. Tai vienintelis dienotvarkės momentas, kuris jam kelia nerimą, bet jis nežino kodėl. Nieko nebuvo atsitikę nei iki, nei per, nei po jo apsilankymo viešbučio tualetų patalpoje (toje miesto dalyje savo tikslams jis iš eilės naudodavosi mažiausia dvidešimčia viešbučių). Tačiau jis vis tiek įsitikinęs, kad jeigu įklius, tai atsitiks būtent šiuose viešbučiuose. Nes tai, kas vyksta ten, tai ne Bilo Širmeno virtimas Viliu Širmenu. Bilas ir Vilis - broliai, galbūt netgi dvyniai, ir perėjimas iš vieno į kitą yra švarus ir visiškai normalus. Tačiau galutinis pasikeitimas darbo dieną - iš Vilio Širmeno į Akląjį Vilį Garfildą - visada būna kitoks. Kažkoks tamsus, slaptas kaip vilkolakio transformacija. Kol viskas nebus pabaigta ir jis vėl atsidurs gatvėje, stuksendamas prieš save balta lazdele, jam reikės ištverti tai, ką jaučia seną odą nusimetusi gyvatė, kol naujoji dar nesutvirtėjusi, neįprasta.

Jis apsidairo ir mato, kad, be kojų po antros eilės kabinos durimis, vyrų tualetas tuščias. Tylus kosčiojimas, laikraščio šiugždesys. Padoriai trumputis pirstelėjimas "ffff" centrinio miesto rajono brangaus viešbučio tualete.Vilis nueina tolyn visą eilę iki paskutinės kabinos. Pasideda lagaminėlį ant grindų, uždaro skląsteliu duris ir nusivelka raudoną striukę, tuo pačiu ją išversdamas. Išvirkščia jos pusė alyvuogių žalumos. Tereikėjo išversti rankoves - ir ji tapo seno kareivio striuke. Šeron - ji išties gali būti geniali, - medžiagą šitai jo striukės pusei pirko armijos parduotuvėje, o buvusį pamušalą nuardė. Bet iš pradžių ji prisiuvo vyresniojo leitenanto skiriamuosius ženklus ir juodo audinio juosteles ten, kur turėjo būti pavardė ir numeris. Po to ji mažiausiai trisdešimt kartų išskalbė striukę. Dabar, žinoma, skiriamieji ženklai ir apsiuvai išnyko, bet vietos, kur jie buvo, matosi aiškiai: medžiaga žalesnė, raštas aiškesnis ant rankovių ir kairėje krūtinės pusėje - kiekvienas

veteranas iš karto supras, ką jie reiškia.

Vilis kabina striukę ant kabliuko, nuleidžia kelnes, sėdasi, po to pakelia lagaminėlį ir dedasi jį ant praskėstų kelių. Atidaro, išima dvi lazdelės dalis ir greitai jas sujungia. Paėmęs ją, nepasikeldamas ištiesia ranką ir pakabina lazdą ant kabliuko virš striukės. Po to užtrenkia lagaminėlį, nuplėšia gabalėlį tualetinio popieriaus, kad užbaigtam reikalui suteiktų teisingą garsinį efektą (gal ir be jokio reikalo, bet visada geriau apsidrausti, negu paskui gailėtis) ir nuleidžia vandenį.

Prieš palikdamas kabiną, iš striukės kišenės, kurioje guli ir kyšis policininkui, jis išsiima akinius. Jie labai dideli ir tamsūs - retro ir primena jam lavos lempas bei pasiutusius motociklininkus iš filmų su Piteriu Fonda. Tačiau šiam reikalui jie kaip tik: dėl to, kad padeda žmonėms pažinti veteraną, iš dalies ir todėl, kad niekas negali pamatyti jo akių net ir iš už nugaros.

Vilis Širmenas lieka "Vitmoro" tualete lygiai taip, kaip Bilis Širmenas pasiliko "Vakarinių valstijų žemių tyrinėjimo specialistų" kontoroje, penktame aukšte. Žmogus, kuris išeina iš kabinos, apsirengęs sena karine striuke, tamsiais akiniais, nežymiai stuksendamas prieš save balta lazda - tai Neregys Vilis, nepakeičiama Penktosios aveniu figūra nuo Džeraldo Fordo laikų.

Eidamas iki laiptinės per nedidelį fojė (aklieji niekada nesinaudoja eskalatoriais), jis mato raudoną striukę vilkinčią moterį, einančią priešais. Dėl juos skiriančių itin tamsių akinių ji primena egzotišką žuvį, plaukiančią tamsiame, drumzliname vandenyje. Na ir, aišku, ne vien tik dėl akinių. Antrą valandą dienos Vilis iš tikrųjų apaks, kaip tada, kai jį, Džoną Salivaną ir Dievas žino kiek dar sužeistųjų septyniasdešimtaisiais evakavo iš Dong Ha provincijos. "Aš apakau!" - vapėjo jis jau tada, kai išnešė Salivaną iš tako. Tiktai ne visiškai. Per vibruojančią, mirgančią akyse maršką jis pamatė, kaip Salivanas raitosi ant žemės ir bando sulaikyti besiveržiančias iš pilvo žarnas. Jis tada pakėlė Salivaną ir nubėgo su juo, negrabiai persimetęs jį per petį. Salivanas buvo aukštesnis ir stambesnis už Vilį - gerokai aukštesnis ir stambesnis - ir Vilis niekad nesuprato, kaip galėjo pavilkti tokią sunkenybę, bet tempė visą kelią iki aikštelės, iš kurios Hjujis, lyg dešinioji Dievo ranka, pakėlė juos į dangų: Dieve, saugok jus, Hjuji, Dieve saugok, Dieve saugok jus visus iki vieno. Jis bėgo į sraigtasparnių aikštelę, o aplinkui čaižė kulkos ir Amerikoje gimusių kūnų dalys mėtėsi ant tako,

kur sprogo mina, savidirbis sprogstamasis įtaisas ar dar velniai žino kas.

"Aš apakau", - vapėjo jis, tempdamas Salivaną, jausdamas, kaip Salivano kraujas merkia jo uniformą. Salivanas taip pat dejavo. Ar Vilis būtų numetęs jį nuo peties ir toliau bėgęs vienas, stengdamasis ištrūkti iš pasalos, jei Salivanas būtų nustojęs dejuoti? Tikriausiai ne. Tada jis jau žinojo, kas yra Salivanas, tiksliai žinojo kas jis yra. Jo senojo, gimtojo miestelio Salas, Salas, kuris draugavo su Kerole Gerber jų sename, gimtajame miestelyje.

"Aš apakau, aš apakau, aš apakau!" - štai ką vapėjo Vilis Širmenas, kai vilko Salivaną ir, tiesa, visas pasaulis buvo baltas lyg per sprogimą, bet jis ir dabar prisimena, kaip kulkos karpė lapiją ir stukseno į medžių kamienus; prisiminė, kaip vaikinas, dienos pradžioje buvęs kaime, prispaudė delną prie gerklės. Prisiminė, kaip tarp jo pirštų ištryško kraujo srovė, užliedama uniformą. Kažkuris kitas iš Delta 22 bataliono, berods, jį vadino Peiganu - čiupo nelaimingąjį už pilvo ir nutempė pro besiblaškantį Vilį Širmeną, kuris iš TIKRŲJŲ nieko nematė ir vebleno "aš apakau, aš apakau, aš apakau", traukdamas Salivano kraujo kvapą, jo smarvę. O sraigtasparnyje balta marška užkrito ant akių. Veidas buvo apdegęs. Plaukai nudegė, galvos oda apanglėjo, o pasaulis buvo baltas. Vilis, apsvilęs ir rūkstantis, dar vienas, ištrūkęs iš pragaro. Jis galvojo, kad jau niekada nematys ir, kažkodėl juto palengvėjimą. Tačiau jis pradėjo matyti.

Praėjus kuriam laikui.

Moteris raudona striuke susilygino su juo.

- Gal jums padėti, sere?- pasiūlė ji.

- Nereikia, ponia, - atsakė Neregys Vilis. Be perstojo judanti lazda nustoja stuksenti į grindis ir naršo tuštumoje. Linguoja pirmyn atgal, ieškodama laiptelių krašto. Neregys Vilis linkteli, tada atsargiai, bet užtikrintai žengia pirmyn, kol kaire ranka su neišvaizdžiu lagaminėliu prisiliečia prie turėklo. Jis perima lagaminėlį į ranką, kurioje laikė lazdą, kad galėtų įsitverti turėklo, atsisuka į moterį. Jis apdairiai šypsosi ne tiesiai jai, o kairiau. - Ne, dėkoju jums, man nesunku. Laimingų Kalėdų.

Jis ima leistis, stuksendamas lazda prieš save, lengvai laikydamas lagaminėlį kartu su lazda - jis juk lengvutis, beveik tuščias. Vėliau, aišku, bus jau kitaip.

10:15 ryto

Penktoji aveniu išpuošta šventėms - blizgesys ir tviskėjimas, kurį jis vos įžiūri. Šviestuvai apvynioti bugienio girliandomis. Didelės parduotuvės pavirto įvairiaspalvėmis kalėdinių dovanų dėžutėmis, net su tokiais pat didžiuliais raudonais kaspinais. Ne mažesnis, kaip keturiasdešimties pėdų, vainikas puikuojasi ant solidaus, rusvo "Bruks bravez" fasado. Visur mirksi lemputės. "Saksa" vitrinoje madinga manekenė (arogantiška išraiška "eik tu, Džekai, po..." ir plokščia kaip lenta) sėdi ant "Harli-Devidson" motociklo. Ji su Santo kepure, su kailiu apvedžiota motociklininko striuke, kelius siekiančiais batais ir daugiau nieko. Nuo motociklo vairo nukarę sidabriniai varpeliai. Netoliese šventinis choras gieda "Tylią naktį"- ne patį mylimiausią Neregio Vilio kūrinį, bet kur kas geriau, negu "Ar girdi tu, ką girdžiu aš". Jis sustoja ten, kur sustodavo visada - priešais šv. Petro bažnyčią, priešais gatve nuo "Saksa" parduotuvės šliaužiančius, dovanomis apsikrovusių pirkėjų srautus. Dabar jo judesiai paprasti ir pilni savigarbos. Tas šlykštaus nuogumo pojūtis vyrų tualete, kuris, štai, tuoj bus išstatytas visuotiniam apžiūrėjimui - praėjo. Niekur jis nesijaučia esąs toks tikras katalikas, kaip šioje vietoje. Pagaliau, jis buvo sentgabietis, nešiojo kryžių, nešiojo bažnytinius apdarus, kai ateidavo jo eilė patarnauti prie altoriaus, klaupdavosi ant kelių klausykloje, valgydavo nekenčiamą menkę penktadieniais. Daugeliu atžvilgių jis vis dar sentgabietis, visuose trijuose jo pavidaluose bendra ši dalis, kuri per daugelį metų, kaip sakoma, liko sveika ir nepažeista. Tiktai šiuo metu jis neina išpažinties, o atgailauja, ir nebetiki, kad pateks į dangų. Dabar jis gali tik tikėtis.

Atsitūpęs jis atidaro ir pasuka lagaminėlį taip, kad einantieji iš centro galėtų perskaityti užrašą. Tada išsiima trečiąją pirštinę, beisbolininko pirštinę, kurią saugo nuo 1960 metų vasaros. Pirštinę jis padeda šalia lagaminėlio. Niekas taip nesugraudina širdies, kaip Neregys su rasta beisbolo pirštine. Dieve, saugok Ameriką.

Galiausiai - o tai svarbiausia, - jis išsiima vyriškai papuoštą blizgučiu kortelę ir užsikabina virvelę ant kaklo. Kortelė pakimba ant jo kareiviškos striukės.

VILJAMAS D. GARFILDAS, JAV ARMIJA KOVOJO KUANG TRI, TUA TJEN, TAM BOI, A ŠAU DONG HA PROVINCIJOJE NETEKO REGĖJIMO DĖKINGA VYRIAUSYBĖ PLĖŠIKIŠKAI ATĖMĖ KOMPENSACIJĄ 1973 NETEKO PASTOGĖS 1975 GĖDA PRAŠYTI IŠMALDOS, TAČIAU TURIU MOKSLEIVĮ SŪNŲ, SUPRASKITE MANE, JEI GALITE

Jis pakelia galvą taip, kad šios šaltos, grasinančios sniegu dienos šviesa slystų jo tamsių akinių iškilimais. Prasideda darbas, ir jis sunkesnis, negu kai kam gali atrodyti. Poza - ne visai rikiuotės komanda "laisvai", bet panaši. Galvą laikyti tiesiai, žiūrėti ir į žmones ir kiaurai žmones, tūkstančiais ir dešimtimis tūkstančių slenkančius pro jį. Rankas juodomis pirštinėmis laikyti nuleistas, jokiu būdu nepešioti nei kortelės, nei kelnių medžiagos, negalima ir rankų sunerti. Jis turi rodyti nuolankų išdidumą. Kad nesijaustų nei gėdingumo, nei verstų susigėsti kitus. Vilis kalba, jeigu jį užkalbina ir tiktai jeigu geruoju. Jis neatsako žmonėms, kurie piktai klausia, kodėl jis neieško tinkamo darbo, ar ką jis turi galvoje, tvirtindamas, kad jam atėmė kompensaciją. Jis neprieštarauja tiems, kurie jį kaltina simuliacija arba smerkia sūnų, kuris leidžia tėvui, elgetaujančiam gatvėje, apmokėti už jo mokslą. Kiek prisimena, šią geležinę taisyklę jis pažeidė tik vieną kartą - karštą 1981 vasarą. "Kur iš tikrųjų mokosi jūsų sūnus?" - piktai paklausė jo kažkokia moteris. Jis nematė, kaip moteris atrodė, nes prasidėjo penkta valanda, ir Vilis jau mažiausiai dvi valandas buvo aklas kaip kurmis, bet juto, kaip nuo jos, lyg blakės iš seno čiužinio, sklido pyktis. Moteris kažkuo priminė jam čaižiabalsį Meilfantą, kurio nesiklausyti buvo neįmanoma. "Pasakykite kur, aš noriu jam susiųsti šuns mėšlo". - "Nesivarginkit, - atsakė jis, pasisukdamas į jos balso pusę. - Jeigu jūs rasite atliekamo šuns mėšlo, tai susiųskite į LBD*. "Federalinis ekspresas" tikriausiai pristato paštą į pragarą, kaip ir į bet kurią kitą vietą."

- Viešpatie Dieve saugok jus, - prataria tipas kašmyriniu paltu ir jo balsas virpa nuo ypatingų emocijų. Bet Neregio Vilio jos nestebina. Jis pakankamai jų prisiklausė. Nuostabu, kiek jo klientų

*Amerikos prezidento Lindono Beinso Džonsono (1908-1973) inicialai.

į beisbolo pirštinę deda atsargiai, su pagarba. Tipas kašmyriniu paltu meta savo įnašą į tam skirtą lagaminėlį. Penki. Darbo diena prasidėjo.

10:45 ryto

Kol kas viskas neblogai. Jis atsargiai deda lazdą, atsiklaupia ant kelių ir išberia pirštinės turinį į lagaminėlį. Tada ima delnu vedžioti po popierėlius, nors kol kas neblogai juos mato. Jis surenka juos į ritinėlį - iš viso keturi penki šimtai, - o tai reiškia, kad per dieną gali surinkti tris tūkstančius. Ne itin sėkminga diena tokiu metų laiku, bet ir ne bloga. Susuka kupiūras į ritiniuką ir suveržia gumele. Po to paspaudžia mygtuką lagaminėlio viduje ir netikras dugnas pasisuka ant spyruoklės, numesdamas monetų krovinį ant tikrojo. Ten pat jis įdeda ir į vamzdelį susuktus banknotus - visai viešai, nesisaugodamas. Per visus tuos metus jo nė karto nebandė apiplėšti. Gelbėk, Dieve, tą, kuris pabandytų!

Atleidžia mygtuką, netikras dugnas grįžta į savo vietą, o Vilis atsistoja. Ir čia jam į juosmenį įsiremia delnas.

- Laimingų Kalėdų, Vili, - kalba delno savininkas. Neregys Vilis atpažįsta jį pagal odekolono kvapą.

- Laimingų Kalėdų, karininke Vilokai, - atsako Vilis. Jo galva klausiančiai pasukta, rankos nuleistos žemyn; nuvalyti iki blizgesio batai praskėsti ne taip, kaip po komandos "laisvai", bet ir nesuglausti kaip rikiuotėje "ramiai". - Kaip laikotės, sere?

- Geriau nebūna, gudruoli, - taria Vilokas. - Tu gi mane pažįsti: visada geriau nebūna.

Artėja vyriškis ilgu, atsagstytu paltu, po kuriuo matosi ryškiai raudonas slidininko megztinis. Plaukai trumpi, juodi, kuokštais pražilę pakaušyje. Veidas rūstus, lyg ištašytas iš akmens. Rankose du maišeliai: vienas iš "Saksa", kitas "Bali". Jis sustoja, skaito kortelę.

- Dong Ha? - netikėtai klausia jis, ne šiaip skaitydamas vietovės pavadinimą, o lyg žmonių pilnoje gatvėje atpažinęs seną prietelių.

- Taip, pone, - patvirtina Neregys Vilis.

- Kas jums vadovavo?

- Kapitonas Bobis Brisemas, o pulkui - pulkininkas Endrius Šelfas, pone.

- Apie Šelfą aš girdėjau, - kalba vyras atsagstytu paltu. Staiga jo veidas pasikeičia. Kol jis ėjo iki Neregio prie sankryžos, jis priklausė Penktajai aveniu, bet dabar jau nebepriklauso. - Bet nebuvau jo susitikęs.

- Kol pasiekėme Dong Ha, aukštų karininkų mes nematėme, pone.

- Jei jūs išsikapstėte iš A Šau slėnio, aš nesistebiu. Juk mes iš vieno puslapio, kareivi?

- Taip, sere. Iki to laiko, kai nusikapstėme iki Dong Ha, iš vadovybės mažai kas liko. Aš daugiausia tada bendravau su kitu leitenantu. Difenbeikeris jo pavardė.

Vyriškis raudonu slidinėjimo kostiumu lėtai linksi.

- Jei nepainioju, jūs, vyrukai, buvote ten, kai driokstelėjo sraigtasparniai.

- Tikrai taip, sere.

- Vadinasi, jūs buvote ten ir vėliau, kai...

Neregys Vilis nepabaigia sakyti. Bet štai odekolono kvapas stiprėja: Vilokas, kaip įkaitęs jaunuklis per karštą pasimatymą, pūkščia vos ne į ausį iš nekantrumo.Vilokas niekada juo netikėjo. Nors Neregys Vilis mokėjo jam už privilegiją stovėti šioje sankryžoje ir, beje, labai dosniai, skaičiuojant to meto įkainiais, jis žino, kad Vilokas - apsigimęs policininkas, ir per tai Vilis įklius. Vilokas nesąmoningai šito siekia. Tiktai mūsų pasaulio Vilokai nesugeba suprasti, kad jeigu daiktas atrodo netikras dar nereiškia, kad jis toks yra. Kartais padėtis gerokai sudėtingesnė, negu atrodo iš pirmo žvilgsnio. Štai to jį išmokė Vietnamas tais laikais, kai dar nebuvo pavirtęs į politinį pokštą ir lesyklą vyriausiojo kariuomenės vado scenaristams.

- Šešiasdešimt devintieji ir septyniasdešimtieji buvo sunkūs metai, - sako žilstantis vyriškis. Kalba jis lėtu, sunkiu balsu. - Aš buvau Hamburgeryje su trys šimtai aštuoniasdešimt septinta, taigi žinau ir A Šau ir Tam Boi. Ar jūs prisimenate devyni šimtai dvidešimt antrąjį kelią?

- Taip, pone, taip, Šlovės Kelią, - tęsia Neregys Vilis. - Aš ten netekau savo draugų.

- Šlovės Kelias, - kalba vyras atsagstytu paltu, staiga pasensta tūkstančiu metų ir ryškiai raudonas slidininko megztinis aiškiai jam nebetinka, lyg kokia bjaurastis, kurią padūkę berniūkščiai prikabino prie muziejinės mumijos, įsivaizduodami, kad demonstruo-

ja subtilaus humoro jausmą. Jo žvilgsnis skrenda už tūkstančių horizontų. Po kurio laiko grįžta į Penktąją aveniu. Netoliese varpai skambina: "O varpeliai din-din-din, din-din-din". Jis pastato pirkinius tarp brangių batų ir iš vidinės kišenės ištraukia kiaulės odos piniginę. Atsega ją, pasklaido tvarkingą banknotų pluoštelį.

- Garfildai, kaip sekasi sūnui? Neblogus gauna pažymius?

- Taip, pone.

- Kiek jam metų?

- Penkiolika, pone.

- Municipalinė mokykla?

- Parapijinė, pone.

- Puiku! Ir, duok Dieve, jis nepamatys to sumauto šlovės kelio.

Žmogus su atsagstytu paltu išima iš piniginės banknotą. Neregys Vilis ne tik girdi, bet ir jaučia, kaip aikteli Vilokas; net nežiūrėjęs į popierėlį jis žino, kad tai šimtinė.

- Tikrai taip, pone, duok Dieve!

Vyras atlapu paltu paliečia banknotu Vilio delną ir išplečia iš nustebimo akis, kai pirštinėta ranka atsitraukia, lyg ją pliką kas būtų palietęs įkaitintu daiktu.

- Padėkite jį į lagaminėlį ar beisbolo pirštinę, pone, jei jūs toks geras, - sako Neregys Vilis.

Vyras su paltu keletą sekundžių pakėlęs antakius žiūri į jį, - ir susipranta. Jis pasilenkia, deda banknotą į senos, taukuotos pirštinės kišenę, ant kurios šono mėlynu rašalu užrašyta "Garfildas", tada dar pasemia iš šoninės kišenės saują smulkių. Užpila ant senojo Beno Franklino, kad prispaustų banknotą. Po to išsitiesia. Jo akys sklidinos ašarų ir paraudusios.

- Ar neprieštarausite, jei paliksiu vizitinę? - klausia jis Neregio Vilio. - Aš jus galėčiau pristatyti kai kurioms veteranų organizacijoms.

- Dėkoju, jums, pone, bet turiu pagarbiai atsisakyti.

- Bendravote su daugeliu jų.

- Bendravau su kai kuriomis iš jų.

- Kur jūsų VL*

- San-Franciske, sere. - Jis dvejodamas priduria: - Katyčių Namai, sere.

Vyras su paltu iš širdies juokiasi, po to jo veidas susiraukšlė-

*Veteranų ligoninė.

ja, susitvenkusios akyse ašaros nuteka grubiais skruostais.

- Katyčių Namai! - sušunka jis. - Dešimt metų šito negirdėjau! Po kiekviena lova indas ir nuogutėlė seselė po apklotu, taip? Nuogutėlės, jei ne meilės karolėliai, kurių jos nenusiima.

- Taip, sere, daugmaž atskleidžia situaciją.

- Arba užskleidžia. Linksmų Kalėdų, kareivi. - Vyras su paltu vienu pirštu atiduoda pagarbą.

- Ir jums linksmų Kalėdų, sere.

Vyras su paltu čiumpa savo maišelius ir nueina. Jis nesigręžioja. O jeigu atsigręžtų, Vilis to jau nepamatytų, nes jo akys dabar mato tik vaiduoklius ir šešėlius.

- Kaip jausminga! - murma Vilokas. (Puch-puch-puch iš Viloko plaučių į jo ausį Neregiui Viliui nemalonūs - netgi šlykštūs, bet jis nesuteiks šiam bjaurybei pasitenkinimo, pasitraukdamas nors per colį.) - Senas krienas iš tikrųjų apsiverkė. Ką ir pats matei. Na, bet pliurpti veteraniškai tai tu moki, Vili. To iš tavęs neatimsi.

Vilis tyli.

- Veteranų ligoninė, pavadinta Katyčių Namais? - klausia Vilokas. - Vietelė kaip tik man būtų. Kur apie tai perskaitei? “Legionieriuje”?

Moters šešėlis, tamsus siluetas gęstančioje dienos šviesoje, pasilenkia virš atidaryto lagaminėlio ir kažką įdeda į jį. Pirštinėta ranka trumpam prisiliečia prie Vilio rankos.

- Telaimina jus Viešpats, - ištaria ji.

- Dėkoju, jums, ponia.

Šešėlis dingsta, bet ne puch-puch-puch Neregio Vilio ausyje.

- Ar turi man ką nors, drauge? - klausia Vilokas.

Neregys Vilis įkiša ranką į striukės kišenę. Paima voką ir ištiesia jį. Vokas mikliai, kaip sugeba tik Vilokas, ištraukiamas iš jo pirštų.

- Subinė! - Policininko balse ne tik pyktis, bet ir baimė. - Kiek kartų tau kartojau, į ranką duok, į ranką!

Neregys Vilis nieko nekalba. Jis galvoja apie beisbolo pirštinę, apie tai, kaip ištrynė “BOBIS GARFILDAS”- kiek iš viso galima ištrinti į odą įsigėrusį rašalą - ir toje vietoje išvedžiojo Vilio Širmeno pavardę. Vėliau, po Vietnamo, kada pradėjo savo naują karjerą, jis nutrynė pavardę antrą kartą ir spausdintomis raidėmis išvedžiojo vieną žodį “GARFILDAS”. Ta vieta ant senos Alvino Darko modelio pirštinės, kur vyko šitos permainos, atrodo nutrinta,

beveik skylė. Jeigu galvos apie pirštinę, apie tą ištrintą vietą ir vardų sluoksnius ant jos, jis tikriausiai sugebės nepadaryti jokios kvailystės. Juk Vilokas kaip tik šito nori labiau negu apgailėtino kyšio, - kad Vilis padarytų kokią nors kvailystę, išsiduotų.

- Kiek? - po sekundės tylos klausia Vilokas.

- Trys šimtai, - sako Vilis. - Trys šimtai dolerių, karininke Vilokai.

Vietoj atsakymo tyla, bet Vilokas per žingsnį atsitraukia nuo Neregio Vilio ir puch-puch-puch jo ausyje silpnėja. Neregys Vilis dėkingas ir už tai.

- Na, gerai, - pagaliau sako Vilokas. - Šiam kartui. Bet ateina Nauji metai, bičiuli, ir tavo draugas Džasperas, Policijos Pažiba, Niujorko valstijoje, gamtos prieglobstyje turi sklypelį, kuriame norėtų pasistatyti lūšnelę. Sugromulavai? Pokerio statymai auga.

Neregys Vilis nieko nesako, bet klausosi dabar labai atidžiai. Jeigu tik tiek, tai viskas bus gerai.Tačiau Viloko balsas rodo, jog dar ne viskas.

- Tačiau lūšnelė ne tokia svarbi, - tęsia Vilokas. - Svarbu tai, kad man reikalinga geresnė kompensacija, jei aš tampausi su tokiu mėšlu, kaip tu. - Jo balse suskamba nuoširdus pyktis. - Nesuprantu, nors užmušk, kaip tu gali tai daryti kiekvieną dieną, netgi per KALĖDAS. Vargšai - tai suprantama, bet kad toks tipas, kaip tu...tu ne aklesnis už mane.

“Na, tu kur kas aklesnis, negu aš”, - galvoja Neregys Vilis ir toliau tyli.

- Tau gerai sekasi, tiesa? Tu turėtum susirinkti... kiek? Šiuo metų laiku tūkstantį per dieną? Du tūkstančius?

Jis gerokai nepataikė, bet šis apsirikimas skamba lyg muzika Neregio Vilio Garfildo ausyse. Vadinasi, pasyvusis jo partneris seka nelabai atidžiai ir neilgai... bent jau anksčiau. Bet jam nepatinka pyktis faro balse. Pyktis, kaip paslėpta pokerio korta.

- Tu neaklesnis negu aš, - kartoja Vilokas. Matyt, kaip tik tai jį labiausiai ir siutina. - Žinai ką, dranguži? Reikėtų kada nors vakare pasekti, kur tu eisi iš čia, a? Pažiūrėti, ką tu veiksi toliau. - Jis patyli. - Kuo pavirsti.

Akimirkai Neregys Vilis sulaiko kvapą, paskui vėl atsikvepia.

- Nevertėtų, karininke Vilokai, - sako jis.

- Nevertėtų, a? O kodėl, Vili? Kodėl? Rūpiniesi mano gerove, ar ne taip? Baiminiesi, kad aš užrauksiu užpakalį, dedantį auksi-

nius kiaušinius? Taigi, ką aš gaunu iš tavęs per metus, ne tiek jau daug, lyginant su įsakymu dėl padėkos, ar net ir su paaukštinimu. - Jis nutyla. O kai vėl prabyla, jo balse skamba svajonė, kuri kelia ypatingą nerimą. - Apie mane parašytų "Post" ."DIDVYRIS POLICININKAS IŠAIŠKINA SUKČIŲ PENKTOJOJE AVENIU."

"Velnias, - galvoja Vilis, - velnias, atrodo jis rimtai!

- Ant tavo pirštinės užrašas "Garfildas", tiktai Garfildas nėra tavo pavardė, nors pirštus nukapok. Statyčiau dolerius prieš bandeles.

- Ir praloštumėte.

- Ką tu sakai... o štai ant tavo pirštinės, atrodo, jau ne viena pavardė rašyta.

- Ją pavogė. Kai aš buvau vaikas.... - Jis kalba per daug? Sunku spręsti. Vilokas, kalės koja, sugebėjo užklupti jį netikėtai. Iš pradžių tas telefonas kontoroje - senis Edas iš "Ninekso", o dabar dar ir šitas. - Berniukas, kuris iš manęs ją nušvilpė, užsirašė savo pavardę. O kai aš ją atgavau, vėl užrašiau savo.

- Ir pasiėmei ją į Vietnamą?

- Taip.

Ir tai tiesa. Jei Salivanas pamatytų šią seną, Alvino Darko modelio pirštinę, ar atpažintų, kad čia jo draugo Bobio pirštinė? Mažai tikėtina, bet kas žino? Tačiau Salivanas jos taip ir nepamatė, bent jau tada, kai jie buvo džiunglėse, ir tai tuščias klausimas. Bet štai policininkas Džaspersas visko klausinėja ne tuščiai.

- Pasiėmei su savim į Aču slėnį, taip?

Neregys Vilis neatsako. Vilokas nori jį užspęsti kampe, bet Vilis Garfildas pasisaugos, kad ir kaip Vilokas stengtųsi.

- Pasiėmei kartu ir į Tom Boi, ką?

Vilis tyli.

- "Post", - kalba Vilokas ir Vilis neryškiai mato, kaip tas žaltys truputį praskečia rankas, lyg dėtų į rėmelius fotografiją. - "DIDVYRIS POLICININKAS". - Galbūt jis tik pučiasi, bet iš kur Viliui žinoti?

- Į "Post" jūs pateksite, bet nebus jokio įsakymo dėl padėkos, - sako Vilis. - Nebus ir paaukštinimo. Tiksliau sakant, jūs šlifuosite krantinę, ieškodamas darbo, karininke Vilokai. Ir į apsaugos agentūras jums nebus ko eiti - žmogaus, ėmusio kyšius, ten nepriims.

Dabar jau Vilokas nustoja kvėpuoti. Bet kai jis vėl atgauna kvapą, puch-puch-puch Vilio ausyje virsta uraganu: policininko lūpos beveik liečia jo odą.

- Apie ką tu čia? - šnabžda jis. Uždeda ranką ant Neregio Vilio peties. - Ne, tu pasakyk man, kokį velnią čia rezgi?

Neregys Vilis tyli, rankos nuleistos, galva truputį pakelta, įdėmus žvilgsnis nukreiptas į tamsą, kuri išsisklaidys visai užgesus dienos šviesai, o veide bejausmė išraiška, kuri daugeliui praeivių atrodo kaip sugniuždyto vyriškumo ir palenkto, bet dar gyvo išdidumo ženklas.

"Nevertėta, karininke Vilokai, - galvoja jis. - Ledas po jumis visai išplonėjo. Galbūt aš ir aklas, bet jūs - dar ir visiškai kurčias, jei negirdite, kaip jis traška jums po kojomis".

Jį lengvai supurto ranka ant peties. Į jo odą įsirėžia Viloko pirštai.

- Kalės vaike, tu turi bendrą? Ir todėl sugalvojai vos ne atvirai kišti voką? Tavo draugas mane fotografuoja, taip?

Neregys Vilis ir toliau tyli; Džasperui, Policijos Pažibai, jis praveda tylėjimo pamoką. Tokie žmonės, kaip karininkas Vilokas, jeigu jiems netrukdai, visada įtaria pačią didžiausią bjaurastį. Tik reikia duoti jiems laiko - ir viskas.

- Tu su manim nežaisk, kipše, - piktai sako Vilokas, bet jo balse skamba nerimo gaida, ir ranka ant Neregio Vilio peties atsigniaužia. - Nuo sausio mėnesio pereinam prie keturių šimtų, o jeigu pabandysi su manim žaisti, aš tau parodysiu, kaip žaidžiama. Supratai?

Neregys Vilis nieko neatsako. Oras nustoja pulsuoti jam į ausį ir jis supranta, kad Vilokas ruošiasi atsitraukti. Bet, deja, ne visai, nes bjaurūs puch-puch-puch kartojasi.

- Už tai, kuo užsiimi, degsi pragare, - švokščia jam Vilokas. Ir sako be galo nuoširdžiai. - Tai, kad aš imu purvinus tavo pinigus irgi yra nuodėmė, bet atleidžiama - aš klausiau kunigo, ir man aišku, - bet štai tavo nuodėmė, ji mirtina. Tu atsidursi pragare ir pamatysi, kiek ten prisielgetausi.

Neregys Vilis galvoja apie striukę, kurią Vilis ir Bilis kartais mato gatvėje. Ant jos nugaros Vietnamo žemėlapis ir metai, kuriuos striukės savininkas praleido ten, o šalia dar štai toks užrašas: "KAI MIRSIU, AŠ PATEKSIU Į DANGŲ, NES JAU IŠBUVAU SAVO LAIKĄ PRAGARE". Jis galėtų šią žinią perduoti polici-

ninkui Vilokui, bet nebus jokios naudos. Geriausia tylėti.

Vilokas tolsta ir mintis, kad jis tuo džiaugiasi, virsta reta šypsena. Ji pasirodo ir dingsta, kaip saulės spindulys apsiniaukusią dieną.

1:40 dienos

Tris kartus jis suko kupiūras į ritinėlius ir nustūmė monetas nuo slapto dangčio ant tikrojo (kad būtų patogiau, o ne todėl, kad jas slėptų) ir dabar dirba vien apčiuopomis. Jis nebemato pinigų, neatskiria dolerio nuo šimtinės, bet jaučia, kad diena jam, kaip reta, sėkminga. Tačiau ši mintis Viliui nesuteikia pasitenkinimo. Jį retai patiria - Neregys Vilis pasitenkinimo neieško, - bet pasitenkinimo jausmas, kad kažką pasiekei, kurį jis patirtų kitą dieną, išsklaidytas pokalbio su policininku Viloku.

Be ketvirčio dvyliktą, kaip ir kiekvieną dieną tokiu laiku, iš "Saksa" išeina jauna, gražaus balso moteris (Biliui ji primena Dajaną Ros). Jos rankoje puodelis karštos kavos jam. Ketvirtis po dvylikos kita moteris - ne tokia jauna ir tikriausiai baltoji, - atneša jam puodelį garuojančio vištienos sultinio. Veteranas dėkoja joms abiems. Baltoji pakšteli jam į skruostą ir palinki pačių laimingiausių linksmų Kalėdų.

Tačiau diena turi ir kitą pusę, taip būna beveik visada. Apie pirmą paauglys su nematoma besikvatojančių, šmaikštaujančių, kvailiojančių draugų kompanija iš tamsos kairėje praneša Neregiui Viliui, kad jis yra kreivasnukis žąsinas, o po to klausia, ar ne todėl jis su pirštinėmis, kad apsvilo nagus, kai bandė paskaityti karštą vaflinę. Vaikėzas su draugužiais nubėga, raitydamasis iš juoko nuo šio banalaus juokelio. Praėjus penkiolikai minučių kažkas kliudo jį koja, nors galbūt ir netyčia. Kiekvieną tokį kartą jis pasilenkia virš lagaminėlio, bet lagaminėlis vietoje. Tai sukčių, plėšikų ir vagių miestas, bet lagaminėlio neliesdavo, taip visada.

Ir kol visa tai vyksta aplinkui, jis galvoja apie Viloką.

Su policininku, kuris čia dirbo iki Viloko, nebuvo vargo; su tuo, kuris čia ateis, kai Vilokas išeis iš policijos, arba kai jį perkels į kitą rajoną, irgi tikriausiai nebus. Anksčiau ar vėliau Vilokas nusišers, sudegs arba nusprogs: šitą tiesą jis taip pat sužinojo džiunglėse, o kol kas Neregiui Viliui reikia lenktis lyg žolelei vėjyje. Tik toks skirtumas, kad ir pati lanksčiausia žolelė lūžta, jei vėjas labai

stiprus.

Vilokas reikalauja daugiau pinigų, bet ne tai gąsdina vyrą tamsiais akiniais ir karine striuke: anksčiau ar vėliau visi jie pradeda reikalauti daugiau pinigų. Policininkui Henrečiui jis mokėjo šimtą su ketvirčiu, kai įsikūrė šioje vietoje. Henretis buvo iš tų, kurie patys gyvena ir leidžia gyventi kitiems, nuo jo dvelkė "Old spais" ir viskiu, visai kaip nuo Džordžo Reimerio, apylinkės policininko Vilio Širmeno vaikystėje. Tačiau, prieš išeidamas į atsargą 1978 metais, nuolaidusis Erikas Henretis jau ėmė iš Neregio Vilio po du šimtus dolerių kas mėnesį. Esmė buvo tokia, - įsidėmėkite, broliai mano, - kad iš ryto Vilokas tryško pykčiu, taip, PYKČIU, ir dar jis pasakė, kad tarėsi su kunigu. Štai dėl ko Viliui neramu, tačiau labiausiai jis nerimauja dėl Viloko pažado jį pasekti. "Pažiūrėti, ką tu veiksi toliau. Kuo pavirsi. Garfildas ne tavo pavardė. Statau dolerius prieš bandeles."

"Baisi klaida lįsti prie nuoširdžiai atgailaujančio, karininke Vilokai, - mąsto Vilis. - Prie mano žmonos lįsti būtų mažiau pavojinga, negu prie mano pavardės. Kur kas mažiau pavojinga".

Ir, vis dėlto Vilokas gali įvykdyti savo grasinimą. Kas gali būti paprasčiau, kaip pasekti akląjį, ar net ir tą, kurio akys skiria ne tik šešėlius? Lengviau, nei susekti, kaip jis užeina į kokį nors viešbutį ir pasislepia vyrų tualete? Pasekti, kaip jis užeina į kabiną lyg Neregys Vilis Garfildas, o išeina jau Vilis Širmenas? O kas bus, jei Vilokas sugebės atsekti jį nuo Vilio iki Bilio?

Ši mintis grąžina jį į rytinę panišką baimę, į gyvatės, numetusios seną odą ir dar neapsipratusios su nauja, būseną. Įtarimas, kad jį nufotografavo imantį kyšį, kuriam laikui atšaldys Viloką, bet jeigu jis persiutęs, negali numatyti, kaip elgsis toliau. Ir tai yra košmaras.

- Tegu padeda tau Dievas, kareivi, - aidi balsas iš tamsos. - Apgailestauju, kad negaliu duoti daugiau.

- Nieko, sere, - atsako Neregys Vilis, bet mintimis jis vis dar su Džasperu Viloku, kuris kvėpinasi pigiu odekolonu ir kalbasi su kunigu apie akląjį su kortele, apie akląjį, kuris, Viloko nuomone, visai nėra aklas. Kaip jis pasakė: "Pateksi į pragarą ir pamatysi, kiek aukų ten susirinksi". - Laimingiausių Kalėdų, sere, ačiū, kad man padėjote.

Diena tęsiasi.

4:25 dienos

Regėjimas po truputį grįžta - drumstas, neryškus, bet jau patikimas. Tai signalas, kad reikia ruoštis išeiti.

Laikydamas tiesią nugarą, jis klaupiasi ant kelių, vėl deda lazdą už lagaminėlio. Ant paskutinių banknotų užmauna gumelę, nuverčia juos ir paskutines monetas į lagaminėlio dugną, po to įdeda ten beisbolo pirštinę ir blizgučiu papuoštą kortelę. Užtrenkęs lagaminėlį atsistoja, laikydamas lazdą kitoje rankoje. Dabar lagaminėlis labai sunkus ir metalas, pribertas iš visos širdies, nusveria jam ranką. Girdisi sodrus žvangėjimas - monetų lavina verčiasi į naują padėtį ir sustingsta be garso, lyg rūda žemėje.

Jis eina Penktąja aveniu, kaire ranka švytuodamas lagaminėliu lyg inkaru (per ilgus metus jis priprato prie jo svorio ir, jeigu reikėtų, galėtų su juo nueiti kur kas toliau, negu jam teks šiandien), dešinėje rankoje laikydamas lazdą ir gracingai baksnodamas ja į šaligatvį priešais save. Ši lazda stebuklinga - ji ant knibždančio žmonėmis šaligatvio priešais jį sukuria tuščią erdvę. Per tą laiką, kai pasiekia Keturiasdešimt trečiosios kampą, Vilis jau mato šią erdvę. Mato jis ir mirksintį "Stop" signalą Keturiasdešimt antrojoje, bet eina pirmyn, leisdamas gerai apsirengusiam, ilgaplaukiui žmogui su auksinėmis grandinėlėmis sučiupti jį už peties.

- Atsargiai, gerbiamasis, - sako ilgaplaukis. - Mašinos važiuoja.

- Dėkoju, jums, pone, - atsako Neregys Vilis.

- Nėr už ką. Linksmų Kalėdų.

Neregys Vilis praeina pro Viešąją biblioteką saugančius liūtus, peržingsniuoja dar du kvartalus ir pasuka į Šeštąją gatvę. Niekas jo nesustabdo, niekas visą dieną nesisukiojo aplinkui stebėdamas, kaip jis renka aukas, kad paskui eitų paskui, laukdamas patogaus momento ištraukti lagaminėlį ir pabėgti (nedaugeliui vagių pavyktų pabėgti su juo, šituo lagaminėliu). Vieną kartą, jau seniai, septyniasdešimt devintųjų vasarą, du trys vyrukai galbūt juodieji (garantuoti negalėjo, bet iš balsų sprendžiant juodukai; kaip visada, kada ilgesnės dienos, šiltuoju metų laiku, regėjimas tą dieną jam grįžo lėtai) sustabdė ir užkalbino jį tokiu tonu, kuris labai jam nepatiko. Ne taip, kaip šiandieniniai vaikiščiai savo juokeliais apie vaflinę ir "Pleibojaus" plakatą Brailio raštu. Jie kalbėjo tyliai ir

nemaloniai meiliai: klausinėjo, kiek jis surinko prie šventojo Pato, ar nepaaukotų kažkokiai Polo lygai, ar nereikia jo palydėti iki autobuso stotelės, stoties ar dar kur nors. Vienas, gal būsimas seksologas, paklausė, ar nereikia jam kartais jaunutės paklodėlės. "Tai jus atgaivins, - tyliai, beveik svajingai pasakė balsas kairėje. - Taip, sere, juk tikite šitu mėšlu."

Jis jautėsi taip, kaip turėtų jaustis pelė, kol katė ją tik maigo minkštomis letenėlėmis, neišleisdama nagų, tikrindama, ką ši darys, ar greit ji bėgs ir cyps nuo augančio siaubo. Tačiau Neregys Vilis siaubo nejautė. Baimė - taip, galima sakyti atvirai, jis išsigando, - bet viską nustelbiančio siaubo Vilis nejuto po paskutinės savaitės džiunglėse, tos savaitės, kuri prasidėjo A Šau slėnyje ir baigėsi Dong Ha, savaitės, kai vietnamiečiai stūmė juos į rytus, kartu puldami iš šonų - varė juos, lyg gyvulius tarp dviejų aptvarų, nepertraukiamai klykdami iš medžių, kartais kvatodami džiunglėse, kartais šaudydami, kartais veriamai spiegdami naktimis. "Žmogiukai, kurių čia nėra" - taip juos vadino Salivanas. Čia nėra nieko, bent kiek panašaus į tai - net pati akliausia jo diena Manhetene nėra tokia tamsi, kaip naktys po to, kai jie neteko kapitono. Čia buvo jo pranašumas, čia vaikinai apsiriko. Jis tiesiog pakėlė balsą kaip žmogus, norintis dideliame kambaryje atkreipti daugybės draugų dėmesį: "Ei, - sušuko jis, kreipdamasis į vaiduokliškus šešėlius, kurie lėtai slinko pro jį šaligatviu. - Ei, ar nematote netoliese policininko? Manau, kad šie vyrukai sugalvojo nusitempti mane". Ir viskas. Lengviau, negu atskirti skiltelę nuo nulupto apelsino: vyrukai, apsupę jį ratu, staiga dingo kaip vėsaus vėjelio dvelktelėjimas.

O, kad taip lengvai jis galėtų atsikratyti policininku Viloku!

4:40 dienos

"Šeraton-Gotem" Keturiasdešimtosios ir Brodvėjaus gatvių sankryžoje priklauso patiems didžiausiems aukščiausios klasės viešbučiams pasaulyje ir milžiniškoje jo vestibiulio oloje po gigantišku šviestuvu maišosi tūkstančiai žmonių. Čia jie vaikosi malonumų, ten kasa savo lobius, negirdėdami nei kalėdinės muzikos, skambančios iš garsiakalbių, nei pokalbių gausmo trijuose restoranuose, penkiuose baruose ir prašmatniuose liftuose, slankiojančiuose aukštyn žemyn šachtomis nišomis, lyg kokios egzotiškos,

stiklinės mašinos stūmokliai... nei neregio, kuris, stuksendamas lazda, skinasi kelią tarp jų prie požeminio traukinio stoties dydžio, sarkofago formos vyrų tualeto. Atsukęs lagaminėlio lipduką į save jis eina, nežymus, nepastebimas. Šiame mieste net labai nepastebimas.

"Bet vis dėlto, - įeidamas į kabiną, nusivilkdamas striukę ir ją išversdamas, galvoja jis, - kaip čia atsitiko, kad niekas per visus tuos metus nebandė manęs pasekti? Niekas niekada nepastebėjo, kad neregys, kuris įeina, ir regintysis, išeinantis iš tualeto, yra vienodo kūno sudėjimo, su tuo pačiu lagaminėliu rankoje?"

Na, Niujorke beveik niekas niekada nepastebi to, kas su juo tiesiogiai nesusiję - savaip niujorkiečiai visi akli kaip Neregys Vilis. Išeidami iš savo kabinetų ir priimamųjų, užtvindydami šaligatvius, užpildydami metro platformas ir pigius restoranus jie palieka labai atstumiantį ir liūdną įspūdį. Jie it kurmių lizdai, išversti fermerio plūgo. Jis negalėjo atsistebėti jų aklumu ir žinojo, kad tai yra jo sėkmės priežastis... Žinoma, ne vienintelė. Aplinkui ne vien kurmiai, be to, jis lošia jau labai ilgai. Aišku, imasi atsargumo priemonių, daug visokių priemonių, bet būna momentų (kad ir tokių, kai jis sėdi tualete su nuleistomis kelnėmis), kada jį taip lengva pagauti, taip lengva apiplėšti, lengva išaiškinti! Vilokas teisus dėl "Post", jie įsikibtų jo, iškeltų aukščiau Amano. Jie niekada nesupras... jie netgi nenori suprasti, išklausyti jo pusę. Kokią pusę? Ir kodėl to nei karto neatsitiko?

Jis tiki: Dievo valia. Todėl, kad Dievas geras, Dievas griežtas, bet geras. Jis negali prisiversti atlikti išpažintį, bet Dievas tarytum supranta jį. Atgailai reikia laiko, bet laiko jam duota. Dievas lydėjo kiekvieną jo žingsnį.

Kabinoje, tarp savo persikūnijimų, Vilis užmerkia akis ir meldžiasi: iš pradžių padėkoja, paskui maldauja nurodymų, tada vėl dėkoja. Kaip visada, maldą jis baigia šnabždesiu, girdimu tik jam ir Dievui:

- Jeigu žūsiu mūšio lauke, įkišk mane į maišą ir nusiųsk namo, jeigu aš mirsiu nuodėmėje, užmerk Savo akis ir pasiimk mane. Aha. Amen.

Jis išeina iš kabinos, išeina iš tualeto, apleidžia daugiabalsį "Šeraton-Gotemo" sūkurį ir niekas jo nesustabdo, niekas nesako: "Atleiskite, sere, bet argi ne jūs tik ką buvote aklas?" Niekas nežiūri į jį, išeinantį į gatvę, nešantį sunkų lagaminėlį taip, lyg jis

svertų ne penkiasdešimt, o dvidešimt svarų. Dievas jį saugo.

Sninga. Jis - vėl Vilis Širmenas - lėtai eina po krentančiais kąsniais ir dažnai perima lagaminėlį iš vienos rankos į kitą. Dar vienas pavargęs besibaigiančios dienos praeivis. Eidamas jis nepaliauja galvoti apie nepaaiškinamą savo sėkmę. Mato evangelijoje yra eilutės, kurias jis išmoko mintinai: " Jie - akli aklųjų vedliai, - sakoma jose, - o jeigu aklas veda akląjį, tai abu įkris į duobę". Ir dar yra sena patarlė, kad aklųjų karalystėje vienakis - karalius. Tai ar ne jis tas vienakis? Jeigu negalvotume apie Dievą, tai ar ne čia slypi jo sėkmės visus tuos metus priežastis?

Galbūt, taip, o galbūt ir ne. Bet kokiu atveju Dievas jį saugojo... o jis jokiu būdu nepaliks Dievo nuošalyje. Dievas neatskiriamas nuo bendro jo gyvenimo paveikslo. Dievas pažymėjo jį 1960 metais, kai jis iš pradžių padėjęs Gariui Dulinui erzinti Kerolę Gerber, vėliau padėjo ją sumušti. Šios nuodėmės Vilis niekada neužmiršo. Tai, kas atsitiko miškelyje netoli "B" aikštės, vainikuoja visa kita. Kaip prisiminimą jis saugo Bobio Garfildo pirštinę. Kur dabar Bobis, Vilis nežino, bet tai jam neįdomu. Kerolės jis, kol galėjo, nepaleido iš akiračio, o Bobio gyvenimas neturėjo jokios reikšmės. Bobis tapo nereikšmingas, kai jai padėjo. Vilis matė, kaip jis jai padėjo. Pats jis neišdrįso nueiti ir padėti jai, bijodamas Gario Dulino, bijodamas berniukų, kuriems Garis galėjo papasakoti, bijodamas likti paženklintu, - o Bobis neišsigando. Bobis padėjo jai tą dieną, Bobis nubaudė Garį Duliną tą pačią vasarą, tiktai vėliau, ir už visa tai, ką šis padarė (greičiausiai tiesiog už pagalbą jai), Bobis pasiekė, Bobis įveikė. Jis padarė tai, ko Vilis neišdrįso padaryti, jis ėmėsi ir nugalėjo, pasiekė, o dabar Viliui reikia padaryti likusią dalį. O padaryti reikia tiek daug... Atgaila - tai viršvalandžiai ir netgi daugiau. Juk nors ir visi trys jo pavidalai atlieka bažnytinę bausmę, jis vos spėja susidoroti.

Ir vis tik Vilis negalėtų pasakyti, kad gyvena apgailestaudamas. Kartais jis galvoja apie gerąjį plėšiką, apie tą, kuris tą patį vakarą su Kristumi pateko į rojų. Penktadienį akmenuotame kalne, Golgotoje, plūsti krauju; vakare kartu su Karaliumi geri saldžią arbatą su bandelėmis. Kartais kas nors paspiria jį, kartais kas nors stumia jį, kartais jis jaudinasi, kad jį suims. Na ir kas? Negi jis nestovi ten už visus tuos, kurie lieka šešėlyje, kai daromas blogis? Argi jis neprašo išmaldos už juos? Ar ne dėl jų 1960 metais paė-

mė Bobio pirštinę, Alvino Darko modelio pirštinę? Jis ją paėmė. Dieve, palaimink jį, paėmė pirštinę. O dabar, kai apakęs stovi priešais bažnyčią, jie krauna į ją pinigus. Jis prašo išmaldos dėl jų.

Šeron žino... ką, iš tikrųjų žino Šeron? Kai ką, taip. Bet kiek, jis negali pasakyti. Žodžiu, pakankamai, kad nupirktų sidabrinių siūlų; pakankamai, kad pagirtų, jog jis labai gražiai atrodo Polo Stiuarto kostiumu ir madingu mėlynu kaklaraiščiu; pakankamai, kad palinkėtų jam geros dienos ir primintų apie kiaušinių kokteilį. To pakanka. Viskas puiku Vilio pasaulyje - jei ne Džasperas Vilokas. Ką jam daryti su Džasperu Viloku?

"Reikėtų vieną vakarą pasekti, kur tu eisi," - pūkščia jam į ausį Vilokas, kol Vilis iš vienos rankos į kitą perima apsunkusį lagaminėlį. Maudžia jau abu pečius ir jis labai apsidžiaugs pasiekęs savo pastatą. "Pažiūrėti, ką tu veiksi. Stebėti, kuo pavirsi".

Tai ką jam daryti su Džasperu, Policijos Pažiba? Ką jis GALI padaryti?

Vilis nežino.

5:15 dienos

Vaikinukas, apsirengęs purvina raudona striuke su gobtuvu, seniai nuėjęs, jo vietą užėmė dar vienas Kalėdų senelis. Vilis iš karto pažįsta jauną storuliuką, dedantį dolerį į Santos katiliuką.

- Ei, Ralfi! - pašaukia.

Ralfas Viljamsonas atsisuka, jo veidas nušvinta - jis atpažįsta Vilį, sveikindamasis kilsteli pirštinėtą ranką. Sniegą jau verčia kaip reikiant. Kartu su Santa Klausu, apsuptas ryškių šviesų, Ralfas atrodo kaip centrinė kalėdinio atviruko dalis. Arba kaip šiuolaikinis Dikenso personažo variantas.

- Ei, Vili, kaip reikaliukai?

- Geriau nebūna, - atsako Vilis ir, linksmai šypsodamasis, artėja prie Ralfo. Krenkštelėjęs stato lagaminėlį ant žemės ir naršo kelnių kišenę, ieškodamas dolerio Santai. Matyt, dar vienas sukčius, jo kepurė - kandžių sukapotas skuduras, bet velniop.

- Kas ten? - glamžydamas šaliką ir žvilgčiodamas į lagaminėlį klausia Ralfas. - Skamba taip, lyg būtum išplėšęs užsižiopsojusio mažylio taupyklę.

- Ne-a, tai šildymo spiralės, - aiškina Vilis. - Tūkstantis vienetų.

- Per pačias Kalėdas dirbi?

- Aha, - atsako jis ir čia dingteli mintis apie Viloką. Tiesiog šmėkšteli ir vėl prapuola. Bet jau yra nuo ko pradėti. - Aha, per pačias Kalėdas. Nėra ramybės nusidėjusiems, girdėjai apie tai?

Plati, maloni Ralfo fizionomija susiraukšlėja nuo šypsenos.

- Abejoju, ar tu jau toks nusidėjėlis.

Vilis nusišypso.

- Ralfi, tu net neįsivaizduoji, kokį blogį slepia šildymo ir šaldymo specialisto širdis. O štai po Kalėdų pailsėčiau keletą dienų... Ko gero, puiki mintis.

- Važiuosi į pietus? Į Floridą?

- Į pietus? - Vilis truputį suglumsta, po to juokiasi. - Kas jau kas, tik ne aš. Namuose darbo iki kaklo. Žmogui reikia prižiūrėti savo namus. Jei ne, tai vieną gražią dieną papūs gaivus vėjelis ir stogas užgrius jam ant galvos.

- Na, gali būti. - Ralfas užsitraukia šaliką ant ausų. - Tai iki rytojaus?

- Savaime aišku, - atsako Vilis ir ištiesia pirštinėtą ranką. - Duok penkis!

Ralfas duoda penkis, o po to atverčia savo delną.

- Duok dešimt, Vili.

Vilis jam ištiesia abi rankas.

- Vadinasi, gera, Ralfi?

Drovi vyro šypsena virsta vaikišku, valiūkišku šypsniu.

- Taip, velniškai gera, kad aš turiu pakartoti! - sušunka jis ir valdingai įsitikinęs ploja per Vilio ranką.

Vilis juokiasi.

- Tu tikras vyras, Ralfai. Pasiekei.

- Ir tu tikras vyras, Vili, - ganėtinai juokingai, su perdėtu rimtumu atsako Ralfas. - Linksmų Kalėdų.

- Ir tau to paties, su uodegėle.

Sekundę Vilis stovi nejudėdamas, stebi, kaip Ralfas nueina į pūgą. Šalia jo gatvinis Kalėdų senis monotoniškai skambina varpeliu. Vilis pakelia lagaminėlį ir pasuka prie pastato duris. Čia kažkas krenta jam į akis ir jis sustoja.

- Barzda nusisuko į šoną, - sako jis Santai. - Jei nori, kad žmonės tavim tikėtų, pasitaisyk savo sumautą barzdą.

Ir žengia į pastatą.

5:25 dienos

"Šildymo ir šaldymo" sandėliuke didelė, kartoninė dėžė. Ji pilna medžiaginių maišelių, kokius bankai naudoja monetoms dėti. Ant jų paprastai būna atspausdintas banko pavadinimas, bet šitie švarūs. Vilis užsisako jų iš firmos gamintojos Maundsvilyje, Vakarų Virdžinijoje.

Jis atidaro lagaminėlį, greitai atideda į šoną banknotų ritinėlius (juos parsineš namo Mako Kroso portfelyje), tada prikemša keturis maišelius monetų. Tolimame sandėliuko kampe sena visko mačiusi metalinė spintelė, ant kurios užrašyta "Atsarginės dalys" .Vilis atidaro dureles, užrakto nėra, tad atrakinti nereikia.Viduje apie šimtas maišelių su monetomis. Per metus jie su Šeron dešimt kartų apvažiuoja centrinio rajono bažnyčias ir sukiša šiuos maišelius į aukų urnas, sudeda pro dureles maišeliams, o jeigu nelenda, palieka tiesiog prie durų. Didžiausia dalis visada tenka šv. Patrikui, prie kurio bažnyčios jis su tamsiais akiniais ir kortele ant kaklo stovi diena iš dienos.

Bet ne kiekvieną dieną, mąsto jis nusirengdamas. Nebūtina kiekvieną dieną ten stovėti, ir vėl svarsto, kad galbūt po Kalėdų Bilis, Vilis ir Neregys Vilis Garfildas savaitę pailsės. Per tą savaitę, žiūrėk, atsiras būdas susitaikyti su policininku Viloku. Priversti jį pasišalinti. Aišku, be...

- Nužudyti aš jo negaliu, - tyliai murma jis. - Susimausiu, jei užmušiu jį.

Bet kelia nerimą ne tas. BŪSIU PRAKEIKTAS - štai kas kelia jam nerimą. Vietname žudyti buvo kas kita - tiksliau, taip atrodė, o čia ne Vietnamas, čia ne džiunglės. Negi visus tuos atgailos metus jis nešė savo kaltę tik tam, kad viską nubrauktų? Dievas jį bando, bando, bando. Yra atsakymas. Jis žino, kad yra. Turi būti atsakymas. Jis tiesiog - cha-cha, atleiskite už žodžių žaismą - pernelyg aklas, kad jį pamatytų.

Tik ar galės jis bent surasti tą savim patenkintą šašą? Juk tai ne problema. Jis gali be jokio vargo prisikasti prie Džaspero, Policijos Pažibos. Bet kuriuo metu. Pasekti jį iki tos vietos, kur jis nusisega pistoletą, nusiauna batus ir užverčia kojas ant pagalvės. Bet kas po to?

Dėl to jis laužo galvą valydamasis pieneliu grimą, o paskui iš-

meta visus rūpesčius iš galvos. Pasiima iš stalčiaus lapkričio-gruodžio sąsiuvinį, sėda už stalo ir dvidešimt minučių rašo: "Aš iš visos širdies gailiuosi, kad nuskriaudžiau Kerolę". Užpildo visą puslapį, nuo viršutinės iki apatinės eilutės, nuo kairiojo krašto iki dešiniojo. Padeda sąsiuvinį ir apsirengia Bilio Širmeno drabužiais. Nusiauna Neregio Vilio batus ir jo žvilgsnis užkliūna už raudono albumo odiniu viršeliu. Išsiima jį, deda ant kartotekų spintos ir atverčia viršelį, ant kurio auksu išvedžiotas vienintelis žodis - "ATSIMINIMAI".

Pirmame lape gimimo liudijimas - Viljamas Robertas Širmenas, gimęs 1946 metų sausio ketvirtąją - ir jo mažyčių kojyčių atspaudai. Kituose puslapiuose jis su motina, su tėčiu (Patas Širmenas šypsosi, lyg niekada nebūtų nuspyręs kėdutės su sūnumi ir mušęs žmoną alaus buteliu), su draugais. Ypač daug Gario Dulino nuotraukų. Vienoje aštuonmetis Garis užrištomis akimis bando suvalgyti Vilio gimtadienio torto gabalą (tikriausiai, bauda pralošus). Gario skruostai ištepti šokoladu, jis kvatoja, ir atrodo, kad jo galvoje nėra vietos jokiai niekšingai minčiai.Vilis krūpteli žiūrėdamas į šį besijuokiantį, išterliotą veidą užrištomis akimis. Taip jis krūpčioja beveik visada.

Greitai užverčia puslapį ir verčia albumą toliau, pereina prie Kerolės Gerber fotografijų ir laikraščių iškarpų apie ją, kurias rinko daug metų: Kerolė su mama, Kerolė nervingai šypsosi su naujagimiu broliuku ant rankų, Kerolė su tėvu (mėlyna jūreivio uniforma jis rūko cigaretę, ji plačiai atmerktomis, susižavėjusiomis akimis žiūri į jį), Kerolė vyresnėse Harvičo mokyklos klasėse, komandos palaikymo grupėje, nufotografuota pašokusi - viena ranka moja kepurėle su bumbulu, kita prilaiko gofruotą sijonėlį. Kerolė ir Džonas Salivanas 1956 metų mokyklos vakarėlyje, blizgučiais papuoštuose sostuose, kai juos išrinko Sniego Karaliene ir Sniego Karaliumi. Kiekvieną kartą, žiūrėdamas į pageltusią laikraštinę fotografiją, Vilis galvoja - cukrinė porelė ant vestuvinio torto. Ji su suknele be petnešėlių, o pečiai puikūs. Net nepanašu, kad kažkada kairysis trumpam buvo siaubingai sudarkytas ir styrojo kaip dviguba piktos burtininkės kupra. Ji šaukė ir iki to paskutinio smūgio, bet paprasto šaukimo Gariui Dulinui buvo maža. Tą paskutinį kartą jis užsimojo iš visų jėgų, ir lazda per jos petį drioksteléjo taip, kaip plaktukas per dar neatšilusios mėsos gabalą. Va tada ji suklykė taip, kad Garis pabėgo, net neatsisukdamas pažiūrė-

ti, ar įkandin bėga Vilis su Ričiu O'Mira. Pabėgo Garis Dulinas - nuliuoksėjo kaip išgąsdintas triušis. O kas, jeigu būtų pasilikęs? Įsivaizduokim, kad Garis nepabėga, o sako: "Laikykite ją, vyručiai. Nenoriu klausytis spiegimo, ji tuoj man nutils", ruošdamasis dar kartą smogti iš peties, tik jau per galvą? AR BŪTŲ ją laikę? Laikę netgi tada?

"Tu žinai, kad taip, - niūriai galvoja jis. - Save pasmerkei atgailai ne tik dėl to, ką padarei, bet ir už tai, ko nepadarei atsitiktinumo dėka, taip?"

Štai Kerolė su mokyklos baigimo progai pasiūta suknele; ant fotografijos užrašyta "1966 vasara". Kitame lape iškarpa iš Harvičo "Džonel", pažymėta "1966 ruduo". Fotografijoje vėl ji, bet ši Kerolė atrodo per milijoną metų nutolusi nuo tos padorios mergaitės išleistuvine suknele, padorios mergaitės su atestatu rankoje, baltais bateliais ir kukliai nuleistomis akimis. Ta mergaitė žaižaruoja ugnimi ir šypsosi, akys žiūri tiesiai į objektyvą. Ji net nepastebi, kad kairiu skruostu teka kraujas. Prieš save ji laiko taikos ženklą. Ši mergaitė jau pakeliui į Danberį, ši mergaitė jau apsiavusi bateliais šokiams Danberyje. Danberyje mirė žmonės, vertėsi žarnos, vaikeli; Vilis neabejoja, kad dalis atsakomybės tenka jam. Vilis liečia ugningą, besišypsančią, sukruvintą mergaitę su plakatu "SUSTABDYKITE ŽUDYNES!" (tik užuot sustabdžiusi ji pati įsivėlė), ir žino, kad tik jos veidas svarbu, jos veidas - to laiko dvasia. 1960-ieji - tai dūmai, o čia ugnis. Čia Mirtis kruvinu skruostu, šypsena lūpose ir plakatu rankoje. Čia geroji, senoji Danberio beprotybė.

Kita iškarpa - visas pirmas Danberio laikraščio puslapis. Vilis sulenkė jį trigubai, kad tilptų albume. Pati didžiausia iš trijų - gatvės viduryje klykiančios, iškėlusios sukruvintas rankas į viršų, moters fotografija. Už jos, kaip kiaušinis suskilęs plytų pastatas. "1970 vasara" užrašė jis apačioje.

6 ŽUVO, 14 SUŽEISTŲ SPROGUS BOMBAI DANBERYJE
ATSAKOMYBĘ PRISIĖMĖ RADIKALI GRUPUOTĖ
"NIEKAS NETURĖJO NUKENTĖTI", - PAREIŠKĖ Į POLICIJĄ PASKAMBINUSI MOTERIS.

Grupuotė "Kovojantys už taiką studentai", kaip jie pasivadino,

Danberio Konektikute universiteto studentų miestelio paskaitų salėje padėjo bombą. Sprogimo dieną, nuo 10 ryto ir 16 valandos, ten posėdžiavo "Koulmen chemikals" atstovai. Matyt, sprogimas buvo numatytas šeštą ryto, kai pastate nieko nebūna. Bet bomba nesprogo. Aštuntą valandą, o paskui ir devintą, kažkas (tikėtina, jog kažkuris iš KTS) paskambino į universiteto apsaugos tarnybą ir pranešė apie bombą pirmojo aukšto auditorijoje. Buvo atliktas paviršutiniškas patikrinimas, bet pastato neevakavo. "Šiais metais tai jau aštuoniasdešimt trečias perspėjimas apie bombą!"- pasakė neįvardintas apsaugos darbuotojas. Bombos nerado, nors vėliau KTS kategoriškai tvirtino jos buvimo vietą nurodžiusi tiksliai - ventiliacijos anga kairėje salės pusėje.Yra liudijimų (jei ne kitiems, tai Viliui Širmenui nenuginčijamų), jog ketvirtis po dvylikos, per pasitarimo pertrauką, nežinoma jauna moteris bandė - labai rizikuodama savo gyvybe ir sveikata - pati rankomis ištraukti bombą. Ištuštėjusioje salėje ji praleido apie dešimt minučių, kol ją iš ten beveik jėga ištempė jaunas vyras ilgais plaukais. Juos matęs valytojas atpažino, kad tas vyras - tai Reimondas Figleras, KTS vadas. Jauną moterį jis atpažino buvus Kerolę Gerber.

Tą dieną, be dešimties dvi, bomba susprogo. Viešpatie, laimink gyvus. Viešpatie, laimink mirusius.

Vilis atverčia lapą. 1971 metų balandžio "Oklahomiečio" iš Oklahomos Sičio antraštė.

SUSIŠAUDYMAS PRIE KELIO UŽTVAROS, ŽUVO TRYS RADIKALAI

"Stambi žuvis" galėjo praslysti kelias minutes anksčiau, Tvirtina FTB agentas Termenas.

Stambi žuvis - tai Džonas ir Sali Makbraidai, Čarlis Daktaras Goldenas, nesugaunamasis Reimondas Figleras ir... Kerolė. Kitaip tariant, išlikę KTS nariai. Po šešių mėnesių Los Andžele žuvo Makbraidai ir Goldenas: kol pastatas degė, kažkas ir toliau šaudė ir mėtė granatas iš namo. Tarp apdegusių sienų Figlerio ir Kerolės nerado, tačiau policijos ekspertai aptiko daug "AB" rezus plius grupės kraujo. Labai reta kraujo grupė. Kerolės Gerber kraujo grupė.

Mirė ar gyva? Gyva ar mirusi? Nėra dienos, kad Vilis savęs to neklaustų.

Jis atverčia dar vieną albumo lapą žinodamas, kad reikia sustoti, reikia grįžti namo - Šeron jaudinsis, net jeigu paskambins (jis būtinai paskambins, iš vestibiulio paskambins; ji teisi: jis labai patikimas), bet sustoti dabar jis tiesiog negali.

Užrašas ant juodo Benefito gatvėje sudegusio namo skeleto iš Los Andželo "Taims" fotografijoje:

TRYS IŠ "DANBERIO 12" ŽUVO RYTINIAME L.A. RAJONE
POLICIJA ĮTARIA SAVANORIŠKĄ ŽMOGŽUDYSTĘ-SAVIŽUDYBĘ
NERASTA TIK FIGLERIO IR GERBER

Beje, policininkai manė, kad Kerolė vis dėlto žuvo. Po straipsnio neturėjo likti jokių abejonių. Šitiek kraujo. Bet štai dabar...

Mirė ar gyva? Gyva ar mirusi? Kartais jo širdyje kažkas šnabždėjo, kad kraujas neturi reikšmės, kad ji išsikapstė iš to lentų nameliuko anksčiau negu prasidėjo užbaigiamieji beprotybės aktai. O kartais jis, kaip ir policija, tikėjo, kad ji su Figleriu paspruko dar prieš šaudymo pradžią, kol namo neapsupo policija, ir kad ji arba mirė nuo žaizdų, gautų per susišaudymą, arba ją nužudė Figleris, nes Kerolė tapo jam našta. Jei tikėsim šia versija, ugninga mergaitė kruvinu veidu ir taikos ženklu rankoje dabar jau virtusi skeletu, kepančiu kažkur dykumoje į rytus nuo Saulės ir į vakarus nuo Tonopo.

Vilis paliečia prie Benefito gatvėje sudegusio namo fotografiją ... ir staiga prisimena vardą žmogaus, kuris sutrukdė Dong Ha tapti antruoju Mi Lae ar Mi Khe. Sloukomas. Štai kokia jo pavardė. Tikrai. Lyg pajuodusios sijos ir išdaužyti langai būtų pašnabždėję jam šią pavardę.

Vilis užverčia ir paslepia albumą. Jis lieka paskendęs savo pasaulyje. Sutvarko tai, ką reikia sutvarkyti "Šildymo ir šaldymo" kontoroje, tada atsargiai leidžiasi žemyn, koja ieškodamas kopėtėlių viršaus. Pačiumpa portfelį už rankenos, nuleidžia jį. Nulipa ant trečios pakopos ir užtraukia lubų panelį.

Pats jis nieko negali padaryti policininkui Vilokui... nieko nepakeičiamo... bet Sloukomas galėtų. Taip, žinoma, Sloukomas galėtų. Sloukomas buvo juodasis, na ir kas? Tamsoje visos katės pilkos, o akliesiems iš viso nėra spalvų. Argi didelis atstumas tarp

Neregio Vilio Garfildo ir Neregio Vilio Sloukomo? Aišku, kad ne. Ranka pasiekiama.

- Ar girdi tu, ką girdžiu aš, - niūniuoja jis, sulenkdamas ir statydamas kopėtėles į vietą. - Ar jauti tu, ką jaučiu aš, ar skanu tau, kas skanu man?

Po penkių minučių jis sandariai uždaro "Vakarinių valstijų žemių tyrinėjimo specialistų" kontoros duris ir užrakina jas visomis trimis spynomis. Tada eina koridoriumi. Kai jo aukšte sustoja liftas, lipdamas į jį Bilis galvoja: "Kiaušinių kokteilis, nepamiršti. Olenai ir Dabriai".

- Ir dar cinamonas, - sako jis garsiai. Trejetas, besileidžiančių su juo lifte, atsisuka ir jis kaltai šypsosi.

Vėliau pasuka centrinės stoties link, ir saugodamas veidą nuo krentančių sniego kąsnių pastato palto apykaklę, galvodamas tik apie tai, kad Santa pasitaisė barzdą.

Pusiaunaktis

- Šer?

- Hmmmmmm?

Jos balsas mieguistas, tolimas. Kai pagaliau vienuoliktą valandą išėjo Dabriai, jie neskubėdami mylėjosi, ir dabar ji snūduriuoja. Natūralu - jis ir pats snaudžia. Jis jaučia, kad visi jo sunkumai išsispręs savaime... arba kad juos sutvarkys Dievas.

- Galbūt savaitėlę po Kalėdų aš pailsėsiu. Patyrinėsiu naujas vietas. Ketinu pakeisti adresą.

Ji neturi žinoti, kuo tą savaitę iki Naujųjų metų gali užsiimti Vilis Sloukomas. Ji niekuo negali padėti ir tiktai jaudinsis. Galbūt, - o gal ir ne: jis tiksliai nežino, - net jausis kalta.

- Puiku, - sako ji. - Tada nueisime ir į kiną, taip? - Jos pirštai išlenda iš tamsos ir lengvai liečia jo petį. - Tu tiek daug dirbi. - Pauzė. - Be to, tu nepamiršai kiaušinių kokteilio. Aš maniau, kad tu tikrai pamirši. Labai tavim patenkinta, mielasis.

Tamsoje jis šypteli nuo jos žodžių, nieko negali padaryti. Tokia yra Šeron.

- Olenai labai nieko, bet štai nuo Dabrių žandus suka, tiesa? - klausia ji.

- Truputį taip, - sutinka jis.

- Jeigu jos suknelės iškirptė būtų dar truputį gilesnė, ji galėtų įsitaisyti bare, kur padavėjos nuogos iki juosmens.

Jis tyli, bet vėl nusišypso.

- Šiandien buvo gerai, tiesa? - klausia ji. Ir galvoje turi ne jų mažą vakarėlį.

- Taip, puiku.

- Tau buvo gera diena? Aš vis nespėju paklausti.

- Puiki diena, Šer.

- Aš tave myliu, Bilai.

- Ir aš tave myliu.

- Labanakt.

- Labanakt.

Grimzdamas į sapną, jis galvoja apie vyrą ryškiai raudonu slidinėjimo megztiniu. Nepastebimai mintis perlipa per realybės ribą ir tampa sapnu. "Šešiasdešimt devintieji ir septyniasdešimtieji buvo sunkūs metai, - sako vyras raudonu megztiniu. - Aš buvau Hamburgeryje su trys šimtai aštuoniasdešimt septintuoju. Ten mes netekome daug gerų vaikinų. - Bet aš štai ką turiu! - Iš kairės palto kišenės jis išsitraukia pilką, virvele parišamą barzdą. - Ir dar šitą. - Iš dešinės kišenės jis ištraukia sulamdytą kavos puodelį ir krato jį. Kaip dantys kalena keletas monetų. - Taigi, kaip matote, - sako jis, ištirpdamas, - net pats akliausias gyvenimas kompensuojamas".

Vėliau išsisklaido ir sapnas, Bilis Širmenas kietai miega, kol kitą rytą, šešios penkiolika, jį pabudina radijo laikrodis "Mažojo būgnininko" garsais.

1999: Kada kas nors numiršta, prisimeni praeitį

VARDAN KO MES VIETNAME

Kada kas nors numiršta, prisimeni praeitį. Tikriausiai Salas jau metų metus tą žinojo, bet aiškiu postulatu jo smegenyse ši mintis tapo tik Peigo laidotuvių dieną.

Praėjo dvidešimt šešeri metai nuo tada, kai nuo JAV pasiuntinybės stogo Saigone sraigtasparniai paėmė paskutinį bėglių krovinį (kai kurie fotogeniškai tabalavo ant pavažų šasi) ir beveik trisdešimt nuo tada, kai Hjujis evakavo Džoną Salivaną,Vilį Širmeną ir dar dešimtis kitų iš Dong Ha provincijos. Salas Džonas ir vėl stebuklingai sugrąžintas berniukas iš jo vaikystės tą rytą, kai iš dangaus krito sraigtasparniai, buvo didvyriais, tačiau į vakarą jie jautėsi visai kitaip. Salas atsiminė, kaip Hjujis gulėjo ant vibruojančių grindų ir šaukė, kad kas nors jį užmuštų. Jis prisiminė Vilį rėkiant. "Aš apakau, - štai ką šūkalojo Vilis. - Jėzau, blia, aš apakau!"

Nors iš jo pilvo pilkomis kilpomis karojo žarnos, o iš kiaušinių nedaug kas buvo likę, po truputį jam pradėjo aiškėti, kad niekas nepadarys to, ko jis prašo, o jis pats neįstengs. Bent jau taip greit, kaip norėtų. Todėl jis ir paprašė, kad kas nors nuvytų mamasan. Gal bent tai jie gali padaryti? Išsodinkite ją, tiesiog, ištrenkite, ar ką! Ji vis tiek negyva, tiesa? O ji vis žiūri ir žiūri į jį, kas gero iš to.

Tada, kai pridavė jį, Širmeną ir keletą kitų, pačių sunkiausių, evakuacinio punkto, kurį visi vadino Pipi-Sičiu, medikams (sraigtasparnio pilotai iki šiol džiaugiasi jų atsikratę - dėl visų tų šauksmų), Salivanas pradėjo suprasti, jog niekas nemato kabinoje sėdinčios senutėlės mamasan, senutėlės, žilos mamasan žaliomis kelnėmis, oranžine palaidine ir kvailomis, ryškiai raudonomis kiniškomis kurpėmis - o-o-ch! Pasimatymą senutei mamasan paskyrė Meilfantas, senasis misteris Sukčius. Tą dieną Meilfantas išlėkė į aikštelę, kaip ir Salas, Difenbeikeris, Slajus Sloukomas ir likusieji, tai kas, kad siauraakiai vanoja į juos iš džiunglių, tai kas, kad išbuvo klaikią minosvaidžių savaitę, kentė snaiperius ir pasalas; Meilfantas veržėsi į didvyrius, ir Salas veržėsi į didvyrius, o dabar - tik pažiūrėkite! Ronis Meilfantas - niekingas žudikas; vaikinas, kurio Salas taip bijojo vaikystėje, išgelbėjo jam gyvybę ir apako, o pats Salas guli ant sraigtasparnio grindų ir vėjas judina jo žarnas. Kaip tvirtino Artas Linkleteris, tai tik įrodo, kokie juokingi yra

žmonės.

"Užmuškite mane kas nors! - rėkė jis tą klaikią giedrą dieną. - Kas nors nušaukite mane, dėl Dievo, leiskite man numirti!"

Bet jis nemirė. Gydytojai sugebėjo išgelbėti vieną iš jo sužalotų kiaušiukų ir dabar pasitaikydavo dienų, kai jis daugmaž džiaugdavosi esąs gyvas. Tokį jausmą jam keldavo aušros. Jis mėgo išeiti į galinį kiemą, kur būdavo suvaromos padėvėtos, bet dar neremontuotos mašinos, ir žiūrėdavo, kaip teka saulė. Šlamštas, aišku, bet vis tiek gerai.

San Franciske į tą pačią palatą paguldė ir Vilį, kuris dažnai sėdėdavo su juo, kol susiprotėjusi vyresnybė išsiuntė vyresnįjį leitenantą Širmeną kažkur kitur. Jie valandomis kalbėdavosi apie senus laikus Harviče ir apie bendrus pažįstamus. Vieną kartą juos net nufotografavo: Vilis sėdi ant Salo lovos, abu juokiasi. Tuo laiku Vilio regėjimas pasitaisė, bet visai neatsistatė; Vilis Salui prisipažino, kad bijo, jog visam gyvenimui sugadino akis. Straipsnis prie fotografijos buvo idiotiškas, bet laiškus jiems siųsdavo. Daugiau negu jie galėjo perskaityti. Salui netgi dingtelėjo kvaila mintis, kad tarp jų ras ir žinutę nuo Kerolės, bet, žinoma, nieko nerado. Buvo 1970 metų vasara, Kerolė Gerber, be abejonės, rūkė žolę ir čiulpė hipiui "baik karą!", o tomis dienomis senas jos draugas kitoje žemės rutulio pusėje neteko kiaušų. Tiesa, Artai, žmonės juokingi. Ir dar: berniukai ir mergaitės sugeba taip pasakyti!

Kai Vilis dingo, su juo liko senutėlė mamasan. Senutėlė mamasan visą laiką buvo šalia. Veteranų ligoninėje San Franciske septynis mėnesius ji kiekvieną dieną ir kiekvieną naktį lankė jį, buvo pati pastoviausia jo lankytoja tą nesibaigiantį periodą, kai, rodės, visas pasaulis prasmirdęs šlapimu, o širdį jam skaudėjo kaip dantį. Kartais ji pasirodydavo apsirengusi *muumuu* lyg kažkokio prasmirdusio *luau* tvarkytoja, kartais ateidavo su šlykščiu žalios spalvos golfo sijonėliu ir liemene, atidengiančia liesus jos pečius ir rankas... bet dažniausiai ji būdavo apsirengusi taip, kaip vilkėjo tą dieną, kai ją nužudė Meilfantas: žalias kelnes, oranžinę palaidinę, raudonas kurpes, išrašytas kiniškais hieroglifais.

Tą vasarą jis atsitiktinai atsivertė San Francisko "Kronikl" ir pamatė, kad visą pirmąjį puslapį užėmė jo buvusi draugė. Buvusi draugė ir jos draugeliai hipiai Danberyje nužudė keletą jaunų žmonių ir kompanijos, siūliusios jiems darbą, atstovų. Vaikystės draugė buvo pakrikštyta "Raudonąja Kerole". Jo vaikystės draugė ta-

po įžymybe. “Kalė tu, - pasakė jis, lankstydamas laikraštį tol, kol sulankstė į prizmę. - Besmegenė šlykšti kalė”. Laikraštį jis pavertė gniutulu ir norėjo sviesti per visą palatą, bet ant gretimos lovos sėdėjo ir žiūrėjo į Salą juodomis akimis naujoji draugė, senutė mamasan, ir pamatęs ją, Salas galutinai palūžo. Priėjus seselei, Salas nei galėjo, nei norėjo paaiškinti, kodėl verkia. Jis tik žinojo, kad visas pasaulis pakvaišo, o jam reikia adatos. Galiausiai seselė surado gydytoją, kuris suleido jam vaistų - ir paskutinis dalykas, kurį jis matė prieš atsijungdamas, buvo mamasan, prakeikta senutėlė mamasan ant gretimos lovos: sėdi, sudėjusi geltonas rankas ant žalių poliesterio kelių, sėdi ir žiūri į jį.

Kartu su juo kinė apkeliavo visą šalį, įveikė visą kelią iki Konektikuto, įsitaisiusi tiesiai priešais “Junaited Airlains” lainerio 747 turistinės klasės praėjimo taką. Ji sėdėjo šalia verslininko, kuris jos nematė, kaip nematė pilotas Hjujis, Širmenas, “Katyčių Namų” medicinos personalas. Į drauges Dong Ha kaime ją pasiėmė Meilfantas, bet dabar ji tapo Džono Salivano drauge ir nė akimirkai neatitraukdavo savo juodų akių nuo jo. Jos geltoni, raukšlėti pirštai visą laiką būdavo sunerti ant kelių, jos akių žvilgsnis visą laiką būdavo nukreiptas į jį.

Trisdešimt metų. Velnias, ilgas laikas.

Bėgant laikui Salas matydavo ją vis rečiau ir rečiau. Kai septyniasdešimtųjų rudenį jis grįžo į Harvičą, senutėlė mamasan vis dar aplankydavo beveik kiekvieną dieną: ar Gerovės parke prie “B” aikštelės valgė dešrelę, ar stovėjo prie geležinių laiptų, vedančių į knibždančią nerimstančiais žmonėmis geležinkelio platformą, ar tiesiog ėjo Pagrindine gatve. Ir visada ji neatplėšdavo nuo jo akių.

O kai jis susirado pirmą darbą po Vietnamo (savaime aišku, mašinų pardavimą, nes tik tą jis ir mokėjo daryti), greitai ant priekinės 1968 metų “Fordo” su užrašu “PARDUODAMA” ant stiklo sėdynės pamatė senutę mamasan.

“Laikui bėgant jūs apsiprasite su ja”, - San Franciske sakė jam vienas psichologas ir daugiau nieko nepridūrė, kad ir kiek Salas reikalavo. Smegenų plovėjas norėjo pasiklausyti apie susidūrusius ir nudribusius iš dangaus sraigtasparnius, norėjo žinoti, kodėl Salas taip dažnai Meilfantą vadina “tuo kortų pamišėliu” (Salas atsisakė pasakyti); plovėjas norėjo žinoti, ar Salas dar turi seksualinių fantazijų, o jei taip, tai ar jose nevyrauja prievarta. Salui netgi pa-

tiko tas vyrukas, - jo pavardė Konrojus, - bet faktas liko faktu: jis buvo šiknius. Vieną kartą, prieš išvykdamas iš San Francisko jis vos nepapasakojo daktarui Konrojui apie Kerolę. Paskui džiaugėsi, kad susilaikė. Jis net nežinojo, kaip jam GALVOTI apie savo mokyklos laikų draugę, o juo labiau - kaip kalbėti apie ją ("painiava" - tokiu žodeliu Konrojus apibūdino jo būseną). Jis pavadino ją "šlykščia besmegene kale", betgi visas prakeiktas pasaulis tomis dienomis buvo šlykštus, tiesa? O jeigu kas ir žinojo, kaip lengvai žiauri agresija tampa nevaldoma, tai, pirmiausia, Džonas Salivanas. Įsitikinęs jis buvo tik dėl vieno: tikėjosi, kad policininkai Kerolės nenužudys, kai prisikas prie jos ir jos draugužių.

Šiknius ar ne, tačiau daktaras Konrojus nedaug apsiriko sakydamas, kad laikui bėgant jis apsipras su senutėle mamasan. Svarbiausia buvo suprasti - vidumi suvokti, - kad mamasan čia nėra. Protu suvokti nebuvo sunku, bet vidus spyriojosi, tikriausiai todėl, kad jo vidus buvo išmėsinėtas prie Dong Ha, o tokie dalykėliai negali nesulėtinti supratimo proceso.

Iš daktaro Konrojaus jis paėmė keletą knygų paskaityti, o ligoninės bibliotekininkas pagal tarpbibliotekinį abonementą gavo jam dar keletą. Iš knygų aiškėjo, kad senutė mamasan žaliomis kelnėmis ir oranžine palaidine - tai išgalvota fantazija, kuri, kaip palengvinantis mechanizmas, padeda jam nugalėti "likusio gyventi kaltę" ir "potrauminio šoko sindromą". Kitaip sakant, jinai jam vaidenasi.

Tačiau, kad ir kokios būtų priežastys, požiūris į kinę keitėsi priklausomai nuo to, kaip retėjo jos pasirodymai. Dabar, kai išdygdavo mamasan, pasibjaurėjimo ir prietaringos baimės vietoje Salas jausdavo kažką panašaus į džiaugsmą. Tą, ką jauti, matydamas seną draugą, kuris išvažiavo iš gimtojo miestelio, bet retkarčiais trumpam atvyksta paviešėti.

Dabar jis gyvena Milforde, miestelyje už dvidešimties mylių nuo Harvičo, važiuojant 1-95 plentu, bet už daugelio šviesmečių visais kitais atžvilgiais. Harvičas, kai Salas vaikystėje gyveno ten ir draugavo su Bobiu Garfildu ir Kerole Gerber, buvo mielas, žalias miestelis. Dabar jo gimtasis miestelis tapo vienu iš tokių, kuriuose vakarais nepasivažinėsi: aprūkęs Bridžporto priedas. Jis vis dar praleisdavo ten didesnę dienos dalį - sandėlyje arba salone ("Salivano ševrolė" jau ketverius metus iš eilės buvo klestinti įmo-

nė), bet paprastai išeidavo šeštą valandą vakaro, o jau septintą važiuodavo į šiaurę, į Milfordą savo parodiniu "Ševrole kapris". Dažniausiai jis išvažiuodavo apimtas nesuvokiamo, bet tikro palengvėjimo jausmo.

Tą vasaros dieną iš Milfordo jis išvažiavo 1-95 greitkeliu į pietus, kaip įprasta, bet gerokai vėliau, ir neišsuko į atšaką, pažymėtą devintuoju numeriu "EŠERIO AVENIU, HARVIČAS". Šiandien savo mėlyną su juodomis padangomis demonstracinį modelį nuvairavo toliau į pietus; jį be paliovos linksmino užsidegantys priekyje važiuojančių mašinų stabdžių žibintai, vos tik jų vairuotojai pastebėdavo jį užpakalinio vaizdo veidrodėlyje... Jie palaikydavo jį policininku. Ir taip jis važiavo iki Niujorko.

Mašiną jis paliko Arnio Mosbergo salone Vestsaide (kai prekiauji "Ševrolė", nekyla problemų, kur palikti mašiną - tai vienas iš to biznio privalumų), keliaudamas per miestą apžiūrinėjo vitrinas, "Palm-To" suvalgė jautienos pjausnį, o vėliau nuvyko į Peigano laidotuves.

Peigas taip pat tą rytą buvo sraigtasparnių kritimo vietoje, vienas iš vaikinų, patekusių į pagrindinę pasalą, kai pats Salas ar užlipo ant minos, ar tai nutraukė laidą ir susprogdino prie medžio pririštą sprogmenį. Žmogiukai juodomis pižamomis pradėjo pliekti į juos. Peigas nutvėrė Volenskį, kai tas gavo kulką į gerklę. Nutempė jį iki aikštelės, bet Volenskis jau buvo miręs. Peigas, aišku, buvo permirkęs Volenskio krauju (būtent to Salivanas neatsiminė, tuo momentu jau degė savam pragare), bet dėl to pasijuto tik lengviau, nes draugo kraujas uždažė aną, dar ne visai sukrešėjusį kraują. Kai Sloukomas nušovė Meilfanto draugą, Peiganas buvo taip arti, kad jį visą aptaškė. Aptaškė Klemsono krauju, Klemsono smegenimis.

Salas niekada neprasitarė, kas Klemsonui atsitiko kaime, - nei daktarui Konrojui, nei niekam kitam. Jis užsičiaupė amžiams. Visi jie užsičiaupė amžiams.

Peigas mirė vėžiu. Kai mirdavo kuris nors iš senų Salo Vietnamo draugų (na, gerai, ne visai draugų - didžioji dalis buvo paskutiniai kvailiai ir visai ne tokie, kokius Salas vadintų bičiuliais, bet jie naudojosi šiuo žodžiu, nes nesugalvojo kito, kuris nusakytų jų santykį), dažniausiai visada kaltas būdavo vėžys, narkotikai ar savižudybė. Vėžys paprastai prasidėdavo plaučiuose arba smegenyse, vėliau išplisdavo visur, lyg dar džiunglėse jie būtų prara-

dę savo imunines sistemas. Dikas Peiganas sirgo kasos vėžiu - jis ir Maiklas Lendonas. Žvaigždžių vėžys. Karstas buvo atvožtas ir senis Peigas atrodė ne taip jau blogai. Žmona nurodė aprengti jį griežtu kostiumu, bet ne uniforma. Tikriausiai ji iš viso neprisiminė apie uniformą, pamiršusi apie Peiganui suteiktus apdovanojimus. Peigas nešiojo uniformą tik dvejus trejus metus ir tie metai buvo kaip aberacija, kaip laikas, išbūtas kalėjime už tai, kad vieną nelaimingą momentą padarei kažką, kas tau visai nebūdinga, greičiausiai būdamas girtas. Pavyzdžiui, ką nors neblaivus užmušei muštynėse arba tau staiga šovė į galvą mintis padegti bažnyčią, kurios sekmadieninėje mokykloje dirba tavo buvusi žmona. Salas neįsivaizdavo, kad kas nors iš tų, su kuriais tarnavo - įskaitant ir jį patį, - norėtų būti palaidotas karine uniforma.

Difenbeikeris - jis Salui taip ir liko naujuoju leitenantu - atvažiavo į laidotuves. Salas nematė Difenbeikerio jau labai seniai ir jie gerai pasikalbėjo... nors kalbėjo beveik vien Difenbeikeris. Salas nelabai tikėjo, kad pokalbiai ką nors pakeičia, bet galvoje vis sukosi Difenbeikerio žodžiai. Ir tai, su kokiu įsiūčiu jis kalbėjo. Visą kelią iki Konektikuto jis galvojo apie tai.

Antrą valandą, pasukęs į šiaurę, Salivanas pervažiavo Triboro tiltą, turėdamas pakankamai laiko aplenkti piko valandą. "Tolygus eismas per Triborą ir pagrindines sankryžas" - paskelbė kelių tarnybos patrulis iš sraigtasparnio. Štai kam dabar naudojami sraigtasparniai: prie didelių Amerikos miestų vartų vertina mašinų judėjimo intensyvumą.

Salas nepastebėjo, kad artėjant prie Bridžporto mašinų greitis ėmė mažėti. Po naujienų jis susirado senų dainų stotį ir paniro į prisiminimus apie Peigą ir jo armonikėles. Kino filmų apie karą štampas: žilstantis veteranas su lūpine armonikėle, bet Peiganas, Viešpatie Dieve tu mano, Peiganas galėjo išvesti bet ką iš suknisto proto. Jis čirpino dieną naktį, kol kažkas iš vaikinų - tikriausiai Hekslis, o gal ir Garetas Sloukomas, - jam pažadėjo, kad jeigu nenustos, tai paryčiais prabus su pirmą kartą istorijoje įsodinta į užpakalį lūpine armonikėle.

Kuo daugiau Salas galvojo, tuo labiau tikėjo, kad šitaip grasinti galėjo Slajus Sloukomas. Juodasis milžinas iš Talsi buvo įsitikinęs, kad "Slaj ir Femili Stoun" - geriausia grupė pasaulyje (iš čia ir jo pravardė), ir atsisakė pripažinti, jog kitos jo mėgstamos grupės "Reir Erf" nariai buvo vien baltieji. Salas prisiminė, kaip Di-

fas (viskas vyko prieš Difenbeikeriui tampant naujuoju leitenantu ir linktelint Sloukomui) bandė įkalti Sloukomui, kad tie vyrukai tokie patys baltieji, kaip ir sumautas Bobis Dilanas ("baltaskūris dainininkėlis"- taip vadino Dilaną Sloukomas). Sloukomas pagalvojo, pagalvojo, tada neįprastai surimtėjęs atsakė: "Nė velnio! "Reir Erf" - juodukai. Jie įrašinėja sumautam Motaune, o visos Motauno grupės - juodieji, tą visi žino. "Suprimz", sukrušti "Temps", "Smoki Robinson" ir "Mirakls". Aš tave gerbiu, Difi, bet jei toliau malsi šūdą, iš tavęs padarysiu kotletą."

Sloukomas nekentė lūpinės armonikėlės muzikos.Ta muzika jam primindavo baltaskūrį dainininkėlį. Jeigu kas bandydavo įrodyti, kad Dilanas nuoširdžiai jaudinasi dėl karo, Sloukomas klausdavo, kodėl šitas bliaunantis asilas, po velnių, neatsitrenkė čia su Bobu Houpu nors kartelį. "Aš jums paaiškinsiu, kodėl, - atšovė Sloukomas. - Išsigando subinlaižys, štai kodėl... bliaunantis asilas su armonika, tegu jį devynios!"

Galvodamas apie tai, ką Difenbeikeris malė apie šešiasdešimtuosius, prisimindamas buvusius vardus, veidus ir praėjusias dienas, nepastebėdamas, kad "Kapris" spidometras nuo šešiasdešimt nusileido iki penkiasdešimt... keturiasdešimt, ir visose keturiose juostose, vedančiose į šiaurę, pradeda telktis mašinos, jis prisiminė, kaip Peigas atrodė džiunglėse: liesas, juodaplaukis, paaugliškai spuoguotais skruostais, su automatu rankose ir dviem armonikėlėmis ("do" ir "sol") už maskuojančių kelnių juosmens. Tai buvo prieš trisdešimt metų. Dar dešimt metų numetus - Salas berniukas, augantis Harviče, draugaujantis su Bobiu Garfildu ir svajojantis, kad Kerolė Gerber nors kartelį pažvelgtų į jį, Džoną Salivaną taip, kaip visada žiūrėdavo į Bobą.

Praėjus kuriam laikui ji, aišku, pasižiūrėjo į jį, bet ne visai taip, ne, ne visai taip, ne, ne visai taip. Nė karto. Gal todėl, kad ji jau buvo ne vienuolikos, ar todėl, kad jis nebuvo Bobis? Salas nežinojo. Ir pats tas žvilgsnis buvo paslaptis. Jis tarytum sakė, kad Bobis ją žudo ir ji laiminga, ji mirs taip, kol žvaigždės pradės kristi iš dangaus, o upės pradės tekėti į kalną ir visi "Liui Liui" žodžiai bus žinomi, visi iki vieno.

Kas atsitiko Bobiui Garfildui? Ar jis pateko į Vietnamą? Ar prisijungė prie "gėlių vaikų"? Gal vedė, susilaukė vaikų, mirė nuo kepenų vėžio? Salas neturėjo jokių žinių. Jis tik žinojo, jog per 1960 vasarą, kai Salas laimėjo savaitę stovykloje prie Džordžo eže-

ro, Bobis labai pasikeitė ir visam laikui su motina išvažiavo iš Harvičo. Kerolė pasiliko iki mokyklos baigimo ir nors ji nė karto nepažvelgė į jį taip, kaip į Bobį, jis buvo jai pirmas, o ji - jam. Salas atsiminė, kaip vieną kartą vakare, už miesto, už pilnos mūkiančių galvijų karvidės traukė saldų jos kvepalų aromatą, kai baigė.

Iš kur šis keistas, susipinantis ryšys tarp Peigano karste ir jo vaikystes draugų? Gal todėl, kad Peiganas buvo truputį panašus į Bobį - tokį, koks šis buvo tais tolimais laikais? Bobio plaukai buvo tamsiai rusvi, ne juodi, bet jis buvo tokio pat smulkaus sudėjimo ir lieso veido... su tokiais pačiai šlakeliais. Aha! Ir Peiganu, ir Bobui nuo nosies vėduokle pabirdavo šlakeliai. O gal tik todėl, kad kai kas nors miršta, prisimeni praeitį, praeitį, suknistą praeitį.

Dabar "Kapris" judėjo dvidešimties mylių per valandą greičiu, o priekyje, netoli devintos atšakos, mašinos visai sustojo, tačiau Salas vis tiek nieko nepastebėjo. "WKND", garsėjanti senomis dainomis, transliavo "? ir Misterians" dainą "96 ašaros", o jis prisiminė, kaip skambant įrašytoms juostelėje giesmėms centriniu bažnyčios taku paskui Difenbeikerį ėjo prie karsto atsisveikinti su Peiganu. Virš jo karsto skambėjo giesmės "Pabūk su manimi" garsai, virš Peigano, kuris būdavo absoliučiai laimingas, kai sėdėdamas šalia savo automato su daiktmaišiu ant kelių, "Vinston" cigarečių atsarga už šalmo dirželio, čirpino nepavargdamas "Išvykstu į tolimą šalį".

Bet koks panašumas su Bobiu Garfildu seniai išnyko, pastebėjo Salas, pažvelgęs į karstą. Laidojimo salės darbuotojas pasistengė, kad būtų galima atidaryti karstą, tačiau atsikišęs Peigo smakras ir raukšlės po juo išdavė storulį, kuris paskutinius mėnesius laikėsi priešvėžinės dietos, niekada neaprašinėjamos "Nešnal inkvairer": švitinimas, nuodų injekcijos ir neribotas bulvių traškučių kiekis.

- Prisimeni armonikėles? - paklausė Difenbeikeris.

- Prisimenu, - atsakė Salas. - Aš viską prisimenu. - Tai nuskambėjo kažkaip ne taip, ir Difenbeikeris pažiūrėjo į jį.

Ryški atminties prošvaistė Salui parodė, kaip tą dieną kaime atrodė Difas, kai Meilfantas, Klemsonas ir kiti išsigimėliai staiga pradėjo keršyti už rytinį siaubą... už visos paskutinės savaitės siaubą. Jie norėjo kaip nors nusimesti tą naštą - naktinius staugimus, netikėtai sprogstančius užtaisus, ir pagaliau krentančius žemyn, degančius ir sprogstančius sraigtasparnius, kurių mentės, sklaidyda-

mos jų žūties dūmus, vis dar sukosi. Bum-m-m-m - driokstelėjo jie į žemę! Bet vos tik amerikiečiai išbėgo į aikštelę, į Delta dvidešimt du ir Bravo du vienas ėmė pleškinti žmogeliukai juodomis pižamomis iš džiunglių. Salas bėgo Viliui Širmenui iš dešinės, o leitenantas Pekeris - priekyje; staiga salvė į veidą nuskynė leitenantą, ir priekyje nieko neliko. Kairėje buvo Ronis Meilfantas ir spiegė savo veriančiu falcetu: spiegė nenutildamas - lyg amfetaminų prisirijęs įkyrus reklamuotojas telefonu: "Pilkit, suskiai prakeikti! Duokit, smirdžiai! Šaudyk mane, niekše sumautas! Išgamos prakeikti! Jums tik savo mėšlu šaudyt!" Už jų buvo Peiganas, o šalia Peigo - Sloukomas, vyrukai iš Bravo, bet daugiausia vaikinų iš Deltos, prisimena jis. Vilis Širmenas šaukė savo vaikinams, bet jie beveik visi sustojo. Ten buvo ir Klemsonas, ir Volenskis, ir Hekmeikeris, tiesiog stebėtina, kiek daug jų pavardžių atsimena; pavardes ir tos dienos kvapą. Džiunglių ir žibalo kvapą. Ir dangų - mėlyną virš žalumos. Dar tai, kaip, po velnių, jie šaudė, kaip tie maži suskiai tratino; niekada nepamiršiu, kaip jie šaudė, ir akimirkos, kai visai šalia prašvilpia mina. O Meilfantas spiegė: "Šauk į mane, prasmirdęs niekše! Neišeina! Akli suskiai! Pilk, aš čia! Akli suskiai, akli pedai, aš čia!" O nukritusiuose sraigtasparniuose klykė žmonės. Jie ištraukė juos, purškė putomis, tiktai ten jau buvo nebe žmonės, ne tokie, kuriuos galima pavadinti žmonėmis. Jie beveik visi priminė klykiančius greitai pašildomus pietus, su akimis ir diržų sagtimis. O pirštai, ant kurių rūksta išsilydę nagai, tiesiasi... Taip, štai apie ką negali papasakoti tokiems, kaip daktaras Konrojus: kaip tada, juos tempiant, nuo jų atitrūkdavo dalys, na, sakytum, nuslysdavo nuo jų kaip nuo kepto kalakuto per išsilydžiusius riebalus nuslysta oda, štai taip. O tu visą laiką uodi džiunglių ir žibalo kvapą, ir visa tai, tas nuostabus šou, kaip sakydavo Edas Salivanas, vyksta mūsų scenoje, ir tau nieko nelieka, tik dalyvauti ir išsilaikyti iki galo.

Buvo tas rytas, buvo tie sraigtasparniai, ir visa tai reikėjo vienaip ar kitaip nusimesti. Dieną, kai jie nusikasė iki to sumauto kaimo, nosyse vis dar tvyrojo suanglėjusių lakūnų kūnų kvapas, senasis leitenantas buvo užmuštas, o kai kas iš vaikinų - Ronis Meilfantas ir jo draugužiai, jei jums reikia tiksliau, - truputį kvaištelėjo. Naujuoju leitenantu tapo Difenbeikeris, ir jis staiga suprato, kad vadovauja bepročiams, kurie pasiryžę žudyti visus, ką pamatys: vaikus, senukus, senutes mamasan raudonomis kiniškomis kurpėmis.

Sraigtasparniai sudužo dešimtą. Apie dvi nulis penkios Ronis Meilfantas įsmeigė savo durtuvą senutei į pilvą ir pareiškė, kad nupjaus tai prakeiktai kiaulei galvą. Maždaug keturios penkiolika tiesiai Džonui Salivanui prieš akis apsivertė pasaulis. Tai buvo jo didžioji diena Dong Ha provincijoje, nuostabusis jo šou.

Difenbeikeris, stovintis tarp dviejų lūšnelių vienintelės kaimo gatvelės pradžioje, atrodė kaip išgąsdintas šešiolikmetis berniūkštis. Bet jam buvo ne šešiolika, jam buvo dvidešimt penkeri - metais vyresnis už Salą ir daugelį kitų. Vienintelis, lygus Difui pagal amžių ir laipsnį buvo Vilis Širmenas, bet Vilis lyg ir nenorėjo imtis atsakomybės. Gal jį nukamavo rytinė gelbėjimo operacija, o gal jis pastebėjo, kad atakai vėl vadovauja vaikinai iš Delta dvidešimt du. Meilfantas inkštė: vietkongiečiai niekšai, nususę smirdžiai, kai pamatys dešimtis ant kuolų pasmeigtų galvų, tai du kartus pagalvos, prieš eidami kvailioti su Delta. Kaip užsuktas tuo savo veriančiu telefoninio reklamuotojo inkštimu. Kortų lošėjas. Misteris Sukčius. Peigas turėjo savo armonikėles. Meilfantas turėjo savo su...tą kaladę. "Čirvai" - Meilfanto žaidimas. Jeigu sekasi - akis dešimt centų, jei nesiseka, akis penki centai. "Varom, vyručiai! - spiegė jis savo veriančiu balsu, nuo kurio, prisiekia Salas, iš nosių tekėdavo kraujas, o skėriai nugaišdavo ore. - Na, uodegą aukštyn, medžiojam Kekšę!"

Salas prisiminė, kaip jis stovėjo gatvėje ir žiūrėjo į išbalusį, iškankintą ir sutrikusį naujojo leitenanto veidą. Prisiminė, kaip pagalvojo: "Jis negali. Nepajėgia padaryti to, ką reikia padaryti. Kad sustabdytum anksčiau negu taps nekontroliuojama. Jis negali". Bet Difenbeikeris susikaupė ir linktelėjo Slajui Sloukomui. Sloukomas nė sekundei nedvejojo. Sloukomas stovėjo gatvėje šalia apverstos taburetės (chromuotos kojelės, raudona sėdynė), pakėlė automatą prie peties, nusitaikė, ir Ralfo Klemsono galva nulėkė nuo pečių. Stovintis šalia ir išpūstomis akimis žiūrintis į Meilfantą Peiganas lyg ir nepastebėjo, kad jį aptaškė nuo galvos iki kojų. Negyvas Klemsonas nuvirto išilgai gatvės ir linksmybės pasibaigė. Žaidimas baigėsi, vaikeli.

Dabar Difenbeikeris įsitaisė įspūdingą golfo žaidėjo pilvą ir bifokalinius akinius. Be to, jis beveik nupliko. Tas nustebino Salą, nes prieš penkerius metus senų draugų susitikime Džersio krante

jis dar turėjo plaukų pakankamai. Salas prisiekė sau, kad susitinka su jais paskutinį kartą. Jie netapo geresni, nė velnio nesuminkštėjo. Kiekvienas naujas susitikimas vis labiau panašėja į prisiliuobimo šventę.

- Nori išeiti parūkyti? - paklausė naujasis leitenantas. - Gal tu metei, kai visi metė?

- Mečiau, kai visi metė. - Tuomet jie stovėjo truputį kairiau karsto, palikdami vietos kitiems atsisveikinantiems pažvelgti į velionį ir praeiti toliau. Jie kalbėjo tyliai ir įrašyta juostelėje muzika, tąsus, sielą gelbstintis garsų takelis, slopino jų balsus. Dabar, jei Salas neklysta, skamba "Senasis kryžius".

- Man regis, Peigas pasirinktų... - pradėjo jis.

- "Išvykstu į tolimą šalį" arba "Dirbsime visi kartu", - su šypsenėle pabaigė Difenbeikeris.

Atsakydamas Salas šyptelėjo. Tai buvo vienas iš tų retų momentų, kaip saulės spindulys, staiga perskrodęs debesis, kada gera prisiminti. Vienas iš tų momentų, kai, nežiūrint nieko, jūs beveik laimingi, kad atsidūrėte čia.

- O gal ir "Bum-bum", na, "Animals" hitą, - tęsė jis.

- Prisimeni, kaip Slajus Sloukomas pasakė Peigui, kad įgrūs armonikėlę jam į užpakalį, jei nenustos groti?

Vis dar šypsodamasis Salas linktelėjo.

- Pasakė, kad jei įvarytų ją aukščiau, tai Peigas, sugalvojęs išleisti orą, galėtų sugroti "Raudonosios upės slėnį". - Jis švelniai pažvelgė į karstą, lyg laukdamas, kad ir Peigas šyptels tai prisiminęs. Bet Peiganas nesišypsojo. Nugrimuotas Peiganas gulėjo karste. Peiganas ištempė iki galo. - Aš išeisiu kartu, pažiūrėsiu, kaip tu rūkai.

Susitarėme.

Difenbeikeris, kuris kažkada leido vienam savo kareiviui nušauti kitą, nuėjo šoniniu taku. Einant pro vitražus jo plikė sublizgėjo įvairiaspalviais blyksniais. Už jo, šlubuodamas - jis šlubavo didesnę savo gyvenimo pusę ir nustojo tai pastebėti, - ėjo Džonas Salivanas, klestintis "Ševrolė" pardavėjas.

Mašinos 1-95 greitkeliu vos slinko, o po to ir visai sustojo, nežiūrint trumpučių, nervingų krustelėjimų pirmyn viena ar kita juosta. Radijuje "? ir Misterians" užleido vietą "Slaj ir Femili Stoun" - "Šokite pagal muziką" . Nenuorama Sloukomas tikrai sėdyne jau

muštų taktą, kaifuodamas muštų. Salas sustabdė demonstracinį "Kaprį" ir mušė ritmą pirštu į vairą.

Dainai baigiantis, jis žvilgterėjo į dešinę - kėdėje šalia jo sėdėjo senutė mamasan, užpakaliu takto nemušė, o tiesiog sėdėjo, sudėjusi geltonas rankas ant kelių, savo bjauriai ryškius batus, išrašytus kiniškais hieroglifais įrėmusi į plastikinį kilimėlį su užrašu "SALIVANO ŠEVROLĖ DĖKOJA JUMS UŽ PIRKINĮ".

- Sveika, sena šliure, - ne sunerimęs, o veikiau patenkintas pasakė Salas. Kada ji paskutinį kartą rodėsi? Ko gero, pas Tekslinus, Naujųjų sutikime, kai Salas kaip reikiant nusigėrė. - O kodėl tavęs nebuvo Peigo laidotuvėse? Naujasis leitenantas teiravosi apie tave.

Ji neatsakė - kada gi ji atsakydavo? Tiesiog sėdėjo, sudėjusi rankas, nenuleisdama nuo jo juodų akių kaip ryškiai apsirengęs kino vaiduoklis. Tiktai senutė mamasan nebuvo panaši, į jokį holivudišką vaiduoklį: per ją nepersišvietė, ji niekada nekeitė išvaizdos, niekada neištirpdavo ore. Ant vieno geltono, raukšlėto riešo, kaip jaunesniųjų moksleivių pamėgta draugystės apyrankė, užvyniota juostelė iš virvelės. Ir nors Salas matė kiekvieną virvutės išlinkimą, kiekvieną raukšlelę ant jos seno, geltono veido, jokio kvapo neužuodė, o vienintelį kartą, kai jis bandė paliesti kinę, ši dingo. Mamasan buvo vaiduoklis, o Salivano galva - namas, kuriame ji gyveno. Retkarčiais (be skausmo ir visada neįspėjusi) galva ją išleisdavo ten, kur jis galėjo ją matyti.

Ji nesikeitė. Nenupliko, apsiėjo be bifokalinių akinių. Ji nemirė, kaip Klemsonas, Peigas, Pekeris ar vaikinai iš sprogusių sraigtasparnių (netgi tie, kuriuos jie kaip sniego senius, nuo galvos iki kojų putose, išnešė iš aikštelės, mirė; per daug buvo nudegę, kad išgyventų, visas vargas nuėjo veltui). Ir ji nedingo, kaip Kerolė. Ne, senutėlė mamasan vėl jį aplankė nė kiek nepasikeitusi nuo to laiko, kai "Akimirksnio Karma" buvo geriausių hitų dešimtuke. Tiesa, vieną kartą jai teko numirti, teko gulėti purve, kai Meilfantas įsmeigė į pilvą durtuvą, o paskui pareiškė apie ketinimą nupjauti jai galvą, bet nuo to karto ji liko absoliučiai nepasikeitusi.

- Kur tu buvai, meilute? - Jeigu kas nors iš kaimyninių mašinų žiūri į jo pusę ("Kapris" dabar suspaustas iš visų keturių pusių, kaip dėžutėje) ir pastebės, kad jo lūpos juda, pamanys, kad dainuoja pagal radiją. O jeigu jie dar kažką pagalvos, tai ir tegu, po paraliais. Kam, po velnių, įdomu, ką kažkas iš jų galvoja? Jis tiek

visko prisižiūrėjo, prisižiūrėjo visokių baisybių, be to, matė savo žarnų kilpą ant kruvinos papilvės plaukų paklodės, tad jeigu kartais mato senutėlį vaiduoklį (ir kalba su juo), tai, po velnių, kas čia blogo? Kam, be jo paties, tas rūpi?

Salas pasižiūrėjo pirmyn, stengdamasis įžiūrėti, dėl ko susidarė kamštis (ir, kaip visada, neįžiūrėjo; tenka laukti ir po truputį šliaužti pirmyn, kai priekinė mašina truputį pajuda), o paskui pasižiūrėjo atgal. Kartais po to ji dingdavo. Bet šį kartą ji nedingo, tik pakeitė aprangą. Raudonos kurpės liko tos pačios, bet dabar ji buvo apsirengusi medicinos sesele: baltos nailoninės kelnės, balta palaidinė (koks malonus akcentas - prie jos prisegtas auksinis laikrodėlis), balta kepuraitė, perjuosta siaura, juoda juostele. Bet rankos ir dabar buvo sukryžiuotos ant kelių, o ji vis dar žiūrėjo į jį.

- Mama, kur tu buvai? Aš tavęs pasiilgau. Aš suprantu, kad tai velniai žino kas, bet taip jau yra. Mama, aš tave prisimenu visą laiką. Pamatytum tu naująjį leitenantą. Geriau nesugalvosi! Perėjo prie fazės, kai seksualinius elementus palieka užpildyti saulei. Ir plikė per visą pakaušį. Taip ir spindi.

Senutėlė mamasan nieko neatsako. Tai Salo nestebina.

Už laidojimo salės buvo gatvelė su prie sienos pastatytu žaliai dažytu suolu. Abiejose suolo pusėse stovėjo nuorūkų pilni kibirai su smėliu. Šalia vieno iš jų atsisėdo Difenbeikeris, įsikišo į burną cigaretę ("Danhill", pastebėjo Salas. Labai solidu), tada ištiesė pakelį Saliui.

- Ne, aš iš tikro mečiau.

- Puiku! - Difenbeikeris spragtelėjo "Zipo" žiebtuvėliu ir užsitraukė, o Salas staiga padarė netikėtą atradimą: jis niekada nematė, kad Vietname pabuvojusieji prisidegtų degtukais arba dujiniais žiebtuvėliais; visi Vietnamo veteranai naudojosi tik "Zipo". Juk šito negali būti? Tiesa?

- Tu vis dar pastebimai šlubuoji, - pasakė Difenbeikeris.

- Aha.

- Apskritai pavadinčiau tai pastebimu pagerėjimu. Kai aš tave mačiau praeitą kartą, tu taip klupinėjai, kad net siūbavai į šonus. Ypač po to, kai suvertei už kaklaraiščio porą taurių.

- O tu vis dar važinėji į susitikimus? Jie juos vis dar rengia? Piknikus ir kitokį šlamštą?

- Atrodo, rengia. Bet aš jau trejus metus nevažiuoju. Labai slo-

gūs.

- Aha. Tie, kurie neserga vėžiu, visiški alkoholikai. Kurie sugebėjo atsikratyti spiritinių, naudoja "prozaką".

- Tai tu pastebėjai?

- Taip, bliamba, aš pastebėjau.

- Nesistebiu.Tu niekada nebuvai didžiausiu protuoliu pasaulyje, Salai Džonai, bet pastebėti ir susigaudyti tu, kalės vaike, moki. Netgi tada mokėjai. Bet kuriuo atveju, tu pataikei: girtuoklystė, vėžys, depresija, tokios lyg ir pagrindinės problemos. Tiesa, dar dantys. Aš dar nesutikau vietnamiečio veterano, kurio dantys nebūtų virtę visišku mėšlu... jeigu jų apskritai turi. O kaip tavo, Salai? Kaip tavo kapliai?

Salas, kuriam po Vietnamo išrovė šešis dantis (plius beveik be skaičiaus užplombuotų kanalų), numojo ranka - *comme ci, comme ca**.

- O kita problema? - paklausė Difenbeikeris. - Kaip su ja?

- Kaip čia pasakius, - atsakė Salas.

- Tai yra?

- Viskas priklauso nuo to, ką aš būtent aš pavadinau savo problema. Mes buvom susitikę trijuose sumautuose piknikuose...

- Keturiuose. Be to, buvo mažiausiai vienas, į kurį tu neatvažiavai. Į tą, kuris vyko po metų nuo pikniko prie Džersio? Per kurį Endis Hekmaikeris pasakė, kad nusižudys. Nušoks nuo Laisvės statulos. Nuo pačio viršaus.

- Ir nušoko?

Difenbeikeris užsitraukė ir nužvelgė Salą vis dar leitenanto žvilgsniu. Netgi po šitiek metų jis sugebėjo susikaupti šiam žvilgsniui. Tiesiog nuostabu.

- Jei būtų nušokęs, perskaitytum apie tai "Post". Negi neskaitai "posto"?

- Su didžiausiu įdomumu.

Difenbeikeris linktelėjo.

- Visi Vietnamo veteranai kamuojasi dėl dantų ir visi jie skaito "Post". Aišku, jeigu gauna. Ką, tavo manymu, jie daro kitu atveju?

- Klausosi Polo Harvio, - neužsikirsdamas atsakė Salas, ir Difenbeikeris nusijuokė.

Salas prisiminė Heką, kuris sraigtasparnių dieną taip pat ten

---

*Šiaip sau (pranc.).

buvo, kaimus ir pasalas. Baltaplaukis vaikinas, užkrečiančiu juoku. Kad nepakenktų drėgmė, savo mergaitės nuotrauką padengė plastiku ir nešiojo ant kaklo pasikabinęs ant trumpos, sidabrinės grandinėlės. Hermeikeris buvo šalia Salo, kai jie įėjo į kaimą ir prasidėjo šaudymas. Abu jie matė, kaip iš lūšnelės pakeltomis rankomis išbėgo senutė mamasan, kažką be sustojimo murmėdama, kažką vis bandė įrodyti Meilfantui, Kremsonui, Pizliui, Mimsui ir kitiems, šaudantiems kur pakliuvo. Prieš tai Mimsas peršovė berniukui koją. Tikriausiai, netyčia. Mažylis gulėjo dulkėse prieš sukrypusią lūšnelę ir rėkė. Mamasan manė, kad viršininkas yra Meilfantas - kodėl ne? Meilfantas plyšojo garsiau už kitus. Ir ji pribėgo vis dar mojuodama delnais prie jo. Salas galėjo ją perspėti, kad ji daro baisią klaidą: šį rytą misteris Sukčius, kaip ir jie visi, gavo su kaupu, bet jis net nepravėrė burnos. Jie su Heku stovėjo ten ir žiūrėjo, kaip Meilfantas pakelia automato buožę ir trenkia jai į veidą taip, kad ji nuvirto aukštielninka ir nustojo burblenti. Vilis Širmenas, vienas iš jų gimtojo miestelio jaunųjų katalikų, kurių jie su Bobiu taip bijojo, stovėjo už penkiolikos žingsnių, bet jo veidas buvo tuščias. Pavaldiniai visada meiliai jį vadindavo Viliu Beisbolu.

- Tai kokia tavo problema, Salai Džonai?

Salas sugrįžo iš Dong Ha kaimo į gatvelę už šarvojimo salės... bet negreit. Kai kurie prisiminimai lyg smaluota kaliausė iš pasakos apie brolį lapiną ir brolį triušį - prie jų prilimpi.

- Kaip čia pasakius. Apie kokią problemą aš tau kalbėjau?

- Tu sakei, kad kai užpuolė mus už kaimo, tau nutraukė kiaušinius. Tu sakei, kad Dievas tave nubaudė už tai, jog nesulaikei Meilfanto anksčiau, nei jis visai pakvaišo ir nužudė senutę.

"Pakvaišo" čia netinka: Meilfantas stovi išsiskėtęs kojas virš gulinčios senutės ir nei sekundei neužčiaupdamas burnos nuleidžia durtuvą. Pliūptelėjęs kraujas perdažė kinės oranžinę palaidinę.

- Aš truputį perdėjau, - atsakė Salas. - Žinai, kaip būna išgėrus. Dalis kapšelio vis liko ir veikia. Taigi retkarčiais siurblys įsijungia. Ypač nuo to laiko, kai pasirodė "viagra". Viešpatie, laimink šį šlamštą.

- Nustojai gerti, kaip ir rūkyti?

- Kartais leidžiu sau alučio, - atsakė Salas.

- "Prozakas"?

- Kol kas dar ne.

- Išsiskyrei?

Salas linktelėjo.

- O tu?

- Du kartus.Tačiau galvoju kišti galvą į kilpą dar kartą. Tokia miela ta Merė Tereza Čarlton! Mano devizas - trečias kartas nemeluoja.

- Žinai ką, leitenante? - paklausė Salas. - Mes čia surūšiavom Vietnamo palikimą. - Jis pakėlė smilių. - Vietnamo veteranai miršta vėžiu, dažniausiai plaučių arba smegenų, bet būna ir kitų organų.

- Kaip Peigas? Kasos, taip?

- Tiksliai.

- Visi tie vėžiai nuo oranžinio defolianto, - pasakė Difenbeikeris. - Neįrodoma, bet mes žinome. Oranžinis defoliantas - dovanėlė, kuri pati vis dovanojasi ir dovanojasi.

Salas pakėlė didįjį pirštą - ir jau žinojo, kaip jį pavadintų Ronis Meilfantas.

- Vietnamo veteranai kenčia nuo depresijų, prisigeria vakarėliuose, gąsdina šoksiantys nuo nacionalinių paminklų. - Ir bevardis. - Vietnamo veteranams labai genda dantys. - Mažiukas. - Vietnamo veteranai išsiskiria.

Čia Salas, įsiklausydamas į iš praviro lango aidintį įrašą ir žiūrėdamas į keturis atlenktus pirštus ir į nykštį, vis dar prispaustą prie delno, truputį patyli. Veteranai tampa narkomanais. Veteranai dažniausiai kelia finansinę riziką - bet kuris banko administratorius jums tą pasakys. (Tuo metu, kai Salas pradėjo savo verslą, daug bankininkų jam tai sakė.) Veteranai imdavo nereikalingas sumas su kredito kortelėmis, juos išmesdavo iš lošimų kazino, jie verkdavo nuo Džordžo Streito ir Patės Lavleis dainų. Baruose ir kėglinėse badė vienas kitą peiliais, kreditan pirkdavo lenktynines mašinas, o paskui paversdavo jas metalo laužu, mušė savo žmonas, vaikus, mušė savo apgailėtinus šunis ir tikriausiai skusdamiesi dažniau susipjaustydavo veidus, negu žmonės, žinantys apie džiungles tik iš “Šių dienų apokalipsės” arba mėšlo, kuris vadinasi “Elnių medžiotojas”.

- O nykštys, kas? - paklausė Difenbeikeris. - Dėstyk, Sali, nes tu mane pribaigsi.

Salas pasižiūrėjo į savo užlenktą nykštį. Pasižiūrėjo į Difenbeikerį, kuris jau nešiojo bifokalinius akinius ir užsiaugino solidų pil-

vuką (Vietnamo veteranai tokį vadina "namu, kurį pastatė "Badas"*), tačiau kuris savo viduje vis dar buvo liesas, vaško spalvos veidelio jaunuolis. Tada jis vėl pasižiūrėjo į savo nykštį ir pakėlė jį, lyg balsuodamas pakelėje.

- Vietnamo veteranai nešiojasi "Zipo", - pasakė jis. - Bent tol, kol meta rūkyti.

- Arba kol įsitaiso vėžį, - pridūrė Difenbeikeris. - O tada, reikia tikėtis, iš jų silpstančių rankų žmonelės išima "Zipo".

- Jeigu jie dar neišsiskyrę, - pabaigė Salas, ir abu nusijuokė. Šalia šarvojimo salės buvo labai gera. Na, galbūt ne taip jau ir gera, bet geriau, negu viduje. Ten skambėjo bjauri vargonų muzika, o gėlių kvapas buvo dar bjauresnis. Gėlių kvapas vertė Salą galvoti apie Mekongo deltą. "Kaimo vietovės" - taip dabar žmonės vadino tą vietą, bet jis neprisiminė, kad tada nors kartą būtų girdėjęs tokį pasakymą.

- Vadinasi, tu ne visus savo kiaušus palikai?- paklausė Difenbeikeris.

- Aha. Ne visai tinku į Džeko Bernso šalį.

- Kieno?

- Nesvarbu. - Salas niekada per daug neskaitė (va, jo draugas Bobis tai skaitydavo!), bet ligoninėje bibliotekininkas davė jam paskaityti "Fiestą" ir Salas ją godžiai perskaitė ne vieną, bet tris kartus.Tada ta knyga atrodė labai svarbi, tokia pat svarbi, kaip vaikystėje "Musių valdovas" Bobui. Dabar Džekas Bernsas - skardinis žmogus dirbtinėmis problemomis nutolo. Eilinis padirbinys.

- Taip?

- Taip. Aš galiu turėti moterį, jei iš tikrųjų noriu. Vaikų, ne, bet moterį galiu. Tačiau reikia įvairių prisiruošimų ir dažniausiai atrodo, kad neverta.

Difenbeikeris nieko nepasakė. Jis sėdėjo ir žiūrėjo į savo rankas. Kai pakėlė akis, Salas nusprendė, kad jis pasakys kažką tokio: na, man jau metas. Greitai atsisveikins su našle ir vėl į kovą (Salas pagalvojo, kad naujam leitenantui kova dabar reiškia kompiuterio su stebuklingu daikteliu, kuris vadinasi Pentiumas, pardavimą), tačiau Difenbeikeris to nepasakė.

Jis paklausė:

- O kaip senutė? Vis dar matai ją ar dingo?

Salas pajuto, kaip jo pasąmonėje krusteli baimė - beformė, bet

---

*"Badas" - alaus rūšis.

didžiulė baimė.

- Kokia senutė? - Jis negalėjo prisiminti, kad būtų pasakojęs apie ją Difenbeikeriui, neprisimena, kad apskritai apie ją kam nors pasakojo, bet, matyt, pasakojo. Prakeikimas, per tuos piknikus jis galėjo pripliaukšti Difenbeikeriui ką tik nori: atmintyje jie buvo alkoholio tvaiku trenkiančios juodos skylės - visi iki vieno.

- Senoji mamasan, - paaiškino Difenbeikeris ir vėl išsitraukė pakelį. - Ta, kurią nužudė Meilfantas. Sakei, kad ją matai. "Kartais ji apsirengusi kitaip, bet visada ta pati", - taip man sakei. Tai matai ją dar?

- Galiu ir aš cigaretę? - paklausė Salas. - Gyvenime nesu rūkęs "Danhil".

Per "WKND" Dona Samer dainavo apie bjaurią mergaitę: bjauri mergaitė, tu tokia bjauri mergaitė. Salas atsigręžė į senutėlę mamasan, kuri vėl vilkėjo savo žalias kelnes ir oranžinę palaidinę. Jis pasakė:

- Meilfantas niekad nebuvo akivaizdus beprotis. Trenktas ne daugiau nei bet kuris žmogus... jeigu neminėsim "čirvų". Jis visuomet ieškojo trijų, kurie sutiktų žaisti su juo "čirvus", bet tai juk ne beprotystė, tiesa? Jis ne didesnis puskvailis už Peigą su jo armonikėle, jau neminint tų, kurie savo naktis gaišina uostydami heroiną. Be to, Ronis padėjo ištraukti vaikinus iš sraigtasparnių. Krūmuose koks tuzinas ar du siauraakių pleškina kaip patrakę. Paklojo leitenantą Pekerį, ir Meilfantas tikrai turėjo matyti, nes buvo arti, tačiau nė sekundės nedvejojo.

Kaip ir Fauleris, Hokas, Sloukomas, Pizlis ir pats Salas. Net tada, kai Pekeris nugriuvo, jie bėgo toliau. Jie buvo drąsūs vaikiai. Net jeigu jų drąsa buvo tuščiai iššvaistyta kare, pradėtame bukų užsispyrusių senių, nejaugi pati ta drąsa nieko neverta? Jeigu jau apie tai prabilome, ar reikalas, už kurį kovojo Kerolė, buvo neteisus tik todėl, kad bomba sprogo nelaiku? Pagaliau Vietname labai daug bombų sprogo ne laiku. Ir, pasikapsčius giliau, kas yra Ronis - argi ne bomba, kuri sprogo netinkamu laiku?

Senutėlė mamasan toliau žiūrėjo į jį, nukaršusi žila draugė sėdėjo netoliese, susidėjusi rankas ant kelių - susidėjusi geltonas rankas ten, kur oranžinė palaidinė susiliejo su žaliomis poliesterio kelnėmis.

- Jie juk pyškino į mus beveik dvi savaites, - tarė Salas. - Nuo

tos dienos, kai pasitraukėme iš A Šau slėnio. Mes nugalėjome prie Tam Bojaus; kai nugali, eini į priekį - bent jau taip man atrodė, - o mes tai traukėmės! Po perkūnais, vos nepasileidome tekini supanikavę. Ir neilgai jautėmės nugalėtojais. Palaikymo nebuvo, mus paliko ant šakos džiūti. Su...ta vietnamizacija! Kas per mėšlas buvo!

Jis patylėjo, žiūrėdamas į ją, o kinė atsakė tuo pačiu ramiu žvilgsniu. Aplinkui juos stovintys automobiliai ryškiai tviskėjo chromu. Kažkuris nekantrus tolreisis suriaumojo signalu, ir Salas pašoko kaip iš miego.

- Štai tuomet, supranti, aš ir susitikau Vilį Širmeną - traukiantis iš A Šau slėnio. Matau, kažkoks pažįstamas. Buvau įsitikinęs, kad esu jį matęs anksčiau, tik negalėjau prisiminti kur. Juk žinai, kaip žmonės pasikeičia tarp keturiolikos ir dvidešimt ketverių metų. Po to vieną dieną jis su kitais Bravo bataliono vaikinais sėdėjo ir tauzijo apie merginas, ir Vilis papasakojo, kad pirmą prancūzišką bučinį ragavo Šventos Teresės bendrijoje. Aš ir galvoju: "Nė velnio! Tai juk sentgabiečių mergiotės!" Priėjau prie jo ir tariau: "Gal jūs, katalikai, ir vadovavote Ešerio gatvėje, bet mes įkrėsdavome į švelnias jūsų dūles kiekvieną kartą, kai ateidavote žaisti beisbolo su Harvičo vidurine". Gryniausias "aha, pakliuvai!". Vilis taip pašoko, kad pamaniau - spruks kaip kiškis. Lyg vaiduoklį išvydęs ar dar ką nors. Bet tuoj nusijuokė ir ištiesė leteną. O aš pamačiau, kad jis vis dar nesiskiria su mokykliniu savo žiedu! Ar žinai, ką tai reiškia?

Senutė mamasan nieko neatsakė, ji niekad nieko nešnekėdavo, tačiau Salas iš jos akių suprato, kad ji ŽINO, ką tai įrodo: žmonės - juokingi ir keisti, vaikai kalba tai, ko net nesugalvotum; išlošiantys niekad nemeta žaidimo, metę - niekad neišlošia. Ir apskritai - Dieve, laimink Ameriką.

- Na, šiaip ar taip, jie visą savaitę varė mus, ir darėsi aišku, kad jie artinasi... spaudžia iš flangų... mūsų nuostoliai auga, miegoti neįmanoma per šviečiančias raketas, sraigtasparnius ir triukšmą, kurį jie kėlė ten, krūmuose. Be to, puldinėdavo mus, supranti... dvi... trys dešimtys... smogia ir traukiasi, smogia ir traukiasi, ir taip visą laiką...ir dar darydavo vieną dalyką... - Salas aplaižė lūpas staiga pastebėjęs, kad perdžiūvo burna. Dabar jis gailėjosi, kad atvažiavo į Peigo laidotuves. Peigas buvo geras vaikinas, bet ne toks, kad galima būtų pateisinti šiuos prisiminimus.

- Pastato brūzgynuose keturis penkis minosvaidžius... viename iš mūsų flangų, supranti... o šalia kiekvieno surikiuoja aštuonis devynis žmogelius su minomis. Žmogeliai juodomis pižamomis, išsirikiavę it pirmaklasiai prie vandens fontanėlio. Tada pagal komandą kiekvienas mesdavo savo miną į minosvaidžio vamzdį ir - galvotrūkčiais pirmyn! Bėgdavo taip greitai, kad stodavo į kovą su priešu - su mumis - maždaug tuo metu, kai jų minos krisdavo ant žemės. Aš niekad nepamiršau istorijos, kurią mums papasakojo virš Bobio Garfildo gyvenęs senis, kai treniravomės paduoti kamuolį priešais Bobio namą. Apie beisbolininką, kuris kadaise žaidė už "Dodžersus". Tedas sakė, kad tas vaikinas buvo toks greitas, jog pats sviedęs kamuolį spėdavo nubėgti ir sugauti jį, kai atmušdavo. Tai... žodžiu, išmušdavo iš pusiausvyros.

Taip, štai kaip dabar jis išmuštas iš pusiausvyros, išsigandęs kaip vaikas, kuris iš paikumo pats sau tamsoje prikūrė istorijų apie vaiduoklius.

- Ugnis, kuria apšaudė aikštelę su nukritusiais sraigtasparniais, buvo tokia pat, tik blogesnė.

Na, buvo ne visai taip. Vietkongiečiai tą rytą taupė ugnį, vienuoliktą sustiprino, o vėliau ištraukė visus kamščius, kaip mėgo sakyti Mimsas. Šaudymas iš krūmų buvo ne nelaukta liūtis, o nesibaigiantis lietus.

"Kaprio" daiktų skyrelyje buvo cigarečių, senas "Vinston" pakelis, kurį Salas saugojo ten dėl visa ko, perdėdamas iš vienos mašinos į kitą, kai jas keisdavo. Vienintelė cigaretė, kurią susižvejojo iš Difenbeikerio, pažadino tigrą, ir dabar jis ištiesė ranką pro senutėlę mamasan, atidarė skyrių, pasikuitė popieriuose ir surado pakelį. Cigaretės bus suplėkusios, išgrauš jam gerklę, bet tegu. Jam reikėjo kaip tik tokios rūšies.

- Dvi apšaudymo ir puldinėjimų savaitės, - ištarė jis, įspausdamas pridegiklį. - Kretėk, kepk ir nevark ieškodamas prakeiktų šiauriečių. Jie visuomet turėjo įdomesnių darbų kur nors kitur. Mergytės, piknikėliai ir biliardo turnyrėliai, kaip sakydavo Meilfantas. Pas mus vieni nuostoliai, jokios priedangos iš oro, kai to reikia, niekas nemiega, ir, atrodė, kuo daugiau vaikinų prisijungia iš A Šau, tuo blogiau darosi. Pamenu, vienas iš Vilio vaikinų, Heiversas, o gal Heberis ar dar kažkoks - gavo kulką tiesiai į galvą. Bliamba, į galvą, griuvo ant tako, o akys atmerktos, vapa kažką. Kraujas kliaukia iš skylutės štai čia... - Salas pabaksnojo į savo

galvą virš ausies, - mes negalime patikėti, kad jis gyvas, o kad dar kalbėtų... Vėliau - sraigtasparniai... ooo, čia tai tikrai buvo kaip iš filmo: dūmai, šūviai - tra-ta-ta-ta. Štai kas atvedė mus į tavo kaimą. Užėjome į jį ir, velnias... štai taburetė ant gatvės, na, tokia virtuvinė, raudona sėdyne, o metalo kojytės į viršų rodo. Šūdų šūdas. Atleisk, bet jis taip ir atrodė - nebuvo vertas, kad gyventum jame, o mirti už jį - juo labiau. Jūsų vyrukai iš Šiaurės, jie juk nenorėjo mirti už tokias vietas, tai kodėl mes turėjome? Jis dvokė, trenkė mėšlu - ir kiti taip pat. Štai kaip viskas atrodė. Na, į kvapą aš dėmesio labai nekreipiau. Man rodos, mane ta taburetė pribaigė. Ta viena taburetė išreiškė visai viską.

Salas ištraukė pridegiklį, prikišo šviečiančią spiralytę prie cigaretės ir prisiminė, kad jis demonstraciniame modelyje. Žinoma, jis gali rūkyti ir tokiame - po galais, mašina juk iš jo salono, - bet jeigu kuris nors iš pardavėjų užuos tabako kvapą ir padarys išvadą, kad bosas leidžia sau tai, už ką kitiems gresia atleidimas, bus labai nemalonu. Maža taisykles nustatinėti, reikia jų ir laikytis... jeigu nori, kad tave gerbtų, bent jau.

- *Excusez-moi**, - tarė jis senutei mamasan. Išlipo iš automobilio, kurio variklis ūžė, užsirūkė ir pasilenkė prie lango įstatyti degiklį į ertmę prietaisų skydelyje. Diena buvo karšta, ir tarp keturių mašinų veikiančiais varikliais eilių jūros buvo dar karščiau. Salas jautė aplinkui augantį nekantravimą, bet girdėjo tik savo radiją; visi žmonės mašinose sėdėjo už stiklų, užrakinti mažuose kokonuose su kondicionieriais, ir klausėsi šimtų įvairios muzikos variantų, nuo Lizos Feir iki Viljamo Akermano. Jis pagalvojo, kad visi kiti kamštyje įstrigę veteranai, jeigu po ranka neturi mėgstamų kasečių, greičiausiai surado "WKND" stotį, kur praeitis nemirusi, o ateitis dar neatėjusi.

Salas žengė prie savo mašinos kapoto, prisidengė akis nuo saulės ir pamėgino surasti kamščio priežastį. Žinoma, jis nieko nepamatė.

"Mergytės, piknikėliai, turnyrėliai", - pagalvojo jis, ir ta mintis įsikūnijo į veriantį valdingą Meilfanto balsą. Košmarišką balsą po dangaus žydryne, tarp krūmų. "Na, vaikinai, kas turi Švirkštą? Aš su devyniasdešimt, laikas atsibusti, laikas nelaukia, pradėkim sumautą spektaklį ant sumauto kelio!"

Jis giliai įtraukė "Vinstono", po to iškosėjo kartų pelėsių prie-

---

*Atleiskite (pr.).

skonio dūmą. Saulės atspindyje staiga sumirgėjo juodi taškai, ir jis pažvelgė į suspaustą tarp pirštų cigaretę beveik su siaubu. Ką jis daro, vėl ragaudamas šitą mėšlą? Jis ką - visai trenktas? Na, taip, žinoma, trenktas: visi, kas mato mirusias senes ant sėdynės mašinoje, negali nebūti trenkti, bet tai nereiškia, kad jis vėl turi bandyti šitą mėšlą. Cigaretės - toks pat Oranžinis defoliantas, tik pirktas už jūsų pinigus. Salas nušveitė cigaretę. Jautė, kad pasielgė teisingai, tačiau sprendimas nesulėtino sutankėjusio širdies plakimo, nepašalino jausmo - tokio įprasto patruliavimo metu, - kad gerklė džiūsta, traukiasi, raukiasi it nudeginta. Yra žmonių, kurie bijo minios - agorafobija, štai kaip ta turgaus aikščių baimė vadinasi, - bet Salas patirdavo "per daug" pojūtį tik šitokiais momentais. Liftuose, pilnuose koridoriuose ir žmonėmis knibždančiuose traukinių peronuose jis jausdavosi normaliai, bet kai aplinkui stovėdavo kamštyje įstrigę automobiliai, jam pasidarydavo riesta. Juk nėra kur bėgti, nėra kur pasislėpti, vaikeli.

Keli žmonės taip pat išlipo iš savo kondicionuotų ankščių. Moteris griežtu rudu kostiumėliu stovėjo prie tokio pat rudo "BMW", auksinė apyrankė ir sidabriniai auskarai fokusavo saulės šviesą, aukštas kulniukas, atrodė, tuoj ims nekantriai kaukšėti į grindinį. Ji susitiko Salo akis, užvertė žvilgsnį į dangų lyg sakytų: "Įprasta, ar ne?", ir dirstelėjo į savo laikroduką (taip pat auksinį, taip pat blizgantį). "Jamaha" raketos raitelis išjungė kriokiantį savo motociklo variklį, pastatė ant kojelės ir nusimovęs šalmą padėjo ant ištepto tiltelio prie pedalo. Jis vilkėjo juodus motociklininko šortus ir berankovius marškinėlius su užrašu "NIUJORKO KELNYČIŲ NUOSAVYBĖ" per krūtinę. Salas apskaičiavo, kad tas tipelis neteks septyniasdešimt procentų savo odos, jeigu nulėks nuo savo jojamos raketos bent penkių mylių per valandą greičiu.

- Kad tave kur, - pasakė motociklininkas. - Susidūrė, ne kitaip. Tikiuosi, nieko radioaktyvaus. - Ir nusijuokė rodydamas, kad pajuokavo.

Toli priekyje, kairioje kraštinėje juostoje - greitojoje, kai mašinos juda ta magistrale, - moteris teniso kostiumėliu stovėjo prie "Tojotos" su lipduku "BRANDUOLINĖMS GALVUTĖMS NE!" buferio kairėje, o dešinės pusės lipdukas skelbė: "JŪSŲ KATYTEI - BALTA "AZER" MĖSYTĖ". Vairuotojos sijonas buvo trumputis, kojos įdegusios ir labai ilgos, o kai ji pakėlė saulės akinius ant sruogelėmis išblukusių plaukų, Salas pamatė jos akis. Plačiai at-

merktas, mėlynas ir kažko sunerimusias. Taip ir prašėsi paglostoma arba broliškai apkabinama. Norėjosi jai pasakyti, nebijok, viskas bus gerai. Salas puikiai prisiminė tą žvilgsnį. Žvilgsnį kuris išversdavo jį. Ten stovėjo Kerolė Gerber, Kerolė Gerber su teniso bateliais ir kostiumėliu. Jis nematė jos nuo vieno vakaro 1966 metais, kai užsuko pas ją, ir abu sėdėjo ant sofos (su Kerolės mama, nuo kurios smarkiai trenkė vynu), žiūrėdami televizorių. Baigėsi tuo, kad jie susiginčijo dėl karo ir jis išėjo. "Grįšiu, kai žinosiu, kad galiu suimti save į rankas," - pagalvojo jis, važiuodamas iš jos kiemo senu "Ševrolė" (net ir tada tik "Ševrolė" jis laikė mašina). Tačiau taip ir negrįžo. Baigiantis šešiasdešimt šeštiesiems ji buvo iki kaklo įklimpusi į antikarinį mėšlą - tik to ir pramoko per semestrą Meino universitete, - ir vien pagalvojus apie ją sukildavo pyktis. Prakeikta buka idiotė - va, kas ji buvo. Prarijo kabliuką su komunistinės propagandos masalu. O vėliau visai prisijungė prie psichų, PTT, ir galutinai kuoktelėjo.

- Kerole! - šūktelėjo jis, puldamas prie jos. Praėjo salotinę raketą, prasmuko tarp galinio pikapo buferio ir sedano, pametė ją iš akių, kol turseno palei burzgiantį šešiolikos ratų šaldytuvą, tada vėl ją pamatė.

- Kerole, ei, Kerole!

Tačiau kai moteris atsisuko į jį, Salas pagalvojo: kas, po šimts, jam užėjo - kas jam darosi? Jeigu Kerolė gyva, jai penkiasdešimt, kaip jam. O tai moteriai trisdešimt penkeri, ne daugiau.

Salas sustojo - vis dar kitoje eilėje. Visur birzgė ir pukšėjo lengvieji automobiliai ir furgonai. Ir dar kažkoks švilpinas ore, kurį galėjai palaikyti vėju, jeigu ne karšta ir visiškai rami diena.

- Kerole? Kerole Gerber?

Švilpimas tapo garsesnis. Lyg traukiant orą pro vamzdeliu suspaustas lūpas; sraigtasparnio tratėjimas tolumoje. Salas pažvelgė į viršų ir pamatė, kad iš balzganai žydro dangaus tiesiai ant jo krenta šviestuvo gaubtas. Jis instinktyviai atšoko, bet visus metus mokykloje prasportavęs, dabar sukdamas galvą ištiesė ir ranką. Ir vikriai sugavo šviestuvą. Ant jo buvo išpiešta valtis, plaukianti rausvame saulėlydyje. "MUMS PATINKA MISISIPĖJE", kažkas senoviškomis raidėmis išvedžiojo po piešiniu.

"Iš kur jis čia išdygo?" - pagalvojo Salas, ir tada moteris, kuri labai priminė Kerolę Gerber, veriančiai suspigo. Jos rankos kilstelėjo lyg nuleisti akinius ant akių, bet sustojo pusiaukelėje ir ėmė

mėšlungiškai drebėti it pavargusio simfoninio orkestro dirigento. Taip atrodė sena mamasan, kai išbėgo iš apgailėtinos savo trobelės tame sumautame kaimelyje Dong Ha provincijoje. Kraujas nudažė balto tenisininkės kostiumo pečius - iš pradžių apvaliais lašais, vėliau čiurkšlėmis. Jis tekėjo įdegusiomis rankomis ir kapsėjo ant žemės.

- Kerole? - apstulbęs suvapėjo Salas. Jis stovėjo tarp džipo "Džordž Rem" ir "Mak Traks", pasipuošęs tamsiai mėlynu kostiumu, kuriuo visuomet vilkėdavo per laidotuves, ir laikė šviestuvo gaubtą, suvenyrą iš Misisipės. Jis žiūrėjo į moterį, kurios galvoje kažkas styrojo. Ji sverdėdama paėjo į priekį plačiai atmerkusi akis, mataruodama rankomis - ir Salas įžiūrėjo mobilų telefoną. Nustatė iš antenos, kuri siūbavo kiekviename žingsnyje. Telefonas nukrito iš dangaus, praskriejo vienam Dievui žinoma kiek mylių ir dabar styrojo jos galvoje.

Moteris žengė dar žingsnį, atsitrenkė į tamsiai žalio "Biuiko" kapotą ir ėmė lėtai leistis ant jo. Lyg povandeninis laivas, pagalvojo Salas, tiktai kai jis dings iš akių, vietoj periskopo kyšos trumpa mobiliojo telefono antena.

- Kerole? - sukuždėjo jis, bet ten negalėjo būti ji: juk suprantama, kad nei viena moteris, kurią jis pažinojo vaikystėje, nei viena, su kuria jis kada nors miegojo, negalėjo būti pasmerkta mirti nuo traumos, padarytos iš dangaus nukritusio telefono.

Žmonės ėmė šaukti, rėkti, vaitoti. Riksmai daugiausia buvo klausiami. Pypsėjo signalai, burzgė varikliai, lyg kur nors būtų galima išvažiuoti. Netoli Salo šešiolikos ratų "Mako" vairuotojas spaudė iš savo jėgainės kurtinantį prunkštimą. Sukaukė sirena. Kažkas aiktelėjo ar tai iš nuostabos, ar iš skausmo.

Viena drebanti balta ranka įsikibo į tamsiai žalio "Biuiko" kapotą. Riešą puošė teniso apyrankė. Plaštaka lėtai nuslydo. Dar kurį laiką moters, tokios panašios į Kerolę, pirštai kabinosi už kapoto, po kurio laiko dingo. Kažkas vėl švilpė iš dangaus.

- Gult! - suriko Salas. - Gult, po velnių!

Švilpimas virto širdį draskančiu kaukimu, ir krentantis objektas atsitrenkė į "Biuiko" kapotą, įlenkdamas jį. Ant "Biuiko" variklio gulėjo mikrobangų krosnelė.

Dabar aplinkui girdėjosi vien krintančių daiktų švilpimas, lyg žemės drebėjimas būtų kažkaip prasidėjęs ne Žemės gelmėse, o virš jos. Aplinkui jį krito nekalti žurnalai "Seventyn", "GK", "Ro-

ling Stounz" ir "Stereo revju". Plevenantys puslapiai priminė pašautus paukščius. Iš dešinės, sukdamasis ant savo stovo, nusileido kabinetinis krėslas. Trenkėsi ant "Fordo universalo" stogo. Priekinis automobilio stiklas ištiško baltais stikliukais. Krėslas pasišokinėjo, pasviro ir nurimo ant "Universalo" kapoto. Ant lėtinimo juostos krito nešiojamas televizorius, plastikinė šiukšliadėžė, kažkas panašaus į kamerų kekę supainiotais diržais ir guminis kilimėlis. Paskui kilimėlį atsekė beisbolo lazda. Kukurūzų spragintuvas driokstelėjo į asfaltą ir pažiro šukėmis.

Motociklininkas, rėksmingai žalios "jamahos" raitelis, neišlaikė ir nubėgo siauru tarpu tarp automobilių, įstrigusių greitkelyje, sukiodamasis tarsi kalnų slidininkas tarp veidrodėlių, prisidengęs galvą ranka it prasidėjus vasaros liūčiai. Salas, vis dar laikydamas šviestuvą, pagalvojo, kad vyrukui reikėjo užsimaukšlinti savo šalmą, bet, suprantama, kai ant galvos ima kristi visokiausi daiktai, daraisi užmaršus ir pirmiausia pamiršti tai, kas tau reikalingiausia ir sveikiausia.

Dabar iš dangaus leidosi dar kažkas, arti ir didelis - didesnis už mikrobangę, atsidūrusią ant "Biuiko" kapoto, tai jau tikrai. Krito ne švilpdamas kaip bomba arba mina, krito kaip lėktuvas, sraigtasparnis ar net namas. Vietname visa tai krito netoli Salo (namas, be abejo, nuolaužų pavidalu).Tačiau šitas garsas skyrėsi iš esmės: jis buvo dar ir melodingas kaip pats didžiausias pasaulyje metalofonas.

Žemėn lėkė koncertinis rojalis, baltas, puoštas auksu - toks, ant kurio aukšta šalta moteris uždainuos "Naktis ir diena": ir mašinų triukšme, ir tuščių mano namų tyloje, du-du-du, da-ra-ra. Iš Konektikuto dangaus vartydamasis, vartydamasis, mesdamas ant įkalintų mašinų į medūzą panašų šešėlį, skleisdamas muziką vėjo košiamomis stygomis krito baltas koncertinis rojalis. Jo klavišai tai įsispausdavo, tai vėl išlįsdavo it pianolos, dulsva saulė auksavo pedalus.

Jis krito tingiai sukdamasis, ir augantis jo kritimo garsas panėšėjo į garsą kažko, be galo vibruojančio geležies tunelyje. Jis krito ant Salo, išplaukęs jo šešėlis ėmė telktis į taikinį - užverstą į dangų Salo veidą.

- ORAS! - suriko Salas ir metėsi bėgti. - OOORAS!

Rojalis pikiravo ant kelio, balta taburetė atskubėjo įkandin jo. Po jos kometos uodega leidosi natų lapai, 45 apsisukimų plokšte-

lės su didelėmis skylėmis, smulkūs daikteliai, plevenantis geltonas, panašus į šlavėjo, apsiaustas, "Gudjier" padanga, kortų stalelis ir arbatos puodelis su užrašu "GERIAUSIAI SENELEI PASAULYJE".

- Galiu cigaretę? - pasiteiravo Salas Difenbeikerio už laidojimo salono sienos, kur Peigas gulėjo šilku išmuštame karste. - Nesu rūkęs "Danhil".

- Bet kokio kuro tavo kateriui. - Difenbeikeris kalbėjo šiek tiek pašaipiai, lyg gyvenime neketino prikrauti į kelnes iš baimės.

Salas vis dar atsimena: Difenbeikeris stovi kaimo gatvėje prie apverstos taburetės: koks jis išbalęs, kaip virpa lūpos, kaip jo drabužiai trenkia dūmais ir ištiškusiais sraigtasparnių degalais. Difenbeikeris pasižiūrėjo į Meilfantą, senutę, tada į tuos, kurie ėmė pleškinti į trobeles, į klykiantį vaiką, kurį pašovė Mimsas; jis prisiminė, kaip Difas pažvelgė į leitenantą Širmeną, bet pagalbos iš jo galėjai nesitikėti. O ir iš paties Salo, jeigu jau apie tai prakalbom. Dar jis prisiminė, kaip Sloukomas spigino akimis į Difą, Difą - naują leitenantą po to, kai Pekerį nušovė. Ir Difas galiausiai pasisuko į Sloukomą. Slajus Sloukomas nebuvo karininkas - nepriklausė net tiems trims skardžiabalsiams strategams krūmuose, kurie kažkaip viską išmanė geriau už kitus, - ir negalėjo jiems priklausyti. Sloukomas buvo tiesiog vienas iš paprastų eilinių, kuris manė, kad grupė, dainuojant kaip "Reir Erf", turėjo būti juodukų. Kitaip sakant, pėstininkas, pasiruošęs padaryti tai, kam kiti buvo nepasiruošę. Nė sekundei nepamesdamas kontakto su suglumusiu naujojo leitenanto žvilgsniu, Sloukomas kryptelėjo galvą į kitą pusę - į Meilfanto, Klemsono, Pizlio, Mimso ir visų kitų savavalių teisėjų, kurių vardų Salas nebeprisiminė, pusę. Tada vėl pažiūrėjo tiesiai į leitenantą. Septyni žmonės kaip pasiutę bėgo purvina kaimelio gatve pro kraujuojantį vaiką vis gilyn į kaimelį, kurtinančiai rėkalodami viską, kas užėjo ant seilės - raginimus, lyg žaistų futbolą, "Nagi, Snupi" priedainį ir kitokį mėšlą - o Sloukomas klausė akimis: "Ei, ko jūs norite? Jūs dabar vadas, ko pageidaujate?" Ir Difenbeikeris linktelėjo.

Ar būtų galėjęs jis, Salas, tada linktelėti? Ko gero, ne. Veikiausiai, jeigu spręsti būtų reikėję jam, Klemsonas, Meilfantas ir kiti puspročiai būtų toliau žudę, kol būtų turėję šovinių - juk taip el-

gėsi Keilio ir Medini* pavaldiniai? Bet Difenbeikeris, tenka pripažinti, buvo ne Viljamas Keilis, Difenbeikeris nežymiai linktelėjo. Sloukomas atsakė jam linktelėjimu, pakėlė automatą ir ištaškė Ralfo Klemsono kaukolę.

Tą sekundę Salas nutarė, kad Klemsonas kulką gavo todėl, jog Sloukomas bendravo su Meilfantu; su pastaruoju ne taip retai rūkė šėtono lapus, be to, dalį laisvalaikio Sloukomas medžiojo Kekšę su kitais "čirvų" mėgėjais. Bet sėdėdamas čia, raičiodamas tarp pirštų Difenbeikerio cigaretę, Salas staiga pagalvojo, kad Sloukomui buvo nusispjaut į Meilfantą su visais jo lapais; kaip ir į mėgstamą Meilfanto žaidimą. Vietname užteko bchango ir pasisėdėjimų prie kortų. Sloukomas pasirinko Klemsoną todėl, kad šūvis į Meilfantą nebūtų sulaukęs atgarsio. Visą tą mėšlą apie galvas, pasmeigtas ant iečių, kad vietkongiečiai žinotų, kas laukia negražiai žaidžiančių su Delta, Meilfantas stūgavo toli užpakalyje, ir tie, kurie šlepsėjo ir maknojo per kaimą šaudydami kur pakliuvo, nebūtų atkreipę dėmesio. Be to, senutėlė mamasan nužudyta, tegu ją mėsinėja.

O dabar Difas virto Difenbeikeriu, pliku kompiuterių pardavėju, kuris liovėsi važinėti į susitikimus. Jis leido Salui prisidegti nuo savo "Zipo" ir žiūrėjo, kaip draugas giliai įtraukia ir iškosėja dūmą.

- Seniai nerūkai? - pasiteiravo jis.

- Dveji metai, beveik.

- Nori sužinoti blogą naujieną? Per kiek laiko vėl įsitrauksi?

- Aš tau pasakojau apie senę?

- Aha.

- Kada?

- Berods per praeitą susitikimą, per kurį tu... tą, Džersio krante, tą, kur Derginas nutraukė palaidinę nuo padavėjos. Šlykšti scena.

- Taip? Nieko neprisimenu.

- Tuo metu buvai visiškai atsijungęs.

Žinoma, ta programos dalis visuomet būdavo vienoda. Apskritai, visos programos dalys būdavo vienodos. Rasdavom diskžokėjų, kuris paprastai išeidavo anksti, nes kas nors grasindavo išdaužyti snukį dėl to, kad jis leidžia ne tas plokšteles. Iki tol garsiakal-

*Amerikiečiai karininkai, vadovavę būriui, kuris 1968 metais iššaudė per tris šimtus vietnamiečių kaimo Mi Lai gyventojų.

biai skleisdavo ką nors tokio, kaip "Pikto mėnulio patekėjimas", "Uždek mano ugnį", "Mylėk mane švelniai" ir "Mano mergaitė" - dainas iš tų filmų apie Vietnamą, kurie buvo filmuoti Filipinuose, garso takelių. Esmė ta, jog dauguma vaikinų, kuriuos prisiminė Salas, šniurkščiodavo grojant "Karpenteriams" arba "Rytiniam angelui". Štai tokia muzika visiškai atitiko džiunglių garso takelį ir skambėdavo, kai vaikinai vaišindavo vienas kitą cigaretėmis, rodydavo savo merginų nuotraukas, pešdavosi ar liedavo ašaras prie "Alavinio kareivėlio", džiunglėse žinoma kaip "Su...to Bilio Džeko tema". Salas negalėjo prisiminti, kad būtų Vietname girdėjęs "Doors"; visuomet "Stouberi Alarm Klok" traukė "Smilkalus ir mėtą". Širdyje jis pajuto, kad karas pralaimėtas, kai išgirdo tą apgailėtiną gabalą, trykštantį iš valgyklos grotuvo.

Susitikimai visada prasidėdavo muzika, čirškančios mėsos kvapu (kvapu, Salui kažkodėl primindavusiu degančio sraigtasparnių kuro kvapą) ir alaus skardinėmis kibirėliuose su ledu - šita dalis buvo nebloga, teisybę sakant, šita dalis buvo net labai maloni. O vėliau - taukšt! - ateidavo kitas rytas, šviesa nudegindavo akis, širdis virsdavo augliu, o skrandis, atrodė, pilnas nuodų. Vieną tokį rytą Salas pro pagirias prisiminė, kad vertė diskžokėjų šimtus kartų sukti Nilo Sedakos "O, Kerol", grasindamas užmušti jį, jeigu uždės ką nors kita. Kitą tokį rytą Salas pabudo šalia buvusios Frenko Pizlio žmonos. Ji garsiai knarkė, nes nosis buvo sulaužyta. Moters pagalvė buvo sukruvinta, kaip ir žandai, o Salas neįstengė prisiminti, ar tai padarė jis, ar tas avigalvis Pizlis. Jis mieliau būtų pasirinkęs antrąjį variantą, bet žinojo, jog visai įmanoma, kad čia jo rankų darbas. Kartais, ypač IV (iki viagros) laikais, kai lovoje jam ne visuomet pavykdavo, suimdavo neapsakomas įtūžis. Laimė dama pabudo, taip pat nieko neprisimindama. Tačiau ji prisiminė, kaip jis atrodė nuogas. "Kodėl turi tik vieną?" - paklausė ji.

"Man ir taip pasisekė," - atsakė tada Salas. Galva trupėjo.

- O ką aš pasakojau apie senę? - paklausė jis Difenbeikerio dabar, kai jie sėdėjo ir rūkė už laidojimo salono.

Difenbeikeris patraukė pečiais.

- Na, kad anksčiau dažnai ją matydavai. Sakei, kad apsirengusi būna visaip, bet vis ta pati, senoji mamasan, kurią pribaigė Meilfantas. Vos sugebėjau užkimšti tau burną.

- Velniop, - metė Salas ir suleido laisvą ranką į plaukus.

- Tu dar sakei, kad palengvėjo, kai persikėlei į Rytinę pakrantę, - tęsė Difenbeikeris. - Paklausyk, kas čia blogo, kad kartais matai senę? Kai kas mato skraidančias lėkštes.

- Tik ne žmonės, kurie dviems bankams skolingi beveik milijoną dolerių, - atsakė Salas. - Išgirstų jie...

- Na, išgirstų, tai kas? Atsakysiu: visiškai nieko. Kol tu moki procentus, atneši jiems pasakiškus pinigus, visiems padėt ant to, ką matai užgesinęs šviesą... arba kai gesini, jei nori. Jiems vis vien, ar vilki moteriškus drabužius, muši žmoną ir dulkini savo labradorą. Beje, ar nemanai, kad tavo bankuose irgi yra tokių, buvusių džiunglėse?

Salas užsitraukė "Danhil" cigaretę ir pažvelgė į karo bendražygį. Reikia pripažinti, apie tai jis nepagalvojo. Jo reikalus tvarkė du paskolų skyriaus darbuotojai, kurie tiktų pagal amžių, bet niekad apie tai nekalbėjo. Jis juk irgi neprasitarė. "Kitą kartą, kai juos pamatysiu, - pagalvojo, - man teks paklausti, ar naudojasi "Zipo". Taktiškai, suprantate?

- Ko šypsaisi? - paklausė Difenbeikeris.

- Šiaip. Na, o tu, Difai? Turi savo senutę? Aš ne apie draugę, o senę. Mamasan.

- Ei, nevadink manęs Difu! Manęs niekas taip nevadina. Ir man niekad nepatiko.

- Vadinasi, yra?

- Ronis Meilfantas - jis mano mamasan, - atsakė Difenbeikeris. - Kartais matau jį. Ne taip, kaip tu savo. Lyg gyvą priešais save, bet prisiminimai juk irgi realūs.

- Aha.

Difenbeikeris papurtė galvą.

- O, kad tai būtų tik prisiminimai! Supranti? Paprasti prisiminimai.

Salas sėdėjo tylėdamas. Vargonai už sienos dabar grojo ne giesmę, o šiaip muziką. "Atostogos", taip, berods, ji vadinasi. Muzikinė priemonė pasakyti liūdintiems, kad laikas žinoti. Eik namo, Džo. Mama laukia. Difenbeikeris tarė:

- Būna prisiminimai, o būna tai, ką aiškiai matai galvoje. Na, kai skaitai tikrai gero rašytojo knygą, o jis aprašo kambarį - matai tą kambarį. Skutu pievelę, sėdžiu pasitarime ir klausau pranešėjo, skaitau pasaką vaikaičiui prieš miegą, myliuosi su Mere ant sofos ir - paukšt! - Meilfantas, spuoguotas snukis po garbanotais plau-

kais. Prisimeni, kai sukosi jo plaukai?

- Aha.

- Ronis Meilfantas, visada blevyzgojantis visokias nesąmones. Etniškus anekdotus kiekviename žingsnyje. Ir dar futliariukas. Prisimeni futliarą?

- O kaipgi. Odinį, kurį nešiojosi ant diržo. Jame laikė savo kortas. Dvi kalades. "Ei, vaikinai, einam medžioti Kekšę! Penki centai už akį! Norinčių yra?" Ir visi sulėkdavo.

- Taip. Prisimeni. Prisimeni. O aš ma-tau, Salai, iki baltų pūlinukų ant jo smakro. Užuodžiu narkotiko, kurio prisišvampė, kvapą... bet dažniausiai matau, kaip jis nuspiria ją ant žemės, kaip ji raitosi ir grasina kumščiu, kažką vapėdama...

- Užteks!

- ...ir aš negalėjau patikėti, kad taip gali atsitikti. Manau, iš pradžių ir pats Meilfantas netikėjo. Iš pradžių jis tik gąsdino jai durtuvu, badė pačiu galiuku, lyg kvailiodamas... o vėliau įvarė durtuvą senei į pilvą. Prakeikimas, prakeikimas, Salai ir dar kartą prakeikimas! Ji rėkė, ėmė tampytis, o Ronis, prisimeni, apsižergė ją. Visi kiti bėgo gatve - Ralfas Klemsonas, Mimsas, dar kažkas. Niekad negalėjau pakęsti to šikniaus Klemsono - net labiau nei Meilfanto, nes Ronis nors nebuvo prielipa - su juo ką matei, tą ir pajutai. O Klemsonas buvo trenktas ir dar prielipa. Aš mirtinai persigandau, Salai, su...tai persigandau. Žinojau turįs nutraukti tą beprotybę, bet bijojau, kad jie mane pribaigs, jei pamėginsiu, jie visi - JŪS visi, nes tą minutę buvote JŪS ir buvau aš. Širmenas... prieš jį neturiu nieko, jis iššoko į laukymę, kai nukrito sraigtasparniai, negalvodamas apie rytdieną, tik apie tą minutę. Bet kaime... pasižiūrėjau į jį, ir - nieko, visiškas nulis.

- Vėliau jis išgelbėjo mano kailį, kai patekome į pasalą, - tyliai ištarė Salas.

- Žinau. Griebė ir išnešė ant rankų kaip tas suknistas Supermenas. Laukymėje jis turėjo kažką tokio, vėliau tai sugrįžo ant tako, bet tarp jų, kaime... nič-nie-ko. Kaime spręsti teko man. Lyg būčiau vienintelis suaugęs... tik aš, matai, nesijaučiau suaugusiu.

Salas nekartojo, kad draugas nutiltų. Difenbeikeriui reikėjo išsikalbėti, ir nutildyti jį galėjo tik kumštis į dantis.

- Prisimeni, kaip ji rėkė, kai jai smeigė? Senė? O Meilfantas stovi virš jos ir riaumoja apie šiokius ir anokius siauraakius, badydamas kur papuolė. Dievui dėkoju už Sloukomą. Jis pažiūrėjo į

mane, ir privertė kažko imtis... nors mano darbas baigėsi tuo, kad įsakiau jam šauti.

"Ne, - pagalvojo Salas, - tu ir to nepadarei, Difai. Tu tik linktelėjai. Teisme jie tokio mėšlo nepraleistų, priverstų tave garsiai kalbėti. Jie priverčia padaryti tokius pareiškimus protokolui".

- Aš įsitikinęs, kad tą dieną mus išgelbėjo Sloukomas, - tęsė Difenbeikeris. - Žinai, jis nusižudė? M-hm. Aštuoniasdešimt šeštaisiais.

- Maniau, autokatastrofa, nelaimingas atsitikimas.

- Jeigu ramų vakarą rėžtis į tilto atramą septyniasdešimt mylių per valandą - nelaimingas atsitikimas, vadinasi, nelaimingas atsitikimas.

- O kaip Meilfantas? Girdėjai ką nors?

- Na, nė viename susitikime jis nedalyvavo, tačiau buvo gyvas, kai paskutinį kartą apie jį girdėjau. Endis Branigenas matė jį Pietų Kalifornijoje.

- Ežiukas matė jį?

- Na, taip, Ežiukas. Ir žinai kur?

- Iš kur?

- Mirsi, Salai Džonai. Nulūši. Braningenas priklauso "Anoniminiams alkoholikams". Tai jam kaip religija. Sako, gyvenimą išgelbėjo, greičiausiai, taip ir buvo. Jis siurbė labiau nei kuris kitas iš mūsų, gal net už visus kartu sudėjus. O dabar jis pamišęs ne dėl tekilos, o dėl AA. Lankosi maždaug dvylika kartų per savaitę, užima kažkokį politinį postą bendruomenėje ir sėdi prie pasitikėjimo telefono. Be to, kiekvienais metais važiuoja į Nacionalinę konferenciją. Prieš penkerius metus chroniai rinkosi San Djege. Penkiasdešimt tūkstančių girtuoklių stovi petys į petį Konferencijų centre San Djege ir sako padėkos maldą. Gali įsivaizduoti?

- Ko gero, galiu, - atsakė Salas.

- Tas žaltys Braningenas pasuka galvą kairėn - ir, kaip manot, ką mato, ogi Ronį Meilfantą! Pasibaigus posėdžiui jis griebia Meilfantą už parankės ir nusitempia pasėdėti. - Difenbeikeris susimėtė. - Na, matyt, alkoholikai irgi mėgsta pasėdėti. Geria visokius limonadus, koką ir panašiai. Ir Meilfantas praneša Ežiukui, kad jau dveji metai švarus ir blaivas kaip agurkėlis, atrado aukščiausiąją jėgą, kurią linkęs vadinti Dievu. Jam buvo lemta atgimti, jis gyvena pagal gyvenimo dėsnius, jis deda viltis, o Dievas tvarkosi, na ir taip toliau. Braningenas nesugebėjo ištverti nepaklausęs, ar paki-

lo Meilfantas ant Penktojo laiptelio, tai reiškia, ar išpažino visas savo nuodėmes, pasiryžęs jas išpirkti. Meilfantas nė nemirktelėjęs atsakė, kad ant Penktojo pakilo prieš metus ir jaučiasi daug geriau.

- O, velnias! - leptelėjo Salas, nustebęs dėl sukilusio pykčio. - Senutė mamasan, žinoma, labai apsidžiaugs, kad Ronis apsivalė. Būtinai pasakysiu jai, kai pamatysiu kitą kartą.

Aišku, jis negalėjo žinoti, kad pamatys ją dar tą pačią dieną.

- Žiūrėk, nepamiršk.

Jie pasėdėjo valandėlę beveik nekalbėdami. Salas paprašė dar vienos cigaretės, ir Difenbeikeris ištiesė jam pakelį, po to spragtelėjo "Zipo". Iš už kampo girdėjosi pokalbio nuotrupos ir kažkieno juokelis. Peigo laidotuvės baigėsi. Kažkur Kalifornijoje Ronis Meilfantas skaito Didžiąją AA Knygą ir bendrauja su mitine aukščiausia jėga, kuria teikiasi vadinti Dievu. Salas gailėjosi, kad Ronis gyvas. Gailėjosi, kad jis nenudvėsė vietkongietiškoje duobėje: ant nosies opos, dvokia žiurkių šūdais, vidinis kraujavimas, vėmimas skrandžio sultimis. Meilfantas su futliaru ir savo kortomis. Meilfantas su durtuvu. Meilfantas apžergęs seną mamasan žaliomis kelnėmis, raudonais batais ir oranžine palaidine.

- Ir apskritai, ko mes važiavom į Vietnamą? - paklausė Salas. - Be visokių išvedžiojimų ir filosofijų, tu sau tai paaiškinai?

- Kas sakė: "Tas, kuris nepasimokė iš praeities, pasmerktas ją pakartoti"?

- Ričardas Dousonas, "Šeimos pykčio" vedantysis.

- Eik žinai kur... Salivanai.

- Nežinau, kas pasakė. O tai svarbu?

- Velniai rautų, ir dar kaip, - tarė Difenbeikeris. - Nes mes iš ten taip ir neišsikapstėme. Taip ir neišlindome iš džiunglių. Mūsų karta jose žuvo.

- Skamba truputį...

- Truputį kaip? Truputį perdėtai? Kurgi ne. Truputį kvailai? Kurgi ne. Truputį savimyliškai? Taip, sere. Bet tai ir esame mes. Nuo pradžios iki galo. Ką padarėme po Vietnamo, Salai? Tie iš mūsų, kurie keliavo tenai, tie, kurie dalyvavo protestuose, tie, kurie paprasčiausiai sėdėjo namuose, žiūrėjo "Dalaso kaubojus", gurkšnojo alutį ir bezdėjo į sofos pagalves?

Naujojo leitenanto skruostai paraudo. Jis atrodė kaip pabalnojęs savo žirgelį ir lipąs į balną, nes nieko kito jam neliko, kaip tik

joti į priekį. Jis ėmė lenkti pirštus, kaip Salas, vardindamas tai, ką gavome iš Vietnamo.

- Na, pažiūrėkim. Mes esame karta, išradusi Superbrolius Mario, Ei-Ti-Bi, lazerinę raketų nutaikymo sistemą ir kreką iš kokaino. Mes atradome Ričardą Simonsą, Skotą Peką ir "Martos Stiuart stilių". Mūsų revoliucinio gyvenimo būdo pakeitimo idėja - tai šuns pirkimas. Merginos, deginusios savo liemenėles, dabar perka "Viktorijos paslaptis" apatinį trikotažą, o berniukai, kurie be baimės lipo ant durtuvų vardan taikos, dabar riebūs užpakaliai, sėdintys prie savo monitorių iki vidurnakčio, tašantys alų ir pūkščiantys, spoksodami į nuogas aštuoniolikmetes iš interneto. Tokie mes, broli: mes mėgstame žiūrėti. Filmus, videožaidimus, lenktynes tiesioginiame eteryje, boksą "Džerio Springerio šou", Marką Makgairą, imtynių čempionatą, impičmento teismo posėdį - mums vis vien, kad tik sėdėtume ir žiūrėtume. O buvo laikai... ne, nesijuok, buvo, kai viskas iš tikro buvo mūsų rankose. Tu tai žinai?

Salas linktelėjo ir pagalvojo apie Kerolę. Ne apie tą, kuri sėdėjo ant sofos su juo ir savo mama, prasmirdusia vynu, ir ne apie tą, kuri pasuko taikos ženklą į kamerą, kai skruostu sruvo kraujas - ta jau buvo beviltiška ir beprotė, kaip matėsi jos šypsenoje, plakate, kurio žodžiai atmetė bet kokią abejonę. Ne, jis galvojo apie Kerolę tą dieną, kai jos mama pasiėmė visus į Seivin Roką. Jo draugas Bobis išlošė pinigų iš kortų sukčiaus, o Kerolė pliaže buvo su žydru maudymosi kostiumėliu, žvilgčiojo į Bobį tuo žvilgsneliu... žvilgsneliu, kuris sakė, kad Bobis žudo ją ir mirtis - vienas džiaugsmas. Taip, tuomet viskas iš tikro buvo jų rankose; Salas tvirtai tą žinojo. Bet vaikai linkę pamesti, jiems viskas slysta iš pirštų ir pro skyles kišenėse, jie pameta viską.

- Mes kimšome savo pinigines biržoje, prakaitavome sporto salėse, lankėmės pas psichologus, ieškodami savęs. Pietų Amerika liepsnoja, Malaizija liepsnoja, su...tas Vietnamas liepsnoja, bet mes atsikratėme neapykantos sau, pagaliau ėmėm sau patikti, todėl tegu sau pleška į sveikatą.

Salas įsivaizdavo, kaip Meilfantas atranda save, kaip jam patinka vidinis Ronis, ir užgniaužė drebulį.

Dabar prieš Difenbeikerio veidą buvo išskėsti visi pirštai; Salui jis priminė Elą Džolsoną, susiruošusį dainuoti "Memi". Pajutęs tai Difas nuleido rankas. Jis atrodė pavargęs, netrikęs ir nelaimingas.

- Man patinka daugelis mūsų bendraamžių, kartu ir atskirai paėmus, - tęsė jis. - Aš neiškeliu ir neniekinu mūsų kartos, Salai. Mes turėjome galimybę viską pakeisti. Ne, tikrai. Bet mes pasirinkome modeliuotojų džinsus, porą bilietų į Marajos Keri koncertą Reidijo Sičio koncertų salėje, Džeimso Kamerono "Titaniką" ir riebų pensijinį aprūpinimą. Vienintelė karta, kurią daugmaž galima lyginti su mūsų - vadinamoji trečiojo dešimtmečio "prarastoji karta", tačiau daugumai jų užteko padorumo gerti neišsiblaivant. O mes net to nesugebėjome. Mes mirkstame mėšle.

Salas pamatė, kad naujasis leitenantas vos neverkia.

- Difai...

- Žinai, kokia parduotos ateities kaina, Salai Džonai? Negali iki galo atitrūkti nuo praeities. Negali jos įveikti. Turiu galvoje - esi visai ne Niujorke. Tu Deltoje, atsirėmęs į medį, prisiliuobęs kaip paršas, trini į kaklą priemonę nuo uodų ir kitokių bjaurybių. Pekeris vis dar tavo vadas, todėl vis tie patys šešiasdešimt devintieji. O tai, kas tau šmėkščioja tavo "gyvenime vėliau", - sumautas burbulas verdančiame katile. Ir geriau, kad yra taip. Vietnamas geriau. Štai kodėl liekame tenai.

- Manai?

- Garantuoju šimtu procentų.

Iš už kampo išlindo tamsiaplaukė rudakė moteris mėlyna suknele ir pasakė:

- Štai kur tu!

Difenbeikeris atsistojo ją pasitikdamas, o rudakė lėtai ir grakščiai artinosi prie mūsų kaukšėdama aukštakulniais. Salas taip pat pakilo.

- Mere, čia Džonas Salivanas. Jis tarnavo su manim ir Peigu. Salai, čia gera mano draugė Merė Tereza Čarlton.

- Malonu susipažinti, - atsakė Salas ir ištiesė ranką.

Jos paspaudimas buvo tvirtas ir pasitikintis, ilgi vėsūs pirštai prisiglaudė prie jo pirštų, bet žiūrėjo ji į Difenbeikerį.

- Misis Peigan nori pasišnekėti su tavimi, mielasis. Gerai?

- Žinoma, - atsakė Difas, paėjo kelis žingsnius kampo link ir atsisuko į Salą.

- Palauk truputį, - paprašė. - Nueisim išgerti. Pažadu nepamokslauti. - Bet tai sakydamas jis žiūrėjo pro Salą, lyg žinodamas, kad savo pažado neišpildys.

- Ačiū, leitenante, bet man tikrai jau metas. Noriu aplenkti kamščius.

Bet šito kamščio jis neaplenkė, ir dabar ant jo iš dangaus, žibėdamas saulėje ir skambindamas sau, krito rojalis. Salas griuvo ant pilvo ir pasirito po mašina. Rojalis trenkėsi į asfaltą vos už trijų žingsnių nuo jo, detonavo ir klavišai sprogo į šalis tarytum dantys.

Salas išlindo iš po automobilio, nusidegindamas nugarą į įkaitusį duslintuvą, ir šiaip taip atsistojo. Jis pažvelgė palei greitkelį į šiaurę netikėdamas savo akimis. Iš dangaus krito visokio šlamšto kolekcija: magnetofonai ir kilimėliai, žoliapjovė (žole aplipę ašmenys sukosi po gaubtu) ir juodas purkštuvas, akvariumas su žuvytėmis. Jis pamatė stabdymo juosta bėgantį senuką teatrališkai iškilminga žila šukuosena, ir staiga ant jo nukrito laiptinės maršas, nuplėšė kairę ranką, parmetė ant kelių. Staliniai ir pripildomi laikrodžiai, rašomieji stalai, kavos staliukai, liftas su vingiuojančiu paskui jį trosu it alyvuota bambagysle. Ant bėgančios moters nukrito kailinis manto, supainiojo rankas ir kojas, o tada ant jos užlėkė lova ir priplojo. Ore įsisiautėjo šviesos audra - iš dangaus lėkė oranžerijos rėmai su stiklais. Pilietinio karo kareivio statula pramušė furgoną. Lyginimo lenta atsimušė į viaduko turėklus priekyje ir nukrito ant apačioje stovinčios mašinos, sukdamasi kaip propeleris. Ant pikapo nukrito liūto iškamša. Visur lakstė ir klykė žmonės. Stovėjo automobiliai pramuštais stogais, išdaužytais stiklais; Salas pastebėjo “Mersedesą”, iš kurio liuko styrojo nenatūraliai rausvos manekeno kojos. Oras aidėjo nuo švilpimo ir kaukimo.

Ant jo krito naujas šešėlis, ir išsisukdamas Salas suprato pavėlavęs: jeigu tai lygintuvas, skrudintuvas ar dar koks nors naminis prietaisas, jis sukiužins jam kaukolę. Jeigu kas nors sunkiau - iš jo liks tik šlapia vieta.

Krentantis daiktas atsitrenkė į jo ranką, nesukeldamas skausmo, ir šleptelėjo ant asfalto prie jo kojų. Salas pažvelgė į jį nustebęs, po to kaip į tikrą stebuklą.

- Tegu mane skradžiai! - sumurmėjo jis.

Salas pasilenkė, pakėlė iš dangaus nukritusią beisbolo pirštinę. Pažino ją net po tiek metų: gilus brėžimas palei paskutinį pirštą ir juokingi mazgeliai ant žaliaminių dirželių buvo nepakartojami, kaip pirštų atspaudai. Jis patikrino vietą, kur Bobis buvo užrašęs savo vardą. Jis buvo ten, tik raidės atrodė ryškesnės nei turėjo būti,

o pirštinės oda toje vietoje atrodė nutrinta, subraižyta, lyg ten buvo rašomi ir vėl trinami kiti vardai.

Prikištos prie veido pirštinės kvapas svaigino ir buvo nepakartojamas. Salas užsidėjo ją ant rankos, ir kažkas sušnarėjo po mažuoju jo pirštu - popieriukas, įkištas į pirštinę. Salas nekreipė į jį dėmesio. Jis prispaudė pirštinę prie veido, užsimerkė ir giliai įkvėpė. Oda, tepamieji riebalai, prakaitas, žolė. Joje kiekviena vasara - visos iki vienos. 1960-ųjų vasara, kai jis grįžo iš stovyklos - ir viskas pasikeitė: Bobis paniuręs, Kerolė užsigalvojusi ir nutolusi (bent jau kurį laiką), o šaunus seniokas, kuris gyveno trečiajame aukšte virš Bobio - Tedas, - išvažiavo. Viskas pasikeitė... bet vasara liko, jam buvo vienuolika, ir viskas atrodė...

- Amžina, - sumurmėjo jis į pirštinę, vėl giliai įtraukdamas jos aromatų, o netoliese į duonos furgono stogų sudužo stiklinė dėžė su drugeliais, ir "Stop" signalas įsirėžė į stabdymo juostą, it kažkieno mesta ietis. Salas prisiminė savo jo-jo ir juodus sportbačius, dražė iš pistoletuko skonį, kai rutuliukas atsimušdavo į gomurį ir nukrisdavo ant liežuvio; jis prisiminė, kaip jausdavosi su beisbolo kauke, priglundančia prie veido taip, kaip reikėjo, ir vandens purkštukų čirškimą palei Plačiąją gatvę; prisiminė, kaip širsdavo misis Konlan, kai per daug priartėdavai prie neįkainojamų jos gėlių, ir misis Godlou iš "Ešerio Ampyro", kuri reikalaudavo gimimo pažymėjimo, jeigu jai atrodė, kad tau negali būti mažiau dvylikos, jeigu tu toks aukštas; ir Bridžitos Bardo afišą

(jeigu ji šiukšlė, aš eičiau į šiukšlininkus),

kur ji susisupusi į rankšluostį; ir žaidimą su pistoletais, ir kamuolio perdavimus, ir garsų pirptelėjimą delnais galiniame suole, misis Sviters pamokoje, ir ...

- Ei, amerikone!

Tik ištarė ji "amelikone", ir Salas suprato, ką pamatys nuleidęs Alvino Darko modelio pirštinę, kuri kadaise priklausė Bobiui. Senutėlė mamasan stovėjo tarp šaldiklio (pro kurio išdužusias dureles pasipylė šaldytos mėsos paketai) sutraiškytos raketos, ir "Subaru", iš kurio stogo styrojo metalinis flamingas, skirtas puošti vejas. Senutėlė mamasan žaliomis kelnėmis, oranžine palaidine ir raudonomis kurpėmis, sena mamasan, ryški it baro iškaba pragare.

- Ei, amerikone, eik man, aš gelbėju. - Ir ji ištiesė rankas.

Salas nuėjo pas ją per televizorių, naminių baseinų, cigarečių

blokų, aukštakulnių batelių, didžiulio džiovintuvo plaukams ir taksofono, kuris atsitrenkęs pažiro ketvirtukų fontanu, lietumi. Jis ėjo pas ją, jausdamas palengvėjimą lyg grįžtant namo.

- Aš gelbėju. - Senė išskėtė rankas. - Vargšas berniukas, aš gelbėju.

Salas žengė į mirtiną jos glėbį, o žmonės rėkė ir bėgo, o iš dangaus krito visokiausi amerikietiški daiktai, akindami 1-95 greitkelį į šiaurę nuo Bridžporto. Ji apkabino Salą.

- Aš gelbėju, - pasakė ji, ir Salas atsidūrė savo “Ševrolete”. Aplinkui, visose keturiose sustingusiose juostose stovėjo automobiliai. Radijas veikė, nustatytas ties “WKND” stotimi. “Pleteriai” dainavo “Tamsos metą”, o Salas negalėjo įkvėpti. Lyg iš dangaus niekas nekrito, ir jeigu nebūtų kamščio, viskas lygtai būtų gerai, ar ne taip? Kaipgi taip, jeigu ant jo rankos ta sena Bobio Garfildo pirštinė?

- Aš gelbėju, - kartojo senutėlė mamasan. - Vargšas amerikietiškas berniukas, aš gelbėju.

Salas nepajėgė įkvėpti. Jis norėjo jai nusišypsoti. Norėjo pasakyti jai, kad gailisi, nors kai kurie iš jų turėjo pačių geriausių ketinimų, bet jam trūko oro, ir jis labai pavargo. Salas užsimerkė, pamėgino paskutinį kartą pakelti Bobio pirštinę prie veido, paskutinį kartą įtraukti to piršto vasaros aromato, bet ji buvo per sunki.

Kitą rytą, kai Difenbeikeris vienais džinsais stovėjo prie virtuvinio stalo ir pylėsi kavos, į virtuvę įėjo Merė. Ji vilkėjo trikotažinius marškinėlius su užrašu “DENVERIO BRONKO NUOSAVYBĖ” ir laikė Niujorko “Post”.

- Bijau, kad pasakysiu liūdną naujieną, - tarė ji ir patikslino. - Sąlyginai.

Jis įsitempęs atsisuko. Apie liūdnas naujienas reikėtų pranešti po pietų, pagalvojo jis. Po pietų žmogus daugiau mažiau pasiruošęs blogoms naujienoms. O iš ryto bet kas žeidžia labai skaudžiai.

- Kokią?

- Tas žmogus, su kuriuos supažindinai mane vakar per draugo laidotuves, juk sakei, kad jis prekiauja mašinomis Konektikute, taip?

- Taip.

- Norėjau patikrinti, nes Džonas Salivanas ne pats rečiausias...

- Apie ką tu, Mere?

Ji ištiesė jam laikraštį, atverstą per vidurį.

- Čia rašoma, kad viskas įvyko jam grįžtant namo. Man labai gaila, brangusis.

Žinoma, ji apsiriko! Tokia buvo pirma jo mintis. Žmonės nemiršta iš karto po to, kai susitinkame juos, pasišnekame - tai lyg nelaužoma taisyklė.

Bet ten buvo jis, netgi trimis egzemplioriais: Salas mokyklos beisbolo uniforma su užsmaukta ant kaktos kauke, Salas karine uniforma ir seržanto antsiuvais ant rankovės ir Salas solidžiu kostiumu aštuntojo dešimtmečio pabaigoje. Po trimis nuotraukomis buvo antraštė, kuriomis garsėja tik "Post".

KAMŠTIS!
VIETNAMO KARO VETERANAS, SIDABRINĖS ŽVAIGŽDĖS KAVALIERIUS MIRŠTA KONEKTIKUTO GREITKELIO KAMŠTYJE

Difenbeikeris greitai perskaitė straipsnį sunerimęs, pasijutęs išduotas - taip visuomet pasijusdavo skaitydamas pranešimą apie kokio nors pažįstamo vienmečio mirtį. "Mes per jauni mirti," - visuomet galvodavo jis, puikiai suprasdamas, kaip tai kvaila.

Salas, atrodo, mirė nuo širdies smūgio įstrigęs kamštyje, kuris susidarė per vidurį kelio išsiskaidžiusiam tralui su priekaba. Visai gali būti, kad jis mirė matydamas savo salono "Ševrolė" iškabą, dejavo straipsnio autorius. Kaip ir antraštė "Kamštis!", tokie išvedžiojimai galėjo pasirodyti tik "Post". "Taims" - protingųjų laikraštis, o "Post" - girtuoklių ir poetų dienraštis.

Salas buvo išsiskyręs, vaikų jie neturėjo. Laidotuves rengia Normanas Oliveris ("Ferst Konektikut Benk and Trast" kompanija).

"Jį laidoja bankas!" - pagalvojo Difenbeikeris, ir jo rankos pradėjo drebėti. Nežinojo, kodėl ta mintis sukėlė tokį siaubą. Bet sukėlė. "Su...tas bankas! O dangau!"

- Mielasis? - Merė žiūrėjo į jį nervindamasi. - Tau negera?

- Ne, - atsakė jis. - Jis mirė eismo kamštyje. Matyt, greitoji negalėjo iki jo nusigauti. O gal jį rado tik tada, kai eismas išjudėjo. Viešpatie.

- Nereikia, - pasakė ji ir atėmė laikraštį.

Sidabrinę žvaigždę Salas, žinoma, gavo už gelbėjimą, sraigtas-

parnių pilotų gelbėjimą. Siauraakiai šaudė, bet Pekeris ir Širmenas vis tiek išvedė ten amerikiečių kareivius, daugiausia iš Delta 22 būrio. Dešimt dvylika kareivių iš Bravo bataliono sudarė ne itin efektingą priedangą gelbėjimo operacijai... ir per stebuklą du iš nukritusių sraigtasparnių pilotų liko gyvi, bent jau buvo gyvi, kai juos išnešė iš laukymės. Džonas Salivanas vienas nunešė savąjį iki priedangos, o lakūnas kriokė jo glėbyje aplipęs gesintuvo putomis.

Meilfantas irgi išbėgo į aikštelę - jis laikė gesintuvą lyg raudoną kūdikį ir staugė vietkongiečiams džiunglėse, kad nušautų jį, jeigu pavyks, - bet nepavyks, jis žino, kad ne, jie sumauti šikniai, sifilitikai, ne jiems į jį pataikyti, jie ir į daržinę nepataikytų. Meilfanto kandidatūrą taip pat pateikė Sidabrinei žvaigždei gauti ir jis tikriausiai ją gavo, nors Difenbeikeris nebuvo įsitikinęs. O Salas ar žinojo? Bet jis tikriausiai būtų pasakęs ką nors, kai sėdėjo abu prie laidojimo biuro salės? Gal taip, gal ir ne. Laikui bėgant ordinai ir medaliai praranda reikšmę, vis labiau panėšėja į prizą, kurį pradinėje mokykloje gauni už išmoktą eilėraštį, arba padėkos raštą už gerą metimą beisbolo aikštelėje. Tampa relikvija, kurią saugai ant lentynos. Niekučiu, kuriuo seniai uždegdavo vaikus, niekučiu, kuriuo gundė tave šokti aukščiau, bėgti greičiau, pulti nesigręžiojant. Difenbeikeris pagalvojo, kad be senių pasaulis tikriausiai būtų geresnis (ir tai suprato tik pats ėmęs virsti seniu). O štai senutės tegu gyvena. Senutės paprastai niekam blogo nedaro, o seniai piktesni už pasiutusius šunis. Sušaudyti juos visus, lavonus aplieti benzinu ir padegti. Tegu vaikai susiima už rankučių, eina ratelius aplinkui laužą, dainuoja senas Krosbio ir Nešo dainas.

- Tikrai viskas gerai? - pasiteiravo Merė.

- Tu apie Salą? Žinoma. Aš juk nemačiau jo daug metų.

Jis gurkšnojo kavą ir galvojo apie senutę raudonomis kurpėmis, tą, kurią nužudė Meilfantas, tą, kuri lankėsi pas Salą. Daugiau nesivaidens. Nors tiek. Senutės mamasan lankymo dienos baigėsi. Atrodo, karai iš tikro baigiasi taip - ne už derybų stalo, o vėžininkų palatose, įstaigos kavinėse ir gatvės kamščiuose. Karai miršta po gabaliuką, po gabaliuką ir kiekvienas gabaliukas - kažkas gęstančio kaip atmintis, ir kiekvienas nusitęsia į tolį it aidas. Kada nors netgi karas iškelia baltą vėliavą. Bent jau jis to tikėjosi. Jis tikėjosi, kad karas kada nors kapituliuos.

1999: Eik tu, kalės vaike, eik namo

NAKTIES ŠEŠĖLIAI LEIDŽIAS IŠ DANGAUS

Paskutinės vasaros prieš 2000-uosius pavakare Bobis Garfildas grįžo į Harvičą Konektikuto valstijoje. Iš pradžių jis apsilankė Vestsaido kapinėse, kur prie Salivano šeimos sklypelio vyko laidotuvių apeigos. Senis Salas Džonas surinko padorią minią. Žinutė "Post" pritraukė žioplių. Dešimt vaikučių pravirko iš netikėtumo, kai iškilminga Amerikiečių legiono sargyba saliutavo šautuvais. Po laidotuvių buvo surengtas priėmimas vietiniuose Amerikos veteranų namuose. Bobis užsuko dėl padorumo - tik tiek, kad išgertų puodelį kavos su tortu ir pasisveikintų su misteriu Oliveriu, bet nė vieno pažįstamo nesutiko, o miestelyje buvo daug vietų, kurias norėjo aplankyti prieš tamsą.

Harviče jis nebuvo jau beveik keturiasdešimt metų.

Prekybos centras užėmė Sent Gabrielio mokyklos vietą. Iš pašto liko statyboms paruošta dykynė. Geležinkelio stotis ir toliau kilo virš aikštės, tik betoninės viaduko atramos buvo išrašinėtos grafiti, o misterio Bertono laikraščių kioskas stovėjo užrakintas. Tarp River aveniu ir Housitoniko ir dabar tebesidriekė veja, tik antys dingo. Bobis prisiminė, kaip šveitė vieną į vyrą smėlio spalvos kostiumu. "Duosiu tau du žalius, jeigu leisi pačiulpti", - sakė vyras, ir Bobis metė į jį antį. Dabar jį ėmė juokas, bet tas išgama anuomet mirtinai jį išgąsdino - dėl daugelio priežasčių.

"Ešerio Ampyro" vietoje kilo balzganai žalias "Siuntinių skyriaus" sandėlis. Toliau į Bridžporto pusę, kur Ešerio aveniu įsiliejo į Puritan Skver aikštę, "Viljamo Peno grilis" taip pat užleido vietą "Picai Uno". Bobis ketino ten užeiti, bet ne rimtai. Jo skrandžiui suėjo penkiasdešimt, kaip ir jam visam, ir jis nebe taip gerai susidorodavo su picomis.

Tik priežastis ne ta. Taip lengva viską įsivaizduoti, taip lengva įsivaizduoti didžiules vulgarias mašinas priešais picerija... tokias ryškias, kad jos, atrodė, stūgauja.

Ir todėl jis grįžo į Harvičą, ir tegu prasmegs, jeigu "Kolonijos" užkandinės neras savo vietoje, ir tegu jį skradžiai, jeigu valgiaraštyje nebus keptų dešrelių. Tos dešrelės nė kiek ne geresnės už tą prakeiktą picą, jei ne blogesnės, bet kam, jeigu ne gastronominiams pasivaikščiojimams po prisiminimus, tada egzistuoja "Prilosek"? Jis išlenkė taurelę ir užkando ją dviem dešrelėmis. Jas ir dabar patiekdavo dėmėtose nuo riebalų popierinėse dėžutėse, ir

skonis buvo dieviškas.

Dešreles jis užsigardino "*a la mod*" pyragėliu, tada išėjo ir pastovėjo prie savo automobilio. Nutarė palikti jį čia: reikia aplankyti dar dvi vietas, bet jos - ranka pasiekiamos. Bobas pasiėmė sportinį krepšį nuo dešinės sėdynės ir lėtai nuėjo pro Spaiserio "Bet kokią bakalėją", kuri evoliucionavo į "Seven-ileven" su degaline priešais fasadą. Einant pro šalį jį pasiekė vaiduokliški Sigsbi dvynukių balsai.

"Mamytė ir tėvelis ginčijasi".

"Mama liepė eiti pasivaikščioti".

"Kas tau, kvailas Bobi Garfildai?"

Kvailys Bobis Garfildas, taip, taikliai pasakyta. Galbūt metams slenkant jis įgavo proto, bet ne per daugiausiai.

Plačiosios gatvės pusiaukelėje jis pastebėjo "klases". Priklaupė ant kelio ir saulėlydžio šviesoje atidžiai apžiūrėjo brėžinėlį, braukdamas per kvadratus pirštų galiukais.

- Misteri? Jums bloga? - Jauna moteris su "Seven-ileven" maišeliu. Ji žiūrėjo į Bobį su užuojauta ir baime.

- Ne, viskas gerai, - atsakė jis stodamasis, šluostydamasis delnus. Ir tikrai, jautėsi puikiai. Nė vieno pusmėnulio ar žvaigždės, jau nešnekant apie kometas. O per tą laiką, kol klaidžioja po miestą, nepastebėjo nė vieno skelbimo apie dingusį keturkojį. - Viskas gerai.

- Džiaugiuosi, - atsakė moteris ir skubiai nuėjo savo keliu. Ji nesišypsojo. Bobis palydėjo ją akimis, o tada pats nuėjo toliau, spėliodamas, kas nutiko Sigsbi dvynukėms ir kur jos dabar. Jis prisiminė, kaip Tedas Brotigenas kadaise kalbėdamas apie laiką pavadino jį senu pliku sukčiumi.

Tik pamatęs 149 namą Bobis suvokė, kaip stipriai tikėjo, jog namas virs nuomos punktu, sumuštinių kavine ar apskritai kooperatiniu bokštu. O namas liko toks pat, koks buvo, tik žali dažai buvo pakeisti kreminiais. Verandoje stovėjo dviratis, ir jis prisiminė, kaip beprotiškai svajojo apie dviratį paskutinę vasarą Harviče. Netgi turėjo skardinę pinigams taupyti, užrašė ant jos "2račio fondas" ar kažkaip panašiai.

Kol jis ten stovėjo, o šešėlis ilgėjo, vėl pasigirdo vaiduokliški balsai.

"Būtume turčiai, tau nereikėtų skolintis iš savo skardinės dviračiui, kai nori pasukti savo meilutę merginą ant Mirties Kilpos."

“Ji ne mano mergina! Ji ne mano meilutė!”

Bobis prisiminė, kad ištarė tai garsiai, išrėkė savo mamai... nors truputį abejojo. Jo mama buvo ne iš tų, ant kurių galima rėkti. Tai yra, jeigu brangus savas skalpas.

Be to, Kerolė juk buvo jo mergina, taip? Buvo, taip, buvo!

Prieš grįžtant į mašiną reikėjo nueiti dar į vieną vietą, todėl paskutinį kartą pasižiūrėjęs į namą, kuriame su mama gyveno iki 1960 rugpjūčio, Bobis ėmė leistis Plačiąja gatve, mosuodamas sportiniu krepšiu. Tą vasarą čia buvo magijos, tuo Garfildas tikėjo ir sulaukęs penkiasdešimtojo gimtadienio, tik nežinojo kokios. Galbūt jis, kaip dauguma mažų miestelių vaikų, turėjo Bredberio stiliaus vaikystę, arba tokią bent jau prisiminė; vaikystę, kurioje realusis pasaulis kartais užklodavo fantazijų pasaulį, sukurdamas magiją.

Na... taip... bet vis dėlto...

Juk buvo aksominiai raudoni rožių žiedlapiai, kurie atkeliavo per Kerolę... tik ar jie reiškė ką nors? Kadaise atrodė, kad taip - taip atrodė vienišam, beveik pražuvusiam vaikinukui, tačiau tie lapeliai seniai dingo. Jis pametė juos tuo metu, kai pamatė sudegusio namo Los Andžele nuotrauką ir suprato, jog Kerolės Gerber nebėra.

Jos mirtis perbraukė ne tik magiją, bet ir, atrodė Bobiui, pačią vaikystės idėją. Kas iš jos, jeigu baigiasi šitaip? Prastas regėjimas, blogas kraujospūdis - tai viena, blogi sapnai, blogos mintys ir blogas galas - tai visai kas kita. Po kurio laiko norisi Dievui pasakyti: paklausyk, Vaikine, liaukis, a! Augdamas netenki nekaltybės, tai, žino visi, normalu, bet negi reikia prarasti ir viltį? Kokia nauda bučiuoti mergaitę Apžvalgos Rato kabinoje, kai tau vienuolika, jeigu dar po vienuolikos metų reikės atsiversti laikraštį ir perskaityti, kad ji sudegė užkampio trobelėje nuošalioje gatvelėje? Kokia nauda prisiminti nuostabias jos akis arba tai, kaip saulė tviskėjo jos plaukuose?

Jis būtų pasakęs visa tai - ir daug daugiau - prieš savaitę, bet čia išsijudino baltosios magijos gija ir palietė jį. “Eik namo, - sušnibždėjo ji. - Eik, Bobi, eik, kalės vaike, namo.” Ir štai jis čia, Harviče. Atidavė duoklę buvusio draugo atminčiai, pasivaikščiojo po seną miestelį (ir jo akys nė karto nesusidrumstė), o dabar atėjo metas išvažiuoti. Tačiau prieš tai reikia dar kai kur užeiti.

Buvo vakarienės metas, ir Gerovės parkas ištuštėjo. Bobis pri-

ėjo prie tinklo tvoros, juosiančios "B" aikštelę. Priešais mynė trys užsibuvę beisbolininkai. Du nešėsi didelius raudonus krepšius su reikmenimis, o trečias - magnetolą, iš kurios visa galia griaudėjo "Atžalos". Visi trys vaikinai nepatikliai pašnairavo į jį, ir Bobis nenustebo. Jis buvo suaugęs vaikų šalyje, gyvena epochoje, kai visi tokie, kaip jis, įtariami. Jis labiau negadino situacijos linktelėjimu, pamojavimu arba kokia panašia kvailyste: "Kaip sekėsi, vaikinai?" Jie praėjo nelėtindami žingsnio.

Bobis stovėjo įsikabinęs į tvoros rombus, žiūrėjo, kaip raudona besileidžiančios saulės šviesa krenta ant aikštės žolės, atsispindi nuo tablo ir "LIKITE MOKYKLOJE" ir "KAIP MANAI, KODĖL JUOS VADINA "KVAIŠALAIS"?" plakatų. Ir vėl jis pajuto magijos buvimą, pojūtį, kad aplinkinis pasaulis yra tik plona plėvelė, užtempta ant kažko kita, kažko šviesesnio ir tamsesnio. Balsai skardeno visur, sukosi it vilkelio žiedai.

"Nedrįsk vadinti manęs kvaila, Bobi!"

"Nereikia mušti Bobio, jis ne toks, kaip jie".

"Tikras meilutis, vaikeli, jis leisdavo Džo Stefordo dainą."

"Tai *ka*... o *ka* - tai likimas".

"Tedai, aš myliu tave".

- Tedai, aš myliu tave. - Bobis ištarė tai garsiai, ne deklamuodamas, bet ir ne pašnibždomis. Sverdamas žodžius. Jis net gerai neprisiminė, kaip atrodė Tedas Brotigenas (tik jo "Česterfild" cigaretes ir neištuštėjančius vaisvandenių butelius), tačiau tie žodžiai vis tiek jį sušildė.

"Žinai, Bobi, aš norėčiau būti fokusininku, kai užaugsiu. Važinėčiau su cirku, vaikščiočiau su juodu fraku ir cilindru..."

- Trauktum iš jo triušius ir kitokį mėšlą, - baigė Bobis, nusisukdamas nuo "B" aikštelės. Jis nusijuokė, nusišluostė akis, tada persibraukė pirštais per galvą. Jokio plaukelio, paskutinius išmėtė tiksliai kaip pagal grafiką - prieš penkiolika metų. Kirto takelį (1960 metais žvyruotą, dabar asfaltuotą ir su įspėjimais: "Tik dviračiams, jokių riedučių!") ir atsisėdo ant suolo, galbūt net to paties, kur sėdėjo tą dieną, kai Salas pakvietė eiti į kiną, o Bobis atsisakė, nes norėjo baigti "Musių valdovą". Sportinį krepšį pasistatė šalimais.

Tiesiai priešais augo tankūs medžiai, ir Bobis neabejojo, kad į jų tankmę tada nusivedė Kerolė, kai jis pravirko. Nusivedė, kad niekas nematytų jo verkiančio kaip mažas vaikas. Niekas išskyrus

ją. Ir laikė jį apkabinusi, kol išsiverkė? Nebuvo įsitikinęs, bet greičiausiai. Geriau prisiminė, kaip po kelių dienų jų vos nesumušė trys iš sentgabiečiai. Juos išgelbėjo Kerolės mamos draugė. Neprisimena jos vardo, bet ji pasirodė paskutinę akimirką... kaip desantininkai laiku spėjo išgelbėti Ralfą "Musių valdovo" pabaigoje.

Rionda, toks jos vardas. Ji pagrasino bernams, kad pasiskųs dvasininkui, o šis papasakos jų tėvams.

Bet Riondos šalia nebuvo, kai tie trys sugavo Kerolę. Ar būtų sudegusi ji Los Andžele, jeigu tie trys gorilos nebūtų jos lietę? Žinoma, į tai atsakyti neįmanoma, tačiau Bobiui atrodė, kad ne, nebūtų sudegusi. Ir net dabar rankos gniaužėsi į kumščius pagalvojus: "Bet aš atsiskaičiau su tavimi, Gari, taip? Dar kaip atsiskaičiau!"

Tik buvo per vėlu. Viskas buvo pasikeitę.

Jis patraukė krepšio užtrauktuką, pasikuitė viduje ir išsitraukė radiją. Nepalyginsi su magnetola, kuri ką tik nuplaukė sporto inventoriaus sandėlio pusėn, bet jam tinka ir šitas. Užteko tik įjungti: jau buvo nustatytas ties "WKND" stotimi, Pietų Konektikuto Senių Prieglauda. Trojus Šondelas dainavo "Paskutinį kartą". Bobiui tiko.

- Salai, - ištarė jis, žvelgdamas į tankmę, - buvai kietas kalės vaikis.

Už nugaros moteriškas balsas labai mandagiai ištarė:

- Jeigu keiksies, su tavimi neisiu.

Bobis atsigręžė taip staigiai, kad radijas nukrito į žolę. Moters jis nematė: ji buvo tik siluetas, apsuptas raudono dangaus lyg sparnų. Bobis bandė atsakyti, bet neįstengė. Kvapą užėmė, liežuvis prilipo prie gomurio. Smegenų gilumoje mąslus balselis ištarė: "Tai štai kaip atrodo vaiduokliai".

- Bobi, tau negera?

Ji greitai apėjo suolą, ir raudona saulė smogė jam tiesiai į akis. Bobis aiktelėjo, pakėlė delną, prisimerkė. Užuodė kvepalų aromatą... ir vasaros žolę? Nežinia. O kai atsimerkė, vėl nieko nematė, tik juodą dėmę nuo saulės; ten, kur turėjo būti jos veidas.

- Kerole? - paklausė jis. Kimiu, užsikirtinėjančiu balsu. - Dieve, čia tikrai tu?

- Kerolė? - perklausė moteris. - Jokios Kerolės aš nepažįstu. Aš esu Deniza Šunover.

Ir vis dėlto ten buvo ji. Jai buvo tik vienuolika, kai matė pas-

kutinį sykį. Bet Bobis neabejojo. Beviltiškai pasitrynė akis. Radijo vedantysis pranešė:

- Su jumis WKND, kur jūsų praeitis visuomet su dabartimi. Klaidas Makfeteris. "Įsimylėjusiojo klausimas".

"Tu žinojai, kad ji ateis, jeigu gyva. Žinojai."

Na, žinoma, ar ne todėl jis pats čia? Ne dėl Salo juk, mažų mažiausiai dėl Salo. Ir tuo pat metu jis buvo visiškai įsitikinęs, kad draugė žuvusi. Neabejojo nė sekundės, kai pamatė sudegusio namo fotografiją. O širdyje taip sopėjo, lyg būtų matęs ją ne prieš keturias dešimtis metų, kai ji nubėgo per Gerovės gatvę, bet likęs draugu iš gretimos gatvės arba per telefono skambučio nuotolį.

Kol jis stengėsi nuginti plaukiantį priešais akis žalią kiaušinį, moteris stipriai pabučiavo jį į lūpas ir sušnibždėjo į ausį:

- Man reikia namo. Turiu paruošti salotas. Kas tai?

- Paskutiniai žodžiai, kuriuos pasakei man, kai tau buvo vienuolika, - atsakė jis ir pasisuko į ją. - Tu atėjai. Tu gyva ir atėjai.

Saulėlydžio šviesa krito ant jos veido, o dėmė nublanko tiek, kad galėjo ją matyti. Kerolė buvo graži, nepaisant to, kad jos veidą nuo dešinės akies kampučio iki smakro vagojo randas, panašus į grubų žvejo kabliuką... o gal kaip tik dėl jo? Aplinkui akis mažos raukšlelės, bet kakta liko lygi, o nedažytos lūpos nebuvo įsodintos į raukšlių kabutes.

Kerolės plaukai, nustebęs pastebėjo Bobis, buvo beveik pražilę.

Lyg skaitydama jo mintis, moteris ištiesė ranką ir palietė jo galvą.

- Man taip gaila, - pasakė ji... nors Garfildui pasirodė, kad jos akyse šokinėja įprasti velniukai. - Turėjai tokius puikius plaukus! Rionda sakydavo, kad esu įsimylėjusi juos.

- Kerole...

Ji vėl pridėjo pirštą prie lūpų. Ant jos rankos Bobis pamatė daugiau randų, o mažylis buvo beformis, lyg išsilydęs. Nudegimų žymės.

- Jau sakiau tau, kad jokios Kerolės nepažįstu. Mano vardas Deniza. Kaip senoje Rendžio ir "Reimbous" dainoje. - Ji paniūniavo melodiją. Bobis gerai ją žinojo. Jis žinojo visas senas dainas. - Jeigu patikrinsi mano asmens kortelę, tai nerasi nieko, išskyrus "Denizą Šunover". Mačiau tave per laidotuves.

- O aš tavęs ne.

- Aš moku likti nematoma, - atsakė ji. - To labai seniai mane išmokė vienas žmogus. Būdo likti nepažintai. - Ji nusipurtė. Bobis buvo skaitęs pigiuose romanuose, kad žmonės nusipurto, bet niekad nebuvo to matęs. - O minioje moku likti toli, užpakalyje. Vargšas senis Salas Džonas. Prisimeni jo-jo?

Bobis linktelėjo ir nusišypsojo.

- Prisimenu, kaip jis norėjo pademonstruoti savo sugebėjimus ir raičiojo jį ne tik tarp rankų ir už nugaros, bet ir tarp kojų. Kartą gerokai užvažiavo per sau per tarpukojį, o mes vos nemirėm iš juoko. Pribėgo mergaitės - tu irgi tarp jų, ėmė klausinėti, kas ir kaip, bet mes tylėjome. O, kaip supykai!

Moteris nusišypsojo, pakeldama prie lūpų delną, ir tas gestas vėl ryškiai priminė mergaitę, kokia ji buvo.

- Kaip sužinojai, kad jis mirė?

- Perskaičiau Niujorko "Post". Dar viena šiurpi firminė antraštė - "KAMŠTIS!", ir jo nuotraukos. Gyvenu Pokipsyje, kur "Post" atveža reguliariai. - Kiek patylėjusi pridūrė: - Aš dėstau Vasare.

- Dėstai Vasare ir skaitai "Post"?

Ji šypsodamasi patraukė pečiais.

- Visi turi slaptų kliaudų. O tu, Bobi? Tu irgi perskaitei "Post"?

- Aš "Post" negaunu, man pranešė Tedas. Tedas Brotigenas.

Kerolė tylėdama žiūrėjo į jį, ir jos šypsena tirpo.

- Tu prisimeni Tedą?

- Maniau, kad liksiu be rankos, o Tedas išgydė mane lyg burtininkas. Žinoma, prisimenu jį. Bet, Bobi...

- Jis žinojo, kad būsi čia. Aš iš karto pamaniau taip, kai atplėšiau jo siuntinį, bet nepatikėjau, kol savo akimis nepamačiau. - Bobis ištiesė ranką ir vaikiškai natūraliai perbraukė per randą pirštu. - Los Andželas, taip? Kas atsitiko? Kaip tu ištrūkai?

Ji papurtė galvą.

- Apie tai aš nepasakoju. Niekam niekad nesakiau, kas atsitiko tame name, ir niekad nepasakysiu. Ten buvo kitas gyvenimas. Ten buvo kita mergina. Ir ta mergina mirė. Ji buvo labai jauna, labai idealistiška, ir naivi. Prisimeni žmogelį su kortomis Seivin Roke?

Bobis linktelėjo, šyptelėjęs paėmė ją už rankos. Ji stipriai suspaudė jo pirštus.

- Aukštyn žemyn, tik pirmyn, vienur kitur, žiūrėki kur, kaip

padėta, pažymėta. Makanas, jo pavardė, arba Makozlendas.

- Nesvarbu. Svarbu tai, kaip jis įtikinėjo, kad gali laimėti. Taip?

- Taip.

- Ta mergina susidėjo su tokiu žmogumi. Su žmogumi, kuris mokėjo keisti kortas šiek tiek greičiau, nei iš jo tikėjosi. Jis ieškojo sutrikusių, įskaudintų vaikų ir rado juos.

- Jis turėjo geltoną apsiaustą? - paklausė Bobis, nežinodamas, pajuokavo ar ne.

Moteris ilgokai žiūrėjo į jį kilstelėjusi antakius, ir Bobis suprato, kad to ji neprisimena. O ar pasakojo apie žemuosius žmones? Greičiausiai taip. Jam atrodė, kad pasakojo jai apie viską, tik draugė neprisiminė. Gali būti, jog įvykis Los Andžele išdegino skylių atmintyje. Bobis galėjo suprasti, kaip tai nutinka. Juk ji ne išimtis, ar ne? Daug jų bendraamžių labai stengėsi užmiršti, kuo jie buvo ir kuo tikėjo tarp Džono Kenedžio nužudymo Dalase ir Džono Lenono žmogžudystės Niujorke.

- Nesvarbu, - ištarė jis. - Tęsk.

Ji palingavo galva.

- Jau pasakiau viską, ką ketinau apie tai sakyti. Viską, ką galiu sakyti. Kerolė Gerber mirė Benefit Stryte Los Andžele. Deniza Šunover gyvena Pokipsyje. Kerolė nekentė matematikos, nesugebėjo išsiaiškinti net dešimtainių trupmenų, o Deniza DĖSTO matematiką. Kaip jos gali būti vienas ir tas pat žmogus? Neteisinga prielaida. Byla baigta. Aš noriu išgirsti, kuo čia dėtas Tedas. Jis juk negali būti gyvas, Bobi. Jam jau būtų virš šimto metų. Gerokai virš.

- Nemanau, kad laikas daug reiškia laužytojui, - ištarė Bobis. Nedaug jis reiškė ir "WKND" stočiai, kur Džimis Gilmeris dabar dainavo apie "Nendrių palapinę" pritariant instrumentui, panašiam į okariną.

- Laužytojui? Bet ką...

- Nežinau, ir tai nesvarbu, - tarė jis. - O svarbu štai kas. Todėl įdėmiai klausyk, aišku?

- Aišku.

- Gyvenu Filadelfijoje. Turiu nuostabią žmoną, profesionalią fotografę, tris puikius suaugusius vaikus, nepakartojamą seną šunį su prasta nugara ir geru charakteriu, seną namą, kuriam verkiant reikia remonto. Mano žmona sako, kad batsiuvys be batų, o daili-

dės stogas visada kiauras.

- Vadinasi, tu dailidė?

Bobis linktelėjo.

- Gyvenu Redmont Hilse ir, kai prisimenu, kad reikia nusipirkti laikraštį, perku Filadelfijos “Inkvaier”.

- Dailidė, - susimąstę Kerolė. - Visad maniau, kad būsi rašytojas, ir šiaip...

- Aš irgi taip maniau. Bet buvo laikas, kai maniau baigsiąs gyvenimą Konektikuto kalėjime. Tačiau taip neįvyko, ir viena atsveria kita.

- Kokį siuntinį tu minėjai? Ir kaip jis susijęs su Tedu?

- Siuntinys atėjo federaliniu ekspreso paštu nuo tipo, vardu Normanas Oliveris. Bankininko. Jis - Salo testamento vykdytojas. Viduje radau štai ką.

Jis vėl įkišo ranką į krepšį ir ištraukė seną, nutrintą beisbolo pirštinę. Padėjo ant moters, sėdinčios greta, kelių. Ji iškart ją apvertė ir apžiūrėjo vardą, įrašytą šone.

- Viešpatie, - ištarė ji bespalviu balsu.

- Nemačiau jos nuo tos dienos, kai radau tave su išsuktu petimi po tais medžiais. Tikriausiai koks nors berniukas ėjo pro šalį, pamatė ją žolėje ir pasiėmė. Nors ir tada buvo ne nauja.

- Ją pavogė Vilis, - vos girdimai ištarė Kerolė. - Vilis Širmenas. Man jis atrodė visai nieko. Matai, kokia buvau kvaila, spręsdama apie žmones? Jau tada.

Bobis žiūrėjo į draugę nustebęs, bet ji to nematė, nes apžiūrinėjo seną, Alvino Darko modelio, pirštinę, čiupinėjo žaliaminių virvelių raizgalyną, kuris nesuprantamu būdu laikė viską krūvoje. Tada ji nudžiugusi pasielgė taip, kaip jis pats, atsidaręs siuntinio dėžutę: pakėlė prie veido ir įtraukė įteptos odos kvapo. Tiesa, jis pirma užsimovė pirštinę ant rankos, net nejausdamas ką daro. Natūralus beisbolininko judesys, nevalingas berniuko judesys, automatiškas kaip kvėpavimas. Normanas Oliveris kadaise buvo berniukas, suprantama, tačiau, atrodo, beisbolo nežaidė, nes nerado popieriaus lapelio, įkišto giliai į paskutinį pirštinės pirštą - pirštą su giliu įbrėžimu. Raštelį rado Bobis. Užkliudė mažojo piršto nagu, ir tas sušnarėjo.

Kerolė padėjo pirštinę. Nepaisant žilų plaukų ji vėl atrodė jauna ir gyvybinga.

- Pasakok.

- Ją buvo užsimovęs Salas, kai jį rado negyvą automobilyje.

Kerolės akys suapvalėjo. Dabar ji ne tik priminė mergaitę, kuri suposi Apžvalgos Rate kartu su juo, bet ir BUVO ta mergaitė.

- Pažiūrėk ten, kur buvo Alvino Darko autografas. Matai?

Šviesa ryžtingai traukėsi, bet ji aiškiai perskaitė:

B.G.
Diupon Sekls Roud 1464
Redmont Hilsas, Pensilvanija
11 zona

- Tavo adresas, - sušnibždėjo ji. - Dabartinis tavo adresas.

- Taip, žvilgtelk čia. - Jis pabaksnojo į eilutę “11 zona”. - Pašto žinyba panaikino zonas septintajame dešimtmetyje. Aš tikrinau. Tedas arba nežinojo, arba pamiršo.

- O gal jis tyčia?

Bobis linktelėjo.

- Visko gali būti. Šiaip ar taip Oliveris perskaitė adresą ir išsiuntė ją man - pridurdamas, kad nemato priežasties įtraukti seną beisbolo pirštinę į turto sąrašą. Jis, esą, norėjęs man pranešti apie Salo mirtį, jeigu dar nežinau, ir kad laidotuvės vyks Harviče. Manau, jis norėjo, kad atvažiuočiau, norėjo išgirsti pirštinės istoriją. Bet nieko negalėjau jam papasakoti. Kerole, tu įsitikinusi, kad Vilis...

- Mačiau ant jo rankos. Pareikalavau, kad jis atiduotų ją, sakiau, nusiųsiu ją tau, bet jis atsisakė atiduoti.

- Manai, vėliau perdavė ją Salui Džonui?

- Iš visko sprendžiant, taip.

Tik kažkodėl nenorėjau tuo tikėti. Ji jautė, kad tiesa daug keistesnė negu paaiškinimas. O ir Vilio santykis su pirštine buvo keistas, nors ji negalėjo prisiminti kodėl.

- Kad ir kaip ten buvo, - pasakė jis, baksnodamas į adresą ant pirštinės, - tai parašė Tedas. Neabejoju. Užsimoviau pirštinę ir radau joje kai ką. Atvažiavau dėl šito.

Jis trečią kartą paieškojo krepšyje. Dangus jau prarado raudonį, vakaras buvo rausvas kaip miškinė erškėtrožė. Radijas, gulintis žolėje, grojo “Ar tu nežinai” Hju Smito ir “Klounų” balsais.

Bobis ištraukė suglamžytą popierėlį. Prakaito prisigėrusi pirštinė paliko ant jo kelias dėmes, bet šiaip jis atrodė neįtikimai nau-

jas ir švarus. Bobis ištiesė jį Kerolei.

Ji pakreipė raštelį į paskutinius saulės spindulius, atitraukusi nuo veido - akys, suprato Bobis, nebe tos.

- Titulinis lapas, - tarė ji, tada nusijuokė. - "Musių valdovas", Bobi. Mėgstamiausia tavo knyga.

- Pažvelk apačion, - patarė jis. - Perskaityk.

- "Faber ir Faber, limited... 24 Rasel Skveer... London". - Ji klausiamai pakėlė akis.

- Lapas iš šešiasdešimtųjų leidimo lanksčiais viršeliais, - pasakė Bobis. - Raštelis kitoje pusėje. Bet, pažiūrėk, Kerole, jis atrodo visai kaip naujas. Man atrodo, kad knyga, iš kurios jis išplėštas, buvo 1960-ųjų vos prieš kelias savaites. O pirštinė - ne, ji sutrinta daug labiau nei tada, kai ją pamečiau. Tik puslapis.

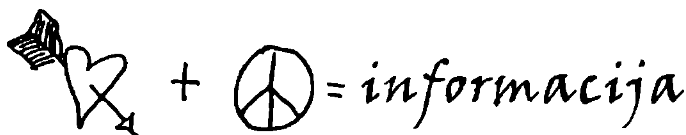
- Bobi, ne visos senos knygos gelsta, jeigu jas saugo. Netgi seni pigūs leidiniai...

- Perversk, - pasiūlė jis. - Pažiūrėk kitą pusę.

Kerolė apvertė. Po eilute "Išskirtinės teisės"... buvo štai kas: "Pasakyk jai, kad ji buvo drąsi kaip liūtė".

- Tada aš supratau, jog privalau atvažiuoti, nes jis mano, kad būsi čia, kad esi gyva. Negalėjau patikėti tuo, buvo lengviau patikėti juo negu... Kerole? Kas tau? Šitas užrašas apačioje? Ką jis reiškia?

Dabar ji verkė, verkė graudžiai, laikydama titulinį lapą rankoje ir žiūrėdama į tai, kas buvo įsprausta į siaurą tarpelį po pardavimo sąlygomis:

- Ką tai reiškia? Žinai? Tu juk žinai?

Kerolė papurtė galvą.

- Nesvarbu. Tai man labai brangu. Tik tiek. Brangu, kaip pirštinė tau. O senis puikiai žino, kokius mygtukus spausti, ar ne?

- Ko gero. Galbūt tokia laužytojo paskirtis.

Ji pakėlė į Bobį akis. Ašaros dar biro iš akių, bent neatrodė skaudžios, pagalvojo Bobis.

- Bobi, kodėl jis taip padarė? Ir kaip jis sužinojo, kad mes grįšime? Keturiasdešimt metų - ilgas tarpas. Žmonės bręsta. Auga ir

palieka praeityje vaikus, kuriais buvo.

- Argi?

Ji žiūrėjo į jį tirštėjančiose sutemose. Už jų medžių šešėliai pajuodo. Ten - po medžiais, kur jis verkė tą dieną, o kitą rado sumuštą, visai vieną draugę - jau įsiviešpatavo tamsa.

- Kartais lieka truputį magijos, - ištarė Bobis. - Štai ką aš mąstau. Mes grįžom, nes dar girdime teisingus balsus. Tu juos girdi? Balsus?

- Kartais, - lyg prieš savo valią atsakė Kerolė. - Kartais girdžiu.

Bobis paėmė pirštinę.

- Galiu minutėlei?

- Žinoma.

Bobis nuėjo prie medžių, atsiklaupė, kad galėtų paliįsti po žema šaka, ir padėjo savo seną beisbolo pirštinę. Tada grįžęs atsisėdo ant suolo prie Kerolės.

- Jos vieta ten.

- Rytoj koks nors berniukas eis pro šalį ir paims ją, juk žinai? - Ji nusijuokė ir nusišluostė akis.

- Gali būti, - sutiko Bobis. - O gal ji dings, grįš ten, iš kur atkeliavo.

Kai danguje neliko rausvumo, Kerolė padėjo galvą Bobiui ant peties, o jis apglėbė ją viena ranka. Jie sėdėjo taip tylėdami, o radijuje prie kojų traukė “Pleteriai”.

Nuo autoriaus

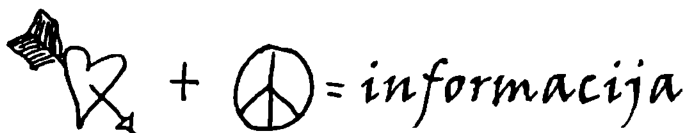
Žinoma, Orone yra Meino universitetas. Aš tiksliai tai žinau, nes mokiausi jame nuo 1966 iki 1970 metų. Tačiau šio romano veikėjai visiškai išgalvoti, o daugelis mano aprašytųjų studentų miestelio topografinių elementų neegzistuoja ir neegzistavo. Harvičas taip pat išgalvotas, o Bridžportas, nors ir realus, aprašymu neatitinka tikrovės. Kad ir kaip sunku tuo aptikėti, septintasis dešimtmetis neišgalvotas. Jis tikrai buvo.

Be to, aš leidau sau laisvai interpretuoti chronologiją, pavyzdžiui, panaudojau "Belaisvį" dviem metais anksčiau nei JAV televizija jį parodė, - bet stengiausi likti ištikimas laiko dvasiai. Ar to įmanoma pasiekti? Nežinau, bet aš stengiausi.

Ankstyvas ir visai neblogas "Neregio Vilio" variantas buvo išspausdintas "Anteus" žurnale, 1984 metais.

Noriu padėkoti Čakui Berilui, Sjuzen Moldou ir Nanui Gremui, kurie padėjo man sukaupti drąsos parašyti šią knygą. Ir dar noriu padėkoti savo žmonai. Be jos niekad nebūčiau baigęs darbo.

S.K.
1998 gruodžio 22

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Septintojo dešimtmečio Amerika - karas Vietname, seksualinė revoliucija, Vudstokas... Visa tai tarsi kokia *Atlantida*, nugrimzdusi giliai į užmarštį. Tačiau neįtikėtina Stiveno Kingo talento jėga leidžia mums pajusti to laikmečio dvasią... Romane meistriškai atskleisti Bobio, Kerolės bei kitų *Atlantidos* gyventojų likimai...

9 789986 970705